٧٠ ساڵ خەبات و بەرخۆدانی
حیزبی دێموکڕاتی کوردستان

کۆکردنەوە و ئامادە کردنی ڕەحمان نەقشی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

من حیزبی دێموکڕاتم

من لافاوم من شاڵاوم، زیندان و بەند دەرووخێنم

من ئەو گڕەم یاسای دژی مافی گەلان دەسووتێنم

من ئەو ڕۆژەم لە بەر تیشکم خێوی شەو چاوی هەڵ نایە

من ئەو دارەم پشتم گەلە بە هیچ تۆفانێ دا نایە

من ڕێبواری خاوەن ورە و بە باوەری ڕێی خەباتم

من مەشخەلی دەستی کوردم، ئەمن حیزبی دێمۆکراتم

مێژووی لێو ڕێژ لە شانازیم، مێژووی ڕوون و دوور و سوورم

بۆ هەژار و چەوساوەکان ئاسۆی هیوا و مەکۆی نوورم

من قەندیل و ئاراڕات و زاگرۆس و سامرەندانم

من چوارچرام، من پێشەوام، ڕاپەرین و سەر هەڵدانم

من ئەستێرەی گەلاوێژم پرشنگ ڕێژی ڕێی خەباتم

من مەشخەڵی دەستی کوردم، ئەمن حیزبی دێمۆکراتم

شێعری مامۆستا بێبەش

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

------------------- پێرست -------------------

١- من حیزبی دێموکڕاتم .... بیبەش پیرۆتی ٢
٢- حیزبی دێموکڕاتی کوردستان ٥
٣- "بەیاننامەی دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان".. ٩
٤- حیزبی دێموکراتی کوردستان .... لە ئینسایکڵۆپیدیای ئازادی ویکیپیدیاوە ١١
٥- بەیاننامەی کۆمیتەی ناوەندی بەبۆنەی ٧٠ ساڵەی دامەزرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان .... کوردستان و کورد ١٦
٦- هەڵبژاردەیەک لە قسەکانی کاک خالید عەزیزی، سکرتێری گشتیی حیزبی دیموکراتی کوردستان .... کوردستان و کورد ... ٢٠
٧- وتووێژی تایبەتیی «کوردستان» لەگەڵ مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەنزادە .... دیمانە: ئارەش لورستانی ٢٨
٨- دوای ٧٠ ساڵ .... کوێستان فتوحی ٣٣
٩- حیزبی دێموکڕات و سپاردنی دەسەڵاتی بەڕێوەبەی بە شوراکان .... عومەر باڵەکی ٣٧
١٠- گەلاوێژ و مێژووی نوێمان .... قادر وریا ٣٩
٩- دیموکرات و دیموکراتیزاسیون کردنی دیموکرات! .... خالید محەممەدزادە ٤٢
١٠- حیزبی دێموکراتی کوردستان و مافی ئایین و ئایینزاکان .... ئازاد کەریمی ٤٥
١١- دوای ٧٠ ساڵ، ڕێنسانسی دووەم پێویستە .... مادح ئەحمەدی ٤٨
١٢- ئێمە چۆن بووین بە ئێمە» .... خالید محەممەدزادە ٥٢
١٣- پێناسەی ڕێکخراوە مەدەنییەکان لە حیزبی دێموکراتی کوردستاندا .... فەردین کەریمی ٥٤
١٤- حەفتا ساڵ تەمەن و بەرپرسایەتی مێژوویی .... مەجید حەقی ٥٧
١٥- بە بۆنەی حەفتاساڵەی حیزبی دێموکراتی کوردستان .... حەسەن ماوەرانی ٥٨
١٦- وتووێژی ڕۆژنامەی کوردستان لەگەڵ عەبدوڵڵا بەهرامی .... دیمانە: ئارەش لۆرستانی ٦٢
١٧- پەیامی هاوبەشی یەکیەتییەکانی ژنان و لاوان بە بۆنەی ٢٥ی گەلاوێژ ساڵرۆژی دامەزرانی حدک ٦٥
١٨- ٧٠ ساڵان دیموکرات.. هاوار بازیان ٦٧
١٩- لە یادی حەفتا ساڵە دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان دا .... هیوا گوڵ محەمەدی ٧٠
٢٠- حیزبی دێموکرات، زەروورەتی خەبات لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان .... وریا ڕەحمانی ٧٤
٢١- گەورەتر لە حیزب! .... ناسر باباخانی ٧٦
٢٢- حیزبی دێموکرات و بەڕێوەبەریی وڵات لەڕیگەی قانوونەوە .... عومەر باڵەکی ٧٨
٢٣- حیزبی دێمۆکرات و دەسەڵات .... ڕەزا محەممەد ئەمینی ٨٢
٢٤- حیزبی دێموکراتی کوردستان، ئادرەسێک بۆ بوونی مێژووی خەباتی نەتەوەیەک .... هوشەنگ قادری ٨٦

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٢٥- وتووێژی ڕۆژنامەی کوردستان لەگەڵ قادر وریا ئەندامی دەفتەری سیاسیی حیزبی دیموکراتی کوردستان ٨٩

٢٦- ئامانجی ستراتیژیک و ستراتیژیی خەبات .... حەسەن شێخانی ٩٢

٢٧- حیزبی دێموکرات، سەمبولسازی یا ئوستورەناسی؟ .... ئارەش لورستانی .... و بۆ کوردی: ئاڵەشین ٩٦

٢٨- ٧٠ ساڵەی دامەزرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان .... قادر وریا ٩٩

٢٩- ڕەوتی ئەدەب و فەرهەنگ لە مێژووی حیزبی دیمۆکراتی کوردستاندا .... عەلی لەیلاخ ١٠٢

٣٠- بەرەو قۆناغێکی نوێی خەبات و تێکۆشان .... سامان فەقێنەبی ١٠٥

٣١- دیداری تایبەت «کورد کاناڵ» لە گەڵ مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە .... دیمانە: مادح ئەحمەدی ١٠٧

٣٢- حدک، زیندووکەرەوەی نەریتێکی شۆڕشگێڕانە .... قادر وریا ١٢٥

٣٣- پەروەردە لە خەباتی حیزبی دێموکراتی کوردستاندا .... شەونم هەمزەیی ١٢٧

٣٤- پیرۆز بێ ئەندامەتیی حیزبی دیموکراتی کوردستان لە ئەنتێرناسیۆنال سوسیالیستدا .... مستەفا مەعرووفی ١٣٠

٣٥- حیزبی دیموکراتو ئەرکە فەرامۆشکراوەکانی! .... خالید محەممەدزادە ١٣٢

٣٦- وتووێژی تایبەتی «کوردکاناڵ» لەگەڵ سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان .... کورد کاناڵ ١٣٤

٣٧- ڕۆژژمێری مێژووی ٧٠ ساڵەی دامەزرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان .... ئامادە کردنی ڕەحمان نەقشی ١٤٤

٣٨- لیستەی ئەندامانی ڕێبەری حیزبی دێموکڕات لە ١٥ کۆنگرەی رابردوو دا .... ئامادە کردنی ڕەحمان نەقشی ١٦٣

٣٩- نامەیەکی شێرکۆی شاعیری نیشتمانم پێیەو..................... [شێعر]................ هەڵۆ شێرکۆ بێکەس ١٧٩

٤٠- حەفتا ساڵ فەخرو شانازی .... [شێعر]................ ئەحمەد قادری ١٨٤

٤١- **کاروانی شەهیدانی حیزبی دێموکڕات** .... ئامادە کردنی: ڕەحمان نەقشی ١٨٥

※ شەهیدانی لە سێدارەدراوی کۆماری کوردستان.

※ لیستەیەک لە شەهیدانی ڕێبەری و کۆچکردوی حیزبی دێموکرات

※ لیستەی بەشیک لە قوربانیانی تێرۆری کۆماری ئیسلامیی ئێران.

※ لیستەی کۆمەڵێک ئەندام، پێشمەرگە و لایەنگری گوللەبارانگراوەکانی حیزبی دێموکرات.

※ ئاماری بەشێک لە پێشمەرگە شەهیدەکانی حیزب کە لە بەرگری و داکوکی لە خاک و نیشتمان شەهید بوون.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دێموکڕاتی کوردستان

پێشەکی

ڕەوتی پێکهێنانی دەوڵەت - نەتەوەکان لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست بەدوای شەڕی یەکەمی جیهانی دا، ئەو ئیمکانەی بە کورد نەدا تا ئەو نەتەوە دێرینەی ناوچەکەش ببێتە خاوەن دەوڵەتی سەربەخۆ. ڕێکخراو نەبوونی وشیاریی نەتەوەیی کورد لە ئاستی پێویستدا لە سەرەتای سەدەی بیستەم دا لە لایەکو دەستتێوەردانی نادادپەروەرانەی زلهێزەکانی ئەو سەردەمە لە کاروباری ناوچەکەی ئێمەدا لە لایەکی دیکەوە، بوون بە هۆی بێبەشکرانی نەتەوەی کورد لە دەوڵەتی سەربەخۆی خۆی. ئەم بارودۆخە بوو بەهۆی داڕشتنی سنووری دەوڵەت - نەتەوە تازەپێکهاتووەکانی ناوچەکە بە قازانجی چەند نەتەوەیەکو لەسەر حیسابی دووبارە دابەشکردنەوەی کوردستانو حاشا کردن لە پێناسی نەتەوەیی کوردو مافی بەشداربوونی ئەم نەتەوەیە لە دەسەڵاتی سیاسی دا. هەر ئەو غەدرە مێژووییەش بوو بە سەرەتای دەورەیەکی نوێی خوێناوی و پڕتێچوو لە خەباتی ڕزگاریخوازانەی نەتەوەی کورد لە پێناوی وەدیهێنانی مافی دیاریکردنی چارەنووس دا.

هەرچەند پلانی سڕینەوەی سیستماتیکی پێناسی نەتەوەیی کورد لە ئێرانیش دا، بەشێکی جیانەکراو لە پرۆژەی سەقامگیرکردنی ''دەوڵەت - نەتەوەی ئێرانی'' بە هاتنە سەرکاری ڕەزاشای پەهلەوی بووە، بەڵام هەموو ئەو هەوڵانە نەیان توانیوە ڕێ لە ڕەوتی سروشتیی گەشەسەندنی مێژوویی کەسایەتیی نەتەوەیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان‌دا بگرن. ناسیۆنالیزمی مۆدێڕنی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانیش، کە بەشێوەیەکی شایانی تێگەیشتن لە لایەکەوە بەرهەمی پێگەیشتنە بابەتییەکانی کۆمەڵگەی کوردیو لە لایەکی دیکەشەوە بەرهەمی خەباتی نەتەوەیی بژاردەی ڕووناکبیری کورد بوو، لەڕێی پێکهێنانی کۆمەڵەی "ژ.ک" ەوە لە ساڵی١٣٢١ی هەتاوی (١٩٤٢ی زایینی)دا شێوازی ڕێکخراوەیی بەخۆیەوە گرت. پێناسەی کۆمەڵەی "ژ.ک" بنچینەی لە سەر بەرزبوونەوەی بیری نەتەوەیی‌و ڕزگاریی کورد لە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەموو کوردستانو دامەزرانی دەوڵەتی نەتەوەیی بۆ کورد بوو. ژ.ک لە پاش ۳ ساڵ، بە هۆی بەرین بوونەوەی مەودای چالاکی و لە سەروبەندی پێکهاتنی زەمینە بۆ پێکهێنانی دەسەڵاتێکی کوردی لە رۆژهەڵاتی کوردستان کە هەموو چینو توێژەکانی ئەو سەردەمەی کۆمەڵگەی کوردەواری لە ریزەکانی خۆی دا جێ بکاتەوە، جێگای خۆی دا بە حیزبی دیموکراتی کوردستان. بەم پێیە، حیزبی دیموکراتی کوردستان لە ۲۵ی گەلاوێژی ساڵی ۱۳۲۴ی هەتاوی بەرامبەر بە ۱۶ی ئووتی ۱۹۴۵ی زایینی دا بە رێبەرایەتیی پێشەوا قازی محەممەد، دامەزرا .

دامەزرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان لە سەر بناخەی کۆمەڵەی "ژ.ک". بە نوختە گۆڕانێکی گرینگ لە مێژووی گەلی کورداو بە سەرەتای قۆناخێکی نوێ لە خەباتی نەتەوەکەمان دەژمێردرێ. بە رێبەرایەتیی ئەم حیزبە بوو کە گەلی کورد بۆ یەکەم جار لە مێژووی خۆی دا توانی کۆماری کوردستان لە بەشێکی کوردستاندا پێک بهێنێ. کۆماری کوردستان بۆ یەکەم جار ستاتووی دەسەڵاتی کوردیی بە شێوەیەکی مودێرنو بە نێوەرۆکێکی دیموکراتیکەوە، نیشان دا. هەرچەند کۆماری کوردستان پاش ۱۱ مانگ دەسەڵاتداریی دیموکراتیک، بەهۆی هێرشی دەسەڵاتی پاشایەتیی ئەو سەردەمەی ئێرانەوە جوانەمەرگ کرا، بەڵام ئەزموونی دیموکراتیکی دەسەڵاتداری لە کۆماری کوردستان دا، بە لاپەڕەیەکی زێڕینی مێژووی خەباتی سیاسیی گەلی کورد لە پێناوی وەدیهێنانی مافە نەتەوەییو دیموکراتیکەکانی دا دێتە ئەژمار. جەوهەری دیموکراتیکی دەسەڵاتداری لەو کۆمارەدا کە لەجێدا بنەمای لەسەر ئەسڵی رێزگرتن لە ئیرادەی خەڵکی کوردستان لەلایەکو هەوڵدان لە پێناوی پێکەوەژیانێکی تێکەڵ بە هاوڕێزی لەگەڵ نەتەوەکانی دراوسێی لەلایەکی دیکە دانرابوو، نەک هەر لە ئاستی کوردستانو ئێرانی ئەو سەردەمەدا، بەڵکوو هەم ئەوساو هەم ئێستا لە هەموو رۆژهەڵاتی نێوەراست دا بە رووداوێکی گرنگ دادەنراو دادەنرێ. هەرچەند پێشەوا قازی محەممەدو بەشێکی دیکە لە رێبەرانی حیزبو کۆمار لە پێناوی خەباتی رزگاریخوازانەیان دا بە فەرمانی رێژیمی پاشایەتیی ئێران لە سێدارە دران، بەڵام ئەزموونی دیموکراتیکو پێشکەوتنخوازانەی کۆماری کوردستان هەروا رێنیشاندەری نەوە لە دوای نەوەی بزووتنەوەی رزگاریخوازانەی گەلی کورد بووەو دەبێ.

لەگەڵ ئەوەی رووخانی کۆماری کوردستان زەبرێکی گەورە بوو کە لە پەیکەری حیزبی دیموکراتی کوردستان درا، تێکۆشەرانی ئەم حیزبە لە ماوەیەکی بە نیسبەت کورت دا خۆیان رێک خستەوەو خەباتی رزگاریخوازانەی نەتەوەییان دەست پێکردەوە. حیزبی دیموکراتی کوردستان لە ماوەی زیاتر لە ۶۵ ساڵ تەمەنی خۆیدا زۆر فەسڵی زێڕینی لە مێژووی نەتەوەی کورددا تۆمار کردوون، زۆر سەرکەوتنی گەورەی بە دەست هێناوەو تووشی نوشوستیو تێشکانیش بووە .

بێجگە لە دامەزراندنی کۆماری کوردستان کە لووتکەی سەرکەوتنی ئەم حیزبەو بە گشتی بزووتنەوەی رزگاریخوازیی کورد بوو، ئەم حیزبە بزووتنەوەی پڕشکۆی ساڵانی ۴۷ ـ ۱۳۴۶ی بەرپا کردوە، چەند جار لە ململانەی هەڵبژاردن دا خۆی تاقی کردۆتەوەو هەموو جارێ سەرکەوتنی بەدەست هێناوەو سەرەنجام بۆ ماوەی پتر لە سێ دەیە خەباتێکی قارەمانانەی بە دژی دیکتاتۆریو سەرەڕۆیی کۆماری ئیسلامی بەرێوە بردوە .

ئەم حیزبە هەر لەو کاتەدا رووخانی کۆماری کوردستانو تێک شکانی راپەرینی چەکدارانەی ۴۷ ـ ۱۳۴۶ی بەخۆوە دیوەو چەند جار لە دەورانی رێژیمی پاشایەتیو رێژیمی ئیسلامییدا کەوتۆتە بەر پەلاماری پۆلیسو هێزە سەرکوتکەرەکانو بە دەیانو سەدان تێکۆشەری

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کەوتوونەتە زیندانەوە کە زۆربەیان حوکمی قورسو تەنانەت ئێعدامیان بەسەردا سەپاوە.

حیزبی دیموکراتی کوردستان لەو خەباتە قارەمانانەو پڕلە شانازی‌یەدا زیاتر لە پێنج هەزار کادرو ئەندامی شەهید بوون کە نیزیک ٢٥ کەسیان لە کادری ڕێبەری بوون و لە سەرووی هەمووشیانەوە ناوی سێ ڕێبەری پایەبەرز: پێشەوا قازی محەممەدو دوکتور قاسملووو دوکتور شەرەفکەندی دەدرەوشێنەوە.

لە پاش دەستپێکی پرۆسەی سەقەتی دروستکردنی دەوڵەت-نەتەوە لە ئێران دا ، دەسەڵاتی فەرمانڕەوا چ لە سەردەمی پاشایەتی‌و چ لە سەردەمی کۆماری ئیسلامی دا، هیچ کات ئامادە نەبووە هەنگاوێک بۆ چارەسەری پرسی نەتەوایەتیی کوردو نەتەوەکانی دیکەی نێو ئێران هەڵێنێتەوە. ڕوانگەی تەواویەتخوازانەی دەسەڵاتی فەرمانڕەواو حاشاکردن لە فرەنەتەوەبوونی ئێران‌و پرسی ڕەوای نەتەوایەتیی کورد، هۆکاری بەردەوامبوونی ئەو کێشەیە بووە .

مەسەلەی کورد لە ئێران دا بەردەوام نەک هەر لە لایەن دەسەڵاتی ناوەندی‌یەوە، بەڵکوو لەلایەن ناسیۆنالیزمی ئێرانی لە دەرەوەی دەسەڵاتی ڕەسمی‌و، تەنانەت لەلایەن بەشێک لە ئوپۆزیسیونی سەراسەری‌و ڕووناکبیرانی ئێرانیشەوە وەک مەسەلەیەکی نەتەوەیی حاشای لێکراوە. گرفتی ئەو ڕوانگەیە لەوەدایە کە لەبری ئەوەی نێوەرۆکی نەتەوەیی مەسەلەی کوردو مافی ئەم گەلە بۆ بڕیاردان لە سەر چارەنووسی خۆی بکا بە بنەما، دەیهەوێ لە ڕێی چاونووقاندن‌و خۆگێلکردن لەو ڕاستی یەوە، هەوڵ بۆ پاراستنی هێژێمونیی پێناسی نەتەوەی حاکم بدا. وەک تابۆڕاگرتن‌و بەبنەما وەرگرتنی تەواویەتی ئەرزیی ئێرانیش، شتێک نیە جگە لە ئامرازێک لە خزمەتی ئەو بیرە نادیموکراتیک‌و شۆڤینیستی‌یەدا .

هەر بەهۆی ئەو ڕوانگە تەواویەتخوازانەی توێژی دەسەڵاتدارەوەیە کە تەنانەت باسی دێموکراسییش لە پێوەندی لەگەڵ پرسی نەتەوایەتی لە ئێران دا، خوێندنەوەیەکی چەواشەکارانەی بۆ دەکرێ. بزووتنەوەی کورد لە ڕەوتی خۆی دا هەمیشە نەبوونی دیموکراسیی بە هۆکارێکی گرینگی چارەسەرنەکرانی مەسەلەی کورد داناوە. ئەزموونەکانی ڕابردوو دەری دەخەن کە نەتەوەی کورد بەردەوام خوازیاری چارەسەری دیموکراتییانەی مەسەلەی نەتەوەیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان‌دا بووە. بەڵام بەداخەوە لەبەر نادیموکرات بوونی دەسەڵاتی زاڵ بەسەر کوردستان دا، بەردەوام ویستی ئاشتیخوازانەی گەلی کورد بە زمانێکی نادیموکراتیک‌و تێکەڵ بە زەبروزەنگ وەڵام دراوەتەوە. نیەتی ئاشتیخوازانەو ویستی کەڵکوەرگرتن لە دیالۆگو وتووێژ بۆچارەسەری مەسەلەی نەتەوایەتیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، یان هەر لەلایەن نوێنەرانی دەسەڵاتی فەرمانڕەواوە ڕەت کراوەتەوە یان وەک داوێک بۆ لەنێوبردنی ڕێبەرانی سیاسی‌و لاوازکردنی بزووتنەوەی کورد، کەڵکی لێوەرگیراوە .

ئەزموون‌و ڕەوتی ڕووداوەکان دەریان خستوە کە پرۆژەی دروستکردنی دەوڵەت- نەتەوەی ئێرانی لەسەر بنەمای کۆکردنەوەی دەسەڵات لە ناوەندو حاشاکردن لە پێناسی نەتەوەکانی ئێران‌و سەپاندنی پێناسی نەتەوەیەک بەسەر هەموو نەتەوەکانی دیکەدا، هیچ کاتێک جێی

نەگرتوە. لەئارادابوونی پرسی نەتەوەکان وەک گرینگترین پرسی سیاسی لە ئێرانی ئەمڕۆدا، بەڵگەیەکی حاشاهەڵنەگری ئەو ڕاستی‌یەیە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سووربوون لەسەر ڕەوتی ناسیۆنالیزمی تەواویەتخوازی ئێرانییش کە هەر لە سەرەتاوە بە سەقەتی لە دایک بووە، شتێک نیە جگە لە هەوڵێکی نابەرپرسانە بە ئاقاری درێژەدان بە سەنتەرگەرایییەکی مێژوویی‌و لەسەر حیسابی لێلکردنی هەرچی زیاتری ئاسۆی پێکەوەژیانی داوتەڵەبانەی نەتەوەکانی نێو ئێران .

هەربۆیە، لە ڕوانگەی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانەوە، لەبەر ڕووناکایی ئەو خاڵەی سەرەوەداو بە لەبەرچاوگرتنی ویستی لەمێژینەی نەتەوەی کوردو ڕەوتی سیاسیی ئێستای کوردستان، مەسەلەی نەتەوایەتیی کورد تەنیا کاتێک بەتەواوی چارەسەر دەکرێ کە ڕەوتی سروشتیی خۆی ببڕێ‌و ویستی ئازادانەی نەتەوەی کورد بکا بە بنچینە. دەرەتانی پێکەوە ژیانی داخوازانەی نەتەوەکانی ئێرانیش – سەرەڕای ئەو مێژووە پڕ ستەم‌و کارەساتەی رابردوو – کاتێک دەرەخسێ کە بێ ئەملاوئەولا ڕێزگرتن لە ئیرادەی سیاسیی نەتەوەکانی نێو ئێران‌و یەک لەوان نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دا، بکرێ بە بنەمای چارەسەری پرسی نەتەوەیی بۆ داهاتووی ئێران .

سەرچاوە : بەرنامەو پێڕەوی نێوخۆی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان، پەسند کراوی کۆنگرەی ١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بسم الله الرحمن الرحیم

"بەیاننامەی حیزبی دێموکراتی کوردستان"

ئاگری شەڕی جیهانگیر کە بۆ بە هۆی دوژمنانی ئازادی و لە ژێر پێ نەرانی دێموکراسی هەڵگیرسا بوو، بە باسکی بەهێزی سەربازانی ئازای هاوپەیمانی گەورەی ئێمە کوژایەوە. دنیای دێموکراسی سەرکوت و دنیای فاشیستی کە هەوڵی دەدا گەلانی و نەتەوەکانی جیهانی لە ژێر دەستی چەند نەفەر ملهوڕو سەرەڕۆدا یەخسیر بکا بە شێوەیەکی قەتعی تێک شکاو لێک بڵاو بوو و هەروەها کە چاوەروان دەکرا بۆ ئازادیی گەلان و نەتەوەکانی جیهان رێگا خۆش کرا. ئەمڕۆ گەلانی دنیا لە گەورە و چووک دەیانهەوێ لەو رێگایەی کە بەرەو ئازادی خۆش کراوە کەڵک وەرگرن و لەو بەلێنی یانەی کە بە هۆی مەنشووری مێژوویی ئاتلانتیکەوە دراوە سوود ببینن و هەڵسوڕاندنی کاروباری خۆیان بە دەستەوە بگرن و چارەنووسی خۆیان بە مەیل و ویستی خۆیان دیاری بکەن.

ئێمەی کورد کە لە ئێران دەژیین ساڵەها و بەڵکوو چەندین سەد ساڵە کە لە پێناوی ماف و دەسەڵاتی نەتەوەیی و مەحەللی دا خەباتمان کردوە و قوربانیمان داوە. بەداخەوە کاربەدەستانی سەرەڕۆی ئێران بە هیچ جۆرێک حازر نەبوون قسەی حیسێبیی ئێمە قبووڵ بکەن و تەنانەت نەیان هێشتوە ئێمە لەو مافەش کەڵک وەربگرین کە قانوونی ئەساسی بۆ ئەیالەتەکان و ویلایەتەکانی ئێران دای ناوەو بەردەوام وەڵامی ئێمە گوللە بۆمب و تۆپ و زیندان و تەبعید و یەخسیری بووە. بە تایبەتی لە سەردەمی بیست ساڵەی رەزاخان دا تەنانەت لە بەر کردنی جل و بەرگیش دا ئازاد نەبووین. بە زۆری سەرنێزە بە هۆی ئەفسەرانی دزو خائین و تالانکەرەوە هەموو دارایی و ژیانی ئێمەیان تەفرو تونا کردوە و چاویان لە نامووس و شەرەفی ئێمەوە بووەو بۆ لە نێو بردن و خاشە برِ کردنی نەسلی ئێمە لە هیچ نزمی و درِندەیی یەک خۆیان نەپاراستوە. ئاخر ئێمەش ئینسانین. ئێمەش مێژوو، زمان و شوێنەواری خۆمان هەیە کە لامان خۆشەویستن. بۆچی دەبێ مافی ئێمە لە ژێر پێ بنرێ؟ بۆچی ناتوانین لە نێو ماڵی خۆمان دا ئازاد و موختار بین؟ بۆ چی رێگا نادرێ منداڵانی خۆمان بە زمانی کوردی پەروەردە بکەین؟، بۆ چی نایەڵن کوردستانی ویلایەتێکی خودموختار بێ و لە لایەن ئەنجومەنی ویلایەتی یەوە ئیدارە بکرێ کە قانوونی ئەساسی دیاریی کردوە؟

هاونیشتمانانی بەرێز دەبێ بزانن حەق نادرێ، حەق وەردەگیرێ، ئێمە دەبێ بۆ وەرگرتنی ماف و دەسەڵاتی نەتەوەیی و مەحەللیی خۆمان خەبات بکەین. ئەم خەباتە یەکیەتی و یەکرِەنگیی پێویستە، رێکخراو و پێشەنگی پێویستە. بۆ ئەم مەبەستە پیرۆزەیە حیزبی دێموکراتی کوردستان دامەزراوە و دەستی بەکار کردوە. ئێوە هاونیشتمانانی خۆشەویست،دەبێ چاو و گوێی خۆتان بکەنەوە و لە دەوری

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی نەتەوەی خۆیان کۆبینەوە و لە پێناوی وەرگرتنی مافی ڕەوای نەتەوەیی خۆتان دا فیداکاری بکەن. حیزبی دێموکراتی کوردستان ڕێبەر و ڕێنوێنی ئێوەیە. تەنیا لە ژێر ئاڵای ئەوە کە نەتەوەی لە مەترسیی تەفرو تونا بوون ڕزگار دەبێ و هەبوون و ناموس و شەڕەفی نەتەوەیی خۆی دەپارێزێ و دەتوانێ لە نێو سنووری دەوڵەتی ئێران دا خودموختاریی نەتەوەیی خۆی وەدەست بێنێ.

هاونیشتمانان، ئێمە بێجگە لە مافی ڕەواو ئینسانیی خۆمان هیچمان ناوێ. دروشمەکانی ئێمە لە بەندەکانی خوارەوە دا خولاسە کراون. بیان خۆیننەوە و هەموو گەلی کورد، فەرد فەردیان تێ بگەیەنن. ئەوە دروشمەکانی ئێمەن:

١- نەتەوەی کورد لە نێوخۆی ئێران دا بۆ هەڵسووڕاندنی کارو باری مەحلیی خۆی سەربەخۆ و ئازادیی بێ و لە سنووری دەوڵەتی ئێران دا خودموختاریی خۆی وەدەست بێنێ.

٢- مافی خوێندنی بە زمانی زگماکیی خۆی هەبێ و تەواوی کاروباری ئیدارەکان بەهۆی زمانی کوردی بەڕێوە بچێ.

٣- لەسەر بناخەی قانوونی ئەساسی، ئەنجومەنی ویلایەتیی کوردستان بە زوویی هەڵبژێردرێ و بە هەموو کاروباری کۆمەڵاتی و دەوڵەتی ڕابگاو چاوەدێری یان بەسەر دا بکا.

٤- کاربەدەستانی دەوڵەت دەبێ بە بێ قسە لە خەڵکی ناوچەکان بن.

٥- دەبێ لەسەر ئەساسی قانوونێکی گشتی لە نێوان لادێ یی و خاوەن ملک دا ڕێککەوتنێک پێک بهێنرێ و دواڕۆژی هەر دوولا دابین بکرێ.

٦- حیزبی دێموکڕاتی کوردستان تێدەکۆشێ کە لە خەبات دا بەتایبەتی لەگەڵ نەتەوەی ئازەربایجان و کەمایەتی یەکانی تر کە لە ئازەربایجان دەژین، ئاسۆری یەکان و ئەرمەنی یەکان و هی دیکە، یەکیەتی و برایەتی یەکی تەواو پێک بهێنێ.

٧- حیزبی دێموکڕاتی کوردستان بە ئامانجی بەرەو پێش بردنی کشتوکاڵ و بازرگانی و پەرەپێدانی فەرهەنگ و لەش ساغی و باشتر کردنی ژیانی ئابووری و مەعنەویی گەلی کورد دەست دەکا بە سوود وەرگرتن لە سامانەکانی سروشتی و کانگاکانی کوردستان و لەم ڕێگایەدا تێ دەکۆشێ.

٨- ئێمە دەمانەوێ تەواوی گەلەکانی ئێران هەلی تێکۆشانی بە ئازادی یان بدرێتێ بۆ بەختەوەری پێشخستنی نیشتمانی خۆمان.

بەرنامەکە بە کوردی دەست نەکەوت بۆیە لە دەقی فارسی یەوە وەرگێڕدراوە.(د)

سەرچاوە : کتێبی چل ساڵ خەبات لە پێناو ئازادی - کورتە مێژووی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دێموکراتی کوردستان

لە ئینسایکلۆپیدیای ئازادی ویکیپیدیاوە

لەوانەیە ئەم وتارە بۆ گەیشتن بە ئاستی ستانداردی شێوازی نووسینی وتار لە ویکیپیدیادا، ویکیسازی پێویست ببێت. تکایە ئەگەر دەتوانن ئەم پەڕەیە باشتر بکەن.

سەرکردە ◄ خالید عەزیزی سکرتێر

دامەزران ◄ ٢٥ ی گەلاوێژی ١٣٢٤ (دیسامبری ٢٠٠٦ دوو لەت بوونی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران. بەیاننامەی ڕاگەیاندنی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان – ئێران)

لقی لاوان ◄ یەکیەتیی لاوانی دێموکڕاتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان /http://www.lawan.com/ku

لقی ژنان {{{لقی ژنان}}}

ئامانج ◄ وەدیهێنانی مافی دیاریکردنی چارەنووسی نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانە

ناوچەی چالاکییەکان ◄ ڕۆژهەڵاتی کوردستان

ئایدۆلۆجیا ◄ نەتەوە خوازی کورد

کردەوە سەرەکییەکان ◄ لە پێناوی وەدیهێنانی کۆمەڵگەیەکی ئازادو دێموکراتیک، پلورالیست و دادپەروەرانەدا تێ دەکۆشێ

پەیوەندی نێودەوڵەتی ◄ باوەڕی بە ئیدەئالەکانی ئاشتی و مافی مرۆڤ و دۆستایەتیی نێوان گەلان هەیە

دروشم ◄ دامەزراندنی کۆماری کوردستان لە چوارچێوەی ئێرانێکی دێموکراتیکی فیدراڵدایە

ماڵپەڕ kurdistanukurd.org کوردستان و کورد

پێرست

١- حیزبی دێموکراتی کوردستان
٢- ئامانج و پرە نسیپە بنە ڕە تییە کان
٣- ڕێبەرانی حدک (لە ژیان دا نەماون)
٤- کورتەیەک لە مێژووی حدک
٥- کورتەیەک لە مێژووی حدک ٥,١ بەڵگەنامەکان

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دێموکراتی کوردستان

Kurdistan Democratic Party

ناوی حیزب. "حیزبی دێموکراتی کوردستان"ە

* حیزبی دیموکراتی کوردستان (حدک)، حیزبێکی رزگاریخوازی نەتەوەیی و دیموکراتە، کە وڵاتپارێزان و ئازادیخوازانی رۆژهەڵاتی کوردستان لە ریزەکانی خۆی دا کۆ دەکاتەوە.
* حدک حیزبێکی سێکولارەو بڕوای بە جیایی دین لە دەسەڵاتی سیاسی هەیە.
* حدک لە پەیوەندییەکانی خۆی لە گەڵ حیزب و رێکخراوەکان دا پەیرەوی لە پلورالیزمی سیاسی دەکا.

ئامانج و پرەنسیپە بنەڕەتییەکان

١- ئامانجی حیزبی دێموکراتی کوردستان وەدیهێنانی مافی دیاریکردنی چارەنووسی نەتەوەی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستانە.

٢- دروشمی ستراتیژیکی حیزبی دێموکراتی کوردستان دامەزراندنی کۆماری کوردستان لە چوارچێوەی ئێرانێکی دێموکراتیکی فیدراڵدایە.

٣- حیزبی دێموکراتی کوردستان یەکیەتیی داخوازانەو دادپەروەرانەی نێوان نەتەوەکانی ئێران بە بەردی بناغەی دامەزراندنی ئێرانێکی دێموکراتیکی فیدراڵ دەزانێ.

٤- حیزبی دێموکراتی کوردستان لە پێناوی وەدیهێنانی کۆمەڵگەیەکی ئازادو دێموکراتیک، پلورالیستو دادپەروەرانەدا تێ دەکۆشێ.

٥- حیزبی دێموکراتی کوردستان باوەڕی بە ئیدەئاڵەکانی ئاشتیو مافی مرۆڤو دۆستایەتیی نێوان گەلان هەیە.

رێبەرانی حدک (لە ژیان دا نەماون)

قازی محەممەد ← عەبدولڕەحمان قاسملوو ← سادق شەرەفکەندی

◄کۆمەڵەی ژیانەوەی کورد یا کۆمەڵەی ژ.ک ئەو رێکخراوە بوو کە پاش سێ ساڵ، بەهۆی بەرینبوونەوەی مەودای چالاکیو لە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەروبەندی پێکهاتنی زەمینە بۆ پێکهێنانی دەسەڵاتێکی کوردی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان کە هەموو چینو توێژەکانی ئەو سەردەمەی کۆمەڵگەی کوردەواری لە ڕیزەکانی خۆی دا جێ بکاتەوە، جێگای خۆی دا بە حیزبی دێموکراتی کوردستان . بەم پێیە، حدک لە ٢٥ی گەلاوێژی ساڵی ١٣٢٤ی هەتاوی بەرامبەر بە ١٦ی ئووتی ١٩٤٥ی زایینی دا بە ڕێبەرایەتیی پێشەوا قازی محەممەد ، دامەزرا. دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە سەر بناخەی " کۆمەڵەی ژ.ک " . بە نوختە گۆڕانێکی گرینگ لە مێژووی گەلی کورد داو بە سەرەتای قۆناخێکی نوێ لە خەباتی نەتەوەی کورد دەژمێردرێ. بەرێبەرایەتی ئەم حیزبە بوو کە گەلی کورد بۆ یەکەم جار لە مێژووی خۆی دا توانی کۆماری کوردستان لە بەشێکی کوردستان دا پێک بهێنێ. کۆماری کوردستان بۆ یەکەم جار ستاتووی دەسەڵاتی کوردیی بە شێوەیەکی مودێرنو بە نێوەرۆکێکی دیموکراتیکەوە، نیشان دا. هەرچەند کۆماری کوردستان پاش ١١ مانگ دەسەڵاتداریی دیموکراتیک، بەهۆی هێرشی دەسەڵاتی پاشایەتیی ئەو سەردەمەی ئێرانەوە جوانەمەرگ کرا، بەڵام ئەزموونی دیموکراتیکی دەسەڵاتداری لە کۆماری کوردستان دا، بە لاپەڕەیەکی زێڕینی مێژووی خەباتی سیاسیی گەلی کورد لە پێناوی وەدیهێنانی مافە نەتەوەییو دیموکراتیکەکانی دا دێتە ئەژمار. حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ماوەی زیاتر لە ٦٧ ساڵ تەمەنی خۆیدا زۆر سەرکەوتنی گەورەی بە دەست هێناون و تووشی نوشوستی و تێکشکانیش بووە. پێشەوا قازی محەممەد و بەشێکی دیکە لە ڕێبەرانی حدک و کۆمار لە پێناوی خەباتی ڕزگاریخوازانەیان دا بە فەرمانی ڕێژیمی پاشایەتیی ئێران لە سێدارە دران .ئەم حیزبە هەر لەو کاتەدا ڕووخانی کۆماری کوردستان و تێکشکانی ڕاپەڕینی چەکدارانەی ٤٧ ـ ١٣٤٦ی بەخۆوە دیوەو چەند جار لە ململانەی هەڵبژاردن دا خۆی تاقی کردۆتەوەو هەموو جارێ سەرکەوتنی بەدەست هێناوە چەند جار لە دەورانی ڕێژیمی پاشایەتی و ڕێژیمی ئیسلامیی دا کەوتۆتە بەر پەلاماری پۆلیس و هێزە سەرکوتکەرەکان و بە دەیان و سەدان تێکۆشەری کەوتوونەتە زیندانەوە کە زۆربەیان حوکمی قورس و تەنانەت ئێعدامیان بەسەردا سەپاوە. حیزبی دێموکراتی کوردستان زیاتر لە پێنج هەزار پێشمەرگە، کادرو ئەندامی شەهید بوون کە نیزیک ٢٥ کەسیان لە کادری ڕێبەری بوونو لە سەرووی هەموشیانەوە ناوی سێ ڕێبەری پایەبەرز: پێشەوا قازی محەممەد و عەبدولڕەحمان قاسملوو و دوکتور شەرەفکەندی دەدرەوشێنەوە.

◄لە ماوەی مێژووی ئەم حیزبە دا ڕووداو گەلێکی گرینگ ڕوویان داوە وەک: بەستنی پانزدە گۆنگرە و پێکهێنانی چەند کۆنفرانس لە هەلومەرجی سەخت دا و دیاری کردنی چەند کومیتەیەک لە شەرایەتی جوراوجۆر بۆ ساخکردنەوەی سەربەخۆیی سیاسی و ڕێبازی حیزبی دێموکرات دەدیتری.چەند جار ئینشعاب و دابران و لەتبوونی بە خۆیەوە دیوە. سەرەرای ئەوانە دەربازبوون لە زۆربەی قەیرانەکان و تێکەڵبوونەوەی و وەسەریەک کەوتنەوەی بنەماڵەی ئەم حیزبە لایەنێکی تری جێگای ئاماژەیە کە لە ئاکامی مێژووی هابەشی تێکۆشەرانی دا ڕێبازێکی بۆ دیاری کردوون کە لە یەک جیا ناکرینەوە. دەرکەوتنی ئەم راستییە ڕێگایەکی تری بۆ درێژەدەرانی ڕێبازی دێموکراتەکان نیشان دەدات کە هەوڵدان بۆ چارەسەری یەکجاری قەیرانی تەشکیلاتی نێو ریزەکانییانە .پێویست بە وەبیر هێنانەوەیە کە لە ٢٨ی بەفرانباری ١٣٦٦ی (١٨ی ژانویەی ١٩٨٨) دا لایەنی حیزبی دێموکراتی کوردستان (ڕێبەرایەتی شۆرشگێر) ، دوای کۆنگرەی هەشت جیا بوونەوە کە پاش ٩ ساڵ جیایی و لێک دابران لە ریزەکانی حیزبی دێموکرات سەرئەنجام بە دیداری سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران عەبدوڵڵا حەسەنزادە و چەند ئەندامی دەفتەری سیاسی و کۆمیتەی ناوەندی لە گەڵ ڕێبەرایەتی شۆرشگێر لە بنکەی دەفتەری سیاسی لە قەڵاسیدە رانیەی باشووری کوردستان سەرەتای دەستپێکردنەوەی دیالۆگ و دانیشتنەکانی هەر دوو لا بوو کە لە ١٨ی ژانوییەی ١٩٩٧ یەکیەتی و یەک پارچەیی خوی وەدەست هێنایەوە. ئەگەر چی ئەم تێکەڵبوونەوە سەری گرت و بۆ ماوەی دوو کۆنگرە بە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یەکەوە بە ڕێبەرایەتی عەبدوڵڵا حەسەنزادە کاریان کرد بەڵام لایەنی کەمینەی نارازی بە ئەم تێکەڵبوونەوەیە لە ناو حدکا هەر وا دژەبەر مانەوەو تا لە کۆنگرەی سێزدەهەم دا زۆرینەی کومیتەی ناوەندیان بە دەستەوە گرت و بەم جۆرە حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لەدوای کۆنگرەی ١٣ بە سکرتێری مستەفا هیجری بۆ ماوەی نزیک بە دوو ساڵ و نیو بە هۆی قەیرانێکی قوڵی تەشکیلاتی کە سەرانسەری قەوارەکەی هەر لە سەرێ ڕا تا خوارێ داگرتبوو و بە کردەوە کردبوویە دوولەت سەرئەنجام جارێکیتر لە ١٥ / ٩ / ١٣٨٥ ی هەتاوی (٦/ ١٢ / ٢٠٠٦ زایینی) بە ڕەسمی بوو بە دو بەش واتە : حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و حیزبی دێموکراتی کوردستان و تا ئێستا هەر دوو لای دێموکرات کۆنگرەی چواردە و پازدەهەمی خۆیان بە جیا گرتووە. خالید عەزیزی سکرتێری گشتی حیزبی دێموکراتی کوردستانە و حیزبەکەی باوەری قوڵی بە وەسەریەکەوتنەوەی بنەماڵەی گەورەی دێموکرات هەیەو لە ماوەی رابردوو و بە پێی بریاری کۆنگرە کە بە زۆرینەی ئەندامانی دەنگیان بۆداوە هەوڵیان بۆ لێک نزیک بوونەوە لە گەڵ هاوڕێیانی پێشووی خۆیان داوەو تا ڕادەیەکی زۆریش سەر کەوتوون.

◂حیزبی دیموکراتی کوردستان باوەڕێکی قوولی بە هاوکاری و لێک نیزیک بوونەوەی نیوان هێزولایەنە سیاسیەکانی کوردستان هەیە و لە چەند ساڵی رابردوودا تێکۆشاوە هاندەری هەموو لایەنەکان بۆ دیالوگ و وتوویژی راستەوخۆ بە مەبەستی لێک نیزیک بوونەوە و گەیشتن بە یەکریزی و هاوهەنگاوی و کاری هاوبەش بێ. لە پەیامی دەفتەری سیاسی کە بە بۆنەی شەست وحەوتەمین ساڵرۆژی دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان دەر کراوە هاتووە - : 〈 " ئێمە خۆشحالین کە هاورێیانی پێشوومان لە حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران دا، پاش تێپەربوونی شەش ساڵ بە سەر لەت بوونی حیزب، لەم دواییانەدا چاویان بە هەڵویستی خۆیاندا خشاندۆتەوە و لە هەڵوێستێکی تازەدا رایان گەیاندوە کە ئامادەن لە گەڵ ئێمە راستەوخۆ بکەونە دیالۆگ و وتوویژ بۆ چارەسەری گیروگرفتەکان، ئێمە ئەم هەڵویستە نوییەی ئەوان بە هەنگاوێکی باش و دروست دەزانین و پێشوازیی لیێ دەکەین، وەک زۆر جاری دیکەش ڕامان گەیاندوە، ئەوە دیالوگ و پێکەوە دانیشتن و قەبوولی یەکتر و ریز گرتنی دوو لایەنەیە کە رێگای لێک نیزیک بوونەوە و یەکریزی خۆش دەکا . بۆ ئاگاداری بیرورای گشتی رادەگەیەنین کە لە یەکەم دانیشتنیش دا کە لە نیوان سکرتیرەکانی هەر دوو لای دیموکرات لەم دواییانە، و بە دوای هەڵویستی نوێی ڕێبەری حدکا دا ، پیک هات، لە سەر ئەو پەیامە پێمان داگرتۆتەوە.]] حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ٦٧ ساڵەی دامەزرانی دا ، جارێکی دیکە پابەند بوونی خۆی بە هەڵوێستی یەکیەتیخوازانەی دووپات دەکاتەوە و هەموو هەوڵی خۆی بە کار دینێ بۆ ئەوەی هەر شانس و دەرفەتێکی لە بار بۆ گەیشتن بە یەکریزی بقۆزیتەوە." 〉 لەو ماوەیە دا بە تایبەت لە ساڵی ٢٠١٢ هەوڵێکی زۆر جیدی بۆ چارەسەری ئەم پرسە لە لایان ڕێبەرایەتی هەر دوو بەشی دێموکرات دەستی پێ کردووە چەند جارێکیش بە ڕەسمی لە بارەگای هەر دوو لا دانشتنیان هەبووە.

بەڵگەنامەکان

ماڵپەرەکانی سەر بە حدک http://www.kurdistanukurd.com/ ڕاپۆرتی سیاسیی کۆمیتەی ناوەندی بۆ کۆنگرەی ١٥

پەسندکراوی کۆنگرەی 15 http://www.kurdistanukurd.com/ku/balga/raporti%20siyasi.pdf بەرنامەو پێڕەوی نێوخۆی حدک،

بۆ کۆنگرەی 15 http://www.kurdistanukurd.com/ku/balga/Barnama-Peraw.pdf ڕاپۆرتی کۆمیتەی ناوەندیی حدک، بۆ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کۆنگرەی ١٤ http://www.kurdistanukurd.com/ku/balga/raporti%20kongrai%2014%20kdp.pdf بەرنامە و

پێڕەوی نێوخۆی حدک، پەسندکراوی کۆنگرەی ١٤

http://www.kurdistanukurd.com/ku/balga/bername%20u%20asaname.k14.kdp.pdf هێڵە گشتییەکانی

ڕێبازی ئێمە http://www.kurdistanukurd.com/ku/balga/hela%20gshtiyakan.pdf نامیلکەی کاروانێک لە شەهیدانی

حدک http://kdpmedia.org/more.php?id=5188 چاپەمەنی

http://www.kurdistanukurd.com/ku/blawkrawekan.php

ماڵپەڕی دەرەوەی وڵات (ئینگلیسی) http://www.kdppress.org

ماڵپەڕی دەرەوەی وڵات http://kdpmedia.org/index.php

کورد کاناڵ http://www.kurdch.tv/

شەهید http://www.shehid.com/

لاپەرە فەرمییەکانی حدک لە فەیسبووک http://kdpmedia.org/more.php?id=5412

پەیجی ڕەسمی سکرتێری گشتی حدک لە فەیسبووک(خالید عزیزی) https://www.facebook.com/khalid.azizi.1945

حدک لە یوتیوب https://www.youtube.com/channel/UCP-IcLuGWndVmH040BsKeHA

► یەکێتی ژنانی دێمۆکراتی کوردستان ► ماڵپەڕی ناوەندی یەکیەتیی لاوانی دیموکڕاتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

سەرچاوەکان سایتی کوردستان و کورد بەرنامەو پێڕەوی نێوخۆی حدک، پەسندکراوی کۆنگرەی ١٥ سایتی شەهیدانی حدک

کورتە مێژووی٦٧ ساڵەی حیزبی دێموکراتی کوردستانئامادەکردنی ڕەحمان نەقشی

کورتە مێژووی حیزبی دێموکراتی کوردستان ئێراننوسینی دکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو ، عەبدوڵلا حەسەنزادە ئەرشیوی ڕۆژنامەی کوردستان - ماڵپەری گیارەنگ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەیاننامەی کۆمیتەی ناوەندی بەبۆنەی ٧٠ ساڵەی دامەزرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان

هاونیشتمانە بەڕێزەکان!

خەڵکی خەباتگێڕی کوردستان!

ئەندامان، دۆستانو لایەنگرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان!

٧٠ساڵ لەمەوبەر لە ڕۆژێکی وەک ئەمڕۆدا (٢٥ی گەلاوێژی ١٣٢٤) حیزبی دێموکڕاتی کوردستان لەسەر دەستی ڕۆڵەی هەڵکەوتووی نەتەوەی کورد پێشەوا قازی محەممەدی نەمر دامەزرا بۆئەوەی بە شانازییەوە ئاڵای خەباتی ڕزگاریخوازانەی گەلی کورد لە خۆرهەلاتی کوردستان بخاتە سەر شانی ڕۆڵەکانیو ئەوە لە دوای ئەوە بە دەستی کۆمەڵێک لە فیداکارترین تێکۆشەرانی ئەم بەشە لە کوردستانی بسپێرێ. لەوساوە تائێستا ئەم حیزبە سەرەڕای هەموو کەندوکۆسپەکانی سەر ڕێگا، بە لێوەشاوەیی ئەرکی شۆرشگێڕانەی خۆی بە ئەنجام گەیاندوەو نەیهێشتوە ئاڵای خەباتی ئەم گەلە بکەوێتە سەر زەوی.

ئەگەر بمانەوێ بۆ ڕەمزی مانەوەو بەردەوامیی ئەم حیزبە لە مەیدانی بەربەرەکانیی پڕقوربانیی تێکۆشاندا بڕوانین پێش هەموو شتێک چەند هۆی سەرەکی خۆیان دەنوێنن:

یەکەم،ئەوە کە پێشەواو هاوڕێکانی بە لێزانیو شارەزایی ئامانجەکانی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستانیان لە بەرنامەی حیزبی دێموکڕاتدا گەڵاڵە کردوە، بەجۆرێک کە پاش تێپەڕینی نزیک بە سێچارەکە سەدەش هێشتا لە هێڵە گشتییەکاندا ئامانجی هەموو چینوتوێژە نیشتمانییەکانی کۆمەڵی کوردەواریی تێدا بەدی دەکرێ.

دووەم، ئەوە کە هەر بەوهۆیەی سەرەوە حیزبی هەموو خەڵکی کوردستان بووەو هەموو جۆراوجۆرییەکانی کۆمەڵ خۆیانو ئامانجەکانیان لەم حیزبەو بەرنامەی ئەم حیزبەدا دیتۆتەوەو هەربۆیەش لە هەموو بارێکەوە لە پشتی وەستاون.

سێیەم، ئەوە کە لە درێژەی ڕێگادا ئەم حیزبە لە هەڵبژاردنی دروشمەکانی خەباتو دەستنیشانکردنی دۆستانو دوژمنانیدا وردو واقیعبین بووە. سەرەنجامیش ئەوە کە تێکۆشەرانی دێموکرات لە دژوارییەکانی سەر ڕێگای خەبات نەپرینگاونەوەو "کەندوکۆسپ هەنگاوی پێ شل نەکردوون".

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی ئێمە لەو ڕێبازە دووردرێژو پڕهەورازو نشێوەدا سەرکەوتنی گەورەی تاقی کردوونەوەو نوشوستیی تاڵیشی تووش هاتوون:

گرنگترین ڕووداوی مێژووی خەباتی ڕزگاریخوازانەی نەتەوەی کورد (دامەزرانی کۆماری کوردستان) لەسەر دەستی ئەم حیزبە پێکهاتووەو بەناوی ئەم حیزبەوە تۆمار کراوە، لە بەرامبەردا ڕووخانی کۆشکی هیوای کوردی هاتۆتە سەر ڕێ‌و سەری سەردارانی بەسەر سێدارەوە دیوە. چەندجار کەوتۆتە بەر هێرشی بەربڵاوی پۆلیس‌و بەسەدان خەباتگێڕی ڕیزەکانی کەوتوونە بەندیخانەو حوکمی زیندانی درێژخایەن‌و تەنانەت ئیعدامیان بەسەردا سەپاوەو سەدانی دیکەیان پەڕیوەی هەندەران بوون‌و ژیانی ئاوارەیی‌یان بەسەردا سەپاوە. بەو حاڵە لە یەکێک لە ڕەشترین دەورانەکانی حکوومەتی دیکتاتۆری‌دا گۆمێ مەندی "جزیرەی ئارام"ی حەمەڕەزاشای شڵەقاندووەو بانگی "ئەی ڕەقیب هەر ماوە قەومی کوردزمان"ی بەگوێی بێ خەبەران‌دا داوە. چەندجار تووشی لێکدابڕان هاتووەو لەبەرامبەردا ڕووداوی وەک "وەسەریەککەوتنەوەی بنەماڵەی گەورەی حیزبی دێموکڕات"ی تۆمار کردوە.

بەکورتی ئەم حیزبە سەرکەوتن‌و تێشکانی زۆری دیون. بەڵام نە لەسەرکەوتن‌دا لەخۆ بایی بووەو نە لە نوشوستی‌دا چۆکی داداوەو تووشی بێ‌هیوایی هاتوە، هەر سەرکەوتن‌و پێشکەوتنێکی کردۆتە پردەبازی سەرکەوتنێکی دیکەو لە هەر تێشکانێک دەرسێکی خەباتگێڕانەی وەرگرتوە.

گەلی ئازادیخوازی کورد!

ئەو دەسکەوتانە کە حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ڕێڕەوی ٧٠ساڵەی ژیانی خەباتگێڕانەی خۆی‌دا بەدەستی هێناون، بەرهەمی ڕەنج‌و تێکۆشانی تەنیا کۆمەڵێک‌و گرووپێک نین. هەرچەند بەڕواڵەت لە بەشی زۆریان‌دا ڕێبەری‌و کادرو ئەندام‌و فەرماندەرو پێشمەرگە فیداکارەکان خاوەنداری‌یان لێ‌دەکەن، بەڵام ئەو شانازییانە بە هەوڵ‌و هیممەتی چین‌وتوێژو دەستەو گرووپی جۆراوجۆری کۆمەڵی کوردەواری بەدەست هاتوون. ئەو زیندانییانە کە بەشێکی زۆر لە باشترین ساڵەکانی تەمەنیان لە چاڵەڕەشەکانی دوو ڕێژیمی پیاوکوژی پادشایەتی‌و ئاخوندی‌دا بەسەر بردوە، ئەو کەس‌وکارانەی شەهیدان‌و زیندانییانی سیاسی کە ڕەنجی دووری‌و تەنانەت لەدەستدانی ئازیزانیان قبووڵ کردوە، بەڵام قەت بەچۆک‌دا نەهاتوون‌و ڕێگایان نەداوە دوژمنانی ئازادی هەست بە سەرکەوتن بکەن، ئەوانە کە یەک یان چەند ئەندامی لەشیان لە مەیدانی بەربەرەکانیی چەکدارانە یان لەژێر ئەشکەنجەدا لەدەست داوە، ئەوانە کە "لەسەر وەتەن بێ‌وەتەن بوون"و ڕەنجی دووروڵاتی دەچێژن بەڵام قەت لە یادو غەمی گەل‌و نیشتمانەکەیان غافڵ نەبوون، ئەو ژنە تێکۆشەرانە کە سەرباری بەشی خۆیان لە خەبات بەشێک لە ئەرکی خەباتگێڕانەی پیاوەکانیشیان گرتۆتە ئەستۆ، ئەو مامۆستا ئایینی‌یە نیشتمانپەروەرانە کە لە تاڵترین ساڵەکانی زەبروزەنگ‌دا خۆیان ئەرکی حیزبی‌یان بەڕێوە بردووەو حوجرەو مزگەوتەکانیان کردۆتە قوتابخانەی پێگەیاندنی ڕۆڵەی بەجەرگی مەیدانی خەبات‌و بەکورتی هەموو ئەوانەی لە هەر ڕێگایەکەوە کۆمەگیان بە بەرەوپێش‌چوونی ئەم کاروانی سەروەری‌یە کردوە، هەرکامیان خاوەنی بەشێک لە شانازییەکانی مێژووی حیزبی دێموکڕاتن.

هاوڕێیانی خۆشەویست!

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبەکەتان حیزبی دێموکراتی کوردستان خاوەنی زۆر شێوازو نەریتی خەباتگێرانە بووەو هەیە کە لە ڕابردوودا بوونە مایەی ڕێزو ئیعتیباری ئەم حیزبەو درێژەدانیان لە تێکۆشانی لەمەودواشماندا دەتوانێ کۆمەک بە چوونەسەری جێگەوپێگەی حیزبو سەرەنجام

سەرکەوتنی ڕێرەوی خەباتە ڕەواکەی بکا:

حیزب هیچ وەخت شێوەیەکی تایبەتی لە خەباتی بە تاقەڕێگا دانەناوەو ڕێزێکی زۆری بۆ خەباتی شارستانی داناوە، تێکۆشانی فکریو سیاسیو کۆمەڵایەتی بەتایبەتی نەخشی ڕووناکبیرانی بە ئەڵقەیەکی گرنگی خەباتی ڕزگاریخوازانەی نەتەوەکەمان زانیوە. حیزب پێی وا بووە چووکترین پاشەکشە بە ڕێژیمی دەسەڵاتدارو بەدەستهێنانی هەر داخوازێکی خەڵک برینی قۆناغێک لە خەباتە درێژخایەنەکەمانە.

ئەم حیزبە هەمیشە باوەڕی بە چارەسەری ئاشتیخوازانەی مەسەلەی کوردو تەنانەت چارەسەری هەموو گیروگرفتە ناوچەییو نێونەتەوەییەکان لەڕێگای ئاشتیخوازانەوە هەبووە. بەڵام هەرکات لەلایەن حکوومەتە سەرکوتکەرەکانەوە خەباتی چەکدارانەی بەسەردا سەپابێ قارەمانانە بەرگری لە مافو ئازادییەکانی کورد کردووەو لەبەرامبەر زۆرو ملهوڕیدا تەسلیم نە بووە.

دەگەڵ ئەوەی هەمیشە باوەڕی بە مافی دیاریکردنی چارەنووس بۆ گەلی کورد هەبووە، واقیعبینانە هەلومەرجی خەباتی نەتەوەکەی خۆی هەڵسەنگاندووە دروشمی چارەسەری مەسەلەی کورد لە چوارچێوەی ئێراندا (خودموختاری یان فیدراڵیزم)ی هەڵگرتوە.

زانیویەتی کە بۆ بەدەستهێنانی مافو ئازادییەکانی کورد لە چوارچێوەی ئێراندا پێویستیی بە هاوخەباتی دەگەڵ گەلانی دیکەی ئێرانو ڕێکخراوە سیاسییەکانیان هەیەو لەو ڕێگایەدا هەوڵێکی زۆری بۆ لێکنزیکبوونەوەو تەنانەت هاوپەیمانی دەگەڵ حیزبو ڕێکخراوە سەرانسەریو ناوچەییەکانی ئێران داوە.

ئەم حیزبە هەمیشە باوەڕی بەوە هەبووە کە کورد نەتەوەیەکەو لەنێو چەند وڵاتدا دابەش کراوە. بۆیە لە هەموو دەرفەتێکدا هەوڵی هاوکاریو هاودەردی دەگەڵ بەشەکانی دیکەی کوردستانی داوەو بەتایبەتی دەگەڵ باشووری کوردستان زۆر لاپەڕەی زێڕینی مێژوویی لەو بوارەدا تۆمار کردوون.

حیزبی دێموکراتی کوردستان لە کۆنەوە بایەخێکی شیاوی بە دیپلۆماسیو هەوڵی ناساندنی مەسەلەی کورد بەدنیاو ڕاکێشانی پشتیوانیی نێونەتەوەیی بۆ لای مەسەلەی کورد داوەو لەو ڕێگایەدا سەرکەوتنی باشیشی بەدەست هێناوە. لەبیرمانە کە یەکەمین کۆنفرانسی نێونەتەوەیی لەسەر مەسەلەی کورد لە پاریس بە هەوڵو تێکۆشانی ڕێبەری شەهید دوکتور قاسملوو پێکهاتو لەبەر ئەوەی پێش بەسترانی کۆنفرانسەکە تێرۆر کرا، ئەو کۆنفرانسە پێشکەش بە یادی وی کرا.

خەڵکی تێکۆشەری کوردستان!

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەگەرچی لە هەلومەرجی ئەمڕۆدا خۆرهەڵاتی کوردستانو بەگشتی هەموو ئێران لەژێر دەسەڵاتی دیکتاتۆریی کۆماری ئیسلامیدا کپو بێدەنگ دیارە. بەڵام بەدڵنیاییی دەڵێین ئەم وەزعە ناتوانێ درێژخایەن بێ. ئەو هەورە ڕەشەی بەری ئاسمانی کوردستانو ئێرانی گرتوە سەرەنجام دەڕەوێو خۆری ئازادی لە ئاسۆی وڵاتەکەمان وەدەر دەکەوێ. حیزبی دێموکڕات بەڵێن تازە دەکاتەوە کە بە ئیرادەیەکی پتەوترەوە ڕێگای وەدیهێنانی ئامانجەکانی ئێوە درێژە دەدا. بۆیە هیوامان ئەوەیە وەک هەمیشە پشتی بگرن، متمانەی پێبکەنو ڕێگای پێشان بدەن. ئەم قافڵەیە بە هەوڵی هەمووان دەگاتە مەنزڵو گومانیش نیە کە نەخشی بنەڕەتی بە هەوڵو هیممەتی ئێوەیە.

لە ٧٠ساڵەی دامەزرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستاندا وێرای پیرۆزبایی لە هەموو خەڵکی کوردستانو دۆستانو دڵسۆزانی حیزب، سڵاوی وەفاو ئەمەگداری بۆ گیانی پاکی دامەزرێنەرو پێشەوای حیزب شەهید قازی محەممەدو هەموو هاوڕێکانی دەنێرینو بەڵێن تازە دەکەینەوە کە تاسەر بە ڕێبازەکەیان وەفادار بین.

سڵاو لەگیانی پاکی هەموو شەهیدانی کوردستانو بنەماڵە سەربەرزەکانیان.
سڵاو لە زیندانییانی سیاسی قارەمانانی بەرەنگاریو بنەماڵە فیداکارەکانیان.
سڵاو لە هەموو خەڵکی کوردستان قەڵای هەرە قایمی دێموکرات.
سەرکەوێ حیزبی دێموکڕاتی کوردستان بۆ بەجێگەیاندنی ئەرکە نیشتمانیو نەتەوەییەکانی.

کۆمیتەی ناوەندیی
حیزبی دێموکڕاتی کوردستان
٢٥ی گەلاوێژی ١٣٩٤ (١٦ای ئووتی ٢٠١٥)
سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەڵبژاردەیەک لە قسەکانی کاک خالید عەزیزی، سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان،

لە ڕێورەسمی ٧٠ ساڵەی دامەزرانی حیزبی دیموکراتی کوردستاندا

میوانانی خۆشەویست، خوشک و برایانی ئازیز!

پڕ بە دڵ بەخێرهاتنتان دەکەم بۆ ڕێورەسمی یادی حەفتا ساڵەی دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان. هەروەها پیرۆزبایی دەکەم لە سەرجەم ئەندامان و پێشمەرگەکان و لایەنگران و دۆستانی حیزبی دێموکرات، پیرۆزباییەکی زۆر تایبەتی لە کۆمەڵانی خەڵک لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، کە بە درێژایی تەمەنی حەفتا ساڵەی حیزبی دێموکرات لە هەموو بوارەکانی ژیانیدا پشت و پەنای حیزبی دێموکرات بوون.

....جێگەی خۆیەتی هەموو لایەکمان ڕێز و پێزانینی خۆمان بۆ دامەزرێنەری حیزبی دێموکرات، ڕەئیس جەمهوری کوردستان، پێشەوای حیزبی دێموکرات، قازی محەممەد بنێرین. هەروەها لە هەمان کاتدا ئەمەگناسیی و پێزانینی خۆمان، بۆ تەواوی ئەو تێکۆشەرانەی کە لە ماوەی حەفتا ساڵدا، بەشداری ژیانی سیاسی حیزبی دێموکرات بوون، کاتی خۆی بە دامەزراندنی حیزبی دێموکرات وکۆماری کوردستان، و جووڵانەوەی نەتەوایەتی کوردیان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە لوتکە گەیاند.

....فەلسەفە و دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان، لە ڕۆژی یەکەمەوە دوای ماوەیەکی کورت، بە دامەزرانی کۆماری کوردستان دەریخست کە حیزبی دێموکرات بۆ ئیدارەی وڵات دروست بووە، حیزبی دێموکرات بۆیە دروست بووە لە پرۆسەی قانوونی ژیانی مەدەنی و بەهێزکردنی ئەرکە نەتەوەییەکانی خۆی لەنێو کۆمەڵگەی کوردستان، بە قانوونکردنی ماف، چارەسەری قانوونی کێشەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، لەو مەجال و دەرفەتەی بۆی هەڵکەوتووە قەزیەی کورد لە ئێراندا بخاتە پرۆسەیەکی ڕێکوپێکی قانوونی ومەدەنی و، فەلسەفەی وجوودی حیزبی دێموکرات هەر بۆ ئەوە بووە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پەیامی سیاسی حیزبی دیموکرات

حیزبی دێموکرات لە ماوەی حەفتا ساڵ ژیانیدا، هەوراز و نیشێوی زۆر بینیوە، بێگومان ئیفتخاراتی مێژووییشی زۆر بووە، دەسکەوتیشی بووە و لە هەمان کاتدا، لەبەر ئەوەی جەماوەرێکی زۆر لە حیزبی دێموکراتدا بوون، ئینتزاراتێکی زۆریشی لە خۆی دروست کردووە. هەر ئەوە بووە کاتێک کۆمار دەڕووخێ، دیسان ڕیبەرانی حیزبی دێموکرات و کادرو ئەندامانی حیزبی دێموکرات، تێدەکۆشن شوێنەواری کۆمار و ئەرزشەکانی کۆمار لە مەیدانی جۆراوجۆری خەباتدا بەرز ڕابگرن. بە دیفاع لە بنەما نەتەوایەتییەکانی خۆیان و بنەماکانی حیزبی دێموکرات و کۆمار هەوڵیان دا ژیانی سیاسیی ئەو حیزبە ئیدامە بدەن. خەبات و تێکۆشانی حیزبی دێموکرات، لە دژی دوو حکوومەت، یەکەم حکوومەتی پەهلەوی کە کۆماری کوردستانی ڕووخاند و ڕێبەرانی حیزبی دێموکراتی زیندانی کرد و کوردستانی ئێرانی بەجۆرێک ئیدارە دەکرد کە مەجال و دەرفەت بۆ تێکۆشانی ئێمە نەمابوو، دەوری ٣٢ ساڵ بوو. لە ئێران، ئینقلاب دەکرێ و حکوومەتی کۆماری ئیسلامی دادەمەزرێ، هەر لەسەر بنەمای چارەسەریی ئاشتییانە و دێموکراتیک لەڕێگای وتوویژ لە کوردستانی ئێران، هەر ئەوە کە بیرۆکەی قازی محەمەد بوو لەو پەڕی دەسەڵاتی خۆیدا کە ڕەئیس جەمهوری کوردستان بوو، هەموو هەوڵ و تێکۆشانێکی ئەوە بوو کە ئەو کێشەیە لەڕێگەی گفتوگۆ و موزاکرە لەگەڵ حکوومەتی ناوەندی چارەسەر بکرێ، دیسان دوای ئینقلابی ئێران، پەیامی حیزبی دێموکرات ئەوە بوو کێشەی سیاسیی میللەتێک، مافە نەتەوایەتییەکانی میللەتێک، مافە دێموکراتیکییەکانی میللەتێک، ناکرێ لەڕێگای شەڕ و خوێنڕشتن چارەسەر بکرێ، بۆیە حیزبی دێموکرات، لەسەر ئەو بنەمایە دوای ئینقلابی [٥٧]یش هەموو هەوڵێکی خۆی دا کە خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بەدوای ئینقلابدا ژیانێکی ئارام و مەدەنی و دوور لە شەڕ و کێشەیان هەبێ و بۆ جارێکی دیکە دەسەڵاتی میللی و دێموکراتیکی خۆیان کە بۆ ئێمە بە میرات مابۆوە و ڕەئیس جەمهورەکەی ئێمە دایمەزراندبوو، لە کوردستانی ئێران بەرپای بکەینەوە، بەجۆرێک خەڵک لە ئیدارەی ژیانی سیاسی و مەدەنی و قانوونی خۆیان بەشدار بن. بەو جۆرە لەئارامیشدا بتوانن ژیانی کۆمەڵایەتی و ئابووری و فەرهەنگی خۆیان بەرنە پێشێ، هەروەکی ئەوە هەمیشە جەوهەری سیاسەتی حیزبی دێموکرات بووە.

بەداخەوە حکوومەتی کۆماری ئیسلامی پەیامی ئاشتی و دیموکراتیک و مافخوازانەی حیزبی دێموکرات و ڕێبەرانی حیزبی دێموکراتی وەرنەگرت، لەگەڵ هەیئەتی نوێنەرایەتی خەڵکی کورد لەڕێگای موزاکرە ئەو کێشەیەی چارەسەر نەکرد. بۆیە بۆ جارێکی دیکە خەڵکی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان پێچەوانەی مەیلی خۆیان شەڕیان بەسەردا تەحمیل کرا. بۆیە جارێکی دیکە حیزبی دێموکرات و لایەنەکانی دیکە، مەجبوور بە دیفاع لە خۆیان بوونەوە. دەورێکی دیکە لە خەبات و تێکۆشان دوای ئینقلابی ئێران، بۆ حیزبی دێموکرات دەستی پێکردەوە و ئێمە موتەحەممیلی قوربانی و شەهادەتێکی زۆر بووین و فیداکارییەکی زۆریشمان هەر لەو ڕێگایە دا.

ئێمە لە ژیانی سیاسیی خۆماندا هەمیشە هەوڵمان ئەوە بووە ئەو پەیامە کە پەیامێکی سیاسیی بۆ ئیدارەی وڵات، نە تەنیا بەگوێی خەڵکی کورد لە ڕۆژهەلاتی کوردستان بگەیەنین، نەتەنیا ئێرانییەکان لە دەرەوەی کوردستان ئاگادار بکەینەوە، بەڵکە لە کۆڕ و کۆمەڵگەی نێودەوڵەتیشدا هەمیشە ئەو پەیامەمان داوە. هەمیشە گوتومانە ئەگەر ڕۆژێک لە ڕۆژان قسە لە ئێران و چارەسەریی داهاتووی ئێران دەکرێ، ناکرێ لە ئێران نەتەوەی کورد و حیزبی دێموکراتی کوردستان کە کارنامەیەکی دوور و درێژ و تەجرووبەیەکی درێژخایەن و ڕەنگینی لە چۆنیەتی تەعامول لەگەڵ کێشەکان و چارەسەرییەکان هەیە، لە پەراوێز بخرێ. لە پەراوێزخستنی حیزبی دێموکرات بە مەعنای لە پەراوێزخستنی ویست و داخوازییەکانی نەتەوەیەکە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، کە بە درێژایی حەفتا ساڵی ڕابردوو هەوڵی داوە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

و بۆ مافەکانی خۆی خەبات دەکا. پەیامی نەتەوەیی ئێمە هەمیشە بە چۆنیەتی تەعامول لەگەڵ ئەو دەوڵەتانەی کێشەی کوردیان هەبووە، بە جۆرێک عەمەل بکەین کە لە ڕەوابیت و عیلاقاتی خۆماندا هەرگیز نەبین بە ئەسبابی کێشە بۆ پارچەکانی دیکە و هەمیشە بە ئیفتخاراتەوە دیفاع لە ڕابردووی عیلاقاتی خۆمان لەگەڵ ئەو دەوڵەتانە بکەین کە بە جۆرێک عیلاقە و پێوەندیمان لەگەڵیان هەبووە.

حیزبی دیموکرات و پێوەندیی لەگەڵ پارچەکانی دیکەی کوردستان

لە پێوەندیی لەگەڵ خەبات و تێکۆشانی پارچەکانی دیکەدا، هەروەکی بەشداری بارزانییەکان لە کۆماری کوردستان دەقیقەن ئەوە دەگەیەنێ کە لە هەر شوێنێک فورسەتێک بۆ کورد هەڵکەوێ، بەشەکانی دیکە دەتوانن لە تەواوی دەسکەوتەکانی بەهرەمەند بن، ئەو تەجروبەیە بە جۆرێک بۆ بەشەکانی دیکەش کەڵکی لێ وەربگرێ. ئێمە لەسەر ئەساسی باوەڕ بەوە کە باشترین دۆستایەتی و باشترین پشتیوانی لە پارچەکانی دیکەی کوردستان ئەوەیە کە وەک حیزبی دێموکرات لە کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی دیفاعیان لێ بکەین، لەنێو خۆیاندا کۆمەک بکەین بە یەکڕیزی و تەبایی و برایەتی و، لە عیلاقاتی خۆماندا هەمیشە کۆمەڵگەی کوردستانی ئێران وا پەروەردە بکەین لەو بوارانەی بۆیان دەگونجێ، هاوبەستەگی نەتەوەیی خۆیان لەگەڵ پارچەکانی دیکە بەجێ بگەیەنن و، هەمیشەش هەر ئەوەمان لە پارچەکانی دیکە ئینتزار هەبوە لە چۆنیەتی تەعامول لەگەڵ ڕۆژهەڵاتی کوردستان. هەرگیز ئیجازەمان بە خۆمان نەداوە لە کاروباری نێوخۆیی هیچ پارچەیەکی دیکەی کوردستان دەخالەت بکەین. پێمان وایە کوردی هەر پارچەیەک بۆ چارەسەریی گیروگرفتەکانی خۆیان پاشخانێکی دەوڵەمەند و مێژوویەکی دەوڵەمەند و بەرچاوڕوونییەکی ڕێکوپێکیان لەو بوارەدا هەیە. هەر لەو پێوەندییەدا پێوەندیی لەمێژینە و تاریخی حیزبی دێموکرات، لەگەڵ باشووری کوردستان ناکرێ ئاماژەی پێنەکرێ. لە ڕۆژی دامەزرانی کۆماری کوردستان و بەشداریی تێکۆشەرانی کوردستانی ئێراق لە کۆماری کوردستان، بناغەی دۆستایەتی و ڕەوابیت و عیلاقەیەکی نیزیک دامەزرا. بیرەوەریی ئەفسەرە کوردەکانی عێراق، لە کۆماری کوردستان، بیرەوەریی تێکۆشەرانی حیزبی دێموکرات لە سەردەمی کۆماری کوردستان بناغەی ئەو دۆستایەتییەی بەهێزتر کرد. پێوەندیی حیزبی ئێمە لەگەڵ تێکۆشەرانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و حیزبەکانیان دەگەڕێتەوە دەیان ساڵ پێش ئێستا. بۆیە بەشێکی زۆر لە دۆستانی ئێمە لەوانەی کە لە نزیکەوە لە خەبات و تێکۆشانی حیزبی دێموکرات پشتیوانیان کردووە و لەگەڵیان بوون و کاتێک حیزبی دێموکرات لە باشووری کوردستان بووە، لە عیلاقات و دۆستایەتی خۆی لەگەڵیان دابووە، بەشێک لەوانە خەمخۆری حیزبی دێموکرات بوون و پشتیان گرتووە و لە ڕۆژەکانی تەنگانەدا بە هانای هاتوون ، جێی خۆیەتی لێرە ڕێز و سپاسی خۆمانیان بۆ بنێرین و ئەمەگناسیی خۆمانیان پێشکەش بکەین و بە ئیحترامەوە چاو لە خەبات و تێکۆشان و دۆستایەتی هەموو لایەکیان دەکەین.

مێژووی تێکۆشانی حیزب

بەشێک لە مێژووی حیزبی دێموکرات بەپێچەوانەی مەیلی ئێمە و بەرنامەی حیزبی دێموکراتی کوردستان کە دەبێ لەنێوخۆی وڵات بێ و فەعالییەتێکی ئاشکرا و عەلەنی هەبێ، لە ژیانی سیاسیی و کۆمەڵایەتی خەڵکدا بەشدار بێ، بەداخەوە ئێمە لە تەبعید بووین. لە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مێژووی سیاسیی ئێمەدا بە غەیری سەردەمی کۆماری کوردستان و ماوەیەکی کورت دوای ئینقلاب، زۆربەی زۆری ژیانی ڕێبەرانی حیزبی دێموکرات لە تاراوگە و تەبعید و دوورەوڵاتیدا بووە.

... لە هەمان کاتدا کە قوربانییەکی زۆری داوە، ئیفتخاراتێکی زۆری کەسب کردووە، دامەزرێنەری حیزبەکەی ئێمە، پێشەوا قازی محەمەد، دوای ڕووخانی کۆمار لە سێدارە درا، دوو ڕێبەری ئێمە دوکتور قاسملوو و دوکتور شەرەفکەندی تیرۆر کران، سەدان کادر و هەزاران پێشمەرگەمان لەو ڕێبازەدا شەهید بووە، بەڵام هەرگیز لە خەبات و تێکۆشانی خۆمان لە پێناو بەرزراگرتنی ئەرزش و بنەماکانی حیزبی دێموکرات، نەوەستاوین. لە خەبات و تێکۆشانی خۆماندا ئەوەی لە تواناماندا بووە بە نیسبەت خەڵکی خۆمان کە ئەمەگناس بوون لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، بەجێمان گەیاندووە. ئەرکی نەتەوایەتی خۆمان بەرامبەر پارچەکانی دیکە جێبەجێ کردووە. لە پێوەندیی خۆماندا لەگەڵ حیزبەکانی دیکەی ئێرانی و ڕۆژهەڵاتی کوردستان و پارچەکانی دیکە هەوڵمان داوە لانیکەمی گیروگرفتمان هەبێ و هەوڵمان داوە مەسئولانە بجۆڵێینەوە، بەڵام لە هەمان کاتدا بە موازاتی هەموو ئەو سیاسەتە دروستانە و تێکۆشان و فیداکاریی و قوربانیانە، حیزبی ئێمە لە ئیدارە نێوخۆییدا بێموشکیلە نەبووە، حیزبی ئێمە وەک حیزبێکی جەماوەری کە خەڵکێکی زۆری لەگەڵدا بووە، وەک حیزبێک کە پابەند بووە بە پڕەنسیپەکانی دێموکراسی لە چۆنییەتی گرتنی کۆنفرانس و کۆنگرەکانی، هەوڵی داوە ئەندامانی خۆی لە ژیانی حیزبەکەیدا بەشدار بن، هەمیشە تێکۆشاوە پرسە کۆمەڵایەتییەکان، سیاسییەکان، نەتەوەیییەکان، مەسائیلی ئیستراتیژی، هەمووی ئەو شتانەی کە پەیوەندیی بە ژیانی حیزب و کۆمەڵگەی ڕۆژهەڵاتی کوردستانەوە هەیە، لەنێو حیزبی ئێمەدا بە گەرمی بێتە بەرباس و لێکۆڵینەوە لێکدانەوەی بۆ بکرێ.

دێموکراسی نێو حیزبی ئێمە هیوا و هومێدێکی بۆ خەڵکێکی زۆر لە ئەندامانی خۆمان و هەروەها بۆ کۆمەڵانی نێو کوردستان دروست کردبوو، تەمرینی دێموکراسیی لەنێو حیزبی ئێمەدا ئەو پەیامە بوو بۆ کۆمەڵگەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، کە ڕۆژێک لە ڕۆژان ئێمە ئیدارەی وڵاتی خۆمان بکەین، دەبێ لە خۆمانەوە دەست پێبکەین بۆ بەشداری پێدانی خەڵک، بۆ خوێندنەوەی خەڵک، بۆ ئەوەی عادەت بگرین چۆن جەمعێک لەگەڵ یەک کار بکا و بەیەکەوە ئیدارەی وڵات بکەین. ئەندامانی حیزبی دێموکرات بە گشتی حەقیانە ئەو گلەییە لە لە ڕێبەریی حیزبی دێموکرات بە ڕێبەرانی شەهید و ڕێبەرانی زیندووشەوە بکەن کە ئێمە لە ئیدارەی حیزبەکەی خۆمان ڕەنگە لەگەڵ یەک بە ئینساف نەبووبین، ئێمە بۆ فیداکاری دژی کۆماری ئیسلامی ئامادە بووین ڕێبەرانیشمان دانێین، ئامادە بووین زیاتر لە پێنج هەزار قوربانی بدەین، لە پێناو بەرژەوەندیی پارچەکانی دیکە لە زۆر بار گوزەشتمان بووە، لە زۆر بار بەرژەوەندیی حیزبیی خۆمان وەلاناوە، لە زۆر بار هەوڵمان داوە ددان بە جەرگی خۆماندا بگرین، هەولمان داوە ئەرکی نەتەوایەتی خۆمان بەجێ بگەیەنین، بەڵام لە ئیدارەی حیزبی خۆمان و بۆ حاوانەوە لەگەڵ یەکتر ڕەخنەمان لەسەرە. لە ماوەی پەنجا ساڵی ڕابردوودا زۆر بە باشی نەمانتوانیوە وا کار بکەین، حیزبی دێموکرات، لەو گیروگرفتانە نەجات بدەین. ئەوە چاوەڕوانی خەڵک بوو لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، کاتێک حیزبەکەی ئێمە کۆمار دادەمەزرێنێ و سەرۆک کۆمار دادەمەزرێنێ و سەرۆک کۆمار هەمووی چین و توێژەکانی کۆمەڵگەی حەفتا سال پێش ئێستای کوردستان کە بەشی زۆری نەخوێندەوار بووە، لەگەڵ یەک کۆی کردنەوە، قانوونی پێ دادەنان، ئیدارەی حکوومەتی پێدەکردن، سەری بەرز بوو لەنێو سەران لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست، لە گۆڕەپانی سیاسیی ئێران، ئیمە دەبا ئەو حیزبەمان باشتر ئیدارە کردبایە، ئێمە دەبا حیزبەکەی پێشەوا قازی محەمەدمان لە ئیدامەی ژیان و کاری سیاسیی خۆمان ئەو کاروانەمان بەشێوەیەکی ڕێکوپێکتر بردبا پێشێ، گلەیی خۆمان لە خۆمان لە حزووری ئێوە، لە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حزووری خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، کە فیداکاری و قوربانییان بۆ ئەو حیزبە داوە، دەقیقەن بۆ ئەوەیە لە یادی حەفتا ساڵەی دامەزرانی حیزبی دێموکرات، هەموو لایەکمان، کە بەشمان بەو حیزبەوە هەیە، هەموو لایەکمان کە بەیەکەوە ئیفتخاراتەکانیمان دروست کردووە، هەموو لایەکمان دیسانەکە بەیەکەوە دروستی بکەینەوە و وای ئیدارە بکەین و وای بەرینەوە نێو کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان، کە چاو لە حیزبێکی یەکگرتوو بکەن و هیوا و هومێد و ئاواتەکانیان کە هیوا و هومێدی پێشەوای حیزب و ڕەئیس جەمهوری کوردستان بوو، لە گۆڕەپانی سیاسیی داهاتووی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، کە بۆمان مەعلوم نیە لەگەڵ دەیان و سەدان سیناریۆی ناڕوون بەرەوڕووە، لەو حاڵەتەدا بەو حیزبەوە بچینە نێو ژیانی سیاسیی کۆمەڵگەی ئێران.

لەکاتێک دا یادی ٧٠ ساڵەی حیزب دەکەینەوە فرسەتەکان بۆ کورد زۆرن

ئێمە لە سەردەمێکدا یادی حەفتا ساڵەی دامەزرانی حیزبی دێموکرات دەکەینەوە، کەلە ڕۆژی دامەزرانی حیزبی دێموکراتەوە هەتاکو ئێستا ئاڵوگۆڕەکان لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست، لە ئێران، لە ناوچەکە، لە مەوزووعاتی پێوەندیدار بە کورد گەلێک زۆر بووە. ئەگەر کۆمار ڕووخا و هیوای کۆمار، ڕێبەرانی حیزبی دێموکرات و تێکۆشەرانی حیزبی دێموکرات و خەڵک لە ماڵەکانی خۆیان و لە پارچەکانی دیکە بە خەباتی جۆراوجۆر بەردەوام ئیدامەیان دەدا، ئەگەر هەڵەبجە و ئەنفال و قەتڵوعامی کوردان لە باشووری کوردستان، ئەگەر ئینکاری کورد لە تورکیا، ئەگەر قەبووڵنەکردنی کورد لە سووریا، هەرگیز نەیتوانی کورد بە چۆک دابێنێ و ئێستا نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست و لە هەموو پارچەکانی دیکە لەگەڵ سێناریۆیەک کە جێگای خۆشبینیە، بەڵام لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، لەو شوێنەی حیزبی دیموکراتی تێدا دامەزرا، سیاسەتی جەمهوری ئیسلامی ئەوەیە کە نەهێڵێ حیزبی دێموکرات دەنگی بێت و ڕەنگی دیار بێت و لەنێو کۆمەڵانی خەڵک ببێتەوە جێگای هیوا و هومێد. بەڵام ڕابردووی خەبات و تێکۆشانی ئێمە، شکەست و هەستانەوەکانی ئێمە، فیداکاریی و قوربانییەکانی ئێمە، کارنامەی ئێمە لە خەبات و تێکۆشاندا ئەوە دەڵێ حەفتا ساڵ خەبات و تێکۆشان کە ئێمە لەبەرامبەر حکوومەتی پەهلەوی و حکوومەتی کۆماری ئیسلامی بەچۆکدا نەهاتووین، بەو شێوەیەش هەرگیزاوهەرگیز لە داهاتوشدا بەچۆک دانایەن، ئەو حیزبە خەبات و تێکۆشانی خۆی بۆ بە ئەنجام گەیاندنی خەونەکەی پێشەوا قازی محەمەد و هەزاران تێکۆشەری ڕۆژهەڵاتی کوردستان و هەزاران قوربانیی ئەو حیزبە، بەردەوام دەچێتە پێشێ و ئێمە لەو مەیدانەدا گەشبین و خۆشبینین.

حیزبی ئێمە زۆر بە باشی دەرکی بەوە کردوە کە زۆرجار فورسەت بۆ کورد هەڵکەوتووە لە مێژوودا و ئێستاش فورسەتی باش بۆ کورد هەڵکەوتووە، تەنانەت فاکتۆرەکانی ناوچەییش ناتوانن ئینکاری ئەو فورسەتە بکەن، زلهێزەکانی نێودەوڵەتیش بەجۆرێک تەعامول دەگەڵ ئەو فاکتۆرانە دەکەن کە پەیوەندییان بە کوردەوە هەیە، نەتەنیا ناتوانن ئینکاری بکەن بەڵکە بەجۆرێک دێنە نێو گەمەکە. لە کەشوهەوایەکی ئاوادا، کە ئێمە پێمان وایە بەشێک لەو فورسەتانەی بۆ کورد هەڵکەوتووە دەگەڕێتەوە سەر ئەوە، ڕێبەرانی کورد چۆن ئەو فورسەتە بقۆزنەوە. تا ئەو جێیەی پەیوەندیی بە ڕۆژهەڵاتی کوردستانەوە هەیە، ئێمە بەشێک لە چارەسەرییەکەمان لەوەدا دەدی کە هەردوولای حیزبی دێموکرات بەرەو یەکگرتنەوە بچن. ئێمە لە حیزبی دێموکراتی کوردستان هەموو هەوڵ و تێکۆشانێکی خۆمان دا، گەشبین و خۆشبین بووین، بە ئیحساسی مەسئولییەتەوە تێکۆشاین کە لە بەرەبەرەی یادی حەفتا ساڵی دامەزرانی حیزبی دێموکراتدا، موژدە و پەیامی یەکگرتنەوەی حیزبی دێموکراتیش بە کۆمەڵانی خەڵک لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان ڕابگەیەنین. ئەگەر لەو بوارەدا سەرەڕای ئیحساسی مەسئولیەتێکی زۆر و خەمخۆری ئێمە و بە پەرۆشبوون بۆ داهاتووی ئەو قەزیە تا ئێستا سەرکەوتنێکمان وەدەست نەهێناوە، بەڵام دیسان

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئێمە بە هیوا و هومێدەوە کار لەسەر ئەوە دەکەین و تێدەکۆشین لە داهاتوودا یاریدەدەری یەکریزی کۆمەڵگەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بین، وە پەیامی یەکریزی بکەینە ڕێکخراوەیەکی واحید کە لە داهاتوودا بتوانێ ئەو مەسئولیییەتە بەرێتە پێش.

هەلومەرجی هەستیار لەباشووری کوردستان و پەیامی ئێمە

.... لێرەدا جێی خۆیەتی ئاماژەیەک بە هەلومەرجێکی زۆر حەساسی باشووری کوردستان بکەین. ئەو دەسکەوتە کە لە باشووری کوردستان هەیە، ڕێک حەفتا ساڵ دوای دامەزرانی کۆماری کوردستان، چۆن کۆمار بوو بە قیبلەگای هیوا و هومێدی هەموو پارچەکان و بەرەو ئەوە دەچوو نموونەی حکوومەتێکی کوردی دابمەزرێنێ و لە ئیدامەی خۆیدا دەسکەوتی زۆری بەدوادا بێ، حەفتا ساڵ دوای دامەزرانی حیزبی دێموکرات، هەرێمی کوردستان یان باشووری کوردستان، دەقیقەن لەو مەوقعییەتەدایە. سەرکەوتنی ئەو دەسکەوتە لە باشووری کوردستان نەتەنیا دەسکەوتێکی گەورەیە، جێگای هیوا و هومێدە بۆ هەموو پارچەکانی کوردستان، بگرە لە نەوعی خۆی و لە ئیدامەی خۆیدا دەتوانێ کاری گەورە بکا، کە لە پرۆژەی سیاسیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست تا ئەو جێی پەیوەندی بە سەرکەوتنی کورد هەیە، بۆ جارێکی دیکە هەرگیز لە پەراوێز نەخسترێتەوە. ئێمە بە دەرک کردنی ئەو وەزعییەتە حەساسەی کە لە باشووری کوردستان هاتۆتە پێشێ، تەنیا داوامان ئەوەیە حیزبەکانی نێو پەرلەمانی کوردستان، با لە گیانی خۆیان مایە دانەنێن، بەڵام تەنازول بۆ یەک بکەن، بۆوەی ئەو هەلومەرجەی لە باشووری کوردستان هاتۆتەگۆڕێ، لەدەست نەچێ. چاوەڕانی ئێمە لە یادی حەفتا ساڵەی حیزبی دێموکرات ئەوەیە کە ئەو پەیامە وا وەربگیرێ کە ئێمەش بەقەدای ئێوە لە باشووری کوردستان هیوا و هومێدمان پێی هەیە. بۆیە خوای نەخواستە زەرەر و زیان گەیاندن بەو دەسکەوتە، خەڵکی باشووری کوردستان و خەڵکی پارچەکانی دیکەش وا بە ئاسانی نایانبەخشێ. خەڵک فیداکاری کردوە تا ئەو فورسەتەی دروست کردووە. بۆیە ئەرکی ئێمە ڕێبەرانی سیاسی و کاربەدەستانی سیاسیی و موسئوولینە بە ئاوڕدانەوەیەک بەو هەموو فیداکارییە بە بەرچاوڕوونییەکی مەسئولانە، داهاتووی باشووری کوردستان دروست بکەن کە ئێمەش ئەو ئینتزارەمان هەیە.

پەیامی سیاسیی حیزبی دیموکرات بۆ خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

لە یادی حەفتا ساڵەی دامەزرانی حیزبی دێموکرات پەیامی سیاسیی ئێمە بۆ خەڵک لەنێوخۆی وڵات دەڤاودەق ئەو پەیامە سیاسییەی پێشەوای حیزبی دێموکرات و ڕەئیس جەمهووری کوردستانە کە ئێمە کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لەپێناو جێخستنی مافەکانی خۆمان، لە هەموو بوارەکانی خەبات، لە هەموو مەیدانەکانی تێکۆشان کەڵک وەردەگرین. هەموو فورسەتەکانی دەقۆزینەوە، خەباتی ئێمە خەباتێکی فرەڕەهەندییە، کۆماری ئیسلامی ئێمەی مەجبوور بە شەڕکرد و شەڕی بەسەر ئێمەدا تەحمیل کردو پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکرات و لایەنەکانی دیکە بە قارەمانیی خۆیان دیفاعیان لە کوردستان کرد بەڵام مەیدانی خەبات و جێبەجێکردن و جێخستنی مافەکانی نەتەوایەتی ئێمە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان زۆر بەربەرینە، هەموو تاکەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان کاتێک دەتوانن باشترین ڕێز لە حیزبی دێموکرات بگرن و باشترین ڕێز لەپێشەوا قازی محەمەد بگرن، ئەوەیە کە لە هەموو بوارەکانی خەبات لەنێوخۆی وڵات بێتەفاوەت نەبن. ئێمە خەبات و چالاکیی فەعالیینی مەدەنی لەنێوخۆی وڵات بەرز دەنرخێنین، بۆ هەمووی ئەو کەسانەی کە لە بوارەکانی جۆراوجۆری فەرهەنگی، ئەدەبی، قانوونی، پاراستنی ژینگەی کوردستان، دیفاع لە خاکی کوردستان، لە ڕێوڕەسمەکانی نەورۆز، لە هەموو مەیدانان، لە دانیشگاکان، لە هەر شوێنێک کە بۆیان دەکرێ، دیفاع لە خواست و ویستی نەتەوایەتی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دەکەن، پشتوانیان

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لێ دەکەین. جێگای ڕاستەقینەی حیزبی دێموکرات هەر ئەوێیە و خەڵکی زۆری حیزبی دێموکراتی کوردستان هەر لەنێوخۆی وڵاتە. زۆرن ئەو سەبازە ونانەی کە نێویان دیار نیە و لە مەیدانەکانی جۆراوجۆردا بۆ حیزبی دێموکرات کار و خەباتیان کردووە، ئێستا ناتوانن لێرە بن و ناتوانن لە ڕێوڕەسمەکانی حیزبی دێموکراتدا ڕێزیان لێ بگرین، ئەوانە زۆرن. ئەگەر لە سەردەمی کۆماری کوردستاندا لە موکریان بوون، دواتر لە خوارەوەتر بوون. وە دوای ئینقلابی ئێران زۆرن ئەوانەی کە لە ئوستانی ئیلام، بۆ زیندووکردنەوەی هەستی نەتەوایەتیان، دەیانەوێ پردی ئێستا لەگەڵ ڕابردووی جووڵانەوەی نەتەوایەتی کورد و لەگەڵ بیرۆکەکەی قازی محەمەد و دامەزرانی حیزبی دێموکرات بەقووەت بکەن. زۆرن ئەوانە لە ئوستانی کرماشان کە بە هەست و ئیحساسی نەتەوایەتی خۆیان، بە ئاوڕدانەوە بە مێژوو و خەبات و تێکۆشانی خۆیان ئێستا پێشەنگن لەو بوارەدا، زۆرن ئەوانەی لە هەموو ئوستانەکانی کوردستان بە ئیلام و کرماشان و سنە و ورمێ، لە دەرەوەی کوردستانی ئێران لە بەشەکانی دیکە ئاوڕ وە ڕابردووی حیزبی دێموکرات و حەفتاساڵە و هەروەها یادی پێشەوا قازی محەمەد دەدەنەوە، جێگای خۆشبینی و گەشبینین بۆ داهاتووی ئێمە و بۆ داهاتووی کوردستان. بۆیە حیزبێک کە لە نێو ئەو میللەتەدا دامەزرا بێ و تنوعاتی کۆمەڵگەی کوردستان بە ژن و پیاو و بە هەموو چین و توێژەکان دروستیان کردبێ دڵنیام نەتەنیا حەفتا ساڵ بگرە چەندین حەفتا ساڵی دیکە ئەگەر لە خەبات و تێکۆشان دابێ، بەردەوام دەبێ و هەرگیز کۆڵ نادا. بۆیەش کۆڵ نادا خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەمیشە لە ڕۆژە سەختەکاندا لەگەڵ حیزبی دێموکرات بوون و لەمەوبەدواش دڵنیاین پەیامی سیاسیی حیزبی دێموکرات، لەنێوخۆی وڵاتدا بە قووەت و بەهێزتر دەکەن.

لەپێوەندیی لەگەڵ پرۆسەی ئاشتی لە تورکیە و دەسەڵاتی کورد لە ڕۆژئاوای کوردستان

.... ڕێگاچارەی کێشەی کورد لە تورکیا تەنیا بە موزاکرە و گفتوگۆ و خەباتی مەدەنی و کاری سیاسی و فەعالییەتی سیاسی دەزانین. حیزبی ئێمە هەمیشە بە پەرۆشەوە و بە ئیحساسی مەسئولییەتەوە هەوڵی داوە تێبکۆشێ، پەیامی خۆی بەو کەسانە لە تورکیە بگەیەنێ کە لایەنگری ئەو بیرۆکەن و بە کۆمەڵگەی کوردی تورکیەش بگەیەنێ کە ئەو فورسەتەی ئێستا هەڵکەوتووە، لەدەستی نەدەن. زۆری کێشا، دەیان ساڵ قوربانی و فیداکاری و زیندان و خەبات و تێکۆشان، تا ئەو فورسەتە هەڵکەوت و کورد و تورک بەوە گەیشتن کێشەکەیان لە ڕێگەی موزاکرە و گفتوگۆ چارەسەر بکەن. هیواداریین لایەنەکان بە ئیحساسی مەسئولییەتەوە بەرخورد بکەن و ڕێگا نەدەن ئەو فورسەتەی هەڵکەوتووە، تێک بچێ و جارێکی دیکە بگەڕێینەوە سەر خاڵی سیفر.

لە پێوەندیی لەگەڵ ڕۆژئاوای کوردستاندا ئەو دەسکەوتەی کە لەوێ هەیە و کورد توانیویەتی خاوەنی دەسەڵاتێکی خۆی بێ، زەمانێک ئەو دەسەڵاتە دەتوانێ لە ئیدامەی خۆیدا سەرکەوتوو بێ، هەمووی کۆمەڵگەی کوردی سووریە بە ئی خۆی بزانێ، هەموو تنوعات حیزبی و سیاسی و لایەنە سیاسییەکانی کوردستانی سووریە بەیەکەوە لە ئیدارەی وڵاتدا بن. هیوادارم هەموو لایەک لەسەر وەلانانی ئەقڵییەتی ئینکار و نادیدەگرتنی لایەنەکانی دیکە زەمینە خۆش کەن بۆ موشارەکەت و ئەو موشارەکەتەش بتوانێ هیوایەکی زۆرتر بدا بە قەزیەی کورد بە گشتی.

حیزبی دیموکرات و ئوپۆزیسیۆنی ئێرانی و کوردستانی

لە پێوەندیی لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی کە حیزبی دێموکرات چارەسەری کێشەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان تا ئێستاش لە چوارچێوەی ئێراندا دەبینێ، کارنامەی حیزبی دێموکرات هەمیشە ئەوە بووە دۆست بۆ خۆی زیاد بکا، دوژمن کەم کاتەوە، هەتا ئێمە لەنێو ئێرانییە غەیرە کوردەکاندا بە هەموو بیروبۆچوونێکی جیاواز کە هەیانە، دۆست بۆ خۆمان زیاتر بکەین، مەجالی زۆرتر دروست دەکەین کە لە قەزیەی ئێمە حاڵی بن و بەم جۆرە قەزیەی ئێمە بتوانێ لە گۆڕەپانی سیاسیی ئێراندا پتر ڕەنگ بداتەوە. ئێستاش ئێمە تێدەکۆشین لەگەڵ هەموو ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی ئەوانەی کە بە جۆرێک قەزیەی ئێمە قەبووڵ دەکەن، ئێعتراف بە مەسەلەی کورد دەکەن، تێدەکۆشین ئەو تنوعاتە لە شوێنێکدا یەک بگرین کە ئاڵتەرناتیوێکی موناسیب دروست بێ بۆ ئیدارەی داهاتووی ئێران کە تێیدا بە هیچ جۆر فاکتۆری کوردی نە تەنیا ئینکار نەکرێ، بەڵکە بەشێک لە چارەسەرییەکە بێ.

لەپێوەندیی لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنی کوردی ڕۆژهەڵاتی کوردستان کە دەبێ بڵێم بەداخەوە تا ئێستا ئێمە بە نەتیجەیەک نەگەیشتووین، بەڵام لە هەمان کاتدا خۆشبینم و ئێمە لە حیزبی دێموکرات بە خۆشبینییەوە چاو لە داهاتوو دەکەین. ئەوەی کە تا ئێستا بەوە نەگەیشتووین بەرەیەک یام جۆرێک کۆدەنگی و لێک حاڵیبون لەگەڵ یەک دروست بکەین، بە مەعنای ئەوە نیە کە ئێمە بە خەتی کۆتایی گەیشتووین. بۆیە بۆ جارێکی دیکە ئێمە هەوڵ دەدەین لەگەڵ لایەنەکانی دیکە لەسەر پرسی هاوبەش، لەسەر دروستکردنی گوفتمانێکی واحید، یەکریزی و یەکدەنگی بۆ داهاتووی ڕۆژهەڵاتی کوردستان کار بکەین و ئەوە بە قووەت بکەین. ...

لە کۆتایی دا هیوادارم هەموو لایەکمان کۆمەک بە لێک حاڵیبوون و تەبایی و یەکریزی بکەین. بۆ جارێکی دامەزراندنی حیزبی دێموکرات لە هەموو ئێوە پیرۆز دەکەم و بە حورمەت و ئیحترامەوە یادی پێشەوا قازی محەمەد یەکەم ڕەئیس جەمهوری کوردستان و هەموو تێکۆشەران و فیداکارانی ڕێگای خەبات و تێکۆشانی حیزبی دێموکرات لە ماوەی حەفتا ساڵدا دەکەین. هەموو لایەکتان سەرکەوتوو بن ، شەکاوە بێ ئاڵای کوردستان ، بژی کورد و کوردستان.

لە ژمارە ٦٦٢ ی ڕۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٢٢ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وتووێژی تایبەتیی «کوردستان» لەگەڵ مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەنزادە

دیمانە: ئارەش لورستانی

ئارەش لورستانی: مامۆستا وەک یەکەم پرسیار: دەڵێن حیزبی دیموکراتی کوردستان بۆ ئیدارەی کۆمەڵگە و دامەزراندنی دەسەڵاتی سیاسی دامەزراوە، چۆن دەڕواننە ئەم بۆچوونە؟

مامۆستا عەبدوڵڵای حەسەنزادە: پێوەندیی بەوە هەیە کە مەبەست لەو قسەیە چییە. ئەگەر مەبەست ئەوە بێ کە حیزبی دێموکرات هەر بۆ ئەوە دەبێ‌و بە کەلکی هیچی دیکە نایە، ئەمن لەگەڵی نیم. هەرچەندە شانازییە بۆ حیزبێک کە بتوانێ کۆمەڵ ئیدارە بکا. لەجێدا هەموو حیزبێکی سیاسیی جیددی بۆیە دادەمەزرێ کە ڕۆژێک لە ڕۆژان زوو یان درەنگ یان لە مەودایەکی نێونجیدا دەسەڵاتی وڵاتەکەی بە دەستەوە بگرێ و کۆمەڵەکەی بەو جۆرەی کە بۆخۆی پێی باشەو بە مەسڵەحەتی خەڵکی دەزانێ ئیدارە بکا. کەوابێ ئەمە هیچ شتێکی غەریب نییە. بەڵێ حیزبی دێموکرات بۆ ئەوەش دامەزراوە، بەڵام حیزبی دێموکرات لە ماوەی ٧٠ ساڵ تێکۆشانی خۆیدا هەمووی وەسەر یەک خەیەوە کەمتر لە ٣ ساڵ یان بڵێین کەمتر لە ٤ ساڵ ئیدارەی بەشێکی زۆر کەم لە کۆمەڵی بە دەستەوە بووە، هەم ناوچەی دەسەڵاتەکەی بەرتەسک بووە، هەم ئەو دەسەڵاتانەی بەڕێوەی بردوون‌و بەکاری هێناون کەم بوون، بۆ وێنە تەنانەت لە دەورانی کۆماری کوردستانیشدا کارمەندان پێوەندییان لەگەڵ تاران نەپچڕاوە، مەهاباد کە مەرکەزی کۆمار بووە نوێنەری لە مەجلیسی شوڕای میللیی ئێران دا هەبووە، لە دەورانەکانی دیکەدا، ڕاستە لەساڵەکانی پاش ئینقلابدا ناوچەیەکی بەرینتر لەبەر دەستی پێشمەرگەدا بوو کە نەک هەر بە تەنیا بەڵام بەشی زۆری حیزبی دێموکرات ئیدارەی دەکرد، لەلایەکی دیکەشەوە دەوڵەتی کۆماری ئیسلامی گەمارۆیەکی بێڕەحمانەی خستبووە سەری، بەڵام دیسانەکە شارەکان و کارە ڕەسمییەکان پێوەندییان هەر بە دەوڵەتەوە هەبوو، وا نییە کە حیزبی دێموکرات حاکمیەتی موتڵەقی بە دەستەوە بووبێ، کەوابێ بۆ ئەم حیزبە شانازییە کە بە کەلکی ئەوە بێ کۆمەڵ بەڕێوە بەرێ، بەڵام هەر بۆ ئەوە دروست نەبووە، دەلیلەکەشی هەر ئەوەیە کە لە ٧٠ ساڵ وەکوو گوتم ئەگەر زۆری حیساب بکەین ٤ ساڵ بەشێک لە وڵاتی ئیدارە کردوە بەڵام ٦٦ ساڵ خەباتی نهێنی و خەباتی سەخت و خەباتی چەکدارانە و شێوەکانی دیکەی خەباتی بەڕێوە بردوە.

ئارەش لورستانی: ئەگەر پێمان وابێ حیزبی دیموکراتی کوردستان، تایبەت بۆ بەدەستەوەگرتنی دەسەڵاتی کۆمەڵگەی کوردستان دامەزراوە؛ کەواتە چالاکیی ئەو حیزبە تووشی ئیدارەگەرایی و جۆرە وشکییەکی تایبەت دەبێ و یان بووە، لە ئاکامدا ناتوانێ خۆی دەگەل هەلومەرجی راستەقینە بگونجێنێ، ئەگەر ئەم لێکدانەوەیە وەک خۆی وەرگرین، ئێوەش لەسەر ئەو بڕوایەن، یان نا، ئەو حیزبە تا ئەو کاتەی کۆماری کوردستان دەڕووخێ بە گوێرەی هەلومەرج و پێداویستییەکان ئەم پێکهاتەیە وەردەگرێ؟

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مامۆستا عەبدوڵڵای حەسەنزادە: پێموایە لە جوابی پرسیارەکەی دیکەشدا بە جۆرێک لە جۆران ئەوەم گوت حیزبی دێموکرات ناکرێ بڵێین بۆ ئەوە دامەزراوە، هەر ئێستا تەمەشا بکەین ئەو بەرنامە ئیدارییە کە لە بەرنامەی سیاسیی حیزبی دێموکراتدا هەیە، هەمووی بۆ هەلومەرجێکە کە مەعلوم نییە کەنگێ دێتە دی، یانی بەرنامەیەکە کە حیزبی دێموکرات دەیهەوێ پاش ئەوەی تێکۆشانی ڕزگاریخوازانەی میللەتی کورد سەرکەوتنی بە دەست هێنا، ئەو لە کۆمەڵدا پیادە بکرێ، لە عەینی حاڵیشدا ئەگەر ورد تەماشا بکەین بەرنامەی حیزبی دێموکرات بە هیچ جۆر ئەو ئیدارەیەی نەداوە بە حیزبی دێموکرات، داویەتی بە خەڵکی کوردستان، بەڵام پێشنیاری بۆ ئەوە هەیە، ئەوجار دەبینین کە ئەو حیزبە لە بواری جۆراوجۆردا خەباتی کردووە خۆی تاقی کردۆتەوە، ئەمن پێم‌وایە ئەوەندەی ئیمکانی هەبووە لە بواری تەشکیلاتیدا، لە بواری دیپلۆماسیدا، لە بواری تەبلیغاتیو فەرهەنگیدا، لە بواری دیپلۆماسیو سیاسیدا کەمتر لە بواری ئیدارەی کۆمەڵ چالاک نەبووە ، چونکی لە بواری ئیدارەی کۆمەڵدا عوزری هەبوو، لەبەر ئەوەی ئیمکاناتی کەم بوو، دەرفەتی کەم بوو، ئەگینا زۆری ئیشکالات هەبوو. ئەو حاکمیەتە خۆماڵییە خۆشەویستە، دەنا پڕ بوو لە ئیشکالات و لە کەموکوڕی.

ئارەش لورستانی: ئەگەر وتەکانی ئێوە بە پێوەر وەربگرین پرسیارێک دێتە گۆڕێ، ئەویش ئەوە کە؛ کەواتە بۆ کۆمەڵەی ژ-ک ١٣٢١ دادەمەزرێ، بەڵام ساڵی ١٣٢٤ دەبێ بە حیزبی دیموکراتی کوردستان؟ بەو واتایەی هاوکات دوو حیزب نەبوون، هۆکارەکەی چییە؟

مامۆستا عەبدوڵڵای حەسەنزادە: لەڕاستیدا ئەمن پێم‌وایە ئەوەم دووانە نەک هەر دوو حیزب لە پەنای یەک نەبوون، تەنانەت تەبدیلیش هەر نەبوون، یانی کۆمەڵەی «ژ-ک» لا نەچووە حیزبی دێموکرات دامەزرێ بەڵکوو کۆمەڵەی «ژ-ک» ناوی گۆڕیوە بە حیزبی دێموکراتی کوردستان، ئەوە لە تاریخدا سەبتە و دەتوانێ مەراجعە بە ئەسناد بکەی کە دەبینی ئەوە دروستە. ئەوە کە بۆچی ئەوەی گۆڕا ڕەنگە دەلایلی زۆری هەبێ، بەڵام دەلیلێک کە ئەمن دەتوانم لێرەدا بیهێنمەوە ئەوەیە کە کۆمەڵەی «ژ-ک» وەکوو ڕێکخراوێکی سیرفەن ناسیۆنالیستی پێکهاتبوو، مەسەلەن لە بەشێک لە بەرنامەکاندا دەڵێ: کۆمەڵەی «ژ-ک» لە باری فڵانەوە ئەوەیە، لەباری دینەوە ئیسلامە، دەی حیزبی جامیعەیەک کە ئیسلامی تێدایە، مەسیحیی تێدایە، یارسانی تێدایە، شیعەی تێدایە، سوننیی تێدایە، جوولەکەی تێدایە چۆن دەبێتە حیزبێک کە بۆ بەشێکی کار دەکا، لای دیکە ڕەنگە پێمان خۆش نەبێ کە ئەو دروشمە ستراتیژییەمان هێناوەتە خوارێ، کۆمەڵەی «ژ-ک» هەر وەکوو ڕێکخراوەکانی پێش خۆشی، وەکوو خۆیبوون و وەکوو هیوا، داوای کوردستانی گەورەو سەربەخۆیی کوردستانی دەکرد، بەرنامەدارێژانی حیزبی دێموکرات بەو نەتیجەیە گەیشتن کە لە هەلومەرجی ئەو وەختیدا (و بەداخەوە تا ئێستاش هەر ڕاستە) وەدیهێنانی ئەو شوعارە زۆر ناواقعییە، چارەسەری مەسەلەی کورد لە چوارچێوەی ئەو وڵاتانەدا کە کوردیان تێدا دەژی پتر ڕێی تێدەچێ، پتر بە گەرووی کۆمەڵگای نێونەتەوەییدا دەچێ و دەتوانێ دۆست و تەرەفداری پتر بێ بۆیە بەرنامەکەیان گۆڕی، لە پاشان ئەو بەرنامەیە کراوەیە بەڕووی هەموو چین و توێژەکاندا، کراوەیە بەڕووی ئێرانییەکاندا، کراوەیە بەڕووی بەشەکانی دیکەی کوردستاندا، تەنانەت بەڕووی دنیای دەرەوەدا، ئەوە دەگەڵ ناوێک کە سیرفەن تەئکید لەسەر کوردایەتی دەکا، تەنانەت کوردستانیشی تێدانییە، ئەوە ناخوێنێتەوە بۆیە ناوی دێموکراتیان لە جێگەی کومەڵەی «ژ-ک» دانا. هەرچەند دیارە ئێستاش دوو نەزەر هەیە کە ئایا «ژ-ک» کورتکراوەی ژیانەوەی کوردە یان ژیانەوەی کوردستانە، بەڵام بە هەرحاڵ ئەو ناوە دەگەڵ ئەو نیوەرۆکە زۆر سازگار نەبووە، بۆیە کە بەرنامەکەیان گۆڕیوە ناوەکەشیان گۆڕیوە.

ئارەش لورستانی: بابەتێکی دیکەی بەرباس، ئەوەیە کە مێژووی ٥٠ ساڵی رابردووی حیزب، واتە نیو سەدەی تەمەنی حیزبی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دیموکرات، مێژووی جیابوونەوە و لەتبوون بووە، ئێوە چ دەفەرموون؟

مامۆستا عەبدوڵڵای حەسەنزادە: ئەمن پێم‌وایە هیچ کەس نییە کە پێی وابێ ئینشعاب و لێکدابڕان شتێکی باش و دڵخوازە، بەڵام ئەوە غەدرێکی زۆرە کە بڵێین تاریخی ئەو حیزبەی ئەوەیە، لەلایەک ئەو حیزبە ٧٠ ساڵ خەباتی لە پشت سەرەو لەلایەک ئەو وەختەش کە لێک دابڕاون لە حاڵاتی زۆر ئیستسناییدا نەبێ ئەوانەی لێک دابڕاون هەموویان لە ڕێی ئامانجەکانزدا تێکۆشاون، وا نەبووە لە ئامانجەکانی ئەو حیزبە لایان دابێ، پاشانیش ئەرێ زۆر جار موتتەهەم دەکرێن کە ئەوانە لەسەر مەقام و لەسەر کورسی و نازانم لەسەر پووڵ و پارە و ئەوە پێکەوە هەڵناکەن، قەت شتی وا نیە، مەسەلەن هەر ئێستا ئەوە بۆ ماوەی نۆ ساڵە حیزبی دێموکراتی یەکگرتوو بۆتە دوو حیزب، دوو حیزب بە تەواوی مەعنا، باشە لەسەر چ پارەیەک؟ لەسەر چ مەقامێک؟ ئەمن جارێکی دیکە ئەو عیبارەتە بەکار دێنمەوە، «بە هەر دوو حیزبەکان دوو میتر خاکمان نیە کە یەکێکمانی تێدا بنێژرێ»، بێجگە لەوەی ئیمتیازاتی مادییشمان نیە. کەوابێ کورسیی چی و گەزی چی و جاوی چی؟ پاشانیش دەبینین کە لەتبوونی ئەحزاب نە تایبەت بە حیزبی دێموکراتە، نە تایبەتی کوردی ئێرانە، نە مەخسووسی ئێرانییانە نە مەخسووسی کوردە، لە وڵاتانی زۆر پێشکەوتووی دنیادا حیزبەکان لەتبوونیان تێدەکەوێ، مەسەلەن ئەمن نەمدەزانی برادەری خۆمان کاک مستەفای شەڵماشی بۆی باس کردم گوتی لە هولەند سێ حیزبی دێموکراتی هولەندمان هەن، هەر ئێستا هەرسێکیان نوێنەریشیان لە پارلەماندا هەیە، لە وڵاتێکی دێموکراتدا حیزبێکی دێموکرات ئینشعابی تێدەکەوێ، حیزبی سوسیالیستی فەرانسە لە یەکێک لە کۆنگرەکانیدا (ئێستا ڕەقەمەکەیم لەبیر نیە) لە سەرحەدی لەتبوون گەڕایەوە، پێشنهادێک کرا کە بێن سازشێک بکەن و سازشیان کرد، شتی ئاوا هەر دەبێ کەوابێ ئەمە وانیە، بە باوەڕی من ئەگەر گلەییەکی گەورە بە ڕێبەران و هەڵسوڕێنەرانی حیزبی دێموکرات وارید بێ ئەوەیە کە پێم‌وایە ئەو دابڕان و لێکدابڕانەش لەسەر ئەوەی پەیدا دەبێ کە زەرفیەتی پێکەوە هەڵکردن و بەرەو پێشبردنی بیرو باوەڕە جیاوازەکانیان زەعیفە، دەنا باشە حیزب بەوە پێش دەکەوێ کە بیر و باوەڕو بۆچوونی جودا جودای تێدابێ. دەنا ئەگەر بە قەولی یەکێک لە نەمران ئەگەر کەسێک گوتی قوو هەموو بڵێن قووقوو ئەوە حیزب نیە، چونکی لە حاڵەتێکی وا دا یان یەک کەس شت دەزانێ و ئەوانی دیکە هیچ نازانن، یان یەک نەفەر دەسەڵاتی هەیە و ئەوانی دیکە ناچارن پەیڕەوی بکەن، حیزبێکی وا حیزبێکی باش نیە، بەڵام ئەوە کە ناتوانن جیاوازیی بیرو باوەڕەکانیان لە چوارچێوەی ڕێکخراوێکی یەکگرتوودا بەرنە پێش، ئەوە ئینتقادێکی بەجێیە کە بە هەموو حیزبێک بەتایبەتی بە ئەحزابی کوردی واریدە.

ئارەش لورستانی: حیزبی دیموکراتی بەوە تاوانبار دەکرێ کە ڕەوتی جیابوونەوەکان دوای دکتور قاسملوو دەست پێدەکا، رای ئێوە چییە؟ هەروەها بە بڕوای بەڕێزتان هۆکاری ئەو کێشە و ناکۆکییانە چ بووە؟

مامۆستا عەبدوڵڵای حەسەنزادە: ڕەنگە ئەو تاریخی لێکدابڕان لە حیزبی دێموکراتی کوردستانزدا بەداخەوە لە ٥٠ ساڵیش کۆنتر بێ ، کۆنتر لەو دەورانەش بێ کە دوکتور قاسملوو تێیدا شەهید بووە، دوکتور قاسملوو ئەو ساڵ ٢٦ەمین ساڵی شەهیدبوونی بوو، بەڵام ئینشعابێک کە دوای دوکتور قاسملوو بووە یەکدانەیە، لە دەورانی دوکتور قاسملوودا هەر لە قۆناغی تازەی خەبات دا پاش ئینقلاب حیزب دوو ئینشیعابی تێکەوتوون. لە کۆنگرەی ٤ و کۆنگرەی ٨، لە پێش ئەو وەختیش چەند ئینشعابێک ڕوویان داوە، تەنانەت ڕاپەڕینی ٤٦-٤٧یش کە یەکێک لە لاپەڕە زێڕینەکانی مێژووی حیزبی دێموکراتی کوردستانە نەتیجەی ئینشیعابێک بوو، کومیتەی ناوەندی موخالیفی بوو، بەشێک لە کادرەکانی حیزب دەگەڵ ئەو حەرەکەتە بوون و ئەو حەرەکەتەیان ئیدارە کرد کە تەنیا دوو یان سێ کەسیان لە کومیتەی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ناوەندی بوون، ئەوانی دیکە هیچیان لە کومیتەی ناوەندی نەبوون، بەو حیسابە ئەمە وا نییە کە ئەو ئینشیعاباتە کە ٥٠ ساڵ لەوە پێش دروست بوون و ئەو ٥٠ ساڵە هەمووی ئەوەیە یان دوای دوکتور قاسملوویە، بەڵێ دوکتور قاسملوومان هەبوو، لە حەیاتی دوکتور قاسملوودا لە هەموویان دا ڕەنگە بەقەدەر یەک حوزووری نەبووبێ، بەڵام لەو حەیاتەی دا لانیکەم ٥ ئینشعابمان بووە، یەکێکیان هەر تەقسیمی حیزبی دێموکرات بووە، چەپ و راست لە نێو خۆیدا، کە وای لێهاتوە مەسەلەن یەکێکی وەک دوکتور قاسملوو لەسەر ئەو ئینشعابە لە عێراق وەدەر دەنرێ، یەکیان سەرهەڵدانی شتێک بوو بەناوی کومیتەی ساخکەرەوە، یەکێکیان کومیتەی ئینقلابی. تەنانەت یەکێکی دیکەیان کە کەم ناوی دەبرێ پێکهاتنی «حیزبی دێموکراتی کوردستان ڕێبەرایەتی کاتی»، یان بڵێین «قیادەی مووەقوەت» ئەوە پێش ڕاپەڕینی گەلانی ئێران لە حیزبی دێموکراتدا پەیدا بوو، راستە کەم بوون، بەڵام جەریان بوون. کەوابێ مەسەلەکە وانیە دەلالیلەکەشی وەکوو عەرزم کردی ڕەنگە زۆر شت بێ بەڵام لە دیدگای منەوە یەک شت زۆر گرنگە، ئەویش ئەوەیە کە ئێمە لەنێو میللەتی خۆمان دا نیین، ڕێبەری حیزبی دێموکرات و بەداخەوە حیزبە سیاسییەکانی دیکەی کوردی خۆرهەڵات و تەنانەت هەموو ئێرانیش لە دەرەوەی وڵاتن، نە دەرد و مەرگی خەڵکەکەی بە شێوەی مەحسووس دەبینن، نە فشاری خەڵکیان لەسەرە، ئەمن بۆیە باسی فشاری خەڵک دەکەم چونکی هێندێک دەلیلم هەیە؛ ساڵی ١٣٥٨ شەڕی ناسراو بە شەڕی ٣ مانگەمان بەسەردا تەحمیل بوو، بەدوای شەڕەکەدا شتێک بەناوی هەیئەتی نمایەندەگی خەلقی کورد یان دەستەی نوێنەرایەتیی گەلی کورد دروست بوو، بەڕاستی دەبێ ئیعتراف بکەم فشاری بژاردەکانی کۆمەڵی کوردەواری بوو ئەوەی دروست کرد، هاتن سواری سەری ڕێبەران بوون دەبێ ڕێککەون و پێکەوە کار بکەن، ئەوە بوو کە ئەو هەیئەتی نوێنەرایەتیی گەلی کوردە لە چوار جەریان، حیزبی دێموکرات و کۆمەڵە و چریکی فیدائی لقی کوردستانیان دیارە، دەگەڵ مەرحوومی مامۆستا شێخ عێزەدین دروست بوو، کەوابێ نەبوون لە نێوخۆدا مەجالێکی زیاتر دەخوڵقێنێ بۆ ئەو جۆرە شتانە، یانی بێکاریی تێدا، نەوعێک بێکاریی تێدایە، مەسەلەیەکی مەشهووریش هەیە کە دەڵێ دەستی بەتاڵ کارگەی شەیتانە.

ئارەش لورستانی: وەک دوایین پرسیار، دەگوترێ سەد بریا حیزبی دیموکراتی کوردستان و حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران وێکڕا یادی ٧٠ ساڵەی دامەزرانی حیزبیان کردبایەوە، بە بڕوای بەڕێزتان زەمینە بۆ ئەم کارە لەبارە؟ ئەو دوو حیزبە بە سەرنجدان بەو کەشە راستەقینەیە، پێتان وایە ئەگەر یەکگرتووش بن لەو هەلومەرجەی ئێستادا چییان پێدەکرێ کە ئەمڕۆ وەک دوو حیزبی جیا ناتوانن بیکەن؟

مامۆستا عەبدوڵڵای حەسەنزادە: لە نێو کوردەواری‌دا شتێک هەیە دەڵێن دارێ بریایان بۆ کەس بەری نەگرتوە، بریا وا بایە، خۆزگە وا بایە دەردێک دەرمان ناکا و بۆ کەس نابێتە نان و ئاو، ئەوە کە زەمینە موساعیدە یان موساعید نیە جوابەکەی مەعلوومە، ئەگەر زەمینەی موساعید هەبایە ئەو جێژنەیان پێکەوە دەگرت، بەڵام ئەوە کە داخوا ئەگەر ئەو دوو حیزبە ببن بە یەک حیزب چ دەکا کە ئەمڕۆ ناتوانێ بیکا، بە باوەڕی من شتێکی فەوقولعادە ناتوانێ بکا، بەڵام تەئسیرێکی یەکجار زۆری بەتایبەتی لەباری ڕەوانییەوە لەسەر خەڵک و لەسەر کۆمەڵی کوردەواری دەبێ، ئیعتباری ئەو حیزبەی کە دروست دەبێ پتر دەباتە سەرێ، خەڵک بە ئایندە خۆشبینتر دەبێ، بەڵام خۆ بۆ ئەوە پێویست ناکا کە حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و حیزبی دێموکراتی کوردستان حەتمەن یەکبگرنەوە، ئەمن پێم وایە بە قەولی فارسی ڕێگەی دوعامان ون کردوە، دەنا خۆ ئێستا ئیدی لە سەحنەی سیاسی کوردستانی ئێراندا تەنیا ئەو دوو حیزبە نین، ڕێکخراوی دیکەش هەن. یەکێک زیاترە، یەکێک کەمترە موناقشەی ئەوە ناکەین. بەڵام دەبێ بە هەمووانمان ئەو ئەرکانەی دەکەونە سەرشانمان وەکوو حیزبی سیاسی بە هەمووانمان جێبەجێ بکەین، ئەوە تەنیا ڕێگەیە و هاسانترین ڕێگە و عەمەلیترین ڕێگەش ئەوەیە کە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بێینە سەر موشتەرەکات، پێک بێین و پێکەوە کاری هاوبەش بکەین، ئەگینا پێداگرتن لەسەر ئەوەی حەتمەن دەبێ کۆمەڵەکان ببن بە یەک، حەتمەن دەبێ دێموکراتەکان ببن بە یەک بە باوەڕی من نامانگەیەنێتە جێیەک، چونکە بەداخەوە ئەزموونێکی ٨-٩-١٠ ساڵە ئەوەمان پێ دەڵێ تەنانەت بە نیسبەت کۆمەڵەوە ئەزموونێکی ١٥ ساڵەش، چونکی ئەوان ساڵی ٢٠٠٠ی زایینی یەکەم جار ئینشعابیان تێکەوت، بەو پێیە پێم‌وایە یەکگرتنەکە حەتمەن تەئسیری هەیە، ئیعتباری حیزبەکەی دەباتە سەرێ، بەڵام بەڵێ گۆڕینی نەوعی لە کار و تێکۆشانی‌دا لە حوزووردا تەنیا بە بوونەوە یەکی دوو حیزب یان بوونەیەکی سێ حیزب ڕوو نادا، زۆر ئاڵوگۆڕی دیکە لە دەوروبەرمان هەن کە تەئسیری ئێمەیان کەمتر لەسەرە، لە خاریجی ئیرادەی ئێمە ڕوو دەدەن یان ڕوویان داوە، ئەوانەش دەتوانن کاریگەر بن، ئەمن لەبارەی جەبهەشەوە زۆر جار دەڵێم ئێستا سبەینێ جەبهە پێک بێ دووسبەی لە ئێران هیچ ناگۆڕێ، بەڵام جەبهە ڕووحیەیەک و هومێدێک دەدا بە خەڵکی، ئەوەی نابێ بە کەم بگرین.

لە ژمارە ٦٦٢ ی ڕۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٢٢ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دوای ٧٠ ساڵ

کوێستان فتوحی

هەنگاوێکی پڕبایەخ

حیزبی دیموکراتی کوردستان بە خەباتی بێپسانەوە لە ڕێی ئازادیی و مافی دیاریکردنی چارەنووس بۆ نەتەوەی کورد، خاوەنی رابردوویەکی پڕشنگدار و زۆر شانازی و سەروەرییە. لاپەڕەکانی ئەو خەباتە پڕیەتی لە دەسکەوتی بەنرخ و نەریتی دیموکراتیانەیە کە جێگەو پێگەی ئەو حیزبەیان لە نێو کۆڕو کۆمەڵە کوردی و جیهانییەکاندا بەڕێزو ئێعتبار کردوە. یەکێک لەو دەسکەوتانەی حیزبی دیموکرات هەموو کات بە بایەخەوە باسی لێدەکا، بوونی ڕێکخراوی ژنان و حوزووری ژنان بووە لە ریزەکانی خۆیدا. دامەزرانی ڕێکخراوی تایبەت بە ژنان کە یەکەم هەنگاوی لە دەورانی کۆماری کوردستاندا بە مەبەستی هێنانە مەیدان و بزواندنی ژنان لە پێناو وەدەستهێنانی مافەکانیاندا هەڵێنرایەوە، یەکێک لەو هەنگاوە گرنگ و پێشکەوتوانەیە کە واقعی کۆمەڵایەتیی کۆمەڵگەی کوردستانی لەو دەورانەدا بەتایبەت لە ناوچەی موکریان گۆڕی.

ئەمڕۆ کە حیزبی دێموکرات وەک جەماوەریترین و دێرینترین حیزبی ڕۆژهەڵاتی کوردستان پێی ناوەتە نێو هەشتەمین دەیەی تەمەنی خۆی، لەگەڵ ئەوەی مێژوویەکی گەشاوەی تۆمار کردوە، بەدڵنیاییشەوە لە زۆر بارەوە بەرپرسیاریەتیی بۆ داهاتووی خۆشی دروست کردوە. لەپێوەندیی لەگەڵ ژنانیشدا بەهەمان شێوە چونکە لە رابردوودا یەکەم حیزب بووە لە کوردستان، خوێندنەوەیەکی پێشکەوتوانەی بۆ دۆخی ژنان کردوە، بەرپرسایەتیی قورسی لەوبارەیەوە دەکەوێتە سەرشان. جێی خۆیەتی لە ٧٠یەمین ساڵی تەمەنی حیزبدا ئاورێک لە رۆڵ و نەخشی ژنان لە ریزی ئەو حیزبەدا بدەینەوە و بزانین تا چەندە توانیویەتی گەشە بەم بیرۆکەیەی کۆماری کوردستان بدا. ئەگەر لەم مێژووە دوور و درێژە ورد دەبینەوە و ئاورێک لەو پرسە بدەینەوە، پێش هەموو شتێ ئەم پرسیارانە بەزەینٖدا دێن:

پێشەوا قازی محەممەد ٧٠ ساڵ لەمەوبەر بۆ هێنانە مەیدانی ژنان بۆ نێو بوارە جۆراوجۆرەکانی کۆمەڵایەتی، سیاسی، فەرهەنگی و هتد، سنوورە تەقلیدییەکانی کۆمەڵگەی کوردی تا رادەیەک بەزاند، ئایا حیزبی دیموکرات کە خاوەنداریێتیی رێبازەکەی قازی محەممەد دەکا، توانیویەتی ئەو پرۆسەیە بەباشی بەرێتە پیشێ و بەرنامە بۆ بەشداریی ئاکتیڤانەی ژنان دابرێژێ؟ ئایا ژنان تا چەند توانیویانە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە نێو حیزبەکەی قازی محەممەدا ڕۆڵێکی ئاکتیڤ بگێڕن و کاریگەرییان لە گۆڕینی واقعی کۆمەڵایەتی و ستراکتۆری حیزبی دیموکرات هەبێ؟ وڵامی ئەم پرسیارانە دەتوانین بە چاوخشاندنێکی خێرا بە مێژووی حیزبی دیموکرات و نەخشی ژنان لەم حیزبەدا ئاسان ببینینەوە.

بەدڵنیاییەوە دامەزرانی کۆماری کوردستان و سیستمی ئیدارەی وڵات، لە لایەن ئەو کۆمارەوە کاریگەریی زۆری لەسەر ئاگا بوونەوەی کۆمەڵگەی کوردستان لەو دەورانە داناوە، بەڵام ئەگەر بێینەوە نێو قەوارەی ئەو حیزبەی بووە هۆی دامەزرانی کۆماری کوردستان، دەبینین حیزبی دیموکرات لەو بارەیەوە بە پێی پێشکەوتنەکانی کۆمەڵگە و هەلومەرجەکان، بەتایبەتی لە دوای شۆڕشی ١٣٥٧ەوە، لانیکەم لەنێو ریزەکانی خۆیدا وەک پێویست نەیتوانیوە ئەو بەرنامەیەی پێشەوا قازی محەممەد دایڕشت، بیباتە پێشێ و، ژنانیش ئەو نەخش و ڕۆڵە ئاکتیڤەی دەبوو بیگێڕن نەیانگێڕاوە.

(هێنانەبەرباسی کەموکووڕییەکان، بەو مانایە نیە، لە بایەخ و گرنگیی ئەو کارانەی حیزبی دیموکرات لە دەیەکانی ڕابردوودا بەتایبەت لە دەیەتی ٦٠ی هەتاویی لە پێوەندیی لەگەڵ دیاردەکۆمەڵایەتییەکان لە نێوخۆی ڕۆژهەڵاتی کوردستان‌دا کردوونی کەم بکرێنەوە؛ کە ئەو دەورانە حیزبی دیموکرات دەسەڵاتی بەشێک لە کوردستانی بەدەستەوە بوو، زۆر کەلتووری دژە ژنی لە ژێردەسەڵاتی خۆیدا سڕینەوە و لە ئاگا کردنەوەی خەڵک لەسەر مافەکانیان زۆر کاری بەنرخی کردن).

بەڵام بێینەوە نێوخۆی حیزبی دیموکرات، تەنانەت لەم قۆناغەش‌دا حوزووری و ڕۆڵی ژن گرێدراوی کۆمەڵێک قەید و بەندە کە دابڕاو نیە لە جیهانبینی و بیرکردنەوەی پیاوسالاری نێو کۆمەڵگە. تاکوو ئەم ساتەوەختەش حیزبی دیموکرات لەگەڵ ئەوەی لەسەر ڕێچکە و ڕێبازی کۆماری کوردستان دەڕوا، بە بیانووی جۆراوجۆر، هەوڵی نەداوە بۆ سڕینەوەی کۆدەکانی پیاوسالاری و، خۆی دەرباز نەکردوە لەو قەیدوبەندانەی لەنێو کۆمەڵگەدا ماون. دیارە هیچ پاساو و بیانوویەک ئەمڕۆ ناتوانێ ئەوە لەچاوی تیژی یەکسانیخوازان و ڕۆشنبیرانی ڕاستەقینەی کۆمەڵگەی کوردستان بشارێتەوە کە حیزبێکی دیموکرات و سیکۆلارو بیرچەپ لە ئاست دۆخ و ڕۆڵی ژن لە کۆمەڵگە و لە نێو حیزبەکەدا هەڵوێست و بڕیارەکانی لە ئاستێکی شیاوی چاوەڕوانییەکان‌دا نەبێ.

دیارە حیزبەکانی کوردستان، ئەگەر نەڵێین هەموویان، دەتوانین بڵێین زۆربەیان بناغەیەکی پیاوسالارانەیان هەبووە و پێوەرەکانی لاوازبوون و کۆیلەبوونی ژنیان تێدا بەهێز بووە. بۆیە زۆر لەو ژنانەی روویان لە حیزبەکان کردوە، نەبوونەتە شەپۆلێکی ڕزگاریدەری «خود» لەدەست کۆت و بەندەکانی پیاوسالاری و تێکدانی ساختاری پیاوەزنی لەنێو کۆمەڵگە و نێو حیزبدا.

ئاکتیڤ بوونی ژنان و ڕۆڵ و کارکردنیان لە هەر حیزبێکدا پێویستی بە باوەڕێکی قووڵی یەکسانیخوازی هەیە و نابێ تەنیا وەک دروشمێک لێی بڕوانرێ. ئەوە پیادەکردن و چەسپاندنی خەونی کۆمەڵگەیەکی ئازاد و پێشکەوتووە کە حیزبێکی سیکۆلار، دیموکرات و پێشڕەو گرنکە بەرپرسیارانە کاری بۆ بکات. قسەکردن لە مافی وەک یەک بۆ ژن و پیاو، شەڕی گۆڕینی عەقڵی دەوێ، شەڕێک کە بە فکر دەکرێ. گۆڕینی دۆخی ژنان لە کۆمەڵگەدا، یان ڕۆڵی ژنان لە هەرحیزبێکدا بەبێ ڕەخنەی زۆر جیددی لە نەریتە کۆمەڵایەتییە پیاوسالارییەکان و بەزاندنی سنوورە تەقلییدییەکان کە بڕوابەخۆیی لەژنان دەستێنێتەوە، مەحاڵە بێتە دی. هیچ ئاڵوگۆڕێکیش بەتەنیا بە دانی دروشم و دانانی قانوون و بڕیار وەدیی نایە .

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پەسندکراوەکانی حیزبی دێموکرات

ئەگەر چاو لە بڕیارات و پەسندکراوەکانی حیزبی دیموکرات لە پێوەندیی لەگەڵ یەکسانی و ماف و ئەرکی ژنانڵدا بکەین، کە بەرهەمی فکر و بیری کەسایەتییە رۆشنبیرەکانی حیزبە،کەمترین رەخنەی لەسەرە، بەڵام بۆ چەسپاندن و بەکەلتوور کردنی بڕیار و پەسندکراوەکان کاری جیددی و بایەخی شیاوی خۆی دەوێ. ئەگەر کەلتووری پیاوسالاری و نەریتیی کۆمەڵگەی کوردستان لە رابردوودا کاری کردۆتە سەر گەشە نەکردن و ئاستی رۆشنبیریی لە کۆمەڵگەدا و بە تایبەتی لەسەر ژنان، لە دەورانەکانی دوایی‌دا لە نێو ساختاری حیزبدا ئەو پەروەردە و ئەو ئیرادە راستەقینەیە بەو رادەیە نەبووە بۆ گەشە و سەرخستنی ئەو پرۆسەیەی لە پەسەندکراوەکانی حیزبدا هەبوون. یانی پەروەردەی فکری تاکەکان لەلایەن دەسەڵاتی سیاسیی حیزبەوە، لەگەڵ بڕیارو پەسەندکراوەکان هەماهەنگ نەبووە. باوەڕ بە یەکسانی و هاوسەنگکردنەوەی نێوان مرۆڤەکان دەبێ لە گرنگیدان بە پەروەردە و بارهێنانی ئینسانەکانڵدا بۆی بگەڕێین، کە حیزب لە موناسباتی نێوخۆیی‌دا بەوشێوەیە گرنگی بە پەروەردەیەکی پێشکەوتوانە و یەکسانیخوزانە نەداوە کە گۆڕانێکی قووڵ لە نێو ریزەکانی خۆیدا دروست بکا. رێبەرانی سیاسیی حیزبی دیموکرات هەمووکات ئەم قسەیان دووپات و چەندپات کردۆتەوە کە بە هۆی ئەو هەلومەرجە تایبەتییە، واتە شەڕی چەکداری و هەلومەرجی سیاسیی کوردستان، حیزب نەیتوانیوە ئامانجەکانی خۆی لە بارەی دۆخی ژنان لە کۆمەڵگەدا پیادە بکا! بەڵام ئایا ئەم قسانە تاکەی دەتوانێ قەناعەت بە نەسلی ئەمڕۆ و سبەینێی رۆژهەڵات بێنێ؟

رێبەریی حیزب وەک ئۆرگانیزمێک، سەردەمیانە شەڕی لەگەڵ کۆی ئەو کەلتوورەی ژن وەک بوونەوەرێکی لاواز نیشان دەدا، نەکردوە. هەربۆیە تاکوو ئەم ساڵانەی دواییش بوونی ژن لە مەیدانی خەباتی سیاسی و پێشمەرگایەتی‌دا لە نێو رای گشتیی خەڵکی کورستان و تەنانەت بۆ زۆر لە تاکەکانی نێو حیزبیش بە زەحمەت قەبووڵ کراوە، ئەگەر قەبووڵیش کرابێ، چاوێکی بەکەمبینی هەر لەگەڵ بووە. بۆیە دەبینین ئێستاش پاش ئەم هەموو ساڵە دوای بڕیارەکەی پێشەوا قازی محەممەد سەرکۆماری کوردستان، بۆ هاندانی ژنان بۆ نێو مەیدانی خەبات و سیاسەت و بە نیسبەتی ئەو ئاڵوگۆڕەی لە ئێستای کۆمەڵگەی کوردستانڵدا دروست بووە و ئەو و موشارکەتەی ژنان لە بوارە جۆراوجۆرەکانڵدا هەیانە، لانی کەم لە ریزەکانی حیزبی دیموکراتدا بە بەراورد لەگەڵ گۆڕان و پێشکەوتنەکان، ئەو بەشداریی و موشارەکەتە نابینرێ و ژن نەیتوانیوە رۆڵێکی کاریگەر و کلیدی لە ژیانی سیاسیی حیزب دا هەبێ. رێژەی کەمیی ژن لە ریزەکانی حیزبی دێموکرات و لە ئاستی بڕیاردان دا، دەرخەری ئەم بۆچوونەیە.

راستە هەمووکات ژنان وەک پشتیوانانی سەرەکی و بە توانای خەباتی مافخوازانەی بزووتنەوەی کورد ناسێندراون، بەڵام لە کردەوەدا ئەم پشتیوانانە، لەنێو ساختاری حیزبی دیموکراتدا زۆرتر وەک هێزێکی پاشکۆ ولاواز دیارن، تا ئێستاش ئەو هێزەیان نیە لانیکەم بتوانن خۆیان لەم پاشکۆیەتییە بێننەدەر. جگە لەوەی بە کردەوە سەرەڕای هەموو کەندوکۆسپەکان ژنان لە بزووتنەوەدا بەشدار بوون و جگە لەوەی لە مانفیستی حیزبێش‌دا هاوسەنگی دەبینرێ، بەڵام لە کردەوەدا لە ساختاری حیزبدا ناهاوسەنگییەکی زۆر دەبینرێ. چونکە هێزی بەڕێوەبەر، بڕیاردەر و پەروەردەکاری حیزب نەک هەر پیاوان بوون، بەڵکوو زۆریان لەو پیاوانە بوون کە ئەم رێفۆرمەیان لەخۆیانڵدا دروست نەکردوە، یان ئەو کەلتوورەیان لەخۆیانڵدا نەسڕیوەتەوە، کەلتوورێک کە ژن بە مرۆڤێکی لاوازتر لە پیاو دەبینێ. هەمیشە وەک هێزێکی پشتیوان چاو لە ژن کراوە، نەک وەک هێزێکی لەمەیدان.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بێگومان ئەم مەسەلەیە پێویستیی بە خەسارناسییەکی ورد و لێکۆڵینەوە و دەرێنانی ئامارێکی روون هەیە، بەڵام هەر بەچاوخشاندنێکی سەرپێیی، دەردەکەوێ ژنان لەچاو پیاوان دەرسەدێکی زۆر کەم لە بەرپرسایەتییەکلیدییەکانیان هەبووە. دیارە حاشای لێناکرێ ئەمە بەشێکی بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە هەر ئەسڵ دا رێژەی ژن لە حیزبی دیموکراتدا بە هۆی ئەو تێروانینە زاڵەی لەکۆمەڵگەدا بەرانبەر بە ژن هەبووە کەم بوون. ئەوە خۆی باسێکی تایبەتی هەڵ دەگرێ. ئەوەی دیکەشی دەگەڕێتەوە بۆ ئەو هۆکارانەی لە سەرەوە باس کران. بەڵام

قسە لەو ژنانەیە کە روویان لە ریزی حیزبی دیموکرات کردوە و قسە لەو رێکخراوەیە کە حیزبی دیموکرات دایمەزراند، بۆ نەیانتوانی مێژوویەکی جیاوازتر لەوەی ئێستا دروست بکەن؟

ژنانیش لەم هەڵسەنگاندن و رەخنانە بەدەر نین

ژن خۆی لە خوڵقاندنی دۆخێک کە لە کۆمەڵگەدا بەسەریدا سەپاوە کاریگەری زۆری هەبووە. خۆی قەبووڵی ئەو باڵادەستییەی پیاوی کردوە، خۆی ئەم هەلاواردنانەی قەبووڵ کردوە. لە راستیدا هیچ هێزێک ئاسان واز لە دەسەڵاتی خۆی ناهێنێ یان دابەشی ناکات، پیاو ئەو هێزەیە کە بەردەوام بۆ مانەوەی هێز و دەسەڵاتی خۆی لە بەربەرەکانی و ململانێدا بووە. پیاو لەنێو کۆمەڵگەی کوردستان بە ئەحزابەکانیشیەوە هەر کاتێک ویستبێتی واز لەبەشێک لە دەسەڵاتەکەی بێنێ، بەدڵنیاییەوە ناچار کراوە. لە حیزبی کوردیدا ژن ئەو ئیرادە بەهێزەی لەخۆی نیشان نەداوە کە ئەم مۆدێلە هەر پیاو فەرماندە و بەرپرس و رێبەری و سکرتێر بێ، بگورێ. هەرچەند لەمەشیان دا ژنی کورد تاوانباری سەرەکی نیە.

گۆڕینی ئەم دۆخە پەروەردەیەکی ستراتیژی دەویست بۆ پێگەیاندنی مرۆڤی یەکسانیخواز بۆ هاوسەنگ کردن و بۆ ئەوەی ئیرادە و هێزی دەروونی بە ژن ببەخشرێتەوە و ئەم ترسەی لە نێو بنەماڵە و کۆمەڵگەدا لەگەڵی بووە و هەر لەمنداڵییەوە فرچکی پێگرتوە، بتوانێ لەخۆیدا بسرێتەوە. مرۆڤێک بڕوابەخۆیی و ئەو هێزە دەروونییەی نەبێ، ناتوانێ ئەو کۆسپانەی دێنەسەر رێی لەگەڵیان رووبەروو بێتەوە و لایانبەرێ.

دروستکردنی هاوسەنگی پێویستی بە رێژەی زۆری ژنی ئازا، ئاگا و بە ئیرادە و بە پیاوی بەرابەریخواز هەبووە کە بەداخەوە لە حیزبی کوردی و رێکخراوی ژنانی کوردا تاکوو ئەمرۆش لەو بارەیەوە ئەم هێزە دروست نەبووە کە ئەو هاوسەنگییە دروست بکا و ساختارە پیاوسالارە و بگۆرێ. دیارە ژنی بەهێز، بڕوا بەخۆ، ئاگا و پیاوی یەکسانیخوازی راستەقینە، زەمینەی کۆمەڵایەتی پێشکەوتووی پێویستە. بنیاتنانی داهاتوویەکی جیاواز لە ئێستامان پێویستمان بەو زەمینەیە و بە خەباتێکی فکری ژنان و پیاوانی یەکسانیخواز لە نێو حیزبی دیموکراتی کوردستانژدا هەیە. بەتایبەتی ئەم بەرپرسیارەتییە لە حیزبی دیموکراتدا بەشێکی زۆری دەکەوێتە سەر شانی خودی ژنان و رێکخراوی یەکیەتیی ژنانی دیموکراتی کوردستان کە ئەم حیزبە دایمەزراندوە. بەو هیوایە لە هەشتەمین دەیەی ژیانی حیزبدا قۆناغیکی نوێ لەم خەباتە دەست پێ بکرێ.

لە ژمارە ٦٦٢ ی رۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / رێکەوتی : ٢٢ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دێموکڕات و سپاردنی دەسەڵاتی بەڕێوەبەی بە شوڕاکان

عومەر باڵەکی

حیزبی دێموکڕاتی کوردستان هەر لە سەرەتای دامەزرانیەوە باوەری قووڵی بە دەسەڵاتداریەتی خەڵک هەبووە و هەموو کات داواکاری ئەوە بوو کە خەڵک دەبێ ئیدارەی وڵاتی خۆیان بکەن. ئەو باوەرە لە ماوەی ٧٠ ساڵی ڕابردوودا لە شوعار وکار و کردەوەکانی حیزبی دێموکڕات دارەنگی داوەتەوە.

حیزبی دێموکڕاتی کوردستان دوای دامەزران و کار کردن بۆ پێشکەوتنی کۆمەڵگای کوردستان و زەمینەخۆش کردن بۆ ڕاگەیاندنی کۆمار لە ڕۆژی ٢ی ڕێبەندانی ١٣٢٤ شەرعیەتی بە دەستەوەگرتنی دەسەڵاتی سیاسی و بەڕێوەبەری ناوچەی ژێر دەسەڵاتی دوارۆژی کۆماری لە کۆبوونەوەیەکی ٢٠هەزار کەسی لە خەڵک وەردەگرێ و خەڵک لەو کۆبوونەوەدا چاوەڕوانی خۆی لە حیزبی دیموکڕات لە ٦ خاڵ دا گەڵاڵە دەکا و ڕووبەڕووی کومیتەی ناوەندی حیزب دەکاتەوە و ئیفتخار دەکا کە حیزب جۆبەجێیان بکا و ئەوەی لەو نووسینەدا مەبەستمانە ئیشارەی پێ بکەین خاڵی ٢ی ئەو ڕاگەیاندراوەیە کە باس لە دامەزرانی مەجلیسی شورا دەکا و داوا دەکا بۆ ئەو مەبەستە بەستێنی هەڵبژادرن لە نێو کۆمەڵگادا لە لایەن حیزبەوە ئامادە بکرێ. بەڵام بە داخەوە تەمەنی کۆمار ئەوەندە کەم بوو کە نەیتوانی ئەو هەل و بەستێنە بۆ هەڵبژاردنی مەجلیسی شورا لە نێو خەڵک دا بڕەخسێنێ.

دوای ڕووخانی کۆمار حیزبی دێموکرات کەوتە قۆناغێکی دیکەی خەبات بەڵام قەت لەو باوەڕەی خۆی پاشگەز نەبۆوە و هەمووکات و پێ بە پێی خەبات بۆئازادی کاری بۆهاتنەدی ئەومەبەستەش کردووە و کاتێک ساڵی ٥٧ی هەتاوی بە هۆی ڕووخانی نیزامی پاشایەتی، حیزبی دێموکڕاتی کوردستان توانی خەباتی ئاشکرای خۆی دەست پێ بکاتەوە و خەڵک بە لێشاو ڕوویان لە حیزب کرد و لە ڕوانگە و بیری خەڵک دا حیزب هەمان دەسەڵاتداری سەردەمی کۆمار بوو و چاوەڕوانیان لە حیزب بوو کە دەبێ بۆ بەڕێوەبەری وڵات جێگاو وەزیفەی دەسەڵات و حاکمیەت بگرێتەوە. بۆیە بۆ چارەسەری گیروگرفتی ڕۆژانەی خۆیان، ئابووری و کۆمەڵایەتی ڕوویان لە بنکەو دەفتەرو شوێنی کاری حیزب دەکرد و ئەوە ببووە هۆی ئەوە کە بەشێک لە وزە و توانای کادر و پێشمەرگەو ئەندامە چالاکەکانی حیزب لەخزمەت چارەسەرکردنی گیروگرفتی خەڵک دابێ. ئەوە لە ڕاپۆرتی کومیتەی ناوەندی بۆ کۆنگرە چوار بەڕوونی ڕەنگی داوەتەوە ولەگەڵ ئەوەداوەک گرفت بۆکاری حیزب باسی دەکا، بەڵام بۆچارەسەری وگرینگیدان بەمەسەلەکە باس لە پێویستی دامەزراندنی شوراکان دەکا. «دوای سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران، زۆربەی خەڵک بە تایبەتی خەڵکی گوندنشین بۆ چارەسەری گیروگرفتی ڕۆژانەیان ڕوو لە ڕێکخراوەکانی حیزب دەکەن و ئەوە خۆی دەخەری باوەڕمەندبوونی خەڵک بە حیزبە و ئێمە دەبێ ڕێز بۆ ئەو باوەڕمەند بوونە دابنێین، بەڵام لایەنی خراپیشی بۆ تەشکیلاتی حیزبی ئێمە هەیە ئەویش ڕێکخراوەکانی حیزبی بوون بە جۆرێک لە ئیدارەی دەوڵەتی و لە ئاکام دا ڕێکخراوەکانی حیزبی ئێمە ناتوانن چارەسەری گیر وگرفتی خەڵک بکەن چونکە ئیمکانات پێویستمان لە بەردەست دا نییە لەلایەکی دیکەوە لە بەڕێوەبردنی ئەرک و پێ سپێردەراوی حیزبی وە داوا دەکەن ...، بۆ چارەسەری ئەو گرفتە دەبێ کارەکانی ڕۆژانە و ئابووری خەڵک بدرێتە دەستی شوراکان هەر بۆیە لە ئێستا دا پێک هێنانی شوڕا لە گوندەکان و شارەکانی کوردستان یەکێک لە ئەرکە گرینگەکانی سیاسی ئێمەیە.»

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بە داخەوە داسەپاندنی شەڕ لە لایەن کۆماری ئیسلامییەوە بە سەر کوردستان ئەو فورسەت و هەلەی نەدا کەهەر ئەوکات خەڵکی کوردستان لە ڕێگای هەڵبژاردنێکی دێموکڕاتێکەوە نوێنەرانی خۆیان هەڵبژێرن و لە ڕێگای شوراکانەوە کوردستان بەڕێوە بچێ. بەڵام دیسان حیزبی دێموکڕات دەستی لەسەر دەست دانەناو لە کۆبوونەوەی بەرینی کومیتەی ناوەندی ١٣ / ٤ / ١٣٦٠ بڕیاری دا پێشنیار بکرێ هەتا ئاخری پاییزی ١٣٦٠ لە هەموو گوند و ناوچە و شاروشارستانی ڕزگارکراوی کوردستانی ئێران دا شوراکانی خەڵکی هەڵبژێردرێن و هەر بۆ ئەو مەبەستە گەڵالەیەکی لە ژێر ناوی «گەڵالەیێ شوڕاکان» پەسەند کرد و لە پێشەکی گەڵاڵەکە دا ئیشارەی بە پێویستی بوونی شوراکان کردوە و دەنووسێ: «لە هەلومەرجی ئەمڕۆی کوردستان کە هەموو مافی ڕەوای خەڵکی کوردستان لە لایەن حکوومەتی کۆنەپەرستەوە پێ شێل کراوە و جگە لە داسەپاندنی شەڕی ماڵوێرانگەر، گەمارۆی ئابووری داخستنی ئیدارەکان و تەنانەت دەرمانگا و نەخۆشخانەو فێرگەکان، دەرەتانی ژینی لەگەڵی ئێمە بریوە پێویستە بۆ بەڕێوەبردنی کار و باری ناوخۆیی و کۆمەڵایەتی لە ڕێگای دامەزراندنی شوڕاکانی گەل بە کردوە خەڵکی کوردستان چارەنورسی خۆی بە دستەوە بگرێ و جارێکی تر بۆ گەلانی ئێران و جیهان دەری خا، کە ئازادیخواز، پێشکەوتوو، شۆرشگێرە و دەتوانی لە ڕەشترین ڕۆژگاریشدا هەمووکەند وکۆسپی ژیان لادا و بەسەر چارەنووسی خۆی دا زاڵ بێ»گەڵالەی شوراکان لە سەرەتایەک و ٧ بەش و ٢٢ خاڵ پێک هاتووە کە باسی لە شتە گشتییەکان، مەرجەکان بۆ هەڵبژاردن و هەڵبژێران، ڕادەی سەلاحیەت و ئەرکی شوراکان، داهات و دەرکەوتی شوراکان و هێزی ئیجرایی شوراکان دەکا.

دوای پەسەند کردنی ئەو گەڵالەیە لەلایەن کومیتەی ناوەندی حیزبەوە لە زۆربەی گوند و ناوچەکانی لە ژێر دەسەڵاتی هێزی پێشمەرگە کە بەناوچەی ئازادکراو ناودێر کرابوون هەڵبژادنی شوراکان بەڕێوە چووە بە کردەوە شوراکان کار و باری ڕۆژانە کۆمەڵایەتی و ئابووری خەڵکیان گرتە دەست و بۆ کاری ئیجرایی هێزی پێشمەرگەی حیزبی دێموکڕاتیان لە ئەختیار دا بوو هەتاپێک هێنانی هێزێک کە لە ئیختیاری شووراکان دابێ، لە تێبینی خاڵی ٢٢ لە بەشی حەوتەم گەڵالەکە داهاتووە: «تا پیک هاتنی ئەو هێزە پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران لە سەر داخوازی شوراکان ئەو ئەرکە بە جێ دێنن.» بەڵام هێرشە یەک لە دوای یەکەکانی کۆماری ئیسلامی دەرفەتی ئارامی بە کوردستانی نەدا و حیزبی دێموکڕات و هێزی پێشمەرگە تاکتیکی شەڕیان گۆری و بەرە و قۆناغی پارتیزانی شەڕیان گواستەوە. بەڵام بەو حاڵەش شوراکان کارایی خۆیان هەر بوو ئەوەتا لە ڕاپۆرتی کومیتەی ناوەندی بۆ کۆنگرەی ٦ بەو شێوەیە باس لە گرینگی شوراکان و پێویستی پێشتگیریان لە لایەن هێزی پێشمەرگەوە دەکا:

«لە ناوچە ئازاد کراوەکان، شوراکان هەر وا درێژە بە کارە کۆمەڵایەتییەکان خۆیان دەدەن لە زۆربەی گوندەکانی نیوە ئازاد و تەنانەت لە هێندێک لە گوندە داگیرکەراوەکانیش، شورا هەڵبژێردەراوەکانی خەڵک هەر لە جێی خۆیانن و پشتگیری و بە هێزیکردنی شۆرا هەڵبژێردەراوەکان بێ شک لە پێویستە گرینگەکانە لە لایەن حیزب و بە تایبەتی لە لایەن هێزی پێشمەرگەوە، چونکە شوراکان کۆسپێکی گەورەن لە سەر ڕێگای حاکمیەتی کۆماری ئیسلامی و هەم وەک پێگەیەک دێنە ئەژمار کە حیزبی ئێمە دەتوانی پشتیان پێ ببەستی.» شک لەوە دا نییە ئەگەر شەڕی داسەپاو و دیکتاتۆری و ملهوری کۆماری ئیسلامی ئەو مەجال و دەرفەتەی بۆ حیزبی دێموکرات هێشتباوە، حیزبی دیموکرات هەروەکی بە کردەوە سەلماندبووی پشتی ئەو باوەرەی خۆی دەگرت وسیستمی بەڕێوەبردنی وڵات لە لایەن شوراکانەوە دەکرد بە ئەمری واقع. بێگومان باوەڕ بە دەسەڵاتی خەڵک و ڕێکخستنی گەڵاڵە و یاسا و هەڵبژاردنی شوڕاکان دەسکەوتێکی بە نرخە لە مێژووی ٧٠ ساڵەی حیزبی دێموکراتی کوردستان دا.

سەرچاوە : ڕۆژنامەی "کوردستان" ژمارە ٦٦٢ / سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی: ٢٢ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گەلاوێژ و مێژووی نوێمان

قادر وریا

مانگی گەلاوێژ، هەم وەبیرهێنەرەوەی گرنگترین‌و خۆشترین رووداوە لە مێژووی نوێ‌و هاوچەرخی گەلی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان دا، هەم گەلەکەمان‌و خەڵکی ئێران دەخاتەوە یادی چەند رووداوی تاڵ‌و خوێناوی.

گەلاوێژ، ئەو مانگەیە کە کۆمەڵەی ژیانەوەی کورد»ژ. ک» (١٩٤٢) و حیزبی دیموکراتی کوردستانی تێدا دامەزراوە (١٩٤٥). ئەم دوو رووداوە هەر کامێکیان لە مێژووی گەلی کورد دا، جێگاو شوێنی خۆیان هەیە. یەکەمیان، رووداوێکی گرنگ بوو، چونکە یەکەم ئەزموونی خەڵکی کوردستان لەو بەشەی نیشتمانەکەیان لە پێکهێنانی رێکخراوو کۆمەڵەی سیاسی‌و خەباتگێڕو نیشتمانپەروەر دابوو و، توانی ببێ بە دەسمایەو بنچینە بۆ دامەزرانی حیزبێکی سیاسی‌و سەردەمیانە. بۆ گرنگیی دووهەم رووداویش هەر ئەوەندە بەسە بڵێین وەرچەرخانێکی لە ژیانی سیاسیی بەشێکی گەورە لە نەتەوەی کورد دا خوڵقاندو خەباتی نەتەوایەتی‌و ئازادیخوازانەی گەلی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستانی خستە سەر رێڕەوێکی نەپساوە، پێشکەوتنخوازانەو مۆدێرن‌و، بوو بە سەرچاوەو هەوێنی رووداوو ئاڵوگۆڕی سیاسیی گرنگ‌و مێژوویی لە ژیانی میللەتێک دا.

بەڵام گەلاوێژ بیرخەرەوەی هێندێک رووداوی تاڵ‌و خوێناوییشە، کە لە هەمووانیان گرنگتر ئەو رووداوانەن کە هەر دووکیان راست لە ٢٨ی ئەم مانگەدا، روویان دا. یەکەمیان کودێتای ٢٨ی گەلاوێژی ١٣٣٢ی رێژیمی پەهلەوی لە دژی حکوومەتی نیشتمانیی دوکتور موسەددیق، کە بووە هۆی لەسەرکارلاچوونی موسەددیق‌و، شکان‌و پاشەکشەی بزووتنەوەی نیشتمانی لە سەرانسەری ئێران‌دا. دووهەم، راگەیاندنی فەرمان یا فتوای جیهاد لە دژی گەلی کورد لە لایەن خومەینی‌یەوە لە ٢٨ی گەلاوێژی ١٣٥٨دا! بەڵێ لە ٢٨ی گەلاوێژی ١٣٥٨دا، خومەینی رێبەرو بنیاتنەری کۆماری ئیسلامیی ئێران، کە شێلگیری‌و خۆڕاگریی خەڵکی کوردستان لە سەر داواکردنی ئازادی‌و مافە نەتەوایەتی‌یەکانیان، تووڕەو هەراسانی کردبوو، «فەرمانی جیهادی لە دژی خەڵکی کوردستان دەرکردو فەرمانی بە »قوای سەگانە» (*)دا بە هەموو هێزو توانایانەوە هێرش بەرنە سەر کوردستان‌و بە فڕۆکەو هێلیکوپتێر پردێکی هەوایی بۆ نێو کوردستان سازبکەن، لە ماوەی ٢٤ سەعات دا بیگرن‌و بۆخۆشی فەرماندەیی هێزە چەکدارەکانی بەدەستەوە گرت».

خومەینی بۆ جێبەجێ کردنی فتوا بەدناوەکەی خۆی چەندین مۆرەی جینایەتکاری وەک مستەفا چەمران، سەییادی شیرازی (کە بە قەسسابی کوردستان ناوبانگی دەرکردبوو) حەسەنی، نوێنەری خۆی لە ئازەربایجانی رۆژئاوا (پاریزگەی ورمێ) و خەڵخاڵیی جینایەتکار کە دەستووری ئیعدام کردنی دەیان رۆڵەی کوردی لە بێدادگاکانی رێژیم‌دا دەرکرد، وەک بەرپرسی بەڕێوەبردنی فەرمانی خۆی لە کوردستان دیاری کردو هێزێکی زۆری رەوانەی کوردستان کرد . . . (١)

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەرکەوتنی کودێتای ٢٨ی گەلاوێژ، لە دوو بارەوە بۆ خەڵکی ڕۆژهەلاتی کوردستان و حیزبی دیموکرات تاڵو ناخۆش بوو. لەلایەکەوە ئەوانیش وەک هەموو خەڵکی ئێران جارێکی دیکە شایەدی زاڵبوونەوەی دیکتاتۆریو سەرەڕۆیی بەسەر ئەو وڵاتەدا بوونو، خەڵکی ئێران بۆ دەورەیەکی ئەوسەر نادیار لە گەیشتن بە مافو ئازادیەکانیان دوور کەوتنەوە. لەلایەکی دیکەشەوە خەباتی گەلی کورد لە ئێرانو تێکۆشانی حیزبی دیموکرات کە لەگەڵ گەشەکردنی بزووتنەوەی نیشتمانیی سەرانسەری، لە دوای رووخانی کۆماری کوردستانەوە بە شێوەیەکی بێوێنە پەرەیان گرتبوو، ناچار بە پاشەکشە بوون.

بەڵام خاڵی هاوبەشو سەرنجڕاکێش لە دوای هەر دوو ٢٨ی گەلاوێژ لە کوردستان، بەردەوامیی خەباتو تێکۆشان لەلایەن حیزبی دیموکراتو گەلی کورد بە دژی دیکتاتوریو سەرڕۆییو لە پێناوی ئازادیو مافە نەتەوایەتییەکانی ئەو گەلەدا بوو. دیارە لە نێوان ئەو دوو هەلومەرجەدا (هەلومەرجی سیاسیو گشتیی ئێران، کوردستانو حیزبی دیموکرات لە دوای ٢٨ی گەلاوێژی ١٣٣٢و ١٣٥٨)، جیاوازیی زۆر هەبوو.

ئەگەر لە دوای ٢٨ی گەلاوێژی ١٣٣٢ەوە، رۆڵە خەباتگێڕەکانی گەلی کوردو تێکۆشەرانی حیزبی دیموکرات، لە نێو بەندیخانەکانو لە دەربەدەریو دوورە وڵاتیدا نەیانهێشت کوانووی خەبات بە دژی رێژیمی پاشایەتی دابمرکێو لە ساڵەکانی ٤٦و ٤٧دا ئەم خەباتەیان بە راپەڕینی چەکدارانەو پڕ لە فیداکاریی خۆیان گەیاندە چڵەپۆپە، لە دوای ٢٨ی گەلاوێژی ١٣٥٨ەوە، کوردستان بۆ ماوەی نزیک بە دوو دەیە، لە ژێر پێی هێرشکەرانو ئینسانکوژانی کۆماری ئیسلامیدا بوو بە یەک پارچە ئاگر. گەلی کورد لە خەباتو بەربەرەکانییەکی نابەرامبەردا کە حیزبی دیموکراتی کوردستان رۆڵی یەکەمی لە بەڕیوەبردنیدا هەبوو، نیشتمانی خۆی کرد بە سەنگەری کۆڵنەدانو بە چۆک دانەهاتن لە بەرامبەر زۆرداریو دیکتاتوریی کۆماری ئیسلامیدا. خەباتێک کە لە هەلومەرجی ئێستا دا ئەگەر چی بە شێوەی چەکداری خۆی نانوێنێ، بەلام چونکە هەڵگری ئامانجەکان و داخوازەکانی خەڵکی رۆژهەلاتی کوردستانە، و راپردوویەکی پڕ لە سەروەری و قوربانیدانی هەیە، هەر وا خۆشەویست و جێگای پشتیوانیی گەلی کورد لەم بەشەی کوردستانە. ئەوەتا هەر لە ژێر دەسەلاتی جەهەننەمی ئەو رێژیمەی ئێستا دا چەندین جار دیتوومانە، ئەو خەڵکە هەر کە هەل و دەرفەتێکی تەنانەت بچووک و بەرتەسکی بۆ دێتە پێش، بۆ نیشاندانی پشتیوانیی خۆیان لە حیزبی دیموکرات و خەباتەکەی دەیقۆزنەوە.

یەکێکی دیکە لە بیرەوەرەییە ناخۆشەکانی مانگی گەلاوێژ، ئەو کوشتارە بوو کە ساڵی ١٣٦٧ی هەتاوی و بە دوای راوەستانی شەڕی نێوان دوو رێژیمی ئێران و عێراق دژی بەندییە سیاسییەکان وەڕێ خرا. دەسپێکی ئەو کوشتارە کە تا کۆتاییەکانی مانگی سەرماوەزی خایاند، دەگەڕێتەوە بۆ کۆتاییەکانی گەلاوێژی هەمان ساڵ. بە هۆی ئەم کوشتارەوە هەزاران کەس لە رۆلە خەباتکارەکانی وڵات کە سالانێک بوو لە بەندیخانە لە ژێر ئازار و ئەشکەنجە دابوون، گیانیان لی ئەستێندرا.

بەڵام تەم وهەوری دیکتاتۆرانی تاریکیپەرەست، نەیتوانیوە تریفەی گەلاوێژی روونـاکی بۆ هەمیشە بشارێتەوە. شای ئێران کە بە کودەتای٢٨ی گەلاوێژ ویستی بەرۆکی رێژیمەکەی بە یەکجاری لە چنگ بزووتنەوەی نیشتمانی و ئازادیخوازیی خەڵکی ئێران دەربێنێ، سەرئەنجام ٢٥ ساڵ دواتر خۆی و ریژیمەکەی، تووشیان بە تووشی بڵێسەی رق و توورەیی پەنگخواردووی ئەو خەڵکەوە بۆوە و ئەم جار هیچ شتێک فریایان نەکەوت. خومەینی دامەزرێنەری رێژیمی کۆماری ئیسلامییش کە بە راگەیاندنی شەڕ دژی خەڵکی کوردستان لە ٢٨ی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گەلاوێژی١٣٥٨ دا، پێی وابوو دوای ئەو لەشکرکێشییە بە چەند ڕۆژێک خۆراگریی ئەو خەڵکە تێک دەشکێنێ و کوردستان دەکا بە ماستی مەییو، ١٠ ساڵی کۆتایی تەمەنیشی تیپەڕ بوو و هەر ئەم ئارەزووەی نەهاتە دی و سەرئەنجام ئەم ئارەزووەی بردە بن گڵ. هەر وا کە بە کوشتاری بەندییە سیاسییەکانیش نەیانتوانی کۆتایی بە خەبات و تێکۆشانی ئازادیخوازانی ئێرانی دژی ئەم ڕێژیمە بێنن.

ئەمە جەبری مێژووە .لە دوا جار دا دەبێ تاریکی و ستەم و دیکتاتۆری بڕۆن و ڕووناکی و حەق و ئازادی ، سەربکەون.

(*)مەبەستی خومەینی لە «قوای سەگانە» هەر سێ هێزی چەکداری زەمینی، هەوایی و دەریایی بوو. ناوبراو ئەوەندە لە خۆڕاگریی خەڵکی کوردستان بەرامبەر ڕێژیمەکەی تووڕە و داخ لە دڵ بوو لە خۆی نەپرسیبوو هیزی دەریایی بە کوێ دا بگاتە کوردستان و سەڕ لە گەڵ گەلی کورد بکا؟!!

(١) کوردستان، ژمارە ٢٧٤ گەلاوێژی ١٣٧٨ وتاری »ئاوڕێک لە بیست ساڵ شەڕ لە کوردستان»دا، م. مەعرووفی لە ژمارە ٦٦٢ ی ڕۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٢٢ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دێموکرات‌و دێموکراتیزاسیون کردنی دێموکرات!

خالید محەممەدزادە

لیئۆن ئەپستین(epstein) بیرمەندی زانستی سیاسی دەڵێ:» سەردەمی دابەشکردنی حیزبەکان بە پێی میتۆدی ئیدئۆلۆژی بەسەر چووە و دەبێ لە ئیستا قسە لە سەر دوو جۆر حیزب لە پۆلێنبەندی حیزبە سیاسییەکان بکەین، ئەویش بوونی ئەحزابی دیموکراتیک‌و نادیموکراتیکە» . واتە گرنگ نیە ئەم حیزبانە سەر بە کام ئایدئۆلۆژیاو فیکرەی سیاسین، ئەوەندەی گرنگە کە ئەم حیزبانە لە کارکردو رەفتاری سیاسی‌و هەلسوکەوتیان لە گەل کۆمەلگاو لە نێو خۆیان چەندە پابەندی بنەماکانی دیموکراسین.

ئەم قسەیە دەکەین بە پێوەرو بنەمایەک بۆ قسە کردن لە سەر دیموکراسی حیزبی کوردی‌و دەپرسین حیزبەکانی ئیمە لە کوێی ئەم پۆلین بەندیەن؟

ئەگەرچی نابێ ئەوەشمان لە بیر بچێ دۆخی داگیرکاریی کوردستان، ئایدئۆلۆژیک بوونی ئەحزابی سیاسی و کەلتوری کاری حیزبی کە زیاتر لە سەر بنەمای ستالینی بووە تا ئاستی دژایەتی کردنی چەمکی دیموکراسی بە بیانووی خەبات دژی ئیمپریالیستی‌و سەرمایەداری‌و ناسیونالیزمی عەشیرەیی ئەو مەجالەی لای ئیمە کەمتر پێکهیناوە بۆ بونیادنان و قسە کردن لە سەر فۆرمی دیموکراتیکی حیزب، بەڵام لە کۆمەلێک قوناغی میژوویی هەم ئەحزابی بە نێو «دیموکرات» سەریان هەڵداو هەم رێبەرانێک دەبینرێن کە لە تیئۆری‌و کارکردی سیاسی خۆیان، چەمکی دیموکراسی بۆیان لە ئەولەوییەتی کاری سیاسی بووەو بە تایبەت دەبێ پێ‌و شوێنی ئەم چەمکەو هەڵگرانی لە رۆژهەڵات لە حیزبی دیموکرات هەڵبگرین‌و بپرسین ئایا ئەم حیزبە وەک ناوەکەی دێموکراتە؟!

بێگۆمان حیزبێک وەک حیزبی دیموکرات ئەگەر بە بەراورد لە گەڵ حیزبەکانی‌تر زۆرترین قسەی لە سەر دیموکراسی کردبێت و کەسێکی وەک قاسملو بگاتە ئەو ئاستە لە بیرکردنەوە کە پێی وابێ :»نابێ بە بیانوی خەبات دژی داگیرکاری خەبات بۆ دیموکراسی وەلا بنرێت»، ئەوە بەرپرسیارەتی ئەم حیزبە بەرامبەر بە دیموکراسی‌و ئازادی هەم روو بە نێوخۆی‌و هەم روو بە دەرەوەی، هیچ کەمتر نیە لە هەولی ئەم حیزبە بۆ رزگاری نیشتمانی.

بەڵام ئەزمونی ٧٠ ساڵ چالاکی ئەم حیزبە لەم کەرتە پیمان دەڵێ دیموکراسی حیزبی زۆری ماوە بۆ نەهادینەبوون هەم وەک ساختاری کاری رێکخراوەیی‌و هەم وەک کەلتوری کاری سیاسی، هاوکات غایب بوونی ریبەرانی دیموکراسیخواز لەم پارتە لە زۆر قوناغ دا زیانی زۆر

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گەورەی تا ئاستی لێکترازان و یەکتر قبوڵنەکردن داوە، واتە لە نەبوونی ساختارگەلی دیموکراتیک، تۆ هەمیشە پێویستیت بە بوونی ڕێبەرانێکی دیموکرات بووە تا پارێزەری دیموکراسی حیزبی بن.

دیموکراسی دروشمێکی سیاسی نیە تەنیا بۆ دەرەوەی خوت و تەنیا دروشمێک نیە بۆ پاراستنی مافەکانمان لە چوارچێوەی ئێران وەک چون ساڵانێکی زۆر دروشمی دیموکراسی بۆ ئێران وەک زامنێک بۆ پاراستنی خودموختاری سەیر دەکرا، بەڵام ئەم دیموکراسیە لە نێوخۆ زامنیک نەبوو بۆ پاراستنی جیاوازییەکان.

بیگومان بوونی ئینشعابەکان مۆری تەئیدن لەم قسەیە چون لە دواجار لە سیستمگەلی دیموکراسی ئینشعاب هیچ مانایەک نادا و دیموکراسی لە سەرەتاییترین پێناسەی کۆکردنەوەی جیاوازیەکانە لە ژێر چەترێکی دیموکراتیک بۆ پێکەوە بوون‌و پێکەوە ژیان.

ململانێ و جیاوازی حیزبی دیموکرات پاش ٧٠ ساڵ لە گەڵ لایەنەکانیتر چیتر ئەو ململانێ سادەیە نیە کە هەندێک شەڕیانە لە سەر ئەوەی کامەیان نەتەوەییتره لەویتر، بەڵکوو ئەم هێزە ٧٠ ساڵ پێش ئێستاو بە دامەزرانی کۆماری کوردستان کۆتایی بەم باسە هێنا، بەڵکوو ململانێ‌و جیاوازی ئێستای حیزبی دیموکرات لە گەڵ لایەنەکانیتر-کە بەشێکی زۆریان نەک هەر نادیموکراتن بەڵکوو هێزی دژە دیموکراسیشیان تێدا دەبینرێ. دەبێ لە سەر بەرفراوانترکردنەوەی مەوداکانی دیموکراسی‌و ئازادی‌و ڕێزگرتن لە مافی مرۆڤ‌و ئازادیە کۆمەڵایەتی و سیاسی و لە دواجار دا هەوڵدان بۆ بونیادنانی کۆمەڵگایەکی ئازاد لە سەر بنەمای ڕێزگرتن بۆ هاوڵاتی بێ. بەڵام کۆی ئەمانە مسۆگەر نابێ ئەگەر ئەم هەوڵانە لە نێوخۆی حیزبەوە ئۆرگانیزە نەکرێت‌و هەوڵی بۆ نەدرێت.

حیزبی دیموکراتی کوردستان، خۆی بەرهەمی نەبوونی دیموکراسی و ئازادی و ڕێز نەگرتن لە کەمایەتی و ئازادیی دەستەجەمعی و تاکەکەسییەکانە، واتە هێزێک کە خۆی قوربانیە، ناتوانێ هەمدیسان لە سەر سیستمی قوربانی کردن بونیاد بنێرێتەوە. کەواتە لێرەوە دەکرێ قسە لە سەر کۆی ساختار و کەلتوری کاری سیاسی ئەم پارتە بکەین لە پێناو حیزبێکی دیموکراتیک و تا ئاستی ئەوەی جیاوازییەکانی کۆمەڵگا خۆی تێی دا ببینێتەوە و جیاوازییەکانی نێوخۆی حیزبیش بە پارێزراوی بمێننەوە.

ڕەنگە لە یاداشتێکی کورتی وادا نەگونجێ قسە لە سەر کۆی بەستەر و ڕەهەندەکانی ئەم پرسە بکرێت بەڵام لێرە دەکرێت ئازادی ڕادەبرین و ئازادی نووسین و ئازادی بیرکردنەوە و پاراستنی عەقڵانیەت و بەرفراوانکردنەوەی پانتایی ڕەخنە و نەقد وەک دەرکەوتەی فەزای دیموکراسی و مەدەنیەت قسەی لە سەر بکرێت و داوا لە حدک بکرێت چەتری پاراستنی دیموکراسی و دەسکەوتەکانی دیموکراسی لە نێوخۆی بێ.

حدک دەبێ لەم ڕەهەندەوە جیاوازی دروست بکات و نەبێ بە کۆپیەک لە حیزبەکانیتر و لە سەنگەری دیفاع لە ئازادی عەقڵ و ئازادیە تاکەکەسییەکان و ڕای جیاواز بمێنێتەوە. ئێمە لەو قۆناغە تەنیا پێویستمان بە ئەحزابی ڕزگاریخواز نیە بەڵکوو بە قەد ئەوەش پێویستمان بە ئەحزابی ئازادیخوازە بە جۆریک کە پارێزەری ئازادییەکان بمێنێتەوە. هەر دوو ئەزموونی باشوور‌و ڕۆژاوای کوردستان پێی وتین دەکرێت ئەحزابی ڕزگاریخواز لە دوای ڕزگاری نیشتمان بەلایەک بن لە سەر ڕەوتی پێشخستنی کۆمەڵگاو سنووردارکردنی ئازادییەکان،

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە فەزایەکی ئاوادا و بە سەرنجدان بەو کەلتورە پڕ لە رقە سیاسیەی لە کوردستان هەیە، حیزبیک چەندە هەوڵ بۆ رزگاری نیشتمانی دەدات دەبێ بە هەمان ئاست چەتریک بێ بۆ پاراستنی ئازادی و دیموکراسی و گەڕانەوەی رێزو حورمەت بۆ هاوڵاتی کورد.

لە گەڵ ئەوەش چیتر حدک ناتوانێ بیتەوە نێو بەرەی حیزبە نادیموکراتەکان و هیچ بیانوویەکیش نیە ئازادییە نێوخوییەکانی بکات بە قوربانی دەسکەوتی کورتماوەی حیزبی و ئەو راستیەمان لەبەرچاو ون نەبێ کە لە ئێستا رای گشتی کۆمەڵگا چاوەدێری هەڵسوکەوتی سیاسیو رەفتاری رۆژانەی ئەندامانی حیزب دەکات و هەر هەنگاو و هەڵچوونو لێدوانێکی نادیموکراتیک دەتوانێ بە زیانی ئەو هێزە بشکێتەوە.

لە گەل ئەوەش دەکرێت حدک کۆی تریبونی بکات بە تریبونی کۆمەڵگای کوردی و لە بوونی سانسۆری حکوومەتی و حیزبی، میدیای حدک میدیای کراوە بە رووی جیاوازییەکان و هاووڵاتیان بێ.

٧٠ ساڵ خەبات و قوربانی دانی ئەم حیزبە هەر ئەوە لەم هێزە دەخوازیت.

لە ژمارە ٦٦٢ ی رۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٢٢ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دیموکراتی کوردستان و مافی ئایین و ئایینزاکان

ئازاد کەریمی

لە کوردستان، ئۆرگانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ژمارەی ٧٩ی ڕۆژی سێشەممە ٢٩ی گەلاوێژ ١٣٢٥ی هەتاویدا بابەتێک لەژێر ناو نیشانی: «مبارزەی ئازادی و دیموکراسی ئێمە پێی لە پێنجەمین ساڵی خۆی ناوە» بڵاو دەبێتەوە و نووسەر (سید محمد حمیدی) نووسیویەتی: بۆ یەکەم جارێیمە لە دوای چوارساڵ بەربەرەکانی لە ڕێگەی ئازادی و دیموکراسی و لەگەڵ هەزاران گرێپوچکە و گیروگرفتی کۆمەلایەتی و سیاسی و مادی و مەعنەوی، ئەورۆ بە ئاشکرا و لە ئەوپەڕی هێزدا و لە کاتێکدا هێزی چەکدارمان دامەزرانەوە هەزاران پێشمەرگەمان لە سنووری کوردستاندا بۆ پاسەوانی داناوە و بە حاڵەتێکی ئازاد و سەربەست ڕۆژنامە و گۆڤاری (نەتەوەیی- ملی) خۆمان بە دنیا دا بڵاو دەکەینەوە و ... دەرکەیەکی هومێدمان بۆ داوڕۆژ بە ڕووی گەلی کورددا کردۆتەوە.

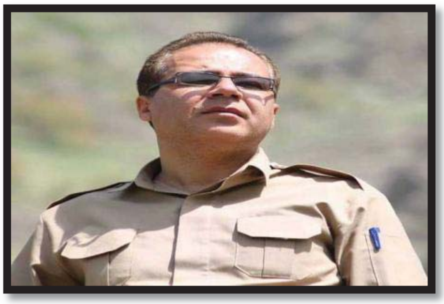

خەسڵەتی دێموکراتیک بوونی کۆماری کوردستان بە گێڕانەوەی دەسکەوتەکانی پێنج ساڵەی دروستبوونی ڕێکخراوەی «کۆمەڵەی ژیانەوەی کورد ژ-ک» لە ساڵی ١٣٢١ی هەتاویدا هەتا دامەزراندنی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ٢٥ی گەلاوێژی ١٣٢٤ی هەتاوی و بەرپا بوونی کۆمار لە ٢ی ڕێبەندانی هەمان ساڵدا لەم دێڕانەی نووسەری بابەتی باسکراودا دەدرەوشێتەوە و نووسەر لەوپەڕی شادومانی و هیواداریدا باسی کرانەوەی دەرگای ئومێد بۆ داوڕۆژی گەلی کورد دەکات...

پیاهەڵگوتن بە کۆماری کوردستان بۆ «کورد» چ بە واتای تاک و چ بە واتای «کۆ» بۆ ئەزموونێکی سیاسی و فەرمانڕەوایی لە بەشێکی جیهان کە ناوەندی ئاژاوە و شەڕ و پێکدادانەکانی مێژوو بووە و لە هەمان کاتدا پێگەی شارستانیەتە کەونارەکانی ژیانی مرۆڤایەتی بووە کاتێ مانادار دەبێ و لە عەیبەی»ئافەرەم کردنی خۆ» دوور دەبێتەوە ئەگەر چاوێک بە ئێستای وڵاتانی دەوروبەری کۆماری ئەوکاتەی کوردستان لە موکریانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و لە سەردەمی کۆمار لە ١٩٤٦ی زایینیدا دەخشێنین و ڕەوشی ئاوەژۆکراوی ژیان و ئازادی و ڕێز و کەرامەت و شەرافەتی مرۆڤەکان دەبینین. ئێستاش لە وڵاتانی ئێران و عێراق و تورکیە و سوریا و ... مرۆڤەکان بە شێوازی جۆراوجۆر لە ئازاری دەست و زمان و کردەوەی دەسەڵاتەکان ئاسوودە و ئارام نین. مرۆڤایەتی لەم وڵاتانەدا بە خێراییەکی سەیر و چاوەڕوان نەکراو بەرەو پاشەوە هەنگاو هەڵدەگرێ. سەربڕین و سووتاندنی مرۆڤ و دەست و پێ پەڕاندن و چاودەرهێنان و لووت و گوێ بڕین و دەربەدەرکردن و دەرکردن و تاڵان کردن و هەتک کردن و ژن و منداڵ ڕفاندن و بازرگانی کردن بە مرۆڤەکان و مادە هۆشبەرەکان و هەموو جۆر کەرەستەی کوشتن و پاکتاو کردن و زیندان کردن و پەتی سێدارە هەڵدان و نووسینی یاسای دژە مرۆڤ و بەکار هێنانیان و پشت گوێ خستنی ئەو یاساو ڕێسانەی کە بۆنی پشتگیری کردنی مافی مرۆڤەکانیان لێوە دێ و هەموو کردارە خراپەکان بە داخەوە وەک نەریتێکی گشتی ڕووی لەم وڵاتانە کردوە و بەداخەوە چونکە کورد دابەشکراوە و لە نێوان ئەم چوار دەوڵەتە دایە و بە شێکە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە کۆمەڵگەی ئەم وڵاتانە دەبێ بە ئاگری نەهامەتی و نەگبەتی ئەم وڵاتانەوە بسووتێ و هەرکات بیەوێ خۆی لە نەهامەتی ئەم کۆمەڵگە »چەرخە ناوە ڕاستیانەوە» (قرون وسطایی) دەربهێنێ بە هەزاران ئامرازی سیاسی و سەربازی و فەرهەنگی سەرکوتی دەکەن! بەو پاساوەی نەخشەی ئەم وڵاتانە نەگۆڕێ و نابێ هەڵبوەشێتەوە! چاکە لانی کەم دان بەوەدا دەنێن ئەم وڵاتانە لە شڕکە و پڕکەی شەڕوپەت پەتیەکان پێک هاتوون و بە شەڕ و مارەکە پێکەوە نووساون و لەیەک هەڵدوراون دەنا وڵاتێک ئەگەر یەکدەست و یەکپارچە و یەک فەرهەنگ بێ، یەک دڵ و یەکزمان دەبێ، نەک تاوێ نە تاوێ دەستەیەک هەستنە سەرپێ و دەستەیەکی دیکە بچەوسێنن یان دەمکوتیان بکەن...

حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ١٩٤٦ دا و لە کاتی دروست بوونی‌دا بیری لەوە دەکردەوە خۆی لە شێتحاڵی سیاسی و بەڕێوەبەرایەتی نەزانانەی دەوڵەتی ئێران ڕزگار بکات، لەبەر ئەوەی دەیزانی سەبەبکاری دواکەوتویی فەرهەنگی و ئابووری و سیاسی کۆمەڵگەی کوردستان ڕفتاری نا هاوسەنگ و نەسازانەی دەوڵەتەکانی ئێرانە... سروشتی دەوڵەتە ئێرانییەکان هیچ کات نەیتوانی خۆی لەگەڵ ڕاستییەکانی دەوروبەری خۆی بگونجێنێ. هەر لە کۆنەوە پەلهاوێژی و کودەتای ناوخۆ، سیستەمی کۆیلایەتی (بەردەداری)، دژایەتی ئایینی بە دەیان نموونە و بە گژدا کردنی ئایین و ئایینزاکان لە دژی یەکتر و خۆسەپاندن وەک ئایینی فەرمی هەرلە سەردەمی هخامنشی (هەخمینی)یەکانەوە هەتا ئەم چرکە ساتە سیاسەتی نەگۆڕی دەسەڵاتدارانی ئەم بەشە لە جیهانە.

بە پێچەوانەوە کوردستان وەک یەکەیەکی جوگرافیایی و فەرهەنگی لانکەی شارستانیەت و هونەر و پێکەوە ژیان و ئاسودەیی و حەوانەوە بووە. ئازایەتی کورد لە خۆڕاگری و نەبەزی‌دا بووە نەلە شەڕ فرۆشی و بەدفەڕی‌دا... هەربۆیە ئایینەکان چ ئەوانەی وەک ئایینی مێهرەوانی (میترائیسم) وا «پیرانی موغان» ڕێبەرایەتی یان دەکرد و ئایینی مەزدا کە زەردەشت سەرۆکایەتی دەکرد و لە خودی کوردستان‌دا سەریان هەڵدا بوو چ وەک ئایینەکانی مەندایی، مەسیحیەت و جوولەکە و دواتر ئیسلام بە هەموو لق و پۆپەکانیەوە لە کوردستان‌دا حەوانەوەو لایەنگرەکانیان لە کەمترین حاڵەتی بارگرژی‌دا لە گوندوشارەکانی سەرتاسەری کوردستان‌دا پێکەوە دەژیان ...

بۆ وێنە هەر ئێستا لە کرمانشان و مووسڵ و کەرکوک و ورمێ وهەولێر چەند جۆر ئایینی لە ناوەڕۆک دا دژبەیەک دەبینی بەڵام لایەنگرەکانیان پێکەوە لەو کۆمەڵگەدا دەژین و حەواونەتەوە... ئەمە شتێکی سەیر نیە، ناخ وڕۆح و سروشتی کوردستان و خەڵکەکەی خووی بەم ڕەوشە گرتەوە، ئەمە دیاردە نیە تاکوو سەرسووڕمان دروست بکات، بەڵکو هەرکات ئاڵۆزی و نەسازان ڕووی داوە کۆمەڵگەی کوردی تووشی سەرسووڕمان کردوە... کاتێ بە درێژایی مێژووی هەموو وڵاتان وەک ڕۆما، ئێران و مسر، یان ئەورووپای کۆن و مۆدێرن پاکتاو کردن یان سووکایەتی کردن بە ئایین و ئایینزاکان بەشێ لە داب و نەریتی کۆمەڵگەکان بووە شانازی بۆ خۆمانەوە دەکەین سەرەڕای هەموو نەهامەتەیەکان دەست و داوێنمان خاوێنە لەو کردارە دژە ئەخلاقیانە. کاتێ دەبینین لە سەردەمی دەسەڵاتی هیتلێر بەسەر نیوەی ئەورووپادا، شەش میلیۆن جوولەکە نیست و نابود دەکرێن شیاوی گێڕانەوە و ئافەرین کردنە جوولەکەکانی کوردستان بە دڵ و بە گیان لە خزمەتی بەرپابوونی کۆمار و گەشە کردنی ئەم دەسەڵاتە کوردیە دان. بۆ وێنە داودزادە نوێنەری جوولەکەکانی مەهاباد لە ڕۆژی ٢ی ڕێبەندان‌دا لایەنگری جوولەکەکانی کوردستان بۆ کۆمار بە فەرمی ڕادەگەیێنێ و ئەمەش تەنیا شاری مەهاباد ناگرێتەوە دیارە کوردانی جوولەکەی سەقز و بانە و بۆکانیش دەگرێتەوە و فیداکاری ئەو خوشک وبرا کوردە جوولەکانەی ئێمە دەگاتە ڕادەی خۆ لە مەترسی خستنی وەک کاری نهێنی کردن بۆ کۆماری کوردستان (فعالیت تشکیلاتی) بەتایبەت لە سەقزوبانە کە لە ساڵی ١٣٢١ای هەتاوی دا بە گوێرەی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

«بڕیاری گڵۆڵان»کەوتبوونەوە دەستی دەوڵەتی شاهەنشایی ئێران و دەزگای سەربازی ئەم وڵاتە لە ئەو پەڕی توند و تیژی و خراپەکاریدا هەڵسوکەوتی لەگەڵ خەڵکی ئەم دوو شارە دەکرد... بۆهۆنیە کوردانی جوولەکەیان ئەرمەنیەکان لە مهاباد و لە شارەکانی دەوروبەر ئەوەندە بە لێبڕاوەیی و بە دڵسۆزی یەوە خزمەت بە کۆماری کوردستان دەکەن.کۆماری کوردستان کە لەلایەن حیزبی دێموکڕاتی کوردستانەوە بەرپاکرابوو آبە ڕێڕەوی داڕێژراوی ئەم حیزبەدا دەڕۆییشت و ئەم ڕێرەوە بریتی بوو لە یاسا بنەمایی یەکانی مرۆڤ کە لە هەمان ساڵدا لە کۆنفرانسی»سانفرانسیسکۆ» لە ئەمریکا، وڵاتانی جیهان کاریان بۆ دەکرد بیکەن بە »جاڕنامەی گەردونی مافی مرۆڤ» و لە ڕێکخراوی تازە بەر پاکراوی «نەتەوە یەکگرتوەکان»دا وەک کۆڵەیەکی ئەخلاقی وبنەمایی جێگەی بۆ بکەنەوە.

کەواتە داڕێژەرانی یاسا و بەرنامەی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان خەڵکێکی ئاگەدار و پسپۆڕ و تیگەیشتوبوون وزانیارییان لەسەر بارودۆخی جیهانی ئەو سەردەمە هەبووە و بنەماکانی دێمۆکراسییان ناسیوەتەوە وکەڵکیان لێ وەرگرتوە بۆ ئەوەی لە سیستەمی فەرمانڕەوایی کۆماری کوردستاندا بە کاری بهێنن. بۆ وێنە لە ڕۆژنامەی کوردستان ژماری ٧٥ بەرواری یەکشەمە ٢٠ی گەلاوێژی ١٣٢٥،لە لاپەڕەی ٤ دا لە ژێر ناوی «ئاگاداری» دا هاتوە: لە ژێر داڵدەی حەزرەتی پێشەوای شکۆمەند و خۆشەویستی کوردستان و چاوەدێری وەزارەتی فەرهەنگ دا قوتابخانەیەک بۆ گوتنەوەی وانەی کوردی و هەروەها «عێبری» لە مەهاباد دروست بووە و دەبێ منداڵانی کوڕوکچ لەم قوتابخانە دا فێری خوێندن و نوسین بن و هەر کەس منداڵی خۆی نەهێنێ بۆ ناونووس کردن لە لایەن بنکەی پۆلیسەوە دستگیر دەکرێن و منداڵەکان دەخرێنە بەر خوێندن. . بەرپرسی قوتابخانەی عێبری: سلیمان داود زادە.

یان لە ئاگاداری یەکی دیکەدا و لە لاپەڕەی ٤ی ڕۆژنامەی کوردستان بەرواری یەکشەمە ٦ی گەلاوێژی ١٣٢٥ دا، بەڕێز»سەقەفی» قایم مەقام (فەرمانداڕ)ی مهاباد، بەخەڵکی ئەم شارە و دەوروبەری ڕادەگەیەنێ:کۆماری کوردستان بڕیاری داوە ئەوئەرمەنیانەی(والەساڵی ١٩١٥دا وله ئەرمەنی قڕانی باکوری کوردستان لە لایەن عوسمانیەکانەوە دەربەدەری ڕۆژهەڵاتی کوردستان کراون) دەگەڕێنەوە بۆزێدی خۆیان هەرکەس لەگەڵ ئەواندا وردە حیساب ومامەلە وقەرزوقۆڵەی هەیە بە جێی بگەیێنێ با لە کاتی ڕۆیشتنیاندا تووشی ڕاگیران نەبن...ئەمانە چەند نمونە لە هەڵسوکەوتی بەرپرسیارانەی کاربەدەستانی کۆماری کوردستان بوو کە بەرنامەو بنەماکانی حیزبی دێموکڕاتی کورستانیان بە ڕێوە دەبرد و بەڕاستی شیاوی ڕێز و ئافەرین کردنن.ئێستا دوای ٧٠ ساڵ لەو ڕۆژە زێڕینانە، هەرچەند بە داخەوە کۆمار دوای یازدە مانگ لە بەرپا بوونی،ڕووخێنرا بەڵام نۆستالۆژیای ئەوسەردەمە بە گێڕانەوەیان خوێندنەوەی هەموو ئەو بابەتانەی کە ڕاستیەکانی ژیانی سەردەمی کۆماری کوردستان دەگێڕنەوە واز لە مرۆڤ ناهێنی و سەودای ئەوە لە خەیاڵ و ڕامانیدا دەکات ئاخۆ دیسانەوە ئەو ڕۆژانە دروست دەبنەوە؟!!

بێگومان وەڵام «ئەرێ»یە! بەڵام بە یەک مەرج : ئەویش متمانە بە خۆبوون و بڕوامند بوون بە ئازادی و دێموکڕاسی وهەروەها خۆشویستنی کۆماری کوردستان لە ڕێگەی پێبەندی بە بنەماکان و یاسا و ڕێساکانی حیزبی دێموکراتی کوردستان .بژی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان! پیرۆزبێ یادکردنەوەی ٧٠ ساڵەی حیزبی دێموکراتی کوردستان !

لە ژمارە ٦٦٢ ی ڕۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٢٢ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دوای ۷۰ ساڵ، ڕێنسانسی دووەم پێویستە

مادح ئەحمەدی

۲۵ی گەلاوێژی ئەمساڵ ۷ دەیەی بەسەر تەمەنی حیزبی دیموکراتدا تێپەڕ دەبێ. ئەگەرچی حیزبی دیموکرات وەک بە تەمەنترین حیزبی کوردی ناسراوە، بەڵام لەسەر ئەرزی واقیع هێشتا بستێک خاکی ڕزگار کراوی بەدەستەوە نییە و چاوەڕوانی ئەوەیە کە ئەویش وەک حیزبەکانی دیکە لە داهاتوودا حوکمڕانیی تاقی بکاتەوە و دوای تێپەڕ کردنی دەیان هەوراز و نشێو سەرکەوتن بەدەست بێنێ.

حیزبی دیموکرات لە کاتێدا پێ دەنێتە دەیەی هەشتەمی خەباتییەوە کە هەر لە نزیک خۆی لە باشووری کوردستان «یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان» دوای تێپەڕینی ۱۶ ساڵ بەسەر دامەزرانیدا گەیشتە دەسەڵات و «پارتی دیموکراتی کوردستان»یش کە ساڵێک دوای حیزبی دیموکرات دامەزراوە لە تەمەنی ٤٥ ساڵیدا بەهەمان شێوە گەیشتە دەسەڵات. ئەگەر دوورتریش بڕۆین دەبینین لە کۆسۆڤۆ دوای ۱۳ ساڵ سوپای ئازادی ئەو وڵاتە لە ساڵی ۲۰۰۸ سەرکەوتن و سەربەخۆیی خۆیان لە سربیا ڕاگەیاند، هەروەها لە باشووری سودان دوای ۵۰ ساڵ شەڕی ناوخۆ شۆڕشگێڕان سەرکەوتن و ساڵی 2011 سەربەخۆیی خۆیان ڕاگەیاند.

۷ دەیە مانەوەی لە قۆناغی خەبات و نەچێشتنی تامی دەسەڵات بۆ حیزبێکی سیاسی تەمەنێکی کەم نییە و ڕەنگە نموونەی وا لە مێژوودا زۆر دەگمەن بێ، یان ئەگەر هەشبێ ئەوا کۆتایی پێهاتووە و ئاسەواری نەماوە. حیزبی دیموکرات ئەگەرچی پاش ئەم مێژووە درێژە لەخەبات نەگەیشتووەتە دەسەڵات، بەڵام لە هەمان کاتدا درێژە کێشانی ئەم قۆناغەش، حیزبی دیموکراتی تووشی چارەنووسی حیزبی «تودە» نەکرد. بێگومان هۆکاری ئەمەش بە پلەی یەکەم دەگەڕێتەوە بۆ پتەو بوونی ڕیشەی کۆمەڵایەتیی حیزبی دیموکرات لە کۆمەڵگەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و هەروەها بەردەوام بوونی ئەم حیزبە لە خەبات.

بە ئاماژە بەوەی کە تا ئەم قۆناغە بەلانی کەمەوە ۸۰ لە سەدەی چارەنووسی پرسی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان گرێدراوی چارەنووسی حیزبی دیموکراتە، چاوەڕوانییەکان بە نیسبەت حیزبی دیموکراتەوە فرەن و حیزبی دیموکرات ئەگەر بیەوێ بمێنێ و لە ئاکامدا بگاتە دەسەڵات و براوە بێت، ناتوانێ بەو شێوەی کە تا ئێستاش درێژەی پێ دەدا، بەردەوام بێ. چونکە بۆ هەموو لایەک ڕوون بۆتەوە گوتار، مێتۆدیی کار کردن و پێکهاتەی ڕێکخراوەیی بۆ ئەم قۆناغە وەڵامدەر نییە و لەمێژە ئەو زەرووڕەتە هاتووەتە ئاراوە کە ئەم حیزبە پێویستی بە گۆڕانکاریی بنەڕەتی هەیە. لە ۷۰ ساڵەی تەمەنی حیزبی دیموکراتدا لە لای هەڵدانەوەی لاپەڕە پڕشنگدارەکانی مێژووی حیزبی دیموکرات هەقە بپرسین کە بۆ خەباتی ئەم حیزبە دوای ۷۰ ساڵ نەگەیشتووەتە ئەنجامێکی یەکلاکەرەوە و ئەوەندە درێژەی کێشاوە؟

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە لای باس کردن لە کۆمەڵێک هۆکاری دیکەدا هەقە بپرسین بۆ حیزبی دیموکرات دوای ٧٠ ساڵ خەبات نەیتوانیوە پرسی کورد لە ڕۆژهەڵاتی نیشتمان یەکلایی بکاتەوە و کورد لە سایەی پرۆگرامەکانی ئەم حیزبەدا لە ڕۆژهەڵات بە مافەکانی خۆی بگا؟

وەڵامدانەوەی ئەم پرسیارانە پێویستی بە شیکاریی و خەسارناسیی ورد هەیە کە ڕەنگە بابەتی چەندین توێژینەوە بن. ئەگەر بەشێوەی گشتی چاو لە پرسەکە بکەین، ڕەنگە زۆرجار بوترێ کە دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی زۆر دڕندە و داخراوە، بۆیە لە ئێرانیش فەزایەکی هاوشێوەی تورکیا دروست نابێ بۆ ئەوەی پرسی کورد بچێتە پێشەوە و کورد بە لانی کەمی مافەکانی بگات. هەروەها ڕەنگە پەنا ببەینە بەر ئەوە وەڵامە کە بڵێین فاکتۆرە دەرەکیی و ناوچەییەکان بۆ حیزبی دیموکرات و پرسی کورد لە ڕۆژهەڵات لە بار و یارمەتیدەر نەبوون، تا کورد لەو پارچەیە بگا بە مافەکانی خۆی. بێگومان ئەم فاکتۆرانە کاریگەرییان هەیە و لە شێکاریی ئەم بابەتەدا دەبێ لەبەرچاو بگیردرێن.

ئەوەی لێرەدا گرنگە، ئەوەیە کە بۆ حیزبی دیموکرات خۆی نەیتوانیوە ببێتە فاکتۆری یەکلاکەرەوە و لە ئەنجامی قورسایی خۆی و قەیران سازیی لە ناوچەکەدا بۆ ئێران، پرسی کورد لە ڕۆژهەڵات پێش بخات و پشتیوانی ناوچەیی و نێودەوڵەتی بۆ خۆی دروست بکات؟ لەم پێناوەدا ئەگەر چاو لێ بکەین دەبینین حیزبی دیموکرات دوای تیرۆری دوکتور قاسملوو و دوکتور شەرەفکەندی هەتا هاتووە کاریگەریی لەسەر هاوکێشەکان کەمتر و کەمتر بووەتەوە و چووەتە پەراوێزەوە. لە ماوەی دوو دەیەی ڕابردوودا کۆمەڵێک قەیرانی ناوخۆیی بوونە هۆی ئەوەی حیزبی دیموکرات بگاتە ئەو دۆخەی ئێستا و وەک یاریکەرێکی سەرەکی لە ئاستی کوردستاندا دەوری نەمێنێ. ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ دواوە و سێکوچکەیەک لە ئاستی هێزەکانی هەر چوار پارچەدا لەبەرچاو بگرین، دەبین ئەم سێ گۆشەیە تا ئەو کاتەی کە حیزبی دیموکرات هێزی پێشمەرگەی لە ناوخۆی ڕۆژهەڵاتی کوردستانە (واتە تا ناوەڕاستی نەوەدەکانی سەدەی ڕابردوو) بەم شێوەیە: حیزبی دیموکرات(ڕۆژهەڵات) پەکەکە(باکور و ڕۆژاوا)، پارتی و یەکێتی(باشوور). بە پێچەوانەی ئەو سەردەمە ئێستا ململانێی هێزەکان و جەمسەربەندییەکان لە ئاستی هەر چوارپارچەدا بەسەر دوو بەرەدا دابەش بووە کە بەرەیەکیان «پەکەکە» سەرۆکایەتی دەکا و بەرەکەی دیکەش «پارتی»یە و هێزە و لایەنە سیاسییەکانی دیکەش هەر کام بەشێوەیەک دابەش بوون بەسەر ئەم دوو بەرەیەدا.

بەو پێیەی کە حیزبی دیموکرات بەتەمەنترین حیزبی کوردییە و خاوەنی کۆمەڵێک شاناریی و ڕەمزە و قورساییەکی مێژوویی و کۆمەڵایەتی هەیە و مەیدانی خەباتەکەی دووەمین پارچەی کوردستانی گەورەیە، دەبێ بەرەوە ئەو ئاراستەی بڕوا کە سێ گۆشەکەی جاران دروست بکاتەوە و ببێتەوە بە کارتێکی بەهێز و خاوەن قورسایی.

حیزبی دیموکرات لە سەدەی ڕابردوودا، واتە پاش کۆمار زیاتر لە دوو دەیە دەکەوێتە پەراوێزەوە. دوای تێکچوونی کۆماری کوردستان شیرازەی ڕێکخراوەیی حیزبی دیموکراتیش تێکدەچێ و بۆ ماوەی چەند ساڵ چالاکییەکی ئەوتۆی نابێ. لە دەیەی ٥٠دا زیاتر لە ژێر کاریگەریی حیزبی «تودە»دا دەبێ و لە دەیەی ٦٠دا دەبێتە پاشکۆی بزووتنەوەی کورد لە باشوور. دیارە بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی ساڵانی ٤٦-٤٧ (٦٧-٦٨) خاڵێکی زێڕین و گرنگیی مێژووی حیزبی دیموکراتە لەو سەردەمەدا. ئەو کاتە حیزبی دیموکرات لە ڕووی پێکهاتەی ڕێکخراوەیی و سیاسییەوە تووشی قەیرانێکی قووڵ بووە و کاریگەرییەکی ئەوتۆی لە مەیدانی ڕاستەقینەی خەباتی خۆیدا نەماوە، بە گەڕانەوەی دوکتور قاسملوو ئاڵوگۆڕێکی گەورە لە ژیانی حیزبی دیموکراتدا دروست دەبێ. لەو قۆناغەدا دوکتور قاسملوو حیزب دەکاتە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبێکی سەربەخۆ و لە پاشکۆی بزووتنەوەی باشوور رزگاری دەکا و قەوارەیەکی سیاسیی وەلامدەری ئەو سەردەمەی بۆ دادەرێژێ. ئەم قۆناغە دەکرێ وەک قۆناغی رێنسانسی یەکەم لە مێژووی حیزبی دیموکراتدا دەست نیشان بکەین کە دواتر دەبێتە هۆی ئەوەی حیزب بەردەوام لە هەڵکشان و گەشەدا بێ. لەم قۆناغە بەدواوە تا نەوەدەکانی سەدەی رابردوو حیزبی دیموکرات کارتێکی دیار و یاریکەرێکی سەرەکیبە لە ناو هێزە کوردستانییەکان دا، تەنانەت لە قۆناغێکدا یاریکەری یەکەم و کاراکتەری یەکەمی گەمە کوردستانییەکان لەسەر ئاستی هەر چوار پارچە بووە. ئەندازیاری ئەو قۆناغەش رێبەرێکی ستراتیژیستی وەک دوکتۆر قاسملوویە. کەسایەتیی و رێبەرایەتی و سیاسەت و پلانەکانی دوکتۆر قاسملوو هۆکاری بنەڕەتیی بوون بۆ ئەوەی حیزبی دیموکرات خاوەن هێزێکی گەورە بێ و لایەنێکی گرنگی ئەو سێکوچکەیە بێ کە لەسەرەوە باسمان کرد. ئەگەر رەوتی هەڵکشانی حیزبی دیموکرات دوای تیرۆری دوکتور قاسملوو و دوکتۆر شەرەفکەندی، درێژەی پێ داربایە و بەردەوام بوایە، بێگومان چارنووسی پرسی کورد لە رۆژهەڵات ئێستا بەشێوەیەکی دیکە دەبوو. واتە لەو حاڵەتەدا حیزبی دیموکرات دەبووە فاکتۆرێکی ئەکتیڤ و دۆزی کوردیش لە رۆژهەڵات دەبووە دۆسییەکی دیار لەسەر مێزی وڵاتانی ناوچەکە و زلهێزەکان و ناوەندە نێودەوڵەتییە کاریگەرەکان. هەروەها کۆماری ئیسلامیش نەیدەتوانی ئەم پرسە بخاتە پەراوێزەوە و سەرکوتی بکات.

لە دەست دانی دوو رێبەری کارامەی وەک دوکتۆر قاسملوو و دوکتۆر شەرەفکەندی، هاتنە خوارەوە لە قەندیل و سەرهەڵدان و پەرەگرتنی کۆمەڵێک ملمانێی ناوخۆیی و لێکترازانی ریزەکانی حیزب و...، وای کرد حیزبی دیموکرات لە فاکتۆرێکی ئەکتیڤەوە ببێتە کارتێکی پاسیڤ و لە یاریکەرێکی سەرەکییەوە ببێتە یاریکەرێکی لاوەکی (یان یەدەک) و بخرێتە پەراوێزەوە.

دوای ٧٠ ساڵ، ئەگەر بمانەوێ بەرەو داهاتوویەکی گەش بچین، ئەوا لە قۆناغی یەکەمدا پێویستە بە جورئەتەوە رەخنە لە رابردووی خۆمان بگرین و خوێندنەوەیەکی نوێ بۆ دۆخی ئێستای حیزبی دیموکرات بکەین. دوای ٧٠ ساڵ ئێمە نەمانتوانیوە پرسی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان بکەینە کارتێکی چالاک و لە بەرانبەریشدا دوژمن ئەگەرچی نەیتوانیوە حیزبی دیموکرات و بزووتنەوەی کورد لە ناو ببات، بەڵام دەبێ دان بەوەدا بنێین کە توانیویەتی ئێمە بخاتە پەراوێزەوە و پرسی کورد لەو پارچەی کوردستان سەرکوت بکات و رێگا نەدا ببێتە پرسێکی چالاک. دوای ٧٠ ساڵ هەوڵدان بۆ دەستەبەر کردنی مافەکانی کورد لە چوارچێوەی ئێراندا، هێشتا دەسەڵات و تەنانەت هێزە سەرانسەرییەکانی ئۆپۆزسیۆن لە روانگەیەکی ئەمنییەوە سەیری پرسی کورد دەکەن و لە ژێر بیانووی پاراستنی یەکپارچەیی خاکی ئێراندا دژی مافەکانی کورد و نەتەوەکانی دیکە دەوەستنەوە. لەم رووەوە پێویستمان بەوەیە کە خوێندنەوەیەکی نوێ بۆ دروشمەکان و پۆزیشێنی کورد لە ئێران بکەین. پێویستمان بەوەیە بە شێوەیەکی دیکە مامەڵە لەگەڵ تاران و هێزە سەرانسەرییەکان بکەین.

یەکێک لە هۆکارە سەرەکییەکانی هەڵنەکشانی دۆزی کورد (وەک دۆزێکی ئەکتیڤ) لە رۆژهەڵاتی کوردستان لە ماوەی دوو دەیەی رابردوودا، دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە حیزبی دیموکرات نەهاتووە لە روانگەی هاوکێشەی هێزەوە کار بۆ پێشخستنی پرسی کورد لەو پارچەیە بکا، بەپێچەوانەوە لەو ماوەدا حیزبی دیموکرات خۆی داوەتە دەستی بارودۆخی ئارایی و چاوەڕوانی ئەوە بووە کە لە ئەنجامی گۆڕانکاریی لە هاوکێشە ناوچەیی و جیهانییەکاندا کۆماری ئیسلامی لاواز بێ، یان بڕوخێ و دەرفەتێکی بۆ بڕەخسێ بۆ ئەوەی بچێتەوە رۆژهەڵات. ئەم سیاسەتە هەم لە رووی دەرەکییەوە کاریگەریی نێگەتیڤی هەبووە لەسەر دۆزی کورد لە رۆژهەڵات و هەم لە رووی ناوخۆییەوە فەزایەکی خولقاند کە وزە و توانا مرۆییەکانی سەرقاڵی کێشە و ملمانێی نێوخۆیی ببێ و هەتا هات حیزبی پێ لاوازتر بوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەگەر ئاوڕ لە رووداوەکانی مێژووی حیزب بدەینەوە، بێگومان هەر کەس لە روانگەی خۆیەوە دەڕوانێتە هۆکارەکانی درێژ بوونەوە و سەرنەکەوتنی خەباتی حیزبی دیموکرات دوای ٧٠ ساڵ. لەم بارەوە رەنگە هەندێ کەس هۆکاری سەرەکی بگەڕێننەوە بۆ هەڵەی کاربەدەستانی حیزب، یان نا هەلومەرج دەرەتانی بۆ نەرەخساندووین و دوژمنەکەمان زۆر دڕندەیە. وەک پێشتریش باس کرا ئەم تەوەرانە دەتوانن بابەتی چەندین توێژینەوە بن، بەڵام سەرەڕای ئەم کێشانە، دەبێ ئەوەش بپرسین کە حیزبێک بەو تەمەنەوە ئایا دەتوانێ هیوایەک بێ بۆ داهاتوو؟ یان نا وەڵامدەر نییە و مایەی بێ هیواییە؟ بەلەبەرچاوگرتنی پێگەی مێژوویی ـ کۆمەڵایەتی حیزبی دیموکرات و کاریگەریی ئەم حیزب لەسەر پرسی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان، بێگومان حیزبی دیموکرات هیوایەکی گەورەیە بۆ داهاتووی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان و سەرای ئەوەی خەباتەکەی زۆری خایاندووە، بەڵام هێشتا جێگەی ئومێدە و زۆر دوورە لەوەی کە تووشی چارەنووسی حیزبی «تودە» بێ.

دوای دوو دەیە پەراوێز نشینی، ئێستا دەرفەتێک دروست بووە بۆ ئەوەی حیزبی دیموکرات هەڵسێتەوە و بەرەو ئەو ئاراستەیە بڕوات کە باڵانسی هێز لە ئاستی هەر چوار پارچەی کوردستان بگۆڕێ و ببێتەوە بە یاریکەرێکی سەرەکی. ئەگەر بمانەوێ لەم دەرفەتە کەڵک وەربگرین و لە کارتێکی پاسیڤەوە ببینەوە بە فاکتۆرێکی ئەکتیڤ و لە یاریکەرێکی لاوەکی (یان یەدەک) ببینەوە بە یاریکەرێکی سەرەکی، پێویستمان بە رێنسانسێکی دیکەیە. واتە دەبێ گۆڕانکارییەکی بنەڕەتی لە حیزبدا بکەین و بیکەین بە حیزبی سەردەمی ئەمڕۆ و سەر لە نوێ وره و هیوا بگەڕێنینەوە بۆ خەڵک و لایەنگران و ئەندامانی حیزبی دیموکرات. ئەگەر دوای تێپەڕینی زیاتر لە دوو دەیە بەسەر تەمەنی حیزبی دیموکرات، لە سەرەتای ٧٠کانی سەدەی رابردوودا رێنسانسی یەکەم لە حیزبی دیموکراتدا پێویست بوو، ئێستاش دوای تێپەڕی حەوت دەیە تەمەن و دوای تێپەڕینی دوو دەیە پەراوێز نشینی، رێنسانسی دووەم پێویستە.

پێگەی مێژوویی ـ کۆمەڵایەتی حیزبی دیموکرات و ئەو سەرمایە مرۆییەی کە لە دەوری حیزبی دیموکراتە، بەستێنێکی گونجاوە بۆ ئەوەی رێنسانسی دووەمی لەسەر بکرێ و حیزبی دیموکرات بکرێتەوە بە هێزە سەرەکی و کاریگەرەکەی جاران، بەڵام ئەوەی لەم نێوانەدا گرنگە و دەکرێ وەک پێش مەرجی قۆناغی رێنسانسی دووەم لە حیزبی دیموکراتدا دەست نیشانی بکەین، یەکگرتنەوەی ریزەکانی حیزبی دیموکراتە. واتە هیچ لایەنێک بە تەنیا ناتوانێ رێنسانسی دووەم لە خۆیدا پێک بێنێ و ببێتەوە بە هێزی سەرەکی، بەڵکوو یەکگرتنەوە دەتوانێ سەرەتای قۆناغی رێنسانسی دووەم بێ و لەو رێگایەوە دەروازە بۆ گۆڕانکارییەکانی دیکە بکرێتەوە.

لە ژمارە ٦٦٢ ی رۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / رێکەوتی : ٢٢ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئێمە چۆن بووین بە ئێمە»

خالید محەممەدزادە

لە ڕۆژهەڵات کاتێ حیزبێک یا کەسێک بە خوی دەڵێ نەتەوەیی یا کوردستانی مەبەستی ئەوەیە بلێ »من خەبات بۆ پارچەکانی دیکەی کوردستانیش دەکەم» و لە یەک ڕستەدا دەیەوی بڵێ »کوردستان بۆ ئەو یەک کوردستانەو هیچ جیاوازییەکی نیە»!

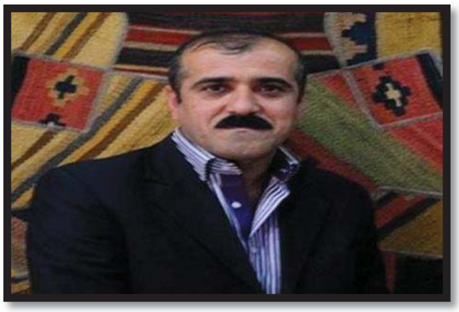

ئەگەرچی ئەم خۆرانانە یا ئەم خۆ پێناسەکردنە لە تیۆری دا هەتا بلێی جوانو عام پەسندە، بەڵام لە پراکتیک دا ڕاست بە پێچەوانە دەشکێتەوە، یا شکاوەتەوە یا لانیکەم ئەوەی ئێمە بینیومانە ڕاست بە پێچەوانە بووە.

بۆ قسەکردن لە سەر ئەم سازە دەبێ لە سەر (٣) ئاست قسە لە سەر دروشمی نەتەوەیی ڕۆژهەڵاتی بکەین:

یەکەم: لە سەر ئاستی ڕۆژهەڵات ئەم گوتارە، گوتاریک نیە بۆ ڕۆژهەڵات و ڕوو لە ڕۆژهەڵات و ڕۆژهەڵات بنەمای ئەم گوتارە نیە، واتە کەس و لایەنی نەتەوەیی ڕۆژهەڵاتی زۆرترین چالاکییان بۆ بەشەکانی دیکەی کوردستانەو کەمتر چالاکی بۆ ڕۆژهەڵاتی کوردستانە. ئەم مەخلوقە کاتێ بە خوی دڵێ نەتەوەیی، ڕووی لە پارچەکانی دیکەی کوردستانو پشت لە ڕۆژهەڵاتە، ئەمەش وایکردوە گوتاری نەتەوەیی لە فۆرمە کوردستانیەکەی لە کۆماری کورستانەوە تا ئێستا گوتاری غایب بێ لە ڕۆژهەڵات، ئەم هەناسە لە قسەکردن نەک هەر بۆ ڕۆژهەڵات کارکردی نەتەوەیی نیە بۆ بەشەکانی دیکەش لە کارکردی نەتەوەیی دادەماڵرێتو چالاکوانانی لە دواجار وەک کارگوزاری حیزبو مەکینەی ئیعلامی حیزب دەمێننەوەو بەرگی حیزبی لە بەر دەکەن.

دووهەم: گوتاری نەتەوەیی لە فۆرمە حیزبییەکەی بۆ بەشەکانی دیکە دەگەڕێتەوە بۆ دوای ڕووخانی کۆماری کوردستانو لە لوتکەی ئەم هێلە سیاسیو حیزبیە کەسێکی وەک ئەحمەد توفیق جێ دەگرێت. بەڵام دوای ٥٠ ساڵ لە سەرهەڵدانی ئەم گوتارە، بە هاناوە هاتنی باکووریش، گوتاری کوردستانی ڕۆژهەڵاتی نەیتوانیوە هەمان عەقڵییەتی ئەحمەد توفیق بۆ خەباتی نەتەوەیی تێپەڕێنێو نەیتوانیوە جیاوازی بکات لە نێوان خزمەتی نەتەوەیی و خزمەتی حیزبی.

گوتاری نەتەوەیی لە فۆرمە ڕۆژهەڵاتیەکەی هەر زوو لە بەشەکانی دیکەی کوردستان، تێکەل بە گوتاری حیزبی دەکرێتو دەبێ بە بەشێک لە سیاسەتی حیزبی، لە ئێستاش دا ئەم گوتارە بە تەواوی یا پارتیە یا یەکەکەو زۆر جاریش هەمان ڕوانینی ئەو دوو حیزبە بۆ ڕۆژهەڵات بەرهەم دەهێننەوە. تۆ ڕۆژانە کۆمەڵێک خەڵک دەبینی بە ناوی نەتەوەیی بوون کە خەریکی پیاهەڵدانن بە پارتیو یەکەکەو زۆرجاریش ئەم مەخلوقە هەر لە پێناو ئەم دوو حیزبە هەڵدەشاخن بە سەر یەکترو شەڕی بە وەکالەت دەکەن.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئاستی سێهەم: بە هەموو ئەوانەشەوە ناکرێت قسە لە سەر غاییبونی هێزێک یا هێزگەلێک نەکەین کە ناتوانن لە خولقانی سوژەو رووداوی گەورە لەم هەرێمە کە مرۆڤی رۆژهەڵاتی ئاشت بکاتەوە لە گەڵ خۆی. ئەم ئیهمالکردنەی رۆژهەڵات تەنیا لە سەر ئاستی تاکەکەسی نەماوەتەوەو ئەمرۆکە زیاد لە هێزێکی سیاسی هەڵگری ئەم جورە لە بیرکردنەوەنو باشوورو باکوور بۆ ئەوان سوژەن نە رۆژهەڵات.

ئێمە لە غیابی ئەو هێزانەی دەژین کە کۆماری کوردستان بونیاد بنێننەوەو خولقێنەری رووداوەکانی دوای سالی ١٩٧٩ی رۆژهەڵات بن. لە گەڵ ئەوەش قەیرانی مرۆڤی رۆژهەڵات قەیرانی شوێنو شوناسە. قەیرانی غاییبونی هێزیکە کە شۆکی گەورەو رووداوی گەورە دروست بکاتو سەرنجی هاوڵاتیانی بۆ لای هەرێمەکەی خۆی راکێشی.

ئەم گرفتە، گرفتی زۆرێک لە ئەندامانی حیزبەکانی رۆژهەڵاتیشە کە بە ئەندام، ئەندامی حیزبی رۆژهەڵاتین بەڵام بە کارکرد شوێنکەوتووی هێزە سیاسیەکانی دیکەی بەشەکانی کوردستانن.

بە پێچەوانەی پارچەکانی دیکەی کوردستان کە گوتاری نەتەوەیی، گوتاری شوێن لە سەر بنەمای حیزبو گوتاری خاڵیکردنەوەی رۆژهەڵاتە لە هەموو وزەیەکی مرۆیی‌و سیاسی لە خۆیان، گوتاری نەتەوەیی رۆژهەڵات، گوتاری جێهێشتنی شوێنو گوتاری نەتەوەیی لە سەر بنەمای رۆژهەڵات نیە.

لە دۆخێکی وادا یا دەبێ چاوەڕێی کاریگەری گۆڕانکارییە ناوچەیی‌و نێودەوڵەتییەکان لە سەر ئێران بین بۆ ئەوەی ئەم شۆکە لە مرۆڤی رۆژهەڵاتی بدریت، یا دەبێ فۆرمێک لە خودئاگایی نەتەوەیی دروست بێ لە سەر بنەمای رۆژهەڵات کە بەپلەی یەکەم رۆژهەڵاتو دانیشتوانی بۆی میلاک بێ.

لە هەر دوو حاڵەت دا وەک فارس دەڵی:»کس نخارد پشت من جز ناخن انگشت من»!

١) . ناوی یاداشتە لە ناوی کتێبێکی سادقی زیباکەلام وەرگیراوە

لە ژمارە ٦٦٢ ی رۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٢٢ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پێناسەی ڕێکخراوە مەدەنییەکان لە حیزبی دێموکراتی کوردستاندا

فەردین کەریمی

ڕێکخراوە ناحوکمییەکان یان " ئێن جی ئۆ" کان زیاتر وەک دیاردەی دونیای مودێرن دێنە ئەژمار بەڵام مرۆڤ بە درێژایی مێژوو بە هەست پێکردن بەو ڕاستییەی کە خۆی بە تەنیا دەرەقەتی کێشە و گرفتە سرووشتییەکان وەک سێڵاو، بوومەلەرزە یان مەترسی ئاژەڵە دڕندەکان نەهاتوە بە ناچار پەنای بۆ پێکهێنانی کۆمەڵگەلێکی بچووکی چەند کەسی هێناوە تا بتوانێ ژیانی خۆی بپارێزێ. ئەم ڕێکخستنە سەرەتاییانە دەتوانێ نموونەیەکی سادە و سەرەتایی لە ڕێکخراوە مەدەنییەکان بە شێوەی ئەمڕۆیی بێ. ئەویش لە بەر ئەوەی کە تاکەکان بە ویست و خواستی خۆیان بەشدارییان لەم چەشنە گرووپانەدا کردووە.
لە یەک پێناسەدا ریکخراوەی مەدەنی پێکهاتوە لە کەسانێک وا لە چوارچێوەی سازمانێکی ناحوکمی و بە پێی بەرنامە و ئەساسنامەی تایبەت بە خۆیان لە بواری غەیرە سیاسی کە مەبەستی ئابووری و سیاسی لە پشتەوە نییە چالاکی دەکەن. چالاکییەکانیان لە چوارچێوەی کاری هاوبەشدایە کە تاک بە خواستی خۆی تێیدا بەشدار دەبێ. لێرەدا ویست دەوری سەرەکی دەگێڕێ.

لە پێناسەیەکی تردا کە زیاتر لایەنی سیاسییەکەی بەرچاوە، ڕێکخراوەی مەدەنی سازمانێکی غەیرە حوکمییە کە پیوەندی بە دەوڵەتەوە نییە و لە کاروباری دەوڵەتداریدا بەشدار نابێ. ئاشکرایە لێرە زۆرتر لایەنی ناحوکمی بوونەکەی دیارە. دامەزراندنی ڕێکخراوە مەدەنییەکان لە ئەساسدا لە سەر سێ بنەمای سەرەکی پێکهاتووە: خۆبەخشانە، غەیرە سیاسی بوون و بێ لە بەر چاوگرتنی ئامانجی ئابووری و ماڵی. بە شێوەیەکی ئاشکراتر ئێن جی ئۆ ڕۆڵی دەس ئەنداز دەگێڕێ لە بەرانبەر خێرایی لە بڕیار دان، جێبەجێ کردن و داڕشتنی سیاسەتی دەوڵەتاندا و زیاتر پردێکە لە نیوان خەڵک و دەسەڵاتدا. ڕێکخراوە مەدەنییەکان زیاتر بۆ کاروباری کۆمەڵایەتی تەرخان کراون واتا گەرچی ئەوان بە پێی شوناس و پێناسەیەک کە هەیانە ناتوانن و نابێ ڕاستەوخۆ لە کاروباری سیاسیدا بەشداری بکەن، بەڵام دەتوانن لە سەر بابەتە سیاسییەکان ببنە گوشار و هۆکارێ بن بۆ گۆڕانێکی سەرەکی لە کۆمەڵگادا. بە واتایەکی دیکە شۆناسی ڕێکخراوە مەدەنییەکان لە سەر ئەساسی کارگەلێکی کۆمەڵایەتی داڕێژراوە کە بە پێی یاسا و عورف ناتوانن ڕاستەوخۆ لە کاروباری سیاسی دا بەشدار بن بەڵام دەبینین بە هۆی جەماوەرێ کە لە بەر دەس هەندێ لە ڕێکخراوەکاندا هەیە بۆ نموونە سەوزەکان لە ئاڵمان و ژینگەپارێزان لە کوردستاندا دەتوانێ کاریگەری فراوانی لە سەر دەوڵەت و بڕیارە سیاسییەکان هەبێ. بەم پێیە لە ئێراندا مێژووی پێکهێنانی ئەم ڕێکخراوانە زیاتر خۆی لە چوارچێوەی مزگەوت، تەکیە, خانەقا, کۆڕە زیکرییەکان و شوێنگەلێ ئایینی دا دەبینێتەوە کە دواتر وەک سێنف و ڕێکخراوە مەدەنییەکان دەردەکەوێت. لە کوردستانیش بە هەمان شیوە بەڵام هاوکات بە جورگەلێکی دیکەش ڕێکخراوە مەدەنییەکان بوونیان هەر چەند بە شیوەی کلاسیک بووە. بۆ نموونە ڕوڵ و بایەخێک کە بە ژنان لە حیزبی دێمۆکراتی کوردستاندا و لە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەردەمی کۆماری کوردستاندا دراوە و ڕێگا دان بە پێکهێننانی یەکیەتی ژنان بە سەرپەرەستی میناخانمی قازی نیشان لەوەیە کە پێشەوای نەمر هەر لە سەرەتای دامەزراندنی کۆماری کوردستانەوە بە پەرۆشەوە چاوی لە دێموکراتیزە کردنی کۆمەڵگا لە ڕێگای ڕێکخراوە مەدەنییەکانەوە بوو. نموونەکانی دیکەش وەک لاوان نیشان لەو هەست بە بۆشاییەی ئەو کاتی کوردستانە. دواتر کە ڕێکخراوەکانی خوێندکاران و منداڵان دامەزران ئەو ڕاستییە سەلما کە حیزبی دێموکراتی کوردستان چ لە سەردەمی پێشەوا و دواتر و هەتا ئێستەش بە باشی ئەو لایەنەی خەباتی بەرنەدواوە و بەردەوام لە هەوڵی ئەوە دا بووە کە چ لە ناوخۆی حیزب و چ لە دەرەوەی حیزب ڕێکخراوەگەلێکی سینفی و مەدەنی لە بوارە جۆراوجۆرەکاندا و بە پێی زەروورەتی زەمانی پێک بێنێت. ئەگەر بە شێوەی درووست و ڕاست بۆ ئەم بابەتە بڕوانین دەبینین حیزبی دێموکراتی کوردستان وێڕای هەموو ئەو گوشارانەی کە لە قۆناغە جیاوازەکانی ژیانی سیاسی خۆیدا هەیبووە توانیویە پەرە بە خەباتی جەماوەری و کۆمەڵگای مەدەنی بدات. هاوکات دەبێ بزانین کارکردن و چالاکی ئەم ڕێکخراوانە بێ کەم و کوڕی نەبووە. کەم بوونی ئامووزش، بە لاڕیدا بردنی ئەم ڕێکخراوانە بە مەبەستێ سیاسی یان هەر مەبەستێکی دیکە، نەبوونی لێکۆڵینەوەی زانستی لە بوارگەلی جیاواز و هتد چەند نموونە لەو ڕەخنانەیە کە جێگای باسە. یەکێک لە کۆڵەکە سەرەکییەکانی ڕێکخراوە مەدەنییەکان کە لە ئەساسنامە و بنەمای هەر ڕێکخراوەیەک هاتوە و دەبێ کردەوەیی بکرێتەوە ئاموزش و زانیاری دانە بە خەڵک بە شێوەگەلێکی جیاواز وەک کردنەوەی خولی تایبەت و هتد. تا چ ڕادەیەک ڕێکخراوەکان وەک ژنان و لاوان و منداڵان لەم بوارە سەرکەتوو بوونە؟. بە دڵنیاییەوە ئەو چالاکیانە کەم بوون و لە قەدەر ناوی ڕێکخراوەیەکدا نین. بە تایبەتی ڕێکخراوەکانی لەم چەشنە کە دەرفەتیان هەیە لەم بوارە چالاکتر بن. باسێکی گرینگی دیکە کە جێگای ئاماژە پێی کردنە چەکدارکردنەوە و ڕاهێنانی نیزامییە بە هەر مەبەستێک. دیارە ئێمە لە حیزبێکی سیاسیی دژ بە حکوومەتێکین کە هەموو کردەوەیەکی قیزەون لە بەرانبەر خەڵک و دژبەرانی وەک ئێعدام تێرۆر، بۆمباران دەکا و ئێمەش لە بەرانبەر حکوومەتێک کە بە هیچ شێوەیەک ئەخلاقی سیاسیی لە بەر چاو ناگرێ دەبێ خۆمان ئامادە بکەین و بۆ بەرەنگاربوونەوە و پارێزگاری کردن لە خۆمان. بەڵام بە تێگەیشتن لەو خاڵە سەرەکییەی کە چەکداربوون ناتەبایە لە گەڵ کاری مەدەنی و ڕێکخراوەییدا دەبێ بە شێوەیەکی قووڵتر و بە تێبینیەوە لەم بابەتە بکۆڵینەوە و وشیاری دوارۆژی حیزبێک بین کە خاوەنی نزیک بە سێ چارەگە سەدە تێکۆشانی سیاسیە و تا ئێستا کردەوەیەکی دژە مرۆڤی نەکردوە کە کونوانسیۆنە نێودەوڵەتیەکان و پرینسیبە ئەخلاقییەکان لە ژێر پا بنێت و وەک بەڵگە لە سەری بێ. پەروەردەی نیزامی و خولی فێرکاری لەم بوارە دەتوانێ بە شێوەیەکی دیکە بە دەر لە ڕێکخراوەیەکی مەدەنی بکرێت. هاوکات بە کار هێنانی منداڵان بۆ ئەم مەبەستە و چەکدار کردنیان دەتوانێ خاڵێکی نەرێنی زەق و بە ڕچاو بێ کە جگە لە ناتەبا بوون لە گەڵ کونوانسیۆنە نێودەوڵەتییەکان وەک کونوانسیۆنی مافی منداڵان ڕێک بە پێچەوانەی پێناسەو شوناسی سازمانێکی مەدەنییە. ئەمە دەتوانێ بەڵگەیەکی حاشاهەڵنەگر بداتە دەس نەیارانەوە و کە دوارۆژ دژ بە ئێمە کەڵکی لێ وەربگرن. پرسیارێکی دیکە ئەوەیە ئایا تاکی نیو ڕێکخراوەیەکی مەدەنی دەتوانێ لە ڕیزی پارێزەر یان شەرکەری چەکدار بێ؟ واتا پێشمەرگەیەک دەتوانێ لە چوارچێوەی سازمانێکی مەدەنیشدا چالاکی بکات؟ بۆ وەڵامی ئەو پرسیارە دەبێ پێناسەی دوو چەمکی پێشمەرگە و ئەندامی ڕێکخراوێکی مەدەنی بزانین. ئاشکرایە کە تا چ ڕادەیەک لە یەک دوورن و هەر کامیان چ دەور و ڕۆڵێکی تایبەت دەگێڕن. باس لە چەکدار کردنەوەی ژنان، لاوان یان هەر تاقمێکی‌تر بە ناوی ڕێکخراوەیەکی مەدەنی دەگەڕێتەوە بۆ لێ تێنەگەیشتن لەم بابەتە و دەبێتە خاڵێکی نگاتیڤ لە سەر حیزبێک وا گشت کات بە وریاییەوە ئاگای لە ڕەفتاری سیاسی و کردەوە و دژ کردەوەی خۆی بووەو شانازی بە ڕابردوویەکەوە دەکات کە چ نەیاران و چ دۆستانیش ناتوانن قامک لە سەر خەیانەت یان هەڵەیەکی ساختاری ئەو حیزبە دابنێن. لە لایەکی دیکەوە بایەخ دان بە ڕوڵ و کارگەریی خوێندکاران لە نێو کۆمەڵگادا و پێکهێنانی ڕێکخراوەیەک بۆ ئەم مەبەستە لە حیزبی دێموکراتی کوردستاندا ئەو ڕاستییەمان پێی دەڵێت کە ئەگەر لە قۆناغە جیاوازەکانی مێژوودا خوێندکاران توانیویانە دەوری

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەرەکی لە شۆڕشەکاندا بگێڕن، بەڵام لە کوردستان لە ڕێگای بە ڕێکخراو کردنی خوێندکارانە کە هەست و خواستی گەل لە زمانی ئەوانەوە داوا دەکرێت و هەموو کات خوێندکاران پێشەنگی شێوە جوراوجۆرەکانی خەبات بوونە. بەڵام نابێ ئەوەمان لێ شاراوە بێ کە زیاتر بایەخ دان بە خوێندکاران و ئەرک و نەخشیان لە کۆمەڵگایە کە دەتوانێ ئاراستەی سەرهەڵدانەکان دیاری بکات. هاوکات دەبینین کە جۆرێ لە ئاڵۆزی و سەرلێشێواوی لە کرداری ڕێکخراوەیی خوێندکاراندا وەدیار دەکەوێت و لە چالاکیگەلێکدا بەشدار دەبن کە زیاتر کاری حیزبێکی سیاسییە و نەک ڕێکخراوەیەک تایبەت بە خوێندکاران. بێ دەنگ بوون لە بەرانبەر کوشتنی گوماناوای چەند خوێندکار لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان وەک شەیدا حاتەمی، سەحەر چووینی و هتد بۆ ڕێکخراوەیەکی خوێندکاری خاڵێکی نەرێنییە. لە کۆتایدا دەبێ بزانین ئێستا کە لە دونیادا قەیرانی ژینگەیی لە ئارادایەو لە کوردستانیش بە هەمان شیوە و ڕێکخراوەگەلێکی تایبەت بەم بوارە بەرپرسانە کار دەکەن وەک ” ئەنجومەنی سەوزی چیا “ی مەریوان وا باشە کە وەک هەمیشە پاڵپشتیان بین.

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٢٢ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەفتاساڵ تەمەن و بەرپرسایەتی مێژوویی

مەجید حەقی

حەفتاساڵ لە ڕۆژهەڵاتی ناوەراست دا بۆ حیزبێک تەمەنێکی زۆرە، تا لەو ماوەیەدا بتوانێت لە گەڵ خۆی دیاردەگەلی جۆراوجۆر بخوڵقێنێت و بهێنێتە ناو کۆمەڵگا و کۆمەڵگا بەرەو ئامانج و بایەخەکانی خۆی ڕێنوێنی بکات. حیزبی دێموکرات لە سەرەتای دامەزراندیەوە تا ئەمرۆ لە سەر بنەمای بەهاو و بایەخەکانی مرۆڤی، ئەمرۆیی و نەتەوەیی بوون، چارەسەری پرسە کۆمەڵایەتی و چینایەتیەکان لە ڕێگای کۆنسێنسووس و لەیەک گەیشتن، پێشمەرگە، ئاڵای کوردستان، کۆماری کوردستان، بەفەرمی کردنی زمان و پەروەردەی کوردی، دێموکراسی و پلۆرالیزم، ڕێزگرتن لە کەرامەتی مرۆڤی دامەزراوە. ئەو حیزبە داهێنەری لێکگرێدانی خەبات لە پێناو دیاری کردنی مافی چارەنووس و خەبات بۆ بەرەوپێش بردنی پرسە کۆمەڵایەتیەکانە. هەر بۆیەش حیزبی دێموکراتی کوردستان/ی ئێران وێرای ئەوەی کە یەکێک لە حیزبەکانی جێی شانازی خەباتی نەتەوایەتی گەلی کوردە، بەرپرسترین حیزبەکانی پانتایی خەباتی ڕزگاری خوازانەی نەتەوەکەمانە و لە بەرامبەر هەموو هەڵە و کەموکۆریەکاندا دەبێ زۆرترین بەرپرسایەتی هەڵگرێت.

لە مێژووی هەموو کوردستاندا، هیچ حیزبێک نیە کە بەرادەی حیزبی دێموکرات ڕێبەرانی ڕێزی پێشەوەی پێشمەرگە ئاسا شەهید بووبن و کەم ڕێبەری ئەو حیزبە هەبووە کە بە مەرگی ئاسایی کۆچی دوایی کردبێت. ئەم شانازیە وێرای ئەوەی کە ئاستی ئەخلاقی شۆرشگێری و فیداکاری هەموو ئاستەکانی ئەو حیزبە نیشان دەدات، ئەو حیزبە بەرپرس دەکات لە بەرامبەر هەموو کۆمەڵگای کوردستانی و بنەماڵەی شەهیدان و ڕێبەرانی شەهید.

سەرەرای ئەو شانازیانە، بەداخەوە حیزبی دێموکرات لە ئاست چارەسەری کێشەکانی ناوخۆیی زۆرتر پەنای بە سەرکوتی سپی بردووە و یان کێشەکانی کپ کردووە یان بەچارسەرنەکراوی بەجێ هێشتووە و گەیاندووتە ئاستی جیابوونەوە و لێکدابرانەکان. لەو رووەوە بیرکردنەوەیەکی ستراتێژیک لە "چارەسەری کێشەکان" و "بەرێوەبەری کێشەکان" ئەرکێکی هەنووکەیی ڕێبەرایەتی حیزب بە هەموو بەشەکانی خۆیەتی. کاتی ئەوە هاتووە ڕێبەری حیزب هەرچۆنێک کە شانازی بە سەروەریەکانی رابردوو دەکات، بوێرانە داوای لێبووردن لە هەڵەکانی رابردوو بکات. ئێران و ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە بەردەم ئاڵوگۆری قووڵ و چارەنووسسازن. لەوانەیە سبەینێ زۆر درەنگ بێت، بۆیە لە حەفتادەمین ساڵرۆژی دامەزراندنی حیزبی دێموکرات دا، هیوادارم ڕەوتی یەکگرتنەوە و یەکریزی بە شێوەیەکی جیدی و کات بۆدیاری کراو جێبەجێ بکرێت و نەتەوەکەمان بە مزگێنی یەکگرتنەوە بەرەو یادی حەفتا ساڵەی دامەزراندنی کۆماری کوردستان هەنگاو بنێن. با هەروەک لە دووی ڕێبەندانی ساڵی ١٩٤٦ وەرچەرخانی مێژوویی روویدا. ڕێبەرانی ئەمرۆی حیزبی دێموکراتیش وەرچەرخانێکی دیکە لە مێژووی شانازیەکانی حیزبی دێموکرات تۆمار بکەن و نیشان بدەن، ئەوان ڕێبواری راستەقینەی پێشەوا، قاسملوو و شەرەفکەندی و هەزاران شەهیدی ڕێگەی ئازادی و سەربەستی کوردستانن.

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ١٧ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بە بۆنەی حەفتاساڵەی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان

حەفتا ساڵ خەبات و تێکۆشان

حەسەن ماوەرانی

حیزبی دێموکراتی کوردستان، تەمەنی گەیشتە حەفتا ساڵ. ساڵانێکی دور و درێژ تێپەری و بە هەزاران کەس لە ریزەکانی ئەو حیزبەدا، ژیان و تەمەنی خۆیان کردە قوربانی لە پێناو وەدیهێنانی ئامانجەکانی ئەو حیزبەدا.

بەداخەوە پاش حەفتاساڵان، هێشتا ئەو کەموکوڕییانەی کە لەسەرەتای پێکهاتنی ئەو حیزبەوە بە درێژایی تەمەنی لەگەڵی بوون، هەر لە ئارا دان و هەوڵ و تێکۆشانێکی ئەوتۆ لەلایەن هێچکام لە لاباڵەکانی بە میرات بەجێماوی ئەو حیزبە بۆ کار کردن لەسەر ئەو کەم و کوڕییانە لە گۆڕێ دانییە.

ئەو حیزبە کە لە تەمەنی خۆیدا چەند لاپەڕەیەکی زێڕینی خەباتی ڕزگاریخوازانەی نەتەوایەتی کوردی تۆمار کردووە، حەیفە کە تووشی ئەو بارودۆخە هاتووە کە نەکراوە ئەو کەم و کوڕییانە چارە بکا.

بەر لەوەی کە پەنجە بۆ ئەو کەم و کوڕییانە ڕاکێشم کورتەیەک لە لاپەڕە زێڕینەکانی تۆمار کراو لە لایەن ح.د.ک وە دەدوێم.

ح.د.ک لەسەرەتای دامەزرانیەوە بە پشت ئەستوور بوون بە خەباتی پێشووی کۆمەڵەی ژیانەوەی کورد ، کە دەکرێ بڵێین بێجگە لە بەرێوەبەرایەتیەکەی هەموو دامەزراوەکانی لەسەر بنچینەی ک.ژ.ک وە پێکهاتبوو، توانی کۆماری دێمۆکراتی کوردستان بە پێشەوایەتی شەهیدی نەمر قازی محەمەد و بەشداری و پشتیوانی کوردەکانی پارچەکانی تری نیشتمانی داگیرکراومان بە تایبەت بارزانی نەمر و پێشمەرگەکانی ، دابمەزرێنی. لاپەڕەیەکی زێڕین لە مێژووی کورددا کە هەتا ئیستا وێنەی نەبۆتەوە. (١٩٤٥- ١٩٤٦)

لاپەڕەیەکی زێڕینی تر کە دەبێ ببێتە نمونەیەکی ڕاهێنان بە دەست پێشەوای نەمر لە بێدادگای سپایی ئێران و لە پشت دەرگای بەستراو تۆمار کرا، ئەویش داکۆکی ئازایانە و بوێرانەی پێشەوا بوو کە سەرەڕای ئەوەکە دەیزانی دوژمن هەتا نەیکوژێ وازی لێناهێنی، بە حیماسەوە لە کورد و کوردستان داکۆکیی کرد. ئەو لە زیندانی دوژمندا دوژمنی محاکمە کرد. بە هۆی هەوڵی تێکۆشەرە ئازادیخوازەکانی ئێرانی ئەم داکۆکیە بوێرانەی پێشەوا وەبن خۆڵەمێشی مێژوو نەکەوت و بۆ وەچەی دوارۆژ تۆمار کرا. (١٩٤٦)

دیارە هەتا ئێستا گەڵێک کوردی خەباتگێر لە بێدادگاکانی داگیرکەران لەڕوی دوژمندا وەستاون و داکۆکیان لە ئامانج و ویستەکانی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گەلەکەیان کردووە و مەرگ نەیتوانیوە ئەم مەبەستەیان لەبیر بباتەوە. بەڵام گرنگی داکۆکی پێشەوا لەوەی دایە کە ئەو وەک سەرۆکی کورد بە وریایی بەم ئەرکە هەستا. (١٩٤٦)

پاش ڕووخانی کۆمار، هەستانی کۆمەڵێک گەنج بە ئەرکی بووژاندنەوەی ح.د.ک، کە زۆربەی بەڕێوەبەرەکانی خۆیان بە خۆپارێزی گۆشەگیر بوون، هەستان. ئەم کۆمەڵە گەنجە لە هێچ ڕا حیزبیان بووژاندەوە و لە ماوەی چەندساڵاندا توانیان ببن بە هێزێکی سیاسی بەرچاو و پاش سەردەمی ک.ژ.ک هەمدیسان جارێکی تر بە بردنەوەی هەڵبژاردنی پارلمان ١٩٥٢دا لە مەهاباد لە ڕاستیدا پشتی ڕژێمیان لە ئەرزدا. لە ساڵی ١٩٥٨ بەڕێوەبەری حیزب عەزیز یۆسفی و هاوڕێیەکانی محاکمە کران. ماوەی سێ ساڵان عزیز یۆسفی ، مامە غەنی بلوریان و شەریعەتی لەژێر حوکمی ئیعدام ڕاگیران. کۆڵیان نەدا و لەئەنجامدا بە هۆی زەختی لایەنگرانی مافی مرۆڤ و گەلێک لە سیاسەتمدارە ناوخاسەکانی نێونەتەوەیی، ئیعدامەکەیان کرا بە زیندانی ئەبەد. کاک عزیز و مامە غەنی هەرکام بە کۆڵەباری ٢٥ ساڵەیی زیندان بوون بە قارەمانی نەتەوەیی.

بزوتنەوەی شەستەکانی کۆمیتەی شۆرشگێڕی حیزبی دێموکراتی کوردستان ، لاپەڕەیەکی دیکەی زێڕین بوو کە لە مێژووی خەباتی ڕزگاریخوازانەی نەتەوایەتی کورددا تۆمار کرا. لەبارو دۆخێکدا کە ئەحمەد تۆفیق ، سکرتێری هەڵبژێردراوی حیزب لە کۆنگرەی دەرکە لەسەر زۆری ئەندامان داخراودا، بە کەڵکوەرگرتن لە پێوەندیی لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی شۆرشی بارزانی گەورە، سیاسەتی لادان و ترۆری ئەندامە چالاکەکانی حیزبی ڕەپێشگرتبوو، دوو ئەندامی بە نرخی حیزب دوو ڕۆڵەی بلیمەتی کوردستان کە جێگایان پڕ ناکرێتەوە، واتا شەهید سەدیقی ئەنجیری و شەهید ئەسعەدی خودایاری ناجوانمێرانە ترۆر کران. بەشێک لە ئەندامەکانی حیزب کە زۆربەیان ڕووناکبیر بوون ، ملیان بە ویستەکانی سکرتێر و زەختی بەڕێوەبەرایەتی شورشی باشور نەدا. بەڕێوەبەرایەتی شورشی باشور بە هۆی پێوەندیی لەگەڵ ئێران، هەر چەشنە دەرەتانێکی لە جوڵانەوەی خەباتکارە کانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە دژی ڕژیمی ئێران بڕیبوو. کۆمیتەی شورشگێری حیزبی دێمۆکرات بۆ نەجات دانی حیزب لەو قەیرانەی بەڕێوەبەریی تاکە کەسی بێ بەرنامەیی و سیاسەتی ملکەچی بە بەشداریی حەمەدەمینی سیراجی، مەلا ئاوارە، سمایلی شەریفزادە، سالاری حەریدەری و سەناری مامیدی دامەزرا. پاشان بە یەکگرتن ئەو کۆمیتەیە لە گەڵ شەهید سولەیمانی معینی کە نەیدەتوانی لەوە زیاتر تەکرەوی و سەرەرۆیی ئەحمەد تۆفیق قبول کات، و بەشێکی زۆر لە پێشمەرگەکان لە ڕاستیدا پێگەی ئەحمەد تۆفیق و ڕاسترەوەکانی وەفادار بەویان کز و تەق و لەق کرد. کۆمیتەی شورشگێری حیزبی دێمۆکراتی کوردستان بە ناچاری بە هۆی زەختی شورشی باشور لەسەریان، لەناوچیا و دۆڵەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بڵاو بوونەوە و بەداخەوە پتر لە ٢٠٠ شەهیدیان دا. هەر لەهەمان کاتیشدا لەلایەن بارزانییەوە یەکی لە هەڵە گەورەکانی ژیانی ئەنجام درا کە بریتی بوو لە فەرمانی کوشتنی شەهید سولەیمانی معینی ، وتەبێژی کۆمیتەی شورشگێری حیزبی دێمۆکراتی کوردستان و رادەستکردنەوەی بەشێک لە پێشمەرگەکان بە ئێران.

قۆناخێ زێڕینی دیکەی تۆمارکراو لە مێژووی کورددا، بەرخۆدانە لە ئاست کۆماری پەت و سێدارەی ئیسلامی کە ماوەیەکی هەشت ساڵانەی شەڕی چەکدارانەی خایاند. گەرچی لەم قۆناخەدا هەڵە و هەڵەکاریی زۆر کرا کە بوو بە هۆی جیابوونەوە و دەرکردن و تەنانەت تیرۆری کەسایەتیش، بەڵام بایخی مێژوویی خۆی هەیە و بەرگێکی زێڕینی خەباتی ڕزگاریخوازانەی نەتەوایەتیە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئیستا بەداخەوە ئەو حیزبە حەفتا ساڵەیە بۆتە دوو هێڵی جیا لێکتر و لەڕاستیشدا لە ناو هەر هێل چەندین هێلۆچکە.

بە ناچار یان بە زانستە هەر هێڵ پشت ئەستور بە پاڵپشتیی زلهێزێکی باشور. باشوریش بەبێ وەرگرتنی ئەزمون لە شورشی بارزانی گەورە، هەمدیسان ڕێگر و کۆسپ لەسەر چالاکی کوردی ڕۆژهەلات لە دژی کۆماری ئیسلامیە.

ح.د.ک بەهەردوولاباڵیەوە لە ئاست گەلێک کەم و کورپی خۆیان کەمتەر خەم بوون. هەتا نووسینی ئەو دێڕانە هیچکام لە لاباڵەکانی حیزب نەیانتوانیوە مێژووی ئەو حیزبە بە شێوەیەکی زانستیانە تۆمار بکەن. ئەگەرچی لێرە و لەوێ چەند کتێبێک وەک بیرەوەری تاکە کەسی نووسراون، کە بەداخەوە زۆربەیان بەهۆی رقەبەرایەتی نووسەرەکە لە ئاست زۆر کەس و زۆر رووداودا جێگای متمانە نین. لەڕاستیدا تۆمارکردنی مێژووی حیزب بەشێکە لەخەبات بۆ بەرگری لە دووپات و چەندپاتکردنەوەی هەڵەکان. هەر حیزبێکی پێشکەوتوو لە دەورەی ڕاهێنان و پەروەردەی کادیردا مێژووی خۆی بۆ ئەندامەکان شیدەکاتەوە و دەیخاتە بەر باس و لێکۆڵینەوە. تەنانەت بەڕیوەبەڕایەتی هەردوو هێڵی حیزب بە ئاشکرا تەنانەت یادکردنەوەش لە بەشێک لە کەسایەتیەکانی حیزبی دێمۆکرات، کە لە مێژووی کورددا شانازیان پێدەکرێ خۆ لادەدەن. تەنیا لە مساڵدا بەرێز خالید عزیزی بۆ یەکەمجار لە سێ دەیەی ڕابردوودا، بەرێزەوە یادی لە بەشێکیان کردەوە.

حدک بە هەر دوو لاباڵیەوە هەتا ئێستا نەیانتوانیوە ئارشیڤێکی رێک و پێکیان هەبێ هەتا وەچەی ئێستایان بیکاتە سەرچاوەیەک بۆ لێکۆڵینەوە و توێژینەوە.

ڵێکدابڕاویی دوو هێڵ لە ڕاستیدا بەبێ ڕوون بوونی سنورێکی ئیدیۆلۆژیک و تەنیا دەکرێ بڵێین لەسەر کورسی لەگۆڕێ دایە.

بێ بەرنامەیی زەق بۆ چالاکی و تەنیا وەدواکەوتنی ڕووداوەکان. نموونەی دیار و ئاشکرای دانانی مقەرە لە سنوورەکانی کێلەشین کە بەداخەوە بوو بە هۆی پێکهەڵپرژان و تەقە لە گەڵ پ.ک.ک . کە بەخۆشیەوە بە هۆی هەوڵی ح.د.ک و پ.ک.ک کۆتایی هات.

کەم بایخدان بە باری پاراستن. شەهید بوونی دوو سکرتێر، ژاراوی کردنی خواردنی مقەر، بە ڤیدیۆ فیلم هەڵگرتن لە میوانەکان لە کۆیە و لە پاشان نیشاندانیان لە لایەن بازجوەکانی کۆماری پەت و سێدارە بۆ وەگرتنی ئیعتیراف، وە دەیان ڕوداویتر لە باشور کە بە دەیان کەس لە ئەنجامیدا شەهید بوون ئەوە بە ئاشکرا روون دەکەنەوە کە ئەو حیزبە پێویستیی بە سیستمێکی پاراستن هەیە کە لە بەرانبەر خۆتێخزاندنی سیخور و تیرۆریستەکانی باشوری و ڕۆژهەڵاتیی ئێراندا بیان پارێزێ.

نارِوونی و ڵێڵی لە ستراتێژی و تاکتیک دا. هێڵی حدکای ئەو حیزبە هەر نەوەک باهاتبێ و نە باران تەنیا دووپاتکەرەوەی ئەو بەرنامەیە کە ٤٥ سال لەمەوبەر لە لایەن شەهید قاسملو، کاک کەریمی حیسامی و کاک حەمەدەمینی سیراجی دیاریکرا و لە کۆنگرەی سیهەمدا پەسند کرا. واتا ٤٥ ساڵ گۆڕانی بەسەر هیچ نەهێناوە. گەرچی لەم دوایەدا فیدراڵیان لە جێگای وشەی خودمختاری داناوە بەڵام ناوەرۆکی بەرنامەکە هەمانە کە بوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هێڵی حدک گەرچی لەسەرەتای جیابوونەوە پەنجەیان بۆ چەند شت و یەک لەوان سەربەخۆیی دۆفاکتۆ بە شێوازی فیدراڵی ڕاکێشا بەڵام پاش تێپەڕ بوونی چەند ساڵ، تەنانەت کەوتنە (یان خستیاننە) سەر میزی وتووێژ لە گەڵ ڕێکخراوەی سیخوڕیی کۆماری ئیسڵامی. بەمجورە دیار نییە کە ئەو حیزبە چی دەوێ. ئایئا هەڵگەراوەتەوە سەر داواکارییەکانی کۆنگرەی چوارەم؟

کەمو کۆڕییەکی تر بایخنەدانە بە ڕێکخراوەی سیاسی لە ناوخۆدا و دیتنی هەموو شتێک تەنیا بەشێوازی پێشمەرگایەتی سەدەی ڕابردوو. لەم کارەشدا هەردوو لایەن کەمتاکورتێک وەک یەکن و تەنانەت رقەبەرایەتیش دەگەڵ یەکتر دەکەن. ناردنەوەی بە پەلەی پێشمەرگە بۆ سەرسنور وێنەیەکی بەرچاوی ئەو کردەوەیە کە بەداخەوە نەک وەک ڕابردووش بە نهێنی بەڵکو بە کامێرا و وێنەهەڵگرتن و پرۆپاگەندەشەوە. دیار نیە دەبێ چەند کەسیش لە ئەنجامی ئەو کارانەدا شەهید بن هەتا بەو هەڵەیەش بزانرێ. دەکرێ بڵێین کاتێک حیزبێک کە بیهەوێ خەباتی چەکداری بکا، بەر لەخەبات ڕێکخستنێکی بەهێز لەناوخۆدا پێکدێنی. بە دەیان شانەی ئێشمەرگەی ناوشار ڕێکدەخا. سەرچاوەی چەک و دارایی پتەو دەکا و لە پاشان بە نهێنی بنکە و بارەگا لە ناو چیا و دارستان و شوێنە چەتونەکانی ناوخۆ دادەمەزرێنی و گرتنی هەر چەشنە وێنەیەکیش لەو شوێنانە قەدەغە دەکا. پاشان ڕادەگەیەنێ کە دیسان پێشمەرگە وەجموجۆڵ دەخا.

سەرباری هەمووەردان خود بوونی دوو هێڵەکەیە کە بە هیچ کلوجێک نایەنە سەر ڕێگای یەکگرتنەوە. بازاری شەڕ و دمەقواڵەی ناو ئینتیرنت لەناو لاینگرە بەستەزمانەکانیان وەها توندە کە گەر چەکیان بەدەست بایە سینگی یەکتریان کوناوژن دەکرد. بەداخەوە بە فەرمی هیچکامیان بۆ ئەندامەکانیان یاساخ نەکردووە کە خۆ لەمجۆرە کارانە نەدەن کە دیاریش نییە چندە سیخوڕی ڕژیم لە سەر ڕایەڵەی ئینتیرنت دنەدەدەنە ئەم کارە نالەبارانە.

بە لەبەرچاوگرتنی ئەو کەم و کۆڕیانە هەر دەبێ چاوەڕوان بین کە بەڵکو کارێکی کارا و شەهامەتێکی بێوێنە لە کادر و ئەندامەکانی ئەو حیزبە بتوانێ ئەو بارودۆخە بگۆڕێ و ح.د.ک بخاتەوە سەر ئەو شوێن و پایەیەی کە لەڕاستیدا دەبوایە هەیبێ و شایانێتی.

هیوادارم حەڤتاسالەی لەدایکبوونی حیزبی دێمۆکرات ببێتە نوختە وەرچەرخانێکی مێژوویی لەم حیزبەدا کە مایەی شادی ڕەوانی هەموو شەهید و خۆبەختکەرانی پێشووی بێ و دوستان و ئەندامەکانی ئێستاشی شاد کات.

سەرچاوە : فیس بووکی نووسەر / ڕێکەوتی : ١٥ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وتووێژی رۆژنامەی کوردستان لەگەڵ عەبدوڵڵا بەهرامی

دیمانە: ئارەش لۆرستانی

ئارەش لورستانی: حیزبی دیمۆکراتی کوردستان لەسەر بنەمای رێوشوێن و پێداویستییەک دامەزراو ئایا لە هەلومەرجی ئەمڕۆدا هەمان رێوشوێن و پێداویستی لە گۆڕێ دا ماون؟

عەوڵا بەهرامی: حیزبی دیمۆکراتی کوردستان لە سەر کۆمەڵێک بنەما و بۆ وڵامدانەوە بۆ پێدوایستییەک کە چ لە کۆمەلگەی ئەو کاتی کوردستان و چ لە کۆمەڵگەی ئێستای کوردستان دا هەست پێدەکرا، دامەزراوە. بە م جیاوازییەوە کە بژاردەکانی کۆمەڵگەی دەیەی بیستی هەتاوی لە رۆژهەڵاتی کوردستان بە بەراورد لەگەڵ زۆرینەی رەهای دانیشتوانی کوردستان تێگەیشتنێکی قووڵتریان لە بارەی دیاردەی حیزبەوە هەبوو. بۆیە پێیان وابوو کاتی ئەوە هاتوە میکانیزمێکی مودێرن بۆ کاناڵیزەو رێبەریکردنی خەبات بدۆزنەوە. لەم روانگەیەوە دامەزرانی حیزبی دیمۆکراتی کوردستان ئاڵوگۆڕێکی گەورە بوو. گەورە لەمبارەیەوە کە کۆمەڵگەی ئەو سەردەمی کوردستان و ناوچە کۆمەڵگەیەکی خێڵەکی و دەرەبەگایەتی بوو کە تاکەکان لەودا سەربەخۆییان نەبوو. لە راستی دا حیزب هاتەریب لەگەڵ گۆڕینی شێوازی رێبەرایەتیی بزووتنەوە نەتەوایەتییەکان دەیهەویست هێزێکی نوێی کۆمەڵایەتییش لە کوردستان دروست بکا. هێزێکی پێکهاتوو لە تاکە ئازادەکان. حیزبی دیمۆکراتی کوردستان جگە لە بەستێنی سیاسی و کۆمەڵایەتیی ئەو سەردەمە، وڵامێک بوو بۆ پێداوییستیەک کە زۆر پێشتر واتە لە سەردەمی شۆڕشە رزگاریخوازانەکانی کوردەوە لە کۆمەڵگەی کوردستان بەدی دەکرا. واتە فۆرمێکی نوێ بوو بۆ کاناڵیزەکردنی خەبات و دواتر بەرێوەبەریی وڵات لە دەرفەتە مێژووییەکان دا. بە دامەزرانی حیزبی دیمۆکراتی کوردستان بەرگێکی نوێ کرایە بەر بزاڤی شوناسخوازانەو ئازادیخوازانەی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان و بزووتنەوەی کورد لەم بەشەی کوردستان سەرەڕای ئاستەنگە جۆراوجۆرەکان بووتە خاوەنی ئۆرگانیزمێکی ریشەدار کە ئێستاش سەرەڕای هەورازو نشێو و ناکۆکییە نێوخۆییەکان درێژە بە ژیانی خۆی دەدا. لە راستی دا دەکرێ بڵێین ئەم حیزبە بە هەموو کەموکوورییەکانییەوە بۆتە پێناسە و دینامیزمێکی مێژوویی بۆ بزووتنەوەی نەتەوەیی و ئازادیخوازانەی رۆژهەڵاتی کوردستان. ئەم حیزبە لە ئەزموونە کورتەکانی دەسەڵاتدارییش دا دەریخست کە ریشەی لە شوناس، مێژوو، ویست و ئاواتەکانی کۆمەڵانی خەڵک دایە. بێگومان هەم بەستێن و بنەماو هەم پێداویستییە کاتی و زەمانییەکان ئێستاش و لە داهاتووش دا بۆ درێژەدان بە ژیانی حیزبی دیمۆکراتی کوردستان دەکەن. بەڵام ئەم حیزبە پێویستە وەک ئۆرگانیزمێکی سەردەمیانە بەردەوام خۆی نوێ بکاتەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئارەش لورستانی: کۆماری کوردستان لە ماوەی حەفتا ساڵ خەباتی حیزبی دیمۆکراتی کوردستان دا بە چ تایبەتمەندیگەلێکەوە ناسراوە و چ گرنگیەکی لە بەردەوامیی بزووتنەوە دا بووە؟

عەوڵا بەهرامی: کۆماری کوردستان چڵەپۆپەی ئامانجە بەرزەکانی بزووتنەوەی نەتەوەیی خەڵکی کوردستان بوو کە بۆ ماوەیەکی کورت لە بەشێکی بچووکی جوغرافیای کوردستان دا بەرگی راستیی پۆشی. ئەم کۆمارە لە راستی دا مۆدێلێکە کە بە پێی ئەو پێناسە لە دووره دیمەنی خەبات لە قەوارەیەکی گەورەتر دا دەکرێ. بەم واتایە کە تاکەکانی کوردستان و بزووتنەوە ئامانجە بەرزەکانیان لە چوارچێوەی مۆدێلیک دا پێناسە دەکەن کە حەفتا ساڵ لەوەپێش بەکردەوە پیادە کراوە. ئەم کۆمارە وەک نموونەیەکی هەرچەند بچووک و کورتماوەی دەسەڵاتی نەتەوەیی پوتانسیەلی گەورەی بۆ خەباتی درێژخایەنی بزووتنەوەی نەتەوەیی رۆژهەڵاتی کوردستان و تەنانەت بەشەکانی دیکەی کوردستانیش دروست کردوە. لە راستی دا کۆماری کوردستان لە باری زەینیشەوە یارمەتیدەرە بۆ ئەوەی رۆڵەکانی نەتەوەی کورد هەستێکی راستەقینەتریان لە ئامانجی بەرز واتە دەوڵەتی نەتەوەیی هەبێ.

ئارەش لورستانی: ئاکاری سیاسی لە مێژووی خەباتی حیزبی دیمۆکراتی کوردستان دا چ واتا و پێگەیەکی هەیە؟

عەوڵا بەهرامی: حیزبی دیمۆکراتی کوردستان بەو پێیە کە خاوەنی گوتارێکی ئازادیخوازنە و دیمۆکراتیکە و هەوڵ بۆ سڕینەوەی ئەو ستەمە مێژووییە دەدا کە لە مێژوودا لە نەتەوەی کورد کراوە، لە ناخی خۆی دا هەڵگری ئاکارێکی بەرزی سیاسییە. ئەم حیزبە لەگەڵ ئەوەدا لە ژیۆپۆلیتیکێکی دژواردا درێژەی بە ژیانی سیاسی و خەباتێکی سەخت و خوێناوی داوە، بەوحاڵەش قەت رێگەی بەخۆی نەداوە لە پێناوی بەرژەوەندی تاکتیکی و یان تەنانەت ستراتژیکیش دا ئاکارێکی ناتەبا لەگەڵ گوتارەکەی بگرێتەبەرو زیان بە بەرژەوەندیی لایەنگەلێک، تەنانەت لە دەرەوەی سنوورەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان بگەیەنێ. بە باوەڕی من ئەم باکگراوندە ئاکارییە یارمەتیدەرێکی باشیش بوە بۆ ئەوەی لە داهاتووش دا ، واتە لە هەلومەرێکی جیاوازتریش دا بە کلتوورێکی سیاسیی پێشکەوتووانەوە بچێتە نێو گەمەی سیاسی لەگەڵ خەنیمە کانی گۆڕەپانی سیاسیی کوردستانەوە.

ئارەش لورستانی: ئەزموونی رووخانی حکومەتی پەهلەوی و دەسەڵاتدارەتیی ٣٧ ساڵەی کۆماری ئیسلامی دەتوانێ هەڵگری چ ئەزموونگەلێک بۆ بزووتنەوەی کوردو بەتایبەت حیزبی دیمۆکرات بێ؟

عەوڵا بەهرامی: بێگومان هەم ئەزموونی رووخانی حکوومەتی پاشایەتیی پەهلەوی و هەم هۆکارەکانی هاتنەسەرکاری حکوومەتی سەرەرۆی ئیسلامی و رووخانی ئەم حکوومەتەش دەتوانن هەڵگری ئەزموونی جیاوازو بەکەڵک بن بۆ بزووتنەوەی کوردستان و حیزبی دیمۆکرات. ئەگەر لە گۆشەنیگای رووخانی حکوومەتی پەهلەوی و هاتنەسەرکاری حکومەتی سەرەرۆ و مەزهەبیی کۆماری ئیسلامییەوە لە ئەزموونەکان بروانین دەتوانین روانگەیەکی روونترمان لە بەستێن و زەمینەیە هەبێ کە ئەزموونەکانی رووخان و دوای رووخانی کۆماری ئیسلامی شکڵ دەدەن. بزووتنەوەی کوردستان و حیزبی دیمۆکرات نە لە رووخانی حکومەتی پێشوو و نە هاتنەسەرکاری حکوومەتی ئێستادا فاکتۆری دیاریکەر نەبوون و، رەنگە لە داهاتووش دا ئەو دەورێکی سەرەکییان نەبێ، هەر بۆیە دەبێ لە پلەی یەکەم دا لە گۆشەنیگای بەرژەوەندییەکانی بزووتنەوەی کوردستان و سەنگی ئەم بزووتنەوەیە لە هاوکێشە سیاسی و نیزامی و ئابوورییەکانەوە خۆی بۆ ئەزموونی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دوای حکوومەتی ئێستا ئامادە بکا. چونکە ئەزموونەکانی پێشوو دەریانخستوە بەستنەوەی بەرژەوەندییەکانی بزووتنەوەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە ناوەندی دەسەڵاتی سیاسیی ئێرانەوە تووشی تێچووی زۆرمان دەکا. پێم وایەدەبێ لە ڕوانگەیەکی دیکەوە بۆ ئەم پێوەندییە بچین . ئەگەر لە ڕوانگەی هەوڵدان بۆ هێنانە ئارای پێگەیەکی بەهێزی کوردستانییەوە بۆ پرسی دیمۆکراسی لە ناوەند بچین توانیومانە هەم پێگەی خۆمان وەک بزووتنەوەی کوردستان قایم و قورس بکەین و هەم لەم ڕێگایەوە دەتوانین ببینە نموونە بۆ ئازادیخوازان لە ناوەندو نەتەوە ژێردەستەکانی دیکە. لەم پێوەندییەدا پێویستە ئەوە بگوترێ هێنانە ئارای ئەزموونێکی جیاوازتر لە کوردستان پێویستی بە شێوازی نوێی خەبات و پشتبەستوو بە هەموو شێوازەکانی پاراستنی ڕەواو مانەوە لە سەر خاکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەیە.

ئارەش لورستانی: حیزبی دیمۆکراتی کوردستان چ پێوەندییەکی لە نێوان خەباتی مەدەنی و بەرگریی چەکدارانەدا دروست کردوە و لەم نێوەدا چۆن دەڕوانێتە داخوازییەکانی کۆمەڵگەی مەدەنیی کوردستان ؟

عەوڵا بەهرامی: بەداخەوەی هەم لەبەر نەبوونی بەستێنی لەبار بۆ خەباتێکی مەدەنیی بەبڕشت و خاوەن داخوازی ڕوون و هەم لەبەر بەسترانەوەی هاتنەدی ئامانجە سیاسییەکان بە حیزبە سیاسییەکانی نێو بزووتنەوەوە، کۆمەڵگەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان نەیتوانیوە ببێتە خاوەنی ئەو شێوازە لە خەبات بێ کە پێی دەگوترێ خەباتی مەدەنی. ئەوەی لە نیوەی دووەمی دەیەی حەفتای هەتاوییەوە لە کوردستان بەدی دەکرێ زیاتر دەتوانرێ لە چوارچێوەی چالاکیی مەدەنی چالاکانی بوارە جۆراوجۆرەکان دا پێناسە بکرێ، کە لە زۆر حاڵەت دا شێوازی ناوچەیی هەیە، یان بە گشتی بەرین و سەرانسەری نیە. من پێم وایە حیزبی دیمۆکراتی کوردستان لانیکەم لە دە ساڵی ڕابردوودا توانیویەتی ڕوانگەیەکی نوێترو ڕوونتر لە پێوەندی لەگەڵ چالاکانی مەدەنی دا و تەنانەت شێوەیەک لە تێکۆشانی سیاسیی نیوە قانوونی کە لە ئاستێکی بەرتەسک دا لە گۆڕێ دایە بێنێتە ئاراوە. بە پێی ئەم ڕوانگە نوێیە، دەبێ لە هەرچەشنە هەل و دەرفەتێک بە قازانجی بەجەماوەریکردنی خەبات و بەرینکردنەوەی بەستێنی خەباتی مەدەنی کەلک وەرگیرێ. ڕوانگەیەک کە شوێنەوارەکانی لە نێو چالاکانی بوارە جۆراوجۆرەکان دا زیاتر هەست پێدەکرێ، نەک لە نێو حیزب و ڕێکخراوەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دا.

ئارەش لورستانی: بە سەرنجدان بە ڕابردووی ٧٠ ساڵەی حیزبی دیمۆکرات، بزووتنەوەی نەتەوەیی و دیمۆکراتیکی کوردستان بۆ درێژەدان بە تێکۆشان لەگەڵ چ گیروگرفتگەلێک بەرەورووییە؟

عەوڵا بەهرامی: ڕاستیەکەی ئەوەیە بە سەرنجدان بە دۆخێکی ئاستەم و دژوار کە حیزبی دیمۆکرات و بزووتنەوەی کوردستانی لە ماوەی ٧٠ ساڵی ڕابردوودا پێدا تێپەڕیوە، ئەو هەلومەرجە دژوارەش کە ئێستا لە گۆڕێ دایە ناکرێ چاوەڕوان بین کە ڕەوتی تێکۆشان و بەتایبەت جۆشدانەوەی شێوازە جۆراوجۆرەکانی خەبات لە نێو ئەم ژێئۆپۆلیتیکەدا کە ڕۆژهەڵاتی کوردستانە، بەدوور لە گرفت و دژواری و قوربانیدان بێ. بزووتنەوەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و حیزبی دیمۆکرات بۆ ئەوەی بتوانن لە دەسمایەی خەباتی سێ بەرەی ڕۆڵە خەباتکارەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە پێناوی بنیادنانی داهاتوویەکی جیاواز کەلک وەرگرن پێویستایان بە گەڕانەوەیەکی بە تەواو مانا بۆ بەستێنی ڕاستەقینەی خەبات هەیە. لەم باوەڕە دام لە بەستێنێکی ڕاستەقینەو شوێندانەری خەباتکارانەدا دەکرێ پاشەکشە بە کلتووری پاسیفیسم و پاوانخوازیی نێو حیزب و ڕێکخراوەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دا بگیرێ

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ١٥ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پەیامی هاوبەشی یەکیەتییەکانی ژنان و لاوان بە بۆنەی ٢٥ی گەلاوێژ ساڵرۆژی دامەزرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان

بە بۆنەی ٢٥ی گەلاوێژ ٧٠هەمین ساڵوەگەڕی دامەزرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان، پیرۆزبایی خۆمان ئاراستەی ڕێبەری، کادرو پێشمەرگەو بنەماڵەی سەربەرزی شەهیدان، زیندانیانی سیاسی و ئەندامانو لایەنگرانی حیزب و سەرجەم خەڵکی کوردستان دەکەین.

بەڕێزان!

هەروەک دەزانن یەکێک لە گرینگترین ڕووداوەکانی مێژووی هاوچەرخی سیاسی نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، دامەزرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان بوو. کە وەک حیزبێکی خاوەن بەرنامەو پرۆگرامێکی ڕێکو پێکی سیاسیو دێموکڕاتیک هاتە مەیدانی خەباتی حەقخوازانەی گەلی کوردو ڕووناکی خستە دڵی هەموو گەلی کورد لەو بەشەی کوردستاندا و بەو شێوەیە قۆناغێکی نوێ لە خەبات بۆ دێموکڕاسی و ڕزگاری گەلەکەمان دەستی پێکرد.

ئاشکرایە کە ڕەوتی ئازادیخوازی لە ئاستی جیهان دا، لە پەرەسەندن دایەو سەرجەم توێژەکانی کۆمەڵگای مەدەنی لە هەموو شوێنێکی ئەو جیهانە دا هەوڵ دەدەن زۆربەی هێزەکانیان بۆ هاوسەنگیی نێوان دەسەڵات و کۆمەڵگا و دەستەبەربوونی پتری مافەکانیان و کاریگەریان سەبارەت بە وەگەڕخستنی هێزی تاک و کۆ، لەنێو دەستەڵاتێکی یاسا تەوەر و تا ڕادەیەک دێمۆکڕاتیک دا، بەکار بێنن. لە هەمان کات دا وەزعی ئاڵۆزی زۆر ناوچەی جیهان لە قەیرانی قوڵی سیاسیی و کۆمەڵایەتیی و ئابووری دایە کە ژیانی خەڵکەکەی خستۆتە مەترسییەوە. بۆیە هەر حیزب و ڕێکخراوێکی سیاسی ئەگەر بیانهەوێ ڕۆڵی بەرچاویان لە کۆمەڵگادا هەبێ، دەبێ هەوڵ بدەن چێنو توێژەکانی کۆمەڵگا لە دەوری بەرنامەو ئامانجەکانیان کۆ بکەنەوەو لە هێزو تواناکانیان کەڵک وەربگرن، بە تایبەتی ژنان و لاوان کە ڕۆڵی سەرەکی لە بزاڤی ئازادیخوازی و مافی نەتەوایەتی و یەکسانی دا دەگێڕن. هەموومان باش دەزانین کە بە بێ بەشداری چالاکانەی ژنان و لاوان لە بوارە جۆراوجۆرەکاندا پێشکەوتن بە دەست نایەت و پێویستە بایەخێکی تایبەت بدرێت بەو دوو توێژە.

هاونیشتمانانی بەڕێز!

ئێمە لە کاتێکدا یادی ٧٠هەمین ساڵوەگەڕی دامەزرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان دەکەینەوە کە بارودۆخی ڕۆژهەڵاتی ناوەراست بە گشتی و کوردستان بە هەموو پارچەکانیەوە بەتایبەتی، بە قۆناغێکی هەستیار دا تێدەپەڕێت.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە کوردستانی ڕۆژهەڵات گەلی کورد خاوەنی خەباتێکی درێژو پڕ لە قوربانی دانەو ئەو خەباتە ئێستاش بە شێوەی جۆراجۆر درێژەی هەیە. جێی سەرنجە کە حیزبی دێموکراتی کوردستان، لە هاوکاری و پشتیوانی خەباتی کورد لە بەشەکانی دیکە، بە پێی توانا کەمتەرخەم نەبوە. ئەو نەریتە دەتوانێ بەهێزترین خاڵی پۆزەتیڤی سەرکەوتنی خەبات لە دژی ژێر دەستی دا، هاوبەش بێت. چونکە هەموومان دەزانین کە ڕەمزی سەرکەوتنی خەباتی گەلی کورد لە گرەوی یەکریزیو یەکگرتوویی خەڵکیی کوردو هاوخەباتی هێزە سیاسییەکانی کورد دایە.

بۆیە، ئێمە وەک ڕێکخراوەکانی ژنان و لاوانی دێموکڕات، داوا لە هەموو هێزە سیاسییەکانی کورد دەکەین کە هەوڵی زیاتر بۆ لێک نزیک بوونەوە بدەنو بەستێنی گونجاو بۆ هاوخەباتیو کاری هاوبەش پێک بێنن. هەر وەها ڕاستیەکی حاشا هەڵنەگر ئەوەیە کە یەکگرتوویی دێموکڕاتەکان دەتوانێ کاریگەری گرینگی لە بووژانەوەی خەباتو گەشانەوەی پرسی نەتەوەیی لە کوردستانی ڕۆژهەڵات هەبێ. هیوادارین بە هەوڵی بێوچانی هەموو لایەک ئەو هاوکاری و یەکگرتوویو هاوخەباتیە پێک بێت.

لە کۆتایی دا، وەک نەریتی هەموو یادە مەزنەکان، پشتیوانی لە خەبات و بەرخۆدانی حیزبی دێموکراتی کوردستان، وەک: بەتەمەنترین و مۆدێرنترین حیزبی سیاسیی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دەکەین، و خۆمان بە هاوهەنگاوی تێکۆشانیان دەزانین.

دووبارە بەرز و پیرۆز بێ ٢٥ی گەلاوێژ ٧٠ـەمین سالوەگەڕی دامەزراندنی حیزبی دێموکراتی کوردستان.

کۆمیتەی بەڕێوەبەریی
یەکیەتی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان و
یەکیەتی لاوانی دێموکڕاتی ڕۆژهەڵاتی کوردستانی
٢٥ی گەلاوێژی ١٣٩٤ هەتاوی، ١٦ای ئاگۆست ٢٠١٥ی زایینی

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ١٥ای ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٧٠ ساڵان دیموکرات.

هاوار بازیان

گونجاندنی مێژوو و کاری حیزبێکی بەتەمەنی وەک "دیموکرات"ی نەیاری دەسەڵاتدارانی ئێرانی لە یەک وتاردا ئەستەمە، بەڵام دەکرێ لە ٧ وێستگەدا و بەپێی زەمەنبەندی باسی لایەنی بەهێز و لاوازی ئەو ڕێکخراوە کوردییە بکەین:

١. یەکەم و گەورەترین سەروەریی "حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران" هەمان کۆماری کوردستانە کە تەنیا چەند مانگ پاش ڕاگەیاندنی ئەو حیزبە (١٩٤٥.٨.١٦) توانی سەرۆکایەتیی دامەزراندنی یەکەم دەوڵەتی کوردی لە مهاباد بکا (١٩٤٦.١.٢٢). ئەو ڕووداوە ١١ مانگییە تا ئێستەش نەک هەر وەک گەورەترین سەرمایەی سیاسی و مەعنەویی حیزبی دیموکرات دادەنرێ، بگرە هێز و لایەنەکانی تری کوردی لە ئێران و پارچەکانی تریش بە ئیلهام بەخشی خۆیانی لە قەڵەم دەدەن. کۆماری کوردستان تاکە ڕووداوی مێژوویی کوردە کە تا ئێستە زیاترین کورد لەسەر یەکدەنگ و کۆکن، بەشێوەیەک کە لە مێژووی سیاسیی کورددا بە گەورەتر لە دەستکەوتی تاکە حیزبێک یان تەنیا پارچەیەکی کوردستان دادەنرێ.

٢. نەمانی کۆماری کوردستان (١٩٤٦.١٢.١٥) ئەرکی حیزبی دیموکراتی قورستر کرد لەوەی بتوانێ ماڵێکی شێواوی ڕێکخستنی و جەماوەری بەسەر بکاتەوە و هاوکات هێزی خۆپاراستنیشی هەبێ، ئەویش لە دۆخێکدا کە دەسەڵاتی ئەوکاتی ئێران چاوی لەسەر کوردستان تیژکردبوو و بەتوندترین شێوە بەرەنگاریی هەموو جووڵەیەکی دژبەرانی خۆی دەکرد. جگە لەوەی کورد و دیموکرات بەگشتی لە ئێران تووشی شکستێکی ڕۆحی هاتبوون و پێویستییان بەدەرفەتێک بوو تا خۆیان لەگەڵ "دیموکراتی بێ کۆمار"دا بگونجێنن، بەڵام دەسەڵاتی شاهەنشاهی هەرجۆرە دەنگێکی کوردانەی وەک پاشماوەی حکوومەتی کوردستان دەزانی و بڕیاری نەهێشتنی دابوو. بەوشێوەیە حیزبی دیموکرات تووشی یەکێک لە بێدەنگترین ساڵانی ژیانی سیاسیی خۆی هات کە نێزیکەی ٢٠ ساڵی خایاند.

٣. لە ناوەڕاستەکانی ١٩٦٠، بووژانەوەی نوێی سیاسی و چەکداری کەوتەوە گیانی حیزبی دیموکرات، بەشێوەیەک کە لە زۆربەی ناوچەکانی کوردستانی ئێراندا جموجۆڵ و ڕاسانی خەڵک دەبینرا هەرچەندە کەمتر لایەنی ڕێکخستنی و ڕێکخراوەیی پێوەدیار بوو. لەو قۆناخەی دیموکراتدا دەتوانین ئاماژە بە هەندێک سەرکردەی ناوخۆیی بکەین کە دژی دەسەڵاتی شاهەنشاهی و بەناوی "حیزبی دیموکرات" چالاکیی سیاسی و چەکدارییان ئەنجام دا و تەنانەت گیانیشیان بەخت کرد، بەڵام تا ئێستەش وەک بەشێکی زێڕین لە مێژووی دیموکرات دادەنرێ. دیارترینی ئەوانە "مەلا ئاوارە ١٩٦٨ و مراد شیرێژ ١٩٦٧ بوون کە بەهێمای بوژاندنەوەی شۆڕش لە کوردستانی ئێران پاش

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کۆماری کوردستان دادەنرێن. ئەوانە دواتر لەلایەن دەسەڵاتی ئێرانییەوە گوللەباران کران و مراد شیرێژ-یش بە پیلانێکی ئێرانی-کوردی رادەستی بەرپرسانی ئێرانی کرایەوە و بەشێوەیەکی نامرۆڤانە کوژرا و تەرمەکەی نیمایش کرا. ئەو قۆناخە لە حیزبی دیموکرات هەرچەندە کورت بوو، بەڵام هێزێکی باشی لە نوێبوونەوە و هاتنەوە ناوخەڵکی پاش ٢٠ ساڵان بەو حیزبە بەخشی.

٤. ساڵانی پاش بزووتنەوە چەکدارییەکەی ١٩٦٠ دیسان تەوژمێک لە بێدەنگی و کپکردنی سیاسی بەسەر دیموکراتدا سەپا، هەرچەندە بەنهێنی کۆمەڵێک چالاکیی سیاسی، بڵاوکردنەوەی نووسین، کۆبوونەوە، پەیوەندیگرتنی خەڵک و دەنگی شۆڕشگێڕی هەبوو و تەنانەت لە ساڵی ١٩٧١ یەکەم رێکخستنی حیزبی دیموکرات سەرلەنوێ دارشتنی بۆ کرا و کۆنفرانس و رێبەرایەتی ساخ کرانەوە و بۆ یەکەمجار "قاسملوو" و ناوەکەی هاتە ناو حیزبی دیموکرات، بەڵام لە راستیدا ئەو حیزبە فشارێکی زۆری لەسەر بوو و بە دەیان و سەدان ئەندام و لایەنگری دیموکرات دەستگیر و زیندانی کران کە بەشێکی هەرەزۆریان لە ئەندامە چالاک و بەووجەکانی دیموکرات بوون. لەو قۆناخە ١٥ ساڵییەدا و تا گەیشتن بە سەرهەڵدانی شۆڕشی لە ئێران، حیزبی دیموکرات لە بواری فکری و هزری و کاری رێکخراوەییدا توانی خۆی رێکبخاتەوە و بەشێکی زۆری ئەندامانی کۆن و نوێی خۆی بەسەر بکاتەوە. بەتایبەت کە دەنگۆی سەرهەڵدانی شۆڕش دژی دەسەڵاتی پاشایەتی لە ئێران رۆژبەرۆژ زیاتر دەبوو و ئەندام و دۆستانی دەرەوەی وڵات پەیوەندییان بە دیموکرات کردەوە و بە گەڕانەوەیان بۆ کوردستان ئەزموونێکی باشیان پێشکێشی حیزب کرد.

٥. سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران (١٩٧٩.٢.١١) دەرفەتێکی کراوە و ئازادانەی بە هەموو گەلانی ئێرانی بەخشی تا ویست و خواستەکانیان رووبکەن. حیزبی دیموکرات یەکەم حیزبی کوردی بوو کە تەنیا چەند رۆژێک پاش رووخانی شا لە مهاباد بەرەسمی لە میتینگێکی دەیان هەزار کەسیدا دەستبەکاربوونەوەی خۆی راگەیاند. ئەو رۆژە بۆ دیموکرات وەک رۆژی راگەیاندنی کۆماری کوردستان لە هەمان شار پاش ٣٣ ساڵ دادەنرا و گرینگی هەبوو! بەو جیاوازییەی کە ئەمجارەیان دیموکرات خۆی وەک حیزبێکی کوردی ئێرانی "حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران" ناساندبوو لە کاتێکدا پێشتر دەستی بۆ راگەیاندنی دەوڵەتی "کۆماری کوردستان" بردبوو. بچووکبوونەوەی خواستەکانی دیموکرات بەهیچ شێوەیەک لە جەماوەرەکەی کەم نەکردەوە بەشێوەیەک کە بەپێی لێدوانی بەرپرسانی باڵا لە ماوەیەکی کەمدا ئەو حیزبە توانی زیاتر لە ٥٠ هەزار پێشمەرگە پۆشتە و ئامادە بکا. لەو قۆناخەدا بوو کە سیستەمێکی سیاسی و ئیداری ئەگەریش بۆ ماوەیەکی کورت بوویێ توانی باڵی بەسەر کوردستانی ئێراندا بکێشێ. هەرچەندە لەو ماوەیەدا دیموکرات بەهێزترین ساڵانی خۆی بەڕێکرد، بەڵام بێ کێشە و رەخنە هەر نەبوو، بەتایبەت کە تۆمەتی "هەڵایسانی شەڕی ناوخۆیی" کۆمەڵە-دیموکرات-قیادە موەقەت خرایە پاڵ حیزبی دیموکرات. جیاواز لەوانە، پەیامی ئەو سەردەمە بۆ دیموکرات و کوردی ئێران بەگشتی ئەوە بوو کە دەسەڵاتی نوێ لە تاران نەک هیچی بۆ کورد پێ نییە، بگرە بەرنامەی لەناوبردنی عەقڵی سیاسی و سەرکردەکانی کوردی ئێرانیش بەڕێوە دەبات.

٦. ئەو دۆخەی پاش سەرکەوتنی شۆڕش لە ئێران دەرگای خەباتی چەکداری بەرووی کوردی ئەو بەشەدا کردەوە کە دیموکرات (هاوشانی کۆمەڵە و لایەنەکانی تر)ی تووشی شەڕێکی نابەرابەر بەرامبەر دەسەڵاتی نوێ لە ئێران کرد کە هەمان کۆماری ئیسلامی بوو و تەنیا چەند مانگ پاش سەرکەوتنی شۆڕش، خومەینی وەک "رێبەری شۆڕش" فەرمانی جیهادی لە دژی کورد دەرکرد! ئەو قۆناخە بۆ دیموکرات نێزیکەی ١٥ ساڵی خایاند (١٩٨٠- ١٩٩٥ کە تێیدا ئەو حیزبە بەناچار و بەچەند قۆناخ وازی لە شارەکان هێنا و رووی لە شاخ کرد و بەرەنگارییەکی شۆڕشگێڕانەی دەست پێکرد.)

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٧. سەرەتاکانی ١٩٩٧ ، حیزبی دیموکرات بەرەسمی رووی لە شارەکانی هەرێمی کوردستان کرد و بەئاشکرا وازی لە خەباتی چەکداری هێنا کە دواتر وەک "سۆزێک بۆ سەقامگیریی حکوومەتی هەرێمی کوردستان و دەستکەوتەکانی کورد لە باشوور" هاتەدانان. حیزبی دیموکرات لەو بەشەی مێژووی خۆیدا هەرچەندە قوربانییەکی زۆری دا بەتایبەت لەرووی "تیرۆرکرانی" ئەندام و کادیرانی خۆی لەو بەشەی کوردستان، بەڵام سەرکەوتوو بوو لەوەی پابەندیی خۆی بە "ڕەچاوکردنی دۆخی هەرێم و ڕاگرتنی باڵانسی سیاسی نێوان سێکوچکەی خۆی و ئێران و کوردانی باشوور" بپارێزێ کە تا ئەمڕۆش کار بەو ستراتیژییەی دەکا. ڕاستی یان هەڵەبوونی بڕیاری وازهێنانی دیموکرات لە شاخ و خەباتی چەکداری و هاتنی بۆ ناو کەمپەکان باسێکی ترە کە ڕەنگە لێرەدا دەرفەتی کردنەوەی نەبێ.

هەڵسەنگاندی دیموکراتی ٧٠ ساڵە لە ٧ خاڵدا بەپوختی:

١. حیزبی دیموکرات توانی شیرازەی سیاسیی کوردی ڕۆژهەڵاتی لە دەوری خۆی کۆ بکاتەوە و لانیکەم تا ئێستە پلەی خۆی وەک حیزبێکی میللی لەدەست نەداوە و باش سەرکەوتووە لەوەی ڕێگە نەدا کورد لە ڕۆژهەڵات تووشی سەرگەردانیی سیاسی بێ. دیموکرات بەهەموو کەموکوڕییەکانییەوە، تا ئێستەش ڕوخساری خۆی وەک هێمای سیاسیی کوردی ڕۆژهەڵاتی پاراستووە، بەواتەیەکی تر دیموکراتبوون وەک نەریتێکی سیاسیی بۆ کورد لە ئێرانی لێهاتووە.

٢. دیپلۆماسیەتی حیزبی دیموکرات حاشای لێناکرێ، بوارێک لە خەباتی سیاسی کە ئەو حیزبە لە ئاستی ڕێبەریدا قوربانیی وەک قاسملوو و شەرەفکەندی پێشکێش کردووە تا بیسەلمێنێ "هێزێکە بەسەر لوولەی تفەنگەوەش بڕوای بە گفتوگۆ هەیە". تێکەڵبوونی حیزبی دیموکرات بە کۆڕ و ناوەندە ناودەوڵەتییەکان و هەبوونی پەیوەندی لەگەڵ کەسایەتییە دیارەکانی ئێرانی و جیهانی و وەرگرتنی دیموکرات وەک هێزێکی خاوەن دیپلۆماسی، پێگەیەکی وای بەو حیزبە بەخشیوە کە لە ئاستی حیزبە فارس و ئێرانییەکانیشدا (هاوشانی چەند هێزێکی تری کوردی ئێرانی) وەک یەکەم حیزبی کوردی ئێرانی سەیری دیموکرات دەکرێ. ئەو دەستکەوتە لەگەڵ فارسەکاندا نابێ بەکەم بزانین!

٣. دیارترین ڕەخنەی بەرەورووی دیموکرات دەکرێتەوە، هەمان "تێکچوونی یەکریزی و تەبایی"ی ناوەخۆییە. ئەو حیزبە سەرکەوتوو نەبووە لەوەی گۆڕانکارییە فکری و مێژووییەکانی خۆی بەبێ "لەتبوون" تێپەڕ بکا. ئەوانەی پەنجەی ڕەخنە بۆ دیموکرات درێژ دەکەن مادەی خامی باشیان لەبەردەستە تا لەوبارەیەوە ئەو حیزبە بخەنە بەر داری گلەیی.

٤. یەکێکی تر لەو ڕەخنانەی ڕووبەڕووی دیموکرات دەبێتەوە، "ڕێگەنەدانە بە سەرگرتنی هێزێکی تری کوردی" کە بتوانێ ڕکابەری بکا، ئەو تۆمەتە کاتێک توخ دەبێتەوە کە پارتی کرێکارانی کوردستان پێیوایە دیموکرات "دیکتاتۆرانە دەجووڵێتەوە لەگەڵ هەر هێز و لایەنێک کە هەڵگری بۆچوونی دەرەوەی کوردستانی ئێران بێ". زۆرجاریش پ.ک.ک و هێزەکانی پێڕەوی ئەو حیزبە کوردییە بازنەی تۆمەتەکەیان گەورەتریش دەکەن و دەڵێن: "دیموکراتەکان ڕوانینی نەتەوەییان نییە بۆیە هەزمی هێزی پارچەکانی تر ناکەن". ئەو خاڵە وەک نیگەرانییەکی سیاسی بۆ داهاتووی سیاسیی کورد و دیموکرات لە ئێران دەمێنێتەوە، بەتایبەت کە دیموکرات و پ.ک.ک سوورن لەسەر بۆچوون و سیاسەتی خۆیان.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٥. یەکێک لە شانازییەکانی دیموکرات ئەوەیە کە "سەربەخۆیی سیاسی و کرداریی خۆی پاراستووە" و لەو هەمووە جەنجاڵە سیاسی و تێکهەڵچوونە سەربازییانەی لە دەورەبەری ئەو حیزبە بەسەر لایەنەکانی تری کوردیدا هاتووە، هەم لە ئاستی ناوەخۆیی کوردستان و هەمیش وڵاتانی پێوەست بە پرسی کورد، کەمترین گلەیی لایەنگیری یان "بوونە داردەست" هاتووەتەوە سەر دیموکرات. بەشێوەیەک کە دیموکرات ئەگەر باری کوردی بۆ ئاسان نەکرابێ، "هەرگیز" قورسی نەکردووە.

٦. دیموکرات هەست بە بەرپرسیارییەتێکی گەورەتر لە تەنیا حیزبێک دەکا و هەربۆیەش زۆرجار لە بڕیاردان و گرتنی هەڵوێستەکانیدا پەلەی پێوە دیار نییە. ئەو تایبەتمەندییە وایکردووە سەرجەم هەڵوێست و ڕەفتارەکانی ئەو هێزە لە ئاستی کوردستانی و دەرەوەشدا بەگرینگ وەربگیرێ و لە ئاستی ئورووپا و ڕۆژئاوا بەگشتی وەک حیزبێکی "مەسئول" سەیر دەکرێ.

٧. دوژمنەکەی حیزبی دیموکرات کە هەمان دەسەڵاتدارانی ئێرانی لە ماوەی ٧٠ ساڵی ڕابردوودا بوونە، وایان لەو هێزە کردووە کە خۆی لەگەڵ سیاسەتی هەرێمی و ناودەوڵەتیدا بگونجێنێ و بەپارێزێکی زۆرەوە هەنگاو بنێ، بەتایبەت کە ئێران دەستی دەچێتە ناو ریشە و هەناوی وڵاتانی دراوسێ و لە ئاستی ناودەوڵەتیشدا زیاتر لە زۆربەی وڵاتانی تر گرینگی پێدراوە. ئەو نەیارە تایبەتەی کورد لەئێران ئەرکی حیزبەکانی ئەو پارچەیەی قورستر لەوانی تر کردووە، ئەرکێک کە حیزبی دیموکرات ئەگەریش تا ئێستە سەری نەخستبێ، پشتی تێنەکردووە و بەردوامە.

سەرچاوە : ماڵپەڕی ئاوێنە نیوز / ڕێکەوتی : ١٤ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە یادی حەفتا ساڵە دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان دا

هیوا گوڵ محەمەدی

حەفتا ساڵ بە سەر خەبات و تێکۆشانی حیزبی دیموکراتی کوردستان دا تێپەڕی. ئەو حیزبەی کە بە سەروکایەتی پێشەوا قازای

محەمەد و بە پێشنیاری کاربەدەستانی یەکیەتی سوڤیەت و بە هەڵوەشانەوی "کۆمەڵەی ژیانەوەی کوردستان" بە بێ ئاگاداری سەروک و بەرپرسانی ئەو کۆمەڵەیە، دامەزرا و هەر خێرا کۆمارێکی بچکولە لە جوگرافیا و گەورەی لە ناوەروکدا پێک هێنا. تەمەنی کۆماری کوردستان تەنیا ۱۱ مانگ بو، بەڵام تەمەنی حیزبی دیموکرات کە دامەزرێنەری ئەو کۆمارەیە، بو بە حەفتا ساڵ.

کۆماری کوردستان بە زور هۆکار و پیلانی چەند لایەنە، بوو بە قوربانی و سەروکی کۆمار کە سەروکی حیزبیش بو لە لایەن حکومەتی داگیرکەری پاشایەتی ئێرانەوە لە سێدارە درا. ڕەوتی ژیان و پیویستی نەتەوەیەک بۆ ئازادی ڕێگای پێشەوای زیندوو ڕاگرت و تێکۆشەران و شورشگێڕانی کورد لە روژهەلاتی کوردستان، هەر خێرا دوای هەرەسی کۆمار و شەهید بونی سەروکەکەی، کەوتنە جوڵان و ڕێبازی درێژەدان بە خەباتیان لەسەر هەمان بنەما و بیروباوەڕ دارێشتەوە.

دیارە لە ماوەی ئەو حەفتا ساڵە دا ئێمە تەنیا یەک حێزبی دیموکراتمان نەبووە، بەڵکو۳ حیزبمان هەبووە، یان باشترە بڵێم حیزبی دێموکرات بە ۳ قوناخی جیاوازا تێپەڕیوە و هەموو ئەو قوناخانەش لێک جیاوازن.

قوناخی یەکەم، لە هەڵوەشانەوەی کۆمەڵەی ژ-ک و دامەزرانی حیزبەوە تا کاتی روخانی کۆمار و ئیتر لێرەدا ئەو قوناخە ئەبێتە مێژوو. پاش ئەم قۆناخە بۆ ماوەی چەند ساڵ هیچ ئاسەوارێک لە حیزبی دێموکرات نامێنێ و ئەوانەی کە تا سەردەمی رووخانی کۆمار بەڕێوەبەر و کەسانی ناوبەدەری ئەم حێزبە بوون، گۆشەنیشینی‌یان هەڵبژارد و ئیتر بەهیچ شێوەیەک تێکەڵ بە کاری سیاسی و چالاکیی حیزبی نەبوونەوە.

قوناخی دووهەم، قوناخی سەرهەڵدانەوەی حیزبی دیموکراتی کوردستانە لە گورەپانی تێکۆشانی بە کردەوە دا. لەم قۆناخەدا سەرەتا حیزبی دێموکرات بە هیمەت و تێکۆشانی ژمارێک لاوی خوێندەوار کە پشتیوانی و کارتێکردنی حیزبی توودە یان لەسەر بوو، دەبووژێتەوە. تا ئەو جێگایەکە حیزبی توودە وەک "کومیتەیەکی ئیالەتی" خۆی چاو لەم حیزبە دەکات و هەر بەو چاوەش هەڵسوکەوتی لەگەڵ دەکات.

بەهۆی تەوژمی حکوومەتی ئێران و نەمانی دەرەتانی تێکۆشانی سیاسی بۆ حێزبەکان لە ئێران، حیزبی توودە پەرتەوازەی هەندەران(وڵاتانی سەربە سۆڤیەت) دەبێت و حێزبی دێموکراتیش ژمارێکی زۆر لە ئەندامانی ڕێبەریی و کادر و ئەندامانی دەگیرێن و ژمارێکی زۆرتریش پەرتەوازەی باشووری کوردستان دەبن.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە باشووری کوردستان جیاوازیی فیکری و سیاسی دەکەوێتە نێوان ئەندامانی حێزب. بەو شێوە کە باڵی دەسرویشتوی بە سەرۆکایەتی "ئەحمەد تەوفیق" (عەبدوڵا ئیسحاقی) دچێتە ژێر رکێفی شۆرشی ئەویلوول بە سەرۆکایەتی مەلامستەفا بارزانی و ئیتر حیزبی دیموکراتی کوردستان بە کردەوە سەربەخۆ نامێنێ.

بەڵام ژمارێکی زۆر لە کادر و ئەندامانی لە شووینی جیاوازی کوردستان دەمێننەوە تا ساڵی ١٣٥١ و گەڕانەوەی دوکتور قاسملوو. دیارە لەم ماوەدا ژمارێک لە کادر و پێشمەرگەکانی حێزبی دێموکرات بە نێوی حیزبی دێموکراتی کوردستان –کۆمیتەی ئیبقلابی تێکۆشانی خۆیان جیا لە باڵی "ئەحمەد تەوفیق" دەسپێدەکەن. ئەم کەسانە بە هەست وەرگرتن لە سازمان انقلابی بە رێبەریی "کوروش لاشایی" کە لە حیزبی تودە جیا ببووەوە، کاریان دەکرد و تەنانەت شۆرشێکی چەکداریان لە رۆژهەڵاتی کوردستان خستە رێگە کە ١٨ مانگی خایاند. ئەم راپەرینە چەکدارییە بە شۆڕشی چەکدارانەی ٤٦-٤٧ (بە ساڵێ هەتاوی) ناوبانگی دەرکردوە. ئەم شۆڕشە بە دەخالەتی مەلا مستەفا و گرتن و کوشتنی ژمارێک لە رێبەرانی ئەم حەرەکەتە و هیرشی هێزی نیزامیی ئێران، سەرەنجام کۆتایی هات.

قوناخی سێهەم، قوناخی دارشتنەوەی حیزبە، واتە بنیات نانەوەی حیزب لەسەر بنەمای سیاسی، رێکخستنی و کار کردن، و وەک ئیشارەی پێکرا ،ئەوە قوناخی گەڕانەوەی دوکتور عەبدولرەحمان قاسملویە بۆ ئێراق و باشوری کوردستان و ئەو قوناخە سەرەتا لە کونفراسی ٣ و پاشان لە کونگرەی ٣ی حیزب لە ساڵی ١٩٧٣ (١٣٥٢)، دەگاتە ئەنجام و حیزبی دیموکراتی کوردستان خاڵێکی لە بەردەم دا دادەنرێ و ئەبێتە حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران.

دیارە لە کونگرەی دووی حیزب دا بەرێز ئەحمەد توفیق کە ئەو کات سەروکی حیزب بو، بە تەواوی کۆمار و پێشیوا قازی محەمەدی رەت کردەوە و مەلامستەفا بارزانی بە قاعید و رێبەری شیاو بۆ کوردان دا ناساندن، کە ئەوەش پێچەوانەی بەرنامە و بنەما سیاسی و ئیدئولوژیەکانی حیزب بوو.

دوکتور عەبدولرەحمان قاسملو بە سەرلەنوی بنیات نانەوەی حیزب لە راستیدا حیزبێکی دیکەی دامەزراند، بەڵام مێژووی ئەم حیزبەی بە کۆماری کوردستانەوە گرێداوە.

هەر چۆنێک بێت حیزبی دیموکراتی کوردستان و پێشیوا قازی محەمەد بڕوای تەواویان بە کوردستانی یەکگرتوو هەبوو و هاوکاری کردن و هاوخەباتی و تێکۆشانی کوردانیان لە هەموو بەشەکانی کوردستان دا بە یەک چاو سەیر ئەکرد و بڕوایان وا بو و بە کردەوەش وایان کرد کە هەر کوردێک لە هەر کوێی ئەم جیهانەوە بێت ئەتوانی ببێتە ئەندامی حیزب و بۆ ئازادی نەتەوە و نیشتمانەکەی کار و خەباتی بە کردوەی هەبێ.

کاتێک مەلا مستە بارزانی و هاوریکانی لە شەڕ دژی حکومەتی ناوەندی ئێراق دا شکەستیان خوارد کە هۆکاری شەڕەکەش کێشەی عەشایەری و دابەش کردنی مڵک و زەوی و ئەو شتانە بو، رویان کردە روژهەڵاتی کوردستان و کۆماری کوردستانیش باوەشی بۆ کردنەوە و وەک هاوڵاتی و هاونیشتمانی مامەڵەی لەگەڵا کردن و هەموو ئیمکان و ئیمتیازێکی وەک کوردەکانی رۆژهەڵاتی بو دابین کردن کە بەداخەوە ئەمە دواتر لە لایەن پارتی دیموکراتی کوردستان و بەرێز مەلا مستەفا بارزانیەوە پێچەوانە کرایەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یەکێک لە هۆکارەکانی گۆڕنکاری لە بەرنامە و ناوی حیزبی دیموکراتی کوردستان ، لە لایەن دوکتور قاسملو، هەر ئەوە بو کە ئەو حیزبە بگەڕێنێتەوە سەر ڕێبازی خەباتی سەربەخۆی خۆی. بەڵام بەداخەوە سەربەخویی کوردستان و یەکپارچەی کوردستان کرایە قوربانی سەربەخویی و یەکپارچەیی حیزب.

شاراوە نیە حیزبی دیموکراتی کوردستان و حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران لە ماوەی ئەم حەفتا ساڵە دا لە گوڕەپانی خەباتی کوردایەتیدا ڕوڵ و کاریگەری و فیداکاری بەرچاویان هەبووە و لە مانەوەی ڕوحی بەرخودان و شورشگێڕی و تێکۆشانی کوردایەتی بەلام پارچەێیدا پێشەنگ بووە.

لە پێوەندی گرتن و هاوکاریکردنی خەباتی بەشەکانیتری کوردستان و بەتایبەت باشوری کوردستانا هیمەتیان نواندوە، بەڵام لە بەرانبەر ئەندامان و بیرجیاوازانی ناو حیزبا توند و تیژ و بێ تولەرانس بوون و ئەوەش وایکردوە کە ئەو حیزبە لە ماوەی حەفتا ساڵی ڕەبەقا لە بازنەیەکی دیاریکراوا بخولێتەوە و شانازی کۆماری کوردستان تەنیا وەک ئامرازێکی پروپاگەندەیی بەکار بێنێ.

لە ماوەی حەفتا ساڵ خەبات و تێکۆشان و قوربانیدانێکی هەزاران کەسیدا و بە بونی دەیان هەزار ئەندام، حزبی دیموکراتی کوردستان و حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران لەوپەڕی بچوکی و لاوازی دا ڕوژانە ژیان دەبەنە سەر.

لە ڕوژێکی مێژووی وەک دامەزراندنی حیزبی دیموکراتی کوردستانا، مروڤ نازانی پیروزبایێ لە کێ بکات و بە کامە جەسارەتەوە ڕەخنە، یان پێشنیاریکی هەبێ.

حیزبی دیموکراتی کوردستان و حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران ئێستا ساڵروژی دامەزراندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان، بە بیر دێننەوە، بەڵام لە کردەوە دا هیچکامیان پێوەندی ڕوحی و کردەوەییان بەو حیزبەوە نیە.

حیزبی دیموکراتی کوردستان کە ساڵی ١٩٤٥ لە مەهاباد دامەزرا و پێشیوا قازی محەمەد سەروکی بو، خاوەن گەلێک بیرو وباوەڕی پێشکەوتنخوازانەی نەتەوەیی بو، ڕیزی لە هەموو ئاین و ئاینزا و بیرجیاوازان و کوردی هەموو کوردستان ئەگرت، بەلام ئێستا ئەم بەریزانە ڕێزی یەکتری لە یەک ئوردوگای زورەملیدا ناگرن.

کاتێک گوێ لە ئەندام و کادر و سەرکردەکانی ئەم دوو لایەنە دەگرین، قسەکانیان، دروشمەکانیان و تەنانەت کردەوەکانیشیان بە موو جیاوازی نیە و تاقە جیاوازی کە هەیانە کومەڵێک بەرژەوەندی بچوکی تاکەکەسیە و هیچ پێوەندی بە مەسەلەی کوردی و سیاسەت و ڕێبازی سیاسی و شێوەی تێکۆشانەوە نیە.

لە یادی حەفتا ساڵەی دامەزرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان دا ڕێز لە هەمو ئەو خوێن و خەباتانە ئەگرم کە لە پێناو ئازادی نەتەوە و نیشتمان و بو مافی مروڤی کورد ڕژاوە و بێگومان هەموو ئەو مێژووە دور و درێژەی تێکوشان و بەرخودانەش وەک شانازی دەبینێ. بەڵام شانازی گەورەتر لە یەکیەتی و هاوخەباتی و خەباتی زانستی و سیاسەتی سەربەخوی، نەتەوەیی و شوڕشگێڕانەی دیموکراتی دایە و ناکرێ حێزبی دیموکرات بە هەردوو باڵەکەیەوە خۆیان بە ڕێبواری کۆماری کوردستان و پێشەوا قازی محەمەد بزانن بەلام پەیڕەوی لە پەیام و ئاموژگاریەکانی نەکەن کە سەرەکیرینیان، دڵفراوانی و لێبوردەیێ و یەکیەتی و هاوخەباتی و لێک حاڵی بونە.

سەرچاوە: ماڵپەڕی هەڵوێست / ڕێکەوتی: ١٤ی ئاگوستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دێموکرات، زەروورەتی خەبات لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان

وریا رەحمانی

٢٥ی گەلاوێژی ئەمساڵ، حیزبی دێموکرات، حەفتایەمین مۆمی تەمەنی دادەگیرسێنێ و جەژنی ٧٠ ساڵەی دامەزرانی دەگرێ.

٧٠ ساڵ پڕ لە بیرەوەریی تاڵ و شیرین نەک تەنیا هەر بۆ ئەندامەکانی خۆی بەڵکوو بۆ نەتەوەیەک کە فرچکی ژیانی سیاسی و خەباتی نەتەوایەتیی بە ڕێباز و چالاکییەکانی ئەم حیزبەوە گرتوە. حیزبی دێموکرات وەک کۆنترین و بە ئەزموونترین حیزبی سیاسیی کوردستان بۆ هەر چوار پارچەکەی کوردستان هەڵگری کۆمەڵێک دەستکەوتی پڕ لە شانازی و جاویدانەی نەتەوەیی یە، کە دەورێکی تاقانەی بەم حیزبە بەخشیوە. دامەزرانی یەکەم کۆماری کوردستان بە سەرۆکایەتیی پێشەوا قازی محەممەد لە ٢ی ڕێبەندانی ساڵی ١٣٢٤ی هەتاوی، دامەزراندنی یەکەمین یەکیەتییەکانی ژنان و لاوان، کردنەوەی یەکەمین قوتابخانەی کچانی کوردستان، دامەزرانی سپای میللی کوردستان بەناوی هێزی پێشمەرگە، هەڵکردنی ئاڵای پیرۆزی کوردستان بۆ یەکەم جار بە شێوەیەکی رەسمی، گەلاڵەدار کردنی خواستە رەواکانی گەلی کورد لە چوارچێوەی بەرنامەیەکی تۆکمەی سیاسیدا، بەفەرمی کردنی زمانی کوردی وەک زمانی رەسمی لە کوردستان و بەدەیان هەوڵ و کردەوەی نەتەوەیی و شوناسخوازانەی دیکە لە دەستکەوتە هەرمانییەکانی حیزبی دێموکرات بووە. ئەم حیزبە کە لەسەر بنەمای کۆمەڵەی ژیانەوەی کورد لە ٢٥ی گەلاوێژی ساڵی ١٣٢٤ی هەتاویدا دامەزرا، بە گوتارێکی میللی دێموکراتیک و لەسەر ئەساسێکی مافخوازانەی نەتەوەیی هاتە نێو مەیدانی سیاسی و نەتەوەیی کوردستانەوە و کاریگەریی بەرنامە و چالاکییەکانی تەنیا بە ڕۆژهەڵاتی کوردستانەوە مەحدوود نەبۆوە، بەڵکوو ئاستێکی بەرینی نیشتمانیی لە بەشەکانی دیکەی کوردستاندا گرتەوە. ئەگەرچی دوای رووخانی کۆمار و لەسێدارەدان و ڕاوەدوونانی پێشەواو ڕێبەرانی دیکەی کۆمار خەباتی ئەم حیزبە بۆ ماوەیەکی درێژخایەنی چەندین ساڵە رووی لە کزی دا، بەڵام هەرگیز ئاگری خەباتی ئەم حیزبە نەکوژایەوە و جارێکی دیکە لەسەر دەستی پڕ لەتوانای ڕێبەری سەرکردە د.عەبدولڕەحمانی قاسملوو دووبارە ڕۆژە گەشاوەکانی خۆی دەستەبەر کردەوە و وەک حیزبێکی بەرپرس و خاوەن پێگەی جەماوەری هاتەوە نێو گۆڕەپانی سیاسیی ڕۆژهەڵاتی کوردستانەوە.

دەوری حیزبی دێموکرات لە پاش شۆڕشی گەلانی ئێران لە ساڵی ١٣٥٧ی هەتاوی لە تەعامول و پاشان خەبات لەدژی ئەم ڕێژیمە سەرکوتکەرەدا هەرگیز نکۆڵیی لێ ناکرێ و لە هەر دووی ئەم مەیدانانەدا پشکی شێری بەر دەکەوێ و پێشکەشکردنی نزیک بە پێنج هەزار شەهیدی سوورخەڵات بە بارەگای پڕ لە سەروەریی خەباتی کوردستان بەڵگەی حاشاهەڵنەگری ئەم ئیددعایەیە. حیزبی دێموکراتی کوردستان ئەگەرچی باشترین ڕۆڵە قارەمان و ڕێبەرە هەڵکەوتەکانی خۆی وەک شەهیدان د.قاسملووی ڕێبەر و د.شەرەفکەندیی نەمریشی لەدەست داوە کەچی بۆ ساتێکیش لە ڕێباز و ئامانجی شەهیدان و مافە ڕەواکانی گەلی کورد پاشگەز نەبۆتەوە و لە درێژەپێدانی ئەم ڕێگە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پڕ لە کەند و کۆسپەی خەباتی نەتەوایەتییە بەردەوام و خۆراگر بووە. هەنووکەش پاش تێپەڕبوونی ٧ دەیە لە خەباتی بەردەوام و نەپساوە بۆ دابینکردنی مافە رەواکانی گەلی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان ئەم حیزبە سەرەکیترین هێز و ئاڵاهەڵگری ئەم مەیدانەیە کە رەوایی خەبات و تێکۆشانەکەی بۆ دۆست و دوژمن دەرکەوتوە. حیزبی دێموکرات بە رابردوویەکی پڕ لە سەروەری و کارنامەیەکی خاوێنەوە لە خەباتی نەتەوەیی بەرەو داهاتوویەکی گەش و هەراو هەنگاو دەنێ و وەک هەمیشە سەرەکیترین گرەوی دەستەبەرکردنی مافە رەواکانی گەلی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان ماوە و دەمێنێتەوە.

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ١٢ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گەورەتر لە حیزب!

ناسر باباخانی

هەفتا ساڵ بە سەر تەمەنی حیزبی دێموکراتدا تێدەپەڕێ، حیزبێک کە تا هەنووکەش هیچ ڕێکخراوەیەکی سیاسی دیکە لە هەر چوار

پارچەی کوردستان نەیتوانیوە دەسکەوت و شانازییەکانی دووپات کاتەوە، کە بێگومان دیارترینی ئەم دەسکەوتانە دامەزراندنی کۆماری کوردستان بوو لەسەر بنەمای گوتارێکی نەتەوەیی کە کلیلوشەکانی ئەم گوتارە ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ تا ئێستاش بە سەر گوتاری پارچەکانی تردا زاڵ و دیارە.

بێشک دەکرێ زۆر دەسکەوتی گرینگی تری حیزبی دێموکراتی کوردستان بەتایبەتی هی سەرەتای دامەزرانی دەسنیشان بکەین کە مەبەستی سەرەکی ئەم وتارە نییە. جگە لەم دەسکەوتانە، بە دڵنیاییشەوە هیچ حیزبێکی کوردی هێندەی حیزبی دێموکرات تووشی کارەسات نەبووە، لە هەرەسی کۆماری کوردستان و لە سێدارەدرانی پێشەوای نەمرڕا بگرە تا دابڕان و لەتبوون و شەهید بوونی سەرکردە کاریزماکانی و دواجار ئەم دۆخە کارەساتبارەی ئێستای خەباتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان.

بەدەر لەم دەسکەوتانەی وەدەست هاتووە و بەدەر لەم کارەساتانەی بەسەریدا هاتووە، حیزبی دێموکرات «بەرپرسترین» حیزبی مێژووی نەتەوەی کوردە. ئەم حیزبە لە زۆر برگەی مێژووی تێکۆشانی خۆی دا غەدری لە خۆی کردووە، بەڵام داڵدە و یارمەتیدەری شۆڕش لە پارچەکانی تر بووە، لە ڕێبازی نەتەوەیی لاینەداوە تەنانەت بۆ ساتێک، لە هەڵسوکەوت لەگەڵ حکوومەتی ناوەندی وڵاتانی دراوسێی پارچەکانی تری کوردستان دا هەرگیز بەرژەوەندی براکانی فیدای بەرژەوەندی خۆی نەکردووە و... ئەم هەست بە بەرپرسیارییەت و مەسئوولییەتە بە تەعبیری شەهید دوکتور قاسملوو، گەورەترین سەرمایەی کۆمەڵایەتی لە لای کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان بۆ سازکردووە. خۆ ئەگەر ئەم خۆشەویستییە بێوێنەیەی لە لای خەڵکی ڕۆژهەڵات نەبوایە و پاڵپشتی ئەم گەلە نەبوایە دەمێک ساڵ بوو تێداچووبوو. پەیوەندی نێوان حیزبی دێموکرات و خەڵکی کوردستان هەر لە سەرەتای دامەزرانییەوە تا ئێستا جگە لە ڕەهەندە ڕزگاریخوازییەکەی وەک بزووتنەوەیەکی میللی دێموکراتیک، سۆز و عاتیفەیەکی کەموێنەی پێوەدیارە کە زۆر جاران خۆ لە قەرەی چیرۆک و ئەفسانە دەدا و ئەمە بۆتە ڕەمزی هەرمانی حیزبی دێموکرات لە ناو دڵ و گیانی خەڵکی کوردستاندا.

ئاوڕێکی خێرا بۆ سەر قۆناغەکانی خەباتی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان ئەوەمان بۆدەردەخا کە ئێستاش لەگەڵدابێ سەردەمی کۆماری کوردستان پڕشنگدارترین قۆناغی ئەم حیزبە بووە و لە پاش هەرەسی کۆمار، هەرگیز نەگەیوەتە داوێنی ئەم لووتکەیە. دیارە زۆر هۆکار هەیە کە ئاماژەی پێبکەین کە بۆچی حیزبی دێموکرات لەم قۆناغەی تێنەپەڕاندووە. بەڵام کە بێینە زەمانی حازر، لە ڕاستیدا ئەم

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبە ئێستا لە دوو ڕەهەندی سیاسی و ڕێکخراوەییدا تووشی قەیران بووە. بەتایبەتی پاش شۆڕشی گەلانی ئێران جگە لە دەیەی ٨٠ی زایینی، ئەم قەیرانانە زیاتر خۆیان دەرخستووە، بەڵام ئەوەی هیوابەخشە دوو پتانسییەلی گەورەی ناوخۆی حیزب و ناوخۆی ڕۆژهەڵاتە کە دەتوانێ ببێتە هۆی ڕزگار بوونی لەم قەیرانانە و بووژانەوەی خەبات لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان.

یەکەمیان بریتییە لە توانایی و پتانسییەلی نێوخۆی حیزب بۆ بەخۆداچوونەوە و خوێندنەوەیەکی ڕەخنەگرانە بە تایبەتی لە دوو دەیەی ڕابردوو. وەک شەهید دوکتور قاسملوو دەڵێ: (پێشەنگیی و ئاوەڵناوی شۆڕشگێڕی حیزبێکی سیاسی لەمەوە سەرچاوە دەگرێ کە چۆناوچۆن بۆ هەڵەکانی ڕابردووی دەڕوانێ، حیزبێکی شۆڕشگێڕ نابێ ترسی ئەوەی هەبێ کە بە کوتنی هەڵەکانی دوژمن پێی شاد دەبێ یان لە ڕادەی باوەڕپێکراوییەکەی کەم دەبێتەوە، بەپێچەوانە دان بە هەڵەنان و ڕاست کردنەوەیان باوەڕپێکراوی حیزب لە ناو خەڵکدا دەباتە سەر و «جیددی» بوون و «بەرپرس» بوونی حیزب نیشان دەدا.) دووەم ئەم پێگە قورس و قایمە کۆمەڵایەتی و سیاسییەی حیزبی دێموکرات کە لە ناوخۆی کوردستان هەیەتی دەکرێ ئەم ئومێدەمان بداتێ کە سەرکردایەتی سیاسی ئەم حیزبە لەم پتانسییەلانە کەڵک وەرگرێ بۆ نوێژەن کردنەوەی گوتار و خەبات، بە ڕەچاو کردنی واقێعبینانەی بارودۆخی ناوخۆیی، ناوچەیی و تەنانەت نێونەتەوەیی.

ئەگەر لە سەردەمی کۆماری کوردستاندا شاخ و شار لە ناو هەناوی یەکتردا بوون و لە دەیەی ٨٠دا شاخ و شار لێک گرێدرابوون، ئەوە لە ساتەوەختی ئێستادا شاخ و شار بە تەواوی لێکدابڕاون. کەوابوو بە پێی ئەوەی کە حیزبی دێموکرات حیزبێکی جیددی و بەرپرس بووە، دەتوانێ بە ئاوڕدانەوەیەکی سەرلەنوێ بۆ دۆخی خۆی و وەرگرتنی ڕەخنە و گلەیی و گازەندەکانی ناوخۆ بە هەموو جیاوازییەکانەوە، دیسان ببێتەوە حیزبەکەی کۆمەڵانی هەراوی خەڵکی کوردستان، دێموکرات تەنیا حیزبی سکرتێر، دەفتەری سیاسی، کۆمیتەی ناوەندی، کادر و پێشمەرگە نییە... دێموکرات وەک چۆن لە سەرەتای دامەزرانیدا حیزبی تەواوی گەلی کورستان بوو، ئێستاش دەبێ دوکتورینە سەرەکییەکەی ئەوە بێ بە مکانیزمی گونجاو و کردەیی و پشتئەستوور بە تیۆری لە مەیدانی خەباتدا گەورەتر لە حیزبێک خۆی بنوێنێ!

لە ژمارە ٦٦١ ی ڕۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٨ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دێموکرات و بەڕێوەبەریی وڵات لەرێگەی قانوونەوە

عومەر باڵەکی

یەکێک لە پرسە گرینگەکانی ژیانی مرۆڤایەتی ڕێکخستنی پێوەندییەکان لە نێوان تاکەکانی کۆمەڵگە لە لایەک و لە لایەکی دیکەوە لە نێوان کۆمەڵگەیەک لەگەڵ کۆمەڵگەیەکی دیکە، کە ڕێکخستنی ئەو پەیوەندییانە پێویستی بە کۆمەڵێک قاعیدە و قانوون و پێبەندی هەیە.

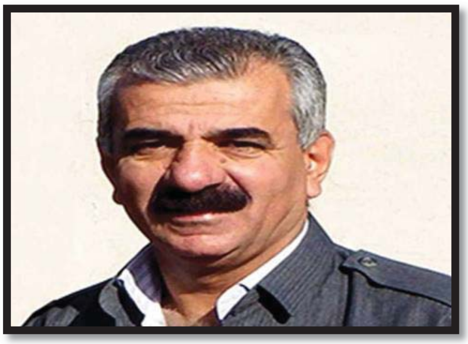

پێ بە پێی بەرەوپێش چوونی کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی قانوون گەشەی کردووە و مرۆڤ دوای پێوانی ڕێگەیەکی پڕ لە هەوراز و نشێوگەیشتۆتە ئەو دەسکەوتەکە شێاوی و هەرج و مەرج و خێلەسەری وەلا بنێ و گوێرایەڵی قانوون بێ. ئەو تەجروبەیە هەروا ئاسان وەدەست نەهاتووە. ئەگەر لە دالانی تەنگ و تاریکی مێژوو بروانین و ڕۆچنەیەک بدۆزینەوە بۆ ڕوانینی رابردوو، ئەوەی دەیبینین زیندانەکان، ئەزیت و ئازارەکان، کوشتارەکان، تالان و بڕۆکان و هەموو ئەو کوێرەوەرییانەی کە مرۆڤ بۆ وەدەست هێنانی کەسایەتی، بەختەوەری و ئازادی خۆی کێشاویەتی. هەموو ئەو ئەزیت و ئازار و خەبات و قوربانیدان و ئاوارەیی و دەربەدەرییانەی لەبەر دامەزراندنی حکوومەتی قانوون و نەهێشتنی زوڵم و زۆر لەبەین بردنی زاڵمان و دابینکردنی دادپەروەری و یەکسانی بووە.

ئەو کۆمەڵە بنەمایە کە ڕێکەوتنی کۆمەڵگەی لەسەر بێ، لە سەردەمی ئێستادا بە قانوون دەناسرێ و رادەی پێشکەوتوویی هەر کۆمەڵگەیەک لە بواری شارستانییەتەوە پێش هەموو بابەتێک بەڕادەی پابەندبوونی تاکەکانەوە بە قانوونەوە دەستنیشان دەکرێ، بە کورتی بەختەوەری هەر کۆمەڵگەیەک بەستراوەتەوە بە سیستمی قانوونیی ئەو وڵاتە.

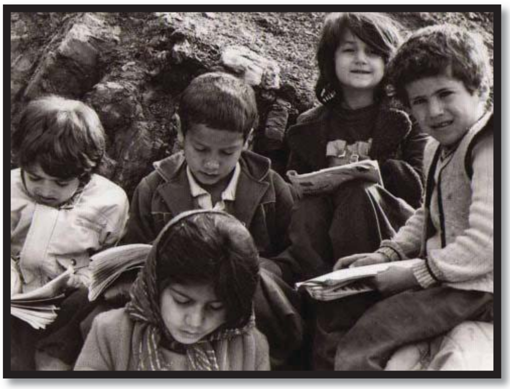

واتە نیزامی قانوونی ئەو وڵاتە چەندە دەرفەتی رەخساندوە کەسایەتی مرۆڤەکان بە قانوون پارێزراو بێت و لە هەمان کاتدا تاکی ئەو کۆمەڵگەیە چەندە ئامادەیە لە چوارچێوەی ئەو قانوونەدا هەڵسو کەوتی خۆی ڕێکبخا. ئەوە ڕوون و ئاشکرایە هەتا ڕادەی پابەندبوونی تاکەکانی نێو کۆمەڵگە بە قانوون ڕوو لە زیاد بوون بێ بەوڕادەیەش ئەو کۆمەڵگایە بەرەو ئارامی و ئاسایش و سەقامگیری دەڕواو زۆر سروشتییە لە کۆمەڵگەیەکی ئارام و سەقامگیردا هەنگاوەکان بەرەو پێشکەوتن و گەشەکردنی ئابووری و سیاسی خێراتر دەبێ.

کۆمەڵگەی کوردەواریش لەو قانوونە بەدەر نییە، بەڵام هەموومان باش دەزانین کە کورد هەتا ئێستاشی لەگەڵ دابێ ئەو دەرفەتەی بۆ نەڕەخساوە کە خۆی حوکمی خۆی بکا « بەخۆشییەوە ئێستا هەرێمی کوردستان (عێراق) ئەو قۆناغەی هەتا رادەیەک تێپەڕ کردوە"، بەڵام بەو حاڵەش هەر کاتێک دەرفەتێک ڕەخسابێ یەکەم شت کە بیری لێ کرابێتەوە ڕێکخستنی کۆمەڵگە بووە کە دیارە ئەو بابەتە زۆرتر لەلایەن حیزبەکانەوە جێبەجێ کراوە، چونکە حیزبەکان ڕێبەری جووڵانەوەکانیان کردوە و ئەو ڕێبەری کردنە تەنیا لە بەرەکانی شەڕ لەگەڵ دوژمندا کورت نەبۆتەوە، بەڵکوو لایەنی دیکەی وەک دروستکردنی فەرهەنگی پێشکەوتوو و سەردەمیانە و لە هەمان حاڵدا ڕێکخستنی کۆمەڵگە لە بواری جۆراوجۆردا لە دەستوری کاریاندا بووە وەک ئەرک بۆ خۆیان دەستنیشان کردوە.

حیزبی دێموکراتی کوردستان یەکێک لەو حیزبانەیە لە ماوەی ٧٠ساڵی ڕابردوودا مێژوویەکی پڕ لە هەورازونشێوی لە مەیدانی خەباتدا تێپەڕ کردوە و گەلێک شانازی لە مێژووی کورددا بۆخۆی تۆمار کردوە. لە ماوەی ئەو ٧٠ ساڵەدا لە چەند قۆناغی جیاوازی مێژوویی‌دا بەڕێوەبەری و ئیدارەکردنی خەڵک و وڵاتی کەوتۆتە سەر شانی (سەردەمی کۆماری کوردستان، دوای ڕووخانی سیستمی پاشایەتی و هاتنە سەرکاری کۆماری ئیسلامی) لە هەرکام لەو قۆناغانەدا حیزبی دێموکراتی کوردستان کۆمەڵێک یاساوڕێسای بۆ ڕێکخستنی کۆمەڵگە تەنزیم کردوە و لە ڕێگەی دامودەزگای بەڕێوەبەری خۆی ئیدارەی کۆمەڵگەی کوردستانی پێکردوە.

لە قۆناغی کۆماری کوردستان‌دا حیزبی دێموکراتی کوردستان توانیویەتی دامودەزگای کۆماری کوردستان بەڕێوەبەرێ و لە ناوچەی ژێر دەسەڵاتی خۆی‌دا لەڕێگای دەزگای دادوەرییەوە کێشە و گرفتی خەڵک چارەسەر بکا. لە حاڵێکدا کۆماری کوردستان هەل و دەرفەتی ئەوەندەی لە بەردەستدا نەبووە کە بتوانێ لە ڕێگەی هەڵبژاردنێکی گشتی لە نێو خەڵکدا ناوەندێکی قانوون
دانان پێک بێنێ و لە ڕێگەی ئەو ناوەندەوە کە هەمان پارلمانە بە پەسندکردنی گەڵاڵە و تەرح کە بۆ پێشکەوتنی کۆمەڵگە پێویستن، کۆمەڵێک قانوون لە بواری جیاوازدا پەسەند بکا و لە ڕێگەی دەزگای ئیجراییەوە لە نێو کۆمەڵگەدا بەڕێوەیان بەرێ.

بەڵام بەڕێوبەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان کە هەمان بەڕێوەبەرانی کۆماری کوردستانن دەستیان لە سەر دەستدا نەناوەو بۆ چرکەیەکیش نەیانهێشتوە کات بە فیڕۆ بچێ بەو مانایە لە هەموو بوارەکانی ژیان‌دا بە پێی گرنگی بابەتەکە قانوونیان دەرکردوە و بە ڕای گشتیی کۆمەڵگەیان ڕاگەیاندوە. دوای ڕاگەیاندنی بابەتەکە، دامودەزگای پێوەندی‌دار لە حکوومەتی کۆماری کوردستان‌دا هەوڵیان داوە قانوونەکە بخەنە بواری جێبەجێکردن واتە کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکراتی کوردستان لەو بابەتەدا وەک پارڵمان کاری کردوە و هەیئەتی، وەزیران وەک دەزگای ئیجرایی قانوونەکان و پرۆژە و گەڵاڵەکانی بەڕێوە بردووە. بۆ سەلماندنی ئەو قسەیە دەتوانن ڕۆژنامەی کوردستان کە لە سەردەمی کۆماری کوردستان‌دا چاپ و بڵاو بۆتەوە وەک بەڵگە بە نموونە بێنینەوە چونکە لە هیچ لاپەڕەیەکی ڕۆژنامەی کوردستان‌دا نابیندرێ ئەو بابەتانەی کە پێوەندیان بە هەموو کۆمەڵگەوە هەیە بێجگە لە ئیمزای کۆمیتەی ناوەندی ئیمزای دیکەیان لەسەر بێ تەنیا ئەو بابەتانە نەبێ کە تایبەت و خاسن و یەک بابەت لە ژیانی کۆمەڵگەدا لەخۆ دەگرن، لە ڕێگەی سەرۆکی ئیدارەکان یا وەزیرەکانەوە دەرچوون کە ئەوانیش لە ژێر ڕێنوێنییەکانی کومێتەی مەرکەزی و شەخسی پێشەوادا ئەو قەرارانەیان دەرکردووە هەر لەو پێوەندیەدا باشە ئیشارە بە دەرکردنی قانوونی مجازاتی گشتی بکەین کە لە ڕۆژی ١٣٢٥/٢/١ لە ٩ مادەو دوو تێبینی دا لەلایەن کومیتەی مەرکەزی حیزبەوە دەرچووە کە باسی جاسووسی، مەستی و هەرزەیی، دزی و لە نێوبردنی ماڵی دەوڵەت، هەڕەشە بە چەک، زۆرهێنان بۆ هاوسەر یان کەسانی دیکە، تریاک کێشان، هەڵاتن لە شەڕ، خەیانەت بە میللەت یا دەوڵەت یان نیشتمان، دەستدرێژی بۆسەر نامووسی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

خەڵک، بەرتیل وەرگرتن، دەکا و هەر کام لەو تاوانانە سزای خۆیان بۆ دیاری کراوە.

حیزبی دێموکراتی کوردستان لە قۆناغێکی دیکەی خەباتدا دیسان ئەرکی بەڕێوەبردنی وڵاتی کەوتە سەرشان بەتایبەتی کە کۆماری ئیسلامی شەڕی بە ناحەقی بەسەر گەلی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان‌دا سەپاند و کوردستانی لە هەموو بارێکەوە (ئابووری، فەرهەنگی‌و پەروەردە، تەنانەت هاتوچۆو راگواستن) ئابلۆقەدا بوو و لەو قۆناغە هەستیار و ناسکەدا حیزبی دێموکراتی کوردستان دوو ئەرکی گرینگی کەوتبوو سەرشان، هەم دەبوایە لە بەرامبەر هێرشی سوپای بێ ئەمانی کۆماری ئیسلامی‌دا لە کوردستان و مافەکانی خەڵکی کوردستان دیفاع بکا و هەم ئیدارەی کاروباری رۆژانەی خەڵک بکا واتە، بەڕێوەبەریی وڵاتی کەوتبوو سەرشان، چونکە لە کوردستان بۆشایی دەسەڵاتو حوکمڕانی دەوڵەت بە تەواوی دیار بوو و زۆربەی ئیدارە و شوێنە گشتییەکان کە حکوومەت دەبوایە ئیدارەیان بکا یان بە تەعتیل بوون یان وەک لە کۆڵ خۆکردنەوە کاریان دەکرد.

لە قۆناغێکی وا هەستیاردا حیزبی دێموکراتی کوردستان شانی وەبەر هەر دوو مەسئولیەتدا و بە پێی توانای خۆی هەولێ دا بە وەڕێخستنەوەی ئیدارات و قوتابخانەکان و نەخۆشخانەکان بۆشایی دەسەڵات و حاکمیەت پڕ بکاتەوە.

دامەزراندنی نەخۆشخانەی شۆڕش، پەروەردە و بارهێنانی مامۆستایانی شۆڕش و چاپی کتێبی دەرسی بە زمانی کوردی و رێکخستنەوەی کۆمەڵگە لە بواری پێوەندییە کۆمەڵایەتییەکانەوە و چارەسەری کێشەکان لە رێگەی رێکخراوەکانی حیزب ئەوانە و دەیان کاری دیکە لە کارە بەنرخەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لەو قۆناغەدا بوون.

لە هەلومەرجێکی ئاوادا کە شەڕێکی قورس لە لایەن کۆماری ئیسلامییەوە بە سەر خەڵکی کوردستان‌دا سەپابوو، ئەرکی قورسی دیفاع و بەربەرەکانی شەر لە لایەک و لەلایەکی دیکەوە رێکخستنی کاروباری نێو کۆمەڵگەی کوردستان کەوتبووە سەرشانی حیزبی دێموکرات، هەر بۆیە رۆژ بە رۆژ ئەو حیزبە هەوڵی دەدا بە بەرنامەکانی خۆی‌دا بێتەوە و باشتر و رێکوپێک‌تریان بکا بۆ ئەوەی بتوانێ خزمەتی زیاتر بە کۆمەڵگە بکا.

هەر وەکی پێشتر باسمان کرد ئەرکی بەڕێوەبەری وڵاتی کەوتبووە سەرشانی حیزبی دێموکرات و پێی‌بەپێی شەر و بەربەرەکانی لەگەڵ سیستمی کۆماری ئیسلامی دەبوایە لە مافی تاک و گشتی لە بەرامبەر تاوان و دەستدرێژی‌دا دیفاع بکا، کە ئەویش تەنیا لە رێگەی دامەزراندنی دامودەزگای قەزایی و بە قانوونکردنی کۆمەڵگە دەستەبەر دەبوو. هەر بۆیە لە رەشەمەی ساڵی ١٣٦٠ی هەتاوی ١٩٨٠دا دەفتەری سیاسیی حیزب گەڵاڵەی کۆمیسیۆنی قەزایی و قانوونی سزادانی گشتی پەسند کرد و لەو رێگەیەوە توانی هەتا ئەو کاتانەی پێشمەرگە حزووری چالاکی هەبوو لە ناوچە جۆراجۆرەکانی کوردستان، چارەسەری گیروگرفتی خەڵک بکا. لە سەرەتای ئەو گەڵاڵەیە بەو شێوەیە باس لە پێویستی دانانی قانوونێک دەکا کە بتوانێ مافەکانی کەسانی حەقیقی و حقوقی بپارێزێ:

«لە کاتێکدا تەواوی مافی مرۆڤایەتی لە رێژیمی کۆماری ئیسلامی ئێران‌دا پێشێل کراوە و لە هەلومەرجێکدا کە بزووتنەوەی نیشتمانی و دێموکراتیکی گەلی کورد بە هەست پێکردن بە ئەرکی مێژوویی و شۆرشگێڕانەی خۆی تێدەکۆشێ کە کەند و کۆسپە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کۆمەڵایەتییەکانی وەلا بنێ و کۆمەڵی کوردەواری بەرەو ژیانێکی پێشکەوتوانە بەرێتە پێش، بۆ بەرگری لە پاراستنی مافەکانی «اشخاص حقیقی و حقوقی» پێویستی هەیە، بەم هۆیەوە قانوونی سزای گشتی لەلایەن کۆمیسیۆنی قەزایی کە بەرهەمی تێکۆشانی بزووتنەوەی نیشتمانی و دێموکراتیکی گەلی کوردە ئامادە کراوە، بەڕێوە دەچێ. ئەم قانوونە لەلایەن حیزبی دێموکراتی کوردستانەوە پەسند و تەئید کراوە و هێزی پێشمەرگە زامنی ئیجرایی ئەو قانوونەیە. لەو پێشەکییە کورتەدا بۆمان دەردەکەوێ کە حیزبی دێموکرات هەر لە سەرەتای دامەزرانییەوە وەک حیزبێک لە دایک بووە کە وەک دەوڵەت لەگەڵ ڕێکخستنی کۆمەڵگە و ڕووداوەکان هەڵسوکەوتی کردوە و خۆی لە بەرامبەر قەدەرو چارەنووسی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە بەرپرسیار زانیوە.

ئەوەتا لەو پێشەکییەدا دەڵێ: « بە ئەرکی مێژوویی‌و شۆرشگێڕانەی خۆی تێدەکۆشی کە کەندو کۆسپەکانی کۆمەڵایەتی وەلا بنێ‌و کۆمەڵی کوردەواری بەرەو ژیانێکی پێشکەوتووانە بەرێتە پێش»و هەر لێرەدا باس لە پاراستنی مافەکانی «اشخاص حقیقی و حقوقی» دەکاو لە کۆتاییدا دەڵێ ئەو قانوونە لەلایەن حیزبی دێموکراتی کوردستانەوە بە پەسەند گەیشتووە واتە حیزبی دێموکراتی وەک پارلمان و سیستمی بەڕێوەبەری وڵات هەڵسو کەوتی کردوەو لە هەمان حاڵدا ئەرکی جێبەجێکردنی ئەو قانوونە دەخاتە ئەستۆی هێزی پێشمەرگە کە لەژێر سازمان و ڕێبەری حیزبی دێموکراتی کوردستان دا هەن.

لە ژمارە ٦٦١ ی ڕۆژنامەی "کوردستان" دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٧ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دێموکرات و دەسەڵات

ڕەزا محەممەد ئەمینی

حیزبی دێمۆکرات لە دوو قۆناغی مێژوویی جیا لە بەشێک لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دا دەستەڵاتی بەدەستەوە بووە و کارو باری ئەو ناوچانەی بەڕێوە بردوە. قۆناخی یەکەم، کۆمار کوردستانە لە ساڵی ١٣٢٤و قۆناغی دووهەمیش دوای شۆڕشی گەلانی ئێران لە ساڵی ١٣٥٧ بوو.

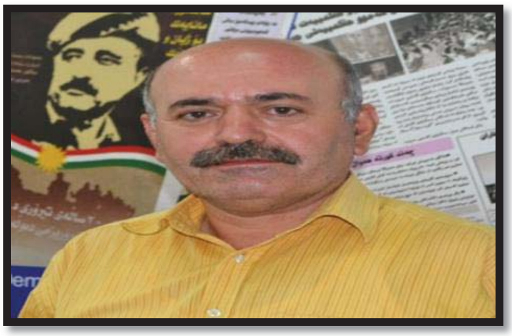

قۆناغی یەکەم

ئەم قۆناغە لە دەسەڵات لە بەشێک لە ڕۆژهەڵات دا پێکهات و کەمتر لە ساڵێک درێژەی بە ژیان داو بەداخەوە لە پاش هێرشی بەربڵاوی لەشکری حکوومەتی ناوەندی بۆ سەر کۆماری ئازەربایجان و تێکشکانی ئەو کۆمارە، کۆماری کوردستانیش سەرەڕای پێداگری پێشەوا قازی محەممەد وهاوڕێیانی لەسەر دیفاع و بەربەرەکانی لەبەرانبەر لەشکری ئێران، بە هۆکاری جۆراوجۆرکۆتایی بە دەسەڵاتەکەی هات. دیارە زۆر نووسراوە و کتێب لەسەر کۆماری کوردستان نووسراون و بێ گومان لە داهاتووش دا زۆر لە لێکۆڵەران و توێژەڕان لایەنە جۆراوجۆرەکانی کۆماری کوردستان دێننە بەر باس و خاڵە لاواز و بەهێزەکانی شی دەکەنەوە. ئەوی لێرە دا گرینگە و جێێ باسی ئەم بابەتەیە، ئەوەیە کە کۆماری کوردستان کە لە ڕاستی دا لەسەر دەستی حیزبی دێمۆکرات، وەک تەنیا حیزبی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و تەنیا حیزبی دەسەڵاتدار دامەزرا، چۆن دەسەڵاتی خۆی بەکار هێنا و چەندە لە بەڕێوە بردنی ئەرکەکانی دا سەرکەوتوو بوو؟ حیزبی دێمۆکڕات و کۆماری کوردستان، سەرەڕای نەبوونی ئەزموونی بەڕێوە بەری وڵات، بە باوەری زۆربەی هەرەزۆری لێکۆڵەرانی کورد و غیرە کورد و بێ لایەن، لەو ماوەیە کورتە دا و لەگەڵ ئەوەی بەردەوام لەلایەن دەوڵەتی ناوەندییەوە هەرەشەیان لێدەکرا و دەکرێ بڵێن بەردەوام لە شەڕدا بوون، توانیان کاری زۆر گەورە لە هەموو بوارەکانی دەستەڵات داری دا بکەن.

ڕاگەیاندنی دەوڵەت لە چەشنی کۆماروپێکهێنانی کابینە و وەزارەت و دامەزرەوە ئیدارییەکان بۆ ڕاپەراندنی کارو بارەکان، دامەزراندنی سوپای نەتەوەیی لە ژێر ناوی هێزی پێشمەرگە، دابین کردنی پێوەندیی باش لەگەڵ کۆماری ئازەربایجان وپەرەپێدانی ئەوپێوەنییانە لە هەموو بوارەکاندا، گرینگی دان بە کاری فەرهەنگی و چاپەمەنی وراگەیاندن و ڕادیۆ و لەچاپ دانی گەلێک گۆڤارو ڕۆژنامە و تێکۆشانی ئەدەبی، خوێندنی منداڵان و دامەزراندنی ڕێکخراوەکانی تایبەت بە ژنان و لاوان وچەندەها تێکۆشانی دیکە، نیشان دەدا دەستەڵاتەکە، سەرەڕای تەمەنی کورتی ئەو کۆمارە و گەلێک کێشە و کەموکورتی؛ وەک یەکەم دەستەڵاتی کوردی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان،سەرکەوتوو بووە. بێ گومان ئەگەر کۆماری ئازەربایجان تێک نەشکابا و سەرۆک هۆز و عەشیرەتەکان پشتیان لە کۆماری کوردستان نەکردبا و ورەی خەڵکی دانەبەزیبا، دەستەڵاتی کوردی وا بە سانایی تێک نەدەچوو. بەو حاڵەش بە باوەری زۆر کەس لە شارەزایان،حیزبی دێمۆکرات بەرگری لە خۆی و لە کۆمارە ساواکەی بکات و نەهێڵێ وا بە هاسانی برووخێ، بەتایبەت کە بارزانییەکان، وەک هێزێکی تۆکمەو بە ئەزموون لە شەڕدا پشتگیری تەواوی کۆماریان دەکرد و ئامادە بوون گیانی بۆ بەخت بکەن.

دەستەڵات لە کۆماردا لە دەست حیزبی دێمۆکرات دابوو کە خۆی لە سەر بناغەی کۆمەڵەی»ژ- ک»دا دامەزرابوو، هەر بۆیەش دەکرێ بڵێین لەگەڵ ئەوەیکە شەش مانگ لەدوای دامەزرانی دا حیزب ، کۆماری کوردستانی ڕاگەیاند، بەڵام خەڵک دەیانناسی و باوەڕیان پێی هەبوو و دەیانزانی دەستەڵات و چارەنووس و داهاتووی خۆیان دەدەن بەکێ و چ دەکەن، هەربۆیەش حیزبی دێمۆکرات لە ناخی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستانەوە هەڵقوڵاو و حیزبێکی خەڵکی و ڕێبەرەکەشی، پێشەوا قازی خەڵک خۆشەویست بوو. خەڵکی ناوچە ئازادکراوەکانی کوردستان لەژێر دەستەڵاتی کۆمار و ئاڵای کوردستان دا تامی سەربەستیان چێشت وهەناسە و هەوای ئازادییان هەڵمژی. پاش رووخانی کۆمار و شەهید کرانی پێشەوا و هاوڕێیانی هەتا چەندساڵێکیش شادی و پێکەنین ماڵاوایی لە خەڵک کردبوو و بەتایبەت خەڵکی مەهاباد هەر تازیەبار بوون. کەوابوو دەکرێ بڵێین حیزبی دێمۆکرات لە ماوەی تەمەنی کۆماردا، سەرەڕای گەڵێک کەم و کووری کە لە ئیدارەی کۆماردا هەیبوو، دەستەڵاتێکی بە تەواوی خەڵکی و ڕەوا و «مەشرووع»ی لە دەست دابوو. خاڵی هەرە سەرەکی و لاوازی دەستەڵاتداری حیزبی دێمۆکرات و شەخسی پێشەوا ئەوە بوو بەهەر هۆیەک بێ نەیانتوانی پارێزگاری لەو دەستەڵاتە خەڵکییە بکەن و لە جیاتی شەر لەگەڵ سوپای داگیرکەری تاران و تۆمار کردنی داستانی بەرخۆدان و بەرگری، کە بەڕاستی لە توانایان دابوو؛ کۆمارەکەیان بە قیمەتی گیانی خۆیان، بەرەو فەتان برد.

بەو حاڵەش گەورەترین شانازی حیزبی دێمۆکرات لە ماوەی ٧٠ ساڵ تەمەنی خۆی دا وەک بەتەمەن ترین حیزبی هەر چوار پارچەی کوردستان،کۆمارە ساواکەی کوردستان و ڕێبەرە شەهید کراوەکەیەتی.

قۆناغی دووهەم

ئەم قۆناغە دەگەڕێتەوە بۆ ٣٢ساڵ دواتر، واتە دوای شۆرشی گەلانی ئێران و رووخانی بنەماڵەی پەهلەوی و هاتنە سەرکاری رێژیمی کۆماری ئیسلامی. بەر لە سەرکەوتنی شۆرش، ئەندامان و رێکخستنەکانی حیزب وەخۆ کەوتنەوە وکۆمیتەی زاگرۆسیان بۆ چالاک کردنەوەی

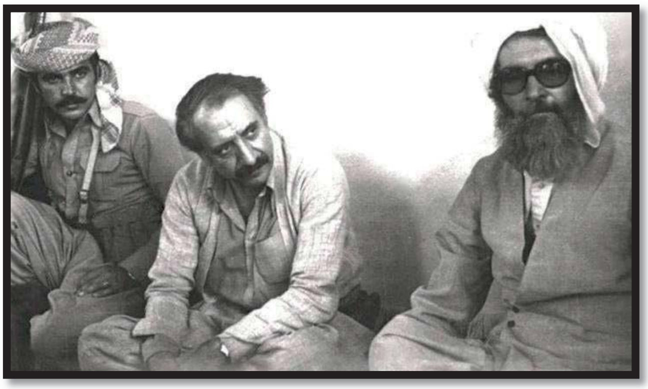

حیزب لە رۆژهەڵاتی کوردستان دا پێکهێناو توانیان پاش جووڵانەوەی چەکداری ساڵەکانی ٤٦و ٤٧ بۆ جارێکی دیکە بگەڕێنەوە ناو باوەشی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان. هەر لە حەوتووی یەکەمی رووخانی رژێم دا، پادگان و بنکە و بارەگا سەربازییەکانی بەشێک لە شارو گوندەکانی کوردستان، بەتایبەت پادگانی شاری مەهاباد کەوتنە دەست حیزبی دێمۆکرات و بە کردەوە ئەو حیزبە وەک سەردەمی کۆماری کوردستان، دەستەڵاتی بەشی هەرە زۆری کوردستانی بەدەستەوە گرت. شک لەوە دا نییە هۆی سەرەکی پێشوازی خەڵک لە حیزبی دێمۆکرات و بە ئەندام بوونی سەدان هەزار کەس لە خەڵکی شار و گوندەکانی کوردستان و تێکۆشان لە ناو ریزەکانی حیزب دا، بۆ رابردووی حیزبی دێمۆکرات و خۆشەویستی و جێگەو پێگەی دیاری کۆماری کوردستان لە ناو دڵ و دەروونی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان دا دەگەڕێتەوە. دیارە ئەو جارەیان بە تەنیا حیزبی دێمۆکرات ، حیزبی گۆرەپانی سیاسیی کوردستان نەبوو و چەند کەس و حیزب و رێکخراوی دیکەش هاتبوونە نێو مەیدانی سیاسەت و بارتەقای سەنگ و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

قورسایی خۆیان لە رووداوە سیاسییەکان دا رۆلیان هەبوو. لەو بەینە دا ناکرێ باسی مەرحووم مامۆستا شێخ عیزەدینی حوسێنی نەکەین کە ماوەیەک وەک سەرۆکی دەستەی نوێنەرانی خەڵکی کورد بۆ وتووێژ لە گەڵ نوێنەرانی دەوڵەت و وەک کەسایەتییەکی ئایینی، رۆڵی تایبەتی هەبوو لە ناو کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان و لە خۆ پێشاندانەکانی پێش شۆرش و ڕووداوە سیاسییەکانی دوای هاتنە سەرکاری رێژیم، کەسایەتییەکی شوێن دانەر بوو.

سەرەڕای هەڵگیرسانی ئاگری شەڕ لە شارەکانی سنە و نەغەدە و هێرشی بەربڵاوی رێژیم لە شەڕی سێ مانگەدا کە زۆرێک لە خەڵکی بێ تاوان سەرو ماڵیان تێداچوو و هەروەها پاش بەربەرەکانی بێ وێنەی پێشمەرگەکان و تێکشکانی هێرشەکانی، لە ٢٦ی خەزەڵوەری ساڵی ١٣٥٨دا، خومەینی بە ناچاری پەیامێکی بڵاو کردەوە کە تێی دا باس لە کۆتایی هێنان بە شەڕو دەست پێکردنەوەی وتوو ێژەکان کرابوو. گرینگ ترین رووداو لەو چەند مانگەی پێش سەرهەڵدانەوەی شەڕ کە پێوەندی بە باسەکەمان»حیزبی دێمۆکڕات ودەسەڵات» ەوە هەیە، بریتی بوو لە هەڵبژاردنی نوێنەڕانی مەجلیسی شورای ملی کە دواتر بوو بە مەجلیسی شووڕای ئیسلامی. حیزبی دێمۆکڕات و هەموو حیزب و ڕێکخراوەکانی دیکە بە هۆی هەڵوەشاوە راگەیاندنیان لە لایەن رێژیمی خومەینییەوە، نەیانەدەتوانی ڕاستەوخۆ و بە ناوی خۆیان لە هەڵبژاردن دا بەشدار بن. هەر بۆیەش کاندیداکانی خۆیان بۆ هەڵبژاردن دیاری کرد و داوایان لە کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان کرد کە دەنگیان پێ بدەن.

رۆژی ٢٤ی رەشەمەی ١٣٥٨خەڵکی کوردستان لە هەموو شارو گوندەکانەوە چوونە سەر سندووقەکانی دەنگ دان کە چاودێرانی هەموو حیزب و لایەنەکان و تەنانەت کەسانی سەر بە دەوڵەتیش چاودێرییان دەکرد. لە پاش هەڵبژاردن دەرکەوت کە حیزبی دێمۆکڕات بەتەنیا و بەبێ هاوبەندی لەگەڵ هیچ لایەنێکی دیکە توانیوێتی دەنگی زۆربەی هەرە زۆری خەڵکی کوردستان بۆ لای خۆی راکێشی و کاندیداکانی جێی باوەری ئەو حیزبە لە هەموو ناوەندەکانی دەنگ دان، جگە لە شاری مەریوان کە هیچ کام لە کاندیداکان لە دەوری یەکەم دا زۆرینەی دەنگەکانیان مسۆگەر نەکرد، سەرکەوتن وە دەست بێنن. هەرچەند هەر بەدوای هەڵبژاردن دا دیسان شەڕ، بە هێرشی بەربڵاوی کۆماری ئیسلامی دەستی پێکردەوە و رێژیم هەڵبژاردنەکانی کوردستانی هەڵوەشاندەوە؛ بەڵام ئەو هەڵبژاردنە بە هەموو لایەکی نیشان دا حیزبی دێمۆکرات چ پێگەو جێگەیەکی لەناو کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان داهەیە.

حێزبی دێمۆکڕات سەرەڕای پەلاماری هێزەکانی رێژیم و گەمارۆی سەختی ئابووری سەرکوردستان، لە ماوەی دەسەڵاتی بەسەر شارو گوندەکانی کوردستان دا، توانی زۆر کاری گەورە و بەنرخ بە ئەنجام بگەیێنی. هێزی پێشمەرگەی بە کەڵک وەرگرتن لە ئەفسەرانی کوردی نێو ریزەکانی شۆرش لە سەر شێوازێکی گونجاو رێکخستەوە، کۆمیسیۆنی کارو باری کۆمەڵایەتی بۆ پێراگەیشتن بە کێشە کۆمەڵایەتییەکان و دابین کردنی پێداویستیی نەخۆشخانەکان و دانانی هێندێک رێوشوێنی یاسایی بۆ بەرێوەبەری شار و گوندەکان دامەزراند و دەستی بە دابەشکردنی عادیلانەی زەوی و زار بەسەر»رەشایی» و قەرە و جووت بەندە و جوتیارە هەژارەکان کرد کە تەنانەت رێژیمیش پاش داگیر کردنەوەی ناوچەکان ئەو دابەش کردنانەی «تاپۆ»و قانوونی کرد. بڵاو کردنەوەی رادیو و گۆڤارو چاپەمەنی و دامەزراندنەوەی دووبارەی یەکیەتیی لاوان و رێکخراوی ژنان و برینەوەی مووچە بۆ بنەماڵەی شەهیدان و بەگشتی تەواوی ئەو کارانەی کە دەبێ دەوڵەت و دەستەڵاتێک بیکا، حیزبی دێمۆکرات بە پێی توانای ئەو کاتی خۆی ئەنجامی دان.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دێمۆکرات لە دوای هاتنە سەر کاری کۆماری ئیسلامییەوە بە کردوە دەستەڵاتی کوردستانی بەدەستەوە بوو هەتا کۆتاییەکانی ساڵی ١٣٦٤ کە رێژیم هەموو ناوچە ئازادکراوەکانی داگیر کردنەوە. ڕاستە ئەو حیزبە بۆ پاراستنی گیان و ماڵی خەڵکی، شارەکانی چۆڵکرد و بۆ بەربەرەکانی لەگەڵ هێرشی سەکوتکەرانەی هێزەکانی رێژیم رووی لە شاخەکان کرد، بەڵام بەوحاڵەش لە شارەکانیش دەستی دەڕۆیشت و لە گۆندەکانیش هێزی دەستەڵاتی باڵا دەست بوو.

ئێستا پاش ئەو ئاوڕدانەوە خێرایە لە رووداوەکانی ئەو کات و رۆڵی سەرەکیی حیزب لەو سەردەم دا، ئەو پرسیارە دێتە گۆرێ، بۆ حیزبی دێمۆکڕات لەو هەلە مێژووییە کە بۆی هەڵکەوتبوو کەڵکی وەرنەگرت و دەوڵەتی خودموختاری کوردستانی ڕانەگەیاند؟ ئایا حیزب بە»مەشرووعیەت» وەرگرتن لە هەڵبژاردنی ٢٤ی ڕەشەمە و پشتیوانی هەمەلایەنەی خەڵکی کوردستان، نەیدەتوانی دەستەڵاتە «حەقیقییەکەی»بە «حقووقی»بکات و بیکاتە «ئەمری واقع» ؟ خۆ رێژیمی کۆماری ئیسلامی شەڕی سەرانسەری لە دژی گەلەکەمان ڕاگەیاندبوو و هیچ دەلاقەیەکی ئومێد بۆ چارەسەری ئاشتیانەی کێشەی نەتەوەکەمان نەمابوو، تەنانەت ئەگەر حیزبی دێمۆکڕات دەوڵەتی کوردییشی ڕاگەیاندبا، لەوەی کە هێزە سەرکوتکەرەکانی رێژیم بەسەر گەلەکەمانی هێنا، خراپتری بەسەر نەدەهێناین؛ ئەدی بۆ حیزبی دێمۆکڕات، وەک حیزبی یەکەم و دەستەڵات داری کوردستان، لەو دەرفەتە مێژووییە کەڵکی وەرنەگرت و دەوڵەتێکی ناوچەیی لە ژێر هەر ناوێک، لە چوارچێوەی ئێران دا وەک دامەزراندنی کۆماری کوردستان لە سالی ١٣٢٤ڕانەگەیاند و مێژووی خۆی و گەلی کوردی پێ نەنەخشاند؟

شک لەوە دانییە حیزبی دێمۆکرات لەو ساڵانەدا و بەتایبەت لە پێش هەڵبژاردنی ٢٤ی ڕەشەمەی ١٣٥٨ نە کادر و کەسی لێزانی بە پێی پێویست بۆ ئیدارەکردنی تەنانەت کارو بارەکانی نێوخۆی حیزب هەبوو، نە ڕەنگە ئەو مەشرووعییەتەشی هەبووبێ بۆ دامەزراندنی دامەزراوەیەکی یاسایی بە ناوی دەوڵەتی خودموختاری کوردستان. بەڵام دەکرا بە کەڵک وەرگرتن لە هێز و لێزانی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان و تەنانەت ئازادیخوازانی بەشەکانی دیکەی ئێران کە روویان لە کوردستان، وەک تەنیا مەکۆی ئازادی لە ئێران دا کردبوو، ئەو بۆشاییە و کەم و کوورییە پڕ بکرێتەوە. دیارە ئەگەری ئەوەش هەبوو پاش ڕاگەیاندنی چەشنە دەستەڵاتێکی یاسایی لە کوردستان دا، بە هاتن و هاوکاری کردنی ئازادیخوازان و کادر وکەسانی پسپۆر ولێزان، بەتایبەت لە بواری نیزامییەوە، حیزبی دێمۆکرات توانیبای باشتر لە خۆی و لە کوردستان بەرگری بکات و یان رێژیم بە چۆک دابێنی، یان ناچاری بکات بە شێوەی کاتیش بێت واز لەو هێرشە دڕندانەیە بێنێت و بەم جۆرە دەرفەتێک برەخسێ بۆ پشوودان و خۆ رێکخستنەوەی حیزب و دەستەڵاتەکەی.

لە کۆتایی دا بە بۆنەی ٧٠ ساڵەی تەمەنی حیزبی پێشەوا قازی محەممەد و هەموو شەهیدە سەربەرزەکانی کوردستان، پیرۆزبایی لە سەرجەم رێبوارانی رێگای حیزبی دێمۆکڕات دەکەم و هیوادارم بە کارو تێکۆشانی ماندوو نەناسانە، وەدیهێنەری ئاوات و ئامانجی حیزب و شەهیدەکانمان بین.

لە ژمارە ٦٦١ ی رۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٧ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دێموکراتی کوردستان، ئادرەسێک بۆ بوونی مێژووی خەباتی نەتەوەیەک

هوشەنگ قادری

حەفتا ساڵ وەکوو شەقامێکی قەرەباڵغ لە شارێکی نیشتمانێکی گەورەدا، دەنگە دەنگ و سرتەکردن بە گوێی شەوانی پڕکاروان و خرمەی پچرانی پشتوێنەکەی شاخ، بەجێمانی جامانە بە برینی ماچکراوی کانیاوەکان، لە دیوار هاتنە دەری قومێک خوێن بە ناونیشانی بێنیشان، لەگڵدا مانەوە و هێشتنەوەی ئەم هەموو نوسراوە بێ سنوورانە، پچران و لێکگرێدانەوە و یەکگرتنەوە و لەتەنیشت یەک بوون و هەتا دوا پێچەسەختەکانی ئەم گەردەنەیە لە حەفتا ساڵدا هەمووی لە گەرووی قەلەمێک و تفەنگێک لە تابلۆی جامانەیەکدا بە ریز قەتارەیان بەستووە.

نووسینەوەی مێژووی نەتەوەیەک رەنگە زۆر سەرچاوەی جۆراجۆری بوێ و پێویستی بە زۆر لێکۆلەر هەبێ تا لە دەیان و بگرە سەدان قوژبنی ونبوودا بتوانن مێژوو بنووسن و بناسێنن.

حیزبی دیموکراتی کوردستان ئادرەسێک بۆ بوونی مێژووی نەتەوەیەک حیزبێک کە هەر لەیەکەم رۆژەکانی دامەزرانییەوە دەبێتە هۆی شکڵگرتن و بونیادنانی سیستمێکی کۆماری بۆ بەدەوڵەت کردنی گەلەکەی. بۆ ئەوەی ئەگەر هەر نەبێ ژێرخانێک بۆ پێناسەکردنی نەتەوەکەی و میراتێک بۆ بەهێز بوونی ئیرادەی نەتەوەیی تاکەکانی ئەم گەلە بنیات بنێ، یەکەمین کۆماری کوردستان دادەمەزرێنێ و بە خوڵیای کۆکردنەوەی هەموو کوردێک لە ژێر سایەی ئەو ئاڵایەی هەتاکوو ئێستاش بۆ ئەم نەتەوە بە میراتێکی پڕ بایەخ ماوەتەوە، ئەم یەکەم هەنگاو و شوێندانەرە کە تا ئاستێک مێژوو بۆ هەمیشە سەبتی کردوە و لە هەمانکاتیشدا ئامۆژگاری و خەونی یەکەم سەرۆک کۆماری کوردان، پێشەوا قازی محەممەدی نەمرە.

لە وڵاتێکی وەکوو ئێراندا کە ئازادی لەگەرووی تەنگی شەوانی تاریکیدا دەخنکێندرا و کەس بۆی نەبوو باس لە رای جیاواز و نەتەوەی جیاواز و مافی وەکوو یەک بکات، خەباتکارانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لەم بارووددۆخەدا راسان و، دەنگی ئازادیخوازییان هەڵبڕی و لە مێژووی ئەم سەرهەڵدان و بەرخودانە، چ لە سەردەمی پاشایەتی و چ لە سەردەمی رێژیمی ئیسلامیدا نابینرێت کە زیندان، یان شاخ و دەربەدەری و گیانبازی نەسیبی تێکۆشەرانی ئەم حیزبە نەبووبێ. نموونەیەکی دیکە لە دوای کۆماری کوردستان هەستانەوەو دەسپێکردنی شۆرشی ٤٦- ٤٧ ە کە هاوشان لەگەڵ شۆرشی گەلانی ئازادیخواز لە سەرتاسەری دونیادا، رۆڵەکانی دیموکراتیش نەک هەر لە کاروانی ئازادیخوازی و بەرەنگاری بە جێ نەمان، بەڵکوو زۆر شوێندانەرتر هاتنە مەیدان، بەجۆرێک کە دەڵێن جەزیرەی ئارامی حەمەرەزا شایان ئاڵۆزاند و بەوکارەش لاپەرەیەکی زێرینیان لە خەبات بۆ ئازادی نەتەوەکەیان تۆمارکرد.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

یەکێکی دیکە لەو قۆناغانەی لە حیزبی دیموکراتدا جێگای هەڵوێستە لەسەر کردنە، خواستی ئاشتیخوازانەی پرسی کورد لە دوای شۆرشی ١٣٥٧ه لەگەڵ تازە بەدەسەڵات گەیشتووانی کۆماری ئیسلامیی ئێران.

پەیامی بەشداری کردنی وەکوو یەک لەدەسەڵات و ڕەخساندنی مەجاڵ بۆ خۆبەڕێوەبەری لە شکڵی خودموختاری بۆ کوردستان یەکێک لە سەرەکیترین پەیامەکانی حیزبی دێموکرات بوو.

هێنانە ئارای ئەم پرسە لەگەڵ نوێنەرانی دەسەڵاتی تازە لە تاران ئەو گرینگییەی هەیە کە کورد هیچکات دەستپێشخەر نەبووە بۆ هەڵگیرساندنی شەر، چونکە وەکوو دیارە و بەڵگەکانی لانی کەم لە ڕۆژنامەی «اطلاعات» و میدیا ڕەسمیەکانی ئێراندا بڵاو بوونەتەوە نیشان دەدات کە نوێنەرانی کوردو لە نێویاندا حیزبی دیموکرات هەموو توانای خۆیان دەخەنە گەڕ بۆ ئەوەی بە هەر شێوەیەک بێ، شەڕ ساز نەبێت. هەر لەم پێوەندییەدا شەهید دوکتور قاسملوو دەڵێ ئەگەر ڕۆژێک درەنگتر تووشی شەڕ بین ئەوە قازانجمان کروە و هەنگاوێک چوینەتە پێش.

قۆناغەکانی ژیانی سیاسیی حیزبی دیموکرات بەرزیو نشێوەی جۆراجۆری بەخۆیەدیوە، هەر لە دەورانی خۆبەڕێوەبەریی کوردستانەوە بگرە تا پاشەکشەو چۆڵکردنی شارەکان بە مەبەستی پاراستی گیان و ماڵی هاونیشتمانان لە ئاگری شەڕ.

سەرهەڵدانی خەباتی بەرگریکارانەی حیزبی دیموکرات لەبەرامبەر هێرشی هێزە سەرکوتکەرەکانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی بۆ سەر کوردستان، لە دۆخێکدا کە کورد بەگشتی و بەتایبەت حیزبی دیموکرات هەموو هەوڵی خۆی بۆ چارەسەری ئاشتیانە تەرخان کردبوو.
ڕێژیمی تازەبەدەسەڵاتگەیشتوو کە هەر لە سەرەتاوە هێزی بۆ سەرکوتکردن و بێدەنگکردنی هەموو دەنگە جیاوازەکان خستبووەگەر، بەبێ گوێدان بە مافی بەرحەقی گەلی کورد هێرش و پەلاماریان بۆ سەر کوردستان دەستپێکرد. ئەم شەرە تا ئاستێک بۆ ڕێژیم گرینگ بوو کە تەنانەت ئایەتووڵڵا خومەینی وەک ڕێبەری ئەم نیزام و سیستەمە فتوای جیهادی لەدژی گەلی کورد دەرکرد.

لە دۆخێکیوادا ئەوەی بۆ تێکۆشەرانی کورد و ڕێبەریی بزووتنەوەی کورد مابووەوە بەرگریکردن لە پێناو مانو مەوجوودیەتی نەتەوەکەیان بوو. حیزبی دێموکرات بەلەبەرچاوگرتنی ڕێزی پێکەوە ژیان و پێکەوەبوونی ئاشتیانەی گەلانی ئێران تەنانەت لەو قۆناغە دژوارەشدا توانا و ئیستعدادی خۆی خستەوە خزمەت ئەو دەنگەی کە ڕێگای دیالۆگ و چارەسەری ئاشتیانە و پێکەوەژیانی گەلانی ئێران ڕێگەو کۆتا چارەسەرە بۆ ئەنجامی ئەم پرسە. بەڵام ڕێژیمی مەیلی پێکەوە ژیانی لەگەڵ هیچ چەشنە بۆچوون و رایەکی جیاوازتر لە خۆی نەبوو. لەو قۆناغەدا کە بە بەرگریی چەکداری نەتەوەی کورد پێناسە کراوە، ئەوە بەسە بڵێین سەروەرییەک بۆ خەباتی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دروست بوو کە هەتا بە ئەمرۆش خەڵکی کوردستان و خەباتکارانی ئەم میللەتە شانازی پێوە دەکەن.

خۆ ئەگەر ئەم پرسیارە لێرەدا بێنینە ئاراوە و وەڵامێکی بۆ دابنێین کە ئەگەر بەرگری چەکدارانەی تێکۆشەرانی کورد و لەنێویاندا حیزبی دیموکرات نەبوایە، پرسی کورد لە ڕۆژهەڵات لە ئێستادا لەچ ئاست و قۆناغێک دا دەبوو؟ بڵێی ئەو ڕێژیمەی کە ڕێبەرەکەی بریاری فتوای بەدژی گەلی کورد دەرکردبوو، شتێک بەناوی هۆوییەتی کوردبوون دەهێشتەوە؟

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لایەنێکی دیکەی قۆناغی خەباتی حیزبی دیموکراتی کوردستان، لایەنی دیپلۆماسییە. ئەو بەشەی کە رەنگە بکرێت بە خەتێکی زێرین بنووسرێتەوە، لە هەلومەرجێکدا خەباتی کورد لەوپەری بێ پشتیوانیی خۆیدا رووبە جیهانی دەرەوە رۆژگاری دوژواری تێپەر دەکرد، رێبەر و دیپلۆماتی بەتوانای حیزبی دیموکرات شەهید دوکتوو قاسملوو بەردی بناغەی پەیوەندییەک دادەرێژن کە تا بە ئێستاش جیهانی دەرەوە پابەند بەو دارشتنە دیپلۆماسیە لەگەڵ نەتەوەی کورد دا دەجوڵێتەوە. لەم بەشەدا پێویستە ئاماژە بەم فاکتە بکرێت کە لە زمان ئورووپاییەکانەوە زۆر گوتراوە کە دوکتوور قاسملوو ئەخلاقی هێنایە نێو سیاسەت. ئەو قۆناغە لە ژیانی سیاسی حیزبێکی وەکوو حیزبی دێموکرات و گەلەکەی نیشانەی سەداقەت لە سیاسەت دا تەنانەت دەکرێ ئەم نازناوە لێرەدا بدەینە پاڵ ئەو بەشە لەتەمەنی حیزبی دێموکرات کە تاکە کلیدی کرانەوەی پرسی کورد بە رووی دنیای دەرەوە لەو سەروبەندەدا بوو، دیپلۆماسییەک کە بە دارشتنی خەتەکەی لە لایەن شەهید دوکتور قاسملوو و درێژەدانی لە لایەن دوکتور شەرەفکەندی و رێبەرانی دیکەوە، توانی ببێتە لاپەرەی ئەسڵی و تەنانەت لە بەشێکی مێژوویدا ببێتە هۆی پچرانی پەیوەندیەکانی ئێران لەگەڵ دنیای دەرەوە کە سەرەکی ترین بەڵگەش بۆ ئەو دیپلۆماسیە بەهێزەی حیزبی دیموکراتی کوردستان ئەم قسەی حەسەن روحانیە کە لە کتێبی ئەمنیەتی هەستەیی‌دا ئاماژەی پێ‌داوەو دەڵێ؛ لە دوای رووداوی میکۆنۆس وەزعی دیپلۆماسی ئێران گەیشتە زەعیفترین ئاستی خۆی.

کەواتە دەکرێ بڵێین قۆناغی دیپلۆماسیش هاوشێوەی قۆناغەکانی دیکە کارتێکەری و کاریگەری خۆی لەسەر پانتایی سیاسەت کردن هەم لە ئێران و هەمیش لە کوردستان هەبووە.

ئێستا دوای حەفتا ساڵ خەباتی بێ‌پسانەوە، هێشتاش حیزبی دێموکراتە کە لە سەر بنەمای زۆر خوێندنەوەی نوێ و سەردەمیانە لە خەبات و چالاکی دایە. گرینگی‌دان بە خەباتی مەدەنی و بەهێزکردنی هەموو ئەو دەنگانەی دەتوانن کاریگەری لەسەر بەهێز بوونی دەنگی نارەزایەتی دابنێ، ئاوردانەوە لە یەکگرتوویی و وەرێخستنی حەرەکەتگەلێک لە چەشنی نافەرمانی مەدەنی، هاوشێوەی ساڵەکانی ٨٤ و ٨٦، هەنگاونان بۆ هێنانە ئارای گوتاری نوێ و رەهەندی نوێی خەبات، خوێندنەوەی سەردەمیانە لە خەبات و گەڵاڵەکردنی پرۆژەی رۆژهەڵاتمیحوەری لەراستای بەرۆژڤ بوونی پرسی کورد لە رۆژهەڵات هاوشان لەگەڵ پرسەکانی دیکەی پارچەکانی کوردستان، رێکخستن و نەزمدان بە هێزی ناوخۆیی و بەگژداچوونەوەی هەر چەشنە پەلامارێک کە دەبێتە هۆی ئاسمیلەکردنی نەتەوەیی لە رێگای «پارێزەرانی رۆژهەڵات»، گرینگی‌دان بە بەهێزبوونی زمان و پشتیوانی کردن لە هەر هەنگاوێکی فەرهەنگی، ئەدەبی و ژینگەپارێزی و ... هەتا دوایی بە مەبەستی چالاککردنی چین و توێژە جۆراوجۆرەکانی کۆمەڵگاو کەڵک وەرگرتن لە دەرفەتەکان بە قازانجی بەرەوپێشبردنی خەباتی گشتیی خەڵکی کوردستان.

هەمووی ئەمانە بەرهەمی خەباتی حەفتاساڵەی حیزبی دیموکراتی کوردستانە. ئەوەی ماوە ئاماژەی پێ‌بکەین ئەو خاڵەیە کە جموجۆڵەکانی ئەم قۆناغە لەخەبات گەیشتۆتە ئاستێک کە لە هەموو بوارە، فەرهەنگی، کلتووری، سیاسی، رۆشنبیری و بەهێز بوونی هەستی نەتەوەیی لە لوتکەی خۆیدایە کە بەشێکی ئەسڵی ئیبتکارەکان لە تواناکانی حیزبی دیموکراتی کوردستاندا رەنگدەداتەوە.

لە ژمارە ٦٦١ ی رۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / رێکەوتی : ٧ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

«خۆشەویستی و پشتیوانیی خەڵکی کوردستان بۆ حیزبی دێموکرات هەوێنی مانەوەو بەردەوامیی ئەم حیزبەن»

لە وتووێژێکی تایبەتی ڕۆژنامەی کوردستان لەگەڵ قادر وریا ئەندامی دەفتەری سیاسیی حیزبی دیموکراتی کوردستان

ئارەش لۆرستانی: حیزبی دیموکراتی کوردستان لە ڕوانگەیەکی ناسیۆنالیستییەوە خەبات لە پێناوی گەیشتن بە مافی دیاریکردنی چارەنووسی کردوە بە ئامانجی خەباتی ٧٠ ساڵەی خۆی. ئایا درێژ بوونەوەی ئەم خەباتە، نیشانەی نادروستبوونی ئەم ئامانجە نیە؟

قادر وریا: درێژبوونەوەی خەباتی حیزبی دیموکراتی کوردستان، بە هیچ جۆر بە مانای نادروستبوونی ئامانجی خەباتەکەی نییە. مافی دیاریکردنی چارەنووس بۆ نەتەوەیەک ئەویش نەتەوەیەکی چەندین میلیۆنی کە خۆی و نیشتمانەکەی بە سەر چەند وڵات دا دابەش کراون، مافێکی ڕەوا ئامانجێکی دروست و پیرۆزە. ئەم ئامانجەو ئەم مافەی حیزبی دیموکراتی کوردستان بۆ نەتەوەکەی داوای دەکا و خەباتی بۆ دەکا، لە گەڵ پەسندکراوە جیهانییەکان نەک هەر هیچ دژایەتییەکی نییە، بەڵکوو بە مافێکی بێ ئەملاو ئەولای هەر نەتەوەیەک، دادەنرێ. نە شتێکی نارەوای تێدایەو نە زێدەڕۆیی. کەوایە ئەوە دروست یا نادروستبوونی ئامانجی خەباتەکە نییە کە بووە بە هۆی درێژبوونەوەی، بەڵکوو ئەوە زاڵبوونی دیکتاتۆری و حکوومەتی سەرکوتکەرو دڕندە لە ئێران لە لایەک و لە لایەکی دیکە هەلومەرجی دژواری خەباتی ئەم حیزبە و نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانە کە وای کردوە ئەم خەباتە لە ماوەیەکی کورت دا نەگاتە ئاکام و هەر وا درێژەی هەبێ. ئەگەر سەرنج بدەینە خەباتی نەتەوەو چین و توێژەکانی دیکەی خەڵکی ئێران کە تەنانەت ئامانجی بچووکتریشیان لە ئامانجەکانی حیزبی دیموکراتی کوردستان هەبووە، دەبینین ئەوانیش زۆریان خایاندوە و کەمتر بە ئاکام گەیشتوون.

ئارەش لۆرستانی: گرنگترینی ئەو هۆیانەی وایان کردوە حیزبی دیموکراتی کوردستان سەرەڕای درێژبوونەوەی خەباتەکەی بۆ ماوەی ٧ دەیە، هەر وا درێژە بە ڕێگاکەی بدا، چین؟ دەتوانی بە کورت باسیان بکەی؟

قادر وریا: بە بڕوای من هۆیەکان ئەمانەن:

یەکەم، پەیبردن بە بێبەشیی نەتەوەی کورد لە سەرەتاییترین مافەکانیو دڵنیابوون لەو ڕاستییە کە ئەم گەلەش وەک گەلانی دیکە شایانی ئەوەیە مافی دیاریکردنی چارەنووسی خۆی هەبێ. دووهەم، پابەندبوون بە ریسالەتو ئەرکێکی مێژوویی کە ئەم حیزبە هەر لە سەرەتای دامەزرانییەوە کەوتووەتە سەرشانی کە ئەویش بریتییە لە ڕزگار کردنی ئەو گەلە لە بندەستی و بێبەشی. سێهەم، وەفاداری بەو قوربانییە زۆرەی کە نەسلەکانی پێشوومان لەم حیزبە داو هەروەها خەڵکی کوردستان لە چوارچێوەی خەباتی ئەم حیزبەو لە پێناوی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئامانجەکانی ئەم حیزبە دا، پێشکەشیان کردوە. دەست هەڵگرتن لە خەباتو بەردەوامنەبووبی ئەم حیزبە لە سەر ڕێگاکەی خۆی، بێ ئەوەی ئامانجەکانی هاتبێتە دی، یانی بە فیڕۆدانی ئەو قوربانیو تێچووە زۆرەی حیزبی دیموکرات و گەلی کورد داویانە. چوارەم،: درێژەی ژێردەستی و بێمافیی نەتەوەی کورد لە لایەن ڕێژیمەکانی ئێران لە لایەک و لە لایەکی دیکەوە پشتیوانیی خەڵکی کوردستان لە ئامانجەکان و سیاسەتەکانی ئەم حیزبەو خەباتەکەی، وایان کردوە حیزبی دیموکراتی کوردستان لە سەر ڕێگاکەی خۆی بەردەوام بێ و هەمیشە زەمینەیەکی لە بار بۆ بەردەوامبوون لە سەر ڕێگاکەی خۆی، بەدی بکا.

ئارەش لۆرستانی: خاڵە هاوبەش و جیاوازەکانی پێشمەرگەکانی حیزب لە سێ قۆناغی جیاواز (کۆماری کوردستان، بەرگریی چەکدارانە لە بەرامبەر هێرشی هێزەکانی کۆماری ئیسلامی بۆ سەر کوردستان و پێشمەرگە لە سەردەمی ئێستا) دا کامانەن؟

قادر وریا: بەرگری چەکدارانە لە گەلی کورد لە بەرامبەر هێرشی دوژمنانی ئەو گەلەو پاراستنی دەسکەوتەکانی خەباتی خەڵکی کوردستان، یەک لەو خاڵە هاوبەشانەیە کە پێشمەرگە لە هەرکام لەو قۆناغانە دا، هەڵگریان بووە. خاڵێکی هاوبەشی دیکەی پێشمەرگە لە هەمووی ئەو قۆناغانە دا ئەوە بووە کە هەر تەنیا هێزێکی چەکدار نەبووە بەڵکوو مرۆڤێکی بە بیروباوەڕ بووە کە نەک بۆ پلەو پایە و سامان، بەڵکوو بۆ بردنە پێشی خەباتی ڕزگاریخوازانەی نەتەوەکەی، تێکۆشاوە. هەر وەها پێشمەرگە خاوەنی کۆمەڵێک تایبەتمەندیی بووە کە وایان کردوە لە نێو نەتەوەکەی دا ڕێزو خۆشەویستییەکی تایبەتی هەبێ. قبووڵی ماندوویی

بێسنوور، لە خۆبردوویی‌و خەڵکدۆستی‌و فیداکاری‌و ڕێزدانان بۆ خەڵکو بوونی ڕەوشتی بەرزو هەڵسوکەوتی جوان لەو تایبەتمەندیانەن کە پێشمەرگەی هەموو قۆناغو سەردەمەکانی پێ دەناسرێتەوە.

بەڵام ئەگەر بمەوێ باس لە خاڵە جیاوازەکان بکەم، پێویستە بەر لە هەر خاڵێک ئاماژە بکەم بە کاریگەریی قۆناغ و سەردەمەکان لە سەر هێزی پێشمەرگە لە ڕووی پێکهاتە، لە ڕووی بیرکردنەوە و ڕوانین، لە ڕووی ئامادەیی بۆ بەشداری لە شێوە جۆراوجۆرەکانی خەباتدا. هەر وەها لە ڕووی چاوەڕوانییەکانیان لە حیزبو بزووتنەوەو ڕادەو ئاستی فیداکاری‌و خۆ تەرخانکردنیان بۆ بزووتنەوەی نەتەوەیی‌و بۆ حیزب. بۆ وێنە هێزی پێشمەرگە لە سەردەمی کۆمار دا، هێزێکی تەواو پیاوانە بووە و ژنانی پێشمەرگە لەو ڕۆژگارەدا نابینین. پێکهاتەی هێزی پێشمەرگە بە زۆریی خەڵکی لادێ بوون و کەمتر وەک تاک بەڵکووزیاتر وەک بەشێک لە عەشیرەتێک و لە ژێر ئەمری سەرۆک عەشیرەت و ئاغای گوندەکەی خۆیان دا، بوون بە پێشمەرگە. ژمارەیەکی زۆر کەمیان خوێندەوار بوون و خوێندەوارییەکەشیان لە ئاستێکی نزم دابووە. بەڵام پێشمەرگەی دوای سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران، هەم خەڵکی لادێیان زۆر تێدابووە هەم خەڵکی شار. ژنان بەرە بەرە دێنە نێو ریزی پێشمەرگە. ئاستی خوێندەواری و ژمارەی خوێندەوار لە نێو هێزی پێشمەرگە دا، ئاڵوگۆڕی بەرچاوی تێدا پێک دێ. مەیدانی تێکۆشانی پێشمەرگەش زۆر بەربڵاو دەبێ‌و لە سەرووترین ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەتا خوارووترین ناوچەکان، واتە هەر چوار پارێزگەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دەگرێتەوە. جۆری کەرەستەو چەکیش کە لەو سەردەمە دا پێشمەرگە شەڕی پێ دەکا، زۆر جیاوازە لە چەک و کەرەستەی سەردەمی کۆماری کوردستان. جیاوازییەکی دیکە کە لە نێوان نەسلی ئەمڕۆ پێشمەرگە و نەسلەکانی پێشوو دا دەیبینم، ئەوەیە کە نەسلی دەیەی ٦٠ و ٧٠ی هەتاوی لە نەسلەکانی ئیستا، پشوودرێژترو خۆڕاگرتر بوون، لە گەڵ ئەوەی پتر لە نەسلەکانی ئێستا

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە شەڕ و تێکهەڵچوون دابوون، پتر لە گەڵ مەترسی بەرەوڕوو بوون و هەلومەرجی پێشمەرگایەتییەکان سەختتر بوو، بەڵام زۆر بە زەحمەت دەستیان لە پێشمەرگایەتی هەڵ دەگرت و پتر لە سەنگەر و لە ڕیزی پێشمەرگە دا دەمانەوە.

ئارەش لۆرستانی: لە هەلومەرجی ئەمڕۆدا ئایا حیزبی دیموکراتی کوردستان خۆی بە حیزبێکی شۆڕشگێڕ دەزانێ یا ڕیفۆرمخواز؟

قادر وریا: حیزبی دیموکراتی کوردستان هەم خاوەنی ئامانجی شۆڕشگێڕانەیە، هەم لە زۆربەی قۆناغ و سەردەمەکانی تەمەنی خەباتی شۆڕشگێڕانەی خۆی دا شێوە و شێوازی شۆڕشگێڕانەی بۆ خەبات و تێکۆشان گرتووەتە بەر. ئەو ئامانجانەی ئەم حیزبە خەباتی بۆ کردوون، زۆر لەوە گەورەتر بوون کە لە چوارچێوەی دوو ڕێژیمی شایەتی و کۆماری ئیسلامی دا ئیمکانی وەدیهاتنیان هەبێ. هەر کاتێکیش ئەو ئامانجانە وەدی بێن، گۆڕانی بنەڕەتی لە ژیانی سیاسیی خەڵکی کوردستان دا پێک دێنن. هەر بۆیە دەتوانین بە ئامانجی شۆڕشگێڕانەیان ناوبەرین. شێوازەکانی خەباتی ئەم حیزبەش، شۆڕشگێڕانە بوون. ڕاوەستان بە دژی سیاسەتەکانی دوو ڕێژیمی شایەتی و کۆماری ئیسلامی و هەوڵدان بۆ ڕووخاندنی ڕێژیمە ناوەندییەکان و بە چەک و خەباتی چەکداری، بەرەنگاربوونەوەی هێرش و پەلاماری هێزە سەرکوتکەرەکانی ڕێژیمەکانی ئێران، بە شێوازی شۆڕشگێڕانە دێنە ئەژمار کە دیارە هەڵبژاردنی ئەم جۆرو شێوازانەی بەرەنگاری و خەبات، بە سەر ئەم حیزبە دا داسەپاون ئەگینا هەر کات مەجالی سوود وەرگرتن لە شێوازەکانی هێمنانە بووبێ، ئەم حیزبە پێشوازیی لێ کردوە. بەڵام شۆڕشگێڕبوونی حیزبی دیموکرات هیچ کات نەبووە بە هۆی دژایەتیی ئەم حیزبە لە گەڵ پەنابردنی خەڵک بۆ خستنە رووی داخوازی ڕیفۆرمخوازانە و سوود وەرگرتن لە شیوازی هێمنانەی خەبات و تێکۆشان. هەر حەرەکەتێک و بزووتنەوەیەکی ڕیفۆرمخوازانە لە ئێران و ڕۆژهەڵاتی کوردستان سەری هەڵ دابێ، حیزبی دیموکراتی کوردستان لە جیاتی ڕەتکردنەوەو دژایەتیکردنی، هەوڵی داوە هەم ڕەخنەی لێ بگرێ هەم خەڵک بۆ بەشداری تێداکردن و بەرەوپێشبردن و رادیکاڵتر کردنی، هان بدا.

ئارەش لۆرستانی: حیزبی دیموکراتی کوردستان سیاسەت و پیوەندییەکانی خۆی لە دوو بواری ئێرانی و کوردستانی (بەرامبەر پارچەکانی دیکەی کوردستان) چۆن دادەڕێژێ و بەڕێوەیان دەبا؟

قادر وریا: حیزبی دیموکراتی کوردستان هەر لە کۆنەوە، دوو سیاسەتی شانبەشانی یەک بردووەتە پێش و هەوڵی داوە بە رادەی پیویست گرنگی بە هەر دوویان بداو یەکیان بۆ ئەوی دیکە وەلا نەنێ. لە لایەکەوە خۆی وەک حیزبێکی کوردستانی و، خەباتی نەتەوەیی خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستانی وەک بەشێک لە بزووتنەوەی نەتەوەیی کورد بۆ ڕزگاری لە بندەستی پێناسە کردوە. هەر بۆیەش هیچ کات لە سیاسەتی پشتیوانی لە خەباتی نەتەوەی کورد لە بەشەکانی دیکەو پێوەندیی دۆستانە لە گەڵ هیزە سیاسییەکانیان غافڵ نەبووە. لە لایەکی دیکەوە، چونکە ڕووی داخوازەکانی ئەم حیزبە و خەباتی خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، لە دەسەڵاتی ناوەندیی ئێران بووە و دروشمی ستراتیژیکی ئەم حیزبە پێوەندیی بە وڵاتی ئێرانەوە هەبووە، تێ کۆشاوە لە گەڵ هێزە ئازادیخوازەکانی ئێران و لە گەڵ بزووتنەوە سەرانسەرییەکانی ئەو وڵاتە، پێوەندیی دۆستانەی هەبێ و لە گەڵ گەلانی ئێران لەخەبات بە دژی دیکتاتۆری و سەرەڕۆیی دا، هاوخەبات بێ.

ئارەش لۆرستانی: بە سەرنجدان بەوە کە لە کوردستان پەیڕەوانی ئایین و ئایینزای جیاواز هەن، حیزبی دیموکراتی کوردستان لە چ میتۆدێک بۆ یەکگرتوویی و یەکڕیزیی نەتەوەی کورد سوود وەردەگرێ؟

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

قادر وریا: حیزبی دیموکراتی کوردستان، هەر لە سەرەتای دامەزرانیەوە، حیزبی هەموو نەتەوەی کورد بووە. ڕۆڵەکانی ئەم نەتەوەیە لە هەر چینو توێژێک یا لە هەر ئایینو ئایینزایەک بووبن، بە هەر دیالێکتو زاراوەیەک قسەیان کردبێ، بەو مەرجەی ئامادە بووبن لە ڕیزەکانی ئەم حیزبە دا بۆ ڕزگاریی نەتەوەکەیان لە بندەستی و بێمافی خەبات بکەن، حیزبی دیموکراتی کوردستان، بە خۆشحاڵییەوە باوەشی بۆ کردوونەوە. لە ڕاستیدا هەموو ئایینو ئایینزاکان، لە لایەن حیزبی دیموکراتەوە ڕێزیان لێ نراوەو بێڕێزی بە هەر کامیان، لە لایەن حیزبی دیموکراتی کوردستانەوە پێشی پێ گیراوە. پەیڕەوانی ئایینێک یا ئایینزایەک، لە وانیتر هەڵناوێردراون، یەکیان لەوانی دیکە پتر بایەخی پێ نەدراوە، یا پەیڕەوی کردن لە ئایینێک و بە پێچەوانەیشەوە نەبوونی باوەڕی ئایینی، نەبووە بە هۆی بەدەستهێنانی ئیمتیاز.

بە کورتی حیزبی دیموکراتی کوردستان، لەو بڕوایە دایە کە جیاوازیی بیروباوەڕی ئایینی، یا جۆراوجۆریی دیالێکت، ڕاستییەکو تایبەتمەندییەکی کۆمەڵگەی کوردەو دەبێ ڕێگە نەدرێ هیچ پێکهاتەیەک لە هەوڵی سڕینەوەی ئەوانی دیکە دابێ. هەمووانیش دەبێ بە جیاوازییەکانیانەوە لە سەر ئامانج وداخوازە نەتەوەیی و گشتییەکان، یەکگرتووو هاوخەبات بن.

ئارەش لۆرستانی: حیزبی دیموکراتی کوردستان وەک حیزبێکی سیاسیی بە ئەزموون، لە ڕەوتی خەبات لە پێناوی دیموکراسیو مافی دیاریکردنی چارەنووسدا، چ ڕۆڵ و ئەرکێک بۆ خۆیو چ ڕۆڵ و ئەرکێک بۆ کۆمەڵگەی کوردستان، دادەنێ؟

قادر وریا: ئەرکی حیزبێکی سیاسیی پێشڕەو، ڕێبەری کردنی خەباتی خەڵک لە ڕووی سیاسیو، ڕێکخستنی خەبات و تێکۆشانی ئەوان تا گەیشتن بە ئامانجەکانی ئەو خەڵکەیە. حیزبی دیموکراتی کوردستان لە گەڵ ئەوەی لە مێژووی خۆی دا لە گەڵ کەم و کووڕیو لاوازیی جۆراوجۆرو ڕەخنەی جیدی بەرەوڕوو بووە، بەڵام لە جێبەجێکردنی ئەرکی خۆی کەمتەر خەم نەبووە. خوێندنەوەو لێکدانەوەی واقیعبینانەی داوای خەڵکی کوردستان و فۆرمۆڵەکردنی ئەو داوایانە لە بەرنامەکەی خۆیدا، گرتنەبەری سیاسەتو هەڵوێستی دروست لە قۆناغ و سەردەمە جیاوازەکان، دریغ نەکردن لە قوربانیدانو شێلگیربوون لە سەر خەباتو تێکۆشان بۆ ماوەی ٧٠ ساڵ، کاری سیاسی بە ئاراستەی پێکهێنانی یەکگرتوویيو کۆدەنگی لە نیوکۆمەڵگەی کوردستان بەرامبەر دەسەڵاتی ناوەندی، وەدەستهێنانی متمانە و پشتیوانیی خەڵکی کوردستان ئەو ڕۆڵ و ئەرکەیە کە حیزبی دیموکراتی کوردستان جێ بەجێی کردوە.

دیارە ڕۆڵو ئەرکێکیش کە دەکەوێتە سەر خەڵک، هەوڵدانو تێکۆشانە بۆ گەیشتن بەو ئامانجانە کە ئەم حیزبەو ڕۆڵەکانی خەڵکی کوردستان لە ڕیزەکانی ئەو حیزبەدا، ٧٠ ساڵە خەباتی بۆ دەکەن. ئەرکی خەڵک قۆستنەوەی ئەو هەلو دەرفەتانەیە کە بۆ خستنەرووی داخوازەکانی خۆیان بۆیان دێتە پێش. نابێ پێیان وابێ خەباتکردن تەنیا ئەرکی حیزبی دیموکرات و ئەندامەکانیەتی و ئەوانیش دەبێ لە دوورەوە بینەرو تەماشاچیی ڕووداوەکان بن، بە پێچەوانەوە دەبێ ئەوان بۆ خۆیان چەقی خەباتو بەرخۆدان بن. هاوکات پێویستە پشتیوان و چاوەدێڕیی خەبات و سیاسەتەکانی ئەم حیزبە بن کە بە نوێنەرو ڕێبەری داواکانی خۆیانی دەزانن. بە هەموو تواناوەو لە هەموو ڕوویەکەوە پشتیوانی لە سیاسەتەکانی بکەن، هاوکاری تێکۆشەرانی بن، کاتێکیش پێویست بوو پێشنیاری پێ بکەن، ڕەخنەی لێ بگرن و وای لێ بکەن حیزبی دیموکراتی کوردستان ئەو ئامرازە کاریگەرە بێ کە دەتوانێ خەباتی ئەوان لە پێناوی دیموکراسی و مافی دیاریکردنی چارەنووس بە ئاکامی دڵخواز بگەیەنێ.

لە ژمارە ٦٦١ ی ڕۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە / سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٦ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئامانجی ستراتیژیک و ستراتیژیی خەبات

حەسەن شێخانی

یەکێک لە تایبەتمەندییەکانی ڕێکخراوێکی مۆدێرن ئەوەیە کە ئامانجێکی ڕوون و دیاریکراوی هەبێ. واتە بزانێ چی دەوێ و لە پێناو چیدا خەبات دەکا.

بەر لە دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان، ڕاپەڕینەکانی کورد، کە لە لایەن مەلا و شێخ و ئاغاکانەوە بەڕێوە دەبران، خاوەن پێکهاتەیەکی ڕێکخراو و ئامانجێکی دیاریکراو و پێناسەکراو نەبوون. ئەو قۆناغە بە قۆناغی بەر لە مۆدێرنی بزاڤی کورد دەناسرێ. حیزبی دێموکراتی کوردستان وەرچەرخانێکی گرینگ بوو لە بزووتنەوەی کورد دا و، فۆرم و نێوەرۆکێکی مۆدێرنی بەو بزووتنەوەیە بەخشی.

حیزبی دێموکرات دوای دامەزرانی، خودموختاری دەکاتە ئامانجی ستراتیژیکی خۆی. ئەو ئامانجە لە چوارچێوەی کۆماری کوردستان دا دەچەسپێ. چۆنیەتیی باس کردنی ئەو کۆمارە و پێناسە کردنی لە ڕۆژنامەی «کوردستان»ی ئەو کات دا، ئەو پرسیارەی لای هەندێک لێکۆڵەر دروست کردووە کە ئایا ئامانجی حیزب لەو سەردەمەدا زیاتر لە خودموختاری نەبووە؟ ئیستدلالێکی پرسیارئامێزی ئەو لێکۆڵەرانە ئەوەیە کە ئایا پێکهێنانی کۆماری کوردستان لە چوارچێوەی وڵاتێک دا کە خاوەنی سیستمێکی پاشایەتییە، کردەییە؟ مەبەستی ئەم وتارە تاووتوێ کردنی ئەو گریمانەیە نییە، تەنیا دەمانەوێ بڵێین کە لە سەردەمی کۆماری کوردستان دا، هەرچەند ئامانجی حیزب خودموختاری بووە و کۆمارەکەش، لە ڕاستیدا کۆمارێکی خودموختار بووە، بەڵام لەبەر ئەوەی کە ئەو ئامانجە بە شێوەیەکی وردی حقووقی-سیاسی پێناسە نەکراوە، ئەو گریمانەی سەرەوە دێتە ئارا و خوێندنەوەی جیاوازیش خۆدەنوێنێ.

لە سەرەتای دەیەی ٥٠ی هەتاوی دا، پێکهاتەی حیزب لە لایەن د.قاسملووە دادەڕێژرێتەوە و ئامانجی حیزبیش بە شێوەیەکی وردی حقووقی پێناسە دەکرێ کە دەرەتانی هیچ چەشنە شیکردنەوە و خوێندنەوەیەکی جیاواز لە ئامانجی ستراتیژیکی حیزب ناهێڵێتەوە.

دوای گۆڕانی دروشمی ستراتیژیک لە خودموختارییەوە بۆ فیدرالیزم، دروشمی دواییش بە شێوەیەک لە بەرنامەی حیزب دا هاتووە و پێناسە دەکرێ کە هیچ ناڕوونییەک هەڵناگرێ. ئەمە خاڵێکی ئەرێنی و تایبەتمەندییەکی مۆدێرنی حیزبی دێموکراتە کە دەزانێ چی دەوێ و تابلۆی داخوازییەکانیشی بۆ بەرامبەرەکەی ڕوون و دیاریکراوە(بە بێ لەبەرچاوگرتنی ئەوەی کە ئەو ئامانجە چەندە کردەییە و بەستێنی پراکتیزەبوونی لە ئێراندا چەندە لەبارە).

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پرسیارێک کە لێرەدا دێتە ئارا ئەوەیە کە ئایا حیزبی دێموکرات پێ بە پێی هەبوونی ئامانجێکی ستراتیژیکی روون، خاوەنی بەرنامەیەکی بیرلێکراوەی خەباتگێڕیی بۆ گەیشتن بەو ئامانجە بووە؟ ئایا حیزبی دێموکرات ستراتیژێکی روونی لە پرۆسەی خەباتی دا هەبووە؟ یان زیاتر هەلومەرجەکان رێکارێکی دیاریکراویان بە سەردا سەپاندووە و حیزبی دێموکرات زیاتر بە سەردا کەوتووە؟ ئایا دۆخی هەنووکەیی حیزب تا رادەیەک بەرهەمی ئەو بە سەردا سەپان و بە سەرداکەوتنە نییە؟ ئەگەر حیزبی دێموکرات لە بەرنامەی خەباتگێڕانەی دا و لە رەچاو کردنی تاکتیکەکانی گەیشتن بە ئامانجی دا، دووربینی و داهاتووبینییەکی پلانمەندتری هەبا، دۆخی لە هی ئێستای، جیاواز نەدەبوو؟

هەرچەند شۆڕشگێڕیی خۆی لە خۆیدا ئیرادەگەراییە، بەڵام ئەمە بەو واتایە نییە کە فاکتەری ئیرادە، تەنیا فاکتەری یەکلاکەرەوە و دیاریکەرە. پێکهاتەی ئیرادە و هەلومەرج سەنتێزێک بە ناوی پلان و سیناریۆی جۆراوجۆر دێنێتە ئارا کە حیزبێکی شۆڕشگێڕ بە گوێرەی پێشهاتەکان، یەکێک لەو پلان و سیناریۆیانە دەخاتە بواری کردارییەوە.

بێگومان لە سیاسەت دا و لە پرۆسەی خەباتێکی سەخت دا، زۆر شتی پێش بینی نەکراو دێنەئارا. مەبەست ئەوە نییە کە رووداو و پێشهاتەکان خۆیان بە باڵای پلان و سیناریۆ بیرلێکراوەکانی ئێمە دەگرن؛ بەڵکوو مەبەست ئەوەیە کە دانەمێنین و بۆ هەر هەلومەرجێک رێکاری گونجاو و کاریگەر بدۆزرێتەوە. بێجگە لەوەش لە رەوتی خەبات دا هەندێک جار هەلی چاوەڕواننەکراو دێنە پێش، کە ئەرکی حیزبی خەباتگێڕە کە بیانقۆزێتەوە و بە گوێرەی توانا کەڵکیان لێ وەرگرێ. پرسیار ئەوەیە کە حیزبی دێموکرات چەندە توانیویەتی بەو شێوەیە بێ؟

بۆ تێگەیاندنی زیاتری بابەتەکە نموونەیەک دێنمەوە. دوای شۆڕشی ئێران لە ساڵی ١٣٥٧ی هەتاوی دا، شەڕێکی چەکداری بە سەر حیزب دا سەپا. حیزبی دێموکرات بەرگرییەکی قارەمانانەی کرد و زۆر جار تەنگی بە کۆماری ئیسلامی هەڵچنی و سەرئێشەی جیدی بۆ دروست کرد. پرسیار ئەوەیە کە ئایا ئەو بەرگرییە چەکدارییە لە چوارچێوەی کۆنتێکستێکی بیرلێکراوە دا، کە بە شێوەیەکی گشتی دوورەدیمەنی ئەو میتۆدە گەنگەشە کرابێ، بەڕێوەچوو؟ ئایا لە رەوتی ئەو بەرگرییەدا بیر لەوە کرایەوە کە ئەگەر لە کورت ماوەدا، ئەو رێکارە ئەنجامی لێ نەکەوتەوە و بۆ ماوەیەکی بەردرێژ کۆماری ئیسلامی لە ژێر زەختی چەکداری دا نەهاتە سەر مێزی وتوویژ و، دانی بە مافەکانی کورد دا نەنا، حیزبی دێموکرات چۆن رووبەڕووی ئاڵوگۆڕ و دۆخە نەخوازراوەکان دەبێتەوە؟ ئایا ئەو رێکارە لە چوارچێوەی کۆنتێکستێکی فرەرەهەند دا بەڕێوەچوو کە ئەگەر رێکاری چەکداری مەجالی لێ تەسک کرایەوە، رەهەندەکانی دیکەی خەبات چالاک بکرێن؟ ئایا ئەو میتۆدە بە هەڵسەنگاندنی وردی هەلومەرج و توانا و ئیمکاناتی خۆیی و دوژمن رەچاو کرا؟ ئەو پرسیارانە و چەندین پرسیاری دیکەش لەوانەیە دژواز لەگەڵ ئەو پێناسەیە بێ، کە بۆ ئەو بەرگرییە چەکدارانەیە دەکرێ. چونکە ئەگەر میتۆدێکی خەبات بە سەرت دا سەپا و لە راستیدا بە سەردا کەوتی و لە هەڵبژاردنی دا دەخیل نەبووی(وەک پێناسە دەکرێ)، بە تایبەت لە سەرەتاکانی دا ناچێتە چوارچێوەیەکی بیرلێکراوە و پێشوەخت ئامادەکاری بۆکراو. بەڵام دەکرا لە رەوتی درێژەکێشانی دا دوورەدیمەنی بۆ وێنا بکرێ و بیر لە دەرەنجام و پلانی جێگرەوەش بکرێتەوە.

فەلسەفە و ئەرکێکی حیزبی دێموکرات خۆئامادەکردنە بۆ قۆستنەوەی ئەو دەرفەتانەی لەوانەیە لە داهاتوودا بێنە پێشەوە. ئەمەش

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

تەنیا بە کارکردن لە سەر بەرنامەیەکی چڕوپڕی خەباتگێرپی و لە ژێر تیشکی ستراتیژێکی روونی خەبات دا دەکرێ. لە نەبوونی وەها ستراتیژێک دا، هەوڵەکان لە پێناو مانەوەی قەوارەیی دا قەتیس دەبن.

پێویستیی هەنووکەیی حیزبی دێموکراتی کورستان ئەوەیە کە بە قبووڵی ریسک و بە ئازایەتیی شۆرشگێرپییەوە، بیر لە ئاسۆی خەباتی بکاتەوە و بە بێ سڵەمینەوە لە شانتاژی ئەم لایەن و ئەو لایەن، رێکارگەلی تازە گەنگەشە بکا و تاقیان بکاتەوە. بە تایبەت کە کۆنگرەی ١٦ی حیزب بەرێوەیە و دەکرێ ببێتە دەرفەتێک بۆ باس و ئاڵوگۆڕی بیرورا و دواجار ساغبوونەوە لە سەر بەرنامەی خەباتی پێشەرۆژ.

دوا قسە ئەوەیە کە وەدیهاتنی ئامانجی ستراتیژیکی حیزب یان گەیشتن بە لانیکەمی داخوازییەکانیش، پێویستی بە ستراتیژێکی روونی خەبات هەیە و لە راستیدا ئەو دووانە یەکتر تەواو دەکەن.

لە ژمارە ٦٦١ ی رۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / رێکەوتی : ٨ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دێموکرات، سەمبولسازی یا ئوستورەناسی؟

ئارەش لورستانی

و بۆ کوردی: ئاڵەشین

پێشەوا قازی محەممەد رێبەری رەوتێکە، کە بە مودێرنیتەی کورد ناودێر دەکرێ، بزاڤێکی مودێرن کە پاش لە سەر کار لابردن و دوورخستنەوەی رەزاشا توانی کۆنترۆڵ و ئیدارەی کاروباری کوردستان بەدەستەوە بگرێ، حیزبی دێموکڕاتی کوردستان دابمەزرێنێ و یەکەم جار لە مێژووی گەلی کورددا کۆماری رابگەیەنێ. پێشەوا قازی محەممەد یەکەمین سەرکۆماری کوردستانە کە لە پێناو بەرگری لەگەلەکەی ملی بۆ چارەنووسێکی تراژیک راکێشا و بە هۆی داهێنان، خۆڕاگری و فیداکارییەکانی لە مێژوو، زەین و ویژدانی نەتەوەی کورددا وەک ئوستورەیەکی مەزن و سیمبولێکی هەرمان تۆمار بووە.

دوکتور قاسملوو و دوکتور شەرەفکەندیش ئەو دوو رێبەرەی حیزبی دێموکڕاتن کە توانییان لە قۆناخێکی زۆر هەستیار و قەیراناوی‌دا لە شۆڕشی ٥٧ەوە تا تیرۆری میکۆنووس (پوشپەڕی ١٣٧٢ هەتاوی) بزاڤی میللی ـ دێموکڕاتیکی کورد رێبەرایەتی بکەن. هێرشی زیاتر لە یەک دەیەی سەربازانی خومەینی بۆ سەر کوردستان رووبەرووی خۆڕاگری و بەرگری گەلێک بوویەوە کە هیوا و ئۆمێدیان حیزبی دێموکڕات و ئەم دوو رێبەرە بوو. تیرۆری دوکتور قاسملوو لە ئوتریش بە دەستی دیپلۆماتیکارەکانی کۆماری ئیسلامی و، پاشان تیرۆری دوکتور شەرەفکەندی لە ریستورانی میکونوس بە دەستی تیرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی، دیسان چارەنووسێکی تراژیکی بە سەر رێبەرانی کورد هێنا.

پێشەوا قازی محەممەد، دوکتور قاسملوو و دوکتور شەرەفکەندی سێ سیمبول و سێ ئوستوورەی هەرمانی گەلی کوردن، کە ئەگەر بمانەوێ لە بزاڤی میللی ـ دێموکراتیکی کورد بگەین؛ دەبێ بیانناسین.

لە ئەدەبیات و فەلسەفەدا دەوترێ: «ئەو گەلەی ئوستوورەی نیە، بێ شووناسە.» کەواتە بۆ تێگەیشتنی گەلی کورد، دەبێ تێگەیشتنێک لە دروستمان لە ئوستوورەکانی ئەو گەلە هەبێ.

ئەو پرسیارەی بە زەینی مرۆڤی ئەمڕۆدا، بە تایبەت تاکێکی خەباتگێڕدا تێدەپەڕێ ئەوەیە کە رەنگە پرسیار بکرێ، ئایا لەم هەلومەرجەی ئێستادا سیمبۆل و ئوستووره ساز دەکرێ؟ کێ و لە چ هەلومەرجێکدا دەبێ بە ئوستوره و سیمبول ؟

یەکەم بابەتێک کە دێتە گۆڕێ و شایانی تاووتۆیە ، هەلومەرجی کۆمەڵایەتی و بارو دۆخی کۆمەڵگەیەکە، کە بۆ گەیشتن بە ماف

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مرۆییەکانی خۆی خەبات دەکا. بۆ وێنە کاتێک ڕەزاشا ناچار بوو دەسەڵات بدا بە کوڕەکەی و پادشای لاویش توانایی ئیدارەی وڵاتی نەبوو، کاتێک هێزە رۆژهەڵاتی و رۆژئاواییەکان، بەشێکی بەرینی ئێرانیان داگیر کرد، لە بەشێکی رۆژهەڵاتی کوردستان (موکریان) بۆشایی دەسەڵات دێتەگۆڕێ، بوون و هەوڵەکانی پێشەوا قازی محەممەد هەروەک لە مێژووی گەلی کورددا تۆمار کراوە؛ خاڵێکی وەرچەرخانە کە دەبێتە هۆی ئەوەی وزەو هێزی کۆمەڵایەتی بە ئاقار و ئاراستەیەکی مەبەستداردا بجووڵێ و مێژوویەک بئافەرێنێ کە بۆ هەموو گەلی کورد لە هەر چوار پارچەی کوردستان هێمای متمانە بەخۆیی و شانازییە.

مژارێکی کە ڕەنگە هەندێک جار ببێتە جێی باس و مشتومڕ، ئەوەیە کە ئایا هەلومەرجی کۆمەڵایەتی دەبێتە هۆی ئەوەی ئوستورە یا سیمبۆلێکی وەک پێشەوا قازی محەممەد بخوڵقێ، یان ئەوەی مرۆڤ بە توانایەکانی خۆیەوە دەبێ بە ئوستوورە و کۆمەڵگە و هەلومەرجە کۆمەڵایەتییەکان بەرەو ئاراستەیەکی تایبەت ڕێنوێنی و ڕێبەری دەکا؟
هەتا کاتێک هەلومەرجی کۆمەڵایەتی بۆ بوون بە سیمبۆل و ئوستوورەبوون بۆ تاکەکەس نەڕەخسێ، قەت ناتوانێ ئەو دەور و بەرپرسایەتییە بگێرێ، چونکی کەسانێکی زۆر بەتوانا و خاوەن بەهرە هەبوون کە نەیانتوانیوە بەم پێگە و پەلە بگەن و، لە لایەکی دیکەشەوە لەمێژوودا کەسانێک هەبوون کە لە هەلومەرجی لەباردا توانیوییانە ببن بە ئوستوورە و سیمبول.

بۆ وێنە دوکتور قاسملوو ئەگەر لە حیزبی توودەوە نەهاتبایە حیزبی دێموکراتی کوردستان، ڕەنگبوو نەیتوانیبا ئەم دەور و ڕۆڵە دیار و مەزنە بگێرێ، یان ئەگەر نەمر مەلا مستەفای بارزانی و هاورێکانی نەچوبانە رۆژهەڵاتی کوردستان، قەت نەیانتوانیبا بناخەی شۆڕشێکی بەم شێوەیە مەزن و بەربەرین لە باشووری کوردستان دابڕێژن. کاتێک لە کۆمەڵگەدا ئوستوورە و سیمبول بوونی هەیە، تایبەتمەندییە ئەرێنییە مرۆییەکانی وەک دڵۆڤانی، فیداکاری و بەزەیی و .... هتد لە ئاستێکی بەرزدا خۆ دەنوێنن و ئەدەبیاتی کۆمەڵایەتی ئەو قۆناخەش، ئەدەبیاتی حەماسییە، کە دەبێتە هۆی هەڵخڕانی کەفوکوڵی توێژە جۆراوجۆرەکانی خەڵک.

لە لایەکی دیکەوە سەرهەڵدان و کارکردی ئوستوورە بۆ هەماهەنگ کردنی کۆمەڵگە و بەرزکردنەوەی چۆنایەتی کۆمەڵگە ئەوەیە کە هەروەک دەوترێ هەموو کۆمەڵگەکان ئوستوورە وەردەگرن و تەنانەت ناتوانن لەو مژارە خۆ ببوێرن.

گەلی کورد لە هەلومەرجی ئێستادا خاوەن شوناسێکی دیار و ئوستوورە و سیمبۆلی ناسراوە کە نەوەی ئەمڕۆ دەتوانێ بۆ پێشەوەبردنی بزاڤی میللی دێموکراتیکی خۆی بە ئاسانی کەڵک لە هیز و وزانە وەربگری، ئەوان خوڵقاندوویانە و، خەبات و شۆڕش لە قۆناغ و هەلومەرجی نوێتردا بەرەو گەیشتن بە ئامانج پێش بخا. شرۆڤەی بارودۆخی بزاڤی میللی دێموکراتیکی کورد نیشان دەدا لە کاتی ئێستادا نیشانە و سیگناڵێک بۆ سەرهەڵدان و خوڵقانی سیمبول و ئوستوورە بەدی ناکرێ. زیندوویەتی کۆمەڵایەتی و شیرازە مێژووییەکانی گەلێک، پێکهاتەیەکی تۆکمەیە پێکهاتوو لە بەشی جۆراوجۆر، کە سیمبۆل و ئوستوورە تەنیا بەشێکی پێکدەهێنن و ئەرکی کۆمەڵایەتیش بریتییە لە کۆمەڵێک فاکتۆر کە لە کاتێکی شیاو و لەباردا ئەکتیڤ ببێ و بجوڵێ. لە هەلومەرجی ئەمڕۆدا پێویستی راستەقینەی بزاڤ، کەڵکوەرگرتن لە هێزە کۆمەڵایەتییەکانە بە شێوەی گرووپی و هەرەوەزی، کە نزیکبونەوەی سیاسی و فەرهەنگی لێدەکەوێتەوە و بێگومان یەکێک لە گرینگترین پوتاسییەلەکان بۆ پێشەوەبردنی بزاڤی میللی . دێموکراتیکی کورد کە بوونی هەیە، سەرنجدان و ناسین و کەڵکوەرگرتن لە سیمبۆل و ئوستوورەکانی ئەو نەتەوەیە کە لە دژوارترین هەلومەرجی کۆمەڵایەتیدا ئەرکی خۆیان ڕاپەڕاندوە، کە پشتگوێ خستن یا

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گرینگی‌نەدان بە هەر کام لەو بنەما مێژووییانە دەبێتە هۆی بەرزبوونەوەی تێچووی بزاڤ یان قەیرانی چالاکی سیاسی و کۆمەڵایەتی.

ئوستوورە و سیمبۆلەکانی نەتەوەیەک، بەشێکی جیا نەبووەی شووناس و ناسنامەی گەلێکن کە دەبێ بە کۆمەڵگە و نەوەکانی ئەمڕۆ و داهاتوو بناسێندرێن، بەڵام بەرزی و مەزنی ئەو کەسانە نابێ لە شرۆڤەی دروست دوورمان بخەنەوە و ڕەکێشی داوەری ئیحساسیمان بکەن. ئەگەر ئوستوورە و سیمبۆلەکانی گەلی کورد بۆ یەکڕیزی و یەکێتی چین و توێژە جۆراوجۆرەکانی کۆمەڵگەی کوردستان و پەرەپێدان بە بەشداری سیاسی و کۆمەڵایەتی بەکار بهێنرێ، دەتوانین هێوامان بە سڵامەتی سترەکچەری بزوتنەوە هەبێ، بەڵام ئەگەر تاکەکانی کۆمەڵگە هەموویان بیانەوێ ببن بە سیمبول و ئوستوورە، بە کردەوە تاکگەرایی و لێکدابڕان و پرش و بڵاوی سیاسی و کۆمەڵایەتی لێدەکەوێتەوە و تاکە ئاکامی ئەم ڕەوشەش هەرەج و مەرەج لە نێوەڕۆک و پێکهاتەکانی بزاڤ و تەنگەژەی رووخێنەرە.

لە ژمارە ٦٥٩ ی رۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٩ی جوولای ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٧٠ ساڵەی دامەزرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان

لە باسە گرنگەکانی پلینۆمی دوازدەیەم (١)

قادر وریا

کوردستان، بە هەموو بەشەکانییەوە، حیزبێکی سیاسیی بە تەمەنتر لە حیزبی دیموکراتی کوردستانی تێدا نیە. ئەم حیزبە لە ٢٥ی گەلاوێژی داهاتوودا، ٧٠ ساڵ تەمەن تەواو دەکاو پێ دەنێتە حەفتاویەکەمین ساڵی تێکۆشانی خۆی.

٧٠ساڵ تێکۆشان‌و خەباتو بەردەوامی لە سەر ڕێگاو ئامانجێکی ڕزگاریخوازانەی نەتەوەیی‌و پێشکەوتووانە، بە تایبەتی کە ئەو تێکۆشان‌و بەردەوامییەی لە ئاکامی فیداکاریی ڕۆڵەکانی‌و پشتیوانیی بێپسانەوەی خەلکەکەی‌دا مسۆگەر بووبێ، جێگای شانازییە. حیزبی دیموکراتی کوردستان، حەقی خۆیەتی ئەگەر سەبارەت بە هەبوونی درێژترین مێژوو لە بزووتنەوەی نەتەوەیی‌و شۆڕشگێڕانەی کورددا شانازی بە خۆی بکا. بەڵام زۆر باشتر دەبێ کە ئەو حیزبە لە ڕۆیشتن بەرەو ئەو بۆنەیەو لە حەفتایەمین ساڵی تێکۆشانی‌دا، هەر تەنیا لاپەڕە پڕشنگدارەکان‌و خاڵە بەهێزەکانی مێژووی خۆی نەبینێ. جیی خۆیەتی لە گەڵ ئاوڕدانەوە لە هەموو هەورازو شانازییەکان، نشێوەکان‌و لاوازییەکانی مێژووی خۆشی ببینێ.

٧٠ساڵەی مێژووی حیزب، پێویستە هاندەری ڕێبەران، بەڕێوەبەران، تێکۆشەران‌و هۆگرانی ئەو حیزبە بێ کە بە شوێن وڵامی کۆمەڵێک پرسیاری جیددی‌و گرنگیش‌دا بگەڕێن. وەک نموونە لە خۆیان بپرسن کە چۆنە دوای حەفتا ساڵ خەباتی ئەم حیزبەو گۆڕانی دوو ڕێژیمی سیاسیی لە زۆر بارەوە جیاوازلە ئێران، هێشتا ئالوگۆڕێکی ئەوتۆ لە ڕوانینی دەسەلات لە ئێران بەرامبەر کورددا نەهاتوەتە ئاراوەو هێشتا کورد لەم وڵاتە بە لانیکەمی مافەکانیشی نەگەیشتوە؟ ئەو مافانەی ئەم حیزبە بۆ نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەلاتی کوردستان داوایان دەکا، قورس‌و نەگونجاون یا عەیب لە جۆری خەباتو تێکۆشان بۆ ئەم داوایانە دایە؟ پرسیارێکی دیکە ئەوەیە لە بەشی هەرەزۆری مێژووی ئەم حیزبەدا، ڕێبەرییەکەی‌و بەشە ئاشکراو هەرە کاریگەرەکەی، لە دوورەوڵاتی‌داو، زۆربەی هەرە زۆری حیزبەکە کە ئەندامانی ئەو حیزبەن‌و خودی حیزبەکەش لە نیو ئێران‌و لە ڕۆژهەلاتی کوردستان، بە شێوەی نهێنی خەباتیان کردوە. هەر چی ئەم دۆخە درێژتر بۆتەوە، کاریگەریی حیزب لە سەر کۆمەڵگە کەمترو، کێشەی نیوخۆیی حیزب‌و کۆسپەکانی سەرڕێی تێکۆشانی زیاتر بوون. ئەم وەزعە هەتا کەی درێژەی دەبێ؟و چۆن دەکرێ گۆڕانی بە سەر دابێ؟ پرسیارێکی دیکەش پێویستە لەم پرسیارانە زیاد بکەین: مێژووی ئەم حەفتا ساڵە، ئەگەر لە لایەکەوە، مێژووی خەباتو بەربەرەکانیی باشترین ڕۆڵەکانی نەتەوەیەک لە گەڵ داگیرکەرانی نیشتمانەکەیان‌و پێشێلکەرانی سەرەتاییترین مافە نەتەوەیی‌و ئینسانییەکانیانە، لە لایەکی دیکەوە ئەو مێژووە، پڕیەتی لە ململانێی نێوخۆیی، وێکهەڵنەکردن‌و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لێکدابڕانو لەمەیدانوەدەرنانوهەڵوەراندنی سیماو وزەو تواناکانی بە دەستی یەکتر. هەر لە درێژەی ئەم پرسیارەدا، پرسیاری بۆ زۆر کەس لەمانە گرنگتر ئەوەیە ئەو حیزبەی بە هیممەتی یەکگرتنخوازەکانی، توانی لە پەنجاساڵەی مێژووەکەیدا، یەکگرتوویی خۆی بە دەست بێنێتەوەو بە هەر حیکمەتێکو زەحمەتێک بوو بۆ ماوەی ١٠ساڵ ئەم یەکگرتووییەی خۆی پاراست، لە بەرەبەری ٦٠ ساڵەی تەمەنیدا، چارەنووسی خۆی دایەوە دەستی نەیارانی یەکگرتوویی‌و جارێکی دیکە گەرای لێکترازانێکی دیکەی تێدا دانرایەوەو سەرئەنجام بۆ جارێکی دیکە تووشی لەتبوونو دابڕان بۆوە. ئیستا کە حەفتایەمین ساڵی تەمەنی خۆی تێپەڕ دەکا، ئایا دیموکراتەکان لە تەواوییەتی خۆیاندا، لە ئاستی گەورەیی‌و قەبارەی مێژووەکەی خۆیاندا دەبنو،بەم زووانە لە توانایاندا هەیە ئارەزووی خەڵکی کوردستان کە یەکگرتووبوونەوەی حیزبی دیموکراتە، وەدی بینن؟

داهاتووی حیزبی دیموکراتو هەڵچنینی داهاتوویەکی نوێی سیاسی بۆ خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، لە گرەوی بە خۆداهاتنەوەو خۆڕێکخستنەوەی هەڵگرانو میراتگرانی ئەو مێژووە دوورو درێژە دایە، لە گرەوەی دۆزینەوەی وەڵامێکی گونجاو بۆ ئەم پرسیارانە دایە.

٧٠ساڵ مێژووی حیزب،٧٠ ساڵ خەباتو خۆبەختکردنی ڕێبەران، کادرەکان، پێشمەرگەکانو ئەندامانی ئەو حیزبە، ٧٠ ساڵ کاری سیاسی، فەرهەنگی، کۆمەڵایەتی‌و ٧٠ ساڵ تێکۆشان لە شار و شاخ، لە نێو بەندیخانەو لە دوورە وڵاتی، لە سەنگەری پێشمەرگایەتی‌و لە کۆڕو ناوەندی دیپلۆماسی، حیزبی دیموکراتی بە شار بە شارو ناوچە بە ناوچەو گوند بە گوندی ڕۆژهەڵاتی کوردستانەوە گرێ داوە. ئەوە دەبێتە ٧ دەیە کە حیزبی دیموکرات بە یەکەم خاوەنو بە سەرەکیترین هەڵگری پرسی ڕەوای نەتەوەی کورد لە ئێران دەناسرێ. ئەم مێژوویە،خۆشەویستییەکی بێوێنەی بۆ حیزبی دیموکرات لە نێو نەتەوەکەی‌و ئیعتیبارێکی تایبەتی بۆ ئەو حیزبە لە دەرەوەی نەتەوەکەی پێک هێناوە. ئەوانەو ئەو هیزەی بە کردەوەو بە شێوەی «بالقوه» لە گەڵ حیزبی دیموکرات دان، سەرمایەیەکی گەورەن بۆ سیاسەتکردن لە کوردستانو ئێرانو ناوچەو جیهاندا، بەو مەرجەی دیموکراتەکان، حیزبێکی یەکگرتوو سەرلەنوێ‌و بە دابینکردنی زەرفییەتی پێکەوە بوونو عەقڵیەتی وێکهەڵکردنو ئەزموون وەرگرتن لە خەسارو هەڵەکانی ڕابردوو بنیات بنێنەوە. بەو مەرجەی هێز و تواناکانی خۆیان لە جیاتی بە هەدەردان لە کێشە و ناکۆکیی نیوخۆییدا، بۆ وڵامدانەوە بەو کێشەو پرسیارو چاوەڕوانیانەوە تەرخان بکەن کە لە دەرەوەی حیزبو لە نیو کۆمەڵگاو لە لایەن سەردەمەوە، بەرەوڕوویان دەکرێتەوە.

١٠ ساڵ لەمەوبەر کاتێک بەرەو ٦٠ ساڵەی دامەزرانی حیزبی دیموکرات دەچووین، بە ئاگاداری لەو نیازو هەوڵانەی لە ڕەوتی کۆنگرەی سێزدەو بە دوای ئەو کۆنگرەیەدا، بۆ لەباربردنی یەکڕیزی‌و یەکگرتوویی حیزب هەستم پێدەکردنو دەمدیتنو خەفەتم پێوە دەخواردن، هەر ئەم قسانەی ئیستام بە دەربڕینێک کە لە کەشوهەوای ئەو کاتدا دەگونجا، کردبوو. ئیستا هەر ئەو قسانەی ئەو کات دووپات دەکەمەوە، بەو هیوایەی، ئەوانەی ئەو کات سەرمەست لە سەرکەوتن بە سەرهاوڕێیانی خۆیاندا، گوێی بیستنی ئەم قسانەیان نەبوو، ئێستاو بە دوای دیتنی ئاسەواری زیانباری ئەم جۆرە «سەرکەوتن»و غەرڕەبوونە، کەمێک وەخۆ هاتبنەوەو بە دوورلە دەمارگرژی‌و کورتبینییەکانی ئەو کات، گوێ بۆ ئەم پەیامە هەڵ بخەنەوە:

«حیزبی دیموکرات لە هەلومەرجێکدا بەرەو دەیەیەکی نوێ لە تێکۆشان هەنگاو دەنێ کە ڕووداو و گۆڕانەکان لە ئاستی نێونەتەوەیی‌و ناوچەدا، بە قازانجی بەرەوپێشچوونی خەباتی ئازادیخوازانەو بزووتنەوەکانی داواکاری دیموکراسی‌و فیدراڵیزمو مافی مرۆڤ دەچنە پێش.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕێژیمی ئێرانیش لە ڕیزی پێشەوەی ئەو ڕێژیمانە دایە کە لە نیوخ و دەرەوە فشارێکی زۆری بۆ پێکهینانی گۆڕان لە سەرە.حیزبی دیموکرات بەو رابردووە پڕشانازییەوە کە هەیەتی، بە خۆشەویستیو نفووزی بێوێنەی لە نیو خەڵکی کوردستان دا، بە ئەزموونی دەوڵەمەندو سامانیکی مەعنەویی گەورە کە کۆی کردوەتەوە، بە هەڵگرتنی دروشمی گونجاو بۆ ئەم سەردەمە، بێگومان دەتوانێ لە سەرەتای دەیەی حەوتەمی تەمەنی خۆیدا، رۆڵێکی گەورەی لە ژیانی سیاسیی گەلەکەیو ولاتەکەیدا هەبێ. ئەمەش بەر لە هەموو شتێک بە پاراستنی دەسکەوتەکانی ڕابردوویو یەک لەوان پاراستنی یەکیەتیی ڕیزەکانیو دڵگەرمکردنی سەرجەم تێکۆشەرانی خۆی بە داهاتووی ئەو حیزبە دێتە دی.

حیزبی دیموکرات لە بڕگەو قۆناغەکانی دیکەی تەمەنو ژیانی خۆیدا نیشانی داوە کە لەو ئاستە لە بەرپرسایەتیو پیگەیشتوویی سیاسی دایە کە وەدیهێنەری چاوەڕوانییەکانی خەڵکی کوردستان بێ. لە دەروازەی ٦٠ ساڵەی دامەزرانیشی دا دەتوانێ سەلماندنەوەی ئەم ڕاستییە بکا بە جێژنانەیەک بۆ کۆمەڵانی میلیۆنیی خەلکی کوردستان کە دڵیان لە گەڵ تێکۆشەرانی دیموکرات دا لێ دەدا.»

ڕۆژنامەی «کوردستان»، ژمارە٤١٥، ٣١ی جۆزەردانی١٣٨٤،وتاری"بەرەو ٦٠ ساڵەی دامەزرانی حیزب"

لە ژمارە ٦٥٤ی ڕۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٩ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕەوتی ئەدەب و فەرهەنگ لە مێژووی حیزبی دیمۆکراتی کوردستاندا

عەلی لەیلاخ

بزاڤی ڕزگاریخوازی گەلی کورد ڕۆژهەڵاتی کوردستان کە خاوەنی یەکێک لە کۆنترین حیزبە سیاسییەکانە، بێگومان بەسەر ڕەوتی ئەدەب وفەرهەنگی کورد بە تایبەتی ڕۆژهەڵات شوێندانەری خۆی هەبووە، چونکە هەر بزاڤێکی سیاسی لەسەر ڕواڵەت و ناوەڕۆکی ئەدەبیاتی ئەو گەلە کاریگەریی هەیە. ئەمە لەلایەک و لە لایەکتر ئەدەبی بەرگریی (مقاومت) هەڵقوڵاوی هەلومەرجی خۆڕاگرانە و بەرگریی کردنە. بە لە بەرچاوگرتنی ئەم دووخاڵە گرینگ و شوێندانەرە و بە خوێندنەوەیەکی خێرای بۆمان دەردەکەویت کە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان واتە خەباتی میللی دیموکراتیکی ڕۆژهەڵات لە تەمەنی دوور و درێژی ٧٠ساڵەی خۆی هەم بەسەر زمان و ئەدەبی کوردی کاریگەریی هەبووە هەم لە وروژاندنی ئەدەبی بەرگریی. کاتێک پێشەوا قازی محەمەد و هەڤاڵانی لە سەر بەستێنی کۆمەڵەی ژ.کا ڤ، بە ئایدیایەکی نەتەوەیی حیزبێکی مودێرن بەناوی حیزبی دیموکراتی کوردستان دادەمەزرێنن و پاشان لە دووی ڕێبەندان دەوڵەتی کۆماری کوردستان ڕادەگەیەنن ئەگەرچی تەمەن و ئەزموونی ئەم دەسەڵاتە کوردییە کورت بوو، بەڵام لە لێکدانەوەی مێژوویی و زانستییانە دەردەکەوێ کە تا ئەوکات کورد هیچکات سیاسییانە لە گەڵ داگیرکەران و هاوکێشەسیاسییەکان بەشێوە زانستی هەڵسوکەوتی نەکردبوو، بەڵکوو زیاتر بە چەشنی ئیحساسی /فەلسەفی بەربەرەکانی کردووە، هەتا بە بیرمەندیی پێشەوا لە هەلومەرجێکی هەستیاردا کورد قەبارەی نەتەوەیی بە خۆی دەگرێ و بۆ گەیشتن بە مافی سیاسی و فەرهەنگی و جوغرافیایی خۆی دێتە مەیدانەوە. بە لەبەرچاو گرتنی ڕەوتی مێژووی ئەدەبی هەرگەڵیک دەردەکەوێ کە هەموو سەرهەڵدان و ڕووداوەکان بەسەر وێژە و ئەدەبی ئەو گەلە کاریگەریی هەبووە. لە لایەکیتر هەموو بیرۆکە سیاسییەکان بۆ بەرەوپێش بردن وجێ خستنی بیرۆکەی خۆیان هەوڵی ئەوەیان داوە کە لە هونەر وەکوو زمانێکی جوان و شوێندانەر کەڵک وەربگرن. بۆ نموونە نیزامی فاشیستی ئیتالیا بەتەواوی هونەری سینەمای کردە تریبۆنێک بۆ بانگەشەی خۆی.کەڵک وەرگرتنی ئەرێنی و نەرینی لە هونەر بەگشتی بابەتی ئەم باسە نیە کە جێگەی مشتومڕو خەسارناسییە. بەڵکوو لەم بابەتە هەوڵ دەدرێ کاریگەریی بزاڤی ڕزگاریخوازی کورد لە ڕۆژهەڵات و لە ژێر ناوی حیزبی دیمۆکرات، بەسەر وروژاندنەوەی هەستی شوناسخوازی تاکی کورد لە رایەڵی ئەدەبیاتەوە بخەینە بەر باس.

یەک لە خەسارە هەرە گەورەی گەلی کورد لانیکەم لە دوای شەری ئەوەڵ و دووهەمی جیهان کە بۆتە لەمپەرێک کە ئەم گەلە نەتوانێ بە مافە ڕەواکانی خۆی بگات، لاوازی ناسیونالیزمی کوردیی بووە. ئەگەر پێشەواقازی محەمەد بە وردبینیەوە چاو لە بواری فەرهەنگ دەکات وفەزای سیاسیی کۆمار بە کراوەیی دەهێڵێت و تەنانەت خەڵاتی شاعیری میللی دەبەخشێت بە مامۆستا "هێمن"ی لاو، نیشان لەوەیە کە وەکوو سەرۆک حکوومەتێک هەستی بەوە کردبوو کە زمانی ئەدەب و هونەر کاراترین و بەهێزترین زمانە بۆ گەیاندنی دەنگی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەقخوازیی و بۆ وروژاندنی هەستی نەتەوەیی لەنێو چین وتوێژەکانی کۆمەڵگە هەر بەو شێوە کە سەردەمانێک دوای هاتنە ئارای بزووتنەوەی چەپ لە جیهان و هەڵکردنی هێندیک دروشمی ئینسانی وەکوو یەکسانیخوازی و دادپەروەریی بەشێکی زۆر لە نووسەران و هونەرمەندانی لە دەوری خۆی خڕکردەوە بەهەمان شێوە حیزبی دیمۆکراتی کوردستان بە هۆی ئەوەی کە هەڵگری بیری نەتەوەیی و دیمۆکراتیک بوو هەر لەسەرەتاوە بەشێکی زۆر لە نووسەران وفەرهەنگ دۆستانی دەروەست روویان تێکردوە، دەتوانین بڵێین هاتنە مەیدانی قەڵەم بەدەستانی هەڵسوور و دڵسۆز وەکوو "هیمن و هەژار و قزڵجی و...گرینگی دان بە پەرەی فەرهەنگ و ئەدەب میراتێکی بە بایەخە کە لە حکوومەتە ساواکەی پیشەوا بە یادگار ماوەتەوە.کە بەشێکی بریتین لە دەرکردنی رۆژنامە و بڵاڤۆکی کوردی،گۆڤاری تایبەت بە ژنان و منداڵان، نواندنی شانۆ و هەروەها یەکەم کورتە چیرۆکی کوردی بەناوی "پێکەنینی گەدا" هەر لەسەردەمە دەنووسرێت. دوای هەرەس هێنانی کۆماری کوردستان درێژەدەری ئەو رێچکە و رێبازە واتە حیزبی دیموکراتی کوردستان ئەرگەرچی نێوەی زیاتر لە تەمەنی خوی نە تەنیا خاوەن دەسەڵات نەبووە، بەڵکوو لە دەربەدەری و تاراوگەنشینی ژیاوە. سەرەڕای ئەمە ئەگەر ئاورێکی خێرایی بدەینەوە لە مێژووی ئەم بزاڤە بە دیدی ئینسافەوە هەڵیسەنگێنین بۆمان دەردەکەوێ، کەمی خزمەت بە بواری ئەدەب و فەرهەنگ نەکردوە، بەڵکوو سەرەڕای هەلومەرجی ئاستەم و نەخوازراو زۆریش بۆ خزمەت بەم بوارە هەوڵی داوە هەرچەند جێگەی خۆیەتی لە سەر رەکەبەرایەتی سیاسی و لەیەک حاڵی نەبوون و کەم لوتفی کردن بە چەند کەسایەتی ئەدەبی لە کاتی خۆی! وەکوو خەسارێک لە بەرچاو بگیردرێت کە چیتر دووپات نەبێتەوە. بەڵام کارنامەی ئەم حیزبە لە بواری ئەدەب و فەرهەنگەوە بە نیسبەت رێکخراوەکانی دیکە کارنامەیەکی خاوێنی هەیە، دەتوانین لەم دوو سۆنگەوە ئاماژەی پێبکەین:

١- گەشە و پەرەپێدان بە زمانی کوردی

زمان وەکوو بنەڕەتیترین هێمای نەتەوەیی و مافی رەوای گەلان هەر لە دەسپێکی دامەزرانی حیزبی دیمۆکرات واتە سەردەمی کۆماری کوردستان گرینگی خۆی هەبووە ئیستاشی لە گەڵ بێ هەر ئەو بایەخەی هەیە. لە کاتێک کە یەکێک لە سیاسەتەکانی رێژیمی کۆماری ئیسلامی و تەنانەت رێژیمی پاشایی حاشاکردن و قەدەغەکردنی ئەلفوبێی کوردی بوو بە مەبەستی تواندنەوەی کورد لە ئێران. حیزبی دیمۆکرات لەوپەڕی بێئیمکاناتیدا زۆر هەوڵی داوە بۆ زیندوو کردنەوەی زمانی کوردی و هاوکات لە گەڵ خەباتی سیاسی بە چاپ و بڵاوکردنی رۆژنامە بە زمانێکی رەسەن وپاڕاو بۆتە فێرگەی ڕاهێنان و بارهێنانی بەشێکی زۆر لە خەڵکی کوردستان.

٢- سەرهەڵدانی ئەدەبی بەرگریی لە رۆژهەڵاتی کوردستان و تەشەنەی بۆ پارچەکانی دیکەش

ئەدەبی بەرگریی وەکوو ناسراوترین و بەهێزترین مژاری هونەری ئەدەبیات لە نێو هەموو گەل و نەتەوەیەک جێگە و پێگەی خۆی هەیە و بە پێی تایبەتمەندییەکانی ئەدەبێکی ئینسان تەوەر و ئاشتیخوازانەیە. وەک لە ناوەکەی دیارە باس لە بەرگریی دەکات نەک هێرش. ئەم ژانرە ئەدەبییە لە نێو ئەوگەلانە کە بەهۆی ستەمی نەتەوەیی و چینایەتی چەوساوەنەتەوە بە پیت و پێزترە نموونەی دەرەوەی کوردستان ئەدەبی بەرگریی وڵاتانی ئەمریکای لاتین"ە و ئافریقاییە کە هاوشان لە گەڵ تەقەی چەکەکان، قەڵەمەکانیش بۆ بەرەنگاریی رۆڵی خەباتکارانەیان هەبوو. ئەدەبی بەرگریی هەر گەلێک کە وەردەگێڕدرێ، دەبێتە پردێک بۆ ناسینی مێژووی ئەو گەلە. بێشک کوردیش بە درێژایی مێژوو، گەلێک و زوڵم لێکراوبووە هەر ئەمەش کاری کردوە بەسەر ئەدەبیاتەکەی بەتایبەت لە دوای هاتنە ئارای ناسیونالیزم و شۆرشە شێعریکەی حاجی قادرکۆیی. ئەگەر بمانهەوێت لە ئەدەبی کلاسیک و ئەدەبی نوێ لە ژنرای شێعری بەرگری

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

نموونە بێنینەوە، "هێمن موکریانی" و "شیرکۆ بێکەس" دەتوانین ناوبەرین. شێعری ئەم دوو شاعیرە باس لە خەباتی ڕەوای کورد و ئارەزووی ئینسانی و ئەوین و عشقێکی جیهانیە. "هێمن "گۆش کراوی بزاڤی ڕۆژهەڵاتە و بێ شک بەسەر بیروزەینی شاعیرانی دوای خۆی کاریگەریی داناوە. جێ وەبیرهێنانەوەیە خەباتی ڕەوای کورد لە ڕۆژهەڵات لەسەردەستی حیزبی دیمۆکرات چ لەباری سیاسییەوە چ لەباری فەرهەنگی کاریگەریی هەبوە بەسەر پارچەکانی دیکەش کە وەکوو وەفاداریەک بەم بزاڤە خوێناوییە لە شێعری شاعیرانێک وەکوو شێرکۆ بێکەسی هەرمان و" پەشێوی"خۆڕاگر دەیان شێعر و هەڵبەستی جوان بە جوانی دەدرەوشێنەوە.

سەرچاوە : ڕۆژنامەی "کوردستان" ژمارە ٦٦١

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٦ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەرەو قۆناغێکی نوێی خەبات و تێکۆشان

سامان فەقێنەبی

مێژووی هاوچەرخی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ڕێڕەوی نەریتی ڕاپەرینە ناوچەییەکانی پێشوو بەرەو ئاقارێکی نەتەوەیی هەنگاوی ناو ئەمەش بە خاڵی وەرچەرخانی خەبات لەم بەشە لە کوردستان ئەژمار دەکرێ، خەباتی ڕزگاریخوازیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە پێشەنگایەتی حیزبێک کە بەرنامەو پێرەوێکی سەردەمیانەی ڕەچاو کردووە لە ماوەی ٧ دەیەی ڕابردوودا کلتوورێکی جیاوازی لە ئاستی هەر چوارپارچەی کوردستان هێناوەتە ئاراوە کە جێگەی هەڵوێستە لەسەر کردنە:

_ شۆڕشگێرانی دێموکرات ڕێبازی خۆنەویستی‌یان لە پێشەوای کۆماری کوردستان بە میرات بۆ ماوەتەوەو هەر لەو چوارچێوەیەشدا لە قۆناخە هەستیارەکان‌دا بە کەمڕەنگکردنی خەباتی خۆیان، تێکۆشاون خەباتی گەلی کورد لە پارچەیەکی‌تر تووشی گرفت و ئاستەنگ نەکەن، ئەگەرچی ئەم هەڵوێستە نەتەوەییە لەلایەن لایەنەکانی پارچەکانی‌تر وەکوو پێویست بەهێند وەرنەگیراوە، بەڵام لە ڕاستیدا ئەگەر ئەم جۆرە بەهاو هەڵوێستە نەتەوەییانە لەلایەن حیزبی دێموکراتەوە ڕەچاو نەگیرابا، چارەنووسی باشووری کوردستان بە ئاقارێکی نادیاردا تێدەپەڕی.

لە ڕاستیدا نزیک بە ٢ دەیەیە کە تێکۆشەرانی دێموکرات لە پێناوی سەقامگیریی ئەزموونی حکومەتی هەرێمی کوردستان، خەباتی چەکدارییان وەکک یەکێک لە شێوەکانی خەبات خستۆتە پەراوێزەوەو ئەمەش کاریگەری ڕاستەوخۆی لەسەر بە مارژیناڵ کردنی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ڕووداوەکانی ناوچەدا جێهێشتوە.

لە ماوەی ئەم ٢ دەیەیە کۆماری ئیسلامی ئێران بە قۆستنەوەی ئەم بۆشاییەو سازدانی دەیان سێناریۆی جیاواز هەوڵی داوە کە یەکەم، هەبوونی کێشەی کورد لە ئێران و پێویستی چارەسەری ئەم دۆزە دیزە بە دەرخۆنە بکاو دووهەم، بە هەر شێوەیەک بێ لە پەیوەست بوونی کۆمەڵگەی کوردستان بە ڕێبازی حیزبی دێموکرات ڕێگری بکا.

بە لەبەرچاوگرتنی ئەم مەسەلانەو پەیوەست بەو مێحوەربەندییە ناوچەییەی ئەم چەند ساڵەی ڕابردوو، حیزبی دێموکراتی کوردستان بە خەسارناسی قۆناغی ڕابردوو خۆی بە بەرپرس دەزانێ کە بە مەبەستی پووچەڵکردنەوەی پیلانەکانی ڕێژیم و بەرتەسک کردنی بازنەی هێژمۆنی کۆماری ئیسلامی ئێران لە ناوچەدا بە گرۆتێنێکی تازەوە لە هاوکێشە سیاسی و چەکدارییەکانی ناوچەدا ڕۆڵ بگێڕێ. ڕۆڵێک کە بەتایبەتی لە کەیسی " فەریناز خۆسرەوانی"دا گرینگی و بایەخەکەی هەم بۆ کۆمەڵگەی کوردی و هەمیش بۆ تێکۆشەرانی دێموکرات زۆرتر روون بۆوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

خرۆشانی جەماوەری خەڵک لە کەیسی فەرینازدا سەلماندییەوە کە کۆماری ئیسلامی ئێران سەرەڕای هەوڵی بەردەوامی بۆ چەواشەکردنی رای گشتی کوردستان و بە مارژینالکردنی حیزبی دێموکرات لە ڕوانگەی گەلی کوردەوە هەر میوانە رەزاگرانەکەی ساڵانی ١٣٥٧و ١٣٥٨ای هەتاوییە.

لەو چوارچێوەیەدا حیزبی دێموکراتی کوردستان خۆی بە ئەرکدار دەزانێ کە لە هەر چەشنە ئاڵوگۆڕو پێشهاتێکدا پشتیوان و پاڵپشتی جەماوەر بێ‌و حوزووری فیزیکی کادرو پێشمەرگەکانی لە سنوورەکانی باشوورو ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە دەستپێکی گرێدانی خەباتی شاخو شار لە قەڵەم دەدا.

ئەمرۆکە چیای "هەڵگورد" وەکوو سیمبۆڵو هێمای بووژانەوەی خەبات سەیر دەکرێ، لاوانی ئارمانجخوازو پارێزەرانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەبوونی پێشمەرگەی دێموکرات لە سنووره دەستکردەکەی باشوورو ڕۆژهەڵات بە سەرەتای قۆناغێکی نوێی خەباتو تێکۆشان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان وەسف دەکەن، هەر بەو پێیە ڕێبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە پێی چاوەڕوانی جەماوەرو رەساڵەتی مێژوویی سەرشانی هەوڵ دەدا پتر لە جاران خەباتو تێکۆشانی سێ کوچکەی خەڵک، پێشمەرگە و پارێزەرانی ڕۆژهەڵات هاوتەریب بکا.

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٢٥ی جوونی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە کەسایەتی سیاسی کورد لە دیدارێکی تایبەت لە گەڵ «کورد کاناڵ» دا

دیمانە: مادح ئەحمەدی

«عەبدوڵلا حەسەن زادە» لە دیدارێکی تایبەت لە گەڵ «کورد کاناڵ»دا: مافی ئەوەم نییە ئەو نەێنییانەی کە لامە، بە بێ ئیزنی حیزبەکەم ئاشکرای بکەم

ئاماژە: خوێنەرانی بەڕێز هەروەک ئاگادارن ٢٥ی گەلاوێژی ئەمساڵ ٦٥ ساڵ بەسەر تەمەنی "حیزبی دیموکراتی کوردستان"دا تێپەڕی.

حیزبی دیموکراتی کوردستان وەک یەکێک لە بەتەمەنترین حیزبە کوردییەکان لە ماوەی دەیەکانی رابردوودا قۆناغی جۆراوجۆری بڕیوەو لە زۆر لایەنەوە دەکرێ ئێمە قسەی لە سەر بکەین. لە مێژووی ئەم حیزبەدا کۆمەڵێک پرسیار هەن، رەنگە تا ئێستا لای زۆر کەس جێ رەخنە بووبێتن و کەوتبێتە بەرباس، یان لە راستیدا پرسیاری زۆرێک لە ئێوەی ئازیز بێ. کورد کاناڵ لە دیدارێکی تایبەتدا کۆمەڵێک پرسیاری کلیدی لەسەر مێژووی حیزبی دیموکرات (لە دامەزرانییەوە تا ئێستا)لەگەڵ مامۆستا " عە بدوڵڵا حەسەن زادە" خستە بەرباس کە بە پێویستمان زانی لە "کوردستان"دا دەقی ئەو وتووێژە بڵاو بکەینەوە.

مادح ئەحمەدی : مامۆستا زۆر سپاس بۆ ئەوەی ئەم دەرفەتەتان پێداین کە لەم دیدارە تایبەتەدا چەند پرسیارێک لەسەر مێژووی حیزب بخەینە بەر باس. مامۆستا لە ماوەی چوار دەیەی رابردوودا جەنابت لە حیزبی دیموکراتدا بەردەوام لە رأسدا بووی و رۆڵی سەرەکیت هەبووە. لەم رووەوە بێگومان ئاگاداری زۆربەی نهێنییەکانی ئەم حیزبەی، بەڵام تا ئێستا شتێکی زۆر سەیرو سەمەرو نهێنی کە پێویست بێ باس بکرێ و خەڵک بزانێ باستان نەکردوە. هەر نهێنییەکیش ٣٠ ساڵ بە سەریدا تێپەڕێ بەڵگەمەندی(سەنەدیتی) خۆی لە دەست دەدا. رەنگە لە داهاتوودا کۆمەڵێک کەس ئەو شتانە چەواشە بکەن. پێتوانیە باشتر وایە ئەگەر نهێنییەک لە گۆڕێدایە لە زمانی کەسانێکی وەک جەنابتەوە باس بکرێ و بگوازرێتەوە بۆ ناو نەوەکانی داهاتوو؟

عەبدوڵلا حەسەن زادە : ئەمنیش سپاستان دەکەم بۆ پێکهێنانی ئەو دەرفەتە، چونکە لە بەرەبەری ٢٥ی گەلاوێژ (ساڵرۆژی دامەزرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان) داین وبەتایبەتی ئەمساڵیش ساڵێکی یوبیلییە پیرۆزبایی دەکەم لە ئێوە، لە هەموو ئەندامانی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دیموکراتی کوردستان و لە هەموو کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان.

ئەوەی باست کرد لەبارەی مەسایلی نێو حیزبەوە و نهێنییەک کە لە نێو حیزبی دیموکراتی کوردستان دایە یا لە نێو بزووتنەوەی کورددا هەبێ، ئەمن پێموایە لە حیزبی سیاسییدا و یەک لەوان لە حیزبی دیموکراتی کوردستان دا نهێنی ئەوەندە زۆر نییە.

مادح ئەحمەدی : چۆن ئەوەندە زۆر نییە؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : چونکە ئەو بەرنامەیەکی نییە لە پشتی سەری خەڵکەوە بێ. حیزبی سیاسی هەر بەرنامەیەکی هەیە، بۆ ئەوەیە بە خەڵکی بڵێ و تەبلیغی لەسەر بکاو حیزبی سیاسی لەوەدا سەر دەکەوێ کە بتوانێ شتەکانی بە خەڵکی بڵێ و خەڵکی لێ تێبگەیەنێ.

مادح ئەحمەدی: بەهەر حاڵ ئەم حیزبە خاوەن کۆمەڵێک پێوەندییە؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: لە پێوەندیی لەگەڵ ئەم لاو ئەولادا ڕەنگە هەندێ نهێنی بێنێتە پێش. ئەوەی لەسەرەتادا باست کرد لە دوو سێ لایەنەوە بۆ حیزبێکی سیاسی لەگەڵ دەوڵەتان جیاوازی هەیە. یەکەم بۆ حیزبێکی سیاسی بە قەولی ئێرانییەکان منحله (هەڵوەشاوە) و نایاسایی لەگەڵ دەوڵەتان جیاوازی هەیە.

مادح ئەحمەدی : هەڵبەت لە ئێرانییەکان دا، تەنیا کۆماری ئیسلامی ئەوە (حزب منحله) دەڵێ؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : نا. لە پێش کۆماری ئیسلامیشدا دەستەواژەی «منحله»مان هەبووە. ئەگەر بۆ حیزبی دیموکراتی کوردستانیش نەبووبێ ئەوا بۆ حیزبەکانی دیکە هەبووە. بۆ وێنە بۆ یەکەمین جار دەستەواژەی «حزب منحله» بۆ حیزبی «تودە» لە زەمانی شادا بەکار دەبرا. ئەمە گرنگ نییە، بەڵام جیاوازی هەیە بۆ حیزبێکی سیاسی لەگەڵ دەوڵەتان. لەگەڵت نیم کە لە دەوڵەتانیش دا وا نییە کە هەر نهێنییەک تەنیا ٣٠ ساڵ بەسەریدا تێپەڕ سەنەدیتی خۆی لەدەست دەدا. ئەوان (دەوڵەتان) ڕەدەبەندی تایبەتی خۆیان هەیە. هێندێک نهێنییان هەتا ١٠٠ ساڵیش هەر ئاشکرا ناکەن. هێندێکیش کەمتر، تا دەگاتە ٣٠ ساڵ و ڕەنگە هەندێ بابەتیش لە گۆڕێدا بێ کە زووتر لە ٢٠ ساڵ و تەنانەت ١٠ ساڵیش ئاشکرا بکرێ.

مادح ئەحمەدی : باشە هەندێ کەس یا هەندێ لە بەرپرسان (بۆ وێنە سەرۆک وەزیر، وەزیر، سەرۆکی حیزب یا هەندێ کەس کە بەرپرسایەتی جۆراوجۆریان هەیە) دوای بەرپرسایەتییەکەیان زۆربەی نهێنییەکان دەدرکێنن.

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : بەڵێ. زۆر شتی خۆیان دەنووسن. مافی خۆیانە. بەڵام ئەوانیش مافی ئەوەیان نییە کە چوارچێوە گشتییەکە بشکێنن. ئەوانیش بێگومان ئەوە دەپارێزن.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مادح ئەحمەدی : بەڵام ئەوەی ئێمە تا ئێستا لە جەنابتمان لەسەر رابردوو و مێژووی حیزب بینیوە. هەر ئەو شتانەیە کە لە «نیو سەدە تێکۆشان»دا لەسەر رابردووی حیزب باست کردوە.

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : من جاری دیکەش ئەو پرسیارەم لێ کراوە. بەڵام مەسەلەکە ئەوەیە ئەمن دەڵێم ئەوەی پێوەندی بە خۆمەوە هەیە و تەنیا کاریگەری هەر لەسەر خۆم بوایە رەنگە هیچ باکم نەبایە کە هەموو شتێک بڵێم، بەڵام بە مەرجێک تەنیا قازانج و زەرەرەکانی بەهاتبایەتەوە سەر خۆم. بەڵام کاتێ کە کاریگەرییەکانی هەندێ شت (کە لە کاتی خۆیدا بە نهێنی ماوەتەوە) دەکەوێتەوە سەر حیسابی نەتەوەی کوردو بزووتنەوەی کوردو بەتایبەتی حیزبی دیموکراتی کوردستان لە پێوەندییە ناوچەیی و نێونەتەوەییەکانی دا، ئیدی ئەمن مافی ئەوەم نییە ئاشکرای بکەم. بەتایبەتی ئەمن باوەڕم وایە تەنانەت لە پێوەندی دووقۆڵی و سێ قۆڵی و کۆمەڵایەتیش دا، وەختێ دۆستێک نهێنییەکی لەگەڵ من باس کردوە، لەبەر ئەوە بووە زۆر لێک نزیک بووین و هاورێ یەکتری بووین و باوەڕی پێم بووە، ئەگەر رۆژێک دۆستایەتییەکەشمان تێک بچێ ئەمن مافی ئەوەم نییە ئەو نهێنییانە بدرکێنم.

مادح ئەحمەدی : مامۆستا ئەوە جیاوازە لەگەڵ حیزبێکی سیاسی.

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : ئەمن بۆیە نهێنیم لە لا بووە، چونکە بەرپرسایەتیم هەبووە. ئێستا کە من لە سەدری بەرپرسایەتی دا نەماوم، مافی ئەوەم نییە کە ئەو نهێنییانەی کە لامە، بەبێ ئیزنی حیزبەکەی خۆم ئاشکرای بکەم. ئەو شتانەی کە ئەگەر نهێنی بوون و پارێزراون و دەبێ ئاشکرا بکرێن، پێموایە ئەو تەنیا لە چوارچێوەی دەسەڵاتی ئۆرگانی رێبەریی حیزب دایە کە هەندێک لەو شتانە کە پێوایە ئێستا وەختی هاتووە بۆ خەڵکیان باس بکەی، باسیان بکا.

مادح ئەحمەدی : بەڵام مامۆستا، مەسەلەکە ئەوەیە کە ئەگەر ئەوشتانەی لە زمانی کەسانێکی وەک جەنابتانەوە کە رۆڵت هەبووە لە مێژووی حیزبدا و لە شتەکان ئاگاداری بۆ نەوەکانی داهاتوو نەگوازرێتەوە رەنگە کەسانێک پەیدا بن ئەو شتانە چەواشە بکەن.

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : ئەگەر شتێک لای من هەبێ و لە ئەرشیڤی حیزبدا نەبێ ئەوا حیزبەکە دەتوانێ لە من و کەسانێکی وەک من وەری بگرێ و لە ئەرشیڤی حیزب دا بمێنێ، بۆ ئەوەی حیزب لە وەختی خۆیدا بیڵێ. ئەوە بەو مانایە نییە کە پیاو زمانی گرێ بدا و هیچ شتێک باس نەکا. جاری وابووە ئەمن و کەسانی دیکەش شتی وامان باس کردوە کە بۆ یەکەمین جار باس کراوە، بەڵام لانیکەم بە لێکدانەوەی خۆمان پێمانوابووە کە ئەوەندە زیان ناگەیەنێ. بەو حاڵەش ئەمن دووبارە دەڵێم رەنگە شتی وا هەبێ ئەگەر لە منی بپرسن ئەمن مافی ئەوە بە خۆم نەدەم زیاتر لەوەی تا ئێستا وتووە بڵێم.

مادح ئەحمەدی: مامۆستا با بچینە سەر تەوەری سەرەکی باسەکە کە کۆمەڵێک پرسیارە لەسەر مێژووی حیزب لە قۆناغە جیاوازەکان دا. ئەگەر بە پرسیارێکی گشتییەوە دەست پێ بکەین، بە لەبەرچاو گرتنی مێژووی حیزب جەنابت پێتوایە زەقترین و دیارترین هەڵەی «حیزبی دیموکراتی کوردستان « (چ لەرووی تاکتیکییەوە و چ لە رووی ستراتیژییەوە) کامەیە؟

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : ئەمن پێموایە ئەو پرسیارە هەم لە وەختێکی خراپدا و هەم لە کەسێکی نامناسب دەکرێ.

مادح ئەحمەدی : بۆ؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : لە لایەک وەختێکی تەنگە. لە باسێکی نیو کاتژمێری یان ٤٠ خولەکیدا یان یەک کاتژمێردا ڕەنگە ئەو بابەتە لێک نەدرێتەوە. دووهەم ئەوەیە کە ئەمڕۆ ساڵرۆژی دامەزرانی حیزبە. وەک جارێکی دیکەش لە یادی لە سێدارەدانی «پێشەوا قازی محەممەد»دا وتم: ئەمڕۆ کۆبووینەتەوە بۆ ڕێزگرتن لە قازی محەممەد و کۆماری کوردستان، نە بۆ تەحلیل و لێکدانەوە. لە هەمووی گرنگتر ئەندامێکی حیزبی دیموکراتی کوردستان شاهیدێکی باش نییە بۆ قەزاوەت کردن لەسەر ئەو بابەتە. ئەوە ئەرکی ئەو کەسانەیە کە یەکەم سەرقاڵی لێکدانەوەو تەفسیرن و پاشانیش بێ لایەنن و ئەندامی حیزب نین و لە هەمانکاتیشدا دژی حیزبیش نین و مونسفانە قەزاوەت دەکەن. ئەویش نەک هەر لەم لاو لەولا بپرسن، ئەوانەی کە دیانهەوێ قەزاوەت بکەن دەبێ هەم لە کەسانی حیزب، هەم لە دۆستانی حیزب و تەنانەت هەم لە کەسانی دژی حیزبیش بپرسن. بۆ وێنە دۆستێک هەبوو تێزەکەی لەسەر دوکتور قاسملوو بوو. پێموایە دەشی ناسن (کاک هوشمەند عەلی) زۆر دەهاتە لای من، ئەمن زۆر جار داوام لێ دەکرد بچێتە لای ئەو کەسانەش کە پێموایە دوکتور قاسملوویان خۆش نەویستووە و دژی دوکتور قاسملوو بوون، لەوانیش بپرسێ، چونکە ئەو دەیەوێ بە دوای حەقیقەتدا بگەڕێ و نەهاتوو ببێتە ئەندامی حیزب و ئەو هەقەشی هەیە.

مادح ئەحمەدی : ببوورە قسەکەشم پێت بڕی، ئێمە لەم کاتەدا کە دەمانەوێ هەندێ شت بوروژێنین و یان کۆمەڵێک شت بخەینە ڕوو، لە ڕاستیدا دەمانەوێ لە ڕوانگەیەکی دیکەوە خوێندنەوە بۆ ڕابردووی حیزبی دیموکراتی کوردستان بکەین. بۆ ئەوەی ئەگەر هەڵەیەک لە مێژووی حیزب دا هەبووە، ببێ بە ئەزموون بۆ ڕێبەری ئێستای حیزب و بۆ نەوەکانی داهاتوو. دەمانەوێ لەم ڕووە بچینە نێو باسەکە. بەڵام ئایا ئێستا پێتوایە حیزب هیچ هەڵە یەکی نەکردووە؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : دەبێ پیاو زۆر دەمارگرژ(تەنانەت لە دەمارگرژیش بەولاوەتر) بێ کە پێیوابێ حیزبەکەی هیچ هەڵەیەکی نەکردوە. جاروبار ئەو شتانەی کە بە هەڵە دەگیرێن کەموکوڕیان تێدایە. یەکێک کە ئێستا لە سەدەی ٢١دا دەژی لە سەر سەرەتاکانی سەدەی بیستەم یا تەنانەت سەدەی نۆزدەیەم قەزاوەت دەکا و دەڵێ ئەو شتە هەڵە بوو، بە فیکر و ئەقڵی ئێستا هەڵسەنگاندن و بڕیاردان لەسەر ئەو کارانەی ئەو کات، کەمێک زاڵمانەیە. ڕەنگە ئەو کەسەی کە ئێستا لە فلان کاری فلان کەسایەتییەکی مێژوویی، یان فلان حیزبی سیاسی ڕەخنەیەکی هەیە، ئەگەر بۆخۆی لەو وەختەدا ژیابایە، هەمان کاری کردبایە کە ئەو ڕێبەرە کردویەتی. ئەگەر لە هەمان پۆستیشدا بایە. کەوابوو، بابەتە بەو شێوەیە نییە کە کەسێک ئێستە دابنیشێ و ئەو مافە بەخۆی بدا کە بڕیار لەسەر مێژووی دەیان ساڵ و سەدان ساڵی پێش خۆی بدا. ئەوە هەڵەیە بڵێن ئەو حیزبە هەڵەی نەبووە، دیارە هەڵەی هەبووە. ڕەنگە کارێکی کردبێ کە لە کاتی خۆیدا هەڵە بووبێ و بڕیاری واشی دابێ کە دروست بووبێ، بەڵام لە درێژەدا ڕەنگە نادروست بووبێ. دەبێ شتی واش هەبێ لە مێژووی حیزبی دیموکراتی کوردستانیش دا. بۆ وێنە شتێکی بەرنامەییمان ئەوڕۆ داناوە، سبەینێ پێمانوابووە دروست نییە، لە کۆنگرەیەکی دیکە دا لە بەرنامەدا گۆڕیومانە و دروستەکەیمان داناوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەمن تەنانەت ئەگەر خۆشم رووت بکەمەوە لە ئەندامەتی حیزبی دیموکراتی کوردستانیش، وەکوو کەسێک خۆی بە دڵسۆزی بزووتنەوەی کورد دەزانێ، ئەوا بمەوێ داوەری بکەم وا تێناگەم کە حیزبی دیموکراتی کوردستان لە ماوەی ٦٥ ساڵ تێکۆشانی سیاسی خۆیدا هەڵەی ستراتیژیکی نەکردوە. هەندێک کەس هەن کە پێیانوایە یەکەم هەڵەی ستراتیژیکی حیزبی دیموکراتی کوردستان ئەوە بووە کە وەختێ دامەزراو هاتە جێگای کۆمەڵەی «ژ.ک» دروشمی «کوردستانی گەورە»ی گۆڕی بۆ «خودمختاری». ئەمن پێموایە ئەوە هەڵە نەبووە، بەڵکوو بەرهەمی لێکدانەوەیەکی قووڵی سیاسی بووە. لە ئاکامی لێکدانەوەی ئەو پارامێترانەدا بووە کە بە دەرووبەریەوە بوون (لە ناوخۆی ئێران، لە کوردستان، لە ناوچەکە و لە جیهان) واتە بەرچاوڕوونییەکی زیاتری هەبووە، بۆیە ئەوەی کردوە. تا ئێستاشێ لەگەڵ بێ، مافی کوردستانی گەورە و سەربەخۆ، مافێکی بێ ئەملاو ئەولای نەتەوەی کوردە. بە باوەڕی من هیچ گوناح نییە کە کورد ئارەزووی سەربەخۆیی و یەککەوتنەوەی وڵاتەکەی بکا. بەڵام وەکوو دروشمی ستراتیژیکی بێتە گۆڕێ هەتا ئێستاش واتێدەگەم دروشمی چارەسەر کردنی پرسی کورد لە چوارچێوەی ئەو وڵاتانەدا، دروشمێکە کە لەبار سیاسی و دیپلۆماسییەوە گونجاوترە.

مادح ئەحمەدی : مامۆستا جگە لەمانە، پێمانخۆشە ئاماژە بە هەڵەیەک بکەن کە بۆخۆشتان قبووڵتانە؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : ئەمن ئەوەم کردە پێشەکییەک بۆ ئەوەی ئەوە بڵێم ئەگەر بڵێم وەکوو هەڵەی تاکتیکی رەنگە کەمێک باری عاتیفی تێدا هەبێ. بە باوەڕی من گەورەترین هەڵەی تاکتیکی کە لە مێژووی حیزبی دیموکراتی کوردستان دا کراوە و دەکرێ بڵێین رێبەری حیزب کردویەتی نەک تاک. ئەوە بوو کە بە پێچەوانەی هەموو ئەزموونەکان، بە پێچەوانەی هەموو ئەو شتانەی کە لە نێو حیزبدا گەڵاڵە کرابوو رێبەری حیزب (بەواتای دەفتەری سیاسی) باوەڕی بە کۆماری ئیسلامی کردو ئامادە بوو بە شێوەی نهێنی وتووێژی لەگەڵ بکا کە لە ئاکامدا لە دەستدانی دوکتور قاسملووی لێکەوتەوە. ئاخر هەڵەی گەورە دەڵێن دوو جۆرە: یەکیان هەڵەیەکە کە قەرەبوو نەکرێتەوە. یەکی دیکەشیان هەڵەی چووکە بێ، واتە ئەوەندە نەبێ. ئەویش ئەگەر دووپات بێتەوە هەر گەورەیە. باشە ئەوە هەڵەیەک بوو کە بە هیچ شێوەیەک قەرەبوو ناکرێتەوە. هەڵەیەکمان کردوە کە گەورەترین رێبەری حیزبیمان و کەسی یەکمان تێدا لەدەستداوە. پێموایە هەڵەیەکی یەکجار کوشەندە بوو بە مانای واقیعی، چونکە ئەوە نییە تیرۆر کرا. ئەوە هەڵەیەکی گەورە بووە، دیارە ئەو هەڵەیەکی تاکتیکییە، هەڵەیەکی ستراتیژیکی نییە. هێڵە ستراتیژییەکە باوەڕ بە چارەسەر کردنی پرسی کورد بە شێوەی ئاشتیخوازانە کە حیزبی دیموکراتی کوردستان هەر لە سەرەتاوە تا ئێستا باوەڕی پێ هەبووە. بە باوەڕی من ئەوەش لە جێ خۆیەتی و هیچ هەڵەی تێدا نییە. بەڵام ئەوە کە ئەو تێکنیکەمان بۆ وتووێژ هەڵبژارد ئەوە هەڵەیەکی مێژوویی بوو.

پێمخۆشە ئەوەش بڵێم کە زۆر جار موخالیفانی حیزب یا بڵێین ئەوانەی لە دەرەوەی حیزبن و ئاگایان لێ نییە ئەو تۆمەتە لە دوکتور قاسملوو دەدەن (بەنووسراو) کە گوایە دوکتور قاسملوو بێ پرسی هەموو حیزبی دیموکراتی کوردستان چووە لەگەڵ نوێنەرانی کۆماری ئیسلامی دانیشتووە. ئەمن جاری دیکەش وتوومە و ئێستاش جارێکی دیکە دووپاتی دەکەمەوە کە بە هیچ جۆرێک وانییە. دەفتەری سیاسی بە تەواوی ئاگای لەو مەسەلەیە هەبووە.

ئەمن پێموایە هەڵەی گەورەتر لەوەش (دیسان تاکتیکی) ئەوە بوو کە مەرحوومی دوکتور سەعید، بەداخەوە تووشی بوو ئەویش بۆیە گەورەتر بوو، چونکە پاش ئەو ئەزموونە کردی. بەڵام کە ناوی ئەو نابەم، لەبەر ئەوەیە یەکەم ئەو هەڵەیە هی دەفتەری سیاسی نەبوو،

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەفتەری سیاسی هەر ئاگاداری ئەو بابەتە نەبوو. ئەو لەویّ دانیشتبوو، لەپاشان ئەو نەچوو بوو لەگەڵ دوژمن دابنیشێ. بە نییەتێکی خێرخوازانە لەگەڵ ژمارەیەک لە کەسایەتییەکانی ئۆپۆزیسیۆنی کۆماری ئیسلامی دانیشت کە تیرۆری لێکەوتەوە. دیارە لەوەشدا دیسان هەر هەڵەی دوکتور سەعید هەبوو. ئەمن دواتر زانیم پۆلیسی ئەڵمانیا داوای لێ کردبوو کە ئیسکۆرتی بۆ دابنێ، بەڵام بۆ خۆی قبووڵی نەکردبوو. ئەوە دیسانەوە هەڵەیەکی گەورەیە، کە لە دەستدانی گیانی لێ کەوتەوە. ئەویش گیانی کێ؟ شەخسی یەکەمی حیزب کەوابێ هەڵەی کوشەندە، بەمانای تەواوی وشەیە.

مادح ئەحمەدی : ئەم هەڵەی کە ئێستا ئاماژەتان پێکرد، واتە ئەوەی کە لە مەسەلەی تیرۆری دوکتور قاسملوودا هەمووی دەفتەری سیاسی لەو قۆناغەدا هەڵەی کرد و لە مەسەلەی تیرۆری دوکتور سادق شەرەفکەندی دا، دوکتور شەرەفکەندی خۆی هەڵەی کردوە. پێتوایە ئەمە لە مێژووی حیزبدا دووپات بێتەوە؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : هیوادارم قەت دووپات نەبێتەوە. جارێک لەلایەن بەشی فارسی رادیۆ فەڕانسەوە بۆ وتووێژێکی رادیۆیی بانگهێشت کرابووم. یەکێک لە پرسیارەکانیان ئەوەبوو کە لێیان پرسیم: دەبینین پاسەوان و ئیسکۆرت یا گاردێکی زۆرت بە دەورەوەیە. بۆ وایە؟ ئەمن ئەو شێعرەی «روودەکی»م هێناوە کە دەڵێ: «هر کە نیاموزد از گذشت روزگار/ هیچ نیاموزد از هیچ آموزگار». وتم ئێمە دوو کەس لە رێبەرانمان لەو رێگایەوە لەدەست داون، کەوابێ نابێ ئەوە دووپات بێتەوە، بەتایبەتی نابێ رێگا بۆ سەرکەوتنی دوژمنی حیزبەکەمان و نەتەوەکەمان خۆش بکەین.

مادح ئەحمەدی : مامۆستا با بێینە سەر پرسیارێکی دیکە. پاش رووخانی کۆمار بازنەی رێکخستنەکانی حیزبی دیموکراتی کوردستان بەر تەسک دەبێتەوە. ئەگەر ئێمە چاو لە مێژوو بکەین، دەبینین لە کۆمەڵەی «ژ.ک» دا بازنەی رێکخستنەکانی بەریین بووە. بۆ وێنە: لە ناوچەکانی خوارەوەی رۆژهەڵاتی کوردستان (کرماشان و....) کۆمەڵەی «ژ.ک»بۆ کاروباری کرماشان، ئیلام و تەنانەت خوارەوەتریش، نوێنەری تایبەتی خۆی هەبووە. لە کۆماری کوردستانیشدا کەسێکی وەک «ئیبراهیم خان نادری» و کەسانێکی دیکە رۆڵیان هەبووە ئەگەرچی ئەو کات ئەو ناوچانە لەژێر دەسەڵاتی کۆماردا نەبوون، بەڵام ئینتمایەک هەبووە بەرانبەر بە کارکردن لەو ناوچانەدا. دواتر دەبینین (پاش رووخانی کۆمار) حیزبی دێموکرات بازنەی رێکخستنەکانی بەر تەسک دەکاتەوە و چالاکی و هەوڵەکانی زیاتر چڕ دەکاتەوە سەر ناوچەی موکریان. ئایا پێتوانیە ئەمە هەڵەیەکە کە تائێستا کاریگەری بەسەر بزووتنەوەی کوردەوە دیارە و ناسیۆنالیزمی کوردی بەو جۆرەی لە موکریان بەهێزە لە ناوچەکانی خوارەوە بەهێز نییە؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : ئەمن شتەکە وانابینم. یەکەم پێم وانییە لەکاتی کۆمەڵەی «ژ.ک» دا رێکخستنی حیزبی دیموکراتی کوردستان لە کوردستاندا بە تایبەت لە باشووری رۆژهەڵاتی کوردستان بەربەرینتر بووە تا سەردەمی حیزبی دیموکراتی کوردستان، بەڵام هەندێک هۆی تایبەتی لە ئارادان. لەو سێ ساڵەی پێش دامەزراندنی کۆماردا کە کۆمەڵەی «ژ.ک»ە خەباتێکی نهێنی لە ئارادایە. ئەو خەباتە لە سنە، مهاباد، کرماشان، ورمێ و ئیلام هەر نهێنییە. ئەو بەربەستە سەختە لە بەرانبەریدا نییە، بەڵام کە حیزبی دێموکرات دادەمەزرێ بە تایبەتی کە نزیک بە پێنج مانگ دواتر کۆماری کوردستان دادەمەزرێ، ئەو جارە حەساسییەتەکە لە نێوان ئەو دوو ئۆردوگایەدا (سوسیالیستی و کاپیتالیستی) زیاتر دەبێ. هەتا سەقز لە ژێر دەسەڵاتی سۆڤییەت دا بووە و لەوێوە بەرەوخوار لەژێر

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەسەڵاتی بریتانیا دایە. ئەو دووانەش حەساسییەتیان بە یەکتر هەبووە و کارەکە سەختتر بووە. «هێمن»ی ڕەحمەتی لە شێعرێکدا ئاماژەی پێدەدا و دەڵێ کە براکانی باشوورمان وا دەڵێن. وتووێژێکی ساز کردوە لە نێوان شاعیر و نیشتماندا. لەوێدا هێمن بە شێوەیەکی هومێدوارانە دەڵێ کە نیگەران مەبەو ڕۆڵەکانی نیشتمان لە غەمی ئەو بەشەی نیشتمانیشدا هەن و....، بەڵام ئەگەر چاو لێ بکەین دواتر بە هێچ جۆر وانییە. ئەو هەوڵ و تەقەلایە کە بۆ نفووز کردن لە بەشەکانی دیکە لەئارادایە، هەر بەردەوامە. بەداخەوە ئەگەر ئێستا بەهەردووکمان خەریک بین ڕەحمەتی «ئیبراهیم نادری» بکەینە دوو، پێمان ناکرێ. لەکاتی کۆماریشدا دیسان ئیبراهیم نادری لەو نێو کۆمارە دایە. بۆمان ناکرێ بە دوو، چوونکە تەنیا ئاڵقەیە و هەوڵێکە... بابەتەکە زۆر سرووشتییە. نەک هەر حیزبی دێموکرات و کۆماری کوردستان، کۆمەڵەی «ژێکاف»یش کەم و زۆر بە کەڵک وەرگرتن لەو فەزایە کە بە داگیر کردنی ئێران پێکهاتبوو دامەزراون(هەر دووکیان). دیارە زیاتریش لەبەر ئەوەی ناوچەی موکریان زیاتر لەژێر دەسەڵاتی سۆڤییەتدا بووە، بەڵام بە کردەوە هیچی تێدا نەبوو، بۆشاییەکی دەسەڵاتی تێدا هەبوو، بۆیە لەوێ دەرەتانی خۆ نواندن و تێکۆشانی سیاسی زیاتر بووە. دەنا من زۆر جارم ئەوە وتووە، ئەگەر چاو لە ڕادەی وشیاری سیاسی و خوێندەواری و زانیاری بکەین، ئەو کات کرماشان و سنە (یا بە قەولی سنەییەکان بڵێین کورسان) زۆر لە پێش مەهابادەوە بوون. لەباری ڕێژەی دانیشتوانیشەوە، مهاباد شارۆچکەیەک بوو لە چاو سنە، سنە شارێکی چووکە بووە لە چاوە کرماشان، بەڵام هەلومەرجەکە لە مهاباد خوڵقاوە و ئەمەش مێژوو دەیخوڵقێنێ.

مادح ئەحمەدی : بە پێی ئەو وتانەی جەنابتان، کەواتە هەڵەکە لەلایەن حیزبی دیموکراتی کوردستانەوە نەبووە و ئەوە هەلومەرج دیاری کردوە.

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : خودی دامەزرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان بە مەرکەزییەتی مەهاباد، یان دامەزرانی کۆمەڵەی «ژ.ک» (دەکرێ بڵێین تا ڕادەیەک) بە مەرکەزییەتی موکریان (دیارە بە واتا گشتییەکەی سابلاغیش بەشێکە لە موکریان، چونکە موکریان بە شێوازی جۆراوجۆر باسی لێ دەکرێ، لە هەندێ جێگادا سەردەمانێک ورمێ پایتەختی موکریانە، لە هەندێ بەکار هێناندا موکریان تەنیا بە دەوروبەری بۆکان دەڵێن، لە باری زمانەوانییەوە خودی مەهابادیش وەبەر موکریان دەکەوێ) لەوێدا دەرفەت و دەرەتانێک هەیە کە لە بەشەکانی دیکەدا نییە، ئەوە لەگەڵ ئەوەی شانسە(شانس بۆ بووژانەوەی بیری نەتەوایەتی لە هەر شوێنێکی نیشتمان پێکبێ هەر باشە)، بەڵام لە هەمان کاتدا تۆزێک بەد شانسی تێدایە کە لەو جێگا باشانەدا (لەو جێگایانەی کە دەتوانن کاریگەری زیاتریان هەبێ) پێک نەهاتووە. بریا ئەو دەرفەتەی لە مەهاباد پێکهات لە کرماشان ڕەخسابایە.

مادح ئەحمەدی : مامۆستا یەکێک لەو بابەتانەی کە هەندێ کەس زۆرجار باسی لێدەکەن و تەنانەت بۆتە جێی مشتوومڕ و ڕەخنە گرتن، مەسەلەی ئەوەیە کە پاش ڕووخانی کۆمار «پێشەوا» خۆی تەسلیم دەکا. هەندێ کەس لەسەر ئەو باوەڕەن کە دەڵێن ئەمە لە ڕووی ترسنۆکییەوەیە کە پێشەوا خۆی تەسلیم دەکا و لەم ڕوانگەوە دەڵێن کە دەبا خۆی تەسلیم نەکردبا و هەڵهاتبایەو سەرۆکایەتی خەباتی دژی ڕژێمی پادشایەتی کردبایە. ڕای جەنابتان لەو پێوەندییەدا چیە؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : لەم بارەوە ئەمە بەسەر دوو بەش دا دابەشی دەکەم. بەشێکیان ئەوەی گۆیا پێشەوا لەبەر ترس ئەوەی کردوە، ئەوە تۆمەتێکە نە بە چەسپی دوو قولوو (بە قەولی ئێستا) و نە بە دەرزی و درێشان بە پێشەوا قازی محەممەدەوە نانووسێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

قازی محەممەد هیچ گومانی لەوە دا نەبووە کە دەکوژرێ. هیچ گومانی نەبووە، تووشی تەوەهوم نەهاتووە، بە پێچەوانەوە لەبەر ئازایەتی بووە. وتوویەتی ئەمن خۆم بە دەستەوە دەدەم، بەو مەبەستەشی بوو ئەو بکوژرێ، بەڵام خەڵک نەکوژرێ. هەر لەو ساڵەدا لە ئازەربایجان(بەقەولی سیاسیان دەستە خۆشکی کۆماری کوردستان) روویدا. بە پێی هەندێ ئاماری نادەقیق لەوێ ١٠ تا ١٥ هەزار کەس کوژران. بەڵام لە کۆماری کوردستان و ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی دا لە سەرەتاوە تا ئاخر بە هەموویەوە لە ١٥ کەس تێنەپەڕی.

مادح ئەحمەدی : واتە پێشەوا لە کۆماردا پێشی بەو خوێن ڕشتنە گرتووە؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : ئەوە ئاکامی ئەو ئازایەتییەی پێشەوا بووە. بەداخەوە یان بە خۆشییەوە تەواوی شاهیدەکان لەم بارەوە لەوانەن کە دوژمنمانن، چونکە ئیزنی ئەوەیان نەداوە کە خەڵکی بێ لایەن بچێ یان لایەنگرانی کۆمار و پێشەوا بچن بۆ کۆبوونەوەکانی دادگا. هەر کەسی خۆیان لەوێ بوون، بەڵام هەر ئەوەی کە بۆخۆیان دەڵێن (هەموویان شاهیدی دەدەن) کە پێشەوا تا دواهەناسە بەرگری و داکۆکی لە ئامانجەکانی کردوە و هەموو بەرپرسیایەتییەکەی گرتۆتە ئەستۆ و بەچ جۆرێک نەپاڕاوەتەوە. تەنانەت ئەوە بە ناوبانگە (حەتمەن یا خوێندووتانەتەوە یا بیستووتانە) لە شوێنێکدا جنێوێک بە کورد (دەڵێن کوردی...) دەدەن، پێشەوا لەسەر کورسییەکەی هەڵدەستێ و کورسییەکەی تاو دەدە کە لە لایەنی بەرانبەری بدا و دەڵێ من ئەوە لێرەم چی بە من دەڵێن، بیڵێن، لێرەم بۆ کوشتن، بەڵام ئیزنی ئەوە نادەم قسە بە نەتەوەکەم بگوترێ. کە وابێ بە تەواوەتی نادرووستە بڵێین لەبەر ترس بووە.

ئەگەر لەمن بپرسن (جارێکیش بەو بۆنەوە هێرشیشم کرایە سەر) بەڵێ پێم خراپ بوو کە پێشەوا بە پیری ئەرتەشی شاوە چوو و تەسلیمیان بوو، پێشەوا ئەگەر هەر قەرار بوو شەهید بێ پێم خۆش بوو لە چیا شەهید بووایە، نەک لە مەیدانی چوارچرا. بەڵام وەکوو دەڵێن قسەی من نییە. مێژوو ئەوەیە کە بووە، نەک ئەوەی کە ئارەزوو دەکرا. کەوابێ پێم باشتر بوو کە پێشەوا قەت تەسلیم نەبوایە، بەڵام تەسلیم بوونەکەشی قەت لەبەر ترس نەبوو. لە ئازایەتییەوە هاتووە.

مادح ئەحمەدی : مامۆستا بابەتێک لەگۆڕێ دایە ئەویش ئەوەیە کە مێژوو بە چاک و خراپەوە دەبێ بنووسرێتەوە. مێژوو بە ئارەزووی کەسێک و دوو کەس نابێ بنووسرێ. لە مێژووی حیزبی دیموکراتدا هەندێ بابەت هەن بۆ زۆر کەس جێی پرسیارن. پێموایە جارێک دوکتور قاسملوو پێشنیاری ئەوە دەکا کە کۆنگرەی دوو لە مێژووی حیزبدا نەنووسرێتەوە. جەنابت ئەوە دەڵێی کە مێژوو بە چاک و خراپەوە دەبێ بنووسرێت. بابەتێک کە لێرەدا جێی پرسیارە، مەسەلەی « ئەحمەد تۆفیق»ە کە بۆ ماوەیەکی زۆر سکرتێری حیزب بووە، بەڵام لە مێژووی حیزبدا، باسێکی ئەوتۆی لێ ناکرێ. لە حاڵێکدا بە پێچەوانەی ڕێبەرانی سەردەمی خۆی کەسایەتییەکی ناسیۆنالیست و نەتەوەیی بووە، بەڵام دەبینین نەتەنیا لە دەیەکانی رابردوودا لە ئێستاش دا هیچ ئاورێک لە ژیان و خەباتی ئەحمەد تۆفیق نادرێتەوە. هۆی ئەوەی لە مێژووی حیزبدا باسی ئەحمەد تۆفیق ناکرێ دەگەڕێتەوە بۆ چی؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : لەسەر کاک عەبدوڵڵای ئیسحاقی(ئەحمەد تۆفیق) شتی زۆر گوتراوە. شتی زۆر ناتەبا لەگەڵ یەکتر گوتراوە. لە پێشدا دەمەوێ لەسەر سکرتێرییەکەی قسە بکەم. هەموو کەس پێیان وایە ئەحمەد تۆفیق سکرتێری حیزب بووە. ئەوەندەی ئەمن بزانم ئەحمەد تۆفیق سکرتێری حیزب نەبوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مادح ئەحمەدی : چۆن؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : دوو کەس لە رێبەرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان سکرتێر نەبوون. پێشەوا قازی محەمەد و ئەحمەد تۆفیق. پێشەوا، پێشەوا بوو. زۆر کەس پێیان وایە، بۆیە بە قازی محەممەد دەڵین «پێشەوا» چونکە سەرکۆمار بووە، بەڵام قازی محەممەد هەر پێشەوای حیزب بوو و بە پێشەوایی بوو بە سەرکۆماری کوردستان. پێشتر پێشەوا بوو قەتی پێ نەگوترابوو «سکرتێر». عادەتە بە رێبەرانی حیزب لە جێگایکدا پێی دەڵێن»بەرپرس» لە جێ دیکە »سکرتێر» یان «لیدێر» و...دەڵێن. پێشەوا قەت پێ نەگوتراوە سکرتێر. لە مەسەلەی ئەحمەد تۆفیقیشدا هەیئەتێک هەبوو کە پێیان دەگووت «هەیئەتی سکرتاریا»، کەسی یەکەمی ئەو هەیئەتە ئەحمەد تۆفیق بوو. ئەو مۆرەی کە هەیان بوو، لەلای ئەحمەد تۆفیق بوو، کەوابێ وەکوو رۆڵ، رۆڵی سکرتێری گێراوە، بەڵام ئەو ناوەی(سکرتێر) پێ نەگوتراوە و دواتر بۆیان داناوە. ئەمن هاوچەرخی ئەحمەد تۆفیق بووم. ئەحمەد تۆفیق هەمە کارەی حیزب بوو، بەڵام قەتم ناوی وەکوو سکرتێری حیزب نەبیستووە. بەرپرسی هەیئەتی سکرتاریای حیزب بوو.

مادح ئەحمەدی : باشە لانی کەم خۆ کەسی یەکەمی حیزب بووە؟ بۆ باسی ناکرێ؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە : لەو بارەوە هیچ گومانم نییە، وایە. کە لە مێژووی حیزبدا بەو شێوەیە باسی لێ نەکراوە، هۆی تایبەتی خۆی هەیە. ئەمن بە کورتی لە کتێبی «نیو سەدە تێکۆشان»دا باسم کردوە، ئەحمەد تۆفیق کاتی خۆی لە حیزبی دێموکراتی کوردستان دەرکراوە، کەسێک کە لە حیزبی دێموکراتی کوردستان دەرکراوە، لە بۆنەکان دا یادی ناکرێتەوە. نموونەی دیکەشمان لە حیزبەکانی دیکەشدا هەیە، بەڵام نامەوێ ئاماژە بە هێچ حیزبێکی دیکە بکەم. ئەوەندی حیزبی دێموکراتی کوردستان بایەخی بە ئەحمەد تۆفیق داوە، هیچ کەس و لایەنێکی دیکە ئەوەندەی بایەخ بۆ ئەو جۆرە کەسانە دانەناوە. بەڵام ئەگەر یەکێک تەفسیر و لێکدانەوە دەکا، مێژوو دەنووسێتەوە، مافی بێ ئەملاو ئەولای خۆیەتی لە »ئەحمەد تۆفیق» بکۆڵێتەوە. لە کەسایەتی و ئەو رۆڵەی کە گێراویە، لە هەڵەکانی، لە خاڵە باش و خراپەکانی بکۆڵێتەوە . هەر وەک بۆ پێشەوا قازی محەممەد، دوکتور قاسملوو، دوکتور سەعید و کەسانی دیکە کە شەهید بوون یان کەسانی دیکە کە ماون، ئەگەر لە کەسایەتییان دەکۆڵینەوە و هەڵیاندەسەنگێنین، هەق وایە باسی هەموو شتێک بکرێ. بەڵام ئیدی ناکرێ بڵێین کاتێ کە باسی رێبەرانی شەهیدمان دەکەین ئێمە بڵێین: قازی محەممەد، ئەحمەد تۆفیق، قاسملوو، شەرەفکەندی. چونکە ئەحمەد تۆفیق کاتێ شەهید بووە (ئەمن لە قووڵایی ویژدانمەوە بە شەهیدی ناو دەبەم) نەتەنیا سکرتێر، رێبەر، کەسی یەکەم، تەنانەت ئەندامی حیزبی دێموکراتی کوردستان نەبووە. ئێستە ئەوە باسێکی دیکەیە، با بێن و لێی بکۆڵنەوە. باسی ئەو تۆمەتە بێ بنەمایانەش ناکەم کە لەم پێوەندییەدا دەخرێتە پاڵ دوکتوور قاسملوو. زۆر جار زێدەڕەوی لە وەسفی دوکتور قاسملوودا دەکرێ، من لەگەڵ ئەوانە نیم، بەڵام بەو حاڵەش هێندێ لایەن لە کەسایەتی دوکتوور قاسملوو هێشتا نەناسراوە. دوکتور قاسملوو بەخۆی بایە تەنانەت دژی کوشتنی پاسدارێک بوو، جا چ بگا بەوەی لەگەڵ کوژرانی یەکێک لە رێبەرانی حیزب بێ.

مادح ئەحمەدی: مامۆستا بابینە سەر قۆناغێکی دیکە پاش شۆڕشی گەلانی ئێران لە ساڵی ١٣٥٧دا حیزبی دیموکراتی کوردستان دێتەوە و لە لای رەشەمەدا تێکۆشانی لە میتینگێکدا لە مەهاباد و لە لایەن دوکتورقاسملووەوە رادەگەیەنێ دیسان بە پێی ئەو نەریتەی کە کۆمار لە مەهاباد دامەزرا، حیزبی دیموکرات لەوێ تێکۆشانی ئاشکرای خۆی رادەگەیەنێ، پرسیار ئەوەیە بۆ حیزبی دیموکرات ئەو کات

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

نەهاتە سنەو لەوێ تێکۆشانی ئاشکرای خۆی رابگەیەنێ و بارەگای سەرەکی خۆی لەوێ دابنێ و بتوانی لە بازنەیەکی بەرینتردا کاریگەری دابنێ و ئەگەر توانیبایە ئەوکات بارگای سەرەکی خۆی هێنابایێتە سنە بە نیسبەت وتووێژەکان و زۆر بابەتی دیکەوە، هاوکێشەکان دەگۆڕدرا؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: لە ساڵی ١٣٥٨ گۆڤارێک کە لە لایەن کومیتەی شارستانی مەهاباد گۆڤارێکی دەردەکرد داوایان لێکردم کە وتارێکیان بۆ بنووسم ئەمن وتارێکم نووسی بە ناوی «دوو قسەی حیسابی» دوو قسە حیسابییە کە باسی ئەوە دەکا کە دەڵێ خەڵکی هەموو شارو ناوچەکان دێنە ئێرە دەڵێن ئەرێ بۆ پێمان ڕاناگەن؟ بۆ کوردستان هەر مەهابادە کە ئێوە زیاتر سەرنج دەدەنە ئەوێ؟ وتارەکە درێژە، بەڵام کورت کراوەکەی ئەوەیە ڕاستییەکەی ئەوەیە یا لە خۆمان بپرسین ئێمە لە مەهاباد ئەوەین کە دەبێ ببین؟ ئێمە لە مەهابادیش وا نین، هەموو گیانمان کەموکۆڕییە بابەتەکە دەگەڕێتەوە سەر ئەوە کە ئەو بوارەی کە ئەوکات لە مەهاباد هەبوو، بۆ کارێکی ئاوا ئەو بوارەمان لە سنە نەبووە لە سنەش گرنگتر لە کرماشانیش نەمانبوو بۆ سنە؟ بۆ کرماشان نە؟ چونکە گەورەترین شاری کوردستانی ئێران سنە نییە، کرماشانە بەتایبەتی گرنگاییەتی تایبەتی هەیە، تەنانەت ئەگەر لە رووی جوگرافیشەوە بەراوەردی بکەین «هەر چەند ئەمن جوگرافیزان نیم» کرماشان تارادەیەک ناوەندترە، کوردستانی ئێران درێژو باریکە و کرماشان لە هەموو رووێکەوە لەبارترە بەڵام ئاخر دەبێ بوارت هەبێ بۆ ئەوکارە هەر ئەبوارەی کە بزوتنەوەی کوردی تێدا وەجووڵە کەوت لە سەرەتا «لە کاتی دەسپێکەوە» کۆمەڵەی ژێکاف و حیزبی دیموکراتی کوردستان و کۆماری کوردستانی تێدا دامەزرا، هەر ئەو بوارە لە ویش هەیە بۆ وێنە ئەمن زورجار نموونە ئەوە دێنمەوە، کەسێک خاوەن گوندێکە، ئەو گوندە زەمینی جۆراوجۆری هەیە، ماوەیەک بە هەر هۆیەک ئەو گوندە بەجێ دێڵێ، (دەوڵەت دەری دەکا یا هەر هۆیەکی دیکە) دەیهەوێ ئەو گوندە ئاوەدان بکاتەوە، لە کوێوە ئاوەدانی دەکاتەوە؟ لەو جێگاوە دەست پێدەکا ئاوەدانی بکاتەوە کە ئاسانترە، زەمینەکانی بەرپێژاوترن، بوارە کە لەوێ (لە مەهاباد) پتر لەبارتر بوو بریا ئەو وەختی وابایە.

مادح ئەحمەدی: کەواتە جەنابت پێتوایە هەڵەکە لە حیزبەوە نەبوو؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: نەدەکرا. هەلومەرجەکە شتێکی دیکەی جیا لەوەی هەڵنەدەگرت. دەنا ئەو کات کە ئێمە لە ساڵی ١٣٥٧دا بە نهێنی گەڕاینەوە وڵات (ئەوە بۆ دامەزرانی دامودەزگا نییە بۆ کاری حیزبییە) شەش (٦) کەس چووینەوە. ڕأسی حیزبمان بۆ تاران دانا، چون تاران گرنگە. دوکتور قاسملوو چووە تاران، برادرێکمان چووە کرماشان، یەکێکمان چوو سنە، یەکێکمان چووە ورمێ، یەک لە مەهاباد بوو و یەکێکیشمان لە ناوچەی شنۆ و نەغەدە بوو. واتە ئەو شەش کەسمان ئەوا دابەش کرد. لە دەرەوە کە بڕیارمان دا وتمان دەبێ یەکێک لە کرماشان بێ، یەکێک لە سنە بێ. ئەوە نەبوو کە ئەو شوێنانە لە بەرچاو نەگیردرێن، بەڵام چونکە بوارەکە لەبار نەبوو لە کرماشان یا لە سنە تا ئەوکات نەیتوانی شتێکی وا بکا. بۆ وێنە ئەگەر سەرنجتان دابێتێ، چەند مانگ دوای گەڕانەوەی ئێمە، چەند مانگ دوای رووخانی رێژیمی شاو چەند مانگ دوای هاتنە سەرکاری کۆماری ئیسلامی، گەورە پیاوی وەک دوکتور قاسملوو لە سنە بوو، دەیانگوت نابێ قسە بکا، مافی ئەوەی نییە قسە بکا. باشە بۆ ئەوەی تۆ دامودەزگای حیزبی لەوێ دابنێ، ببێتە ناوەندی حیزبی، شوێنێکی ئاوا ناتوانێ بە کەڵک بێ. پێویست بە جێگایەک کە لە بار بێ. پاشان لە مەهاباد بوارێکی وا هەبوو کە ئێمە بە تەواوەتی ناوچەکەمان خاوێن کردبووەوە (ڕەنگە پرسیاریشی لەسەر بێ)، تەنانەت پادگانیشی لێ نەما.

مادح ئەحمەدی: مامۆستا دێینە سەر ئەوە. بەڵام یەک پرسیار بە نیسبەت سنەوە. یەکێک لەو هۆکارە سەرەکییانەی کە زۆر کەس باسی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لێدەکەن، جیاوازە لەوەی کە جەنابت دەڵێی «بوارەکە لەوێ لەبار نەبوو». ئەویش ئەوەیە کە دەڵێن حیزب حیسابی لەسەر هەندێ مۆرە یان کەس کردبوو لە سنە کە زۆر لاواز بوون؟ ئەوەتان قبووڵە؟

عەبدوڵلا حەسەنزادە: ئەوە ناگەڕێتەوە بۆ ئەو کاتەی کە ئێمە گەڕاینەوە و ناوەندمان دامەزراند لە مەهاباد. ئەوە دەگەڕێتەوە بۆ دواتر. بەڵێ رەنگە ئەمنیش قبووڵم بێ ئێمە باشمان عەمەل نەکرد. لەسەر یەک سەرەڕای ئەوەی شانازی دەکەم بە کارو تێکۆشانی ئەوانەی کە لەوێ حیسابمان لەسەر کردبوون کە هەندێکیشیان نەماون شەهید بوون، بەڵام ئێمە لەوێ باش نەجووڵابووینەوە. هەر چەندە بەو حاڵەش دواتر دەرکەوت کە حیزبی دیموکرات لە سنە غەریب نییە. لە هەڵبژاردنێکدا کە تێکیان دا، بەڵام ئەگەر تێک نەچووبایە، کاندیداکانی ئێمە دەچوونە قۆناغی دووهەم. واتە لە سنە حیزب ئەوەندە بێ پێگە نەبوو.

مادح ئەحمەدی: مامۆستا ئاماژەتان بە گرتنی پادگانی مەهاباد کرد کە ئەوکات ناوچەی سەرەکی ژێردەسەڵاتی حیزب بوو و حیزب دەسەڵاتی تەواوی لەو ناوچەیە هەبوو. زۆر کەس لەسەر ئەو باوەڕن کە حیزب بە شێوەیەکی چەکدارانە دێتەوە و پادگانی مەهابادیش دەگرێ، بە گرتنی پادگانی مەهاباد زەربەیەکی گەورە دەدا لە وتوویژ و دانووستانەکان لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندی و ئەوە دەبێتە بیانوویەک بۆ ئەوەی دانوستانەکان بەو شێوەی کە پێویستە نەچێتە پێشەوە. رای جەنابتان لەم پێوەندییەدا چییە؟

عەبدوڵلا حەسەن زادە: دانوستانەکان هێشتا دەستی پێنەکردبوو، پێش گرتنی پادگانی مەهاباد، دوکتور قاسملوو یادداشتێکی بۆ خومەینی نووسی کە لەوێدا دەنووسێ «حەزرەتی ئیمام» ئەتۆ تا ئێستا سەلماندووتە لەگەڵ سەرەڕۆیی و دیکتاتۆری خەبات دەکەی و ئازایانە لەگەڵ کێشەکان بەرەوڕوو دەبیتەوە. وەرە لەبەر حەقیقەت و مێژوو ئەتۆ کە پێت دەڵێن بۆت شکێنن ئەو بۆتەش کە پێدەڵێن جیاوازی (تجزیەطلبی) بشکێنە و کێشەی کورد چارەسەر بکە. شتێکی ئاوا بوو، ئێستا وشە بە وشە لە بیرم نییە. دڵنیابە کە قەت مێژوو ئەو خزمەتەگەورەیە لە بیر ناباتەوە. ئەو کات ئەوەمان کرد.

پادگانی مەهاباد لە لایەکەوە شمشێری دێمۆکلێس بوو لەسەر ئەو خەڵکە، دەبوو ئەو خەڵکە (بەتایبەت کە بزووتنەوەیەک هەبوو) فەزایەکی هەبوایە کە تێیدا هەناسە بکێشێ و مەترسی هێرش کردنە سەری لەسەر نەبایە. دەبوو ئەوە بکرێ. بە نەخشەیەکی زۆر وەستایانە کرا.

مادح ئەحمەدی: واتە پێت وایە کارێکی باش بوو؟

عەبدوڵلا حەسەن زادە: دیارە پێم کارێکی باش بوو.

مادح ئەحمەدی: لە رووی یاساییەوە ئایا کارێکی دروست بوو؟

عەبدوڵلا حەسەن زادە: لە رووی یاساییەوە سەیرەکەی ئەوەیە هەر ئەو رۆژەی پادگانی مەهاباد گیرا (دەورووبەری کاتژمێر ١٢ گیرا)

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ساعەت ٢ لە هەواڵەکاندا رادیۆ تاران خوێندیەوە کە «ئەمڕۆ پادگانی مەهاباد لە لایەن ئەفسەرانی شۆڕشگێری ئەو شارەوە گیرا». بەراستیش هەروا بوو، راستە بە هاوکاری و هەماهەنگی حیزبی دێموکرات بوو، بەڵام ئەفسەرەکانی نێو پادگان کاریگەری زۆریان هەبوو.

مادح ئەحمەدی: واتە بەشی سەرەکی سیناریۆکە ئەوان جێبەجێیان کرد؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: بەڵێ. تەنانەت ئەمن بۆخۆم تەداروکاتی بەشێک لە بەرەکەم دەکرد، خۆ ئێمە چەکمان نەبوو، خەڵکمان لەم لاولەولاوە هێنابوو. ئەمن ٥٣ کەسم لە ناوچەکەی خۆمانەوە هێنابوو. پێشتر بانگهێشتم کردبوون بۆ یارمەتی خەڵکی ئەوێ. هەندێ خەڵکمان رێکخستبوو، پێمانوتبوون کە هەر هێرش کرا لەبەرەی خۆیانەوە تەقە بکەن. لە پڕ هەواڵیان پێدراین ووتیان هەستن سەنگەرەکانتان چۆڵبکەن، پادگان تەسلیم بوو. کەوابێ بە باوەڕی کارێکی باش کراوە.

دەمەویست ئەوە زیاد بکەم، ئەوەی لە کوردیان کردە گوناحی کەبیرە (گەورە) سەیرەکەی ئەوەبوو یەک پادگان لە دەوری تاران نەما. ئەمن جارێکی لە وتووێژێکی چاپەمەنیدا یان لەگەڵ رۆژنامەی «کەیهان» بوو یان لەگەڵ رۆژنامەی «ئیتلاعات» بوو گووتم بە پێی ئامارێک کە راگەیەنراوە یەک ملیۆن قەبزە چەک لە پادگانەکانی دەوروبەری تاران هاتۆتە دەرێ. هیچی باسی ناکرێ، بەڵام دەوری ٥ یا ٦ هەزار تفەنگ لە پادگانی مهاباد هاتۆتە دەرێ بە قەولی مەشهور بۆتە «پیراهن عوسمان».

مادح ئەحمەدی: ماموستا پاش ئەوەی وتووێژەکان لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندی بە بنبەست دەگەن وئیدی حیزب و لایەنە سیاسییە کوردییەکان ناچار دەبن لەژێر گوشاری هێرشی هێزەکانی دەوڵەتدا شار و گوندەکانی کوردستان چۆڵ بکەن و روو بکەنە چیاکان. ئێمە دەبینین حیزبی دێموکرات بۆ بەرەنگاری و خەباتی چەکدارانە هاڵدەبژێرێ. ئایا هیچ رێگایەکی دیکە نەبوو ئەوکات حیزبی دێموکرات بیگرێتە بەر؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: با رێگای دیکە هەبوو. خۆ تەسلیم و خۆ بەدەستەوەدان. بۆئەوەی چارەنووسی ئێمەش ببێتە چارەنووسی ئەوانەی کە پێیانوابوو دەکرێ بە تەسلیم بوون و پاڕانەوە لەگەڵ کۆماری ئیسلامی هەموو شتێک بکرێ. خۆ ئێمە بۆ بەرگری لەخۆمان چەکمان تاو دا، حیزبی «تودە« خۆ ئەوەی نەکرد. حیزبی تودە هەموو شتێکی کرد. بەڵام سەرانی ئەوان پتر کوژرا یا هی ئێمە. سەرانی ئێمە یان گیانیان بە سەلامەتی دەربرد و درێژەی خەباتەکەیان دا، یا بە سەربەرزی وەکو کورد دەڵێ بە پێوە مردن. لە حاڵێکدا هی ئەوانیان وەکوو بەرخی قەسابی بردە پای دار و لە سێدارەیاندان یا هێنایانە سەر تەلەفزیۆن و هەموو شتێکیان لێ بڵاو کردنەوە. هیچ رێگای دیکە نەمابوو. هەرچی هەوڵ بوو دامان، بو ئەوەی شەڕ نەبێ. بۆیە تا ئێستاشی لەگەڵ بێ هەندێ رۆشنبیرمان لێ پەیدا بوون کە «درەنگ هاتوون و دەیانهەوێ زوو پێ بگەن» سەرزەنشتی هەموو شتێک دەکەن. دەنا نەتەوەی کورد ئەوەندە سەرزەنشتی هێزە سیاسییەکان، بە تایبەتی حیزبی دێموکراتیان نەکرد کە بۆ هێشتیان ئەو مەرگ و ماڵوێرانییە تووشی میللەتی کورد بێ، چونکە هەرچی لە توانامان دابوو کردمان بۆ ئەوەی میللەتی کورد تووشی شەڕ نەبێ. سەر شەقامەکانمان لەبیرن، گەورەترین درووشم ئەوە بوو «مرگ بر سازشکار» بوو کە مەبەستیان حیزبی دێموکراتی کوردستان بوو. یا ماوەیەک هەر دوو حزبی دێموکراتی کوردستانی عێراق و ئێرانیان تێک دەدا و دەیانگووت «دێموکرات و قیادە، رەنجی کوردیان بە بادا». چونکە ئێمە لە مەسەلەی مادەی ٨ دا (ناچمە ناو وردەکارییەکانی کە چۆن بوو؟چۆن نەبوو؟) دواتر دوکتور

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

قاسملوو لە میتینگێکدا وتی بەدەر لەوەی ئێمە ڕامان بەرانبەر بە قیادە موقت چییە. (ئەو کات بە پارتی دێموکراتی کوردستانیان دەکووت «قیادە موقت». ڕێبەرایەتییەکی کاتیان پێک هێنابوو) مادەی ٨ شتێکی لاوەکییە و ٧ مادەکەی دیکە باسی کێشەکانی کوردی ئێران دەکا. بەڵام ئەو باسی کوردی عێراق دەکا کارێکی بێ جێیە. لەسەر ئەوە لەعنەتی تەواو دونیامان بۆ هات.

کەوابێ ئێمە هیچ نەما نەیکەین بۆ ئەوەی تووشی شەڕ نەبین و میللەتی کورد تووشی مەرگ و ماڵوێرانی نەبێ.

مادح ئەحمەدی: مامۆستا پاش ئەم قۆناغە حیزبی دێموکرات دێ لە چیاکانی قەندیل جێگیر دەبێ، بەڵام پاش چەند سال لە ساڵی ١٩٩٢ دا ناچار دەبێ لە قەندیل بێتە خوارەوە و لە دەشتی کۆیە زەمین گیر بێ، زۆر کەس ئەمە بە مێژوویترین هەڵەی حیزبی دێموکرات دادەنێن. وڵامی جەنابتان چییە؟

عەبدوڵڵا حەسەنزادە: خۆزگە ئەو کەسانە لەوێ بایەن، نەک ژن و منداڵەکانیان لەبەر ڕەحمەتی بۆمباران و کاتویشا و تۆپخانەدا بایە، هەر بۆخۆیان لەوێ بانایە و وەکوو زۆر لە ئێمە بە سێ مانگ یەک کاتژمێر لەسەر یەک خەویان لێ نەکەوتبایە،. دەبوو خەوت زۆر خۆش بێ کە یەک سەعات لەسەر یەک بنووی، چونکە ساعەتی بێ گرمەی تێیدا نەبوو. کوا ئێمە بە پێخۆشبوونی خۆمان هاتینە خوارێ. بارودۆخێک کە ئێستا هەیە، بێ گومان بۆ ئێمە دڵخواز نیە، بەڵام ئەوە ئاکامی ئەوە نیە کە ئێمە هاتووینە کۆیە، بە پێچەوانە هاتنە کۆیە ئاکامی بارودۆخێک بوو کە ئێمە لەوێ تێکەوتبووین. باشە دەکرێ بۆ ماوەیەکی نازانم چەند ساڵی، ژن و ماڵ و هەموو ئیمکاناتت لە بەر ڕەحمەتی تۆپ و کاتویشا دابێ وبۆمباران بکرێ.

مادح: باشە مامۆستا زۆر کەس ئەو پرسیارە دەکان دەڵێن بۆ لە سەردەمی دوکتور قاسملوو و دوکتور شەرەفکەندی دا ئەو گوشارە نە بوو؟

عەبدوڵڵا حەسەنزادە: با نەڵێین ئەو گوشارە نەبوو، چونکە ئەگەر نەڵێین ئەو گوشارە لە سەردەمی ئەواندا نەبووە، دەبێ بڵێین ئە وان سازشێکیان هەبووە لەگەڵ کۆماری ئیسلامی. وانیە لە سەردەمی دوکتوور قاسملوو دا بووین، لە شەوی ٢٥ی گەلاوێژدا لە «گەوروەدێ» بووین (ئەویش هەر خاکی کوردستانی عێراقە) کە بۆ ماوەی ۴ سەعات و ١٠ دەقیقە لەسەر یەک لێیان داین، بۆ مێژوو با ئەوەی بڵێم، هەر کە گەورە دێمان بەجێ هێشت، ئەمن باوەڕم وابوو کە دەبێ بێینە جێگایەکی وەک کۆیە.

مادح ئەحمەدی: بۆ ڕاست کۆیە؟

عەبدوڵڵا حەسەنزادە: نەمگووت کۆیە. جێیەکی وەک کۆیە. واتە گوتم بچینە جێگایەک کە تۆپخانە نەمانگاتێ. مووشەکی دوورهاوێژ دەگاتە هەموو جێگایەک، هەلیکۆپتەر دەتوانێ، بەڵام با لە بوردی تۆپخانە دەربچین، لەبەر ئەوەی وتمان با پشتمان بە سنوورەوە بێ، چووینە ئەوێ دوو ساڵ کوێرەوەری و خانوو ساز کردن و پارە لە عەرز کردن لە ئاخردا ناچار بووین بە جێی بێڵین. گوزەرانمان بۆ نەدەکرا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مادح: مامۆستا شتێکی دیکە لەم پێوەندییەدا کە زۆر جار باس دەکرێ و لە هەندێ شوێن بینیومانە و ناوی جەنابیشت دێنن. دەڵێن لە ئاکامی مامەڵەیەکدا حیزبی دێموکرات لە قەندیل هاتە خوارەوە؟

عەبدوڵڵا حەسەنزادە: ئەو قسانە لەمێژە هەزم بووە. بۆ وڵام دانەوە نابن.

مادح: ئەی مامۆستا ئەوەی کە ڕاست دەشتی کۆیە دیاری دەکرێ. ئایا حیزبی دێموکرات ئەوەی بە دڵخوازی خۆی هەڵبژاردووە؟

عەبدوڵڵا حەسەنزادە: ئێمە لە جێی جۆراوجۆر گەڕاین کە جێگایەکمان دەست بکەوێ.

مادح: باشتر لە دەشتی کۆیە نەبوو؟

عەبدوڵڵا حەسەنزادە: خۆشتر لە دەشتی کۆیە زۆر بوون. بەڵام دەشتی کۆیە لە زۆر ڕووەوە باشتر بوو. یەکەم جێگایەکی زۆری هەبوو. ئەگەر سەرنجت دابێ ئێستا ئەو جێگایەی دام و دەزگاکانی حیزبی تێدایەو ئێمەی لێین، جێگایەکی یەکجار زۆرە. لەهیچ شوێنێک ئەوەندە جێگا دەست نەدەکەوت. جگە لەوە بەشێکی زۆریش خانوبەرە هەبوون کە سازمان کرد. لە هەموو گرینگتر لەمەیاندا من مەسئولییەتی وە ئە ستۆ دەگرم. ئەمن بۆخۆم تەجرەبەم لە سەر خەڵکی کۆیە هەبوو، خەڵکی کۆیە خەڵکێکی زۆر شەریفن، زۆر نیشتمان پەروەرن، لەگەڵ غە ریبەی زۆر بە تەفاهومن، لێی ڕاابووم ئەمن بۆخۆم پێشنیارم کرد کە ئەگەر لە دەوروبەری کۆیە و خودی شاری کۆیە جێگایەکمان دەست بکە وێ باشە، هاتین پێیان پێشنیار کردین، کە پێیان پێشنیار کردین، ئەمن وتم کۆیە جێگایەکی باشە با بچینە ئەوێ.

مادح ئەحمەدی: مامۆستا لە ساڵی ١٣٧٥دا کە حیزب یەک دەگرێتەوە، بنکەیەکی دیکە هەیە "قەڵا سەیدەیە یا دۆڵە ڕەقە"، بۆ ئەوکات ئەوێتان تەحویل دایەوە؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: ئەو دوو شوێنە بۆیە بوو چونکە دوو لایەن بووین. پاشان ئەوێش زۆرجار دەکەوتە بە هێرشی تۆپخانە. خۆ دەزانین ئێرەش (کۆیە) کەوتۆتە بەر هێرش، بەڵام لە جۆرێکی دیکە یان تەیارە یان لەشکەرکەشیی بۆ کراوە یان مووشەکی دوورهاوێژی بۆ هاتوە، بەڵام ئەوێ هەر دەکەوتە بەر هێرشی تۆپخانە. دواتریش هۆیەک نەبوو کە ئێمە لەوێ بنکەیەکمان هەبێ. لەوەختی دوو حیزبی دا ئەوان لەوێ بوون، کاتێ یەکمان گرتەوە مەرکەزییەتی حیزب لێرە بوو و ئەوانیشمان هێنایە ئێرە. خەڵکەکە بەشێکیان لە دەوروبەری ڕێبەری بوون(لێرە مانەوە) و بەشێکیان چوونە ئەو ئۆرگانانەی کە لە جێی دیکە بوومان.

ئەگەر لەبیرمان بێ مەسەلەکە زۆر درێژخایەنترە لەوە. ئەگەر لە قووڵاییشدا بووین ناچار بووین کۆی بکەینەوە. چونکە هەلومەرجێک خوڵقا کە ئیدی ئەمنیەت نەبوو. لەو ڕێگاوبانە دا بە دەیان کەسمان شەهید و بریندار بوون. دەڵێن لە پاش شەڕ هەموو کەس ژەنراڵە، ئەوانەی لەخۆڕا تەحلیل دەکەن و تێیدا نین، بە کەیفی خۆیان تەحلیل دەکەن، مافی خۆیانە با تەحلیلی بکەن، بەڵام کە لە نێو واقعیەتەکەدا دەژی دەبینی شتێکی دیکەیە. بۆ وێنە ئەمن زۆرجار ئیعتراز بەوەی دەکەم کە یەکێک دەڵێ "ڕووناکبیرەکان و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سیاسییەکان"، دەڵێم سیاسییەکان تاریک بیرن؛ ئەوانە چونکە سیاسیین، ڕووناکبیرن. جا هێندێک لە ڕووناکبیرانی غەیرە حیزبی ئەو ڕەخنانە دەگرن، بەڵام لە نێو حیزبیش دا یەک کەسیش نەی گوتوە بۆ بچینە ئەوێ؛ یەک کەس نەی گوتوە بۆ لە قەندیل بێینە خوارێ؛ چونکە لە قەندیل ژیان نەدەکرا، بە تایبەتی ئێمە لە قەندیل ٣٠٠ بنەماڵەمان هەبوو. ژن و منداڵ خۆ ناکرێ هەموو ڕۆژێک لەبەر ڕەحمەتی تۆپ و کاتیۆشا دابێ.

مادح ئەحمەدی: مامۆستا جیا لەمانە، لە ماوەی ئەو ساڵانەدا کە حیزبی دێموکرات لە دەشتی کۆیە جێگیرە، بەهەرحال دەرەتانی خەباتی چەکداری بەو شێوەی پێشوو کە حیزب دەیکرد نەما. هەلومەرجەکە وابوو کە زۆرجار جەنابت یان کەسانێکی دیکە لە حیزبدا باسیان کردوە، بەڵام بۆ لەم ساڵانەی دواییدا (بەتایبەت لە سەردەمی دەسەڵاتی خاتەمیدا) حیزبی دێموکرات هەوڵی نەداوە گرووپ و ڕێکخراوی نیمچە لیگاڵ پێک بێنێ؛ بۆ وێنە لە ساڵی ١٣٧٩دا یا ١٣٨٠دا کۆمەڵێک ویستیان حیزبێک دروست بکەن لە نێوخۆ و پێوەندییان بە کۆمەڵێک کەسەوە هەبوو لە دەرێ، تا هەواڵی ئەمە بە حیزب گەیشت، حیزب ڕاگەیەندراوی دا و بەپێی ئەو پێگەیەی کە هەیەتی پێشی بە دروست بوونی ئەو حیزبە گرت و هەڵوەشایەوە. بۆ حیزبی دێموکرات نەی توانیوە لەو دەرفەتانە کەڵک وەرگرێ، گرووپ و ڕێکخراوی جۆراوجۆر دروست بکا؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: جارێ با باسی ئەوە نەکەین کە حیزب ڕۆڵی هەیە یان نییە؟ ئاگای لێیە یان ئاگای لێ نییە؟ ئەوەیان با لەوێ ڕاوەستێ، بەڵام خەڵکی کوردستان و ڕووناکبیرانی کورد بە دەیان ڕێکخراوی غەیرە حیزبی مان دروست کردوە کە بە جۆرێک لە جۆرەکان (ڕەنگە تەواو نەبێ، هیچ شتێک لە دونیا تەواو نییە) جێگای حیزبی سیاسییان پڕ کردۆتەوە. خەڵک کردوویەتی. ئێمە چیین؟ ئێمەش ئامرازێکین بۆ ئامانجەکانی ئەو خەڵکە وەکوو ئەو گرووپانەی دیکە.

مادح ئەحمەدی: مامۆستا لەم نێوانەدا یەک شت هەیە، حیزبی دێموکرات بەپێی ڕابردوو، بەپێی ئەزموون، بەپێی ئەو کەسایەتییانەی کە هەیەتی، دەی توانی دەقیقتر عەمەل بکا یان ئەوەی هاندەری کۆمەڵێک کەس بێ کە شتێک دروست بکەن.

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: دەتەوێ بڵێم حیزبی دێموکراتی کوردستان ئەوانی دروست کردوە؟

مادح ئەحمەدی: نا مەبەستم ئەوە نییە.

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: حیزبی دێموکرات دروستکەر نییە و دروستیش ناکا، بەڵام خەڵک هەیە بۆخۆی دروستی کردوە، هەمووشمان دەزانین.

مادح ئەحمەدی: بەڵام حیزبی دێموکرات دەتوانێ کاریگەریی هەبێ.

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: لەو شتانەدا ئەمن نامەوێ ئادرەس بدەم و ئیددیعا بکەم. ئەمن شتی وا ناکەم، بەڵام لەسەر ئەو قسەیە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەمن پێم خۆش بوو ئەو بەیانییەی کە باسی دەکەی (ئەوە نابێ راگەیەندراو بێ، ئەوە دەبێ بەیانییە بێ. چونکە ئەو دووانە جیاوازییان هەیە) لێرە لەبەر دەستمان بایە و بمان زانیبایە کە داخوا ئێمە چیمان گوتوە. چەند کەس لەنێو ئەندامانی حیزبی دێموکراتی کوردستان دا (لە نێوخۆی وڵات)، پێشنیاریان کرد کە حیزبێکی ئاشکرا دروست دەکەین، وەک ئەوەی کە لە کوردستانی تورکیا هەبوو. وەک "دە تە پە" (DTP). ئێمە باوەڕمان وابوو کە فەزای سیاسیی ئێران لەگەڵ فەزای سیاسیی تورکیا جیاوازیی هەیە. ئەتۆ حیزبێکی سیاسیی جیددی دامەزرێنی، هیچ ئیزنی چالاکیی پێ نادەن، پاشان ئەندامان و مۆرەکانی خۆت دەخەیتە مەترسییەوە. ئەتۆ ئەو حیزبە دروست دەکەی، کەسە باشەکانی خۆت کە هەتە (چ ئەندامی حیزبە چ دۆستی حیزبە) دەیخەیە نێو ئەوێ یان نا؟ ئەگەر دەیخەیە نێو ئەو حیزبە، ئەوە ئەوانت خستۆتە مەترسییەوە. خەڵکی خراپ دەیەوێ بێ، گومان دەکەی یان نا؟ ئەگەر گومان بکەی ئەوە حیزبەکەت ئاشکرا کردوە کە ئەوە حیزبێکی جیددیە و دژی کۆماری ئیسلامییە. بەقەولی کوردەواری دەیکەیە "گۆڵی کا بەکری" هەموو جۆرە تەیر و تووری دونیای تێدا کۆ دەکەیتەوە، ئەوە حیزب نییە. پێمان وابوو فەزای سیاسیی ئەوێ ئەوە هەڵناگرێ کە حیزبی سیاسیی جیددیی تێدا دابمەزرێ، کەوایە باشترە خەڵکەکەی ژووری بەو شتانەی کە هەیە خۆی سەرقاڵ بکا. یەکیەتیی نووسەرانە، یەکیەتیی هونەرمەندانە، ئەنجومەنی قەڵەمە، ئەنجومەنی ئەدەبییە و... ئەوانە بکەن کە شتی سیاسی نین.

"NGO" کان دامەزرێنن و پەرەیان پێ بدەن باشترە. رای ئێمە ئەوە بووە. تەنانەت لە جێگایەکی دیکەدا گوتمان ئێمە پێمان وایە فەزای سیاسیی ئێستا ئەوە هەڵناگرێ، پاشان ئێمە خۆ خاوەنی کوردستانی ئێران نیین. ئێمە لەوێ دەسەڵاتدار نیین. ئەگەر لە کوردستانی ئێران دەسەڵاتدار بوایەین، حیزبی دێموکراتی کوردستان پێشی بە دروست بوونی حیزبی دیکە نەدەگرت. خەڵک ئازادە بۆخۆی حیزب دادەمەزرێنی یان نا، تەنانەت ئیزنی دامەزراندنی حیزبیش خۆ خەڵک لە حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئیجازە وەرناگرێ، دەبێ ئیزن نامەی دامەزرانی حیزبی سیاسی لە دەوڵەت وەربگیرێ. لە هیچ شوێنێکی دونیا ئیزنی دامەزرانی حیزبی سیاسی لە حیزب وەرناگیرێ، لە وەزارەتی نێوخۆ وەردەگیرێ. ئێمە گوتمان هەلومەرجەکە لەبار نییە و حیزبی سیاسیی ئاوا لە کوردستانی ئێران ناتوانێ چالاک بێ و بەرهەمدار بێ، بەوحاڵەش ئەگەر هەلومەرج هەبێ ئێمە پێمان خۆشە هەزار گوڵ بپشکوێ. ئەوە نازانم لەکوێیە، بەڵام کاتی خۆی چاپ بووە. کەی ئێمە نەمانهێشتوە؟ باشە ئێمە بۆ نەمانهێشتوە؟ دامان نا کە حیزبی دێموکرات بەیاننامەیەکی دەرکرد کە نابێ ئەو حیزبە دابمەزرێ، خەڵک بۆ بەقسەی حیزبی دێموکرات دەکا؟ دەسەڵاتدارە لەوێ؟

ئەوەم ئێستا وەبیر هاتەوە، ئێمە ئاگامان لە هەندێ جووجوڵ هەبوو، هێندێک جووجۆڵی گوماناوی هەبوون، لە جێگایەکدا ئاماژەمان بەوە کردوە، لە دەرێ کۆمەڵێک کەس خەریک بوون حیزبێک بەناو ئەوە(...) و بە غەرەزی دیکە بۆ کوردی ئێران دروست بکەن، ئێمە لە جێگایەکدا بەرەورووی ئەوە بووینەوە و خەڵکمان لەوە ئاگادار کردەوە.

مادح ئەحمەدی: دەتوانی ناوی ئەو کەسانەمان پێ بڵێی؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: بۆ ناویان بەرم. هیچ زەروورەتێکی نییە. رەنگە خەڵکێک بۆخۆیان بزانن. رەنگە ئەتۆش لەو کەسانە بی کە بزانی.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مادح ئەحمەدی: ماموستا ئەگەر پرسیاری دیکە نەیەتە گۆڕێ، وەک دوا پرسیار. ئەمساڵ ٦٥ ساڵ بەسەر تێکۆشانی حیزبی دێموکراتی کوردستاندا تێپەڕێ. بەو پێیەی کە حیزبی دێموکرات وەک دەسەڵاتی سیاسی خاوەنی بستێک خاک نییە و لە پارچەیەکی دیکەی کوردستان نیشتەجێیە. زۆر کەس دەڵێن حیزبی دێموکراتی کوردستان خاوەن ٦٥ ساڵ خەباتی بێ ئاکامە (ئەمە رای من نییە) وڵامی جەنابتان چییە؟

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: بستە خاک و ئەوانە هی من نییە، بەڵام با حەقی تألیفی ئەو دەستەواژەیەم لێ نەستێندرێ. مەسەلەی بستێ خاکمان نییە، رەنگە بە دەیان جار (ئەوەڵ جار و ئاخر جار) ئەمن بەکارم هێنابێ. بۆخۆم باوەڕم بەوە هەیە.

ئەوە زۆر هەڵەیە کە بڵێین حیزبی دێموکرات خاوەن ٦٥ ساڵ خەباتی بێ ئاکامە. ئەوانەی کە وادەڵێن رەنگە بۆ رەخنە گرتن یان دژایەتی کردنی حیزبی دێموکراتی کوردستان ئەوە بڵێن. بەبێ ئەوەی بۆخۆیان بزانن، تەواوی بزووتنەوەی کورد لە سەرەتای مێژووەوە تا ئێستا بە بێ ئاکام دادەنێن. چۆن خەباتی حیزبی دێموکرات بێ ئاکامە؟ هەر ئێستا زۆرکەس پێی وایە (کە دیارە هەڵەیەکی گەورەیە) حیزبی دێموکرات لە کوێیە. ئەگەر حیزبی دێموکرات لە کوێیە بێ، ئەمن یەک رۆژی تێدا ئەندام نابم. حیزبی دێموکرات لە نێو رۆژهەڵاتی کوردستانە. بەڵام خەڵک بۆ ئەوە دەبینێ؟ ئەی ئەو خەڵک و لایەنگرەی کە لە نێوخۆی وڵاتدا هەیەتی، ئەو وشیارییە سیاسییە کە دروست بووە، ئەو هێڵە فیکرییە سیاسییە (کە هێڵی فکری حیزبی دێموکرات لە هی هەمووان زیاتر لە خەڵک نزیکترە)، ئەوە چیە؟ ئەو بە رێکەوتە؟ ئەگەر ئەو خەباتە نەبایە، ئەگەر ئەو خەباتە چەکدارانەیە نەبایە ئێستا کەسێک دەما؟ رەنگە هەزارو یەک تێبینیمان لەسەر خەباتی "PKK" (بە ئاشکرا ناوی دێنم) هەبێ، بەڵام ئەگەر بزووتنەوەی کورد لە کوردستانی تورکیا ئێستا زیندووییە، ئاکامی ئەو خەباتە چەکدارانە (بەقەولی تۆ، یا بە قەولی ئەوانە. ئینشاڵڵە ئەوە قسەی تۆ نییە) بێ ئاکامە بووە کە "PKK" کردویەتی. PKK کوا چی کردوە؟ کوردستانی رزگار کردوە؟ بستێ خاکی هەیە؟ ئەگەر ئەو خاکی لە شاخی قەندیل هەیە.

ئێمەش لەو دەشتە پان و بەرینە خاکمان بەدەستەوەیە. بەڵام خۆ خاکی ئێمە نییە. ئێمە ئەو ئیدیعایانە ناکەین کە کوردستان هەموو موڵکی ئێمەیە. ئەو شتانە عادەتەن لە حیزبی دێموکرات دا جێگایان نییە. کەوابێ وا نییە. خەبات وا نییە یان گەیشتۆتە ئەوپەڕی خۆی یان ئەگەر نەگەیشتۆتە ئەوپەڕی خۆی، ئەوە خەباتێکی بێ ئاکام بووە. بە باوەڕی من ئەو وشیارییە سیاسییەی کە هەمانە، ئەوە کە خەڵک لەباری سیاسییەوە لەباری بۆچوون بۆ کێشەکانەوە، دەتوانم بڵێم خەڵکی رۆژهەڵاتی کوردستان لەنێو حیزبە سیاسییەکاندا لە حیزبی دێموکرات (لە باری فیکرییەوە باسی تەشکیلات ناکەم) لەهەمووان نزیکترن، ئەوەش ئاکامی ئەو خەباتەیە کە کردویەتی. باوەڕم بەشتی وا نییە. سبەینێش بزانم وایە، بەجێی دێڵم. ئەگەر بزانم خەباتی ٦٥ ساڵەی بێ ئاکامە، بۆ خۆم ماندوو بکەم؟ لانیکەم ٥ - ٦ ساڵم تەمەن ماوە خەریکی ژیانی خۆم دەبم. پێم خۆشە ئەوەش زیاد بکەم کە ئەگەر کۆماری ئیسلامی هەرگیز نەیتوانیوە هەموو بەرنامەکانی لە کوردستان پیادە بکا، لەبەر ئەو بەرەنگارییە چەکدارانەیە بووە کە لە کوردستان بەرێوە براوە.

مادح ئەحمەدی: زۆر سپاس ماموستا.

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: سپاس بۆ ئێوەش.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

مادح ئەحمەدی: بەڵام هەر هیچ نهێنییەکت نەدرکاند و هیچ شتی زیاترت لەوانە نەکوت کە پێشتر باست کردوون.

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: نا. باشە شتی واشمان باس کرد کە باس نەکرابوون.

مادح ئەحمەدی: دیسان سپاس مامۆستا.

عەبدوڵڵا حەسەن زادە: هەر سەرکەوتوو بن.

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٩ی سێپتامبری ٢٠١٠

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حدک، زیندووکەرەوەی نەریتێکی شۆڕشگێڕانە

قادر وریا

ئەم هەواڵانەی ئەم ڕۆژانە و لەو مانگانەی دوایی دا بڵاو بوونەوە وەبیرهێنەرەوەی نەریتێکی شۆڕشگێڕانەی دەیەکانی ٦٠ و ٧٠ی هەتاوین.

شەوی٣٠ لە سەر ٣١ی خەرمانان(٢١ لە سەر ٢٢ی سێپتامبر)، لە ناوچەیەکی هەڵکەوتوو لە نێوان شارەکانی نەغەدە، مەهاباد و پیرانشار، پێشمەرگەکانی حیزبی دیموکراتی کوردستان، چوونە نێو ئاوایی گەرگوولی خواریّ و لە بڵیندگۆی مزگەوتی ئاوایی قسەیان بۆ ئەو خەڵکە کرد کە بەو پەڕی خۆشییەوە باوەشیان بۆ کردبوونەوە.

چەند شەو پێشتر و ڕاست لە ٢٣ ساڵەی شەهیدبوونی د.سادق شەرەفکەندی و هاوڕێیانی دا، دەستەیەک لە پێشمەرگەکانی ئەم حیزبە نفووزیان کردە نێوشاری شنۆ و لە گەڕەکەکانی سەیدابات و تاچیناویّ، چاویان بە خەڵک کەوت و قسەیان بۆ کردن. لە تاچیناویّ لە ڕێگای بڵیندگۆی مزگەوتی ئاوایی بۆ ماوەی نیو کاتژمێر سروودی نەتەوەیی و شۆڕشگێڕانەیان بە دەنگی خەڵکی تاچیناویّ و گەڕەکەکانی دیکەی شار و گوندەکانی ناوچە گەیاند. جگە لە سەدان کەس لە خەڵکی ئەو گەڕەکانە کە بۆ شادبوون بە دیتنی پێشمەرگەکان لە ماڵەکانیان هاتبوونە دەر ولە ئامێزیان دەگرتن، سەدان ماشێن و ماتۆڕسکلیت بە چراخانی و بووقلێدان و خۆشی نواندنی سەرنشینانیان، هاتنی پێشمەرگەکان بۆ نێو شاری خۆیان کردبووە جێژن.

هەر لەم مانگە دا، ئەم جۆرە دیمەنانە لە قووڵایی چەندین ناوچەی جیاجیای دیکەش دووپات بوونەوە. لە ناوچەی گەورکایەتیی مەهاباد، پاش تێپەڕینی نزیکەی ١٥ ساڵ، خەڵکەکە بۆ یەکەم جار پێشمەرگەی حیزبی دیموکراتیان لە دەستەی گەورە دا دەدیت.

لە ناوچەی ڕەبەت، لە مەلبەندی قارەمانەتییەکانی فەرماندەی ڕەچەشکێن هەمزە سارتکەیی، هەر لەم مانگە دا پێشمەرگەکانی حیزب لە کاتێک دا لە نێو ئاوایی سیسێر بوون و بەرپرسانیان لە مزگەوتی ئاوایی لە گەڵ پیاوان و لاوانی گوند خەریکی قسەکردن و گۆڕینەوەی بیروڕا بوون، کەوتنە بەر پەلاماری جاش و پاسدارەکانی کۆماری ئیسلامی. پێشمەرگەکان گورج لێیان وەدەست هاتن و وەها ڕاویان نان کە هەتا نێو شاری ڕەبەت خۆیان نەگرتەوە. جارێکی دیکە حوزووری پێشمەرگە ترس و دڵەخورپەی خستەوە نێو هەناوی بەکرێگیراوانی سوپای پاسداران و ئیتلاعاتی کۆماری ئیسلامی.

ناوچەی سەردەشت کە ساڵانی ڕابردووش خانەخوێی یەک بە دوای یەکی دەستەکانی پێشمەرگەی حیزبی دیموکراتی کوردستان بووە، ئەمساڵیش پێیّ پێشمەرگەکانی لیّ نەبڕا. دەستەکانی پێشمەرگە وێڕای سەردانی چەندین گوند کە هێندێکیان لە پەنا شاری سەردەشت

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بوون، لە دێیەکانی باغی، قەڵەڕەشێ، بناوێ، زووران، ... و.... قسەیان بۆ دانیشتوان کرد و لە بارەی هەڵوێست و سیاسەتەکانی ئەم حیزبە قسەیان بۆ کردن. هەر لەم ناوچەیەش بوو کە ساڵێ رابردوو پێشمەرگەکانی دیموکرات، کەمینێکی جاش و پاسدارەکانیان لە سەر رێی خۆیان تێک شکاند ودەستێکی باشیشیان لێ وەشاند.

ئەم ساڵ هەڵسووڕان و حوزووری پێشمەرگە پەلی بۆ ناوچەکانی دیکەش هاویشت. لە ناوچەی بانە پاش ساڵانێکی زۆر خەڵکی پێشمەرگە پەروەر و پێشمەرگەپارێز، بە دیداری رۆڵەکانی خۆیان شاد بوونەوە. دەسپێکی ئەم حوزوورە، نفووزی تیمێک لە تێکۆشەرانی دیموکرات بۆ نێو شاری بانە و ئامادەبوونی سەمبولیک و واتاداریان لە سەر گڵکۆی کۆمەڵێک لە شەهیدان و کەسایەتییە نیشتمانپەروەرەکانی شارلە رۆژی ٢٢ی پووشپەڕدا بوو.

حوزووری دووبارەی هێزی پێشمەرگەی حیزبی دیموکراتی کوردستان لە نێو خەڵک و لە قووڵایی رۆژهەڵاتی کوردستان دا، ئەمساڵ هەم لە رووی پانتایی و رووبەری ناوچەکانی شوێنی هەڵسووڕان، هەم لە رووی زۆریی تیم و دەستەکانی پێشمەرگە، لە ساڵانی پێشوو بەرچاوتر بوو. ئەم ئامادەیی و حوزوورە، درێژەی حوزووری ساڵانی رابردووە. درێژەی ئەو هەڵسووڕان و چالاکیانەی پێشمەرگەکانی دیموکراتە کە لە دوای کۆنگرەی چاردەیەمی حیزبەوە دەستی پێکردوە و لەو کاتەوە هەتا ئێستا ژمارەیەک ناوچەی وەک هەورامان ، کامیاران ، مەریوان و سەقزلە پارێزگەی سنە و زۆر ناوچەی کوردستان لە نێو پارێزگەی ورمێی گرتوەتەوە. زیندووکردنەوەی ئەم نەریتە شۆڕشگێڕانەیە لە لایەن حیزبی دیموکراتی کوردستان، قوربانیی بە نرخی لەم حیزبە ویستوە. شەهیدان شێخ غەریب حەسەنی، هەمزە سارتکەیی، قادر نەزمی، قادر قادری، بێهرووز رەزانەژاد، محەممەد نەدیمی وهەژار قاسمی، کە خوێنیان خاکی رۆژهەڵاتی رەنگاند و نەمامی هیوای لە دڵی خەڵکی کوردستان دا رواند، بە نرخ و تێچووی تەخت کردنی ئەم ڕێگایە دەژمێردرێن.

حیزبی دیموکراتی کوردستان، ئەم ساڵ ناوچە سنوورییەکانیشی لە بیر نەکرد و هەوڵی دا هێزی پێشمەرگەی خۆی بگەڕێنێتەوە چیاکانی سەر سنووری باشوور و رۆژهەڵات. پەیامی جێگیرکردنەوەی هێزی پێشمەرگە لە چیاکان و تێکۆشانی دەستەکانی هیزی پێشمەرگە لە قووڵایی ناوچەکانی رۆژهەڵات، روونە. حیزبی دیموکراتی کوردستان، نزیک بوون لە خاکی نیشتمانەکەی و بوونی تێکۆشەرانی لە سەر خاکی رۆژهەڵات و لە نیو خەڵکی خۆیان، نەک هەر بە مافی خۆی، بەڵکوو بە ئەرکی خۆی دەزانێ و لەداهاتووش دا لە سەری بەردەوام دەبێ.

زیندوو کردنەوەی ئەم نەریتە شۆڕشگێرانەیە، دوای شەهیدەکان، قەرزداری ئەو تێکۆشەرانەیە کە لەم حەرەکەت و چالاکیانەی پێشمەرگە لە نێو قووڵایی رۆژهەڵات دا بەشدار بوون. هەر وەها قەرزداری هاوکاری و پشتیوانیی" پارێزەری رۆژهەڵاتی کوردستان"ە، ئەوکەسانەی کە بە کردەوە پێشمەرگەکانی نێوخۆ. با خۆشەویستیی خەڵکەکەشمان بۆ پێشمەرگە و پێشوازی و باوەشی گەرمیان بۆ رۆڵەکانیان لە بیر نەکەین کە بە دڵنیایەوە هاندەری حیزبی دیموکرات و هێزی پێشمەرگەی دیموکراتە لە بەردەوامبوون لە زیندوو راگرتنەوەی نەریتی دەستەملانێ بوونی خەڵک و پێشمەرگە دا.

لە ژمارە ٦٦٤ ی رۆژنامەی "کوردستان" دا بلاو بۆتەوە / سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٢٣ی سێپتامبری ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پەروەردە لە خەباتی حیزبی دێموکراتی کوردستاندا

شەونم هەمزەیی

١- هەر سیستەم یان حیزبێک کە بەرنامەی بەرێوەبەری وڵاتی هەبێ، دەبێ ئاستی پەروەردەی کۆمەڵگا لە بەرچاو بگرێ پاشان

پلانی بۆ قوناغی پێکهێنانی گۆڕان هەبێ. بە تایبەت لە کۆمەڵگا نەریتییەکان، کە باس لە کۆمەڵگای نەریتی و عەقڵی خێڵەکی دەکرێ یەکەم پرس کە دەبێ گۆڕانی بە سەردا بێت لایەنی پەروەردە وفەرهەنگی ئەو کۆمەڵگایەیە. کۆمەڵگای نەریتیش بە بێ پلان و پەروەدرەی زانستی ئەستەمە بتوانێ کێشەی پەروەردە و قوناغی تیپەڕ بوون بە پێی ویستی سەردەمیانە تێپەڕ بکا، چونکە پەروەدرە بە هەر شێوەیەک بێت شتێکی زانستی و تایبەت بە سەردەمی مودێڕنە. حیزبی دێموکراتی کوردستان کە یەکەمین یەکەی سیاسی مودێڕن بووە لە کاتی دامەزراندنی لە هەموو کوردستان، لە کۆمەڵگایەک دەست بە چالاکی سیاسی خۆی دەکا، کە ئەو کۆمەڵگایە وەک باقی بەشەکانی دیکەی ئێران نامۆ بووە، ژیانی مودێڕن کە هەموو ڕەهەندەکانی کۆمەڵگایەکی مرۆیی دەگرێتەوە، هەر بۆیە ئەو حیزبە بە پێویستی زانیوە سیاسەتی پەوردەی تایبەتی هەبێ بۆ ئامادە کردنی کۆمەڵگای کوردستان بۆ دەسپێکی ژیانێکی نوێ کە سیمای کۆمەڵگا بگۆڕێ.

دامەزرانی حیزبی دێموکڕات لەسەر بنەمای بەڕێوەبردن ،بیری نیشتمانی و ئیدارەدانی ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی خۆی بوو لە باکوری ڕۆژهەڵاتی کوردستان،بۆیە لە یەکەم ڕۆژەوە ئەو حیزبە بۆ بەڕێوەبردنی حکومەت دامەزرا،بە زووترین کات کەوتە واری دروست کردنی دامەزراوە نیشتمانیەکانی وەک سوپا.خوێندنگە،وەزارەتەکان......هەر ئەوەشە وای کرد لە ماوەی ١١ مانگی تەمەنی گەشەو جوڵە بداتە کەرتە جیاوازەکانی سیاسی،کلتوری و ئابوری.بە شیوەیەک جیلێک کە ئەو سەردەمەیان دیوە چەندین دەیە دواتریش لە بژاردە هەرە باڵاکانی نەتەوەی کورد هەژمار دەکرێن و بە جۆرێک هێژمۆنی کۆمار و گوتاری حیزبی دیموکرات دوای ٧٠ ساڵ لە دامەزران بە سەر هەموو ڕەهەندەکانی بیرکردنەوەی تاکەکانی جڤاتی کوردستانی دیارە .بە شێوەیەک نووسینەوەی مێژووی سەدەی هاوچەرخی کوردستانی گەورە و ئێران بە بێ نێو هێنانی حیزبی دیموکڕات،نووسێنێکی ناتەواو دەبێ.

٢- بەرنامەو سیاسەتی پەروەردەی حیزبی دێموکرات کە دواتر کۆماری کوردستان وەک فۆرمی پێشکەوتووتری ئەو حیزبە، ئەو بەرنامەگەلە جێ بە جێ دەکا، دەتوانێ وەک دەسکەوتێکی سیاسی و مێژوویی ڕەنگ بداتەوە. لە یەکەم هەنگاوەکانی پێشەوا قازی محەممەد لە بواری پەروەردە دیاری کردن و دانانی لێژنەیەکی پەروەردەیی بووە بە سەرۆکایەتی برایم خانی نادری، بە مەبەستی دانان و دەستنیشان کردنی کتێبە دەرسییەکان،و بۆ ئەو مەبەستە کەڵک لە مامۆستاکانی پارچەکانی دیکەی کوردستان و باشووری ڕۆژهەڵاتی کوردستان وەک مامۆستا قانیع وەرگیرا. لە سەردەمی کۆمار دانانی چەند مەدرەسە لە نێویان دا یەکەم مەدرەسەی کچانە لە ئاستی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کوردستان دەستپێشخەرییەک بوو ، چەندین لاو ئەو سەردەم بە مەبەستی خوێندن ڕەوانەی سۆڤییەت کران کە دواتر ١٣ کەس لەوانە گەیشتنە ئاستی زۆر بەرزی خوێندن ،زمانی کوردی بۆ یەکەم جار بوو بە زمانێکی فەرمی و منداڵانی کورد بە زمانی زگماکی خۆیان قوتابخانەیان بۆ کرایەوە.

قۆناغی دووەمی پەروەردە لە دوای ساڵی ٥٨ بە دامەزرانی مەدرەسەکانی شۆڕش لە ناوچە ئازادکراوەکانی کوردستان دەست پێدەکات،بە دابین کردنی مامۆستاو بە چاپ گەیاندنی کتێبەکانی خوێندن لە لایەن حیزبی دێموکڕات،کە دەیان هەزار قوتابی و سەدان مامۆستا بۆ ماوەی زیاتر لە دوو ساڵ پەروەردەی کوردییان بینی بە شێوەیەک بوو بە سەرەتای فێربوونی گشتگیری زمانی کوردی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە تایبەت لە ناوچە سنوریەکانی باشوورو ڕۆژهەڵاتی کوردستان.

٣- کە باس لە چۆنیەتی دامەزراو و ئامانجی حیزبێکی سیاسی دەکرێ، دەبێ بەو شێوەیە پێناسە بکرێ، کۆمەڵی مرۆڤی خاوەن فکر و ئامانجی هاوبەش بە مەبەستی بەڕێوەبردنی وڵات. بەڵام ئەوان بە تەنیا ناتوانن کۆمەڵگا بەو شێوەیە کە مەبەستە بەڕێوە ببەن هەر بۆیە پێویست بە هەبوونی فەرهەنگی بەرز و پەروەردەی زانستی هەیە کە بتوانێ خۆێ لەگەڵ چەمکە مودێڕنەکان ڕێک بخا، بە مەبەستی دەرباز بوونی کۆمەڵگا لە فەرهەنگی نەریتی. پێشەوا قازی محەممەد کە تایبەتمەندی مرۆڤێکی پێشکەوتوو و هەروەها ڕێبەرێکی ناوازەی هەبووە، زۆر بە وردی هەنگاوی بۆ ئەو کارە گرنگ و پڕ بایەخە هەڵگرتووە، بۆ نموونە دەکرێ ئاماژە بدەین بە دامەزرانی ڕێکخراوێکی سێنفی بۆ ژنان لە ژێر نێوی"یەکیەتیی یایان" لە ٢٤ی ڕەشەمەی ساڵی ١٣٢٤ای هەتاوی، کە بۆ ئەو کاتی کۆمەڵگای ئێران و ناوچە هەنگاوێکی کەم وێنە بووە. گرنگی و پڕبایەخ بوونی دامەزرانی ئەو ڕێکخراوگەلە تەنیا بۆ کاتی خۆی نەبووە، بەڵکوو کەسێک وەک د. قاسملوو دەسپێکی چالاکی سیاسی بە ئەندام بوون لە یەکیەتیی لاوانەوە، دەبێتە بناغەدانەری کەسایەتیی سیاسی کە وەک ڕێبەرێکی مودێڕن و ناوازە و خاوەن بەرهەمی فکری سەردەمیانە توانی سیمایەکی نوێ بە بزاڤی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بدا.

دوای سەرکەوتنی شۆڕشی گەلان جارێکیتر حیزبی دێموکڕات ئەم ڕێکخراوانە دادەمەزرێنێتەوە،بۆ دروست کردنی پەیوەندی لە نێوان ئەوانەی لە نێوخۆ دێن بۆ نێو ڕێزەکانی پێشمەرگەو بنەماڵەکان کە لە دوو سیستەمی جیاواز پەروەردە بوون هەر کامیان خاوەن گوتارو تایبەتمەندی خۆیانن.گوتاری حیزبی دێموکڕات لە بواری دامەزرانی ڕێکخراوەییدا لە ماوەی ٧٠ ساڵ لە کار کردنیدا،بووە هۆی دامەزرانی ڕێکخراوەکانی تری وەک خوێندکاران منداڵان ...هتد.

٤- حیزبی دیموکڕاتی کوردستان کە بەرنامەی بەڕێوەبردنی وڵاتی هەبوو تا ئێستاشی لەگەڵدا بێت، بۆ قوناغی پاش ڕزگاری، لە هەموو کاتێکدا و بە پێی هەل و مەرج، گرنگی بە لایەنی پەروەردەی ئەندامانی خۆی داوە لە ئاستی پێشمەرگە و بگرە تا کادری ڕێبەری خۆی. پەروەدرەی حیزبی دێموکرات بۆ ئەو کەسانەی کە بە فەرمی دەبنە پێشمەرگەی ئەو حیزبە لە قوناغی دەسپێکی کاری سیاسی و تەشکیلاتی ، هەنگاوی کردەیی بە خۆی دەگرێ. پاش شۆڕشی ساڵی ١٣٥٧ای هەتاوی حیزبی دێموکرات، مامۆستای بۆ قوتابخانەی سەرەتایی پەروەردە دەکرد کە لە گوندەکان مامۆستایەتییان دەکرد و پاش گرتنەوەی شارەکان لە لایەن کۆماریی ئیسلامییەوە کۆتایی بەو قوناغەش هات. هەر لەو سەردەمەدا بوو کە لە لایەن چەندین مامۆستا لە یەکیەتیی لاوان کۆرسی زانستی گشتی بەڕێوە چووە، سەبارەت بە مێژوو، کۆمەلایەتی و ئابووری ،بە گرتنەوەی سەردەشت، دەرفەت بۆ درێژە پێدانی ئەو قوناغەش نامێنێ. لە هێندێ ناوچەی دیکەش نامیلکە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئامادەو چاپ کراوە لە ژێر ناوی"زانیاری پێشمەرگە" . ئێستاش حیزبی دێموکرات بە کەڵک وەرگرتن لە کەسایەتی گەلێ ئاکادمێک و پرۆفیشناڵ لە ئاستێکی بەربڵاوتر هەوڵێ داوە کادری شارەزا لە زۆر بواردا بە تایبەت راگەیاندن پەروەردە بکا.

٥- جێگەو پێگەی "ڕاگەیاندن" لە سیاسەتی پەروەدەیی حیزبی دێموکرات یەکێکی دیکە لە بوارەکانی پەروەردە لە حیزبی دێموکرات وپاشان کۆماریی کوردستان کە لە لایان جێی سەرنج و گرنگی پێدان بووە بواری راگەیاندن بووە کە لە هەموو قوناغێک لە خەبات دا دەتوانێ وەک کۆڵەیەکی ئەسڵی و بنەمایی لە قەڵەم بدرێ. لە سەردەمی کۆماری کوردستان راگەیاندن زیاتر خۆی لە چوارچێوەی چاپ و بڵاو کردنەوەی رۆژنامە، گۆڤار و نامیلکە رۆڵێ گێراوە. هەر چەند لەو سەردەمەشدا کۆماریی کوردستان خاوەن رادیۆ بووە کە لە بەشێک لە ناوچەی ژێر دەسەڵاتی کۆمار بەرنامەی خۆی بڵاو کردووتەوە.پاش شۆرشی ساڵی ١٣٥٧ حیزبی دێموکڕات چەندین گۆڤارو ڕۆژنامە بڵاو دەکاتەوە ،کە ڕۆژنامەی کوردستان تاوەک و ئێستاش وەک زمان حاڵی ئەو حیزبە ماوەتەوە،ڕادیۆ دەنگی کوردستان دادەمەزرێنی کە لایەن چەندەها کادری دڵسۆز بەڕێوەچووە. کەرەستەیەکی دیکە کە لەم سەردەمە بۆ هەموو دەوڵەت و حیزبێک پێویستە" تەلەفزیۆن " یان تی ڤیە، حیزبی دێموکراتیش بە مەبەستی کارتێکەری باشترو زیاتر لە خەباتی رۆژهەڵاتی کوردستان، تی ڤی تایبەت بە سیاسەت و سیستەمی کۆمەڵگای رۆژهەڵات داناوەو بەرێوەیْ دەبا، کوردکاناڵ لەم هەل و مەرجە لە خەباتی رۆژهەڵاتی کوردستان، توانیویە بە شێوەیەکی زانستی و کەڵک وەرگرتن لە پێرسۆنلی دەروەست وبە توانای خۆی، ببێتە دەلاقەیەک بۆ هەموو ماڵێک لە رۆژهەڵاتی کوردستان واتە دەنگ و ڕەنگێکی نەتەوەیی بۆ هەموو فکر وچینە جیاوازەکانی ناو کۆمەڵگا. پەروەردەی نیشتمانی و نەتەوەیی لە خەباتی حیزبی دێموکرات.

سەبارەت بە پەروەردەی حیزبی دێموکرات لە بواری بیری نیشتمانی و نەتەوەیی سەبارەت بە پارێزگاری لە بایەخە مرۆییەکانی نەتەوەی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان، دەکرێ لە دوو رەهەندەوە سیاسەتی پەروەدەی ئەو حیزبە هەڵوەستەی لە سەر بکرێ. ١_ کەرامەتی مرۆڤ ٢-لایەنی مێژوویی حیزبی دێموکرات وەک حیزبێکی میللی – دێموکراتیک هەم گرنگی بە ئاگاهی نەتەوەیی بوون و بە دەزگایی کردنی ئەو بایەخە لە وجوودی ئەندامی خۆیداو هەم پرەنسیپی شۆڕشگێرانەی کردوەتە فەرهەنگێکی بەرز بۆ ئەندامی خۆی، بەڵگەش بۆ ئەو پرەنسیپە، "کەرامەتی مرۆڤە" کە لە بەرنامەی حیزبی دێموکرات بە روونی گرنگی پێ دراوە، واتە پرسی مرۆیی تەوەرێکی گرنگ لە سیاسەتی پەروەردەیی ئەو حیزبەیە.

٢_ لایەنی مێژوویی: یەکێک لە دەسکەوتە سیاسی و مێژووییەکانی کۆماری کوردستان پێک هێنانی " سپای میللی" بووە بە مەبەستی پارستنی کۆماری کوردستان و شوناسی تاکی کورد کە ئەویش خزمەت بە ڕەهەندی یەکەم واتە کەرامەتی مرۆڤەوە دەکا. گرنگی بە لایەنی سەربازی لە مێژووی ئەو حیزبە خۆی لەوە دا دەبینێتەوە کە رۆژێک بە نێوی ئەو مرۆڤە شۆڕشگێڕانە ناوزەد بکرێ ئەویش ٢٦ی سەرماوەز واتە رۆژی " پێشمەرگەی کوردستان" . پاش شۆڕشی ساڵی ١٣٥٧ای هەتاوی کە بزاڤی میللی – دێموکراتیک لە رۆژهەڵاتی کوردستان بەرەو قوناغێکی دژوار دەڕوا، رێبەرایەتی ئەو حیزبە بە مەبەستی بارهێنانی هێزی مرۆیی خۆی" فێرگەی سیاسی- نیزامی دادەمەزرێنێ و هێزی سەربازی خۆی لە چوارچێوەی هێزێکی رێک و پێک هەم لە بواری سیاسی و هەمیش لە بواری سەربازی پێک دێنێ و کارایی باش و شوێن دانەریان هەبووە لە خەباتی ڕەوای حیزبی دێموکراتی کوردستان.

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ١٥ی سێپتامبری ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پیرۆز بێ ئەندامەتیی حیزبی دیموکراتی کوردستان لە ئەنتێرناسیۆنال سوسیالیستدا

مستەفا مەعرووفی

لەبەرەبەری یادی ٢٦ ساڵەی تێرۆری ڕێبەری هەڵکەوتووی کورد د. قاسملوو و هاوڕێیانی لە دوایین کۆبوونەوەی گشتیی شووڕای ناسیۆنال سوسیالیستدا کە لە ڕۆژانی ٧ و ٨ی ژووئیەدا لە نیۆیۆرک پێک هات، بە خۆشیەوە حیزبی دیموکراتی کوردستان بە ئەندامی ئەم ڕێکخراوە جیهانیە هەڵبژێردرا. ئەندامەتیی حیزبی دیموکراتی کوردستان لەم ڕێکخراوەدا کە دوای ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان گەورەترین ڕێکخراوی جیهانییە، نیشانەی زیندوویەتی و توانا و ئیعتیباری حیزبی دیموکراتی کوردستانە.

لە مێژووی ٧٠ساڵەی حیزبی دیموکراتی کوردستاندا مێژووی ٣ دەیەی دوایی ئەم حیزبە بە جۆرێک گرێ دراوە بە مێژووی ئەنتێرناسیۆنال سۆسیالیستەوە. دوو ڕێبەر و سکرتێری گشتیی حیزبی دیموکرات دوای بەشداری لە کۆنگرەکانی ئەم ڕێکخراوە جیهانییە تێرۆر کران، حیزبی دیموکرات جارێک بۆتە ئەندامی چاوەدێر و لەم کۆبوونەوەیەشدا بۆتە ئەندام؛ لە کۆنگرەی ١٧یەمی ئەنتێر ناسیۆنال سۆسیالیست لە ساڵی ١٩٨٦دا لە لیما پێتەختی وڵاتی پێرۆ د. قاسملووی نەمر وەک میوان بەشدار بوو. هەموو هەوڵی قاسملووی نەمر ئەوە بوو حیزبی دیموکراتی کوردستان لەم ڕێکخراوە جیهانییەدا ببێتە ئەندام و دەنگی بزووتنەوەی کورد بەو تریبوونە جیهانییە رابگا. لە کۆنگری ١٨شدا ساڵی١٩٨٩ لە ستۆکهۆڵم د. قاسملوو بەشدار بۆوە، بە داخەوە زۆری نەبرد دوای ئەم کۆنگرەیە لە ڤیەن پێتەختی ئوتریش بەدەستی تێرۆریستانی کۆماری ئیسلامی وێڕای عەبدوڵڵا قادی ئازەر ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و د. فازڵ ڕەسووڵ کوردی باشووری کوردستان و دۆستی حیزبی دیموکرات شەهید بوون. سێ ساڵ دواتر لە کۆنگرەی ١٩ ئەنتێر ناسیۆنال سۆسیالیست لە ساڵی ١٩٩٢ دا لە بێرلین پێتەختی ئەڵمان د. سادقی شەرەفکەندی سکرتێری گشتیی حیزبی دیموکرات وەک میوان بەشدار بوو، بە داخەوە ئەویش، یەک ڕۆژ دوای تەواوبوونی کۆنگرەکە لە بێرلین وێڕای فەتاحی عبدولی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی، همایوونی ئەدەڵان نوێنەری حیزب لە ئەڵمان و نووریی دێهکوردی دۆستی حیزبی دیموکرات بەدەستی تێرۆریستانی کۆماری ئیسلامی شەهید کران. لە کۆنگرەی بیستەمی ئەم ڕێکخراوەیەدا لە نیۆیۆرک سکرتێریی گشتیی ئەوکاتی حیزبی دیموکراتی کوردستان مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە بەشدار بوو و بە هەوڵ و تێکۆشانێکی زۆر حیزبی دیموکراتی کوردستان لەو کۆنگرەیەدا وەک ئەندامی چاوەدێر لەم ڕێکخراوەیەدا وەرگیرا. لە کۆبوونەوەی ئەم دواییەی شووڕای گشتییشدا بە هەوڵ بە بەشداریی هەیئەتی نوێنەرایەتیی حیزبی دیموکراتی کوردستان بە سەرۆکایەتیی کاک مستەفا شەڵماشی نوێنەری حیزب لەدەرەوەی وڵات و بە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پشتبەستن بە هەوڵە لەمێژینەکانی ئەم حیزبە بە خۆشییەوە حیزبی دیموکراتی کوردستان وەک ئەندام لەم ڕێکخراوەیەدا وەرگیرا.

گرنگیی ئەندامەتی لەم ڕێکخراوەدا ئەوەیە کە ئەم ڕێکخراوە دوای ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان گەورەترین و بەرینترین ڕێکخراوی جیهانییە. بە دەیان حیزب و ڕێکخرای چەپ و دیموکرات لە سەرانسەری جیهان تێیدا بەشدارن. هێندێک لەو حیزب و ڕێکخراوانە لە وڵاتانی خۆیان یان دەسەڵاتدارن یان لە دەسەڵاتدا بەشدارن یان ئۆپۆزیسیۆنن و لە مەیدانی سیاسیدا کاریگەر و شوێندانەرن. ئەم ڕێکخراوە وەک هەر ڕێکخراوێکی دیکەی نێونەتەوەیی ئەگەر بڕیارەکانی قابیلی ئیجرا نین، بەڵام لە ڕووی دیپلۆماسییەوە تریبوونێکی گرنگی نێونەتەوەییە و بۆ گەلی کورد زۆر گرنگە کە حوزووری هەبێ و لەوێوە دەنگی بە خەڵکی جیهان رابگا.

بوونە ئەندامی حیزبی دیموکرات لەو ڕێکخراوە جیهانییەدا نیشان دەدا کە حیزبی دیموکرات لە لایەک هەروا لەسەر باوەڕەکانی سۆسیالیزم وەک سیستمێکی دادپەروەرانەی کۆمەڵایەتی و ئینسانی سوورە و لەلایەکی دیکەش نیشان دەدا کە خاوەنی جێگە و پێگەی نێونەتەوەییە کە ئەمەش نفووز و ئیعتیباری ئەم حیزبە دەسەلمێنێ. بوونە ئەندامی حیزبی دیموکراتی کوردستان لە ئەنتێر ناسیۆنالیست سۆسیالیستدا، دوای ٣٦ ساڵ سەرکوت و تێرۆر و سانسۆری کۆماری ئیسلامی لەسەر ئەم حیزبە، حوزووری کادر و پێشمەرگەکانی ئەم حیزبە لە نێو کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان بە گوێرەی توانا لە ئاستەمترین و دژوارترین و تەنانەت ناموەکینترین هەلومەرجەکان لەم ساڵانەی دواییدا، و خۆڕاگریی ئەم حیزبە لەو هەلومەرجە دژوارەی ئەمڕۆدا، نیشانەی زیندوویەتی و پوتانسییەلێکی گەورەیە کە لەم حیزبە دا هەیە. ئەگەر دەرفەتی ئازادبوونی ئەم پوتانسیەلە برەخسێ بێگومان لە مەیدانی سیاسیی ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا ئەکتەری سەرەکییە و لە نێو هێزە سیاسییەکانی کوردستانیشدا لە ریزی ئەکتەرە سەرەکیەکاندایە. بێگومان ئەگەر ئەم حیزبە رەگی لە ناخی کۆمەڵانی خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دانەکوتابێ و لە هەناوی کۆمەڵانی ڕۆژهەڵاتی کوردستانەوە هەڵنەقوڵابێ و وەک حیزبێکی سەربەخۆو خاوەن ئیرادە بوونی خۆی نەسەلماندبا، لەو هەلومەرجە دژاورەدا کە ئەمڕۆ تێیدایە، نەی دەتوانی بەو دەسکەوت سەرکەوتنانە بگا.

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ١١ی جووڵای ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حیزبی دیموکراتو ئەرکە فەرامۆشکراوەکانی!

خالید محەممەدزادە

پلینۆمی دوازدەهەمی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان ڕەنگە یەکێک لەو پلینۆمانەی ئەو حیزبە بێ کە بەهۆی ئاماژەی بەیاننامەی کۆتایی پلینۆم بە پرسی چالاکیی چەکدارانە و بڕیاری بەستنی کۆنگرەی شازدەهەمی ئەو حیزبە و هەروەها خۆبواردن لە ئاماژە بە پرسی یەکگرتنەوەی دێموکڕاتەکان زۆرترین ڕەنگدانەوە و کاردانەوەی لە بیروڕای گشتیی دەرەوەی ئەو حیزبەدا بەدووی خۆیدا هێناوە.

حیزبی دیموکراتی کوردستان یەک لەو هیزە سیاسیانەیە کە لە چەند ساڵی ڕابردوودا هەڵگری ڕوانینێکی جیاوازتر لە زۆر پرس لە کوردستان بووە، هەر لە بەشدارینەکردنی چەکدارانەی لە شەری داعش(بە هوی بی مەیلی بەرپرسانی باشوور) و گواستنەوەی هێزەکانی بۆ ڕۆژهەڵات لە قالبی پارێزەرانی ڕۆژهەڵات، گرتنەبەری دانوستان لە گەڵ ئێرانو هێنانەگۆڕێی پرسی ڕۆژهەڵاتمیحوەریو ڕوانینی جیاوازی بۆ لێکتێگەیشتنە ئەتۆمیەکە و بەرەپێشبردنی پرسی یەکگرتنەوە لە گەڵ حدکاو گرتنە بەری ڕوانینی جیاواز بەرامبەر بە دۆخی نێوخوی ڕۆژهەلاتی کوردستان.

ئەم حیزبە کە داوای دامەزرانی کۆماری کوردستان لە ڕۆژهەڵات دەکاتو لەو ساڵانەش زۆرترین شوکی لەم هەرێمە داوە بە جۆرێک کە کاردانەوەی زۆریشی لە ڕۆژهەڵاتی مەجازی بە دوای خۆی هێناوە، بەڵام نابێ لە بیری بچێت کە ئەوەی ئەم هێزە دەتوانی لە هاوکێشە سیاسییەکان بهێڵێتەوە، جیاوازبونیەتی لە سەر بنەمای وەگەڕخستنی کۆی تواناکانی لە گەڵ کۆی هێزە سیاسییەکانیتری ڕۆژهەڵاتو نەک بوون بە بەشێک لەوان.

کێشەی حیزبەکانی ڕۆژهەڵات لە ئێستا ئەوەیە کە زور لێک دەچنو جیاوازییە شکڵییەکانیان نەیتوانیوە جیاوازی ڕوانینی فیکریو سیاسی بخوڵقێننو ڕەنگە زۆرترین جیاوازیان دابەشبوونیان بێت بە سەر دوو ڕوانینی حیزبی بە سەر کورستان داو ئەمەش وایکردوە خوێندنەوەی ڕۆژهەڵاتی بۆ دۆخەکە بوونی نەبێت.

ئەرکی یەکەمی حدک بەپلەی یەکەم کارکردنە لە سەر ڕۆژهەڵات. حدک دەبێ کۆنگرەی داهاتووی بکات کۆنگرەی چالاکترکردنەوەی لە کۆی بوارەکانو لە هەموو پتانسیەلی سوود وەربگرێت بۆ بەرۆژکردنەوەی ڕۆژهەڵاتو گەڕانەوەی گوتاری کوردستانی بوون لە سەر بنەمای ڕۆژهەڵات.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەمەش بە پلەی یەکەم پێویستی بە فۆرماتکردنەوەی ئەم هێزەیە لە نێوخۆیداو بە جۆرێک کە دەبێ پێداچوونەوە لە هەموو ڕێگریو کۆسپە نێوخۆییەکانی چالاکترکردنەوەی ئەم هێزە بکات.

ڕۆژهەڵات مێحوەری کە ئەو هێزە هەڵگریەتی دەبێ لە لێدوانی میدیایی بگوازرێتەوە بۆ کۆی جومکەکانی ژیانی سیاسی ڕۆژهەڵاتو ئەمەش پێویستی بە دانوستانو هاوبەشی لە گەڵ کۆی ئەو هێزانە هەیە کە خەباتی کوردستانی لە سەر بنەمای ڕۆژهەڵات گرنگی یەکەمی هەیە بۆیان. پێویستە کار بۆ کۆکردنەوەی جیاوازییەکانی ڕۆژهەڵات بکات لە دەوری مێزیک تا ئاستی بەستنی کۆنگرەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان. ئەم ڕاستییە وەبیر هەموویان بێتەوە کە خودی هێزە سیاسییەکان ناتوانن بەشێک بن لە پرۆسەی ئیهمالکردنی ڕۆژهەڵات.

دەبێ گوتاری یەکگرتنەوە، یا ڕێککەوتن کە ئەم هێزە هەڵگرییەتی زۆر بەرفراوانتر بکرێتەوە بۆ نێو کۆی هێزو گرووپە سیاسیو مەدەنییەکانو لەوێشەوە ئەم یەکگرتنەوە شۆڕ بێتەوە بۆ وەگەڕخستنی ئەو پتانسیەلی نستووەو بە لارێدا براوەی لە ڕۆژهەڵات هەیە. ڕۆئیای یەکگرتنەوە دەبێ پەل بهاوێ بۆ نێو جیاوازییەکانی کۆمەڵگای ڕۆژهەڵاتو قەتیس نەمێنێتەوە لە خولیایەکی مەحفەلی تاراوگەنشینی.

حدک لە کونگرەی داهاتوودا دەبێ خاوەنداریەتی لە کۆی سەمبولو ڕەمزو دەسکەوتەکانی ڕۆژهەڵات بکاتو بۆ خۆی ببێ بە هەڵگری بەشێک لەم سەمبولو ڕەمزانە وەک بە پەسند گەیشتنی ئاڵای کوردستانو گشتاندنی کۆی ئەم بۆنە نەتەوەییانەی هەن بۆ نێو کۆمەڵگای ڕۆژهەڵاتو بیکات بە بڕیاری ڕەسمیو سیاسی.

ساڵێک کە دادێ ساڵێکی پڕ لە چالاکیو ڕووداوی سیاسی لە ئێرانو کوردستان دەبێت، ئەوەی ئەم هێزە پێویستە کاری لە سەر بکات دانوستانو هەوڵدان بۆ پێکەوەیی بوونە لە گەڵ کۆمەڵگای مەدەنی ڕۆژهەڵاتو گوێ گرتن لە خواستی نێو ئەم کۆمەڵگایە بە جۆرێک کە کۆی ئەمانە بتوانێ خێرایەکی زیاتر بە پرۆسەی سیاسی کوردی لە ئێران بە پرسی کورد بدات.

حدک لە ساڵێک کە دادێو لە کۆنگرەی داهاتووی لە ژێر تاقیکردنەوەیەکی گەورە دادەبێو دەبێ وەڵامی ئەم پرسیارە بداتەوە کە ئایا وەک هێزە گۆڕانخوازەکەی جاران دەمێنێتەوەو بەرنامەی ڕوونو پراکتیکی هەیە بۆ دابەزاندنی ئەم جیاوازیانەی؟ یا دەبێ بە بەشێک لە پرۆسەی خاو وخلیج و پڕ لە چاوەڕوانیو بێ بەرنامەیی حیزبی سیاسی لە ڕۆژهەڵات کە لە ئێستا هەیە؟!

پێموایە حدک دەبێ ڕێگای یەکەم بگرێتە بەر.

لە ژمارە ٦٥٤ ی ڕۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٢٠ی ئاپریلی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وتووێژی تایبەتی «کوردکاناڵ» لەگەڵ سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان

لەسەر پرسی دێموکراتەکان و داهاتووی حیزبی دێموکرات.

پرسیان: لە پەیامە نەورۆزییەکەی دا، جەنابت زۆر گرینگیت بەو بەشە لە پەیامەکەت دا کە تایبەت بوو بە داهاتووی حیزبی دێموکرات و ئاماژەت بەوە کرد کە لە ساڵی ١٣٩٤دا حیزبی دێموکرات جێژنی ٧٠ ساڵەی دامەزرانی خۆی دەگرێ و، ڕوو بە ئەندامانی حیزبی دێموکرات و خەڵکی کوردستان کۆمەڵە چاوەڕوانییەکت باس کرد. گرنگیی ئەم پەیامەی جەنابت و هۆکاری ئەوەی جەنابت لە دەسپێکی ساڵی نوێدا ئەم باسەت ورووژاند، چیە؟

وەڵام: گرینگییەکەی لەوەدایە حیزبی دێموکراتی کوردستان یەکەم حیزب بووە کە بە شێوەی مۆدێرن لەنێو جوڵانەوەی کورددا دامەزراوە. یەکەم حیزب بوو کە ئیفتیخاری ئەوەی پێبڕا یەکەم کۆماری کوردستان دابمەزرێنێ. یەکەم حیزب بوو کە لەودا سەرۆک کۆماری کوردستان، یەکەم سەرۆک کۆمار سەرۆکی حیزبی دێموکراتیش بوو. ئەوەندەی ئاوڕ لە خەبات و تێکۆشانی حیزبی دێموکراتی کوردستان دەدیەوە، لە هێما نەتەوەییەکانی خەڵکی کوردستان، لە کۆمارەوە بگرە هەتا ئاڵا، هەتا ناوی پێشمەرگە، هەتا دروستکردنی ئەدەبیاتی شۆڕشگێڕی، بەشێکی زۆری حیزبی دێموکرات کاری بۆ کردووە و پێیەوە ماندوو بووە و هێناوییەتە مەیدانی خەباتی سیاسی و تێکۆشان، و ئەو حیزبە ئیفتخاری خەڵکێکی زۆر بووە کە تێیدا لە خەبات و تێکۆشان، بەشدار بوون. بەشێک زیندانییان لەسەر چێشتووە، بنەماڵەیەکی زۆر شەهیدیان بۆ داوە و خەڵکێکی زۆر لێی فێر بوون، هەر بۆیە ئێعتبارێکی جەماوەری بەهێزی هەیە لەنێو کۆمەلانی خەڵک لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان. بە خۆشییەوە واشی سیاسەت کردووە بە بەراوەرد لەگەڵ زۆر لایەنی دیکە، ڕاستییەکەی گلەیی کەممان لەسەرە. بەڵام ئەو حیزبە بە هەموو ئیفتخاراتی خۆی، لە مەیدانی خەبات و تێکۆشان و قوربانییەکانی ئەگەر تۆ ئاوڕ دەدەیەوە بەتایبەت بە مێژووی پەنجا ساڵی ئەخیردا، لەنێو خۆماندا حیزبێکی پڕموشکیلە بووین، حیزبێکی پڕ کێشە بووین، حیزبێک بووین ئینشیعاب و لێکدابڕان و لەگەڵ یەک نەحاوانەوە و لەتبوون و کێشەیەکی زۆری نێوخۆییمان بووە و، جاروبار بەداخەوە چەندوچۆنی ئەو کێشانە، لە زمانی کەسایەتییەکانی حیزبی دێموکراتیش وای باس کراوە ڕەنگە زۆر کەس کە تەمەنێکی زۆری لە حیزبی دێموکراتیش تێپەڕ کردووە، ئەو جێگایەی پێویستە لە حیزبایەتی پێی بدەن، پێی نەدراوە. بەڵام ئەوەی بەلای منەوە گرینگە کە لە پەیامە نەورۆزییەکەشدا ئاماژەم پێدا، ئەوەیە؛ بۆ ئێمە وەک حیزبی دێمۆکرات، هەر دوو لای دێموکرات

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

و ئەندامانی دێموکرات لە هەر دوو بەشەوە، کە بەرەو یادی حەفتا ساڵەی خۆمان دەچین، ئەگەر خەڵکیش پرسیارمان لێ‌نەکا ئەدی لەو حەفتا ساڵەدا چتان کردووە، چۆنتان سیاسەت کردووە، چۆن کێشەکانتان چارەسەر کردووە، چۆن لە سەردەمی ئێستادا کە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست نازانین چی لێ‌دێتەوە، سیناریۆی ناڕوون زۆر ڕوودەدا، هەر ڕۆژێ شتێک دێتە پێشێ، ئەی چۆن وڵامی ئەوانە دەدەنەوە لە داهاتوودا، حەق وایە ئێمە ئەندامانی حیزبی دێموکرات بە هەر دوو بەش بڵێین ئەرێ ئێمە ئەو حیزبە چۆن تەیار دەکەین، چۆنی ئامادە دەکەین کە وڵامدەری ڕوداوەکان لە ناوچەکە و ئینتزاراتی کۆمەڵانی خەڵک لەنێو خۆی وڵات بێ. بەو دەلیلە لەڕوانگەی منەوە زۆر گرینگە، زۆر موهیمە لە یادی حەفتا ساڵەی حیزبی دێموکراتدا ئێمە چۆن لە خەبات و تێکۆشان شەهامەتمان بووە، ئێمە تەنانەت ڕێبەرانی خۆمان لەو مەیدانەدا لەدەست داوە، لە پێداچوونەوە بە خۆمان، لە ئاماژەدان بە هەڵە و ئیشتیباکانمان، لە دەستنیشانکردنی کەموکوڕییەکانمان، لە ئاماژەدان بەو شوێنانەی کە ئێمە بە کارو کردەوەی خۆمان هۆیەک بووینە بۆ ئەوەی کە حیزبی دێموکرات وەحدەتی تێدا نەبێ یان نەمانتوانیوە بەیەکەوە کار بکەین، بە ئاماژە بەوانە وردەوردە دوای حەفتا ساڵ، حیزبی دێموکرات بەرەو ئەوە ئامادە بکەین کە وڵامدەری ئەو ئینتزاراتە بێ و لەو پەیوەندییەدا ئەوەی بەلای منو بەلای ڕێبەریی ئێمەوە گرنگ بوو، دۆزینەوەی ڕێگاچارەیەک بوو بۆ چارەسەریی کێشەی دێموکراتەکان.

پرسیار: لە حالێکدا جەنابت ئەو چاوەڕوانییانە لەلای ئەندامانی هەر دوو لای دێموکرات ساز دەکەی و باس لە چاوەڕوانیی خەڵک دەکەی، ئێستا نزیک بە هەشت ساڵە حیزبی دێموکرات لێکدابڕانی تێدا ڕووی داوە و ئێستا دوو دێموکرات هەیە و ئێوە زیاتر لە سێ ساڵە لە دیالۆگ و وتووێژ دان بۆ چاردسەری ئەم گرفتە. تا ئێستا چتان کردووە و بە چ ئاکامێک گەیشتوون؟

وەڵام: وڵامی یەکەمی پرسیارەکەی جەنابت ئەوەیە کە تا ئەو لەحزەیەی لێرە لەگەڵ یەک دانیشتووین، دەکرێ بڵێم بەداخەوە ئێستا بە بونبەست گەیشتووین. لە ڕوانگەی منەوە لایەنی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، ئەو بەشەی کە کاک مستەفا هیجری سکرتێرییەتی، ئەوان بە بونبەستیان گەیاندووە. جا ئەمن تێدەکۆشم بچمە نێو تەفاسیل و جوزئیاتی ئەوەی بۆ ئاوای لێهات. ئێمە چمان کردووە، ئەوان چۆنیان وڵام داوەتەوە، ئێمە چۆنمان هەوڵ داوە، چ جوابێکمان لەوان وەرگرتۆتەوە، ئێمە چ گەڵاڵەیەکمان هێناوە، ئەوان چیان کردووە و بۆچی ئاوای لێهات.

پێشەکی لەتبوون و ئینشیعاب، لێک جیابوونەوە، هەرچییەکی بێ، لە مەرحەلەیەکدا کە پێکەوە کار ناکرێ، وای لێ‌دێ، لێک جودا دەبنەوە. قەتعەن وەسەریەک کەوتنەوە زەحمەتترە. لێکدابڕان ئاسانترە، ئەو لایەنەی هەوڵ دەدا بۆ دۆزینەوەی ڕێگاچارە، دەبێ ئەو ئیستیعداد و ئامادەگییە لەخۆیدا پێک بێنێ کە گوزەشتی زۆر بێ. کە کاتێک بیر لە ڕێگەچارە دەکاتەوە، زۆر خۆی چەقبەستوو نەبینێ لە کێشە مێژووییەکاندا. زۆرتر ئەو یەکگرتنەوەیە وا چاو لێ بکا، زەرورەتێکە بۆ داهاتوو و جیددیش بۆی بچێ. ئێمە لە حیزبی دێموکراتی کوردستاندا لە چەند ساڵی ڕابردوودا لەژێر ڕووناکایی ئەو خوێندنەوەدا کارمان کردووە کە ڕێگەچارەیەک ببینینەوە. پاش ئەوەی کە ڕەوابیتی هەردوولا عاددی بۆوە، ئیدی وردەوردە زەمینەی ئەوە دروست دەبوو کە ئێمە بتوانین لەگەڵ یەک دابنیشین و موزاکرە بکەین. لە تەواوی ئەو ماوەیەدا من لێرە ئاماژەیان پێدەکەم، زۆربەی زۆری ئیبتیکارەکان لەلایەنی ئێمەوە بووە. سێ جار من بۆ خۆم هەوڵم داوە، لە دەرگای ئەم و ئەوم داوە، بۆ ئەوەی قەناعەت بە کاک مستەفای هیجری بێنم بەیەکەوە دابنیشین بۆ دۆزینەوەی ڕێگەچارەیەک. جاری یەکەم داوام لە دۆستێک کرد هەردوولامان میوانی بووین. لەوێدا باسێکی زۆرمان کرد، ئەو کێشانە لە ڕابردوودا هەرچییەکی بووە، سیاسەت

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کێشەی تێدا هەیە، لێکدابڕان هەیە، بەڵام ئێستا با ئامادە بین حەللێک ببینینەوە. پاش ماوەیەکی دیکە کونسوڵی فەڕەنسا سەردانی ئێمەی کرد، میوانی ئێمە بوو، بە حوکمی ئەوەی دۆستی دێموکراتە، لە قەدیمەوە پەیوەندییان لەگەڵ ئێمە هەبووە. ئەوەش بەشێکی بەرهەمی کار و تێکۆشانی دیپلۆماسیی دوکتۆر قاسملووی نەمرە لە پاریس، ئەو داوای کرد کە چۆنە ئەمن دەعوەتتان بکەم بەیەکەوە دابنیشن. گوتم جا دۆستێکی وەک ئێوە داوا لە دێموکرات بکا، قەت ناڵێین نا. لەگەڵ کاک مستەفا هیجریش پێوەندی گیرا، لە کونسوڵی فەڕەنسا دانیشتین. لەوێدا کە ئەو بەعسانەمان کردەوە، هەر دوو لامان هاتینە سەر ئەو قەناعەتە کە بەڵێ بەدوای ئەوەدا دەڕۆین کاری لەسەر دەکەین وتووێژ و گفتوگۆ بکەین و چارەسەری بکەین. تەنانەت کونسوڵی فەڕەنسا گوتی ئەگەر ناشتوانن یەک بگرنەوە، وەک دوو حیزب کار بکەن. گوتمان نا، ستراتیژی ئێمە یەکگرتنەوەیە. بۆ یەکگرتنەوە کار دەکەین. گوتی زۆر باشە. بەدوای ئەوەدا کۆمەڵێک دانیشتن و موزاکرات هاتەگۆڕێ. ئێمە گەڵاڵەیەکمان ئامادە کرد. گەڵاڵەی ئێمەدا باس لەهەر دوو حیزبی دێموکراتی کوردستان و حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران دەکا، ئێمە گەڵاڵەکەی خۆمان کە نەتیجەی گفتوگۆ و موزاکرە لە کۆمیتەی مەرکەزی و ڕیزەکانی خۆمان و مەشوەرەت لەگەڵ ئەندامانی خۆمان و چەندین جار پێداچوونەوە و قسە لەسەرکردن بوو، هێنامانە پلێنۆم، لە پلێنۆمدا پەسەند کرا، پلێنۆم دایەوە بە دەفتەری سیاسی، دەفتەری سیاسیش پێشکەش بەو هاوڕێیانەی کرد. ئینتزارمان دەکرد ئەوان ئەو گەڵاڵەی ئێمە وڵام بدەنەوە. سەرەنجام کە داوامان لێ کردن، ئەوان بەشێوەی شەفایی گوتیان ئێمە مواڤقی ئەو گەڵاڵەیە نین. گوتمان باشە بە کەتبی وڵاممان بدەنەوە، مواڤقی چی بینووسن، بڵێن ئەو بەشە لە گەڵاڵەکەمان قبووڵە، ئەو بەشەمان قبووڵ نیە. لێرە خاڵی هاوبەشە، لێرە ناکرێ سازشی لەسەر بکەین، لێرە دەکرێ سازشی لەسەر بکەین، بەسوڕەتی کەتبی هیچ وڵامێکی ئێمەیان نەدایەوە. دیسانەکە ئێمە خەبەرمان لێ ناردنەوە، ئێوە گەڵاڵەی خۆتان بنووسنەوە بۆمان بێنن. جارێک هەروا شەفایی کە هاتبوون، گەڵاڵەیەک کە تواڤقی تێکەڵبوونەوەکەی پێشوو بوو، ئەویان هێنابوو. لەحاڵێکدا ئێمە هەردوو لامان پێمانوابوو کە تێکەڵبوونەوەکەی پێشوو نەقسی هەبووە، کامیل نەبووە، هەردوولا باش موتەعەهید نەبوون، بەباشی ڕووحی یەکگرتنەوە بەسەر دروستکردنەوەی ئەو وەختی حیزبی دێموکراتدا زاڵ نەبووە، دوایە ئەو کێشانە هەر ئیدامەی پەیدا کردووە، لە حەددی خۆیدا بە شێوەیەک زەمینەی بۆ کێشەکانی کۆنگرەی سێزدەش دروست کردووە، دەی باشە گەڵاڵەیەک کە مووەفەق نەبووە، چۆن دەتوانێ ببێ بە ڕێگاچارە. بەهەرحاڵ پاش ماوەیەکی دیکە ئەوان هەر وڵامیان نەبوو. ئێمە بۆخۆمان لە دەفتەری سیاسی باسمان کرد لەو دواییاندا کە حەللێک ببینینەوە. داوایان لێ بکەین بە شەفاییش بێ قسەی خۆیان بکەن. دەنا لەڕاستیدا ئەوان لەلایەن خۆیانەوە شتەکەیان کۆتایی پێهێنابوو. نە خەبەریان لێ دەناردینەوە، نە داوایان دەکرد، نە دەیانەویست لەسەر گەڵاڵەیەک قسە بکەن. وابوو دەفتەری سیاسی داوای لە من کرد کە بۆ جاری سێهەم ئەوجار، چونکە جارەکانی پێشووش هەردووک جارەکان ئەمن ئیبتیکاری تەماس گرتن لەگەڵ کاک مستەفای هیجریم کردبوو کە بەیەکەوە دابنیشین حەللێک ببینینەوە. ئەمجارەش داوام لە کاک مستەفا کرد کەبەیەکەوە دابنیشین، با ئەو شتە بە بونبەست نەگا، لە مەرحەلەیەکی دیکە دەست پێبکەینەوە، ئەمن گوێت دەدەمێ، دووبەدوو قسەی لەسەر دەکەین، چۆن دەتوانین مودیرییەتی دەفتەری سیاسی هەردوولا بکەین بۆ گەیشتن بە چارەسەرێک. ئێمە کە دانیشتین دەوری سێ چوار مانگ پێش ئێستا بوو. گلەییم لێکرد گوتم ئێوە ئەو گەڵاڵەیەتان قبووڵ نەکرد، دەبا وڵامێکتان دابایەوە، دەی باشە ئەو گەڵاڵەی ئێستاش لای کومیتە مەرکەزی ئێمە ماوەتەوە، ئەو گەڵاڵەیە وەلا دەنێین، بزانم حەللەکەی ئێوە چیە. من چەند پێشنەهادم پێکرد. لە سیاسەت و لە کێشەی حیزبەکاندا زۆرجار باسی ئەوە دەکرێ کە شەڕ لەسەر دەسەڵاتە، تەبیعیشە لە دەسەڵاتدا شەڕی دەسەڵات هەیە، من هەر لەو پێوەندییەدا بۆوەی من کۆمەکم کردبێ بەوەی کە حیزبی دێموکرات وەسەریەک کەوتبێتەوە، قەتعەن کاتێک باسی یەکگرتنەوەی حیزبی دێموکرات دەکرێ، دەڵێن ئەدی خالیدی عەزیزی سکرتێر دەبێ یان مستەفای هیجری، کێهەیان سکرتێر دەبێ، لە پرۆسەی یەکگرتنەوەی حیزبی دێموکراتدا کە هەردوولامان دەمانەوێ هەردوولای حیزبی دێموکرات وەسەریەک خەینەوە بچینە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کۆنگرەی حیزبێکی واحید، هەتا کۆنگرە جەنابت سکرتێری هاوبەشمانی، ئەمنیش لە خزمەت ئەو حیزبەدا دەبم لە هەر شوێنێک کارم پێبسپێرێ. ئەوە بە نیسبەت خۆمەوە، ئەووەڵ کەس من لەخۆمەوە دەست پێدەکەم. دوایەش ئێوە حەساسییەتێکی بێجێ و نادروستتان لەسەر ناو هێناوەتە گۆڕێ، ناوی ئێمە و ناوی ئێوە بەشێک لە مێژووی حیزبی دێموکراتە، ئینکار ناکرێ. بەڵام بۆوەیکە دیسان ئێمە ئیمتیازێکی دیکەش بدەین، شانسێکی دیکەش بدەین بە ئێوە، چۆن من بۆ خۆم شانسێک دەدەم بە تۆ، لەو پەیوەندییەدا لە دەورانی سکرتێری جەنابت حیزبی دێموکرات لەت بوو، ئەوە من موددەعی پۆستی سکرتێری نیم ئەوە جەنابت دەبی بە سکرتێر، لێرە شانسێکی دیکەش دەدەین بە یەکگرتنەوەی ئەو حیزبە، ئێمە ئامادەین لەژێر ناوی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کە بۆ ئێمە هێڵی سوور نیە، لە کۆنگرەی سێزدە کە ئێمە و ئێوە دەنگمان پێداوە، ئەو دەکەین بە مەبنا، بەڵام مەجموعەیەک ژێرمەجموعەی دەبێ، مەجموعەیەک میکانیزمی دەبێ، قەیناکا با ئەوەش ئاوا بێ. گوتی دەی زۆر باشە هەردووک لامان دەیبەینە دەفتەری سیاسی. لەو دانیشتنەدا لای خۆم من وام تەسەوور دەکرد ئێمە هەنگاوێکی زۆر ڕۆیشتووینە، هەر ماوەتەوە لە دەفتەری سیاسی هەردوولا باسی لێ بکەین و وردەوردە بەدوای وردەکارییەکانی ئەوەدا بڕۆین تا چووین لەگەڵ ئەوانەدا کۆبوونەوەیەکی دەفتەری سیاسیمان کرد.

پرسیار: کاک خالید، دوای ئەو هەیئەتانەی پێکەوە موزاکرەیان دەکرد، دواتر گەشبینییەک دروست بوو کە ئەندامانی دەفتەری سیاسی هەردوولا پێکەوە دادەنیشتن و تەنانەت بەڕێز کاک مستەفا هیجری لە مساحیبەیەکدا باسی ئەوەی کرد چاوەڕوانی هاتنەوەی جەنابتن کە ئەوکات بە سەفەرێک لە ئورووپا بووی، ئەوە کە دێیەوە و تەنانەت ئەو گەشبینییەی بە خەڵک دا کە بەشێک لە کێشەکان چارەسەر بووە و چاوەڕوانی ئەوەین کە بەڕێز کاک خالید بێتەوە . دوای ئەوەی ئێوە دانیشتن لە دەفتەری سیاسی، بەڵام تا ئێستاش هیچ ئاکامێک دیار نیە، ئەو دانیشتنە بەکوێ گەیشت؟

وەڵام: بەڵێ من و کاک مستەفا کە لەگەڵ یەک دانیشتین، هەردووک لامان، لانیکەم ئەمن بۆخۆم خوێندنەوەکەم وابوو کە بەو ڕوحیاتەوە دەچینە کۆبوونەوەی دەفتەری سیاسی هەردوولا و لەوێدا دەفتەری سیاسی هەردوولا و هەیئەتەکانمان ئەرکدار دەکەین بۆ جێبەجێکردنی ئەوە. لە کۆبوونەوەی دەفتەری سیاسی کە ئەو مەوزووعە باس کرا، گوتمان کۆمەڵێک میکانیزم دەتوانێ کۆمەک بەوە بکا. ئێمە کە گوتمان ناوی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران هێڵی سوور نیە، ناوی حیزبی دێموکراتی کوردستانیش بۆ ئێوە هێڵی سوور نیە، بەڵام هیچ ئیشکالی نیە دەڵێین ناوەکە ناوی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، با بزانین ئێستا ئێمە کێ تێکەڵ دەکەینەوە، ئەو خەڵکە کێیە. چۆن بەرەو ئەوە بڕۆین لە ئیشتباهاتی پێشوو دەرس وەربگرین. بنەمای یەکگرتنەوەیەک دابنێین کە نیگەرانیەکانی هەردووک لامان بەرتەرەف بێ و دوایە بە دڕدۆنگی لەگەڵ یەک کار نەکەین. ئێمە پێشنەهادمان پێکردن، دەی باشە هەردوو باڵی دێموکرات یەک دەگرینەوە، هەردوولای دێموکرات یەک دەگرینەوە، دێموکراتەکان یەک دەگرینەوە، هەمووی ئەوانە لەڕوانگەی ئێمەوە هیچ ئیشکالی نیە، چون هەردوولا دەگرێتەوە. هەروەها لەوانە گرنگتر ئێوە وەک حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ئەو هەشت ساڵە مێژووی خۆتان هەیە، لە ئیدامەی مێژووی پێشووتان، ئێمەش مێژوویەکی جیاوازمان هەیە لە ئیدامەی مێژووی پێشوومان. چۆن وابکەین هەردووک لا بەقەناعەتێک بگەین مێژووی هەردووک لامان مێژووی هەموو لایەکمانە و هەردوولا لە کاتی پێویست موراجیعەی پێدەکەین، بۆوەی ئەو خەڵکە خۆی لە حیزبی دێموکراتی واحید و یەکگرتوو لە داهاتوودا ببینێتەوە. ئیحساس نەکا موعامەلەکە یان یەکگرتنەوەکە جۆرێک بووە لایەک لە پەراوێز کەوتووە، لایەک وەلانراوە، لایەک خودییە و لایەک غەیرە خودییە. ئێمە ئەوانەش پێشنەهاد دەکەین. لە هەمووی ئەوانە گرنگتر بۆخۆشتان لە پلێنۆمەکەی پێشوودا باستان کردووە، کۆنگرەی هاوبەش، ئەو دوو بەشە کێن؟!، دەی ئەو دوو بەشە دوو لایە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بۆ ئەوەی ئێمە واریدی ئەو خانەیە بین، شتی ڕەوانی بڕەوێتەوە، لەو شتانە کە زۆرتر ئی سەردەمی لێک تووڕە بوونە، چەقبەستوو نەبین ئەوەیە کە «هاوڕێیانی پێشوو» و شتی وا وەلا دەنێین، هەردووک لامان دەڵێین دێموکراتەکان، هەردووک باڵی دێموکرات یان دێموکراتەکان بەیەکەوە. کاتێک باسی ئەوانەمان کرد، گوتیان ئێمە لە دەفتەری سیاسی ناتوانین لەسەر ئەوە قسە بکەین، ناتوانین لێرە بڕیار بدەین دەبێ بیبەینەوە پلێنۆم، لەحاڵێکدا ئێمە لە دەفتەری سیاسی خۆمان بڕیارمان دابوو و ئەندامی کۆمیتە مەرکەزی و ئەندامی خۆشمان هەبووە گلەیی لە ئێمە کردووە، گلەییان لە خۆم کردووە ئەدی تۆ بۆ وات بە کاک مستەفا گوتووە کە ئەمن نابم بە سکرتێر جەنابت ببێیە، ئەوە کۆنگرەی هاوبەش لە داهاتوودا تەسمیم دەگرێ، گوتومە هیچ ئیشکالی نیە. تەنانەت گلەییان لێ کردووین بۆ گوتوتە نێوی حیزبی دێموکرات هێڵی سوور نیە، ئیمە گوتومانە ئەگەر دڵسۆزانە و مەسئولانە بەرەو چارەسەر بڕۆین، لە موزاکراتدا ئەو شتانە هەیە و بۆ ئێمە موهیمە هەردوولامان وەسەرێک کەوینەوە و دوایە کێشەکان چارەسەر بکەین. ئەوان گوتیان ئێمە لەدەفتەری سیاسی ناتوانین لەسەر ئەوە بڕیار بدەین، دەبێ ئەوە بەرینە پلێنۆم. ئێمەش گوتمان هیچ ئیشکالی نیە. قەراریش درا هەرکات ئەوان پلێنۆمیان گرت، بە چاک و بە خراپ، کە ئێمە ئینتزاری باشمان دەکرد، وڵامەکە لە ئێمە دەنێرنەوە، بیلافاسیلە ئێمە لە دەفتەری سیاسییەکان دادەنیشینەوە و هەیئەتەکان دادەنێین و حەتتا هەردوو لامان، لانیکەم من خۆشبین بووم، بەڵکە لە ڕۆژی نەورۆزدا پەیامێکی باشمان هەبێ یان ئەوەکە لە حەفتا ساڵەی حیزبی دێموکراتدا بەیەکەوە ئەو خەون و ئارەزوانەی کە هەموو لایەکمان هەمانە، حیزبی دێموکراتێکی بەقووەتمان بەبێ، لەوێرا دەستی پێبکەین و دروستی بکەینەوە. بەڵام بەداخەوە کاتێک ئەوان ماوەیەک پێش ئێستا پلێنۆمیان گرت، ئێمە هەر چاوەڕوان بووین و چاوەڕوانیمان دەکرد وڵامێکی باش بێتەدەرێ، یەکەم هەر قسەی جاران بوو، «هاوڕێیانی پێشوو»، دەتگوت لەو کۆبوونەوەیەدا نە من لەگەڵ کاک مستەفا دانیشتووم و نە هیچم گوتووە و نە هیچ تەواڤقێکمان هەبووە و نە دەفتەری سیاسی لەگەڵ یەک دانیشتووین. بۆیە ئێمە بەوە ناڕەحەت بووین و پێمان وابوو ئەوان لەژێر پێی ئەو بەحسانە چوونەتەدەرێ. نەدەبا ئەوەیان کردبایە، بەڵکو لە پلێنۆمدا دەبوو ئەوەیان پەسند کردبایە و زەمینەیان ساز کردبایە بۆ دانیشتنەکانی دیکە. دوای ئەوەش لەباری تکنیکی موزاکرات و گفتوگۆ، ئاخر دوو لایەن دادەنیشێ، لایەک دەڵێ مونتەزیر دەبم لایەکەی دیکەش دەڵێ وەڵامت لێ دەنێرمەوە. تا ئێستاش بە چاک و بە خراپ وڵامیان لە ئێمە نەناردۆتەوە. ئەدێ ئێمە دوو دەفتەری سیاسی لەگەڵ یەک دانیشتین، کۆبوونەوەیەکمان کرد، ئەوەش نەتیجەکەی بوو هاوڕێیان، ئەوەی ئێوە دەڵێن ئێمە مواڤقی نین. لانیکەم وڵامیان دەداینەوە، تا ئێستاش نە بە نووسراوە نە بە قسە، نەیانگوتوە ئەدی ئێمە بڕیارەکەمان ئەوە بووە؛ بەڵام نەتیجەی پلێنۆمەکەی ئەوان نەتیجەیەکی باش نەبوو و لەگەڵ ڕوحییاتی ئەو قسانەی من و کاک مستەفا کردمان و شۆڕمان کردبۆوە خوارێ، لە دەفتەری سیاسی هەردوولا باسی کرابوو، بە هیچ جور لەگەڵ ئەوە نەدەهاتەوە. بۆیە لەڕاستیدا ئەوان بەو هەڵوێستە دەکرێ بڵێم پرۆسەکەیان بە بونبەست گەیاند، دەنا بەو ئیبتکاراتەی ئێمە هەمانبوو و ئەوانیش ئیستعدادێکیان نیشان دابوو، یا مەرحەلەیەک ئێمە چووبووینە پێشێ.

پرسیار: لەدوای دانیشتنەکەی هەر دوو دەفتەری سیاسییەوە تا ئێستا ئێوە هیچ پێوەندییەکتان پێوە نەبووە، نامەیەک لەلای ئێوەوە بچێ بۆ ئەوان یان هی ئەوان هاتبێ، یان جەنابت لەگەڵ کاک مستەفا کۆ ببیتەوە، هیچ شتێک نەبووە؟

وەڵام: دوای پلێنۆمی ئەوان کە هیچ خەبەرێکیان لە ئێمە نەناردەوە و ئێمەچاوەڕوانی ئەوەمان دەکرد، نا، ئێمە پێوەندیمان نەکردۆتەوە. بەڵام هەموو جارێ ئێمە کردوومانە؛ من دوو نموونەت بۆ دێنمەوە: لە ساڵانی پێشووشدا لە تەنیشتی ئەوەی موزاکراتمان دەکرد و لەگەڵ یەک دادەنیشتین، هەوڵمان دەدا بەعزە حەللێک بێنینە گۆڕێ، بە موازاتی ئەو موزاکراتانە ڕیزەکانی خوارەوەش کاری

هاوبەوش بکەن، ئێمە لە ئورووپا و ئەمریکا و لێرە بە هەموو ئۆرگانەکان و موئەسساتی حیزبی و کومیتەکانی خۆمانمان گوتبوو پێشنەهادیان پێ بکەن بۆ هاوکاری بە موناسیبەتە جۆراوجۆرەکان، خەڵکەکە کۆ بێتەوە لە دەوری یەک بێ و لەوێڕا وردەوردە زەمینەی ئەو شتانە دروست بێ. هەر لە ماوەی ڕابردوودا ئێمە، ساڵی ڕابردوو، دوو ئەندامی کومیتە ناوەندی خۆمان ناردۆتە لای سکرتاریای ئەوان، داوامان لێکردوون بەبۆنەی ١٠ی خاکەلێوە ڕۆژی شەهیدان، با بەیەکەوە لەسەر گۆڕستانی هاوبەشی دێموکراتەکان کۆ بینەوە و ڕێزیان لێ بگرین، ئەوە سەرەتایەک بێ، بەڵام ئەوان ڕەتیان کردۆتەوە. مەوریدی وا لە وڵاتانی دەرەوە زۆر زۆر بووە، ڕەدیان کردۆتەوە. مەوریدی وا لێرە زۆرزۆر بووە، ڕەتیان کردۆتەوە. گوتومانە بە موناسیبەتی یادی دوکتور قاسملوو، یادی دوکتۆر شەرەفکەندی، یادی پێشەوا، لەو کارانەدا وردەوردە دەست پێبکەین، لە دەوری یەک کۆ بینەوە، بەڵکە جەوهەری ئەو یادانە هاندەرێک بێ بە لەحازی ڕووحی و ڕەوانی، ئێمە خۆمان لەگەڵ یەک ببینین، هەمووی ئەوانەیان ڕەت کردۆتەوە. هەر لەماوەی یەک دوو حەوتووی ڕابردوودا کە تەلەویزیۆنەکەیان بەداخەوە داخرا، ئێمە لە دەفتەری سیاسی نامەیەکمان بۆ ئەوان ناردووە، لە نامەکەدا گوتوومانە ئێستا کە تەلەویزیۆنەکەی ئێوە داخراوە، ئێوە دەتوانن لە تەلەویزیۆنی کوردکاناڵ ئیستیفادە بکەن. بۆیە لەو پێوەندییەدا ئێمە ئامادەین لەگەڵتان دابنیشین، تا تەلەویزیۆنەکەی خۆتان دەست بەکار دەکاتەوە، بەرنامەکانتان ئەوەی پێویستتانە لە کوردکاناڵ بڵاوی بکەنەوە، لانیکەم تا ئێستا خەبەرێکیان نەناردۆتەوە کە نامەکەتان گەیشت، نامانەوێ و زۆر سپاس، دەمانەوێ بەڵام چۆنی بکەین.

لە عورفی ڕەوابیتدا کاتێک نامەیەک بۆ شوێنێک دەنێردرێ، هەرچەند تۆ ئەو شوێنەت خۆشیش نەوێ، لانیکەم دەڵێی کاکە نامەکەت گەیشت زۆر سپاس، بەڵام نامانەوێ. تا ئێستا نە بە قسە و نە بە نووسین جوابێکیان نەداوەتەوە. مەبەستم ئەوەیە ئەوان لە تەعامولی ئەو کێشە لە یەک خانەدا گیریان کردووە، خانەکە هەمووی بەداخەوە ئەوەیە ئینکاری تۆ بکەن، تۆ بە ڕەسمییەت نەناسن. لەحاڵێکدا ئێمە هەرگیز لە هیچ شوێنێک داوامان لەو هاوڕێیانە نەکردووە کە ئێوە ئێمە بە ڕەسمییەت بناسن. پێویست نیە ئێمەش ئێوە بە ڕەسمی بناسین. ئەو دوو دێموکراتە چاک یان خراپ ئەوە هەن و دەڕوا ، هەر کەسە خەڵکی خۆی هەیە و سیاسەتی خۆشی دەکا و پێویست ناکا بێن لەیەکتر سەنەد وەربگرن و ئیمزا وەربگرن. ئەوان یەک لەوەدا گیریان کردووە بەداخەوە. جا بۆیە ئێمە لەو مەواریدانەدا هەرچەند ئیبتکارمان بە خەرج داوە، زۆر نەچووینەتە پێشێ، هەوڵەکان ئەغلەب یەکلایەنە بووە، ئەمن پێم خۆشە ئەوەش بڵێم زۆرجار هاوڕێیانی خۆمان ڕەخنەیان لە خۆم بووە یان ڕەخنەیان لە دەفتەری سیاسی بووە، ئەدی ئێوە بۆ هێندە نەرمونیانی نیشان دەدەن، هەر ئێوە ئینعتاف نیشان دەدەن، هەر ئێوە هەوڵ دەدەن و خۆ ماندوو دەکەن بە پرۆسەی یەکگرتنەوە، ئەوان کەمتر پێیەوە ماندوون، کەمتر وەک ئێوە خەمخۆرن، ئەوە بۆ ئاوا دەکەن، ئێمە ئەو گلەیی و گازندانەشمان لەنێو ڕیزەکانی خۆمان قبووڵ کردووە، هەر لەسەر ئیحساسی مەسئولییەت بۆ ئەوەی ڕێگەچارەیەک بدۆزینەوە و دێموکراتەکان بکەونەوە سەریەک.

پرسیار: کاک خالید هەرچەند لە لەوانەیە کەمێک لە باسەکە دوور کەوینەوە، دوای ئەوەی چاوەڕوانییەکی باش لەنێو خەڵکدا دروست بوو، یانی گەشبینییەک هەبوو، هیوایەک هەبوو، ئێستا بەداخەوە جەنابت دەڵێی بە بونبەست گەیشتووە، بەڵام لەو سەروبەندەدا کە هیوایەک هەبوو، کتێبێک لە نووسینی کاک مستەفا هیجری بڵاو بۆوە بەنێوی «نسکۆ و دابڕان» ، لەو کتێبەدا کۆمەڵێک هێرش کراوەتەسەر حیزبی دێموکڕاتی کوردستان و کەسایەتییەکانی، ئێوە وەک حیزبی دێموکراتی کوردستان ڕاتان لەسەر ناوەڕۆکی ئەو کتێبە و ئەوە کە لە ئێستادا بەو ئەدەبیاتە و لە ئاستی سکرتێردا ئەو کتێبە بڵاو بۆتەوە، چیە؟!

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وەڵام: بڵاوبوونەوەی ئەو کتێبە لەو قۆناخەدا، لانیکەم لە سەردەمێکدا کە ئەمن و کاک مستەفا پێکەوە دانیشتووین و قسەمان لە زۆر شت کردووە و دەفتەری سیاسی هەردوولامان دانیشتووین و بەرەو ئەوە دەچووین بەعزە حەللێک ببینینەوە، لانیکەم ئەمن وام فکر دەکردەوە، گەشبینیم دروست دەکرد، بەدبینیم دەرەواندەوە، هەوڵم دەدا گرژی و ئاڵۆزی نەمێنێ، بەڵام دەرچوونی ئەو کتێبەم زۆر پێ ناخۆش بوو. پێش ئەوەی بێمە سەر ئەوەی ئەو کتێبە بۆ ئێستا دەرکرا و شوێنەواری ئەو کتێبە، ئاماژە بە شتێکی هاوشێوەی ئەو دەکەم. دوو ساڵ سێ ساڵ پێش ئێستا، کاتێک ئێمە لە عادەی کردنەوەی ڕەوابیتدا باش دەچووینە پێشێ، دادەنیشتین، پەیامان بۆ یەکتر دەنارد، هەوڵمان دەدا، خەڵکمان ئومێدەوار دەکرد، لە گەرمەی ئەوەدا بووین، لایەنی کاک مستەفا هیجری لە جیاتی ئەوەی بێن لەگەڵ ئێمە لەسەر چارەسەری کێشەکان قسە بکەین، لەژێرەوە چەند کەسێکیان لەنێو ئێمە هان دابوو، دوایە ئەو چەند کەسە چوونە نێو خۆیان. ئەمن گلەییشم لێ کردن گوتم ئەوە موعامەلەیەکی خراپە، دەڵێن لە بازی شەترەنجدا شەترەنجبازی خراپ ئەوەیە کە ئەسپێک بە پیادەیەک دەدۆڕێنێ. ئەو حیزبە لەت بووە، لەتێک بەو هەموو کادر و پێشمەرگانە سەرمایەی هاوبەشمانە، نایەی کار لەسەر ئەوە بکەی بێین ئەو حیزبەی پێ گەورە بکەینەوە، لە ژێربەژێر لەسەر دوو سێ کەس کار دەکەن، فریویان دەدەن لەدژی ئێمە هەراوهوریای پێ دەنێنەوە، شتی وا دێ و دەڕوا و نابێ بە هیچ، ئینسان دەبێ گەورە فکر بکاتەوە، مەوریدی وەک ئەوە زۆر بوون، خەلک بە پۆل لەولاڕا هاتبوونە لای ئێمە، یەکجاریش لەتەلەویزیۆن باسمان نەکردن. مەبەستم ئیحساسی مەسئولییەتە، ئەو وەختیش ئەوە بۆیە کرا، بۆوەی کە ئەو ڕەوابیتە کە بەرەو عادیبوون دەچۆوە، تێک بدرێ و تا ڕادەیەکیش تەئسیری دانا بۆ ماوەیەک ڕەوابیت گرژ و ئاڵۆز بۆوە و خەڵکی جۆراوجۆر بە مەبەستی جۆراوجۆر شتی لەسەر دەگوت و دەنووسی. بەڵام ئەمەی ئەوجار و ئەو کتێبە، لەڕاستیدا ئەمن زۆرم پێ ناخۆش بوو، ئێمە لە گەرمەی موزاکرە و گفتوگو و ڕێگەچارە دیتنەوەدا بووین، بەرەو ئەوە دەچووین کە ئەو کێشانە کە لە مێژووی حیزبی دێموکراتدا بووە، وردەوردە لە شوێنێک وەک فایل دایانبنێین و ئارشیویان بکەین، مەگەر پێویست بێ موراجیعەی پێ بکەین، ئەگەر موراجیعەشت بە شتی مێژوویی کرد، ئارشیوەکان، تەبەقەبەندی دەکرێ، هێندێک شتی نێوخۆییە، ئی نێو بنەماڵەکەتە، هەرگیز ناچێتەدەر. بنەماڵەیەکیش شتی نێوخۆیی هەیە، دەوڵەتێکیش شتی نێوخۆیی هەیە، حیزبێکیش شتی نێوخۆیی هەیە. بەڵام بەداخەوە نووسینی ئەو کتێبە لەلایەن کاک مستەفا هیجرییەوە، لانیکەم ئەوەی بۆ من دروست کرد لە گەرمەی ئەوەی من ماندووم بەوە، دەفتەری سیاسی ئێمە ماندووە و بۆ وەحدەتی ئەو حیزبە دەڵێم کاک مستەفا جەنابت سکرتێر بەو ئەمنیش لە خزمەتت دام، لە گەرمەی ئەوەدا خەریکن دەچن کتێبێک دەنووسن، بۆ ئەوەی ئاڵۆزیی زۆرتر دروست کەن. کێشەی زۆرتر دروست کەن. وەک ئەوەی ئەو دەمەی لەگەڵ من دانیشتووە یان هاوڕێیانی دەفتەری سیاسییان لەگەڵ دەفتەری سیاسی ئێمە دانیشتوون و قسە دەکەن چۆنی حەل بکەین، بیریان لەوە کردۆتەوە ئەدێ چۆن کتێبێک بنووسین باسی ڕابردوو بکەین، ئەو کێشانە بێنینە گۆڕێ، جارێکی دیکەش جەوەکە تێک بەدەین و ئاڵۆزی بکەینەوە. کتێبێک کە بێحورمەتی بەولایەی تێدا هەیە کە بەشیک لە مێژووی ئەویشە، بێحورمەتی بە کەسایەتییەکانیش تێدا هەیە کە هێندێکیان بەقەد تەمەنی ئەو لەو حیزبەدا خزمەتیان کردووە. بۆیە دەبێ بڵێم دەرکردنی ئەو کتێبە لەلایەن کاک مستەفا هیجری ئیقدامێکی مەسئولانە نەبوو، لانیکەم ئەمن ماندوو بووم و لەگەڵ خۆشی باسم کردبوو، دەفتەری سیاسی ئێمەش ماندوو بوون کە چۆن چارەسەرێک ببینینەوە. ڕاوەستابان لە داهاتوودا، خۆ نەچوە بچێ. بەدبەختییەکی حیزبی دێموکرات ئەوەیە لە کتێب نووسین بەپەلەن، هەر کەس بەدوای بیرەوەرییەکاندا دەڕوا و کتێبێک دەنووسێ و ئاوڕ دەداتەوە و کێشەش بۆ نەسڵەکانی دیکە دروست دەکا. بۆیە ئەمن گلەییم لە خودی کاک مستەفا هەیە، نەدەبا ئەوەی کردبایە، لانیکەم دەبا ئەو ئیجازەی نەدابا و گوتبای ئەو کتێبە ئەگەر واش بێ ئێستا نابێ دەربچێ. ئێمە خەریکی هێندێک موزاکراتی جیددی لەگەڵ ئەو برادەرانەین، ماوەیەک ڕادەوەستین.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەمن بێئەوەی بچمە نێو نێوەڕۆکی ئەو کتێبە، چاکە یان خراپە، بەڵام ئەو کتێبە کە ئێستا بڵاو بۆوە، وای دەخوێنمەوە، عەمدەن ئەوەیان کرد بۆ تێکدانی ئەو پرۆسەیە، بۆ لەباربردنی ئەو زەمینەیە بووە کە بە هیممەتی ئەندامانی هەردووک لا، دۆستانی حیزبی دێموکرات لە دەرەوە، خەڵکانێکی زۆر لە ئەندامانی هەردوولا بەنێوی کەمپەین و کاری هاوبەش بەیەکەوە ئومێدەوارییان بڵاو دەکردەوە و موژدەی ئەوە دەدرا کە بەرەو چارەسەرێک دەڕۆین، بەڵام دروست لە گەرمەی ئەوەدا کتێبێکی ئاوا بڵاو دەکەنەوە. ئەو کتێبە لەڕوانگەی من عەمدی بڵاو بۆوە، بۆوەیکە پرۆسەی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان و گەورەکردنەوەی حیزبی دێموکرات لەبار بچێ. لە هەمووی ئەوانەش گرنگتر زۆر لەوە بەداخم کە جاروبار بیر لە مێژووی حیزبی دێموکرات دەکەمەوە، لە پەنجا ساڵی ئەخیر ئەو هەموو کێشەمان هەبووە، لەوە بەداخم کە نەسڵی ئێستاش هێندە بەو کێشانەوە بژین، لەجیاتی ئەوەی دابنیشین فکر لە شتی گەورە بکەینەوە، ئەدی ئێران چی لێ دێ، ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست چی لێ دێ، ئێمە چمان لێ بەسەر دێ، ئەو حیزبە هاوبەشەی ئێمە پەنجا ساڵە ژیانی هەر لە کوردستانی عێراق و دەربەدەری دایە، چی لێ بکەین، کتێبێک دەنووسرێ لەو کتێبەدا ئینرژییەکە لەسەر ئەوە سەرف دەکرێ، فڵان شەخسییەتە چۆن بشکێنن، فڵان شەخسییەتە چۆن تەحقیر بکەین، ڕابردووی جەمعێکی کە لەخۆیان زیاتر نەبن، کەمتر نین، بەبێئیحترامییەوە بەرخوردی پێبکەن. بۆیە بە باوەڕی من بۆ جارێکی دیکە دەڵێم مەسئولییەتی بە بونبەست گەیاندنی ئەو پرۆسەیە ئێمە ئەوجارە باشمان هێنابوو و سەر نەکەوتین، دەکەوێتە سەر لایەنی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە سکرتێریی کاک مستەفا هیجری. بۆیە ئەوە دەڵێم بەڕاستی لایەنی ئێمە بە ئیعتماد بە نەفسەوە بە جیددییەت و بە عەلاقەوە چۆبووە نێو ئەو پرۆسەیەوە.

پرسیار: کاک خالید بگەڕێینەوە سەر پەیامەکەی جەنابت لە پەیامەکەدا دەڵێی کۆمەڵێک سیناریۆی ناڕوون، ئاڵۆز لە ناوچەکەدا هەیە و ئێستا دەبینین سیناریۆکان ناڕوونترن، ئاڵۆزترن، زیاترن، جەنابت دەفەرمووی پرۆسەی یەکگرتنەوەی حیزبی دێموکرات لانیکەم جارێ لە بونبەست دایە، ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ ئەم پرۆسانە و داهاتووی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە گشتی چۆن دەبینی و پێت وایە دەبێ چ بکرێ بۆوەی کە لانیکەم حیزبی دێموکرات بتوانێ وەک خەڵک چاوەڕوان دەکا، پێگەی خۆی وەدەست بێنێ و لەنێو ئەم سیناریۆ ناڕوونانەدا ئەرکی خۆی بەجێ بگەیەنێ؟

وەڵام: ڕەنگە حەللی جۆراوجۆر هەبێ، خەڵکی جۆراوجۆر حەللی موختەلیف بێننە پیشێ، بەڵام ئەوەی لای ئێمە ئەولەوییەتی هەبوو وەک حیزبی دێموکراتی کوردستان لە حاڵی ئێستادا کارکردن بۆ ئەوە بوو چۆن دێموکراتەکان بکەونەوە سەریەک. پێمان وابوو بەشێک لەو ئینتزاراتە بە حیزبی دیموکراتێکی بەقووەت جێبەجێ دەبێ، بۆوەی ئێمە پێیەوە ماندوو بووین. بەڵام ئێستا کە بەداخەوە لایەنی بەرامبەری ئێمە ئەو پرۆسەیەی بە بونبەست گەیاند و لەوەدا مەسئولە کە نەیهێشت بە سەرەنجام بگا و ئەو ئاواتەی کۆمەڵانی خەڵک جێبەجێ بێ، ئێمە دەست لەسەر دەست دانانێین. ئێمە نائومێد نەبووین، دیسانەکە ئەمن پێم خۆشە لێرەدا ئەو پەیامە بدەم: سەرەڕای ئەوەی ئەوان بە جیددی هەرگیز بۆ ئەم مەسەلەیە نەهاتنە پێشێ، سەرنجیان بە ڕێگە حەللەکانی ئێمە نەکرد، بە جیددی لەنێو خۆیاندا نەیانکرد بە باس، چونکە نەتیجەکان وا نیشان دەدا، بەڵام دیسانەکە ئێمە هەر ئومێدەوارین. بۆ جارێکی دیکەش ئێمە هەر ئومێدەوارین لەسەر یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان کار دەکەین و هیوادارم ئەوان پاش خوێندنەوەیەکی ڕابردووی ئەو کێشانە و تەجرووبەی موزاکراتی ئەخیر و چۆن تەعامولیان کردووە و مەوزووعەکان چۆن هاتوونەگۆڕێ، بۆ جاریکی دیکەش فکر لەوە بکەنەوە و هەر وەختێک فکریان لەوە کردەوە، بۆ جارێکی دیکەش ئێمە ئامادەین هەر وەختێک داوایان کرد ئێمە ئامادەین لە سەر پرسی یەکگرتنەوەی دێموکراتەکان قسە بکەین. یەعنی هەرگیز ئەوە وەلا نانێین وەلەو ئەرکی بە بونبەست گەیشتنەکە و سەرنەکەوتنەکەی لەسەرشانی ئەوانە. ئێمە لەو

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پێوەندییەدا ڕوو بە کۆمەڵانی خەڵک، ئەندامانی ئەوان، ئەندامانی خۆمان دەڵێم بەڕاستی ئەوەی لە توانای ئێمەدا بووە، بە ئیحساسی مەسئولییەت و خەمخۆرییەوە هەمووومان موستەنەد کردوومانە تا ئێستا هێناومانە، شتێک نەماوە کە ئێمە نەیکەین.

بەڵام لەو سێناریۆ ناڕوونانەی کە جەنابت ئاماژەت پێدا، لەڕاستیدا هەر ئەوەیە کە یەک: ئێمە هەوڵ بۆ ئەوە بدەین، دوو: ئەرکی ئێمە ئەندامانی حیزبی دێموکراتی کوردستان و ئەرکی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە گشتی، لە دەرەوەی وڵات، لە نێوخۆی وڵات، لێرە، ئەرکی میدیایی، دیپلۆماسی، تەشکیلاتی ئێمە، لەمەودوا قورستریش دەبێ. بۆ؟ ئێمە هیوادار بووین لە ئیدامەی خۆیدا ئەگەر ئەو یەکگرتنەوە بە نەتیجەیەک بگا، بەیەکەوە ئەو ئەرکە بەجێ بگەیەنین، بەڵام ئێمە لێرە بەدوا خۆمان پتر ئەرکدار دەکەین، بە کاری جیددیتر و بەردەوامتر، لەسەر جێبەجێکردنی ئەو پرۆژانەی بۆخۆمان باوەڕمان پێیە و دەبێ حیزبی دێموکرات بکەینە ئەو حیزبی دێموکراتەی کە لە پەیامەکەی خۆمدا هاتبۆوە گۆڕێ، ئێمە لانیکەم بۆخۆمان کاری پێدەکەین. هیوادارم کۆمەڵانی خەڵک لەنێوخۆی وڵات، ئەندامانی حیزبی دێموکرات بە گشتی، زۆرتر لەمەودوا لەو مەیداندا کار بکەن، یەعنی قورساییەکی زۆری ئەوە دەکەوێتە سەرشانی ئێمە. تەنیا دەمەوێ لێرە شتێکی دیکە ئاماژە پێبکەم ئەویش ئەوەیە کاتێک باسی ئەو سێناریۆ ناڕوونانە دەکەم دەقیقەن دەمەوێ جارێکی دیکە تەئکید بکەمەوە، لایەنی ئێمە بۆچوونی لەسەر چارەسەریی کێشەی دێموکراتەکان هەمیشە ئەوە بووە لە پەنجەرەی داهاتووی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و پێداویستیی سیاسی ئێمە بەرەو ئەوە بچین حیزبی دێموکرات بکەینەوە یەک و حیزبی دێموکرات بکەوێتەوە سەرێک بۆ ئەوەی ئەو ئێنێرژییەمان بۆ ئازاد بکا و هەمیشەش دەمانگوت ئەو حەللەی ئەو برادەرانە دەیانهێنا گۆڕێ، ئەو لایە بێتەوە نێو ئەو لایە و ئەو لایە حیزبی مادەرە و ئەو لایە حیزبی پەدەرە، یان ئەوڵا بێتەوە ئەو لایە، من موخالیفی ئەو حەللەم. چ ئەوان بێنەوە لای حیزبی دێموکراتی کوردستان و بێنەوە قەڵای دێموکرات کە کاتێک هەموومان لێرە کارمان کردووە، چ لایەنی ئێمە بچێتەوە لای ئەوان. ئەوە بە مانای ئەوەیە هەر ئەو حەللە لە ڕۆژی یەکەمدا کێشە خوڵقێنەرە. ئەوە هیچ موشکیلەیەک چارەسەر ناکا. باشترین حەل ئەوەیە یەکتر بەو جۆرەی هەن قبووڵ بکەین و ئینسانەکان بەو جۆرەی هەیە قبووڵ بکەین، هەموو لایەک تێیدا بەشدار بن، هەموو لایەک خۆی تێدا ببیننەوە، هەموو لایەک ئیحساسی ئەمنییەتی سیاسی تەشکیلاتی بکەن، هەموو لایەک لە حیزبی واحیددا ئاسوودە بن، ئەوەیە تەزمینی ئەوە دەکا حیزبی دێموکرات لە داهاتوودا ئەگەر تووشی کێشەی ئاوا بۆوە، زەرەر و زیانی زۆرتر نەبێ.

پرسیار: کاک خالید وەک دوایین پرسیار بە سەرنجدان بەو قسانەی جەنابت باست کرد، کە بەرەو حەفتاساڵەی دامەزرانی حیزبی دێموکرات دەچین، ئەگەر ئەم دوو دێموکراتە لێک نزیک نەبوونەوە، نەیانتوانی لە پرۆسەیەکی سالمدا یەک بگرنەوە، حیزبی دێموکراتی کوردستان چۆن بەرەو داهاتوو هەنگاو دەنێ و جەنابت وەک سکرتێری ئەو حیزبە پەیامت ڕوو بە ئەندامانی ئەو حیزبە چیە؟

وەڵام: بە باوەڕی من ئەندامانی حیزبی دێموکرات لە دوو مەیداندا ئەرکمان لەسەرە؛ یەکێکیان نێوخۆییە. لە دانیشتنی نێوخۆیی خۆماندا ئەگەر بە مێژووی پەنجا ساڵەی ئەخیری خۆماندا بڕوینەوە، شاهەمەتمان هەبێ، کێشەکانی نێو حیزبی دێموکرات، مێژووەکەی هەیە، زۆرێک لەوانەی لە کێشەکاندا بوون، بەخۆشییەوە لە حاڵی حەیات دان، یان لە کتێبەکانیدا موستەنەد کراوە، لە دەورانی ڕێزدار کاک ئەحمەد تۆفیقەوە تا دەورانی شەهید دوکتور قاسملوو بگرە کە دەورانێک کێشەکانی ئەو سەردەم هەبوون و شاراوەش نیە و دوایەش هەر درێژەی هەبووە تا دەورانی کاک دوکتور سادقی شەرەفکەندی، لە دەورانی ڕێبەرانی زیندووی هەر دوو بەشی دێموکرات، چ ڕێبەرایەتی شۆڕشگێڕ و چ ئەوی دیکە، ئی دەورانی ئێستاش کە هەر دوو لامان لە حاڵی حەیات داین، بتوانین بەشێوەی نێوخۆیی شاهەمەتمان هەبێ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەوێ ئاماژەی پێبدەین. بڵێین ڕێبەرانی شەهید و زیندوو لەو مەواریدانەدا هەڵە و ئیشتیباهاتمان بووە لە تەعامول لەگەڵ کێشەکانی نێوخۆی خۆمان. ئەوە بۆیە بڵێین ئەو نەسڵەی فێرە حیزبایەتیە دەکەین لە داهاتوودا، دەرسی لێ وەربگرێ و ئەو هەڵانەی ئەمن کردوومە، ئەو نەیکاتەوە.

ئەرکی دووەم ئەوەیە ڕوو بە دەرەوە، ڕوو بو ئێران، خوێندنەوەیەکی دیکە بکەینەوە لە ئێران، ئیمپراتۆرییەتی ئێران چ بووە، مەزهەب کەنگێ هاتۆتە نێو سەحنەی سیاسیی ئێران، حکوومەتی کۆماری ئیسلامی چۆن بووە، چۆنمان پێناسە کردووە، چۆن شەڕمان لەگەڵ ئەو حکوومەتە کردووە، هەڵە و ئیشتیباهاتی ئێمە چ بووە، کارم بە هی ئەوان نیە ئەوە لە جێگای خۆی دایە، ئەمە لەگەڵ وان موبارزە دەکەین و لەو سی و شەش ساڵەدا چۆنمان تەعامول کردووە، ئەو میتۆدانەی ئێمە هەموو باش بووە، لەکوێ دەستی تێوەردەین، لەکوێ شتی تازە بێنینە گۆڕێ، پێداچوونەوەیەکیش بەوانەدا بکەین. مادام پێداچوونەوەمان بەوانەدا کرد، هەمووی ئەوانە دوو سێ شت دێنێتە گۆڕێ: یەکێکیان بەرنامە بۆ داهاتوویە ڕوو بە کۆمەڵانی خەڵک و داهاتووی ئێران، ئەوی دیکەش دیتنەوەی میکانیزم و فەرهەنگ سازییە لەنێوخۆی حیزبی دێموکراتدا کەهێندێک لەو کێشانە دەیان ساڵە بەرۆکی حیزبی دێموکراتی گرتووە و بۆ خۆمان حەللی بکەین. من لەو باوەڕە دام حیزبی دێموکراتی کوردستان ئیحتیاجی بەو پێداچوونەوە هەیە. دەبێ ئێمە شەهامەتمان هەبێ دوای حەفتا ساڵ چی؟ چمان کردووە؟ لە کوێ کەمیمان هێناوە؟ لەمەوبەدوا دەبێ چ بکەین؟ دڵنیام ئەگەر ئەو ڕووحە هەبێ، ڕووحی سازندەگی هەبێ هەموو لایەک تێیدا بەشداری بکەن، دڵنیام دەتوانین بەیەکەوە هیوایەکی باش دروست بکەین بۆ داهاتووی حیزبی دێموکرات و بۆ کۆمەڵانی خەڵک لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان.

- زۆر سپاس کاک خالید
- زۆر سپاس بۆ جەنابیشت

لە ژمارە ٦٥٣ ی ڕۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

ڕێکەوتی : ٥ی ئاوریلی ٢٠١٥

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕۆژژمێری مێژووی ٧٠ ساڵەی دامەزرانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان

١٦ی ئووتی ١٩٤٥ – ١٦ی ئووتی ٢٠١٥ی زایینی

کۆکردنەوەی و ئامادە کردنی : ڕەحمان نەقشی

١	١٦ی ئووتی ١٩٤٥	ڕۆژی دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە شاری مەهاباد.لەسەر بناخەی کۆمەڵەی ژیانەوەی کورد (ژ – ک)
٢	٢٣ی ئۆکتۆبری ١٩٤٥	پێک هێنانی کۆنگرەی یەکەمی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە بەشداری نوێنەرانی زۆربەی ناوچەکانی کوردستان لە شاری مەهاباد.)قازی محەممەد پێشەوای حیزب)
٣	٦ی دیسامبری ١٩٤٥	دەرچوونی یەکەم گوڤاری ئەدەبی،سیاسی و کۆمەلایەتی کوردستان کە بیرو بووچوونی حیزبی دێموکراتی کوردستان بوو لە لایەن چاپخانەی کوردستان لە شاری مەهاباد.
٤	١٢ دیسامبری ١٩٤٥	بەشداری نوێنەرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە ڕێ و ڕەسمی دامەزرانی کۆماری ئازەربایجان لە شاری تەوریز.
٥	١٧ی دیسامبری ١٩٤٥	ڕۆژی چەک کردنی شارەوانی مەهاباد ئاخرین بنکەی حکومەتی ناوەندی و هەڵکردنی ئالای کوردستان و دامەزرانی هێزی سپای میللی کوردستان.
٦	١٠ی ژانوییەی ١٩٤٦	چاپ و بڵاو کردنەوەی یەکەم ژمارەی کوردستان کە هەتا ئێستا ٦٦٢ ژمارەی لێ دەرچووە.
٧	٢٢ی ژانوییەی ١٩٤٦	ڕاگەیاندنی کۆماری کوردستان لە خۆپیشاندانیک دا بە بەشداری زیاتر لە ٢٠ هەزار کەس لە نوێنەرانی ناوچە جیاوازەکانی کوردستان لە مەیدانی چوارچرای مەهاباد،قازی محەممەد پێشەوای حیزب بەسەرۆک کۆمار هەڵبژێرا.
٨	١١ی فێورییەی ١٩٤٦	پێک هێنانی حکوومەتی کوردستان و هەیئەتی ڕەئیسەی میللی (کابینەی وەزیران) ئەو هەیئەتە لە ١٤ وەزیر پێک هاتبوو.
٩	١٥ی مارسی ١٩٤٦	دامەزرانی یەکەم ڕێکخراوی ژنانی دێموکراتی کوردستان لە شاری مەهاباد - ڕۆژهەلاتی کوردستان.
١٠	٢٣ی ئاوریلی ١٩٤٦	پەیمانی دۆستایەتی و هاوکاری لە نێوان دوو حکومەتی کوردستان و ئازەربایجان لە لایە دوو هەئیەتی ڕەسمی بە سەرۆکایەتی پێشەوا قازی و جەعفەری پیشەوەری لە شاری تەوریز ئیمزا کرا.
١١	٣٠ی ئاوریلی ١٩٤٦	بۆ یەکەم جار دەزگای رادیۆ کە پێیان دەگوت ئیستاسیۆنی رادیۆ لە ڕێ و ڕەسمی تایبەت دا بە وتاری پێشەوا قازی لە شاری مەهاباد کرایەوە.
١٢	١٦ی ژوییەی ١٩٤٦	شەهید بوونی محەممەد ئانەوازادە یەکەمین فەرماندەرو جێگری سیاسی وەزارەتی هێزی کوردستان بە هۆی کەوتنە خوارەوەی فرۆکە لە نێزیک کەلیخان ناوچەی بانە .

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١٣	١٧ی دیسامبری١٩٤٦	گەرانەوەی ئەرتەشی شا بۆ مەهاباد و کۆتایی تەمەنی یازدە مانگەی یەکەم کۆماری کوردستان.
١٤	١٤ی فێوریەی ١٩٤٧	لە سێدارە ١٣ کەس لە فەرماندەر و پێشمەرگەکانی کۆماری کوردستان دوای هەرەس هێنانی کۆمار لە شاری سەقز
١٥	٣٠ی مارسی ١٩٤٧	لەسیدارەدانی پێشەوا قازی محەممەد سەرۆک کۆماری کوردستان لە مەیدانی چوارچرا مەهاباد.
١٦	٣٠ی مارسی ١٩٤٧	لە سێدارە دانی ئەبولقاسمی سەدری قازی نوێنەری خەڵکی مەهاباد و دەورو بەر لە مەجلیسی شورای میللی ئێران لە سەردەمی کۆماری کوردستان و برا بچوکی پێشەوا قازی محەممەد لە شاری مەهاباد.
١٧	٣٠ی مارسی ١٩٤٧	لە سێدارە دانی حەمە حوسین سەیفی قازی وەزیری بەرگری کوماری کوردستان،جێگری سەرۆک کۆمار پێشەوا قازی محەممەد لە شاری مەهاباد
١٨	٧ی ئاورێلی ١٩٤٧	لە سێدارە دانی ٣ی ئەفسەری پایەبەرزی کۆماری کوردستان لە شاری مەهاباد
١٩	٢٠ی ژوئەنی ١٩٤٧	ئیعدامی چوار ئەفسەری سوپای میللی کۆماری کوردستان.(مستەفا خۆشناو،عەزەت عەبدولاعەزیز،خەیرولاعەبدولکەریم،محەممەد مەحموود قودسی)
٢٠	بەهاری ساڵی ١٩٤٧	دەست پێکردنەوەی خەباتی دوو بارەی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە شێوەی تەشکیلاتی.
٢١	زستانی ساڵی ١٩٥٢	سەرکەوتنی بەرچاوی کاندیدای حیزبی دێموکرات لە هەڵبژاردنی دەورەی حەفدەی مەجلیسی شورای ئێران.
٢٢	رەشەمەی ساڵی١٩٥٢	ڕاپەرینی جووتیارانی ناوچەی موکریان بە دژی زوڵم و زۆری ئاغاو دەرەبەگەکان ئەو جووڵانەوەیە لە لایەن ریژیمی شا سەرکوت کرا.
٢٣	بانەمەری ساڵی١٩٥٣	پێک هاتنی کۆمیتەی تازەی حیزب لە مەهاباد بە مەبەستی بوژانەوەو ساخ کردنەوەی رێکخراوەکانی حیزبی.
٢٤	٥ی ژوئەنی ١٩٥٣	کۆبونەوەی لاوانی دێموکراتی کورد بۆ هەڵبژاردنی نوێنەر بۆ فستیوالی جیهانی لاوان لە بۆخارست،لە باغی میکائیل لە شاری مەهاباد کەلە لایەن هێزی چەکداری رژێم پەلامار دران کە بوو بە هۆی شەهید بوونی لاوێک و چەند لاویش دەستگیر کران.
٢٥	٢٤ی ژوییەی ١٩٥٣	بەرێوەچوونی مێتینگی گەورە لە شاری مەهاباد بەبۆنەی هەلاتنی شا بەرەو بەغدا ورۆم.
٢٦	١٩ی ئووتی ١٩٥٣	کودتای نیزامی دژی حکوومەتی میللی دوکتور محەممەد موسەدیق.
٢٧	ساڵی ١٩٥٤	کۆچی دوایی حاجی سەید بابە شێخی سیادەت رەئیسی هەیئەتی رەئیسەی میللیی(سەرۆک وەزیر)کۆماری کوردستان لە دێی تورجان.
٢٨	ژوئەنی ١٩٥٥	کۆنفرانسی یەکەمی حیزب و هەڵبژاردنی ئەندامانی رێبەری حیزب لە کێوی قەڵاتەرەش پشتی گوندی سەیدئاوای بابەگەورە لەناوچەی پیرانشار.
٢٩	نوامبری ١٩٥٩	هێرشی بەربڵاوی ساواک بۆ سەر رێکخراوەکانی حیزب کە نزیکەی ٢٥٠ کەس لە سەرانسەری کوردستان گیران و زۆریشیان پەرەوازەی باشووری کوردستان بوون.
٣٠	پاییزی ساڵی ١٩٦٣	پێک هاتنی کۆمیتەی ساخکەرەوەی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە زینوێ شێخی.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٣١	٢١ی مارسی ١٩٦٤	هێرشێکی گەورەی دیکەی ساواک بۆ سەر ڕێکخراو و ئەندامانی حیزب و بەشێکی بەرچاو گیران و ڕەوانەی چاڵە ڕەشەکانی ڕێژیمی شا کران.
٣٢	١٩ی نوامبری ١٩٦٤	پێک هاتنی کۆنگرەی دووهەمی حیزب لە گوندی سونی باشووری کوردستان(کەسایەتی یەکەمی حیزب، ئەحمەد توفیق)
٣٣	ساڵی ١٩٦٦	شەهید بوونی سەدیق ئەنجیری ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی دووهەمی حیزبی دێموکرات. لەباشووری کوردستان.
٣٤	ساڵی ١٩٦٧	شەهید بوونی مەلارەحیم ویردی ناسراو بە میرزا ئەحمەد ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی دووهەمی حیزب لە باشووری کوردستان.
٣٥	ساڵەکانی ٦٧- ١٩٦٨	تێکۆشانی چەکداری سیاسی لە لایەن کۆمیتەی شۆڕشگێڕی حیزب،ئەو جووڵانەوەی ١٨ مانگی خایاند بەداخەوە زۆربەی بەرێوەبەرانی شەهید کران.
٣٦	ساڵی ١٩٦٧	شەهیدبوونی باپیرشکاک(نحو) ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی گۆنگرەی دووهەمی حیزبی دێموکرات بەدەست هێزەکانی ئێران لە ناوچەی سەلماس.
٣٧	سپتامبری ساڵی ١٩٦٨	گیرانی سەدان کەس لە ئەندام و لایەنگرانی حیزب لە هەموو شوێنەکانی کوردستان، کە بەدوای ئەشکەنجەی زۆر لە پادگانی جەلدیان چەندین کەسیان لێ ئیعدام کران.
٣٨	ساڵی ١٩٦٨	شەهید کردنی دڵشادی ڕەسووڵی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان، کۆنگرە یەکەم و جێگری وەزیری فەرهەنگ لە کۆماری کوردستان. لە باشووری کوردستان.
٣٩	٢ی مای ١٩٦٨	شەهید بوونی تێکۆشەرو چالاکوانی سیاسی و ئەندامی ڕێبەری حیزب سمائل شەریف زادە و هەڤاڵانی بەدەست ڕێژیم پەهلەوی .
٤٠	١٥ی مای ١٩٦٨	شەهید بوونی تێکۆشەرو چالاکوانی سیاسی و ئەندامی ڕێبەری حیزب سولەیمان موعینی بە دەست سەرکردایەتی شۆڕشی کوردستانی عێراق لە دیلمان.
٤١	٢ی سپتامبری ١٩٦٨	لەسێدارە دانی شاعیرو تێکۆشەری سیاسی وئەندامی ڕێبەری حیزب مەلا ئاوارە(ئەحمەد شەڵماشی)لە شاری سەردەشت لەلایەن حکومەتی پاشایەتی ئێران.
٤٢	١ی مای ١٩٧١	ئامادە کردنی گەڵاڵەی کۆمیسیونی پەیرەو و پرۆگرام بە بڕیاری ڕێبەرایەتی حیزب بۆ باس و ڕاوێژ بدرێ بە ئەندامانی حیزب کە هەم بیرو بۆچوونی خۆیان بدەنە دەستەی ڕێبەرایەتی و هەم لە کۆنفراسی سێهەم دا بە ئامادەی زیاترەوە باسی لە سەر بکەن.
٤٣	١٣ی مای ١٩٧١	کۆبونەوەی کۆمیتەی ڕێبەرایەتی حیزب بۆ چارە سەری ئەو ناکۆکی و ئاڵۆزییە فکرییەی کە بۆ ئەندامانی حیزب هاتبوو پێش،لە کۆبوونەویەک دا دوای ڕاوێژو لێکدانەویەکی زۆر چەند بڕیاری گرینگ دران.
٤٤	ژوئەنی ساڵی ١٩٧١	پێک هاتنی کۆنفرانسی سێهەمی حیزب،لە شاری کۆیی لە باشووری کوردستان ئەو کۆنفرانسە کۆنفرانسێکی بەکەلک بوو و حیزبی هێناوەتەوە سەرڕەوتی ئاسایی خۆی.
٤٥	ژوئەنی ساڵی ١٩٧١	لە کۆنفرانسی سێهەم دا ناوی حیزبی دێموکراتی کوردستان گۆردرا و بۆ حیزبی دێموکراتی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

		کوردستانی(ئێران) لە کویە باشووری کوردستان.
٤٦	١٥ی ژوییەی ١٩٧١	بڕیاری دەفتەری سیاسی حیزب لە سەر بەشداری و بەڕێوەبردنی رادیۆ شۆڕشگێرانی ئێران بەو شەرتەی رێگا بدرێ سیاسەتی حیزب بڵاو بکاتەوە.
٤٧	٢٥ی ژوئەنی ١٩٧١	کۆمیتەی ناوەندی حیزب بڕیاری دا کە پێوەندی بە ئەحمەد توفیق بگیرێ و داوای هاتنەوە و ژێردیسیپلینی حیزبی لێ بکرێ، ناوبراو لە وەڵامدا گوتبووی کە نە ئەو کۆنفرانسە و ئەو رێبەرایەتیم بە رێبەری حیزب قەبووڵە.
٤٨	٥ی ئووتی ١٩٧١	دەفتەری سیاسی حیزب مەئمووریەتی داوە بە مامۆستا عەبدوڵا حەسەن زادە کە بۆ جاری دووهەم پێوەندی بە ئەحمەد توفیق بگرێ کە واز لە موخالەفەتی حیزب و رێبەرایەتی حیزب بهێنێ.بەڵام ئەجارەش هیچ ئاکامێکی نابێت.
٤٩	١٤ی ئۆکتۆبری ١٩٧١	بۆ سێهەم جارپێوەندی بە ئەحمەد توفیق دەگیرێ و داوای لێ دەکرێ بگەڕێتەوە نێو حیزب بەڵام ئەوجارەش هیچ سوودێکی نەبوو.
٥٠	سێپتامبری ١٩٧١	دیدار و چاوپێکەوتنی نوێنەری دەفتەری سیاسی حیزب دەگەڵ حیزبی کۆمونیستی لوبنان و حیزبی سوسیالیستی پێشکەوتنخوازی لوبنان.
٥١	مانگی ژانوییەی ١٩٧٢	لە کۆبونەوەی کۆمیتەی ناوەندی حیزب بڕیار درا ئەحمەد توفیق سکرتێری گشتی کۆنگرەی دووهەم لە حیزب وەلا بنرێ.
٥٢	٢٢ی مارسی ١٩٧٣	شەهید بوونی قادری ویردی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنفرانسی سێهەمی حیزبی دێموکرات لە نێو شاری بانە لە گەڵ هێزی نیزامی رێژیمی شا.
٥٣	٢ی ئاوریلی ١٩٧٣	کۆچی دوایی حوسێنی زێرینگەران (حوسێنی فرووهەر)، ئەندامی ژمارە ١ی کۆمەڵەی ژێکاف و ئەفسەر و چالاکێکی هێزی دێموکرات بووە لە تاران لە گۆڕستانی بەهەشتی زەهرا نێژراوە .
٥٤	سێپتامبری ساڵی ١٩٧٣	پێک هاتنی کۆنگرەی سێهەمی حیزب بە بەشداری ٤٩ کەس و پەسند کردنی بەرنامەو پیرەوی نیوخۆی تازە و هەڵبژاردنی کۆمیتەی ناوەندی لەشاری بەغدا.(سکرتێری گشتیی دوکتور قاسملوو)
٥٥	سێپتامبری ساڵی ١٩٧٣	پەسند کردنی ئامانجی دوارۆژی حیزب (کۆمەڵێکی دادپەروەری سۆسیالیستی یە) لە کۆنگرەی سێهەمی حیزب لەشاری بەغدا.
٥٦	ساڵی ١٩٧٣	شەهید کردنی ئەحمەد توفیق(عەبدوڵا ئیسحاقی)سکرتێری گشتی حیزبی دیموکراتی کوردستان(کۆنگرەی دووهەم)بە دەست رێژیمی بەعسی عێراق.
٥٧	٢ی فیۆرییەی ١٩٧٤	دەست پێکردنی کلاسیی سیاسیی بۆ ئەندامانی رێبەری حیزب بە مەبەستی باشتر شارەزا کردن لە کارو تیکۆشانی سیاسی و تەشکیلاتی.
٥٨	مارسی ١٩٧٤	لەسەر داوەتنامەی پارتی دێموکراتی کوردستانی عێراق بۆ بەشداری لە کۆنگرەی ٨ ی ئەو پارتە کۆڕی نوێنەرایەتی بە ئامادە کردنی وتارێکی پڕنێوەرۆک کە بەداخەوە لە لایەن سەرۆکایەتی کۆنگرە رێگای بە نوێنەرانی حیزب نەدرا وتاری خۆیان بخوێننەوە.
٥٩	مانگی ئووتی ١٩٧٤	کۆبوونەوەی کۆری رێبەرایەتی حیزب(دوکتور قاسملوو،کەریم حیسامی و حەمەدەمین سیراجی)دەگەڵ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

		ڕێبەرانی حیزبی توودەی ئێران(ئیرەج ئەسکەندەری، کیانووری و عەلی گەلاوێژ) لە بیرلین ئاڵمان.
٦٠	١٥ی ژانوییەی ١٩٧٥	حکوومەتی عێراق بە حیزبی ڕاگەیاند کە یان دەبێ لەسەر بارزانی بنووسن وبە پیاوی ئەمریکا بناسێنن یان ڕۆژنامەکەتان داخەن.حیزب بڕیاری د ا ڕۆژنامەکە چاپ نەکا و هێچ دژی بارزانی و بزووتنەوەی کورد نەنووسن.
٦١	٨ی ژوئەنی ١٩٧٦	نامەی کۆمیتەی ناوەندی حیزب بۆ کۆمیتەی ناوەندی پارتی دێموکراتی کوردستان،لەو نامەیە دا وێرای ڕەخنە گرتن لە سەر هەڵویستەکانی پارتی دەرحەق بە حیزبی ئێمە. هێندێک پێشنیاری بەکەڵکێشی بۆ ڕێک و پێک کردنی پێوەندی دوو لایەنە هێنابووە گۆڕێ،
٦٢	٢٧ی ژوئیەی ١٩٧٧	زەختی حکوومەتی عێراق،هەڵ و مەرجی دژوار و هەستیار کۆمیتەی ناوەندی ناچار دەکا کۆمیتەی ناوەندی بچێتە فەرانسە وکۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندی حیزب لە شاری شانیومون لیڤو لە ماڵی کریس کوچرا بگری.
٦٣	٤ی ژوئەنی ١٩٧٨	کۆچی دوایی عەزیزی یوسفی ئەندامی پێشووی کۆمیتەی ناوەندی، بەندکراوی سیاسی دوای تێپەڕ کردنی ١٩ساڵ بەند بە نەخۆشی دڵ لە تاران.
٦٤	٧ی ژوئەنی ١٩٧٨	خۆپێشاندانی گەورە لە مەهاباد بە بۆنەی سێ ڕۆژانەی ناشتنی تەرمی عەزیزی یوسفی، ئەم خۆپێشاندانە سەرەتای دەست پێکردنی زنجیرە خۆپێشاندانەکانی
		دوایی خەڵکی کوردستان بەدژی ڕێژیمی شابوو.
٦٥	پاییزی ساڵی ١٩٧٩	گەڕانەوەی بەشێک لە ڕێبەرایەتی و کادرەکانی حیزب بۆ نێوخۆی ڕۆژهەلاتی کوردستان.
٦٦	١١ی فێورییەی ١٩٧٩	سەرکەوتنی ڕاپەڕینی گەلانی ئێران و ڕووخانی ڕێژیمی پاشایەتی لە ئێران.
٦٧	١٩ی فێورییەی ١٩٧٩	دەست بە سەرداگرتنی پادگانی مەهاباد لە لایەن حیزبی دێموکرات بە یارمەتی ئەرتەشی یە شۆڕشگێڕەکان.
٦٨	٢ی مارسی ١٩٧٩	خۆپێشاندانی گشتی سەدهەزار کەسی لە ستادیومی وەرزشی مەهاباد، لەم خۆپێشاندانە دا حیزب تێکۆشانی ئاشکرای نۆی بە ڕەسمی ڕاگەیاند.
٦٩	٢١ی مارسی ١٩٧٩	سازکردنی شەڕ لە سنە لە لایەن پیلانگێرانی کونە پەرستی کۆماری ئیسلامی کە چەند ڕۆژی خایاند و بە نەورۆزی خوێناوی سنە ناوەدەر کراوە.
٧٠	٢٨ی مارسی ١٩٧٩	چوونی هەیئەتێکی حیزبی دێموکرات بە سەرۆکایەتی دوکتور قاسملوو بۆ لای ئایەتوڵلا خومەینی بۆ چارەسەر مەسەلەی کورد لەشاری قوم.
٧١	٣٠ی مارسی ١٩٧٩	تەحریم و بایکوت کردنی ریفراندوم و دیاری کردنی سیستمی حکوومەتی ئێران لە لایەن حیزب و بەشی هەرە زۆری خەڵکی کوردستان.
٧٢	٣١ی مارسی ١٩٧٩	دیدار و چاوپێکەوتنی هەیئەتی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە گەڵ میهدی بازرگان سەرۆک وەزیرانی ئێران لە تاران.
٧٣	٢٠ی ئاوریلی ١٩٧٩	ساز کردنی شەڕ لە لایەن بەکرێگیراوانی ڕێژیمەوە لە نەغەدە لە متینگی حیزب دێموکرات دا.
٧٤	١٩ی ژوئەنی ١٩٧٩	بەشداری نوێنەری حیزب لەکۆنفرانسی"ویستی خەڵکی ئێران لەقانوونی بنەرەتی "بە بەشداری ٤

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

		٨ دەستە وحیزب و ڕێکخراوی سیاسی لەزانستگەی تاران.
٧٥	١٦ی ئووتی ١٩٧٩	ڕێ و ڕەسمێکی ئاشکرا ٢٥ی گەلاوێژ ٣٤ مین سالرۆژی دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە کۆشکی لاوان لە شاری مەهاباد.
٧٦	١٩ی ئووتی ١٩٧٩	ڕاگەیاندنی جیهادی خومەینی دژی گەلی کورد بە،هەلوەشاوە ڕاگەیاندنی حیزب لە لایەن خومەینی و سەپاندنی شەڕێکی سەرانسەری(شەڕی سێ مانگە)
٧٧	١٩ی ئووتی ١٩٧٩	نامەی سەرئاوالەی کۆمیتەی ناوندی حیزب بۆ کۆڕو کۆمەلانی بەشەر دۆست و ئازادیخوازی جیهان سەبارەت زۆڵم و زۆری حکوومەتی ناوەندی دژی خەڵکی کوردستان.
٧٨	٢ی سپتامبری ١٩٧٩	جینایەتی سامناک و دڕەندانەی چەکدارانی ڕێژیم و قەلاچۆ کردنی ٦٧ کەس لە دانیشتوانی گوندی قارنێ.
٧٩	١٢ی ئۆکتۆبری ١٩٧٩	نامەی سەرئاوەلای حیزبی دێموکرات بۆ گەلانی ئێران و حیزب و ڕێکخراوە نیشتمانی و پێشکەوتووکان و شەخسییەتە نیشتمانی و مەزهەبی یەکان لە سەر هەل ومەرجی کوردستان.
٨٠	٤ی نوامبری ١٩٧٩	بەیاننامەی مەحکوم کردنی حیزبی دێموکرات سەبارەت بە پەلاماری خوێندکارانی پێڕەوی خەتی ئیمام بۆ سەر بالوێخانەی ئامریکا لە تاران.
٨١	١٧ی نوامبری ١٩٧٩	پەیامی خومەینی بۆ چارەسەر کردنی گیروگرفتەکانی کوردستان. ئەو پەیامە بە مانای تێک شکانی هێزە سەرکوت کەرەکانی خۆی لە کوردستان و کۆتای شەری سێ مانگە کە بوو بە هۆی وتووێژێکی درێژخایانی بێ ئاکام.
٨٢	٢٠ی نوامبری ١٩٧٩	لەبەێکی سکرتێری گشتی حیزب دوکتور قاسملوو بە پەیامی ئایەتولا خومەینی سەبارەت بە چارەسەری ئاشتیانەی مەسەلەی کوردستان لە گۆرەپانی[قازی محەممەد]ی شاری مەهاباد.
٨٣	٢٥ی دیسامبری ١٩٧٩	بڵاو کردنەوەی گەلالەی ٢٦ ماددەیی دەستەی نوێنەرایەتی گەلی کورد سەبارەت بە خودموختاری ڕۆژهەلاتی کوردستان.
٨٤	٢٥ی ژانوییەی ١٩٨٠	پشتیوانی حیزبی دێموکرات لە بەرنامەکانی کاندیداتوری مەسعوود ڕەجەوی بۆ یەکەمین هەڵبژاردنی سەرۆک کۆماری ئیران ،کە بۆ بەهۆی ڕەد کردنەوەی بەرپژارییەکە لە لایەن خومەینی وە.
٨٥	١٧ی فێورییەی ١٩٨٠	پێک هاتنی کۆنگرەی چوارەمی حیزب بەبەشداری ٣١٠ کەس نوێنەر لە شاری مەهاباد،ئەم کۆنگرەیە پاش ٣٤ساڵ یەکەم کۆنگرەی ئاشکرای حیزب بوو. (سکرتێری گشتیی دوکتور قاسملوو)
٨٦	فێورییەی ١٩٨٠	پەسند کردنی ئامانجی دوارۆژی حیزب (پێک هێنانی کۆمەڵێکی سوسیالیستی کە بناخەکەی لەسەربنچینەی زانستی یەکانی دروست کردنی سوسیالیزم دامەزرابێ) لە کۆنگرە چوارەمی حیزب لە شاری مەهاباد.
٨٧	٢٨ی فێورییەی ١٩٨٠	چاوپێکەوتنی هەیئەتی ٦ کەسی لە ئەندامانی ڕێبەری حیزب لە گەڵ سەرکۆماری ئێران ئەبولحەسەن بنی سەدر لە تاران.
٨٨	١ی مارسی ١٩٨٠	پێشنیاری گەلالەی ٦ ماددەیی حیزبی دیموکرات بۆ چارە سەری ئاشتیانە داوخوازەکانی خەلکی کوردستان دەگەڵ حکوومەتی ناوەندی.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٨٩	١٤ی مارسی ١٩٨٠	بەشداری لەهەڵبژاردنی نوێنەرانی مەجلیسی شورا کە کاندیدەکانی حیزب لە زۆربەی شوێنەکان سەرکەوتنیان بەدەست هێنا،بەڵام خومەینی هەڵیوەشاندەوە.
٩٠	١٨ی مارسی ١٩٨٠	دەست پێکردنەوەی شەڕلەلایەن ڕژیم لەناوچەی کامیاران و شیمالی کوردستان کە بوو بەهوی شەڕیکی سەرانسەری وهەتا ئێستاش درێژەی هەیە.
٩١	١٦ی ئاوریلی ١٩٨٠	گەلاڵەی حیزبی دێموکرات بۆ پێکهێنانی بەرە یەکگرتووی نیشتمانی لە گەڵ حیزب و ڕێکخراوە سیاسیی یەکانی ئێران.
٩٢	٧ی مای ١٩٨٠	بۆمباران کردنی بەندیخانەی حیزب لە گوندی دۆڵەتووی ناوچەی سەردەشت لە لایەن ڕێژیمی بەعسی سەدام حوسێن.
٩٣	٧ی مای ١٩٨٠	کۆمیتەی ناوەندی حیزب بە بڵاو کردنەوەی ڕاگەیاندراویک بە توندی بۆمبارانی بەندیخانەی دۆڵەتووی مەحکووم و ئەوەی وەک جینایەتێکی ئاشکرای دژی مرۆڤایەتیی ناساند و لە قاوی دا.
٩٤	٤ی ژوییەی ١٩٨٠	شەهید بوونی سەرۆان عەبدوڵلا ئەفشین فەرماندەری هێزی بەیان لە نزیک گوندی شیناوی بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم
٩٥	١٣ی ژوئەنی ١٩٨٠	شەهید بوونی ئیبراهیم بەهرام پوور فەرماندەری هێز لە گوندی گڵە سوورە ، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم .
٩٦	١٥ی ژوئەنی ١٩٨٠	جودا بوونەوەی تاقمی ٧ کەسی لە حیزب بە هاندانی حیزبی توودەی ئێران کە ٦ کەسیان ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی بوون.
٩٧	١٧ی ژوئەنی ١٩٨٠	دەست پێکردنی یەکەمین بەرنامەی ڕادیۆ دەنگی کوردستانی ئێران لە دۆڵی شێخانی ناوچەی مەنگورانی مەهاباد.
٩٨	١٦ی ژوییەی ١٩٨٠	نامەی سکرتیری گشتیی حیزب بۆڕێکخراوە دێموکرات و پێشکەوتووەکانی جیهان و شەخسییەتەسیاسی و بەشەر دۆستەکان و ئەنجوومەنە ئینسان دۆستەکان و ڕێکخراوەکانی دیفاع لەمافی مرۆڤ لە بەرامبەر جینایەتەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە کوردستان.
٩٩	٢١ی سپتامبری ١٩٨٠	تیرۆری سەرگورد عەبباسی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات،بەرپرسی شوورای نیزامی حیزب لە شاری مەهاباد، بە دەست بەکرێگیراوانی کۆماری ئیسلامیی لە مەهاباد.
١٠٠	مانگی سپتامبری ١٩٨٠	کۆمیتەی ناوەندی حیزب دەستدرێژی دەوڵەتی عێراقی بۆ سەر ئێران مەحکووم کرد و ڕای گەیاند ئەگەر دەوڵەتی ناوەندی داخوازە بنەڕەتی یەکانی خەڵکی کوردستان بە فەرمی بناسی.حیزبی ئێمە ئامادەیە تەواوی هێزی خۆی بۆ بەرەنگاربوونەوەی پەلاماری ئەرتەشی عێراق وەکار بخا.
١٠١	٤ی نوامبری ١٩٨٠	هێزەکانی کۆماری ئیسلامی پەلاماری درندانەی گوندەکانی ئینێدرقاش و وسووکەدییان دا و ٥٢ کەسیان لەژن و منداڵ و پیرو لاو شەهید کرد.
١٠٢	١١ی مای ١٩٨١	پەیامی پیرۆزبایی د.قاسملوو سکرتێری گشتیی حیزب بەبۆنەی هەڵبژاردنی فرانسوا میتران سیاسەتمەداری ناسراو وڕێبەری حیزبی سوسیالیستی فەرانسە.
١٠٣	١٦ی ژوییەی ١٩٨١	دەفتەری سیاسیی حیزب بە بڵاو کردنەوەی ڕاگەیاندراویک بە زۆر هۆ هەڵبژاردنی ڕۆژی ٢ی گەلاوێژی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

		سەرۆک کۆماریان تەریم و بایکوت کرد.
١٠٤	١٧ی ژوییەی ١٩٨١	پەیامی رادیۆیی کۆمیتەی ناوەندی حیزب لە سەر لێ ستاندنەوەی پۆستی سەرۆک کۆماری لە بەنی سەدر،سەرڕایی رەخنە لە هەڵویست و هەڵەکانی لە زەمانی سەرۆک کۆماری دا،ئەو کارەی مەلاکانی بە دژی یاسا و نادێموکراتیک و مەحکووم کرد وداوای لە بەنی سەدر کرد بێتە کوردستان.
١٠٥	هاوینی ساڵی ١٩٨١	شەری ناخوازراو لە نێوان حیزب دێموکرات و پارتی دێموکراتی کوردستانی عێراق(قیادە موقت)روی داو چەندین مانگ درێژەی کێشا.
١٠٦	١١ی ئۆکتۆبری ١٩٨١	شەهید بوونی مەحموود رەحمەت پوور جێگری فەرماندەری هێزی سمکۆ ، بە هۆی شەڕ لەگەڵ رێژیم - لە کێلەشین
١٠٧	١١ی ئۆکتۆبری ١٩٨١	شەهید بوونی سەروان حاتەم(دوعاخان) فەرماندەری هێزی نحۆ بە هۆی شەڕ لە گەڵ قیادە - لە کێلەشین
١٠٨	٧ی دیسامبری ١٩٨١	پێک هاتنی گۆنگرەی پێنجەمی حیزب.لەناوچەی رەبەتی سەردەشت لەم گۆنگرە یەدا دروشمی رووخاندنی رێژیمی خومەینی پەسند کرا. (سکرتێری گشتیی دوکتور قاسملوو)
١٠٩	دیسامبری ١٩٨١	پەسند کردنی ئامانجی دوارۆژی حیزب (پێک هێنانی کۆمەڵێکی سوسیالیستی کە وەڵامدەری هەل و مەرجی تایبەتی وڵاتەکەمان بێ) لەکۆنگرەی پێنجەمی حیزب
١١٠	١٣ی دیسامبری ١٩٨١	شەهید بوونی سەروان ئەحمەد جاوید فەر(کاک هەژار) ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی پێنجەمی حیزبی دێموکرات،فەرماندەری هێزی شەهید پێشەوا. بە کەوتە بەرپریشکی گۆلە تۆپی دوژمن لە ناوچەی بانە.
١١١	مانگی ژوییەی ١٩٨٢	دانیشتنی دوو قۆڵیی رێبەرایەتیی حیزب لە گەڵ رێبەرایەتیی رێکخراوی شۆڕشگێری زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران (کۆمەڵە) و ئیمزا کردنی بریارنامەی هاوکاری دوو قۆڵیی.
١١٢	٢ی ژوییەی ١٩٨٢	نامەی کۆمیتەی ناوەندی حیزب بۆ یاسرعەرفات لەسەرچۆل کردنی فەلەستێنییەکان لە لوبنان، لەو نامەیەدا لەرێکخراوی رزگاریخوازی فەلەستین گێردرایەوە کە ئەگەر لە سەر ٢٢ وڵاتی عەرەب هێجیان ئامادە نێنن جێگە وشوێن بدەن بە رێکخراوی ناوبراو دەتوانن بێنە کوردستان.
١١٣	١٥ی ژوییەی ١٩٨٢	شەهید بوونی ئەسعەد سولەیمانپوور جێگری فەرماندەری هێز ،لە سەقز بە هۆی شەڕ لەگەڵ رێژیم.
١١٤	مانگی سێپتامبری١٩٨٢	دەفتەری سیاسی بریاری دا لە رۆژی ٢٠ی خەرمانان تا ٣٠ی رەزبەر وەک مانگی بەرگری لە ئازادی و هەرمانی گەلی کورد رابگەیەنێ.
١١٥	٢١ی نوامبری ١٩٨٢	شەهید بوونی حیسام ئەسعەدی فەرماندەری هێز، بە هۆی شەڕ لەگەڵ رێژیم - لە بێساران
١١٦	٣ی ئاوریلی ١٩٨٣	شەهید بوونی عەلی پیرۆتی جێگری فەرماندەری هێز، بە هۆی شەڕ لەگەڵ رێژیم لە گوندی چارشێویە سەر
١١٧	٨ی مای ١٩٨٣	دەفتەری سیاسی حیزب بە بڵاو کردنەوەی راگەیاندراوێک سەرەرای رەخنە لەکردەوە ناڕەوەکانی سەرانی حیزبی توودە دەرحەق بەگەلی کورد هێرشی بەربڵاو کۆماری ئیسلامیی بۆ سەر رێبەران،وئەندامانی حیزبی توودە مەحکووم کرد.ودڵنیایی کردنەوە ئەگەر بێنە. کوردستان ئەمنییەتی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

		ئەوان دەپارێزی.
١١٨	بەهاری ساڵی ١٩٨٣	شەری رێگای پیرانشار و سەردەشت ویارمەتی و هاتنی پێشمەرگەکانی یەکیەتی نیشتمانی کوردستان وەک هێزی پشتیوانی حیزب.
١١٩	٢ی ژوئەنی ١٩٨٣	ئیعدامی ٥٩ کەس لە لاوانی بی دیفاعی مەهاباد بەدەست ئینسان کۆژانی کۆماری ئیسلامیی.
١٢٠	١١ی ژووئەنی ١٩٨٣	دەفتەری سیاسی حیزب بە بڵاو کردنەوەی ڕاگەیاندراویک هەڵبژاردنی مەجلیسی شوورا(کەببوو بەمەجلیسی شووڕای ئیسلامی)بایکوت وتەرحریم کرد .
١٢١	٣ ی ئووتی ١٩٨٣	شەهید بوونی ڕەسووڵ ئیبرایم پوور جێگری فەرماندەری هێزی موعینی. لە گوندی بەردەسوور بە هۆی شەری نێوخۆیی لە گەڵ (کۆمەڵە)
١٢٢	٢٠ی ئووتی ١٩٨٣	شەهید بوونی مەزەفەر تابیعی جێگری فەرماندەری هێز، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی میرئاوا.
١٢٣	٢٠ی ئووتی ١٩٨٣	شەهید بوونی ئیقبال کەریم نژاد فەرماندەری هێز، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی میرئاوا.
١٢٤	٩ی سپتامبری ١٩٨٣	شەهید بوونی ئەسعەد مامەدی جێگری فەرماندەری هێز ، لە گوندی شنەتاڵا ، بە هۆی تیرۆری بە کرێگیراونی کۆماری ئیسلامیی.
١٢٥	١٢ی سپتامبری ١٩٨٣	شەهید بوونی سابیر حوسێنی جێگری فەرماندەری هێز، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی چنارە .
١٢٦	٢٧ی ئۆکتۆبری ١٩٨٣	حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە نامەیەکی فەرمی دابۆ مەسعوود رەجەوی چوونی خۆی بۆ نێو شووڕای نیشتمانی بەرگری پێ ڕاگەیاند.
١٢٧	٨ی نوامبری ١٩٨٣	گەڵاڵەی پێشنیاری شووڕای میللی بەرگری بۆ خودموختاری کوردستانی ئێران لە ١٢ ماددە کە لە لایەن شووراوە پەسند کرابوو.
١٢٨	٩ی نوامبری ١٩٨٣	شەهید بوونی عوسمان دادخاه فەرماندەری هێزی بەیان، شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی کێلە چەرمووو
١٢٩	٢٦ی نوامبری ١٩٨٣	شەهید بوونی قادر ئیفتخاری فەرماندەری هێز ئاوارە ، شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لەشنۆ
١٣٠	٢٢ی ژانویەی ١٩٨٤	پێک هاتنی کۆنگرەی شەشەمی حیزب لە گوندی گەلاڵەی باشووری کوردستان. (سکرتێری گشتیی دوکتور قاسملوو)
١٣١	١٩ی فیۆرییەی ١٩٨٤	شەهید بوونی محەممەد زوڵفە قادری جێگری فەرماندەری هێز ، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی قەرەناو.
١٣٢	مانگی ژانوییەی ١٩٨٤	پەسند کردنی ئامانجی دوارۆژی حیزب (سوسیالیزمی دێموکراتیک) هەرچەند ناکۆکی یەکی تونەی بیرو بۆچوونی لەسەر دەرکەوت. لە کۆنگرەی شەشەمی حیزب .
١٣٣	١٢ی مای ١٩٨٤	شەهید بوونی عەبدوڵڵا بەهرامی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی شەشەمی حیزبی دێموکرات،ئەندامی ناوەندی ئاژوان بۆ سەرپەرستیی کاروباری حیزب لە باشووری رۆژهەڵاتی کوردستان.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١٣٤	٢٨ی مای ١٩٨٤	لەسەر پێشنیاری حیزبی دێموکرات بە شووڕای نیشتمانی بەرگری ڕۆژی ٢٨ی مای بەڕۆژی ڕێزگرتن لە بەرگریی کوردستان دیاری کرا.
١٣٥	٥ی ژوئەنی ١٩٨٤	ڕاگەیاندراوی محکووم کردنی دەفتەری سیاسی سەبارەت بۆمباران کردنی شاری بانە لە لایەن فڕۆکەکانی عێراق ، و سەرەخۆشی لە بنەماڵە شەهیدانی ئەو جینایەتەیە
١٣٦	٧ی ژوئەنی ١٩٨٤	شەهید بوونی فەقێ عەبدوڵا محەممەدی فەرماندەری هێزی زمزیران ، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم پشتی گوندی چوالان.
١٣٧	٨ی ژوییەی ١٩٨٤	بەشداری دەستەی نوێنەرایەتی حیزب لە کۆنفرانسی لێکۆڵینەوەی شوێنەواری زیان و زەرەری شەڕی ئێران و عێراق،لەسەرئاشتی و هێمنی جیهان لە شاری بەغدا.
١٣٨	١٣ی ژوییەی ١٩٨٤	شەهید بوونی محەممەد ئەمین بارام میرزا (چرچە) فەرماندەری هێزی بەیان، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە شارویران – مەهاباد.
١٣٩	ئووتی ساڵی ١٩٨٤	چاوپێکەوتنی نوێنەرانی کۆماری ئیسلامیی و هەیئەتی دەفتەری سیاسی حیزب لە گوندی بێتووشی ناوچەی ئالانی سەردەشت.
١٤٠	٦ی ئووتی ١٩٨٤	لە پلینۆمی دووهەمی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی شەشەمی حیزب بڕیار درا ٢٦ی سەرماوەز بە ڕۆژی
		پێشمەرگەی کوردستان دیاری بکرێ.
١٤١	١٧ی ئووتی ١٩٨٤	شەهید بوونی ڕەحمان سوفی زادە بەرپرسی کۆمیتەی شارەستانی ڕەبەت، بەهۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم ، قامیشەڵە،قەرەبوغرە.
١٤٢	٢١ی ئووتی ١٩٨٤	بانگەوازی ڕەسمی دەفتەری سیاسی بۆ بیرووڕای گشتی کوردستان،ئێران و جیهان کەوا کۆماری ئیسلامیی خەریکە ٥٦٣ بنەماڵەی دانیشتووی ٦٦ ئاوایی کە سەرجەم ٩٥٥٢ نەفەرن لە سەرماو سۆڵی پاییز دا دەربەدەر بکا.
١٤٣	١٦ی نوامبری ١٩٨٤	شەڕی نەخوازراوی سەرانسەری نێوان حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و کۆمەڵە.
١٤٤	١٦ی دیسامبری ١٩٨٤	پەیامی دەفتەری سیاسی حیزب بۆ یەکەم جار بە بۆنەی ٢٦ی سەرماوەز ڕۆژی پێشمەرگەی کوردستان.
١٤٥	٢١ی مارسی ١٩٨٥	شەهید بوونی سەدیق فەرۆخیان ئەندامی جێگری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی شەشەمی حیزب،بەرپرسی کۆمیتەی شارستانی هەوشار.لە هێرشی کۆمەڵە بۆ سەر بنکەکانی ناوەندی ئاژوان لە باشووری ڕۆژهەڵاتی کوردستان.
١٤٦	٢٩ی ئاوریلی ١٩٨٥	شەهید بوونی قاسم محەممەد پوور(باقی) فەرماندەری هێزی پێشەوا، بەهۆی شەڕی نێوخۆیی لە گەڵ (کۆمەڵە) باغلووجە.
١٤٧	٢٨ی مای ١٩٨٥	شەهید بوونی ئیبراهیم شێخاڵی فەرماندەری هێزی نحو ، بەهۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە شیمال کوردستان.
١٤٨	٣٠ی مای ١٩٨٥	ڕاگەیاندراوی دەفتەری سیاسی حیزب کۆتایی بە ئەندامەتی لە شووڕای نیشتمانی بەرگری دا هێنا.
١٤٩	٣٠ی ژوئەنی ١٩٨٥	شەهید بوونی عەبدوڵا زەبیعی (میرزا عەوڵای نێشکۆڵان) جێگری فەرماندەری هێزی موعینی ، شەڕی نێوخۆیی لە گەڵ (کۆمەڵە) لە سەرشیوی مەریوان.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١٥٠	ای ژوییەی ١٩٨٥	شەهید بوونی سەرگورد کەریم عەلییار ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی شەشەمی حیزبی دێموکرات،وجێگری بەرپرسی کۆمیسیۆنی تەشکیلات لە ناوچەی بانە، لە شەڕێکی قارەمانانەی ناوچەی بانە.
١٥١	٢ی ئۆکتۆبری ١٩٨٥	لەسێدارە دانی شەهید تەها حەق تەڵەب ئەندامی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات،رووناکبیرێکی پێگەیشتوو و ئازا و خەباتگێر.لە بەندیخانەی ئەوین لە تاران.
١٥٢	٢٤ی نوامبری ١٩٨٥	لەسێدارە دانی بەندی سیاسی شەهید کەماڵ دەباغی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی پێنجەمی حیزب دێموکرات،بەرپرسی کۆمیتەی ئاژوان و بەرپرسی راستەوخۆی شارستانی کرماشان..
١٥٣	١٧ی دیسامبری ١٩٨٥	پێک هاتنی کۆنگرەی حەوتەمی حیزب(کۆنگرەی چل ساڵ خەبات)لە گوندی گەورەدێی شارباژێری باشووری کوردستان (سکرتێری گشتیی دوکتور قاسملوو)
١٥٤	١٨ی ئاوریلی ١٩٨٦	کۆچی دوایی مامۆستا هێمن ئەندامی ئیفتخاری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات،تێکۆشەر و شاعیری ناوداری کورد لە شاری ورمێ
١٥٥	٣٠ی ژوییەی ١٩٨٥	شەهید بوونی سەید کامیل حەیدەری بەرپرسی کۆمیتە شارستان هەوشار ،شەڕ لەگەڵ رێژیم لە گوندی داش قس قەپان .
١٥٦	٢٢ی سپتامبری ١٩٨٥	شەهید بوونی عومەر قەیتەران فەرماندەری هێزی ئەفشین ، شەڕ لەگەڵ رێژیم لە گەرگول .
١٥٧	٢٣ی نوامبری ١٩٨٥	لە سێدارە دانی شەهید خەلیل زارعی فەرماندەری هێز، لە لایەن کۆماری ئیسلامیی ئێران لە کرمانشان .
١٥٨	١٢ی ژانویەی ١٩٨٦	شەهید بوونی عەبباس ئەکرەمی جێگری فەرماندەری هێز،بەهۆی شەڕ لەگەڵ رێژیم لە ئەورەزاق
١٥٩	١٥ی ژوییەی ١٩٨٦	مالاوایی محەممەدی یاهوو ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی یەکەم،نووسەر و لە کاربەدەستانی پایە بەرزی کۆماری کوردستان،لەشاری تاران .
١٦٠	٣٠ی ئووتی ١٩٨٦	شەهید بوونی جەمیل حوسێنی بەرپرسی کۆمیتە شارستانی سنە ، بە هۆی شەڕ لەگەڵ رێژیم - وزیاش کەندی
١٦١	٣١ی ئۆکتۆبری ١٩٨٦	شەهید بوونی عەبدولحەکیم رەزایی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی حەوتەمی حیزبی دێموکرات،بەرپرسی مەڵبەندی ٢ی باشووری رۆژهەلاتی کوردستان. لە شەرێکی قارەمانانە لە ناوچەی سەرشیوی سەقز.
١٦٢	٢٠ی ژانوییەی ١٩٨٧	پەیامی کۆمیتەی ناوەندی حیزب بۆ پێنجەمین کۆنفرانسی سەرۆکانی وڵاتانی ئیسلامیی لە کویت.
١٦٣	٢٧ی ژانوییەی ١٩٨٧	پەیامی حیزب بۆ کۆنفرانسی نێونەتەوەیی مافی مرۆڤ و ئەخلاقی بەشەردۆستانە بە بەشداری ٤٠٠ کەس لە پسپۆران و بەشەردۆستانی ناوداری جیهان،کە بە وتارێک لە لایەن فرانسوا میتران کرایەوە.
١٦٤	٣ی ئاوریلی ١٩٨٧	بەشداری هەیئەتی نوێنەرایەتی حیزب بە سەرپەرستی دوکتور قاسملوو لە کۆنگرە حیزبی سوسیالیستی فەرانسە لە شاری لیل.
١٦٥	٢٢ی ئاوریلی ١٩٨٧	بەشداری هەیئەتی حیزب بەسەرپەرستی عەبدوڵا قادری ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی لەکۆنگرەی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

		حیزبی کۆمونیستی نێوخۆی یونان لە ئاتین.
١٦٦	٢٨ی ژوئەنی ١٩٨٧	بۆمبارانی شیمیایی شاری سەردەشت ،شەهید کردنی ١٢٠ کەس و برینداربوونی هەزاران کەس لە لایەن رێژیمی دیکاتوری بەعسی سەددام حوسێن.
١٦٧	١٨ی ژوییەی ١٩٨٧	شەهید بوونی سالار ئیبراهیمی جێگری فەرماندەری هێزی زاگرۆس، بەهۆی شەڕ لەگەڵ رێژیم لە دەژن و سێویە.
١٦٨	٢٩ی سپتامبری ١٩٨٧	شەهید بوونی خدر خدری (خدرە سوور) فەرماندەری هێزی پێشەوا ، بەهۆی شەڕ لەگەڵ رێژیم لە تەرەغە.
١٦٩	١٦ی ئۆکتۆبری ١٩٨٧	شەهید بوونی رەحیم مەحموودی بەرپرسی کۆمیتە شارستانی پیرانشار ، بەهۆی شەڕ لەگەڵ رێژیم لە مامە رووتە.
١٧٠	٧ی دیسامبری ١٩٨٧	ناردنی بۆمبێکی بە هێزی کتیبی بۆ تێکۆشەری دێرین و فەرماندەری لێهاتوو مەلاحەسەن شیوەسەلی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و فەرماندەری هێزی گیارەنگی سەردەشت،کە بەداخەوە بوو بەهوی لەدەست
		دانی هەر دوو دەست و چاوی.
١٧١	١٠ی ژانوییەی ١٩٨٨	تیرۆری و شەهید کردنی سەید رەسووڵی بابی گەورە (سەید رەسووڵ دێهقان) ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی پێنجەم، فەرماندەری لێوەشاوەی هیزی نیزامی زۆربەی ناوچەکانی کوردستان،لەگەرەکی هەوارەبەرزەی بەدەست چەند چەکداری نەناسراو لە شاری سلیمانی.
١٧٢	١٨ی ژانوییەی ١٩٨٨	پێک هاتنی کۆنگرەی هەشتەمی حیزب.هاتنە ئارای لیستی فیکس ودەست پێکردنی ناکوکیەکانی نێوخۆیی، لە شاری سلێمانی باشووری کوردستان. (سکرتێری گشتیی دوکتور قاسملوو)
١٧٣	١٣ی مارسی ١٩٨٨	رزگاری بوونی زیاترلە ٨٠٠ کەس لە کادرو پێشمەرگەکان و بنەماڵەکانی حیزب لە دەست بۆمبارانی شیمیایی ریژیمی بەعس و هێرشی نیزامی کۆماری ئیسلامیی لە ناوچەی سەرسنووری هەلەبجەو سەیدسادق وخورمال.
١٧٤	٢١ی مارسی ١٩٨٨	هەڵویست گرتنی بەشیک لە کادری ریبەری و ئەندامانی حیزب لە راگەیاندراویکی ١٠ ماددەی بەناوی حیزبی دێموکراتی کوردستان ئێران رێبەرایەتی شۆرشگێر.
١٧٥	١٩ی ئاوریلی ١٩٨٨	ئاگربەسی یەک لایەنەی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران رێبەرایەتی شۆرشگێر لە گەڵ کۆمەڵە بە مەبەستی کۆتایی شەری نێو خۆیی لە رۆژهەڵاتی کوردستان.
١٧٦	٢٢ی ژوئەنی ١٩٨٨	بوردمانی کردنی شیمیایی گوندی زەردە لە ناوچەی دالاهۆی رۆژهەڵاتی کوردستان بەدەست حکوومەتی دژی گەلی سەددام حوسێن .
١٧٧	٢٨ی ژوئەنی ١٩٨٨	شەهید بوونی سەدیق فیرۆزی ئەندامی جێگری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی شەشەمی حیزبی دێموکرات، بەرپرسی مەڵبەندی ١ی وبەرپرسی کۆمیتەی کرماشان لە شەرێکی نابەرانبەر لە ناوچەی کامیاران.
١٧٨	٢٩ی ژوئەنی ١٩٨٨	پێک هاتنی کۆنفرانسی چوارەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران رێبەرایەتی شۆرشگێر بە بەشداری ١١٢ نوێنەری هەڵبژێردراو لە ئۆرگانەکانی حیزب لە دوڵەرەقی باشووری کوردستان. (سکرتێری گشتیی جەلیل گادانی)

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١٧٩	ساڵی ١٩٨٨	کۆچی دوایی ڕەحیم بەغدادی ئەندامی ڕاوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی شەشەم، و کادری پێوەندییەکانی حیزبی دێموکرات .
١٨٠	هاوینی ساڵی ١٩٨٨	کارەساتی سامناکی کوشتاری بەندییە سیاسیی و نیشتمانپەروەرانی کورد و نەتەوەکانی دیکەی ئێران بە فرمانی خومەینی.
١٨١	١١ی ئووتی ١٩٨٨	شەهید بوونی سەلیم کاویان بەرپرسی کۆمیتە شارستانی بانە ، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە سەید سارم.
١٨٢	١٧ی سێپتامبری ١٩٨٨	شەهید بوونی خدر زارعی بەرپرسی کۆمیتە شارستان ، بە هۆی شەری نێوخۆیی لە کەنیرە.
١٨٣	١٠ی ئوکتۆبری ١٩٨٨	شەهید بوونی ئەحمەد کوهگەرد(وەستا ئەحمەد) فەرماندەری هێز، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە قاقڵاوا.
١٨٤	١٣ی ژوییەی ١٩٨٩	تیرۆری شەهید دوکتور عەبدولرحمان قاسملوو سکرتێری گشتی حیزبی دێموکرات لە دانیشتن لە گەڵ نوێنەرانی کۆماری ئیسلامیی بۆ چارەسەری ئاشتیانە مەسەلەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان. لە وییەن پێتەختی ئۆتریش .
١٨٥	١٣ی ژوییەی ١٩٨٩	تیرۆری شەهید عەبدوڵڵا قادری ئازەر ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی گۆنگرە حەوتەمی حیزب،بەرپرسی دەفتەری نوێنەرایەتی دەرەوەی وڵاتی حیزب.لەوییەن ئۆتریش.
١٨٦	١٥ی ژوییەی ١٩٨٩	ڕاگەیاندراوی دەفتەری سیاسی ڕێبەرایەتی شۆڕشگێر سەبارەت بە تیرۆری دوکتور قاسملوو سکرتێری گشتی حدکا،وێرای مەحکووم کردنی کۆماری ئیسلامی، داوا لە دەوڵەتی ئۆتریش کرد کە لێپرساوان بۆ دۆزینەوە و سزادانی بەرێوەبەرانی ئەو جینایەتە سامناکە هەنگاوی جیدی و خیرا هەڵبنێنێتەوە.
١٨٧	١٨ی ژانوییەی ١٩٩٠	لەسێدارە دانی ڕەشاد حوسێنی ئەندامی ڕاوێژکاری کومیتەی ناوەندی ڕێبەرایەتی شۆڕشگێر، بەرپرسی کومیتەی شارستانی کرماشان و ئەندامی مەڵبەندی ١ لە شاری سنە.
١٨٨	٧ی مای ١٩٩٠	ڕاگەیاندراوی تەفە وەستانی یەک لایەنی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە گەڵ کۆمەڵە.
١٨٩	١٢ی ئووتی ١٩٩٠	پێک هاتنی کۆنگرە نوهەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ڕێبەرایەتی شۆشگێر لە ناوچەی باڵەکایەتی باشووری کوردستان. (سکرتێری گشتیی جەلیل گادانی).
١٩٠	٩ی مای ١٩٩١	کۆچی دوایی ڕەحیم سەیفی قازی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات لە باکو پێتەختی ئازەربایجان..
١٩١	٢٩ی ئۆکتۆبری ١٩٩١	شەهید بوونی حوسێن عەلی پوور(حەسۆ) جێگری فەرماندەری هێز سامرەند، خووییان،عێراق بە هۆی تەقینەوەی ماشین.
١٩٢	٢١ی دیسامبری ١٩٩١	پێک هاتنی کۆنگرە نوهەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران(گۆنگرەی قاسملوو) لە گەلی بەدران لای زارگەڵی (ناوچیا)باشووری کوردستان (سکرتێری گشتیی دوکتورسادق شەرەفکەندی).
١٩٣	٢٥ی دیسامبری ١٩٩١	کۆچی دوایی محەممەد ئەمین مۆعینی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی یەکەم، وزیری ناوخۆی کۆماری کوردستان و باوکی شەهید مۆعینی یەکان .
١٩٤	٢٢ی مارسی ١٩٩٢	کۆچی دوایی مەلا قادری مودەرەسی ئەندامی دامەزرێنەری کۆمەڵەی ژیانەوەی کورد و بەرپرسی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

		"چاپخانەی کوردستان" لە سەردەمی کۆماری کوردستان لە شاری مەهاباد
١٩٥	٢١ی مای ١٩٩٢	تیرۆری شەهید شاپوور فیرۆزی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی نوهەمی ڕێبەرایەتی شۆڕشگێر لە لایەن کۆماری ئیسلامیی لە شاری رانیە .
١٩٦	١٧ی سپتامبری ١٩٩٢	تیرۆری شەهید دوکتور سادق شەرەفکندی سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکرات لە لایەن ترۆریستەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە بێرلینی ئالمان.
١٩٧	١٧ی سپتامبری ١٩٩٢	تیرۆری شەهید فەتاح عەبدولی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی نوهەمی حیزبی دێموکرات،بەرپرسی دەرەوەی وڵات لە بێرلین - ئاڵمان.
١٩٨	١٧ی سپتامبری ١٩٩٢	تیرۆری شەهید هومایوونی ئەردەلان ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی شەشەمی حیزبی دێموکرات،بەرپرسی کۆمیتەی حیزب لە ئالمان،
١٩٩	٢٠ی مارسی ١٩٩٣	بۆمبارانی نەخۆشخانەی ئازادی حیزب و دانیشتوانی ئەم ناوچەیە لە لایەن کۆماری ئیسلامیی ئێرانەوە .
٢٠٠	٢٨ی سپتامبری ١٩٩٣	شەهید بوونی عەبدوڵڵا شەریفی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی نوهەمی حیزبی دێموکرات، بەرپرسی کۆمیتە شارەستانی مەهاباد لە ناوچەی گەورکی مەهاباد لە کەمینی هێزەکانی کۆماری
		ئیسلامیی.
٢٠١	١٣ی نوامبری ١٩٩٣	شەهید بوونی شارۆخ مرادی فەرماندەری هێزی شەریفزادە، لە گوندی ناوتاقان بە هۆی تەقینەوەی مین.
٢٠٢	٨ی ژوییەی ١٩٩٤	کۆچی دوایی ئەمیر قادری ئەندامی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی نۆهەمی رێبەرایەتی شۆرشگێر،وئەندامی کۆمیسۆنی مالی حیزب.لە باشووری کوردستان.
٢٠٣	٢٠ی ژوییەی ١٩٩٤	شەهید بوونی حەسەن مەقسوودی بەرپرسی کۆمیتە شارستان . سیاوانە، داڵاهۆ، بە هۆی پیلانی
		خائینان.
٢٠٤	٤ی ئووتی ١٩٩٤	. تیرۆری شەهید غەفوور هەمزەیی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرە نوهەمی حیزبی دێموکرات، و نوێنەری حیزب لە شاری بەغدا لە عێراق.
٢٠٥	١٩ی ئۆکتۆبری ١٩٩٤	شەهید بوونی هەمزە بێهنام فەرماندەری هێز ئاگری ، بەهۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی نۆووی مەرگەوەڕ
٢٠٦	١٧ی مارسی ١٩٩٦	پێش گرتن بەبڵاو کردنەوەی بەرنامەکانی رادیۆ دەنگی کوردستانی ئێران لەلایەن یەکیەتی نیشتمانی کوردستان بەهاندانی کۆماری ئیسلامیی ئێران.
٢٠٧	ی مای ١٩٩٥	پێک هاتنی گونگرەی دەهەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران رێبەرایەتی شورشگێرلە باشووری کوردستان.(سکرتێری گشتیی جەلیل گادانی)
٢٠٨	ی مای ١٩٩٥	گورینی دروشمی ستراتیژی حیزب لە خودموختاری بۆ مافی دیاری کردنی چارەنووس بۆ کوردستان لە کۆنگرەی دەهەمی رێبەرایەتی شۆرشگێر.
٢٠٩	١٠ی ئاوریلی ١٩٩٥	کۆبوونەوەی ئاشت بوونەوەی دوو بەشی حیزب بە بێ ناوبژی لایەنیک و کۆتایی هینان بە٧ساڵ شەری

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

		چەکداری و بایکوتی یەکتر.
٢١٠	١٢ی ئاوریلی ١٩٩٥	بەرەسمی ناسینی مافی کەمایەتیی ئەنداماتی حیزب لە دەربرینی بیرو بۆچوونەکانی جیاواز، پێش کۆنگرە ئەندامی حیزب تەنیا لە ئۆرگانی خۆی دا حەقی هەبوو بیرو بۆچوونێکی جگە لە بیرو بۆچوونی زۆرایەتیی دەربڕی.
٢١١	١٣ی مای ١٩٩٥	پێک هاتنی کۆنگرەی دەهەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران(کۆنگرەی پەنجا ساڵەی دامەزرانی حیزب)لە شاری هەولێری باشووری کوردستان. (سکرتێری گشتیی مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە)
٢١٢	٩ی ژووئەنی ١٩٩٥	دیداری سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران عەبدوڵڵا حەسەن زادە و چەند ئەندامی دەفتەری سیاسی و کۆمیتەی ناوەندی لە گەڵ ڕێبەرایەتی شۆڕشگێر لە بنکەی دەفتەری سیاسی لە قەڵاسەیدە رانیەی باشووری کوردستان.
٢١٣	١٥ی ئووتی ١٩٩٥	تیرۆری عەلی کاشف پوور ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنفرانسی چوارەم ڕێبەرایەتی شۆڕشگێر،لە قونیە-تورکیە بە دەست کۆماری ئیسلامی ئێران.
٢١٤	٤ی ژووییەی ١٩٩٦	تیرۆری ئەبووبەکر هیدایەتی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەم، بەرپرسی کۆمیتەی سویدی حیزبی دێموکرات بە هۆی نامەی بۆمبی کە لە لایەن ترۆرسیتەکانی نیزامی ئاخوندی ئێرانەوە بۆی ناردرا بە توندی بریندار بوو و کۆچی دوایی کرد،
٢١٥	٢٦ی ژووییەی ١٩٩٦	لەشکرکێشی هێزەکانی کۆماری ئیسلامیی بۆ لە نێوبردنی تەواوەتیی ڕێبەرایەتیی حیزب بۆ سەرشوێنی بنکەی دەفتەری سیاسیی لە قوولایی خاکی باشووری کوردستان.
٢١٦	٩ی سپتامبری ١٩٩٦	وەرگیرانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە ئەندامی ئەنترناسیونالی سوسیالیست لە بیستەمین کۆنگرەی خۆی لە سالونی کوری گشتی ڕێکخراوی نەتەوە یەگرتووەکان لە نیویورک.بە بەشداری مامۆستا عەبدولا حەسەن زادە سکرتێری گشتیی حیزب.
٢١٧	نوامبری ساڵی ١٩٩٦	جێژنی کۆتایی هاتنی سەدەهەمین دەورەی سەرەتایی فێرگەی سیاسی حیزبی دێموکرات،
٢١٨	٢ی دیسامبری ١٩٩٦	کۆچی دوایی نەبی قادری ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی دەهەمی ڕێبەرایەتی شۆڕشگێر وبەرپرسی پێوەندیەکانی دەرەوە لە دانمارک .
٢١٩	٨ی ژانوییەی ١٩٩٧	پاش ٩ساڵ جیایی و لێک دابران لە ریزەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران سەرئەنجام یەکیەتی و یەک پارچەیی خوی وەدەست هێنایەوە.
٢٢٠	١٠ی ئاوریلی ١٩٩٧	بڕیای کۆتایی دادگای بەناوبانگی میکونووس سەرانی پایەبەرزی کۆماری ئیسلامیی(خامنەیی و رەفسەنجانی)بەبەرپرسی ئەو جینایەتە ناسی.
٢٢١	٢٠ی ئۆکتۆبری ١٩٩٧	تەحویل دانەوەی ٧ تێکۆشەری حیزب لە لایەن بزوتنەوەی ئیسلامیی کوردستانی عێراق بە سەرانی دژی گەلی کۆماری ئیسلامیی ئێران.
٢٢٢	٨ی دیسامبری ١٩٩٧	شەهید بوونی ئەبوبەکر ئیسماعیل زادە(ساماڵ) بەرپرسی کۆمیتە شارستانی بانە بە هۆی تیرۆری کۆماری ئیسلامیی ئێران لە دەروازەی کویە
٢٢٣	٨ی دیسامبری ١٩٩٧	تیرۆری شەهید مەنسور فەتاحی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی نوهەمی حیزبی دێموکراتی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

		،بەرپرسی کۆمیتەی شارستانی پاوە.بە هۆی کردەوەیەکی تیرۆریستی لە دوکان برینـدار و لـە نەخۆشخانە حیزب لە کۆیەی باشووری کوردستان.
٢٢٤	٢٢ی دیسامبری ١٩٩٧	پێک هاتنی کۆنگرەی یازدەهەمی حیزب(کۆنگرەی خەباتگێرانی خۆراگر)لەشاری کەرکوک باشووری کوردستان (سکرتێری گشتیی ماموستا عەبدوڵا حەسەن زادە).
٢٢٥	٢٢ی ژانوییەی ١٩٩٨	پیشوازی دەفتەری سیاسی حیزب لە دەست پێکردنی هەولی ئاشتیخوازانە بەمەبەستی کۆتایی هێنان بە شەری براکوژی لەنێوان پارتی و یەکیەتی.
٢٢٦	مای ساڵی ١٩٩٨	بلاوکردنەوەی یەکەم ژمارەی گۆڤاری تیشک سەربە کومیسیۆنی فیرکردن و لیکوڵینەوەی حیزب.
٢٢٧	١٣ی ژوئەنی ١٩٩٩	شەهید بوونی محەممەد مستەفایی(نارستی) فەرماندەری تیپ ، بە هۆی تیرۆری کۆماری ئیسلامیی ئێران ، کۆیە .
٢٢٨	٩ی ژوییەی ١٩٩٩	راگەیانداوی دەفتەری سیاسی حیزب لە سەر هێرشی هێزە دژی گەلی یەکانی کۆماری ئیسلامی بۆ سەرکوت کردنی خۆپێشاندانی هیمنانە و ئاشتیخوازانەی خوێندکارانی زانستگەی تاران.
٢٢٩	١٥ی ژوییەی ١٩٩٩	کۆچی دوایی سەید سەلامی عەزیزی ئەندامی دەفتەری سیاسی کۆنگرەی دەهەمی حیزبی بەرپرسی کۆمیسیۆنی سیاسی - نیزامی، لە باشووری کوردستان.
٢٣٠	ساڵی ١٩٩٩	شەهید بوونی عوسمان فەتاحی ئەندامی راویژکاری کۆمیتەی ناوەندی کۆنفرانسی چوارەمی حیزبی دێموکرات رێبەرایەتی شۆرشگێر..
٢٣١	١٠ی مای ٢٠٠٠	یەکەم فیستیڤالی شانویی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە یەکیک لە بنکەکانی سەربە دەفتەری سیاسیی.لە ژێر دروشمی با پێکەوە بەپیشوازی یەکەمین فیستیڤالی شانویی حیزبەکەمان بچین.
		پێک هاتنی کۆنگرەی دوازدەهەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران.لە باشووری کوردستان (سکرتێری گشتیی ماموستا عەبدوڵا حەسەن زادە)
٢٣٣	٢٤ی دیسامبری ٢٠٠٠	پێک هاتنی یەکەمین کۆنگرەی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی کوردستانی ئێران.
٢٣٤	١٢ی سپتامبری ٢٠٠١	بەیاننامەی دەفتەری سیاسی حیزب بە بۆنەی زنجیرە هێرشێکی تیرۆریستی ١١ی سپتامبری ولاتە
		یەکگرتووکانی ئامریکا.
٢٣٥	٦ی ئۆکتۆبری ٢٠٠١	کۆچی دوایی کەریم حیسامی ئەندامی دەفتەری سیاسی کۆنگرەی سێهەمی حیزبی دێموکرات، نوسەر و وەرگێر..بە هوی نەخۆشی شێرپەنجەی میشک لە ستۆکهۆلمی سوئید.
٢٣٦	٩ی مای ٢٠٠٢	سمیناری کۆمیسیۆنی چاپەمەنی حیزب بە مەبەستی یەکدەست کردنی رێنووسی کوردی لە چاپەمەنی حیزبی دێموکرات دا.
٢٣٧	٢٨ی ژوییەی ٢٠٠٢	بەیاننامەی دەفتەری سیاسی حیزب لەسەر هەڵوەشاوە راگەیاندنی نەهزەتی ئازادی ئێران، سەپاندنی حوکمی ناڕەوا و ناعادلانە مەحکووم کرد.
٢٣٨	٣١ی مارسی ٢٠٠٣	کۆچی دوایی مەناف کەریمی،ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی یەکەمی حیزبی دێموکرات ،دەستەی نوێنەرایەتی کورد بۆ سەفەری باکۆ، جیگری قازی محەمەد بۆ کاروباری کۆمیتەکانی حیزبی، دواتر وەزیری فەرهەنگی کوردستان.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٢٣٩	١٢ی ئووتی ٢٠٠٣	پێک هاتنی کۆنگرەی دووهەمی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی کوردستان ئێران.
٢٤٠	٧ی سپتامبری ٢٠٠٣	بەرێوە چوونی یەکەمین فستیڤالی منداڵانی کوردستانی ئێران بە دەست پێشخەری دنیای منداڵان .
٢٤١	١ی فێورییەی ٢٠٠٤	هەڵویستی حیزب سەبارەت بەکردەوە تیرۆریستی کانی رۆژی جیژنی قوربان لە دوو بنکەی بارەگای لقی ٢ی پارتی و مەلبەندی ٣ی یەکیەتی لە شاری هەولێری باشووری کوردستان .
٢٤٢	٢٠ی ئاوریلی ٢٠٠٤	رێورەسمی پەردەلادان لە سەر هیمای بیرەوەریی قوربانییانی تیرۆریزمی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە رستورانی میکونووس ئاڵمان. سپتامبری(١٩٩٢)
٢٤٣	٣ی ژوییەی ٢٠٠٤	پێک هاتنی کۆنگرەی سیزدەهەمی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران. لە باشووری کوردستان (سکرتێری گشتیی مستەفا هیجری)
٢٤٤	مانگی ژوییەی ٢٠٠٤	گۆڕینی دروشمی ستراتیژی حیزب لە خودموختاری بۆ دابینکردنی مافە نەتەوایەتی یەکانی گەلی کورد،لە چوارچێوەی ئێرانێکی دێموکراتیکی فێدراڵدا لە(کۆنگرەی سێزدەهەمی حیزب)
٢٤٥	١٢ی سپتامبری ٢٠٠٤	یەکەم کۆنگرەی یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستانی ئێران.
٢٤٦	١٣ی ئووتی ٢٠٠٥	پێک هاتنی کۆنگرەی سێهەمی یەکیەتی لاوانی دێموکراتی کوردستانی ئێران.
٢٤٧	٢٩ی ژوییەی ٢٠٠٦	یادداشتی ٢٠ ماددەی ئۆپۆزیسیۆنی نێوخۆی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە مەبەستی چارەسەرکردنی قەیرانی نێو خۆی حیزب بۆ زۆرایەتی کۆمیتەی ناوەندی کە سکرتێری حیزبیشیان لە گەڵدا بوو.
٢٤٨	٢٤ مای ٢٠٠٦	دەست بە کار کردنی کاناڵی ئاسمانی تیشک تی ڤی سەر بە حیزبی دێموکرات.
٢٤٩	٥ی نوامبری ٢٠٠٦	داخوازێکی دۆستانە لە لایەن ئۆپۆزیسیۆنی نێوخۆی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بەم هۆیەوە جارێکی دیکە بە توندی داوا لە هەموو ئەو کەسانە دەکەین کە خۆیان بە لایەنگری ئێمە دەزانن لە بڵاوکردنەوەی هەر بابەتێکی ناشیرین بە ناوی ئاشکرا یان نهێنی لە سەر سایتەکان و لە رۆژنامەکاندا خۆ ببوێرن و وەڵامی هێرشی ناشیرین بە نووسینی مەنتیقی و بێ حورمەت شکاندن بدەنەوە.
٢٥٠	٦ی دیسامبری ٢٠٠٦	دوو لەت بوونی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران. بەیاننامەی راگەیاندنی حیزبی دێموکراتی کوردستان – ئێران .
٢٥١	١٢ی دیسامبری ٢٠٠٦	دەست بەکارکردنی کوردستان و کورد ماڵپەری رەسمی حیزبی دێموکراتی کوردستان – ئێران.
٢٥٢	٩ی دیسامبری ٢٠٠٦	هێڵە گشتی یەکانی رێبازی ئێمە - حیزبی دیموکراتی کوردستان . ئێران.
٢٥٣	٢٣ی ژوییەی ٢٠٠٧	کردنەوەی پەخشی ئەزموونیی کورد کاناڵ رمان حالی حیزبی دێموکراتی کوردستان.
٢٥٤	٢٧ی ژوییەی ٢٠٠٧	پێک هاتنی کۆنگرەی چوارەمی یەکیەتی لاوانی دێموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان.
٢٥٥	١١ی سپتامبری ٢٠٠٧	کۆچی دوایی عوسمان رەحیمی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی دوازدەهەم،ئەندامی دەستەی راوێژکاری دەفتەری سیاسی حیزبی دێموکرات بە هۆی سەکتەی مێشک لە شاری کویەی باشووری کوردستان.
٢٥٦	٦ی مارسی ٢٠٠٨	پێکهاتنی کۆنگرەی چاردەهەمی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە کویەی باشووری کوردستان(سکرتێری

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

		گشتیی خالید عەزیزی).
٢٥٧	مانگی مارسی ٢٠٠٨	گەڕانەوەی ناوی حیزب بۆ ڕۆژی دامەزرانی لە ٢٥ی گەلاوێژی ١٣٢٤ واتە حیزبی دێموکراتی کوردستان لە کۆنگرەی ١٤دا.
٢٥٨	مانگی مارسی ٢٠٠٨	پەسند کردنی دامەزرانی کۆماری کوردستان لە چوارچێوەی ئێرانێکی دێموکرات و فیدراڵ دا.وەک دروشمی ستراتیژی حیزب لە کۆنگرە ١٤ی حیزبی دێموکراتی کوردستان.
٢٥٩	٥ی ژوئەنی ٢٠٠٨	کۆچی دوایی مەلاخدر دۆڵەگەرمی(خدرعومەرزادە)تێکۆشەری دێرین ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی ١٠ی ڕێبەرایەتی شۆڕشگێر،لەوڵاتی نۆرویژ.
٢٦٠	١ی ئووتی ٢٠٠٨	کۆچی دوایی سمایل سەردەشتی ئەندامی حیزبی دێموکرات،هونەرمەندی میللی و ناسراوی کورد لە ڕوداوێکی هاتووچوو لە باشووری کوردستان.
٢٦١	١٣ی ئووتی ٢٠٠٨	شەهید بوونی هەمزە عەبدوڵڵاهی(سارتکەیی)جێگری فەرماندەری تیپ و هاوڕێیانی بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی گردینە.
٢٦٢	١٩ی نوامبری ٢٠٠٨	پێک هاتنی کۆنگرەی دووهەمی یەکیەتی ژنانی دێموکراتی کوردستان.
٢٦٣	٦ی فێورییەی ٢٠٠٩	کۆچی دوایی عەبدولقادری دەباغی(مامەقالە) تێکۆشەری دێرینی حیزبی دێموکرات نووسەر،وەرگێرو نیشتمانپەروەر. لە شاری لەندەنی بریتانیا.
٢٦٤	٧ی مای ٢٠٠٩	کۆچی دوایی جەعفەر زەمانی ئەندامی جێگری کۆمیتەی ناوەندی،بەرپرسی بەشی خەدەمات لە کۆمیسیۆنی مالی.لەشاری کویە باشووری کوردستان .
٢٦٥	١٧ی مای ٢٠٠٩	دەست بەکارکردنی ماڵپەری حدک میدیا (KDP.Media) نوێنەرایەتیی دەرەوەی وڵاتی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان .
٢٦٦	٣٠ی مای ٢٠٠٩	بەیاننامەی دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە بوونە دەیەمین دەورەی هەڵبژاردنی سەرکۆماری لە ئێران (با هەڵبژاردنی سەرکۆماری بکەینە دەرفەتێک بۆ بەرەو پێشبردنی ویست و داخوازە نەتەوایەتی یەکان).
٢٦٧	٢٦ی ژوییەی ٢٠٠٩	پێک هاتنی کۆنگرەی پێنجەمی یەکیەتیی دێموکراتی لاوانی ڕۆژهەلاتی کوردستان.
٢٦٨	١٥ی ئووتی ٢٠٠٩	کۆچی دوایی سەنار مامەدی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات لە شاری ستۆکهۆڵمی سوئید.
٢٦٩	٢٨ی دێسامبری ٢٠٠٩	کۆچی دوایی تەها عەتیقی ئەندامی پێشووی ڕاوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی ، وەرگێر و کارگێری ڕادیۆ دەنگی کوردستانی ئێران لە وڵاتی سویس.
٢٧٠	٣ی ئاوریلی ٢٠١٠	ماڵئاوایی عەبدوڵا شینانی فەرماندەری هێزی ٢ی ڕێبەندان کۆچی دوایی بەهۆی نەخۆشی ترونهامی نۆرویژ.
٢٧١	١٣ی مای ٢٠١٠	مانگرتنی گشتی کۆمەلانی خەڵکی ڕۆژهەلاتی کوردستان وپشتیوانی هێزە سیاسیەکان بە بۆنەی لە سێدارە دانی ٥ تێکۆشەری سیاسی مەدەنی کورد بە دەست کۆماری ئیسلامیی ئێران.
٢٧٢	١٧ی مای ٢٠١٠	نامەی سەرئاوەلای سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان بۆ ڕێکخراوە نێونەتەوەییەکانی

		پارێزەری ئەمنییەت و مافەکانی مرۆڤ ڕێکخراوەکانی بەرگری لە مافی مرۆڤ حیزب و ڕێکخراوە دێموکرات وئازادیخوازەکان کەسایەتی یە سیاسی، فەرهەنگی و ئازادیخوازەکان سەبارەت بە لەسێدارە دانی ڕۆڵەکانی گەلی کورد.
٢٧٣	٢٩ی مای ٢٠١٠	کۆچی دوایی حەمەدمین سیراجی ئەندامی دەفتەری سیاسی کۆنگرەی سێهەمی حیزبی دێموکرات،وتێکۆشەر و چالاکی سیاسی دێرینی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ستۆکهۆڵمی سوئید.
٢٧٤	١١ی ژووئەنی ٢٠١٠	بەشداری هەیئەتێکی سەرپەرستیی بەڕێز مستەفا شلماشی ئەندامی دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە کۆبونەوەی لیبراڵ ئینتەرناشناڵ دا لە بەرلین پایتەختی ئاڵمان.
٢٧٥	١٧ی ژوییەی ٢٠١٠	ڕێورەسمی پەردەلادان لە سەر مۆنومێنتی شەهیدانی ڤییەن بە دەستی چەپەڵ وناجوانمێرانەی تڕۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی ئێران لە شاری ڤییەن وڵاتی ئوتریش.
٢٧٦	١٦ی ئووتی ٢٠١٠	پەیامی دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە بۆنەی شێست و پێنجەمین ساڵرۆژی دامەزرانی حیزبەوە.
٢٧٧	----------------	کۆچی دوایی عەزیز لەحیمی ئەندامی ڕاوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی پێنجەمی حیزب.
٢٧٨	٧ی ئۆکتۆبری ٢٠١٠	چاپ و بڵاو بوونەوەی ژمارە ١٠٠ی دنیای منداڵان.
٢٧٩	٩ی مارس ٢٠١١	ماڵئاوایی غەنی بلوریان ئەندامی دەفتەری سیاسی کۆنگرەی چوارەمی حیزب، وتێکۆشەر و چالاکی سیاسی دێرینی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ئاڵمان.
٢٨٠	٢٣ی مای ٢٠١١	پێکهاتنی پازدەهەمین کۆنگرەی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە شاری کۆیەی باشووری کوردستان. (سکرتێری گشتیی خالید عەزیزی).
٢٨١	٤ی ئووتی ٢٠١١	پێکهاتنی کۆنگرەی سێهەمی یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستان لە ژێر دروشمی" بە هەوڵ و یەکگرتوویی ژنانی کورد هەنگاو بنێن بەرەو یەکسانی . لە شاری کۆیە، باشووری کوردستان.
٢٨٢	١٥ی ژوییەی ٢٠١٢	بانگەوازێکی بە پەلەی سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستان ڕێزدار خالید عەزیزی (گیانی کەبوودوەند لە مەترسی دایە، دەبێ بە پەلە فریای بکەوین).
٢٨٣	٢٨ی ژوییەی ٢٠١٢	پەیامی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستان بۆ گەلی کورد لە ڕۆژئاوای کوردستان.
٢٨٤	٧ی ئووتی ٢٠١٢	پێک هاتنی کۆنگرەی شەشەمی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان.
٢٨٥	١٤ی مارچی ٢٠١٥	پێکهاتنی کۆنگرەی چوارەمی یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستان
٢٨٦	١٦ی ئووتی ٢٠١٥	پەیامی دەفتەری سیاسی بە بۆنەی ٧٠ ساڵەی دامەزرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان.
٢٨٧	٢٨ی نوامبری ٢٠١٥	وەرگیرانی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە ئەندامی ئەسڵی ئنتێرناسیۆنالی سۆسیالیست لە لۆندا لە پێتەختی وڵاتی ئانگۆلا.

سەرچاوەکان : ١- ڕۆژنامەی کوردستان. ٢- نێوسەدە تێکۆشان نووسینی: ڕێزدار مامۆستا عەبدوڵا حەسەن زادە.
٣- ٥٠ ساڵ خەبات نووسینی: ڕێزدار جەلیل گادانی.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی یەکەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان

٢ی خەزڵوەری ١٣٢٤ (٢٣ی ئوکتۆبری ١٩٤٥) لە شاری مەهاباد

١	پێشەوا قازی محەممەد سەدری حیزب	٩	حاجی مستەفا داودی	١٧	سەدیقی حەیدەری
٢	محەممەدحوسێنی سیفی قازی	١٠	محەممەد ئەمین مۆعینی	١٨	مستەفای سوڵتانیان
٣	حاجی بابە شێخ سیادەت	١١	مەحموود والی زادە	١٩	سمایل ئیلخانی زادە
٤	مەناف کەریمی	١٢	محەممەد ڕەسووڵ دڵشاد	٢٠	ئەحمەد ئیلاهی
٥	سەید محەمەدی ئەیووبیانی تەهازادەی مەرکەزی	١٣	سەید عەبدوڵڵا گەیلانی	٢١	محەممەد ئەمین شەرەفی
٦	عەبدولرەحمان ئیلخانی زادە	١٤	عومەر خانی شکاک	٢٢	عەبدولرەحمان زەبیحی
٧	خەلیل خوسرەوی	١٥	زیرۆ بەگی بەهادری هەرکی	٢٣	وەهاب بلوریان
٨	کەریم ئەحمەدین	١٦	ڕەشید بەگی جەهانگیری		

ئەندامانی ڕێبەرایەتی کاتیی حیزب لە کۆنفرانسی یەکەم

لە هاوینی ١٣٣٤(١٩٥٥) لەکیۆی قەڵاتەڕەشی پشتی گوندی سەیدئاوای بابی گەورە لە ناوچەی پیرانشار

١	ڕەحمان قاسملوو	٣	ڕەحمەتوڵڵا شەریعەتی	٥	سەید عەبدوڵڵا ئیسحاقی
٢	غەنی بلوریان	٤	عەزیز یوسفی	٦	دوکتور عەلی مەولەوی (وەک راوێژکار)

ئەندامانی کۆمیتەی ساخکەرەوەی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان

هاوینی ساڵی ١٣٤٢ (١٩٦٣) زینوێ شێخی

١	ئەحمەد شڵماشی (مەلا ئاوارە)	٤	سەعید کوێستانی	٧	مەلارەسوڵ پێشنماز راوێژکاری
٢	حەسەن ڕەستگار	٥	قادر شەریف	٨	قادری قازی (ناسراو بە مامەند) راوێژکاری
٣	حوسێن مەدەنی	٦	مەلا ئەبۆبەکری فەلسەفی		

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی دوویەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان

ی نوامبری ١٩٦٤ لە سەرماوەزی ١٣٤٣ لە گوندی سونی لە باشووری کوردستان ١٩

١	کەسایەتی یەکەم عەبدوڵڵا ئەسحاقی (ئەحمەد توفیق	٦	مەلا ڕەشید حوسێنی	١١	سەید کامیل ئیمامی
٢	سەدیق ئەنجیری	٧	عەزیز یوسفی (بەندی سیاسیی)	١٢	حەبیب وەرزێر
٣	سولیمان موعینی(فایق)	٨	غەنی بلوریان (بەندی سیاسیی)	١٣	دوکتور ڕەحیم قازی
٤	ئەمیر قازی	٩	عەبدولڕەحمان شەرەفکەندی (هەژار)	١٤	سەنار مامەدی
٥	باپیر شکاک (نحو)	١٠	دوکتور عەلی مەولەوی	١٥	مەلا ڕەحیم وردی

ئەندامانی کۆمیتەی چاوەدێریی بەرز

١	ڕەئوف مەلاحەسەن (ڕەئووف خەبات)	٥	سەید حاجی کەڵەوی	٩	مستەفا ئەسحاقی(برای ئەحمەد توفیق)
٢	عەبدوڵڵا موعینی	٦	مەلا کەریم ساردەکۆسانی	١٠	عەبدوڵڵا مەولەوی
٣	ڕەشید فەلاحی(ڕەشەی قاچاخچی)	٧	مەلانجمالدین کۆکەبی	١١	سەید ڕەسوڵ دهقان(سەید ڕەسوڵی بابی گەورە)
٤	مەلا قادر لاچینی	٨	سەید تاهیر ئیمامی		

ئەندامانی کۆمیتەی شۆرشگێری حیزبی دێموکڕاتی کوردستان (٤٧ - ٤٦)

١	حەمەدمین سیراجی	٤	سلیمان موعینی (فایق)	٧	سەنار مامەدی
٢	سمایل شەریف زادە (مەلا عەزیز)	٥	سالار حەیدەری	٨	عەبدوڵڵا موعینی
٣	ئەحمەد شەڵماشی (مەلا ئاوارە)	٦	باپیر شکاک (نحو)	٩	مەلا عەبدوڵڵا عەبدوڵڵاهی (سەرباز)

ئەندامانی ڕێبەری حیزب لە کۆنفرانسی دوویەم

لەیەکیک لەگوندەکانی بناری قەندیل ٢٦ی گەلاوێژی ١٣٤٨- ١٧ای ئووتی ١٩٦٩

١	عەبدوڵڵا حەسەن زادە	٤	ئەحمەد توفیق	٧	عەزیز یوسفی (بەندی سیاسیی)
٢	ئەمیر قازی	٥	حەسەن ڕەستگار	٨	غەنی بلوریان (بەندی سیاسیی)
٣	مامۆستا هێمن	٦	مەلا سەید ڕەشید		

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی کاتی ڕێبەری حیزبی دێموکراتی دێموکراتی کوردستان تا پێکهێنانی کۆنفراس یان کۆنگرە

(ساڵی ۱۳۴۹)

۱	دوکتور قاسملوو	۴	ئەمیر قازی	۷	یوسف ریزوانی
۲	عەبدوڵڵا حەسەن زادە	۵	حەمەدمین سیراجی	۸	کەریم حیسامی
۳	حەسەن ڕەستگار	۶	ماموستا هێمن		

ئەندامانی ڕێبەری کۆنفرانسی سێ یەمی حیزبی دێموکڕات

۳۱ی جۆزەردانی ۱۳۵۰ (۲۱ژوئەنی ۱۹۷۱) لە شاری کۆیە باشووری کوردستان

۱	دوکتور قاسملوو سکرتێر گشتی	۵	کەریم حیسامی دەفتەری سیاسی	۹	قادر وردی
۲	عەبدوڵڵا حەسەن زادە دەفتەری سیاسی	۶	حەسەن ڕەستگار	۱۰	کەریم حەداد
۳	حەمەدمین سیراجی دەفتەری سیاسی	۷	ڕەسوڵ پیشنماز	۱۱	یوسف ریزوانی
۴	ماموستا هێمن (شاعیر) دەفتەری سیاسی	۸	سەید ڕەسوڵ دهقان		

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی سێ یەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان - ئێران

۱ی ڕەزبەری ۱۳۵۲ (۲۲ی سپتامبری ۱۹۷۳) لە شاری بەغدا لە عێراق

۱	دوکتور قاسملوو سکرتێری گشتی	۷	ماموستا هێمن	۱۳	کەریم حەداد
۲	عەبدوڵڵا حەسەن زادە دەفتەری سیاسی	۸	هاشم کەریمی	۱۴	سمایل حاجی
۳	کەریم حیسامی دەفتەری سیاسی	۹	ڕەسوڵ پیشنماز	۱۵	سەلام شەفیعی
۴	دوکتور سولتان ئوتۆمیشی دەفتەری سیاسی	۱۰	محەممەد موهتەدی		
۵	حەمەد ئەمین سیراجی دەفتەری سیاسی	۱۱	دوکتور حەسەن شەتەوی		
۶	ئەمیر قازی	۱۲	حەمەڕەسوڵ حەسەن پوور		

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان - ئێران

٣٠ی ڕێبەندانی ١٣٥٨(١٩ی فێوریەی ١٩٨٠) لە شاری مەهاباد

١	دوکتور قاسملوو سکرتێری گشتی	١٠	فاروق کەیخوسرەوی	١٩	مستەفا هیجری
٢	غەنی بلوریان دەفتەری سیاسی	١١	دوکتور ڕەحیم سەیف قازی	٢٠	حەسەن شیوەڵی
٣	جەلیل گادانی دەفتەری سیاسی	١٢	سەنار مامەدی	٢١	حەسەن ڕەستگار
۴	د. سادق شەرەفکەندی دەفتەری سیاسی	١٣	جەهانگیر ئیسماعیل زادە	٢٢	حوسین مەدەنی
۵	مستەفا شەڵماشی دەفتەری سیاسی	١۴	سەرگورد عەبباسی	٢٣	کەماڵ دەباغی
۶	عەبدوڵلا حەسەن زادە دەفتەری سیاسی	١۵	ئەبوبەکر هیدایەتی	٢۴	هاشم کەریمی
٧	ئەمیر قازی دەفتەری سیاسی	١۶	قادر عەبدی	٢۵	فوزییە قازی
٨	نوید موعینی	١٧	سەید ڕەسوڵ دهقان	٢۶	مامۆستا هێمن (وەک ئەندامی ئیفتیخاری)
٩	ئەحمەد عەزیزی	١٨	ڕەحمان کەریمی		

ئەندامانی کۆمیسیۆنی بازرەسی

١	فەتاح کاویان	۵	مەهەندیس ئاریا	٩	سەدیق قەوی پەنجە
٢	دوکتور خوسەرەوی	۶	سەروان ئەفشین	١٠	مەحموود پوورئازەر
٣	قادر شەهابی	٧	سەرهەنگ قادری	١١	سەعید سولتانیان
۴	سەرهەنگ ڕەبیعی	٨	عەلی حەسەنیانی		

ئەندامانی ڕاوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

١	سەید حەسەن هاشمی	۶	حەسەن شەرەفی	١١	تەهاحەق تەلەب
٢	تەها عەتیقی	٧	حوسین ئیبراهیمی	١٢	شاپوور فیروزی
٣	عوسمان ئەسراری	٨	ڕەحمان حاجی ئەحمەدی	١٣	سەید عەلی ڕەحمانی
۴	حەکیم ڕەزایی	٩	مەلا ڕەحمان کاژەیی	١۴	عەزیز ماملی
۵	ڕەسوڵ پیشنماز	١٠	فەریدون میتران	١۵	زبیدە تالب پوور

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی پێنجەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران

١٥ی سەرماوەزی ١٣٦٠ لە گوندی شیوەجۆ لە ناوچەی گەورکی سەردەشت ٦ی دیسامبری 1981

١	دوکتور قاسملوو سکرتێری گشتی	١٠	ئەحمەد جاوید فەر (هەژار)	١٩	ڕەحیم محەممەدزادە
٢	دوکتور شەرفکندی جێگری سکرتێر	١١	سەعید کوێستانی	٢٠	عەلی میهرپەروەر
٣	عەبدوڵڵا حەسەن زادە دەفتەری سیاسی	١٢	عەزیز ماملێ	٢١	عەبدوڵڵا بەهرامی
٤	مستەفا شەڵماشی دفتەری سیاسی	١٣	حوسین مەدەنی	٢٢	حەکیم ڕەزایی
٥	جەلیل گادانی دەفتەری سیاسی	١٤	ئەمیر قازی	٢٣	کەماڵ دەباغی
٦	فەتاح کاویان دەفتەری سیاسی	١٥	سەید ڕەسوڵ دهقان	٢٤	عەلی کاشف پوور
٧	مستەفا هیجری دەفتەری سیاسی	١٦	تەیفوور بەتحایی	٢٥	حەسەن شەرەفی
٨	نەبی قادری	١٧	مەهەندیس ئاریا		
٩	هاشم کەریمی	١٨	حەسەن ڕەستگار		

ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

١	سەید حەسەن هاشمی	٤	ڕەحیم بەغدادی	٧	غەنی غەنی پوور
٢	عەلی کتابی	٥	تاهیر عەلیار	٨	بیهروز کورد ئەحمەدی
٣	عەبدوڵڵا ئیبراهیمی	٦	شاپوور فیروزی		

ئەندامانی ڕاوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

١	مەلا ڕەحمان کاژەیی	٤	همایون ئەردەلان	٧	عەزیم ئەفسەر
٢	مەلا حەسەن شیوەسەڵی	٥	جەعفەری حامیدی	٨	عەبدوڵڵا عیزەت پوور
٣	غەفوور هەمزەیی	٦	عەزیز لەحیمی		

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی شەشەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران

٦ی ڕێبەندانی ١٣٦٢ – ٢٢ی ژانویەی ١٩٨٤ لە گوندی گەلاڵەی باشووری کوردستان

١	دوکتور قاسملوو سکرتێری گشتی	١٠	نەبی قادری	١٩	دوکتور حوسین خەلیقی
٢	عەبدوڵڵا حەسەن زادە جێگری سکرتێر	١١	هومایون ئەردەلان	٢٠	مستەفا هیجری
٣	دوکتور سادق شەرەفکەندی دەفتەری سیاسی	١٢	حوسین مەدەنی	٢١	تاهیر عەلیار
٤	حەسەن رەستگار دەفتەری سیاسی	١٣	حەکیم رەزایی	٢٢	عەلی کاشف پوور
٥	حەسەن شەرەفی دەفتەری سیاسی	١٤	غەفوور هەمزەیی	٢٣	جەهانگیر ئیسماعیل زادە
٦	جەلیل گادانی دەفتەری سیاسی	١٥	بابا عەلی میهرپەروەر	٢٤	فەتاح کاویان
٧	هاشم کەریمی دەفتەری سیاسی	١٦	رەحیم محەممەد زادە	٢٥	کەریم عەلیار
٨	مستەفا شەڵماشی	١٧	عەبدوڵڵا بەهرامی		
٩	حەسەن شیوەسەڵی	١٨	شاپوور فیروزی		

ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

١	ئەبوبکری راد	٣	رەحمان رەحیمی (چەکۆ)	٥	فەتاح عەبدولی
٢	محەممەد ئەمین مەجیدیان	٤	جەعفەر حامیدی	٦	سەدیق فەروخیان

ئەندامانی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

١	سەدیق بابایی	٣	عەبدوڵڵا عیزەت پوور		
٢	رەحیم بەغدادی	٤	مراد قادری		

حەوتەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی

٢٦ی سەرماوەزی ١٣٦٤ لە گوندی کانیە مێو، باشووری کوردستان ١٧ی دیسامبری ١٩٨٥

١	دوکتور قاسملوو سکرتێری گشتی	٦	هاشم کەریمی دەفتەری سیاسی	١١	بابە عەلی میهرپەروەر
٢	عەبدوڵڵا حەسەن زادە جێگری سکرتێر	٧	حەسەن شەرەفی دەفتەری سیاسی	١٢	نەبی قادری
٣	دوکتور سادق شەرەفکەندی دەفتەری سیاسی	٨	دوکتور حوسین خەلیقی	١٣	عەبدوڵڵا عیزەت پوور
٤	حەسەن رەستگار دەفتەری سیاسی	٩	حوسین مەدەنی	١٤	ئەبوبەکر راد
٥	مستەفا هیجری دەفتەری سیاسی	١٠	فەتاح کاویان	١٥	عەبدوڵڵا قادری

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١٦	سەلام عەزیزی	٢٠	محەممەد ئەمین مەجیدیان	٢٤	حەسەن شیوەسەڵی
١٧	سەدیق بابایی	٢١	جەلیل گادانی	٢٥	فەتاح عەبدولی
١٨	عوسمان رەحیمی	٢٢	عەبدولحەکیم رەزایی		
١٩	عەلی کاشف پوور	٢٣	جەعفەر حامیدی		

ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

١	کەماڵ کەریمی	٥	سەعدون عەباسی	٩	مەحموود دەشتی
٢	ئیرەج قادری	٦	رەحمان رەحیمی (چەکۆ)	١٠	ئیبراهیم لاجانی
٣	حەسەن ئەیوب زادە	٧	شاپوور فیروزی		
٤	عیسمەت عەبدی	٨	محەممەد نەزیف قادری		

ئەندامانی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

١	رەحیم محەممەد زادە	٣	عەبدوڵلا شەریفی	٥	غەفوور هەمزەیی
٢	شاپوور شوجاعی فەرد	٤	عومەر شەریف زادە		

ئەندامانی رێبەری کۆنگرەی هەشتەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران

٢٨ی بەفرانباری ١٣٦٦ (١٨ی ژانویەی ١٩٨٨) لە شاری سلێمانی (لەت بوونی حیزب)

١	دوکتور قاسملوو سکرتێری گشتی	٨	فەتاح عەبدولی	١٥	غەفوور هەمزەیی
٢	دوکتور سادق شەرەفکەندی جێگری سکرتێر	٩	حەسەن شیوەسەڵی	١٦	عەبدوڵلا شەریفی
٣	مستەفا هیجری دەفتەری سیاسی	١٠	برایم لاجانی	١٧	مەحموود دەشتی
٤	حەسەن شەرەفی دەفتەری سیاسی	١١	مەنسوور فەتاحی	١٨	سەید رەزا درودگەر
٥	بابا عەلی مێهرپەروەر دەفتەری سیاسی	١٢	محەممەد نەزیف قادری	١٩	عەبدوڵلا قادری
٦	دوکتور حوسین خەلیقی	١٣	جەعفەر حامیدی		
٧	سەید سەلام عەزیزی	١٤	تەیمور مستەفایی		

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

١	سەدیق فیروزی	٤	مستەفا مەولودی	٧	ڕەحمان ڕەحیمی (چەکۆ)
٢	محمەد عەلی عەنایەتی	٥	عومەر حەمیدی		
٣	سەید ئەحمەد حوسێنی	٦	عەبدوڵڵا ئیبراهیمی		

ئەندامانی ڕاوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

١	عەبدوڵڵا عیزەت پوور	٣	سەید ڕەسوڵ سەید ئەحمەدی	٥	کاوە بەهرامی
٢	ئەحمەد نستانی	٤	شاهۆ حوسێنی		

ئەندامانی ڕێبەری کۆنفرانسی چوارەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران(ڕێبەرایەتی شۆڕشگێر)

٢٩ی ژووئەنی ١٩٨٨) لە شاری ڕانیە ٨ی پووشپەڕی ١٣٦٧ (

١	جەلیل گادانی	سکرتێری گشتی	٧	عەلی کاشف پوور	١٣	ئەبووبەکر ڕاد
٢	حەسەن ڕەستگار	جێگری سکرتێر	٨	عوسمان ڕەحیمی	١٤	سەرهەنگ ئیرەج قادری
٣	نەبی قادری	دەفتەری سیاسی	٩	کەمال کەریمی	١٥	مزەفەر میتران
٤	فەتاح کاویان	دەفتەری سیاسی	١٠	شاپوور فیروزی	١٦	شاپوور شوجاعی فەر
٥	حوسێن مەدەنی	دەفتەری سیاسی	١١	سەدیق بابایی	١٧	عومەر شەریف زادە
٦	هاشم کەریمی		١٢	سەید برایم کەریمی		

ئەندامی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

١	فەیسەل ئێران دۆست	٣	محەممەد مرووەتی	٥	مەراد میهرەبان
٢	ڕەحیم سالح زادە	٤	مەلاخدر عومەرزادە	٦	ئەمیر قادری

ئەندامی ڕاوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

١	عوسمان فەتاحی	٢	ڕەشاد حوسێنی	٣	ئەجمەدین زۆرئەسنا
٤	بهادر شکاک				

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی نۆیەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران (ڕێبەرایەتی شۆڕشگێڕ)

شاوری شاری رانیە ۲۱ی گەلاوێژی ۱۳۶۹ (۱۲ای ئووتی ۱۹۹۰) لە گوندی قەڵاسەیدەی دۆلی

۱	جەلیل گادانی سکرتێری گشتی	۶	کەمال کەریمی	۱۱	عوسمان رەحیمی
۲	حەسەن رەستگار جێگری سکرتێر	۷	شاپوور فیروزی	۱۲	حوسێن مەدەنی
۳	هاشم کەریمی دەفتەری سیاسی	۸	فەیسەل ئێران دۆست	۱۳	خالید حەسەن پوور
۴	فەتاح کاویان دەفتەری سیاسی	۹	ئەبووبەکر راد	۱۴	فەریدون میتران
۵	نەبی قادری دەفتەری سیاسی	۱۰	سەرهەنگ ئیرەج قادری	۱۵	سەعید بەگزادە

ئەندامی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

۱	مەلا خدر عومەرزادە	۳	فەتاح رەیحانی		
۲	محەممەد مروەتی	۴	هاشم رۆستەمی		

ئەندامی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

۱	ئەمیر قادری	۳	سیروان حەفیدی		
۲	حاجی گوڵاوی	۴	مراد ئەحمەدی		

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی نۆیەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران (کۆنگرەی قاسملوو)

ای بەفرانباری ۱۳۷۰ - ۲۲ی دیسامبری ۱۹۹۱ لەگەڵی بەدران لای زارگەلی (ناوچیا)

۱	دوکتور سادق شەرەفکندی سکرتێری گشتی	۸	رەحمان رەحیمی (چەکۆ)	۱۵	عەبدوڵڵا شەریفی
۲	مستەفا هیجری جێگری سکرتێر	۹	مستەفا مەولودی	۱۶	سەلام عەزیزی
۳	عەبدوڵڵا حەسەن زادە دەفتەری سیاسی	۱۰	غەفوور هەمزەیی	۱۷	مەنسوور فەتاحی
۴	بابە عەلی میهەپەروەر دەفتەری سیاسی	۱۱	مەحموود دەشتی	۱۸	عەبدوڵڵا ئیبراهیمی
۵	حەسەن شەرفی دەفتەری سیاسی	۱۲	محەممەد عەلی عەنایەتی	۱۹	شاهۆ حوسێنی
۶	حەسەن شیوەسەڵی	۱۳	فەتاح عەبدولی		
۷	دوکتور حوسین خەلیقی	۱۴	محەممەد نەزیف قادری		

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

١	برایم لاجانی	٤	لۆقمان میهرفەر	٧	سەید ئەحمەدی حوسێنی
٢	حەسەن قادرزادە	٥	سەید ڕەسوڵ سەید ئەحمەدی	٨	عومەر حەمیدی
٣	محەممەد شەهرەوان	٦	کاوە بەهرامی		

ئەندامانی ڕاوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

١	سەید برایم هاشمی	٢	سەید ڕەزا دەرودگەر	٣	ئەحمەد بادکانی
٤	عومەر باڵەکی	٥	تەیمور مستەفایی		

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی دەیەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

٢٣ی خاکەلێوەی ١٣٧٤ (١٢ی ئاوریلی ١٩٩٥) لە شاری هەولێر لە باشووری کوردستان

١	عەبدوڵلا حەسەن زادە سکرتێری گشتی	٨	مستەفا مەولودی	١٥	حوسین نازدار
٢	مستەفا هیجری جێگری سکرتێر	٩	حەسەن قادرزادە	١٦	محەممەد نەزیف قادری
٣	حەسەن شەرەفی دەفتەری سیاسی	١٠	محەممەد شەهرەوان	١٧	لوقمان میهرفەر
٤	بابە عەلی میهرپەروەر دەفتەری سیاسی	١١	سلیمان کەڵەشی	١٨	عومەر حامیدی
٥	سەید سەلام عەزیزی دەفتەری سیاسی	١٢	محەممەد عەلی عەنایەتی	١٩	سەید ئەحمەد حوسێنی
٦	عومەر باڵەکی	١٣	سمایل بازیار		
٧	قادر وریا	١٤	تەیمور مستەفایی		

ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

١	سەید ڕەسوڵ سەید ئەحمەدی	٤	سەید برایم هاشمی	٧	موعتەسەم بورانی
٢	ئەسعەد ئەحمەدی	٥	روستەم جەهانگیری	٨	کەریم مەهدەوی(سەقزی)
٣	سەید مەنسوور ناسری	٦	ئەحمەد نستانی		

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

۱	ڕەحمان ڕەحیمی (چەکۆ)	۲	سەید ڕەزا دەرودگەر	۳	کاوە بەهرامی

کۆنگرە دەیەمی حیزبی دێموکراتی کوردستان ئێران(ڕێبەرایەتی شۆڕشگێڕ) ئەندامانی ڕێبەری

۱۱ی بانەمەڕی ۱۳۷۳(ای مای ۱۹۹۴)لە گوندی قەڵاسەیدەی دۆڵی شاوری شاری رانیەی باشووری کوردستان

۱	جەلیل گادانی	سکرتێری گشتی	۶	نەبی قادری	۱۱	ئەبووبەکر راد
۲	حەسەن ڕەستگا	جێگری سکرتێر	۷	فەیسەل ئێران دۆست	۱۲	مەلا خدر عومەرزادە
۳	فەتاح کاویان	دەفتەری سیاسی	۸	عوسمان ڕەحیمی	۱۳	خالید حەسەن پوور
۴	هاشم کەریمی	دەفتەری سیاسی	۹	کەمال کەریمی	۱۴	سەرهەنگ ئێرەج قادری
۵	حوسێن مەدەنی	دەفتەری سیاسی	۱۰	سەعید بەگزادە	۱۵	هاشم رۆستەمی

ئەندامی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

۱	سەید برایم کەریمی	۳	مامۆستا بێ بەش		
۲	سیروان حەفیدی	۴	محەممەد ئەمین ڕەشیدی		

ئەندامی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

۱	سەید عەبدوڵا حوسێنی	۴	سالح خدرپوور(ڕەبەتی)	۷	جەعفەر مەنگوری
۲	خالید وەنەوشە	۵	قاسم قازی		
۳	خدر محەممەد پوور	۶	ناسر پیرانی		

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرە یازدە یەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران

۱ی بەفرانباری ۱۳۷۶ (۲۲ی دیسامبری ۱۹۹۷) لە شاری کەرکوک

۱	عەبدوڵڵا حەسەن زادە	سکرتێری گشتی	۸	فەتاح کاویان	۱۵	تەیموور مستەفایی
۲	مستەفا هیجری	جێگری سکرتێر	۹	حوسین مەدەنی	۱۶	سمایل بازیار
۳	حەسەن ڕەستگار	دەفتەری سیاسی	۱۰	عوسمان ڕەحیمی	۱۷	حەسەن قادرزادە
۴	حەسەن شەرەفی	دەفتەری سیاسی	۱۱	کەماڵ کەریمی	۱۸	محەممەد شەهروان
۵	بابا عەلی میهرپەروەر	دەفتەری سیاسی	۱۲	سولیمان کەڵەشی	۱۹	شاهۆ حوسینی
۶	جەلیل گادانی	دەفتەری سیاسی	۱۳	محەممەد نەزیف قادری	۲۰	مستەفا مەولودی
۷	سەید سەلام عەزیزی	دەفتەری سیاسی	۱۴	قادر وریا	۲۱	ڕەحمان ڕحیمی (چەکۆ)

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

١	محەممەد عەلی عەنایەتی	٥	سەید برایم هاشمی	٩	خەدیجە مەعزور
٢	لوقمان میهرفەر	٦	کەریم مەهدەوی	١٠	عومەر باڵەکی.
٣	روستەم جەهانگیری	٧	سەید عەبدوڵڵا حوسێنی		
۴	سەید مەنسوور ناسری	٨	سەیدبرایم کەریمی		

ئەندامانی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

١	محەممەد حەسەن پوور	٣	میرو عەلیار		
٢	ئەحمەد جەهانگیری	۴	خوسرەو بەهرامی		

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی دوازدەیەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران

۴ی سەرماوەزی ١٣٧٩ (٢۴ی نوامبری ٢٠٠٠) لە شاری کۆیە

١	عەبدوڵڵا حەسەن زادە سکرتێری گشتی	٩	حەسەن قادرزادە	١٧	محەممەد نەزیف قادری
٢	مستەفا هیجری دەفتەری سیاسی	١٠	فەتاح کاویان	١٨	کاوە بەهرامی
٣	حەسەن رەستگار دەفتەری سیاسی	١١	عومەر باڵەکی	١٩	محەممەد شەهروان
۴	حەسەن شەرەفی دەفتەری سیاسی	١٢	عوسمان رەحیمی	٢٠	سەید برایم هاشمی
٥	بابا عەلی میهرپەروەر دەفتەری سیاسی	١٣	کەماڵ کەریمی	٢١	رەحمان رەحیمی (چەکۆ)
٦	مستەفا مەولودی دەفتەری سیاسی	١۴	قادر وریا	٢٢	مەلا ئەحمەد رەحیمی
٧	حوسین مەدەنی دەفتەری سیاسی	١٥	سمایل بازیار	٢٣	سولیمان کەڵەشی
٨	جەلیل گادانی	١٦	تەیموور مستەفایی	٢٤	سەید رەزا دەرودگەر

ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

١	عەلی کەس نەزانی	٥	حوسین ئازادر	٩	محەممەد سالح قادری
٢	محەممەد عەلی عەنایەتی	٦	سەید برایم کەریمی	١٠	محەممەد کەسرایی
٣	کەریم مەهدەوی	٧	خەجیج مەعزور	١١	خالید عەزیزی
۴	محەممەد حەسەن پوور	٨	مەعتەسەم نورانی		

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

١	عومەر شاداب	٣	تاهیر کەسیلی	٥	خوسرەو عەبدوڵلایی
٢	خالید وەنەوشە	٤	میرو عەلیار	٦	سەعید بەگزادە

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی سیزدەیەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستانی ئێران

١٣ای پووشپەڕی ١٣٨٣ (٣ی ژوویيەی ٢٠٠٤) لە شاری کویە

١	مستەفا هیجری	سکرتێری گشتی	٩	عومەر بالەکی	١٧	کاوە بەهرامی
٢	حەسەن شەرەفی	جێگری سکرتێر	١٠	کەماڵ کەریمی	١٨	لوقمان میهرفەر
٣	حەسەن رەستگار	دەفتەری سیاسی	١١	مەلا ئەحمەد رەحیمی	١٩	شاهۆ حوسێنی
٤	محەممەد نەزیف قادری	دەفتەری سیاسی	١٢	روستەم جەهانگیری	٢٠	سەید برایم هاشمی
٥	بابا عەلی میهرپەروەر	دەفتەری سیاسی	١٣	حوسێن نازدار	٢٢	رەحمان رەحیمی (چەکۆ)
٦	مستەفا مەولودی	دەفتەری سیاسی	١٤	خالید عەزیزی		
٧	تەیموور مستەفایی	دەفتەری سیاسی	١٥	محەممەد سالح قادری		
٨	حەسەن قادرزادە		١٦	سمایل بازایار		

ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

١	خەجیج مەعزور	٥	رەحیم منگوری	٩	خوسرەو بەهرامی
٢	محەممەد کەسرایی	٦	محەممەد حەسەن پوور	١٠	خوسرەو عەبدوڵلایی
٣	تاهیر کەسیلی	٧	مێرو عەلیار	١١	عومەر غولامعلی
٤	سیامەک وەکیلی	٨	سەعید بەگزادە		

ئەندامانی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

١	عەلی سۆرانی	٣	شاهۆ فەراز مەند	٥	عەبدوڵلا بەهرامی
٢	عیرفان رەهنموون	٤	هێمن سەیدی		

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی چاردەیەمی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان

١٦ای ڕەشەمەی ١٣٨٦ (٦ ی مارسی ٢٠٠٨) لە شاری کۆیە

١	خالید عزیزی سکرتێری گشتی	٨	خەدیجە مەعزور	١٥	کەریم سەقزی
٢	مستەفا مەولودی جێگر سکرتێر	٩	کوێستان فتوحی	١٦	عەبدوڵا بەهرامی
٣	حەسەن رستگار دەفتەری سیاسی	١٠	کوێستان گادانی	١٧	ئێقبال سەفەری
٤	مستەفا شەڵماشی دەفتەری سیاسی	١١	سەید برایم کەریمی	١٨	ئاسۆ حەسەنزادە
٥	قادر وریا دەفتەری سیاسی	١٢	عومەر باڵەکی	١٩	مستەفا مەعروفی
٦	کمال کەریمی دەفتەری سیاسی	١٣	سیامەک وەکیلی	٢٠	رامبود لوتفیپوری
٧	حەسەن قادر زادە دەفتەری سیاسی	١٤	برایم زێوەیی	٢١	هێمن سەیدی

ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

١	ڕەحیم محەممەد زادە	٤	محەممەد کەسرایی	٧	خالید وەنەوشە	١٠	ڕەحمان پیرۆتی
٢	کاوە ئاهەنگەری	٥	سۆیلا قادری	٨	جەعفەرزەمانی	١١	کوروش نسرەتی
٣	مەلوود سوارە	٦	برایم چوکەلی	٩	سمایل شەرەفی	١٢	خەلیل فەرامەرزی

ئەندامانی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

١	گوڵاڵەی شەرەفکەندی	٤	سەعید بگزادە	٧	سیامەک قەوی پەنجە
٢	محەممەد شەهرەوان	٥	سەید عەوڵا حوسێنی		
٣	مەسعود رەواندوست	٦	محەممەد حەسەن پوور		

ئەندامانی ڕێبەری کۆنگرەی پازدەیەمی حیزبی دێموکراتی کوردستان

٢ی جوزەردانی ١٣٨٠ (٢٣ی مای ٢٠١١) لە شاری کویە

١	خالید عەزیزی سکرتێری گشتی	٦	حەسەن قادر زادە دەفتەری سیاسی	١١	خەدیجە مەعزوور
٢	مستەفا مەولوودی جێگری سکرتێر	٧	عومەر باڵەکی دەفتەری سیاسی	١٢	گوڵاڵە شەرەفکەندی
٣	مستەفا شەڵماشی دەفتەری سیاسی	٨	ئیقباڵ سەفەری	١٣	کاوە ئاهەنگەری
٤	قادر وریا دەفتەری سیاسی	٩	ئاسۆی حەسەن زادە	١٤	سەعید بەیگزادە
٥	کەماڵ کەریمی دەفتەری سیاسی	١٠	کوێستان فتوحی	١٥	نەسرین حەداد

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

۱۶	برایم زێوەیی	۱۸	خالید وەنەوشە	۲۰	حەسەن شێخانی
۱۷	ڕەحمان پیرۆتی	۱۹	کەریم سەقزی	۲۱	عەولای بەهرامی

ئەندامانی جێگری کۆمیتەی ناوەندی

۱	سۆران نووری	۶	سوهەیلا قادری	۱۱	حەسەن ئەبروزەنی
۲	کوروش نوسرەتی	۷	حەمە ڕەسوڵ کەریمی	۱۲	هاشم عەزیزی
۳	سمایل شەرەفی	۸	مەولوود سوارە	۱۳	مەسعود ڕەواندوست
۴	برایم چوکەڵی	۹	حەسەن حاتەمی		
۵	عومەر شاداب	۱۰	سیامەک قەوی پەنجە		

ئەندامانی ڕاوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی

۱	ڕەحیم محەممەد زادە	۵	هەژێر عەبدوڵلا پوور	
۲	خالید حەسەن پوور	۶	حەسەن خوش کەلام	
۳	عەلی بداغی	۷	خدر پاک دامەن	
۴	مەنسوور مرووەتی			

سەرچاوەکان :

نێوسەدە تێکۆشان نووسینی ڕێزدار ماموستا عەبدوڵلا حەسەن زادە،

پەنجا ساڵ خەبات نووسینی ڕێزدار کاک جەلیل گادانی

کۆکردنەوە و ئامادە کردنی: ڕەحمان نەقشی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

شاعیر هەڵۆی شێرکۆ بێکەس

میوانی جێژنی ٧٠ ساڵەی حیزبی دیموکراتی کوردستان بوو و بە شێعرێکی بەهەست و حەماسی جێژنەکەی رازاندەوە

خانمانی هێژا

برایانی ئازیز

ئێوارەتان باش و خۆشەویستی باش و ئەم یادە پڕ شکۆیەتان باش!

ئێرە کۆیە و، من لە رێگای بایەکی سەرگەردان و ماڵ وێرانەوە هاتووم و

دەستم گرتۆتە بە کڵاوی کون کونی هەور و

بە پرچە درێژەکانی بارانەوە و

لە جیاتی شاعیرەکەی پارکی ئازادی نیشتمان هاتووم و

سڵاوی شێرکۆتان پێ بڵێم!

لە پرێسکەی خەمی کوون کوونمەوە

نامەیەکی شێرکۆی شاعیری نیشتمانم پێیەو

تێیدا وەهای بۆی نووسیون:

ئەی خاکی ڕۆژهەڵاتی جندراوم

گوێم لێتە بانگ ئەکەی

گوێم لێیە زریانی ئازاری و هەڵ ئەکەی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەی بەفری گڕگرتووی سەر سنوور

ئەو وەختەی لەوێوە بزمارێ بەسەر سینگتا دا ئەکتون

لێرەوە خوێن لەبەر شارەکەی من ئەڕوا

ئەگەر پرچی ڕەزێکت هەڵکێشن

لێرەوە زریکەی شەپۆلی پارکی ئازادیم سەر ئەکا

ئەی ڕۆژهەڵاتی برینم

ئەی برینی خۆرهەڵاتم

ئەی ڕۆژهەڵاتی نێوچاوان بە بەفر داپۆشراو

ئەی مێژووی زک سووتاو

لە نێوان لووتکەوە دەستی یەک بوونت درێژکە

جڵەوی ئەسپەکەی شۆڕشی پێشەوام لێ بگرە

هاوار ئەکەم، لە پارکی ئازادیەوە هاوار ئەکەم

پڕ بە دم ئەشکەوت و نۆ و گەلیت هاوار ئەکەم

کاروانی چرام و بەرێوەم

هیوام و بە پێوەم... وەختێیتی

وەختێیتی... ئەی پێشمەرگەی ڕۆژهەڵاتم... وەختێیتی

ئەم خاکە ئەنجل و زامارە هەر سێ شت خواستویەتی

یەکەمیان یەک بوون

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دووهەمیان یەک بوون

سێهەمیش یەک بوون

هەرچی گێلاسی شێعرمە

بیگوشمە ناو دەرووتەوە

بەقەدەر خوێنی شەهیدێک گۆنات سوور هەڵناگەڕێنێ

هەرچی ڕووباری شێعرمە

بیخەمە سەر دەشتی لەشتان

بەقەدەر خوێنی شەهیدێک، تینوێتی ڕێگەتان ناشکێنێ

ئەی شەهیدانی ڕۆژهەڵاتی برینم!

هەرچی وشەی جوان و نازداریشم هەیە

هەڵیان چنم ، چەند بەرز بن هەر لەخوار ئەژنۆتانەوەن

بۆیە ئەڵێم چاکتر وایە، کە ئێوەیان دی سەر دابخەن

هەر بۆیە ئێستا وەرزی زەنگ لێدانی شێعری مەردە

وەرزی خرۆشانی بووره گوڵە و بووره وشەی شار و هەردە

ئێستا سەردەمی جۆشدانی کورەی خوێن و کوانوی لەشە

وەرزی ڕووبەڕوو بوونەوەی چاوی ئێمەو چاوی گەشی شەهیدانە

ئەی ڕۆژهەڵاتی برینم

ئەی کراس و شەڵوار خوێناوی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لەم زەمانە بێعارەدا

لەم زەمانە بێ بنەدا

لەسەردەمی عەمامە و جبە و کۆماری سێدارەی ئیسلامیدا

لە وڵاتی جبەی ڕەشدا

لە سەردەمی سەر بڕینی نانی گوڵ و کانی و ساوای ڕۆژهەڵاتی سەر قەنارەدا

ئەگەر شێعر نەبێ بە ڕەشەبای تیژ و هەڵنەکا

شێعر نیە

شێعر ئەگەر نەبێ بە ئازایەتی و ورەی قازی

شێعر نیە

شێعر نەبێ بە ئارپیجی و

مەفرەزەی حەرف و وشە و ...

نەچێتە سەر مۆڵگەکانی چاش قەڵەم و

سەر پایەگاکانی کۆماری ئیسلامی

شێعر نیە

ئەم وڵاتی خۆڵە مێشە

ئەم نیشتمانی ئازارە

پێشمەرگەی شێعری ئەوێ

دوو ڕێیانە و نابێ بە سێ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وەک و قازی و قاسملوو و شەرەفکەندی

ئێستا وەختی شەهید بوونی شێعرە

بۆچی باڵای کام شێعر؟

بۆچی نیگای کام شێعر؟

لە باڵای ئەو شەهیدانە بەرزتر و جوانترە

وەکو خائین ئێستا وەختی کوشتنی شەعری خائینە

بە ڕێگاوەو ئێستا هەرەتی جۆشدانی خاک و خۆڵە

خوێن ڕابەرە

بومەلەرزەی بەرەژانێکی تازەترە

بەرێگاوەم

شێعر لێرە بۆتە هەوێنی وەسیەتنامەکەی قازی و

ئێستا ناوی پێشمەرگەی ڕۆژهەلاتی برینە و

وشە بە وشەم سەنگەرە

ئەی ڕۆژهەڵاتی برینی سوور

گەر شێعر بۆتۆ نەسووتێ

بۆچی شێعرە ؟

لە ژمارە ٦٦٢ ی ڕۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

سەرچاوە : ماڵپەڕی کوردستان و کورد / ڕێکەوتی : ٢٢ی ئاگۆستی ٢٠١٥

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

حەفتا ساڵ فەخرو شانازی

ئەحمەدی قادری

حەفتا ساڵ شورش و خەبات بڕینی ڕێی هات و نەهات
حەفتا ساڵ فەخرو شانازی خەبات و خوێن و گیانبازی
حەفتا میداڵی سەرکەوتن هەدانەدان و نەسرەوتن
حەفتا شەمی شەوگار بەزێن حەوت دەیەی دوژمن تەزێن
قوربانی دان و کۆڵ نەدان زۆر سەرکەوتن و تێ شکان
بەڵگەو کارنامەی خەباتن مێژوی حیزبی دێموکراتن
ئەی حیزبی پێشەوا قازی! کە پێشرەو بوو بۆ گیانبازی
تۆ ناسنامەی گوردی گوردی شاهۆی، قەندیلی، هەڵگوردی
گەلاوێژ کە ڕوون و تەرزە بە ناوی تۆوە سەر بەرزە
تۆ خوێندنگەی لاوی ژێری زانکۆی پیری بە تەدبیری
سەرت لە تەشقی ئاسمانە ناوت هاوتای کەشکەشانە
ڕەوەی هەورت لە ژێرپێ یە ناحەزت جەرگی توێ توێ یە
تۆ مەشخەڵی داگیرساوی شووڕای قەڵای نەگیراوی
بانگی هەستان و ڕابوونی ئاسۆی ڕوونی ڕزگار بوونی
هەر تۆ بووی قیبلەگای کوردان کردت بە نەورۆز ڕێبەندان
مێژوت لە نوێ بروژاندەوە ئاڵای کوردت شەکاندەوە
یەکەم کۆماری کوردستان رزگاری دەری بن دەستان
هیوای کوردی ڕەنجەڕۆبوو بەرهەمی خەباتی تۆ بوو
لە ڕێی تۆ دا مەزن و سەردار بە سەر بەرزی چوونە سەر دار
لە دوای حەفتا ساڵ گۆڵ نەدان زۆر سەرکەوتن و تێ شکان
ئێستاش ئاڵات شەکاوەیە چیا و کەژ بە تۆ ڕازاوەیە
هەڵۆی بەرزی لێ نەبڕاوە ناوت هەروا بەرزە ناوە
سەرمەشقی مێژوی خەباتی مەشخەڵی ڕێگای نەجاتی
کۆیە، ئازادی ژمارە دوو

٣١ی پووشپەڕی ساڵی١٣٩٤ هەتاوی
لە ژمارە ٦٦١ ی ڕۆژنامەی "کوردستان"دا بڵاو بۆتەوە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کاروانی شەهیدانی حیزبی دێموکڕات:

شەهیدانی لە سێدارە دراوی کۆماری کوردستان لە شاری مەهاباد

ریز	ناو و ناو بانگ	ڕێکەوتی تیرۆر	تێبینی
١	پێشەوا قازی محەممەد	٣٠ی مارسی ١٩٤٧	یەکەم سەرۆک کۆماری کوردستان لە چوارچرای شاری مەهاباد. خەڵکی مەهاباد.
٢	محەمەد حسێن خانی سەیفی قازی	٣٠ی مارسی ١٩٤٧	جێگری سەرۆک کۆمار و وەزی هێزی بەرگری کۆماری کوردستان و ئامۆزای پێشەوا
٣	ئەبولقاسمی سەدری قازی	٣٠ی مارسی ١٩٤٧	نوێنەری خەڵکی مەهاباد و دەوروبەری لە پارلمانی ئێران، و برای بچوکی پێشەوا
٤	عەبدوڵای ڕەوشەنفکر	٧ی ئاوریلی ١٩٤٧	لە ئەفسەری هێزی پێشمەرگەی کۆماری کوردستان لە مەهاباد
٥	ڕەسووڵی نەغەدەیی	٧ی ئاوریلی ١٩٤٧	لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان
٦	محەممەدی نازمی	٧ی ئاوریلی ١٩٤٧	لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان
٧	حامیدی مازووچی	٧ی ئاوریلی ١٩٤٧	لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان

شەهیدانی لە سێدارە دراوی کۆماری کوردستان لە شاری سەقز

ریز	ناو و ناو بانگ	ڕێکەوت	تێبینی
١	عەلی بەگی شێرزاد	١٥ی فێوریەی ١٩٤٧	گوندی یەکشەوە، فەرماندەری هێزی چلی ٥ی ناوەندی هێز، لە ئەفسەری کۆماری کوردستان.
٢	شێخ ئەمینی ئەسعەدی	١٤ی مارسی ١٩٤٧	(عەلی بەگی یەکشەوە) گوندی "کەس نەزان"ی سەقز، لە ئەفسەری کۆماری کوردستان.
٣	شێخ سدیقی ئەسعەدی	١٤ی مارسی ١٩٤٧	گوندی "یازی بلاغی" سەقز، لە ئەفسەری کۆماری کوردستان.
٤	عەلی ئاغای جەوانمەردی	١٤ی مارسی ١٩٤٧	گوندی "تەمووتە" سەقز. لە ئەفسەری کۆماری کوردستان.
٥	ڕەسووڵ ئاغای مەحموودی	١٤ی مارسی ١٩٤٧	گوندی " میرەدێ" سەقز. لە ئەفسەری کۆماری کوردستان.
٦	ئەحمەد خانی شەجیعی	١٤ی مارسی ١٩٤٧	گوندی "کەڵتەگە"ی سەقز، لە ئەفسەری کۆماری کوردستان.
٧	عەلی خانی فاتیح	١٤ی مارسی ١٩٤٧	گوندی "قەلەندەر"ی سەقز، لە ئەفسەری کۆماری کوردستان.
٨	حەسەن خانی فەیزوڵابەگی	١٤ی مارسی ١٩٤٧	گوندی کانی نیاز"ی سەقز، لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان.
٩	محەمەدخانی دانیشوەر	١٤ی مارسی ١٩٤٧	گوندی "ئاڵکەلوو"ی سەقز، لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١٠	محەمەدخانی فەیزوڵابەگی	١٤ی مارسی ١٩٤٧	گوندی "قارەوا چکۆڵە"ی سەقز، لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان.
١١	عەبدوڵا خانی مەتین	١٤ی مارسی ١٩٤٧	گوندی داشاڵووجە سەقز، لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان.
١٢	ئەحمەد خانی فاروقی	١٤ی مارسی ١٩٤٧	گوندی"داشاڵووجە"ی سەقز، جێگری هێزی بۆکان و ناوچە.

ئەفسەرانی شەهیدی لە سێدارە دراوی کۆماری کوردستان لە لایەن حکوومەتی عێراق

ریز	ناو و ناو بانگ	ڕێکەوت	تێبینی
١	عیزەت عەبدولعەزیز	١٩ی ژوئەنی ١٩٤٧	لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان. خەڵکی سلێمانی.
٢	مستەفا خۆشناو	١٩ی ژوئەنی ١٩٤٧	لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان. خەڵکی سلێمانی.
٣	محەممەد قودسی	١٩ی ژوئەنی ١٩٤٧	لە ئەفسەرانی سەردەمی کۆماری کوردستان خەڵکی سلێمانی.
٤	خەیروڵا عەبدولکەریم	١٩ی ژوئەنی ١٩٤٧	لە ئەفسەرانی کۆماری کوردستان. خەڵکی سلێمانی.

شەهیدانی ڕێبەری و فەرماندەرانی هێزو کۆمیتە شارستانەکانی حیزبی دێموکڕات

ریز	ڕێکەوت	ناو و ناوبانگ
١	ساڵی ١٩٦٦	شەهید بوونی سەدیق ئەنجیری ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی دووهەمی حیزبی دێموکرات. لەباشووری کوردستان.
٢	ساڵی ١٩٦٧	شەهید بوونی مەلارەحیم ویردی ناسراو بە میرزا ئەحمەد ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی دووهەمی حیزب لە باشووری کوردستان.
٣	ساڵی ١٩٦٧	شەهیدبوونی باپیرشکاک(نحۆ) ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی گۆنگرەی دووهەمی حیزبی دێموکرات بەدەست هێزەکانی ئێران لە ناوچەی سەلماس.
٤	ساڵی ١٩٦٨	شەهید کردنی دڵشادی ڕەسووڵی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێمۆکڕاتی کوردستان، کۆنگرە یەکەم و جێگری وەزیری فەرهەنگ لە کۆماری کوردستان. لە باشووری کوردستان.
٥	٢ی مای ١٩٦٨	شەهید بوونی تێکۆشەرو چالاکوانی سیاسی و ئەندامی رێبەری حیزب سمائل شەریف زادە و هەڤالانی بەدەست ڕێژیم پەهلەوی .
٦	١٥ی مای ١٩٦٨	شەهید بوونی تێکۆشەرو چالاکوانی سیاسی و ئەندامی رێبەری حیزب سولەیمان موعینی بە دەست سەرکردایەتی شۆرشی کوردستانی عێراق لە دیلمان.
٧	٢ی سپتامبری ١٩٦٨	لە سێدارە دانی شاعیرو تێکۆشەری سیاسی وئەندامی رێبەری حیزب مەلا ئاوارە (ئەحمەد شەڵماشی)لە شاری سەردەشت لەلایەن حکومەتی پاشایەتی ئێران.
٨	٢٢ی مارسی ١٩٧٣	شەهید بوونی قادری ویردی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنفرانسی سێهەمی حیزبی دێموکرات لە نیو شاری بانە لە گەڵ هێزی نیزامی رێژیمی شا.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٩	ساڵی ١٩٧٣	شەهید کردنی ئەحمەد توفیق(عەبدوڵلا ئیسحاقی)سکرتێری گشتی حیزبی دیموکراتی کوردستان(کۆنگرەی دووهەم)بە دەست ڕێژیمی بەعسی عێراق.
١٠	٤ی ژوییەی ١٩٨٠	شەهید بوونی سەروان عەبدوڵلا ئەفشین فەرماندەری هێزی بەیان لە نزیک گوندی شیناوی بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم
١١	١٣ی ژوئەنی ١٩٨٠	شەهید بوونی ئیبراهیم بەهرام پوور فەرماندەری هێز لە گوندی گڵە سوورە ، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم
١٢	٢١ی سپتامبری ١٩٨٠	تیرۆری سەرگورد عەبباسی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات،بەرپرسی شوورای نیزامی حیزب لە شاری مەهاباد، بە دەست بەکرێگیراوانی کۆماری ئیسلامیی لە مەهاباد.
١٣	١١ی ئۆکتۆبری ١٩٨١	شەهید بوونی مەحموود ڕەحمەت پوور جێگری فەرماندەری هێزی سمکۆ ، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم - لە کێلەشین
١٤	١١ی ئۆکتۆبری ١٩٨١	شەهید بوونی سەروان حاتەم(دوعاخان) فەرماندەری هێزی نحۆ بە هۆی شەڕ لە گەڵ قیادە - لە کێلەشین
١٥	١٣ی دیسامبری ١٩٨١	شەهید بوونی سەروان ئەحمەد جاوید فەر(کاک هەژار) ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی پێنجەمی حیزبی دێموکرات،فەرماندەری هێزی شەهید پێشەوا. بە کەوتە بەرپریشکی گۆلە تۆپی دوژمن لە ناوچەی بانە.
١٦	١٥ی ژوییەی ١٩٨٢	شەهید بوونی ئەسعەد سولەیمانپوور جێگری فەرماندەری هێز ،لە سەقز بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم.
١٧	٢١ی نوامبری ١٩٨٢	شەهید بوونی حیسام ئەسعەدی فەرماندەری هێز، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم - لە بێساران
١٨	٣ی ئاوریلی ١٩٨٣	شەهید بوونی عەلی پیرۆتی جێگری فەرماندەری هێز، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی چارشێویە سەر
١٩	٣ ی ئووتی ١٩٨٣	شەهید بوونی ڕەسووڵ ئیبرایم پوور جێگری فەرماندەری هێزی موعینی. لە گوندی بەردەسوور بە هۆی شەری نێوخۆیی لە گەڵ (کۆمەڵە)
٢٠	٢٠ی ئووتی ١٩٨٣	شەهید بوونی مەزەفەر تابیعی جێگری فەرماندەری هێز، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی میرئاوا.
٢١	٢٠ی ئووتی ١٩٨٣	شەهید بوونی ئیقبال کەریم نژاد فەرماندەری هێز، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی میرئاوا
٢٢	٩ی سپتامبری ١٩٨٣	شەهید بوونی ئەسعەد مامەدی جێگری فەرماندەری هێز ، لە گوندی شنەتاڵا ، بە هۆی تیرۆری بە کرێگیراونی کۆماری ئیسلامیی.
٢٣	١٢ی سپتامبری ١٩٨٣	شەهید بوونی سابیر حوسێنی جێگری فەرماندەری هێز، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی چنارە.
٢٤	٩ی نوامبری ١٩٨٣	شەهید بوونی عوسمان دادخاه فەرماندەری هێزی بەیان، شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی کێلە چەرمووو
٢٥	٢٦ی نوامبری ١٩٨٣	شەهید بوونی قادر ئیفتخاری فەرماندەری هێز ئاوارە ، شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لەشنۆ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٢٦	١٩ی فیۆرییەی ١٩٨٤	شەهید بوونی محەممەد زۆلفە قادری جێگری فەرماندەری هێز ، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی قەرەناو.
٢٧	١٢ی مای ١٩٨٤	شەهید بوونی عەبدوڵڵا بەهرامی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی شەشەمی حیزبی دێموکرات،ئەندامی ناوەندی ئاژوان بۆ سەرپەرستیی کاروباری حیزب لە باشووری ڕۆژهەڵاتی کوردستان.
٢٨	٧ی ژوئەنی ١٩٨٤	شەهید بوونی فەقێ عەبدوڵا محەممەدی فەرماندەری هێزی زمزیران ، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم پشتی گوندی چوالان.
٢٩	١٣ی ژوییەی ١٩٨٤	شەهید بوونی محەممەد ئەمین بارام میرزا (چرچە) فەرماندەری هێزی بەیان، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە شارویران – مەهاباد
٣٠	١٧ی ئووتی ١٩٨٤	شەهید بوونی ڕەحمان سوفی زادە بەرپرسی کۆمیتەی شارەستانی ڕەبەت، بەهۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم ، قامیشەڵە،قەرەبوغرە
٣١	٢١ی مارسی ١٩٨٥	شەهید بوونی سەدیق فەرۆخیان ئەندامی جێگری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی شەشەمی حیزب، .لە هێرشی کۆمەڵە بۆ سەر بنکەکانی ناوەندی ئاژوان .
٣٢	٢٩ی ئاوریلی ١٩٨٥	شەهید بوونی قاسم محەممەد پوور(باقی) فەرماندەری هێزی پێشەوا، بەهۆی شەری نێوخۆیی لە گەڵ (کۆمەڵە) باغلووجە
٣٣	٢٨ی مای ١٩٨٥	شەهید بوونی ئیبراهیم شێخاڵی فەرماندەری هێزی نەو ، بەهۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە شیمال کوردستان.
٣٤	٣٠ی ژوئەنی ١٩٨٥	شەهید بوونی عەبدوڵا زەبیعی (میرزا عەوڵای نێشکۆڵان) جێگری فەرماندەری هێزی موعینی ، شەری نێوخۆیی لە گەڵ (کۆمەڵە) لە سەرشیوی مەریوان.
٣٥	ای ژوییەی ١٩٨٥	شەهید بوونی سەرگورد کەریم عەلییار ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی شەشەمی حیزبی دێموکرات،وجێگری بەرپرسی کۆمیسیۆنی تەشکیلات لە ناوچەی بانە، لە شەڕێکی قارەمانانەی ناوچەی بانە.
٣٦	٢ی ئۆکتۆبری ١٩٨٥	لەسێدارە دانی شەهید تەها حەق تەڵەب ئەندامی ڕاوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات،ڕووناکبیرێکی پێگەیشتوو و ئازا و خەباتگێر.لە بەندیخانەی ئەوین لە تاران.
٣٧	٢٤ی نوامبری ١٩٨٥	لەسێدارە دانی بەندی سیاسی شەهید کەماڵ دەباغی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی پێنجەمی حیزب دێموکرات،بەرپرسی کۆمیتەی ئاژوان و بەرپرسی ڕاستەوخۆی شارستانی کرماشان..
٣٨	٣٠ی ژوییەی ١٩٨٥	شەهید بوونی سەید کامیل حەیدەری بەرپرسی کۆمیتە شارستان هەوشار ،شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی داش قس قەپان .
٣٩	٢٢ی سێپتامبری ١٩٨٥	شەهید بوونی عومەر قەیتەران فەرماندەری هێزی ئەفشین ، شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گەرگول .
٤٠	٢٣ی نوامبری ١٩٨٥	لە سێدارە دانی شەهید خەلیل زارعی فەرماندەری هێز، لە لایەن کۆماری ئیسلامیی ئێران لە کرمانشان

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٤١	١٢ی ژانویەی ١٩٨٦	شەهید بوونی عەبباس ئەکرەمی جێگری فەرماندەری هێز،بەهۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە ئەورەزاق
٤٢	٣٠ی ئووتی ١٩٨٦	شەهید بوونی جەمیل حوسێنی بەرپرسی کۆمیتە شارستانی سنە، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم - وزباش کەندی.
٤٣	٣١ی ئۆکتۆبری ١٩٨٦	شەهید بوونی عەبدولحەکیم ڕەزایی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی حەوتەمی حیزبی دێموکرات،بەرپرسی مەڵبەندی ٢ی باشووری ڕۆژهەڵاتی کوردستان. لە شەڕێکی قارەمانانە لە ناوچەی سەرشیوی سەقز.
٤٤	١٨ی ژوییەی ١٩٨٧	شەهید بوونی سالار ئیبراهیمی جێگری فەرماندەری هێزی زاگرۆس، بەهۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە دەژن و سێویە.
٤٥	٢٩ی سپتامبری ١٩٨٧	شەهید بوونی خدر خدری (خدرە سوور) فەرماندەری هێزی پێشەوا ، بەهۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە تەرەغە.
٤٦	١٦ی ئۆکتۆبری ١٩٨٧	شەهید بوونی ڕەحیم مەحموودی بەرپرسی کۆمیتە شارستانی پیرانشار ، بەهۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە مامە رووتە.
٤٧	١٠ی ژانوییەی ١٩٨٨	تیرۆری و شەهید کردنی سەید ڕەسووڵی بابی گەورە (سەید ڕەسووڵ دێهقان) ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی پێنجەم، فەرماندەری لیوەشاوەی هیزی نیزامی زۆربەی ناوچەکانی کوردستان،لەگەڵ هەوارەبەرزەی بەدەست چەند چەکداری نەناسراو لە شاری سلیمانی.
٤٨	١٧ی سپتامبری ١٩٨٨	شەهید بوونی خدر زارعی بەرپرسی کۆمیتە شارستان ، بە هۆی شەری نێوخۆیی لە کەنێرە.
٤٩	١٠ی ئوکتۆبری ١٩٨٨	شەهید بوونی ئەحمەد کوهگەرد(وەستائەحمەد) فەرماندەری هێز، بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە قاقڵاوا.
٥٠	١٣ی ژوییەی ١٩٨٩	تیرۆری شەهید دوکتور عەبدولرحمان قاسملوو سکرتێری گشتی حیزبی دێموکرات لە دانێشتن لە گەڵ نوێنەرانی کۆماری ئیسلامیی بۆ چارەسەری ئاشتیانە مەسەلەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان. لە ڤییەن پێتەختی ئۆتریش .
٥١	١٣ی ژوییەی ١٩٨٩	تیرۆری شەهید عەبدوڵلا قادری ئازەر ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی گۆنگرە حەوتەمی حیزب، بەرپرسی دەفتەری نوێنەرایەتی دەرەوەی وڵاتی حیزب. لە ڤییەن ئۆتریش.
٥٢	١٨ی ژانوییەی ١٩٩٠	لەسێدارە دانی ڕەشاد حوسێنی ئەندامی راوێژکاری کومیتەی ناوەندی ڕێبەرایەتی شۆڕشگێر، بەرپرسی کومیتەی شارستانی کرماشان و ئەندامی مەڵبەندی ١ لە شاری سنە.
٥٣	٢٩ی ئۆکتۆبری ١٩٩١	شەهید بوونی حوسێن عەلی پوور(حەسۆ) جێگری فەرماندەری هێز سامرەند، خووییان،عێراق بە هۆی تەقینەوەی ماشین
٥٤	٢١ی مای ١٩٩٢	تیرۆری شەهید شاپوور فیرۆزی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی نوهەمی ڕێبەرایەتی شۆڕشگێر لە لایەن کۆماری ئیسلامیی لە شاری ڕانیە .
٥٥	١٧ی سپتامبری ١٩٩٢	تیرۆری شەهید دوکتور سادق شەرەفکندی سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکرات لە لایەن تڕۆریستەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە بێرلینی ئالمان.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٥٦	١٧ی سپتامبری ١٩٩٢	تیرۆری شەهید فەتاح عەبدولی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی نوهەمی حیزبی دێموکرات،بەرپرسی دەرەوەی وڵات لە بێرلین - ئاڵمان.
٥٧	١٧ی سپتامبری ١٩٩٢	تیرۆری شەهید هومایوونی ئەردەلان ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی شەشەمی حیزبی دێموکرات،بەرپرسی کۆمیتەی حیزب لە ئالمان،
٥٨	٢٨ی سپتامبری ١٩٩٣	شەهید بوونی عەبدوڵلا شەریفی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی نوهەمی حیزبی دێموکرات، بەرپرسی کۆمیتە شارەستانی مەهاباد لە ناوچەی گەورکی مەهاباد لە کەمینی هێزەکانی کۆماری ئیسلامیی.
٥٩	١٣ی نوامبری ١٩٩٣	شەهید بوونی شارۆخ مرادی فەرماندەری هێزی شەریفزادە، لە گوندی ناوتاقان بە هۆی تەقینەوەی مین.
٦٠	٢٠ی ژوییەی ١٩٩٤	شەهید بوونی حەسەن مەقسوودی بەرپرسی کۆمیتە شارستان . سیاوانە، داڵاهۆ، بە هۆی پیلانی خائینان.
٦١	٤ی ئووتی ١٩٩٤	. تیرۆری شەهید غەفوور هەمزەیی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرە نوهەمی حیزبی دێموکرات، و نوێنەری حیزب لە شاری بەغدا لە عێراق.
٦٢	١٩ی ئۆکتۆبری ١٩٩٤	شەهید بوونی هەمزە بێهنام فەرماندەری هێز ئاگری ، بەهۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی نۆووی مەرگەوەڕ
٦٣	١٥ی ئووتی ١٩٩٥	تیرۆری عەلی کاشف پوور ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنفرانسی چوارەم ڕێبەرایەتی شۆرشگێر،لە
		قونیە-تورکیە بە دەست کۆماری ئیسلامی ئێران.
٦٤	٦ی ژوویيەی ١٩٩٦	تیرۆری ئەبووبەکر هیدایەتی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەم، بەرپرسی کۆمیتەی سویدی حیزبی دێموکرات بە هۆی نامەی بۆمبی کە لە لایەن ترۆرسیتەکانی نیزامی ئاخوندی ئێرانەوە بۆی ناردرا بە تووندی بریندار بوو و کۆچی دوایی کرد،
٦٥	٨ی دیسامبری ١٩٩٧	شەهید بوونی ئەبوبەکر ئیسماعیل زادە(ساماڵ) بەرپرسی کۆمیتە شارستانی بانە بە هۆی تیرۆری کۆماری ئیسلامیی ئێران لە دەروازەی کویە
٦٦	٨ی دیسامبری ١٩٩٧	تیرۆری شەهید مەنسور فەتاحی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی نوهەمی حیزبی دێموکراتی ،بەرپرسی کۆمیتەی شارستانی پاوە.بە هۆی کردەوەیەکی تیرۆریستی لە دوکان بریندار و لە نەخۆشخانە حیزب لە کۆیەی باشووری کوردستان.
٦٧	١٣ی ژوئەنی ١٩٩٩	شەهید بوونی محەممەد مستەفایی(نارستی) فەرماندەری تیپ ، بە هۆی تیرۆری کۆماری ئیسلامیی ئێران ، کۆیە .
٦٨	ساڵی ١٩٩٩	شەهید بوونی عوسمان فەتاحی ئەندامی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی کۆنفرانسی چوارەمی حیزبی دێموکرات ڕێبەرایەتی شۆرشگێر..
٦٩	١٣ی ئووتی ٢٠٠٨	شەهید بوونی هەمزە عەبدوڵلاهی(سارتکەیی)جێگری فەرماندەری تیپ بە هۆی شەڕ لەگەڵ ڕێژیم لە گوندی گردینە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ماڵئاوایی بەشیک لە ئەندامانی ڕێبەری حیزب و تێکۆشەرانی کۆماری کوردستان بە هۆی جیاواز

ریز	ڕێکەوت	ناو و ناوبانگ
١	٢ی ئاوریلی ١٩٧٣	کۆچی دوایی حوسێنی زێڕینگەران (حوسێنی فرووهەر)، ئەندامی ژمارە ١ی کۆمەڵەی ژێکاف و ئەفسەر و چالاکێکی هێزی دێمۆکرات بووە لە تاران لە گۆڕستانی بەهەشتی زەهرا نێژراوە .
٢	ساڵی ١٩٥٤	کۆچی دوایی حاجی سەید بابە شێخی سیادەت رەئیسی هەیئەتی رەئیسەی میللیی(سەرۆک وەزیر)کۆماری کوردستان لە دیی تورجان.
٣	٤ی ژوئەنی ١٩٧٨	کۆچی دوایی عەزیزی یوسفی ئەندامی پێشووی کۆمیتەی ناوەندی، بەندکراوی سیاسی دوای تێپەر کردنی ١٩ساڵ بەند بە نەخۆشی دڵ لە تاران.
٤	٢٧ی فێورییەی ١٩٧٩	سەید محەممەدی حەمیدی نووسەر و ڕوناکبیرێکی سەردەمی کۆماری کوردستان، سەرنوسەری ڕۆژنامەی «کوردستان» ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان، سەرنوسەری گۆڤاری «کوردستان»لە شاری سنە
٥	١ی مارسی ١٩٧٩	تیکۆشەر مەلا مستەفا بارزانی یەکێک لە ژنراڵە گەورەکان وچالاک لە سەردەمی کۆماری کوردستان. و سەرۆکی پارتی دێموکراتی کوردستان.
٦	١٥ی ژوییەی ١٩٨٦	ماڵاوایی محەمەدی یاهوو ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی یەکەم،نووسەر و لە کاربەدەستانی پایە بەرزی کۆماری کوردستان،لەشاری تاران .
٧	١٢ی ژانوییەی ١٩٨٨	کۆچی دوایی محەمەد ئەمین ئەحمەد میرزا مەنگوڕی جێگری فەرماندەی هێزی بۆکان لە سەردەمی کۆماری کوردستان, شاعیر و نوسەری بەتوانا
٨	٩ی نوامبری ١٩٨٨	میرحاج ئەحمەد تاهیرئاکرەی سەرپۆلی٢ فەرماندەی لکی ٢ی هێزی بارزانیان و بازرەسی جەبهەی سەقز لە سەردەمی کۆماری کوردستان،و یەکیک لە ئەندامانی رێبەری پارتی، لە شاری بەغدا
٩	٢١ی فێورییەی ١٩٩١	ماڵئاوایی مامۆستا هەژار (عەبدولڕەحمانی شەرفکەندی) ئەندامی کۆمەڵەی ژیانی کورد(ژ – ک) چالاک لە سەردەمی کۆماری کوردستان شاعیر، مێژوونووس و وەرگێری بە توانا لە شاری مەهاباد.
١٠	٢٥ی دیسامبری ١٩٩١	کۆچی دوایی محەممەد ئەمین مۆعینی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی یەکەم، وزیری ناوخۆی کۆماری کوردستان و باوکی شەهید مۆعینی یەکان .
١١	٢٢ی مارسی ١٩٩٢	کۆچی دوایی مەلا قادری مودەرەسی ئەندامی دامەزرێنەری کۆمەڵەی ژیانەوەی کورد و بەرپرسی "چاپخانەی کوردستان" لە سەردەمی کۆماری کوردستان لە شاری مەهاباد
١٢	٨ی ژوییەی ١٩٩٤	کۆچی دوایی ئەمیر قادری ئەندامی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی نۆهەمی رێبەرایەتی شۆرشگیر،وئەندامی کۆمیسۆنی مالی حیزب.لە باشووری کوردستان.
١٣	٢ی دیسامبری ١٩٩٦	کۆچی دوایی نەبی قادری ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی دەهەمی رێبەرایەتی شۆرشگیر وبەرپرسی پێوەندیەکانی دەرەوە لە دانمارک .

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١٤	١٧ی فێوریيەی ١٩٩٨	ماڵئاوایی مینا خانم قازی ژنە تێکۆشەر و نیشتمانپەروەری کورد،خیزانی پێشەوا قازی محەممەد سەرۆک کۆماری کوردستان لە شاری مەهاباد.
١٥	١٥ی ژوییەی ١٩٩٩	کۆچی دوایی سەید سەلامی عەزیزی ئەندامی دەفتەری سیاسی کۆنگرەی دەهەمی حیزبی بەرپرسی کۆمیسیۆنی سیاسی - نیزامی، لە باشووری کوردستان.
١٦	٣١ی مارسی ٢٠٠٣	کۆچی دوایی مەناف کەریمی،ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی یەکەمی حیزبی دێمۆکڕات ،دەستەی نوێنەرایەتی کورد بۆ سەفەری باکۆ، جێگری قازی محەمەد بۆ کاروباری کۆمیتەکانی حیزبی، دواتر وەزیری فەرهەنگی کوردستان.
١٧	١١ی سپتامبری ٢٠٠٧	کۆچی دوایی عوسمان رەحیمی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی دوازدەهەم،ئەندامی دەستەی راوێژکاری دەفتەری سیاسی حیزبی دێموکرات بە هۆی سەکتەی مێشک لە شاری کویەی باشووری کوردستان.
١٨	٥ی ژوئەنی ٢٠٠٨	کۆچی دوایی مەلاخدر دۆڵەگەرمی(خدرعومەرزادە)تێکۆشەری دیرین ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی ١٠ی رێبەرایەتی شۆرشگێر،لەوڵاتی نۆرویژ.
١٩	١ی ئووتی ٢٠٠٨	کۆچی دوایی سمایل سەردەشتی ئەندامی حیزبی دێموکرات،هونەرمەندی میللی و ناسراوی کورد لە روداوێکی هاتووچوو لە باشووری کوردستان.
٢٠	٦ی فێورییەی ٢٠٠٩	کۆچی دوایی عەبدولقادری دەباغی(مامەقالە) تێکۆشەری دیرینی حیزبی دێموکرات نووسەر،وەرگێرو نیشتمانپەروەر. لە شاری لەندەنی بریتانیا.
٢١	٧ی مای ٢٠٠٩	کۆچی دوایی جەعفەر زەمانی ئەندامی جێگری کۆمیتەی ناوەندی،بەرپرسی بەشی خەدەمات لە کۆمیسیۆنی
		مالی.لەشاری کویە باشووری کوردستان .
٢٢	٢٨ی دێسامبری ٢٠٠٩	کۆچی دوایی تەها عەتیقی ئەندامی پێشووی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی ، وەرگێر و کارگێری رادیۆ دەنگی کوردستانی ئێران لە وڵاتی سویس.
٢٣	١٧ی سپتامبری ٢٠٠٩	حاجی مارف رەشیدی پێشمەرگەی سەردەمی کۆماری کوردستان، بەشدار لە شەڕی ئاوایییەکانی "قارەواو مامەشا، لە شەڕی گەورەی گوندی "قارەوا" بریندار بووە. باوکی شەهید سەڵتەنە ڕەشیدی" لە ریزەکانی حیزبی دێموکڕات.
٢٤	٣ی ئاوریلی ٢٠١٠	ماڵئاوایی عەبدوڵا شینانی فەرماندەری هێزی ٢ی رێبەندان کۆچی دوایی بەهۆی نەخۆشی ترونهامی نۆرویژ.
٢٥	٢٨ی ئووتی ٢٠١٠	سەید عوبەیدیلای ئەییووبیان نووسەر،زماناس وڵێکۆلەری ناوداری کورد و دوایین یادگاری کۆمەڵەی ژی - کاف و کۆماری کوردستان لە شاری مەهاباد.
٢٦	----------------	کۆچی دوایی عەزیز لەحیمی ئەندامی راوێژکاری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی پێنجەمی حیزب.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کۆچی دوایی ئەندامانی پێشووی حیزب کە هەریەک بە هۆیەک حیزبیان جێی هێشتبوو

ریز	ڕێکەوت	ناو و ناوبانگ
١	١٨ی ئاوریلی ١٩٨٦	کۆچی دوایی ماموستا هێمن ئەندامی ئیفتخاری کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات،تێکۆشەر و شاعیری ناوداری کورد لە شاری ورمێ
٢	٩ی مای ١٩٩١	ڕەحیم سەیفی قازی فەرماندەی چلی ٢، لە پۆلی ٣ی هێزی پێشمەرگەی کوردستان. و ئەندامی چالاک لە سەردەمی کۆماری کوردستان ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات لە باکۆ پێتەختی ئازەربایجان.
٣	٦ی ئۆکتۆبری ٢٠٠١	کۆچی دوایی کەریم حیسامی ئەندامی دەفتەری سیاسی کۆنگرەی سێهەمی حیزبی دێموکرات، نوسەر و وەرگێر..بە هوی نەخۆشی شێرپەنجەی میشک لە ستۆکهۆلمی سوئید.
٤	١٥ی ئووتی ٢٠٠٩	کۆچی دوایی سەنار مامەدی ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات لە شاری ستۆکهۆڵمی سوئید.
٥	٢٩ی مای ٢٠١٠	کۆچی دوایی حەمەدمین سیراجی ئەندامی دەفتەری سیاسی کۆنگرەی سێهەمی حیزبی دێموکرات،وتێکۆشەر و چالاکی سیاسی دیرینی ڕۆژهەلاتی کوردستان لە ستۆکهۆڵمی سوئید.
٦	٩ی مارس ٢٠١١	ماڵئاوایی غەنی بلوریان ئەندامی دەفتەری سیاسی کۆنگرەی چوارەمی حیزب، وتێکۆشەر و چالاکی سیاسی دێرینی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ئاڵمان.

سەرچاوە : ١- ڕۆژنامەی کوردستان، ٢- نێوسەدە تێکۆشان نووسینی: ڕێزدار ماموستا عەبدوڵا حەسەن زادە.
٣- ٥٠ ساڵ خەبات نووسینی: ڕێزدار جەلیل گادانی

لیستەی بەشێک لە قوربانیانی تیرۆری کۆماری ئیسلامی ئێران

ریز	ناو و ناو بانگ	ڕێکەوتی تیرۆر	شوێنی تیرۆر	تێبینی
١	سەرگورد عەبباسی	٢٣ ی ئووتی ١٩٨٠	شاری مەهاباد	ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکرات
٢	د.عەبدولرەحمان قاسملوو	١٣ی ژوئیەی ١٩٨٩	شاری وییەن (ئۆتریش)	سکرتێری گشتی حیزبی دێموکرات
٣	عەبدوڵڵا قادری ئازەر	١٣ی ژوئیەی ١٩٨٩	شاری وییەن (ئۆتریش)	ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکرات
٤	عەبدوڵڵا بیژەن فەر	٢٠ی سیپتامبری ١٩٩١		
٥	ئەحەئاغا(کردکەشی)	٢٢ی ئاگوستی ١٩٩١	شاری سلیمانی	
٦	مەنسوور عەلی پوور	٣٠ سیپتامبری ١٩٩١	بۆلی باشووری کوردستان	
٧	جەلیل جەلیلی	٣٠ سیپتامبری ١٩٩١	بۆلی باشووری کوردستان	
٨	مەلارەسووڵ گەردی	٢٩ ئۆکتۆبری ١٩٩١	بۆلی باشووری کوردستان	

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٩	حەسۆ عەلی پوور	٢٩ی ئۆکتۆبری ١٩٩١	بۆلی باشووری کوردستان	
١٠	ڕەسووڵ قادری	٢٩ی ئۆکتۆبری ١٩٩١	باشووری کوردستان	
١١	جەلیل مامایی	٢٩ی ئۆکتۆبری ١٩٩١	بۆلی باشووری کوردستان	
١٢	کەماڵ قادرزادە	ساڵی ١٩٩١	شارۆچکەی پێنجووین	
١٣	خاڵە حەمە	١٢ی ژانویەی ١٩٩٢	کەرکوک	
١٤	شاپوور فیرۆزی	٢١ی مای ١٩٩٢	رانیە	کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکرات
١٥	محەممەد ڕەحمانی	٢ی ژوئەنی ١٩٩٢	چۆمان	
١٦	کامران مەنسوور موقەدەم	٣ی ژوئەنی ١٩٩٢	سلێمانی	
١٧	ئیبراهیمی شێخی باڵدار	١٧ی ژوئەنی ١٩٩٢	ڕێگای ڕەواندوز – هەولێر	
١٨	عەلی ناتورە	٣٠ی ژوئەنی ١٩٩٢	هەڵەبجە	
١٩	هادی مەحموودی	٣٠ی ژوئەنی ١٩٩٢	هەڵەبجە	
٢٠	سالار ساعدپەنا	٣٠ی ژوئەنی ١٩٩٢	هەڵەبجە	
٢١	فەخرەدین مرادی	٣٠ی ژوئەنی ١٩٩٢	هەڵەبجە	
٢٢	ستار جەلالی	١ی سێپتامبری ١٩٩٢	ئیمام خەتیب	
٢٣	خدر ئەلماسی	١ی سێپتامبری ١٩٩٢	ئیمام خەتیب	
٢٤	محەممەد مەعروفی	١ی سێپتامبری ١٩٩٢	ئیمام خەتیب	
٢٥	د.سادق شەرەفکەندی	١٧ی سێپتامبری ١٩٩٢	برلین - ئاڵمان	سکرتێری گشتی حیزبی دێموکرات
٢٦	فەتتاح عەبدولی	١٧ی سێپتامبری ١٩٩٢	برلین - ئاڵمان	ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دێموکرات
٢٧	هوومایون ئەردەلان	١٧ی سێپتامبری ١٩٩٢	برلین - ئاڵمان	بەرپرسی کۆمیتەی ئاڵمان حیزبی دێموکرات
٢٨	سەیفوڵا سلێمان پوور	١٨ی ئۆکتۆبری ١٩٩٢	کەمپی بارێکە	
٢٩	ڕەزا سلێمان پوور	١٨ی ئۆکتۆبری ١٩٩٢	کەمپی بارێکە	
٣٠	کامران سلێمان پوور	١٨ی ئۆکتۆبری ١٩٩٢	کەمپی بارێکە	
٣١	محەممەد میهرەبانی	١٨ی ئۆکتۆبری ١٩٩٢	پێنجوین	
٣٢	ئەحمەد کاکەڵی	١٨ی ئۆکتۆبری ١٩٩٢	پێنجوین	
٣٣	کەریم کاکەڵی	١٨ی ئۆکتۆبری ١٩٩٢	پێنجوین	
٣٤	شارۆخ مرادی	١٢ی نوامبری ١٩٩٢	دەربەندی خان	
٣٥	ئەنوەر ئیبراهیمی	١٢ی نوامبری ١٩٩٢	دەربەندی خان	
٣٦	سەلاح مرادی	١٢ی نوامبری ١٩٩٢	دەربەندی خان	
٣٧	ڕەشید ڕۆستەمی	١٢ی نوامبری ١٩٩٢	دەربەندی خان	
٣٨	کامران شافعی	١٠ی فێوریەی ١٩٩٣	شاری رانیە	
٣٩	ئەحمەد درویشی	٣ی مارسی ١٩٩٣	دیانا	
٤٠	جەمال نامی	١٥ی مارسی ١٩٩٣	شاری سلێمانی	
٤١	عەبدوڵڵا ڕەسووڵ زادە	١٢ی ئاوریلی ١٩٩٣	شاری رانیە	

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٤٢	ڕەسووڵ عوسمانی	١٢ی ئاوریلی ١٩٩٣	شاری ڕانیە	
٤٣	محەممەد محەممەدپوور	١٢ی ئاوریلی ١٩٩٣	شاری ڕانیە	
٤٤	سەعدون عەبباسی	١١ی مای ١٩٩٣	شاری ڕانیە	
٤٥	دوکتور بەهرام	٢٢ی ژوئیەی ١٩٩٣	شاری سلێمانی	
٤٦	مەحموود خاڵخالی	٢٨ی ژوئیەی ١٩٩٣	بۆلی	
٤٧	بەهرام ئازاد فەر	٢٨ی ئووتی ١٩٩٣	ئانکارا – تورکیە	
٤٨	محەممەد قادری	سێپتامبری ١٩٩٣	ئانکارا – تورکیە	
٤٩	شارۆخ موڕادی	١٣ی نوامبری ١٩٩٣	ئاوتاق سەربە دەربەندیخان	
٥٠	ئەنوەر ئیبراهیمی	١٣ی نوامبری ١٩٩٣	ئاوتاق سەربە دەربەندیخان	
٥١	سەلاح موڕادی	١٣ی نوامبری ١٩٩٣	ئاوتاق سەربە دەربەندیخان	
٥٢	ڕەشید ڕۆستەمی	١٣ی نوامبری ١٩٩٣	ئاوتاق سەربە دەربەندیخان	
٥٣	تاهیر مەنوچێهری	١٣ی نوامبری ١٩٩٣	ئاوتاق سەربە دەربەندیخان	
٥٤	مەحموود موجاهیدی	١١ی دیسامبری ١٩٩٣	حاجیئاوا	
٥٥	محەممەد شێخە پوور	١١ی دیسامبری ١٩٩٣	سەنگەسەر	
٥٦	محەممەد بۆکانی	ساڵی ١٩٩٣	دیانا	
٥٧	تەها کرمانج	٤ی ژانویەی ١٩٩٤	چرۆمی تورکیە	
٥٨	مستەفا هەورامان	١٢ی ژانویەی ١٩٩٤	شاری هەولێر	
٥٩	ئەبوبەکر هیدایەتی	١٧ی ژانویەی ١٩٤٤	سوئید	
٦٠	ناسر ڕەشیدی	٢٩ی ژانویەی ١٩٩٤	تورکیە	
٦١	مەهتاب ڕەشیدی	٢٩ی ژانویەی ١٩٩٤	تورکیە	
٦٢	جەلال حوسێنی	١٥ی فیوریەی ١٩٩٤	شاری سلێمانی	
٦٣	حەسەن ئیبراهیم زادە	١٥ی فیوریەی ١٩٩٤	کەمپی بەحرکە	
٦٤	شەفیع کریمی	١٥ی مارسی ١٩٩٤	شاری سلێمانی	
٦٥	سالح جەهانگیری	٢ی ئاوریلی ١٩٩٤	شاری هەڵەبجە	
٦٦	عەلی حەیدەری	٢٣ی ئاوریلی ١٩٩٤	دەربەندیخان	
٦٧	ئەمیر ئیزەدی	٢٤ی ئاوریلی ١٩٩٤	شاری سلێمانی	
٦٨	عەبدوڵڵا ئیزەدی	٢٤ی ئاوریلی ١٩٩٤	شاری سلێمانی	
٦٩	ئەحمەد محەممەد پوور	١٢ی ژوئەنی ١٩٩٤	ڕێگای بازیان - سلێمانی	
٧٠	قالە مامە کوڵە	٢٣ی ژوئەنی ١٩٩٤	ماوەت	
٧١	عوسمان ئەمینی	٢٤ی ژوئەنی ١٩٩٤	کوپینهاک - دانمارک	
٧٢	کەریم باڵ ئەفکەن	٤ی ژوئیەی ١٩٩٤	پێنجوێن	
٧٣	عەلی ئەسغەرئەڵماس پوور	١٩ی ژوئیەی ١٩٩٤	شاری ڕانیە	
٧٤	ئیبراهیم ڕەحمانی	١٩ی ژوئیەی ١٩٩٤	شاری ڕانیە	

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٧٥	ئەحمەد رونیالان	٢٣ی ژوئیەی ١٩٩٤	دیانا	
٧٦	مام مراد محەممەدزادە	٢٩ی ژوئیەی ١٩٩٤	باسرمە	
٧٧	غەفوور هەمزەیی	٤ی ئووتی ١٩٩٤	شاری بەغدا	
٧٨	عەبدوڵلا سووری	٩ی ئووتی ١٩٩٤	دەربەندیخان	
٧٩	محەممەد رەشیدی	١٣ی سیپتامبری ١٩٩٤	شاری هەڵەبجە	
٨٠	مەولود سەلیم ساوڵ	٢ی ئۆکتۆبری ١٩٩٤	حاجیاوا سلێمانی	
٨١	ئەبووبەکر سەبکتەکین	١٤ی ئۆکتۆبری ١٩٩٤	دیانا	
٨٢	عومەر کوردە	٢ی نوامبری ١٩٩٤	سەنگەرسەر	ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی
٨٣	نووری مەهاباد	٦ی دێسامبری ١٩٩٤	شاری هەولێر	
٨٤	مەولود ئیسماعیلی	١٣ی نوامبری ١٩٩٤	حاجیاوا -	
٨٥	محەممەد درەخشانی	١٣ی دێسامبری ١٩٩٤	گەلی عەلی بەگ	
٨٦	حەسەن بازرگان	٢٧ی نوامبری ١٩٩٤	شاری رانیە	
٨٧	حەسەن ئۆجاقی	٢٣ی نوامبری ١٩٩٤	چوار قۆرنە	
٨٨	محەممەدئەمین بایزیدی	١٣ی دێسامبری ١٩٩٤	گەلی عەلی بەگ	
٨٩	جەلال خانە حەقی	١٣ی دێسامبری ١٩٩٤	قەڵادزێ	
٩٠	سەدیق سەقزی	٢٢ ی دێسامبری ١٩٩٤	شاری سلێمانی	
٩١	مەحموود لاویانی	ساڵی ١٩٩٤	پێنجوێن	
٩٢	مراد شکور	ساڵی ١٩٩٤	شاری سلێمانی	
٩٣	محمد سەعید قادری	ساڵی ١٩٩٤	مام شێخ	
٩٤	عەبدوڵلا ربانی	ساڵی ١٩٩٤	دارە بەتەکان	
٩٥	ئەمیر ئازادی	ساڵی ١٩٩٤	شاری سلێمانی	
٩٦	ئیبراهیم سالحی	ساڵی ١٩٩٤	شاری سلێمانی	
٩٧	رەحمان شەعبان زادە	٢ی ژانویەی ١٩٩٥	شاری سلێمانی	
٩٨	حەسەن بازرگانی	٤ی ژانویەی ١٩٩٥	شاری رانیە	
٩٩	خالید محەممەد زادە	٥ی ژانویەی ١٩٩٥	شەقڵاوە	
١٠٠	حەیدەر خوسرەوی	٩ی ژانویەی ١٩٩٥	شاری سلێمانی	
١٠١	محەممەد نانەوا	١٢ی ژانویەی ١٩٩٥	رێگای بازیان	
١٠٢	حەیدەر عەبدوڵلا بەگ	١٩ی ژانویەی ١٩٩٥	دووکان	
١٠٣	عەبدوڵلا بابک	١٩ی ژانویەی ١٩٩٥	دووکان	
١٠٤	ئیسماعیل ئەنجیری	٩ی فیوریەی ١٩٩٥	شاری سلێمانی	
١٠٥	سەعدوون بارزان	٧ی فیوریەی ١٩٩٥	نێوان رانیە و سەرکەپکان	
١٠٦	حەسەن ئازەرین	٧ی فیورییەی ١٩٩٥	نێوان رانیە و سەرکەپکان	
١٠٧	نەجمەدین شەریف زادە	١١ی فیوریەی ١٩٩٥	شاری هەولێر	

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١٠٨	حەسەن جت	١٦ی فیوریەی ١٩٩٥	شاری هەولێر	
١٠٩	مزەفەر محەممەدی	١ی ئاوریلی ١٩٥٥	شاری سلێمانی	
١١٠	سلێمان جەنگاوەر	١ی ئاوریلی ١٩٥٥	باسرمە	
١١١	سلێمان ڕەسووڵی	١ی ئاوریلی ١٩٩٥	باسرمە	
١١٢	ئەحمەدین شەریعەت پەنا	٢٢ی ئاوریلی ١٩٩٥	شاری هەولێر	
١١٣	دوکتور عەلی	٢٤ی مای ١٩٩٥	شاری ڕانیە	
١١٤	عوسمان کیانی	١٢ی ژوئەنی ١٩٩٥	شاری سلێمانی	
١١٥	عەسکەر حوسێنی	١٥ی ژوئەنی ١٩٩٥	شاری سلێمانی	
١١٦	فارۆق مرادی	٢٠ی ژوئەنی ١٩٩٥	شاری هەولێر	
١١٧	ناسر پیرانی	٢ی ژوئیەی ١٩٩٥	شاری هەولێر	
١١٨	قادر فەلاحی	٨ی ژوئیەی ١٩٩٥	دیانا	
١١٩	ڕەحیم مەحموودی	١٦ی ژوئیەی ١٩٩٥	شاری ڕانیە	
١٢٠	عەلی کاشف پوور	١٥ی ئووتی ١٩٩٥	تورکیە	ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی
١٢١	سەید عەلی پەرتەوی	١٧ی ئووتی ١٩٩٥	شاری هەولێر	
١٢٢	غەفوور مرادی	١٧ی ئووتی ١٩٩٥	شاری هەولێر	
١٢٣	ڕەحیم کۆڵەسەیی	١٨ی ئووتی ١٩٩٥	شاری ڕانیە	
١٢٤	مەنسوور فدایی	٢٤ی ئووتی ١٩٩٥	شاری سلێمانی	
١٢٥	ئەحمەد دەرویشی	٢٥ی ئووتی ١٩٩٥	دیزڵێ	
١٢٦	عەبدوڵڵا بیژەن فەر	٢٠ی سێپتامبری ١٩٩٥	شاری ڕانیە	
١٢٧	عەسکەر ڕۆستەمی	٢٣ی سێپتامبری ١٩٩٥	ئاوایی ڕۆستەم	
١٢٨	مستەفا قادرزادە	٤ی ئۆکتۆبری ١٩٩٥	قەندیل	
١٢٩	حوسێن دامە	٤ی ئۆکتۆبری ١٩٩٥	قەندیل	
١٣٠	کەریم تۆژەیی	٥ی نوامبری ١٩٩٥	بێسەر و شوێن کراو	
١٣١	عومەر دێهیستانی	٦ی دێسامبری ١٩٩٥	حەریر	
١٣٢	غەفوور میهدی زادە	٢٥ی دێسامبری ١٩٩٥	شاری کۆیە	
١٣٣	سەدیق عەبدوڵڵاهی	٢٥ی دێسامبری ١٩٩٥	شاری کۆیە	
١٣٤	عەلی ئەمینی	٢٥ی دێسامبری ١٩٩٥	شاری کۆیە	
١٣٥	ئەبووبەکر جەمال مستەفا	٣٠ی دێسامبری ١٩٩٥	شاری هەولێر	
١٣٦	عوسمان ڕۆیان	٣٠ی دێسامبری ١٩٩٥	شاری هەولێر	
١٣٧	ئەبووبەکر ڕەحیمی	٣٠ی دێسامبری ١٩٩٥	شاری هەولێر	
١٣٨	عەبدوڵڵا ئەمینی	٣١ی دێسامبری ١٩٩٥	شاری کۆیە	
١٣٩	عەبدوڵڵا ڕەحیمی	ساڵی ١٩٩٥	شاری هەولێر	
١٤٠	کەریم شەوقی	ساڵی ١٩٩٥	دووکان	

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١٤١	محەممەد سوهرابی	ساڵی ١٩٩٥	سەید سادق	
١٤٢	عوسمان مزینان	ساڵی ١٩٩٥	شاری سلێمانی	
١٤٣	سالح ئەمین پوور	ساڵی ١٩٩٥	شاری قەڵادزێ	
١٤٤	عەبدوڵڵا محەممەدی	٢ی ژانویەی ١٩٩٦	شاری سلێمانی	
١٤٥	عەبباس بدری	١٢ی فیوریەی ١٩٩٦	شاری سلێمانی	
١٤٦	تاهیر عزیزی	١٧ی مارسی ١٩٩٦	شاری هەولێر	
١٤٧	حەسەن ئیبراهیم زادە	١٧ی مارسی ١٩٩٦	جیژنەکان (نیزیک هەنگاوە)	
١٤٨	فەرامەرز کشوەری	١٧ی مارسی ١٩٩٦	جیژنەکان (نیزیک هەنگاوە)	
١٤٩	تاهیر قادری	١٧ی مارسی ١٩٩٦	جیژنەکان (نیزیک هەنگاوە)	
١٥٠	عوسمان رەحیمی	١٧ی مارسی ١٩٩٦	جیژنەکان (نیزیک هەنگاوە)	
١٥١	عەلی شاداب	١٧ی مارسی ١٩٩٦	جیژنەکان (نیزیک هەنگاوە)	
١٥٢	عەبدول کەریم جەلالی	٣١ی مارسی ١٩٩٦	شاری کۆیە	
١٥٣	قادر فەلاحی	٩ی ئاوریلی ١٩٩٦	دیانا	
١٥٤	عەبدوڵڵا سالح زادە	٢ی ژوئەنی ١٩٩٦	شاری سلێمانی	
١٥٥	رەحمان شەعبان نیژاد	٢ی ژوئەنی ١٩٩٦	شاری سلێمانی	
١٥٦	قادر قەڵەندەری	٣٠ی ژوئەنی ١٩٩٦	دیانا	
١٥٧	رەسووڵ ئەمینی	١٧ی ژوئەنی ١٩٩٦	شاری رانیە	
١٥٨	محەممەد ساعید پەنا	ژوئەنی ١٩٩٦	بازیان - سلێمانی	
١٥٩	محەممەد ئەلماسی	١٩ی ژوئیەی ١٩٩٦	شاری هەولێر	
١٦٠	کاوە حەکیم زادە	٣١ی ژوئیەی ١٩٩٦	شاری رانیە	
١٦١	رەحیم چنگاڵی	٢٤ی ئووتی ١٩٩٦	شاری هەولێر	
١٦٢	قادر ئەلکون	٢٤ی ئووتی ١٩٩٦	چوار قورنە	
١٦٣	محەممەد قەلخانی	٢٨ی ئووتی ١٩٩٦	شاری هەولێر	
١٦٣	حەتائەلا رەزاپوور	٣٠ی ئووتی ١٩٩٦	جیژنەکان (نیزیک هەنگاوە)	
١٦٤	عەلی دارمەکونی	٧ی ئۆکتۆبری ١٩٩٦	جیژنەکان (نیزیک هەنگاوە)	
١٦٥	حامید سەلیمی	٨ی نوامبری ١٩٩٦	شاری سلێمانی	
١٦٦	کەماڵ دەوڵەتیار	٢٤ی نوامبری ١٩٩٦	جیژنەکان (نیزیک هەنگاوە)	
١٦٧	حوسێن باپیری	٣٠ی نوامبری ١٩٩٦	شاری کۆیە	
١٦٨	جەعفەر عومەر پەنا	٣٠ی نوامبری ١٩٩٦	شاری سلێمانی	
١٦٩	ئاماج سووری(تەمەن ٤ ساڵە)	٣٠ی نوامبری ١٩٩٦	شاری سلێمانی	
١٧٠	محەممەد رەسووڵ قادرزادە	٣٠ی نوامبری ١٩٩٦	شاری کۆیە	
١٧١	کاوە چالاکی	٣٠ی نوامبری ١٩٩٦	شاری کۆیە	
١٧٢	ناسر حەیدەر ئابادی	٧ی دێسامبری ١٩٩٦	شاری سلێمانی	

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١٧٣	عەلی محەممەدی	٧ی دێسامبری ١٩٩٦	شاری سلێمانی	
١٧٤	عەبباس شکاک	٨ی دێسامبری ١٩٩٦	شاری سلێمانی	
١٧٥	مستەفا ئەمین پوور	٧ی دێسامبری ١٩٩٦	شاری سلێمانی	
١٧٦	یەدوڵا شیرن سوخەن	٨ی دێسامبری ١٩٩٦	جیژنەکان (نیزیک هەنگاوە)	
١٧٧	محەممەد خەندانی	٢٢ی دێسامبری ١٩٩٦	شاری رانیە	
١٧٨	عەبدوڵڵا محەممەدی	٢ی ژانویەی ١٩٩٧	شاری سلێمانی	
١٧٩	عەبدوڵڵا پیرۆت زادە	١٩ی ژانویەی ١٩٩٧	دیانا	
١٨٠	عەبباس بەدری	۴ی فیوریەی ١٩٩٧	شاری سلێمانی	
١٨١	عەتا فەیزی	۶ی فیوریەی ١٩٩٧	شاری سلێمانی	
١٨٢	حوسێن هەمزەپوور	١۴ی فیوریەی ١٩٩٧	شاری رانیە	
١٨٣	فەریدون فەردوست	١۴ی فیوریەی ١٩٩٧	شاری سلێمانی	
١٨۴	سەلیم کەریم زادە	١٠ی مارسی ١٩٩٧	کانی قرژاڵە	
١٨٥	شاباز محەممەدی	٢٣ی ئاوریلی ١٩٩٧	شاری سلێمانی	
١٨۶	لەتیف نەقشبەندی	١٧ی مای ١٩٩٧	شاری هەولێر	
١٨٧	مەولان عەبدوڵڵاخانی	٣ی ژوئەنی ١٩٩٧	خەلەکان، کۆیە - سلێمانی	
١٨٨	تالب عەلی زادە	١۴ی ئووتی ١٩٩٧	شاری سلێمانی	
١٨٩	ئەمجەد مەلایی	١۴ی ئووتی ١٩٩٧	شاری سلێمانی	
١٩٠	سەعید مرادی	١٩ی ئووتی ١٩٩٧	نێوان دوکان و کانی خان	
١٩١	ئارمان	١٩ی ئووتی ١٩٩٧	نێوان دوکان و کانی خان	
١٩٢	ئیسماعیل نەمەکی	١٩ی ئووتی ١٩٩٧	نێوان دوکان و کانی خان	
١٩٣	مەنسوور محەممەدپوور	٢ی ئۆکتۆبری ١٩٩٧	شاری کویە	
١٩۴	جەماڵ نیکوجۆیان	٣ی دێسامبری ١٩٩٧	شاری کویە	
١٩٥	مەنسوور ناسری	٨ی دێسامبری ١٩٩٧	شاری کویە	جێگری کۆمیتەی ناوەندی
١٩۶	ئەبووبەکر ئیسماعیل زادە	٨ی دێسامبری ١٩٩٧	شاری کویە	
١٩٧	رەفعەت حوسێنی	٨ی دێسامبری ١٩٩٧	شاری کویە	
١٩٨	دوالله شیرین سوخەن	٨ی دێسامبری ١٩٩٧	شاری کویە	
١٩٩	حوسێن زینەتی	٢٠ی دێسامبری ١٩٩٧	شاری سلێمانی	
٢٠٠	فەرهاد بابایی	٢۴ی فیوریەی ١٩٩٧	شاری سلێمانی	
٢٠١	ئیبراهیم رەحمانی	١٩ی ژوئەنی ١٩٩٧	شاری رانیە	
٢٠٢	عەلی زکاڵە	١٩ی ئووتی ١٩٩٧	شاری کویە	
٢٠٣	ئیبراهیم کاکلی	١٢ی ژوئیەی ١٩٩٧	پێنجوێن	
٢٠۴	ئیسفەندیار تاهیری	١٣ی ئووتی ١٩٩٧	دیار نی یە	
٢٠٥	سوهراب تاهیری	١۶ی ئووتی ١٩٩٧	دیار نی یە	

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٢٠٦	بهرۆز تەقی زادە	١٦ی ئووتی ١٩٩٧	دیار نیٚ یە	
٢٠٧	سلێمان کوهی	١٦ی ئووتی ١٩٩٧	دیار نیٚ یە	
٢٠٨	سەراجەدین جاجوری	٢٢ی ئووتی ١٩٩٧	دیار نیٚ یە	
٢٠٩	محەممەد حەیدەری	٣١ی ژوئیەی ١٩٩٨	شاری سلێمانی	
٢١٠	محەممەد مستەفایی (نارستی)	١٣ی ژوئەنی ١٩٩٩	شاری کۆیە	فەرماندەری تیپی ناوەندی ٢
٢١١	کاوە زارعی	٢٢ی مای ٢٠٠٥	شاری لیندسبێری - سوئید	

لیستەی گوللەبارانکراوەکانی ئەندام ، پێشمەرگە و لایەنگرانی حیزبی دێموکرات

١- گوللەبارانکراوەکانی سەربە حیزبی دێموکرات ١٣٥٨ [١٩٧٩]

ریز	ناو و ناوبانگ	شوێنی لەدایکبوون	ڕێکەوتی گوللەباران
١	ئیسماعیل مەولوودنژاد	شنۆ	٢ی بانەمەڕی ١٣٥٨
٢	خدر ئیسماعیلزادە	زوران (سەردەشت)	٢٥ی گەلاوێژی ١٣٥٨
٣	حەمەعەلی نەقشبەندی	پاوە	٣٠ی گەلاوێژی ١٣٥٨
٤	ئەولکەریم کەریمی	پاوە	٣٠ی گەلاوێژی ١٣٥٨
٥	وەهاو موبارەکشاهی	پاوە	٣٠ی گەلاوێژی ١٣٥٨
٦	حوسین شیانی	پاوە	١ی خەرمانانی ١٣٥٨
٧	جافر عەزیزی	پاوە	١ی خەرمانانی ١٣٥٨
٨	سەیفوڵا زیایی	پاوە	١ی خەرمانانی ١٣٥٨
٩	ئەحمەد قادرزادە	مەریوان	٢ی خەرمانانی ١٣٥٨
١٠	یونس کەریمزادە	پاوە	٢ی خەرمانانی ١٣٥٨
١١	عەلی پێشنماز	مەهاباد	٦ی خەرمانانی ١٣٥٨
١٢	مستەفا خالیدی	مەهاباد	٦ی خەرمانانی ١٣٥٨
١٣	جەلیل جەماڵزادە	سەقز	١٦ی خەرمانانی ١٣٥٨
١٤	عوسمان یەزدانپەنا	میراوا (سەردەشت)	٢١ی خەرمانانی ١٣٥٨
١٥	رەحمان فەرامان	مەهاباد	٩ی ڕێبەندانی ١٣٥٨
١٦	موحەمەد پەروەری	حاجی مامیان (مەهاباد)	٩ی ڕێبەندانی ١٣٥٨

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٢- ئەندامانە گوللەبارانکراوەکانی ١٣٥٩ - ١٩٨٠

ریز	ناو و ناوبانگ	شوێنی لەدایکبوون	رێکەوتی گوللەباران
١	سەربەرز رەزایی	زونج (مەریوان)	١ی بانەمەڕی ١٣٥٩
٢	ئەورەحیم جەواهێری	ئاساوڵە (کامیاران)	٢٣ی بانەمەڕی ١٣٥٩
٣	عوسمان شار	سەقز	١١ی پووشپەڕی ١٣٥٩
٤	ناسر غوڵامی	سەقز	١١ی پووشپەڕی ١٣٥٩
٥	مزەفەر وەزیری	سنە	٢٤ی پووشپەڕی ١٣٥٩
٦	سەدیق کوهی	پیرانشار	١٣ی گەلاوێژی ١٣٤٩
٧	نەجمەدین رەمەزانی	بانە	٢٥ی گەلاوێژی ١٣٤٩
٨	مستەفا موحەمەدی	بانە	٢٥ی گەلاوێژی ١٣٤٩
٩	مەحمەدئەمین شەهیدی	پیرانشار	٢٣ی خەرمانانی ١٣٥٩
١٠	بایەزید بایەزیدی	خراپە - پیرانشار	٢٣ی خەرمانانی ١٣٥٩
١١	عەلی مەحموودی	زەنگیئاوا (پیرانشار)	٢٣ی خەرمانانی ١٣٥٩
١٢	ئەبووبەکر حەوتوانە	کێلەسپیان (پیرانشار)	٢٣ی خەرمانانی ١٣٥٩
١٣	خدر عەلینژاد	گردەبن (پیرانشار)	٢٣ی خەرمانانی ١٣٥٩
١٤	محەممەد ئەمین جەوانبەخش	گردەبن (پیرانشار)	٢٣ی خەرمانانی ١٣٥٩
١٥	سلێمان مەلوو	گروچاوێ (پیرانشار)	٢٣ی خەرمانانی ١٣٥٩
١٦	بایەزید جەهانبەخش	پیرانشار	٢٣ی خەرمانانی ١٣٥٩
١٧	مەولوود رەسووڵی	قروشاوێ (شنۆ)	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
١٨	مەجید موحەممەدی	زێوە (شنۆ)	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
١٩	رەحیم قادرپوور	خلتاوێ (شنۆ)	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
٢٠	مەحیبەدین پشتەک	توتئاغاج (شنۆ)	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
٢١	مەحیبەدین کەدخودا	نیوقوران (شنۆ)	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
٢٢	رەحمان تەهاپوور	شاوانە (شنۆ)	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
٢٣	برایم مەکاریان	شنۆ	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
٢٤	رەحیم مورتەزەوی	بۆکان	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
٢٥	مستەفا عەلیزادە	شنۆ	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
٢٦	موسا زەندکەریمی	ماچکە (سنە)	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
٢٧	بەهادین جەوانمەرد	سنە	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
٢٨	سیروس رەحیمی	سنە	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
٢٩	عەبدوڵا میرکی	سنە	١٩ی رەزبەری ١٣٥٩
٣٠	مەسعود سەڵواتی	سەڵوەتئاوا (سنە)	٢٤ی بەفرانباری ١٣٥٩

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٣١	نادر داوەران	سنە	٨ی ڕەشەمەی ١٣٥٩
٣٢	یەدوڵاعەلییپەنا	میرکی (سنە)	١٩ی ڕەزبەری ١٣٥٩
٣٣	کولسووم حوسێنی	سەقز	ساڵی ١٣٥٩
٣٤	تەها فەرەجپوور	سەقز	ساڵی ١٣٥٩
٣٥	ئەبوبەکر سوڵتانی	بۆبەکتان (سەقز)	ساڵی ١٣٥٩
٣٦	وەستا عەلی سیمانکار	سەقز	ساڵی ١٣٥٩
٣٧	عوسمان ئیبراهیمی	سەقز	ساڵی ١٣٥٩
٣٨	فاتمە جەمشیدی	سەقز	ساڵی ١٣٥٩
٣٩	ساڵح ئیزەدی	سەقز	ساڵی ١٣٥٩

٣- گوللەبارانکراوەکان لە زیندانی مەهاباد ١٣٦٠ - ١٩٨١

ریز	ناو و ناوبانگ	شوێنی گوللەباران	ڕێکەوتی گوللەباران	
١	مستەفا دێبوکری	زیندانی مەهاباد	٣ی پووشپەڕی ١٣٦٠	
٢	کەریم بلووری	زیندانی مەهاباد	٣ی پووشپەڕی ١٣٦٠	
٣	ڕەحمان شەنگەپوور	زیندانی مەهاباد	٣ی پووشپەڕی ١٣٦٠	
٤	سەعدی عەباسی	زیندانی مەهاباد	٣ی پووشپەڕی ١٣٦٠	
٥	جافر سیگاری	زیندانی مەهاباد	٣ی پووشپەڕی ١٣٦٠	
٦	سلێمان جاویدفەر	زیندانی مەهاباد	٢٢ی ڕەزبەری ١٣٦٠	
٧	مەنسوور حوسێنی	زیندانی مەهاباد	٢٢ی ڕەزبەری ١٣٦٠	
٨	عەباس توکمەچی	زیندانی مەهاباد	٢ی خەزەلوەری ١٣٦٠	
٩	ڕەحیم سەنبولی	زیندانی مەهاباد	٢ی خەزەلوەری ١٣٦٠	
١٠	عەلی جەهانگیری	زیندانی مەهاباد	٢ی خەزەلوەری ١٣٦٠	
١١	مستەفا بەختیاری (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	٢ی خەزەلوەری ١٣٦٠	
١٢	شەهاب سازواری (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	٦ی خەزەلوەری ١٣٦٠	
١٣	مەسعوود کەفاشی (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	٦ی خەزەلوەری ١٣٦٠	
١٤	ناسر بەلالی (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	٦ی خەزەلوەری ١٣٦٠	
١٥	جافر مەعرووفی (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	٦ی خەزەلوەری ١٣٦٠	
١٦	ئیسماعیل مام ڕەحیمی (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	٦ی خەزەلوەری ١٣٦٠	
١٧	حوسێن سەیدی (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	٦ی خەزەلوەری ١٣٦٠	
١٨	خالید قادری (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	٦ی خەزەلوەری ١٣٦٠	
١٩	تایەر حەیدەری (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	٦ی خەزەلوەری ١٣٦٠	
٢٠	مەنسوور حەسەنزادە (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	٦ی خەزەلوەری ١٣٦٠	

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

۲۱	خالید ساڵح موقەددەم	زیندانی مەهاباد	۶ی خەزەلوەری ۱۳۶۰	
۲۲	مەنسوور حوسێنی (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	۲۲ی خەزەلوەری ۱۳۶۰	
۲۳	سولێمان جاویدفەر (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	۲۲ی خەزەلوەری ۱۳۶۰	
۲۴	حەسەن (سۆفی) (لایەنگر)	زیندانی مەهاباد	۲۲ی خەزەلوەری ۱۳۶۰	
۲۵	دوکتور محەممەد سەوجە	زیندانی مەهاباد	۲۹ی سەرماوەزی ۱۳۶۰	
۲۶	ڕەزا نەواخا	زیندانی مەهاباد	۲۹ی سەرماوەزی ۱۳۶۰	
۲۷	یەدوڵا لوتفی	زیندانی سنە	۱ی بەفرانباری ۱۳۶۰	
۲۸	ڕەحمان (سەبزەواری)	زیندانی مەهاباد	۱۰ی بەفرانباری ۱۳۶۰	
۲۹	ئەبووبەکر بەقاڵی	۱۳۴۱	وشتەپە (بۆکان)	۲۴ی سەرماوەزی ۱۳۶۰
۳۰	مام وەلی چراغی	۱۳۲۶	قوروە	۲۷ی خەرمانانی ۱۳۶۰
۳۱	عەبدوڵا میسری	۱۳۲۷	قوروە	۲۷ی خەرمانانی ۱۳۶۰
۳۲	محەممەد زارعی	۱۳۱۷	قوروە	۲۷ی خەرمانانی ۱۳۶۰
۳۳	حەسەن فەرزایی	۱۳۲۸	سنە	۳۰ی خەزەلوەری ۱۳۶۰
۳۴	حەسەن مرادی		دەری (مەریوان)	۱۳۶۰
۳۵	جەلال کەریمی	۱۳۲۹	بانە	۲۱ی خەرمانانی ۱۳۶۰
۳۶	مستەفا سەلاحی	۱۳۱۹	بانە	۲۱ی ڕەزبەری ۱۳۶۰
۳۷	نەجمەدین چوپانی	۱۳۴۳	بانە	۱۲ی ڕەزبەری ۱۳۶۰
۳۸	ئەحمەد سەحراگەرد	۱۳۳۷	هێجانان (سەقز)	۲۶ی خەرمانانی ۱۳۶۰
۳۹	حوسێن شەهبازی		داڵان (دیواندەرە)	۲۰ی سەرماوەزی ۱۳۶۰
۴۱	خالید خەدامی		هەزارکانیان (دیواندەرە)	۲۵ی سەرماوەزی ۱۳۶۰
۴۲	ناسر عەزیزی		زاخە (دیواندەرە)	۲۵ی سەرماوەزی ۱۳۶۰
۴۳	عوسمان ڕەسووڵی	۱۳۴۲	داش دووگە (نەغەدە)	۲۹ی ڕەشەمەی ۱۳۶۰
۴۴	کەریم بلووری	۱۳۳۶	مەهاباد	۵ی پووشپەڕی ۱۳۶۰
۴۵	(سەعدی) عەباسی	۱۳۴۰	مەهاباد	۵ی پووشپەڕی ۱۳۶۰
۴۶	حامد پوورئازەر	۱۳۳۸	مەهاباد	۵ی پووشپەڕی ۱۳۶۰
۴۷	شاناز قوربانی	۱۳۴۱	مەهاباد	۱۶ی خەرمانانی ۱۳۶۰
۴۸	عەلی جەهانگیری	۱۳۴۱	قۆزڵوو (مەهاباد)	۲ی خەزەلوەری ۱۳۶۰
۴۹	ناسر بەلامی	۱۳۴۴	مەهاباد	۲ی خەزەلوەری ۱۳۶۰
۵۰	عەباس توکمەچی	۱۳۴۰	مەهاباد	۲ی خەزەلوەری ۱۳۶۰
۵۱	ئیسماعیل مام ئیبراهیمی	۱۳۴۳	مەهاباد	۶ی خەزەلوەری ۱۳۶۰
۵۲	شەهاب سەبزەواری		مەهاباد	۶ی خەزەلوەری ۱۳۶۰
۵۳	مەنسوور حوسێنی	۱۳۳۹	مەهاباد	۲۲ی خەزەلوەری ۱۳۶۰
۵۴	خالید شاتری	۱۳۳۶	مەهاباد	۲۲ی خەزەلوەری ۱۳۶۰

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٥٥	ڕەزا نەوخا	١٣٤٠	مەهاباد	٢٥ی سەرماوەزی ١٣٦٠
٥٦	ڕەزا کەریمی	١٣٤١	مەهاباد	٢٧ی خەرمانانی ١٣٦٠
٥٧	سوڵتان کەریمپوور		قزڵقوپی (مەهاباد)	٢٥ی ڕەزبەری ١٣٦٠
٥٨	ڕەحیم مەحمەڵ		قزڵقوپی (مەهاباد)	١٨ی پووشپەڕی ١٣٦٠
٥٩	یونس پیرزادە		مەهاباد	٢٥ی ڕەزبەری ١٣٦٠
٦٠	ئەبووبەکر خارجە		سەهۆڵان (مەهاباد)	١٣٦٠
٦١	حوسێن مەسجدی		مەهاباد	٥ی پووشپەڕی ١٣٦٠
٦٢	مستەفا دێهکوردی	١٣٣٨	قوڵتەپە (مەهاباد)	٥ی پووشپەڕی ١٣٦٠
٦٣	فەرهاد ئەڵماسی	١٣٠٩	بۆریدەر (مەریوان)	١٠ی بەفرانباری ١٣٦٠
٦٤	ساڵح ڕەسووڵی	١٣٤٢	بۆریدەر (مەریوان)	٩ی سەرماوەزی ١٣٦٠

٤- گوللەبارانکراوەکان لە زیندانی شاری سنە ١٣٦١ - ١٩٨٢

ریز	ناو و ناوبانگ	شوێنی گوللەباران	ڕێکەوتی گوللەباران	
١	موحەممەدڕەزا خوسرەوی	شاری بیجار	١٠ی جوزەردانی ١٣٦١	
٢	وەلی جەواهێری	مێسووراو (کامیاران)	١٠ی جوزەردانی ١٣٦١	
٣	موحەممەدساڵح مەعازی	شاری سنە	١٠ی جوزەردانی ١٣٦١	
٤	محەممەد حەسەن محەممەدی (لایەنگر)	شاری سنە	٢٤ی خەرمانانی ١٣٦١	
٥	ئیسماعیل باقری(لایەنگر)	شاری سنە	٢٤ی خەرمانانی ١٣٦١	
٦	محەممەد سەعید فەیزی (لایەنگر)	شاری سنە	٢٤ی خەرمانانی ١٣٦١	
٧	جەلالەدین کەرباسی (لایەنگر)	شاری سنە	٢٤ی خەرمانانی ١٣٦١	
٨	محەممەد نەسرەتی (لایەنگر)	شاری سنە	٢٤ی خەرمانانی ١٣٦١	
٩	توفیق ڕەحیمی (لایەنگر)	شاری سنە	٢٤ی خەرمانانی ١٣٦١	
١٠	ئەحمەد حەیدەری (لایەنگر)	شاری سنە	٢٤ی خەرمانانی ١٣٦١	
١١	مریەم (لایەنگر)	زیندانی شاری سەقز	٣ی سەرماوەزی ١٣٦١	
١٢	حامید خۆرشیدی (لایەنگر)	زیندانی شاری سەقز	٣ی سەرماوەزی ١٣٦١	
١٣	فایەق ناسر سەقزی (لایەنگر)	زیندانی شاری سەقز	٣ی سەرماوەزی ١٣٦١	
١٤	سەید ڕەحیم فەیزی (لایەنگر)	زیندانی شاری سەقز	٣ی سەرماوەزی ١٣٦١	
١٥	عومەر فارسی	١٣٣٣	شاوانە (شنۆ)	١٨ی خەرمانانی ١٣٦١
١٦	سەعید فەیزی	١٣٣٩	باقرئاوا (سنە)	ی خەرمانانی ١٣٦١
١٧	ئیسمایل باقری	١٣٣٥	سنە	ی خەرمانانی ١٣٦١
١٨	جەهانشا ئەسعەدی	١٣٤٠	سنە	ساڵی ١٣٦١

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١٩	سەدیق خۆشقسە	١٣٣٩	سنە	١٧ی بەفرانباری ١٣٦١
٢٠	وەلی جەواهێری	١٣٣١	مێسووراو (کامیاران)	١٣ی جۆزەردانی ١٣٦١
٢١	هوشەنگ محەممەدی	١٣٣٨	کامیاران	٢٠ی جۆزەردانی ١٣٦١
٢٢	جەمشید خشلی	١٣٤٣	کامیاران	٦ی خەرمانانی ١٣٦١
٢٣	حەسەن تەبەرخون	١٣٢٤	وەردێ (سەردەشت)	٢٥ی ڕەزبەری ١٣٦١
٢٤	رەحمان عەلیپوور	١٣٣٦	قازان (سەردەشت)	٢٠ی سەرماوەزی ١٣٦١
٢٥	کەریم سەمەدپوور		بانە	جۆزەردانی ١٣٦١
٢٦	مزەفەر ئەحمەدی	١٣٤٥	کەندەسوورە (بانە)	٨ی ڕەزبەری ١٣٦١
٢٧	عەلی عەبدوڵازادە	١٣٣٢	دایەسلێمان (سەقز)	٦ی خاکەلێوەی ١٣٦١
٢٨	سەعید مرادخانی		سەقز	٢٥ی ڕەشەمەی ١٣٦١
٢٩	ئیسماعیل فەیزی		سەقز	٢٥ی ڕەشەمەی ١٣٦١
٣٠	محەمەد حوسێنزادە	١٣٣٧	سەقز	٢٥ی ڕەشەمەی ١٣٦١
٣١	عەلی مەولایی		سەقز	٢٥ی ڕەشەمەی ١٣٦١
٣٢	محەممەد مرادی		چاغلوو (سەقز)	٢٥ی ڕەشەمەی ١٣٦١
٣٣	سەیدرەحیم فەخری		سەقز	٣ی سەرماوەزی ١٣٦١
٣٤	مریەم یارئەحمەدی		سەقز	٣ی سەرماوەزی ١٣٦١
٣٥	حامید خورشیدی		سەقز	٣ی سەرماوەزی ١٣٦١
٣٦	فایەق ناسری		سەقز	٣ی سەرماوەزی ١٣٦١
٣٧	محەممەدسەدیق عەلیزادە		خەیەر (سەقز)	٣ی سەرماوەزی ١٣٦١
٣٨	محەممەد محەممەدی		ئەحمەدئاوا (هەوشار)	٢ی ڕێبەندانی ١٣٦١
٣٩	سەدیق موحەمەدی		دیواندەرە	٦١ ساڵی ١٣٦١
٤٠	حوسێن ئەفەندی		نەوبەهار (دیواندەرە)	٢٥ی گەلاوێژی ١٣٦١
٤١	سەدیق عەلینیا		زەرینە (دیواندەرە)	٢٥ی گەلاوێژی ١٣٦١
٤٢	خالید فەرەجی		دیواندەرە	٢٥ی گەلاوێژی ١٣٦١
٤٣	عەبدوڵا شێخی		قوڵەدەرە (دیواندەرە)	١٤ی سەرماوەزی ١٣٦١
٤٤	حوسێن ئەحمەدی		هاڵەدەرە (دیواندەرە)	١٤ی سەرماوەزی ١٣٦١
٤٥	ئەحمەد ئەمینپوور		قەڵاگا (دیواندەرە)	١٤ی سەرماوەزی ١٣٦١
٤٦	عەبدوڵا سەدیقزادە		زاخەی سەروو (دیواندەرە)	١٤ی سەرماوەزی ١٣٦١
٤٧	عەباس شوکری		مرور (دیواندەرە)	١٤ی سەرماوەزی ١٣٦١
٤٨	رەحیم پیرۆتی	١٣٤٥	جەڵدیان (پیرانشار)	٦ی خاکەلێوەی ١٣٦١
٤٩	تاهیر حەقیقی	١٣٤٠	گیسیان (ورمێ)	٥ی جۆزەردانی ١٣٦١
٥٠	عومەر سەبزە	١٣٣٨	نۆدشە (هەورامان)	٢٢ی گەلاوێژی ١٣٦١
٥١	رەحمان سیسەواری		مەهاباد	ساڵی ١٣٦١

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

۵۲	سلێمان حوسێنپوور		سونجاخ (مەهاباد)	ساڵی ۱۳۶۱

٥- گوللەبارانکراوەکان لە زیندانی سەردەشت ۱۳۶۲ - ۱۹۸۳

ریز	ناو و ناوبانگ	ڕێکەوتی لەدایکبوون	شوێنی گوللەباران	ڕێکەوتی گوللەباران
۱	کەماڵ کەسرایی		شاری سەردەشت	۱۸ی خاکەلێوەی ۱۳۶۲
۲	عەبدوڵا محەممەدپوور		شاری سەردەشت	۱۸ی خاکەلێوەی ۱۳۶۲
۳	محەممەد موسازادە		شاری سەردەشت	۱۸ی خاکەلێوەی ۱۳۶۲
۴	ڕەحمان خزرنیا		شاری سەردەشت	۱۸ی خاکەلێوەی ۱۳۶۲
۵	شەریف کوڕی عەبدوڵا (لایەنگر)		شاری سەردەشت	۱۸ی خاکەلێوەی ۱۳۶۲
۶	ناسر ئیبراهیمپوور (لایەنگر)		شاری سەردەشت	۱۸ی خاکەلێوەی ۱۳۶۲
۷	سەلاح کەرباسی	۱۳۳۸	سنە	۱۲ی بانەمەڕی ۱۳۶۲
۸	سەید موحەممەد خالیدی	۱۳۳۸	کۆڵەسارە (کامیاران)	۲۵ی خەرمانانی ۱۳۶۲
۹	ناسر ئیبراهیمپوور	۱۳۴۶	سەردەشت	۱۶ی خاکەلێوەی ۱۳۶۲
۱۰	ڕەحمان خدر نیا -	۱۳۴۵	سەردەشت	۱۶ی خاکەلێوەی ۱۳۶۲
۱۱	جەلال شکوهی		شوێ (بانە)	خاکەلێوەی ۱۳۶۲
۱۲	موحەممەدئەمین موحەممەدی		بنەخوێ (بانە)	۱۲ی گەلاوێژی ۱۳۶۲
۱۳	سەدیق زائیری	۱۳۳۴	قوزڵوو (هەوشار)	۵ی خاکەلێوەی ۱۳۶۲
۱۴	عومەر مامڵێ	۱۳۳۷	ماسوێ (نەغەدە)	۷ی پووشپەڕی ۱۳۶۲
۱۵	خالید ساڵحیان		گرتگسپیان (پیرانشار)	۵ی سەرماوەزی ۱۳۶۲
۱۶	فەهیم ئیسماعیلزادە	۱۳۴۰	بلهی (سەڵماس)	۲۸ی گەلاوێژی ۱۳۶۲
۱۷	چیتیۆ ڕۆحانی	۱۳۲۵	فیروزیان (سەڵماس)	۲۰ی سەرماوەزی ۱۳۶۲
۱۸	ئیقباڵ پوورسەیدان		ئەنبی (سەڵماس)	ساڵی ۱۳۶۲
۱۹	سەعدی ئەحمەدپوور	۱۳۳۹	نۆدشە (هەورامان)	سەرماوەزی ۱۳۸۲
۲۰	حەسەن فەتاحی	۱۳۳۲	زەردۆیی (جوانرۆ)	۸ی خاکەلێوەی ۱۳۶۲
۲۱	عەلی بەلا	۱۳۴۲	مەهاباد	ساڵی ۱۳۶۲
۲۲	عەلی مەزنە	۱۳۴۵	مەهاباد	۱۲ی جۆزەردانی ۱۳۶۲
۲۳	محەممەد قوربانی		مەهاباد	۲۲ی پووشپەڕی ۱۳۶۲
۲۴	ناسر هیندوەش	۱۳۴۴	مەهاباد	ساڵی ۱۳۶۲
۲۵	عوسمان ڕەحمانی		مەهاباد	۷ی گەلاوێژی ۱۳۶۲
۲۶	یوسف بەیتاسی		مەهاباد	۲۲ی پووشپەڕی ۱۳۶۲
۲۷	حوسێن چاوشینی		مەهاباد	۲۲ی پووشپەڕی ۱۳۶۲

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٢٨	سلێمان تووبا	١٣٣٩	مەهاباد	٩ی بەفرانباری ١٣٦٢
٢٩	خالق بارزان		نەغەدە	ساڵی ١٣٦٢
٣٠	هوشیار باهۆش		مەهاباد	٢٢ی پووشپەڕی ١٣٦٢
٣١	قادر قادری		گۆمان (سەردەشت)	گەلاوێژی ١٣٦٢
٣٢	ئیبراهیم حەسەنزادە	١٣٢٠	نەڵۆس (شنۆ)	٢٢ی گەلاوێژی ١٣٦٢
٣٣	عومەر داودی	١٣٣٢	ئاسناوێ (شنۆ)	٢٢ی خەرمانانی ١٣٦٢
٣٤	عەزیز ئەفغانی	١٣٤٢	شیوەکان (شنۆ)	٢ی سەرماوەزی ١٣٦٢
٣٥	سەعید سەلیمی	١٣٤٠	ئالیاوێ (شنۆ)	١٢ی ڕێبەندانی ١٣٦٢
٣٦	ڕەشید نەبیپوور	١٣٣٠	شنۆ	١٦ی سەرماوەزی ١٣٦٢
٣٧	باست سەڵواتی		سەڵوەتئاوا (سنە)	١٧ی بانەمەڕی ١٣٦٢
٣٨	سەلاح مرادی	١٣٤٥	سنە	٨ی گەلاوێژی ١٣٦٢
٣٩	حەبیب ئەلا مەحموودی	١٣٣٩	باقرئاوا (سنە)	٨ی گەلاوێژی ١٣٦٢
٤٠	ئەنوەر ساڵحی	١٣٤٢	بۆکان	١٧ی بانەمەڕی ١٣٦٢
٤١	مەنسوور جەناخ		مەهاباد	١٢ی جۆزەردانی ١٣٦٢
٤٢	فەتاح یوسفی		مەهاباد	ساڵی ١٣٦٢

٦- لیستی گوللەبارانکراوەکانی لە ساڵی ١٣٦٣ – ١٩٨٤

ریز	ناو و ناوبانگ	ڕێکەوتی لەدایکبوون	شوێنی لەدایکبوون	ڕێکەوتی گوللەباران
١	مستەفا بەقایی	١٣٣٧	سەردەرە (مەهاباد)	٢٨ی گەلاوێژی ١٣٦٣
٢	عوسمان جەنگی		سەردەرە (مەهاباد)	٢٠ی پووشپەڕی ١٣٦٣
٣	موحەمەد ئەفشین	١٣٣٧	شنۆ	١٧ی بانەمەڕی ١٣٦٣
٤	تەوفیق فەرهادی	١٣٣٩	چیلک (سنە)	٢٣ی گەلاوێژی ١٣٦٣
٥	حەبیبەڵلا لوتفی	١٣٤٠	سنە	٢٢ی گەلاوێژی ١٣٦٣
٦	لوتفەڵڵا ڕۆستەمی	١٣٣٤	تەوریوەر (سنە)	١٨ی خەزەلوەری ١٣٦٣
٧	جەلال حوسێنپەنا	١٣٣٩	سنە	ساڵی ١٣٦٣
٨	عەلی عەلیدۆست		برینجار (بانە)	ساڵی ١٣٦٣
٩	خەدیجە ئیبراهیمپوور		سەقز	٩ی جۆزەردانی ١٣٦٣
١٠	بەرزان فەتحوڵلازادە		قامیشە (سەقز)	١٤ی سەرماوەزی ١٣٦٣
١١	کەریم عەبدی	١٣٣٤	باغچەمشە (هەوشار)	٣ی گەلاوێژی ١٣٦٢
١٢	تەوفیق فەرامەرزی		قاشوق (هەوشار)	٣ی گەلاوێژی ١٣٦٢
١٣	عەلی ئاغایی	١٣٤٢	کارێز (هەوشار)	
١٤	یاقووب بوزیایی	١٣٤٧	حەسەنئاوا (هەوشار)	

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١٥	عەتا یەزدانپەنا	١٣٤٥	نەبیکەند (هەوشار)	
١٦	هادی پێشکاری	١٣٤٥	ساریقۆخان (هەوشار)	
١٧	عومەر قارەمانی	١٣٤٣	حەسەنلۆلان (هەوشار)	
١٨	ڕەحمان چۆپلی	١٣٤٥	چۆپلی (هەوشار)	
١٩	ساڵح عێوەزی	١٣٤٤	گوێئاغاج (هەوشار)	
٢٠	تایەر نەسیری		قۆجە (هەوشار)	
٢١	ئەسعەد قەلەندەری		کەرێزەی شکاکان (نەغەدە)	١٢ی گەلاوێژی ١٣٦٣
٢٢	خالید نیرومەند		پەسوێ (پیرانشار)	٨ی ڕەزبەری ١٣٦٣
٢٣	ئیبراهیم قوربانی		شیناوێ (پیرانشار)	٤ی ڕەشەمەی ١٣٦٣
٢٤	حامید نووری	١٣٤٣	ئەنبی، سەڵماس، ورمێ	٧ی جۆزەردانی ١٣٦٣
٢٥	ڕەسووڵ سەفەری	١٣٣٠	نولی، سەڵماس، ورمێ	٢٨ی جۆزەردانی ١٣٦٣
٢٦	ڕەحمان عەرەبی	١٣٣٧	قاسملوو (ورمێ)	
٢٧	گەنجعەلی عەباسپوور	١٣٤٢	ئەنبی، سەڵماس، ورمێ	١٠ی گەلاوێژی ١٣٦٣
٢٨	لوقمان عەباسپوور	١٣٤٢	ئەنبی، سەڵماس، ورمێ	
٢٩	فەرامەرز عەبدونیان	١٣٤٦	زەنگیئاوا، سەڵماس، ورمێ	٣ی پووشپەری ١٣٦٣
٣٠	ئیبراهیم سوڵتانی		مەهاباد	٦٣ ساڵی ١٣٦٣
٣١	قادر شێخۆزادە	١٣٢٥	شنۆ	١٥ی جۆزەردانی ١٣٦٣
٣٢	موحەمەد ئەحسەنی	١٣٣٩	مەهاباد	٦٣ ساڵی ١٣٦٣
٣٣	عومەر قەمتەرە	١٣٣٣	قەمتەرێ (مەهاباد)	٢٥ی بانەمەڕی ١٣٦٣
٣٤	خالید خارا		قوڵقوڵە (مەهاباد)	ساڵی ١٣٦٣

٧- ئەندامە گوللەبارانکراوەکانی لە ساڵی ١٣٦٤ - ١٩٨٥

ریز	ناو و ناوبانگ	ڕێکەوتی لەدایکبوون	شوێنی لەدایکبوون	ڕێکەوتی گوللەباران
١	مستەفا کەریمی		داریان (هەورامان)	٦ی خاکەلێوەی ١٣٦٤
٢	ئیبراهیم ئەمینی	١٣٢٦	برهان (مەهاباد)	ساڵی ١٣٦٤
٣	ڕەحیم ئازەرەنگ		مەهاباد	ساڵی ١٣٦٤
٤	مام عەبدوڵا ڕەسووڵی	١٣١٥	عیساکەند (مەهاباد)	١٨ی بانەمەڕی ١٣٦٣
٥	ساڵح حوسێنی	١٣٤١	قۆزڵوو (مەهاباد)	٢٤ی گەلاوێژی ١٣٦٤
٦	قەرەنی ڕەسووڵی	١٣٤١	سەلیمساغڵ (مەهاباد)	٣١ی خەرمانانی ١٣٦٤
٧	کەماڵ دەباغی	١٣٢٤	مەهاباد	١٥ی خەزەلوەری ١٣٦٤
٨	تەها حەقتەڵەب	١٣٢٠	مەهاباد	١٥ی خەزەلوەری ١٣٦٤
٩	ڕەحمان ئیبراهیمی	١٣٣٩	تازەقەڵا (بۆکان)	٩ی خەرمانانی ١٣٦٤
١٠	سەید ئیبراهیم	١٣٣٩	بۆکان	ساڵی ١٣٦٤

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١١	عوسمان چیانە	١٣٤٣	یوشاوی (شنۆ)	١٥ی خەرمانانی
١٢	خەلیل ئەحمەدی		دەری (مەریوان)	١٧ی بەفرانباری ١٣٦٤
١٣	موحەمەد مەحموودزادە	١٣٣٨	قوڵەسێرویّ (سەردەشت	١٦ی جۆزەردانی ١٣٦٤
١٤	سەلیم موحەمەدپوور		قوڵەسێرویّ (سەردەشت)	ساڵی ١٣٦٤
١٥	حوسێن موحەمەدی		هەوارەخۆڵ (بانە)	ساڵی ١٣٦٤
١٦	ئەنوەر پاکزاد		لگز (بۆکان)	٢٠ی سەرماوەزی ١٣٦٤
١٧	نەبی پیری		چەپدەرە (هەوشار)	٢ی ڕەزبەری ١٣٦٤
١٨	خەلیل زەرعی	١٣٣٥	کرماشان	٣ی ڕەزبەری ١٣٦٤
١٩	خدر غەفووری	١٣٣٨	ئالیاویّ (شنۆ)	٢٦ی جۆزەردانی ١٣٦٤

٨- گوللەبارانکراوەکانی لە ساڵەکانی ١٣٦٥ و ١٣٦٦- ١٩٨٦ - ١٩٨٧

ریز	ناو و ناوبانگ	ڕێکەوتی لەدایکبوون	شوێنی لەدایکبوون	ڕێکەوتی گوللەباران
١	خالید ڕەشیدی	١٣٤٦	ئەنبار (بۆکان)	١٦ی گەلاوێژی ١٣٦٥
٢	ڕۆستەم مستەفازادە	١٣١٧	مینگۆڵ، سەڵماس (ورمێ)	١٠ی بەفرانباری ١٣٦٥
٣	بایەزید نازری	١٣٣٧	حەسەنتووران (شنۆ)	٢٠ی خەزەلوەڕی ١٣٦٥
٤	ساڵح ئەمینی	١٣٤٠	دەربەند (ورمێ)	١٥ی خەزەلوەڕی ١٣٦٥
٥	غەفوور ڕەوەندی	١٣٢٨	شنۆ	ساڵی ١٣٦٥
٦	مراد باشەهامەت		چیراویّ (شنۆ)	١٥ی ڕەشەمەی ١٣٦٥
٧	ڕەحیم ئەحمەدپوور		قۆڵیستێر (سەردەشت)	٨ی بانەمەڕی ١٣٦٥
٨	ئەلیاس ئەڵاپوور		قومقەڵا (مەهاباد)	٢ی خاکەلێوەی ١٣٦٥
٩	عەبدوڵا خالیدی		زەرواو (بانە)	ساڵی ١٣٦٥
١٠	ڕەحمان مەستانی		مەهاباد	ساڵی ١٣٦٦
١١	کەریم دەوڵەتئابادی		کۆسەکەرێز (مەهاباد)	٥ی سەرماوەزی ١٣٦٦
١٢	موحەمەد هەمەدانی		گردیاقووب (مەهاباد)	ساڵی ١٣٦٦
١٣	باقی زەکیووە		زەکیوە (دیواندەرە)	ساڵی ١٣٦٦

٩- گوللەبارانکراوە سیاسیەکان لە ساڵی ١٣٦٧ – ١٩٨٨

ریز	ناو و ناوبانگ	شوێنی گوللەباران	شوێنی دانیشتن	ڕێکەوتی گوللەباران
١	مستەفا ئیبراهیمی	زیندانی ورمێ	دێبوکر (مەهاباد)	پێشمەرگە ساڵی ١٣٦٥ بە دیل گیرابوو
٢	سەید موحەمەد نیزامی	زیندانی ورمێ	سەلیمساغوڵ (مەهاباد)	پێشمەرگە ساڵی ١٣٦٥ بە دیل گیرابوو
٣	باقی عوسمانی	زیندانی ورمێ	بایندەریّ (مەهاباد)	پێشمەرگە ساڵی ١٣٦٥ بە دیل گیرابوو
٤	کەریم تالانی	زیندانی ورمێ	داشدورگە (مەهاباد)	ئەندام ساڵی ١٣٦٥ بە دیل گیرابوو

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

۵	عەبدوڵا میرووەیسی	زیندانی ورمێ	قوڵدەرە (هەوشار)	پێشمەرگە
۶	نەعمەتوڵا دەستئاموز	زیندانی سەقز	زەفەرئاوا (دیواندەرە)	ساڵی ۱۳۶۴ بە دیل گیرابوو
۷	ئەسعەد تەیتاخی	زیندانی سنە	سنە	ئەندام
۸	شەهریار شەریعەتی	زیندانی سنە	سنە	
۹	مەحیەدین قادری	زیندانی سەقز	بۆکتان (سەقز)	
۱۰	مستەفا خزری	زیندانی سەقز	سەقز	
۱۱	محەممەد ئەحمەدنژاد	زیندانی سەقز	سەقز	کۆنە پێشمەرگە
۱۲	جەسیم بیراک	زیندانی سنە	سۆ (سنە)	کۆنە پێشمەرگە
۱۳	میرزا ئەحمەدی	زیندانی ورمێ	بلولاوا (ورمێ)	لایەنگری حیزب
۱۴	خالید عەلیپوور	زیندانی مەهاباد	کیسەڵان (مەهاباد)	کۆنە پێشمەرگە
۱۵	رەحمان مستەفازادە	زیندانی ورمێ	زمزیران (سەردەشت)	پێشمەرگە ساڵی ۱۳۶۴ بە دیل گیرابوو
۱۶	حەسەن مەحموودی	زیندانی ورمێ	گوێکتەپە (مەهاباد)	پێشمەرگە ساڵی ۱۳۶۶ بە دیل گیرابوو
۱۷	مەحموود کلاشی	زیندانی کرماشان	قشلاخ (جوانرۆ)	پێشمەرگە ساڵی ۱۳۶۵ بە دیل گیرابوو
۱۸	شوکروڵا محەممەدی	زیندانی کرماشان	وەزڵێ (هەورامان)	پێشمەرگە ساڵی ۱۳۶۶ بە دیل گیرابوو
۱۹	ئیبراهیم چاوشینی	زیندانی ورمێ	گورگەکوێر (شنۆ)	پێشمەرگە
۲۰	نەجیب ئیبراهیمی	زیندانی ورمێ	نەناس (شنۆ)	پێشمەرگە

۱۰- گوللەبارانکراوەکان لە ساڵی ۱۳۶۸ - ۱۹۸۹

ریز	ناو و ناوبانگ	شوێنی گوللەباران	شوێنی دانیشتن	رێکەوتی گوللەباران
۲۱	حوسێن حەسەنپوور	زیندانی ورمێ	سپیدەرە، سەڵماس (ورمێ)	بەهاری ساڵی ۱۳۶۸ پێشمەرگە
۲۲	نیزام مەردی	زیندانی ورمێ	شێرەنێ، سەڵماس (ورمێ)	بەهاری ساڵی ۱۳۶۸
۲۳	حەسەن بایەزیدی	مۆڵگەی جەواڵە	دێبوکر (مەهاباد)	ساڵی ۱۳۶۸
۲۴	کەماڵ تەلاج	نەغەدە		ساڵی ۱۳۶۸
۲۵	مەنسوور حەقپوور	زیندانی ورمێ	بۆکان	ساڵی ۱۳۶۸ یەکێک لە بەرپرسان لە بۆکان
۲۶	رەسووڵ ئەحمەدی	زیندانی ورمێ	مەهاباد	۱۳ی پووشپەڕی ۱۳۶۸
۲۷	پیرباوا راوەندی	زیندانی کرماشان	دەوان (جوانرۆ)	۱۵ی پووشپەڕی ۱۳۶۸ پێشمەرگە
۲۸	ناسر شوکرە	زیندانی ورمێ	مەهاباد	۲۱ی خەرمانانی ۱۳۶۸ پێشمەرگە
۲۹	رەشید رۆستەمی ئازەر	زیندانی ورمێ	گوێکتەپە (مەهاباد)	۳۱ی خەرمانانی ۱۳۶۸ پێشمەرگە
۳۰	سوڵتان حاجی رەسووڵی	زیندانی میاندواو	ئالیکەند (بۆکان)	ساڵی ۱۳۶۸ کادر
۳۱	عەلی نەزەری	زیندانی کرماشان	جوانرۆ	ساڵی ۱۳۶۸ لایەنگری
۳۲	خالید شامرادی	زیندانی سنە	کەژێکەران (سنە)	ساڵی ۱۳۶۸ کادری
۳۳	عەلی خورەمپەنا		پلکی (مەهاباد)	ساڵی ۱۳۶۸ ئەندامی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١١- گوللەبارانکراوەکان لە ساڵی ١٣٦٩ – ١٩٩٠

ریز	ناو و ناوبانگ	شوێنی گوللەباران	شوێنی دانیشتن	رێکەوتی گوللەباران
١	فەرەجوڵا مینبەری	زیندانی سنە	نییەر (سنە)	ساڵی ١٣٦٩ئەندام
٢	ئێحترام مینبەری	زیندانی سنە	نییەر (سنە)	ساڵی ١٣٦٩ئەندام
٣	شاپوور شەریعەتی	زیندانی سنە	سنە	ساڵی ١٣٦٩ئەندام

سەرچاوە: گۆڤاری "جنگ در کردستان"، ١٣٦٨ هەروەها کتێبی "جنایات جمهوری اسلامی در کردستان"

لە بڵاو کراوەکانی حیزبی دێموکڕات

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئاماری بەشێک لە کاروانی شەهیدانی حیزبی دێموکڕات

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەرچاوە : ماڵپەڕی شەهید و ماڵپەڕی خاکەلێوە

ئامادەکردنی : ڕەحمان نەقشی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

فەسڵی یەکەم ئامانجە گشتیەکان حیزبی دێموکڕاتی کوردستان

ماددەی یەکەم : ئامانجە و پرەنسیپەکان بنەرەتییەکان

١ - ئامانجی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان وەدیهێنانی مافی دیاریکردنی چارە نووسی نەتەوەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانە.

٢ - دروشمی ستراتیژیکی حیزبی دێموکراتی کوردستان دامەزراندنی کۆماری کوردستان لە چوارچێوە ئێرانێکی دێموکراتێکی فیدراڵ دایە.

٣ - حیزبی دێموکڕاتی کوردستان یەکیەتیی داخوازانە و دادپەروەرانەی نێوان نەتەوەکانی ئێران بە بەردی بناغەی دامەزراندنی ئێرانێکی دێموکڕاتیکی فیدراڵ دەزانێ.

۴ - حیزبی دێموکڕاتی کوردستان لە پێناوی وەدیهێنانی کۆمەڵگەیەکی ئازاد و دێموکڕاتیک، پلورالیست و دادپەروەرانە دا تێ دەکۆشی.

٥ - حیزبی دێموکراتی کوردستان باوەڕی بە ئیدەئالەکانی ئاشتی و مافی مرۆڤ و دۆستایەتیی نێوان گەلان هەیە.

فەسڵی دووهەم - بنەماکانی کۆماری کوردستان

ماددەی دووهەم : پێناسەی کۆماری کوردستان

کۆماری کوردستان پێکهاتەیەکی نەتەوەیی، دێموکڕاتیک و کوردستانی یە. بەو مانایە کە :

١ - دەسەڵاتێکی سیاسیی دێموکڕاتیکە کە لە لایەن کۆمەڵانی خەڵکەوە بڕیاری لەسەر دەدرێ و بە پێی ویست و ئێرادەی خەڵک بەرێوە دەچێ.

٢ - هێمای کۆتایی هێنان بەستەم و بندەستی یە و نوێنگەی دەسەڵاتی نەتەوەیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانە.

٣ - مافەکانی هەموو کەمایەتی یە نەتەوەیی، ئێتنیکی، زمانی و ئایینی یەکانی نێو ئەو هەرێمە دەپارێزێ.

ماددەی سێهەم : چوارچێوەی جوغرافیایی

١ - چوارچێوەی جوغرافیایی کۆماری کوردستان بە لە بەر چاو گرتنی هۆیەکانی جوغرافیایی و مێژوویی، و بە پێی ویستی زۆرینەی دانیشتووان دیاری دەکرێ.

ماددەی چوارەم : هێمای نەتەوەیی

١ - کۆماری کوردستان خاوەنی قانوونی بنەرەتی (قانونی اساسی)و ئاڵا و سرود و جەژنی نەتەوەیی و زمانی ڕەسمیی خۆیەتی.

٢ - ئاڵای دەوڵەتی فیدراڵ لە تەنیشت ئاڵای کوردستان لە دام و دەزگا ڕەسمییەکانی کۆماری کوردستان دا هەڵ دەکرێ.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

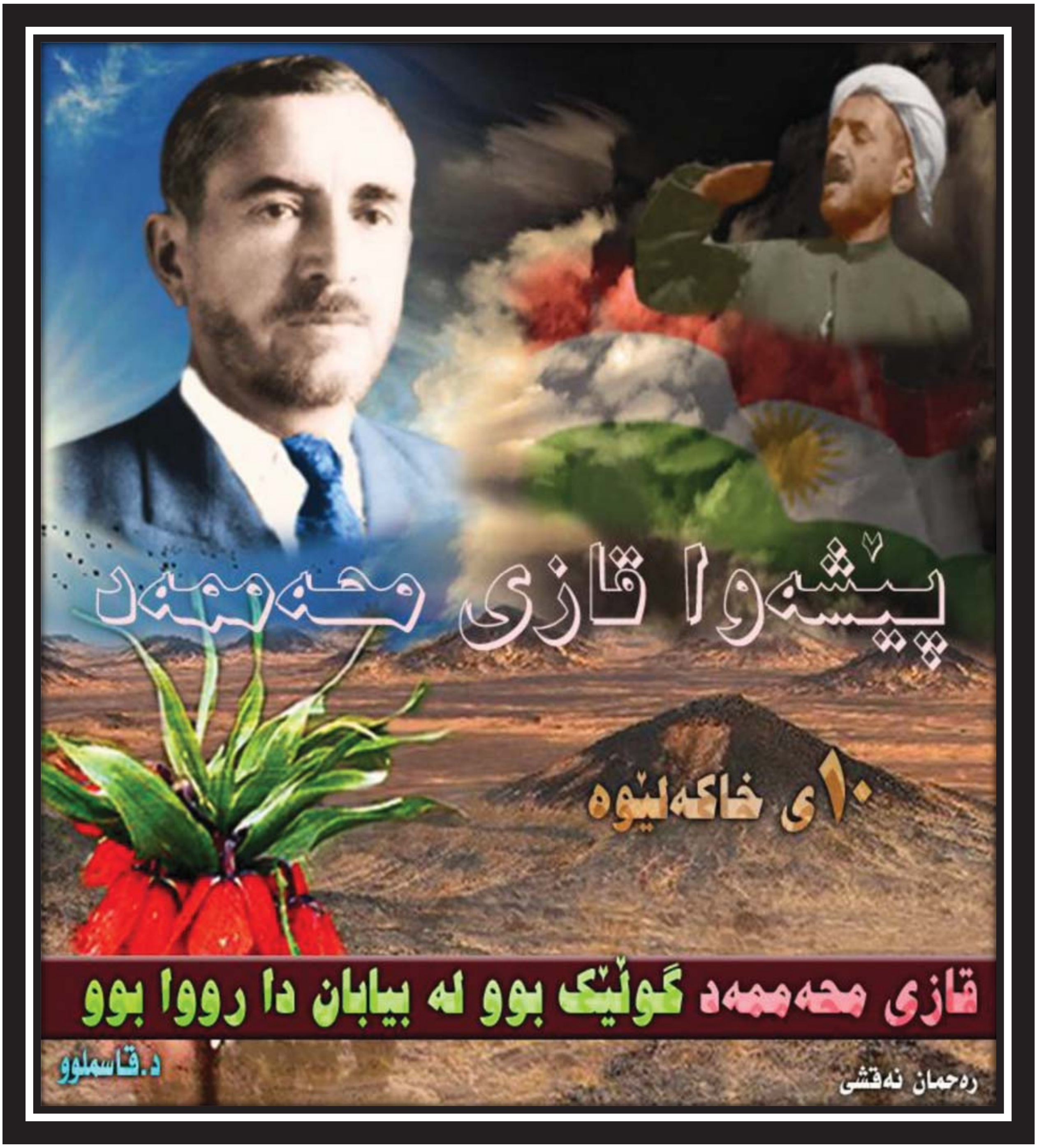

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕێکەوتی : بەفرانباری ٢٧١٥ی کوردی / جانێویری ٢٠١٦ زایینی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org